

Adanmış Bir Gönül İnsanı

HACI ATA

Muhittin Küçük

7

ADANMIŞ

BİR GÖNÜL İNSANI

HACI ATA

Muhittin KÜÇÜK

ADANMIŞ
BİR GÖNÜL İNSANI
HACI ATA

ADANMIŞ BİR GÖNÜL İNSANI
HACI ATA

Editör
Hasan Hayri DEMİREL

Görsel Yönetmen
Engin ÇİFTÇİ

Kapak
İhsan DEMİRHAN

Mizanpaj
Ahmet KAHRAMANOĞLU

ISBN
978-9944-125-17-8

Yayın Numarası
198

Basım Yeri ve Yılı
Çağlayan Matbaası
Sarnıç Yolu Üzeri No: 7 Gaziemir/İZMİR
Tel: (0232) 252 20 96
Şubat 2009

Genel Dağıtım
Gökkuşağı Pazarlama ve Dağıtım
Merkez Mah. Soğuksu Cad. No: 31 Tek-Er İş Merkezi
Mahmutbey/İSTANBUL
Tel: (0212) 410 50 60 Faks: (0212) 444 84 64

Kaynak Yayınları
Emniyet Mahallesi Huzur Sokak No: 5
34676 Üsküdar/İSTANBUL
Tel: (0216) 318 42 88 Faks: (0216) 318 52 20
www.kaynakyayinlari.com.tr

İÇİNDEKİLER

Üçüncü Bölüm
İZMİR DÖNEMİ

Dördüncü Bölüm
İSTANBUL DÖNEMİ

Altıncı Bölüm

BİR DESTANDIR TACİKİSTAN

Yedinci Bölüm

ANAYURDA DÖNÜŞ

ÖNSÖZ

Fatih'in adıyla ve Fatih semtiyle bütünleşmiş Fatih Camisi, beş yüz küsur yıllık tarihi boyunca kim bilir nice vezirleri, paşaları; nice âlim ve fazıl insanları, nice sanatkâr ve şairleri; meşhur veya meçhul nice müminleri son yolculuğuna uğurlamıştı.

Takvimler 14 Mart 1997 Cuma'yı gösterdiği gün, dünyadan çok ukbayı hatırlatan ve burcu burcu maneviyat kokan bu tarihî mekân, olağanüstü günlerden birini yaşıyordu. Çoğunluğu gençlerden oluşan her yaştan insan, o geniş cami avlusunu tıklım tıklım doldurmuş; avludan yan sokaklara, caddelere taşmıştı. Yüzleri hüzünlü, gözleri yaşlı bu mahşerî kalabalık, bir kutlu ve talihli insanı Rabbine yolcu etmek için toplanmıştı. Talihli diyoruz çünkü böyle muhteşem bir cenaze merasimi herkese nasip olmaz. Bu gözü yaşlı muazzam kalabalığa şahit olan pek çok insan belki, "Onun gibi yaşayıp onun gibi ölmeli." diye geçiriyordu içinden.

Fatih Camisi civarındaki esnafların ifadesiyle; Fatih, yakın tarih itibariyle böylesine muazzam kalabalığı bir Üstat Necip Fazıl Kısakürek'in bir de Sekizinci Cumhurbaşkanı Merhum Turgut Özal'ın cenazesinde görmüştü. Peki, kimdi bu talihli insan? Ünlü bir devlet adamı mı, herkesçe bilinen usta bir şair mi, yoksa büyük bir âlim mi? Hayır, o ne ünlü bir devlet adamı ne tanınmış bir şair ve âlimdi. Aksine, o halkın içinden bir insandı; ama o, bu alakayı fazlasıyla hak etmişti. Çünkü o, Allah'ın kendisine lutfettiği maddi-manevi bütün varlığını ve ömrünü, hayır ve

eğitim faaliyetlerine adamış bir insandı. Çünkü o, hayatı boyunca hep eğitim demiş, hayırlı nesiller demiş, okul demiş ve kendini bu mukaddes hizmete adamış "Okul Adam Hacı Kemal Erimez"di.

Peki, ölümü bile güzel; hayra ve hizmete vesile olan bu kutlu kişi nasıl bir insandı? Nerede doğup büyümüş, nasıl yetişmiş, neler yapmıştı? Neler yapmıştı ki her yaştan binlerce insanı toplamıştı etrafına? Nasıl yaşamıştı ki genç-yaşlı bu kadar insanın gönlüne taht kurmuştu?

Bu soruların cevabını bulmak, pek çok yönüyle yeni nesillere örnek olabilecek bir model insanı tanımak anlamına geliyor. O, "Örnekleri Kendinden" olan "Gönüllüler Hareketi"nin ilklerinden ve öncülerindendi. Hayatlarını milletimizin ve insanlığın dünyevi ve uhrevi kurtuluşuna adayan Hacı Kemal Erimez ve emsali gönül erlerini tanımak ve tanıtmak bizim için vazgeçilmez bir vazifedir. İşte biz de bu düşünceyle, Hacı Kemal Erimez'i genç nesillere ve gelecek kuşaklara tanıtmayı bir vefa borcu bilerek böyle bir çalışma içine girdik.

Onun hudutsuz hizmet aşkını, hiç bitmeyen heyecan ve enerjisini, imanındaki iç derinliğini, gözyaşlarıyla ve hafakanlarla geçirdiği uykusuz gecelerini şüphesiz kelimelere dökmek imkânsız. Bizim yaptığımız daha çok, o örnek insanın dostlarının, arkadaşlarının hafızalarında kalan hatıralarını kısmen de olsa gün ışığına çıkarmaktan ibaret. Kitabımızın; Hacı Kemal'in, Orta Asya'daki sevenlerinin ifadesiyle Hacı Ata'nın hayatını adadığı, onun ruhunu en çok şad edeceğine inandığımız eğitim hizmetlerine vesile olması en büyük dileğimizdir.

Muhittin KÜÇÜK
muhiddin@gmail.com
Ocak 2007 - İstanbul

Birinci Bölüm

AİLESİ-ÇOCUKLUĞU-GENÇLİĞİ

AİLESİ-ÇOCUKLUĞU-GENÇLİĞİ

BEYRUT YOLCUSU

Kara tren acı acı feryat eder, biraz sonra başlayacak ayrılıkları haber verircesine. İstanbul Haydarpaşa Garı'nda son yolcular da yerlerini alır ve tren büyük bir gürültüyle hareket eder. Pencereden sarkan başlara iskelede kalan yakınları el sallar en kısa zamanda tekrar kavuşmak ümidiyle. Yolcular arasında bulunan genç bir subay, yurdundan ayrılmanın hüznü yanında bir de yeni görevinin ağırlığı ve heyecanı içinde gittikçe hızını artıran trenin penceresinden düşünceli düşünceli dışarı bakmaktadır. Birkaç gün içinde Beyrut'taki yeni görevine başlayacak olan bu genç subayın adı Ahmet Hilmi'dir. Tarihini tam bilmiyoruz ama Osmanlının son dönemleridir. Jandarma subayı olan Ahmet Hilmi Bey, sağ salim Beyrut'a ulaşır ve hemen görevine başlar. Askerî görevi yanında oradaki okullarda derslere girer. Çok asil bir ailenin kızı olan Suphiye Hanım'la bu görevi vesilesiyle tanışır ve evlenir. Daha sonra Samsun'un Havza ilçesine jandarma komutanı olarak tayin olur. Ahmet Hilmi Bey, böylece tek başına gittiği Beyrut'tan eşi Suphiye Hanım'la birlikte yurda döner.

Havza'daki görevi jandarma komutanlığıdır. Küçük bir ilçe olan Havza'da huzurlu ama rutin bir şekilde devam eden hayatları, 22 Nisan 1926'da yaşadıkları büyük sevinçle renklenir. Çünkü aylardır bekledikleri ilk bebekleri Allah'ın izniyle sağ salim dünyaya gelmiş; Suphiye Hanım anne, Ahmet Hilmi Bey de baba olmanın mutluluğunu iliklerine kadar tatmışlardır. Küçük ve tipik

bir Anadolu beldesi olan bu ilçede hayatlarını rutin olmaktan çıkarıp şevk ve heyecanla dolduran bu bebeğin adı Yusuf Kemal olur. Aradan daha iki yıl geçmeden Yusuf Kemal'e bir kardeş gelir. Ona da Mehmet Celal adı verilir. Suphiye Hanım, anne; Ahmet Hilmi Bey ise baba olmanın sevincini bir kere daha tadar.

İSTANBUL, İLK GÖZ AĞRISI

Ahmet Hilmi Bey, iki kişi olarak geldiği Havza'dan yine görev icabı İstanbul'a dört kişi olarak taşınır. Yusuf Kemal, ailesi İstanbul'a geldiğinde henüz üç-dört yaşlarında küçük bir çocuktur. Ancak bu tarihten itibaren gençlik yıllarına kadar İstanbul, onun yeni mekânı olacaktır.

Burada babası Ahmet Hilmi Bey'in bir yakın arkadaşı ve aile dostu vardır; Hasan Kamil Erimez. Eşinin adı da Cemile'dir. Hasan Kamil ve Cemile Erimez çiftinin hiç çocukları olmamıştır. Bunlar, Yusuf Kemal'i çok sever ve onu öz evlatları gibi benimserler. Erimez ailesi, küçük yaşlardan itibaren Yusuf Kemal'i himayesine alır. Hacı Kemal'in büyük oğlu Celal Erimez'in verdiği bilgiye göre Hasan Kamil Erimez, Ahmet Hilmi Bey'in ölümünden sonra Yusuf Kemal'i kendi nüfusuna kaydettirir. Hacı Kemal, Erimez soyadını bu aileden alır. Fakat o, annesi Suphiye Hanım'la irtibatını hiç kesmez, İncirliovaya yerleştikten sonra ilk fırsatta onu da yanına alır.

Çok varlıklı ve aristokrat bir aileden gelen Hasan Kamil, Yusuf Kemal'i okuyabildiği yere kadar en iyi okullarda okutur. Onun ilk ve ortaokulu nerede okuduğunu bilmiyoruz ama oğlu Celal Erimez, babasının lise eğitimini Kıztaşı'nda bulunan Özel Hayriye Lisesi'nde gördüğünü söylüyor. Erdoğan Tüzün ise onun Fevziye Mekteplerinde veya Pertevniyal Lisesi'nde okuduğunu belirtiyor. Okuduğu okulun, o yıllarda kolej statüsünde eğitim verdiği anlaşılmaktadır, çünkü Hacı Kemal, arkadaşlarına yeri geldikçe yarı şaka yarı ciddi "Ben kolejliyim!" der ve her

zaman kolejli olmakla övünür. Ancak o yıllarda okullarda öğrenciler dinî duygu ve düşünceden uzak yetiştirilmektedir. Yusuf Kemal'in öğrencilik dönemleri dünyanın pek çok yerinde olduğu gibi Türkiye'de de pozitivist düşüncenin, inkârcılığın salgın hastalık gibi bütün aydınları ve gençliği sardığı bir dönemdir.

Ayrıca tek parti yönetiminin hüküm sürdüğü ülkede, her türlü dinî eğitim suç kabul ediliyor, Kur'an okumak için üç-beş kişi bir araya gelse devletin düzenini değiştirme gibi ağır bir suçlamayla tutuklanıp hapse atılabiliyordu. Bu hususta halkın içine müthiş bir korku salınmış, insanlar sindirilmişti. Bu yüzden Hacı Kemal'in annesi Suphiye Hanım, ana dili Arapça olduğu hâlde bir zarar gelir endişesiyle oğluna Arapça öğretmemiştir. Yusuf Kemal, belki hiçbir zaman inancını kaybetmemiştir ama onun gençlik döneminde iyi bir dinî eğitim aldığını söylemek de zordur. Daha doğrusu bunun için uygun bir ortam olmamıştır.

Bununla birlikte o dönemlerde liselerde verilen eğitim, bugüne göre bazı yönlerden daha kalitelidir. Yusuf Kemal tarih, edebiyat, musiki gibi alanlarda şimdiki üniversite mezunlarının çoğundan daha yüksek seviyede bir genel kültür edinmiştir. Bunda tabii onun üstün zekâsının ve meselelere çok hızlı intikal eden müthiş kavrayışının da önemli payı vardır. Onun bu yönünü Aydın İmam Hatip Lisesi'nin ilk yıllarında edebiyat öğretmenliği de yapan arkadaşı Erdoğan Tüzün şöyle anlatıyor:

"Bizim klasik musikimizde en azından meşhur parçaları bilir, dinlediği vakit ne olduğunu, makamını falan anlardı. Çocukluğu İstanbul'da geçmiş, liseyi burada okumuş, İstanbul kültürüne aşina bir insandı Kemal Bey. Yani öyle alelade bir kişilik değildi. Ben Dil-Tarih-Coğrafya Fakültesi, Eski Türk Edebiyatı Bölümünden mezun oldum. O yıllarda bilgilerimiz de tazeydi. Edebiyatla ilgili bir şey söylediğimizde anlardı. Oldukça iyi denilebilecek bir edebiyat bilgisine sahipti. Şimdiki talebeler, üniversiteyi edebiyat bölümünde okumamışsa hiçbir şey bilmez

ama Hacı Ağabey edebiyat birikimi bakımından oldukça iyi denilebilecek bir seviyedeydi. Bir de okumayı seven bir insandı. Eline geçen bir kitabı incelerdi, hakkında bir fikir edinirdi. Doğrusu edebiyata hâkim bir insanla o yönüyle de muhatap olabiliyordu. Yine klasik musikimizden birçok şarkının da sözlerini bilirdi."

Oğlu Celal Erimez de babasının gençlik dönemiyle ilgili, "Bir kere sosyal yönü çok fazlaydı. Kendisini çok iyi yetiştirmişti. Genel kültürü çok iyiydi. Sinemadan söz açılsa babam bütün artistlerin isimlerini sayabilirdi. O eski zamanda seyrettiği eski filmleri ezbere bilirdi. Araştırma, okuma yönü olduğu için eski bilgilerini hep taze tutar, hatırlardı." diyor.

Onun gençlik yılları da daha sonrakiler gibi çok hareketli geçer. Her zaman etrafında bir sevgi halesi vardır. Ailesi, onu rahat ettirmek için hiçbir fedakârlıktan kaçınmamış, maddi yönden hiç sıkıntıya sokmamıştır. Hep bolluk içinde ve tabir yerindeyse aristokrat bir hayat yaşamıştır. O dönemiyle ilgili Hüseyin Gökçe şu bilgileri verir:

"İstanbul hayatını biliyor. İstanbul'da okurken babası özel daire tutmuş. Hacı Ağabey devlet yurdunda filan kalmıyor. Yani özel dairede kalıyor ve diyordu ki 'Benim bazen bir hafta sonunda İstanbul'da küçük bir daire alacak kadar para harcadığım olurdu arkadaşlarla birlikte."

Belki burada biraz mübalağa var ama hayatı boyunca cömertliğiyle meşhur olan Hacı Kemal; herhâlde o dönmede de arkadaşlarıyla lokantaya gitmişlerse hesabı o ödemiş, sinemaya veya tiyatroya gitmişlerse biletleri o almıştır. Bir de her şeyin en iyisini, en kalitelisini tercih ettiği düşünülürse epey kabarık bir fatura çıkabilir.

O yıllarda Yusuf Kemal gibi okuyan, araştıran, düşünen zeki bir gencin böyle bolluk içinde yaşamasına rağmen sürekli bir arayış içinde olduğunu tahmin etmek zor olmasa gerek.

İkinci Bölüm

AYDIN DÖNEMİ

AYDIN DÖNEMİ

İNCİRLİOVA YILLARI

Yusuf Kemal ya liseyi bitirdikten sonra ya da liseyi, iki veya üçüncü sınıftan terk ederek İncirliova'ya yerleşir. Askerlik çağı gelince vatani görevini yapmak üzere askere gider. Askerlik görevini Sapanca'da yapan Yusuf Kemal, orada komutanlarının güven ve takdirlerini kazanır. Komutanları çok güvendiği için depoların anahtarlarını ona teslim eder.

Aile albümünde yer alan askerlik fotoğraflarına baktığımızda karşımıza kendisine güveni tam, bakışları derin ve keskin, tığ gibi bir delikanlı çıkmaktadır. İyi bir karakter okuyucusu, onun o resimlerdeki duruşundan liderlik kabiliyeti olduğunu kolayca çıkartabilir zannederim. Nitekim askerliği bitince komutanları tarafından terhis tezkeresiyle birlikte bir takdirname verilir kendisine. Takdirnamede ailesine hitaben yazılan yazıda "Oğlunuzun vatani görevini üstün başarıyla bitirmesi dolayısıyla tezkere verdiğimiz için sevinirken diğer taraftan böyle başarılı bir askeri kaybettiğimiz için üzülüyoruz." şeklinde Yusuf Kemal'den övgü ile bahsedilir.

Yusuf Kemal'in üvey babası Hasan Kamil Erimez, İncirliova ve Aydın yöresinin zengin ve itibarlı kişilerindendir. İzmir'in Selçuk ilçesine bağlı Belevi köyünde bulunan, zeytin ağaçlarıyla kaplı koca bir dağ, Hasan Kamil'in Dağı diye anılır. Adnan Menderes'in yakın arkadaşı olan Hasan Kamil'in, aynı zamanda Demokrat Parti içinde de önemli bir ağırlığı vardır.

Yusuf Kemal, İncirliova'ya geldikten sonra bir taraftan babasının işlerine bakarken diğer taraftan da sosyal hayatın içinde aktif olarak yer alır. Kısa süre içinde temiz, şık giyimi; güzel konuşması ve genel kültürüyle İncirliova'da tanınan, bilinen bir insan hâline gelir. Yusuf Kemal'in, incir ve portakal bahçeleri ve zeytinliklerle ilgili geleceğe yönelik projeleri vardır. O, her zaman yaptığı işin en iyi olmasını hedefler. Bunun için sürekli fikir üretir, geleceğe yönelik planlar yapar. İşlerini geliştirmek için bilgili, alanında uzman kişilerle oturup konuşur. Zeytin bahçesine ziraat mühendisi getirtip bahçesini incelettirir. Bahçeden en iyi verimi nasıl alabileceği hususunda ona danışır. O gün için modern denilebilecek bir sulama projesi hazırlatır. Onun dışında o gün çok bilinmeyen suni tohumlamayı uygulayıp herkesten önce ürün alır ve daha çok para kazanır. Sonraları hatıralarını anlatırken "Siz beni gençliğimde görecektiniz. Öyle hırslı çalışırdım ki çift sürerken işi yavaşlatmamak için ufak tefek ihtiyaçlarımı traktörün üzerinde hallederdim." der.

SİYASETLE VE SİYASİLERLE İLİŞKİSİ

Menderes'in Koltuğu

Bir taraftan şahsi işleriyle meşgul olurken diğer taraftan da memleketi için faydalı bir şeyler yapma arzusu içindedir. Gazeteleri günü gününe okur, ülkedeki ve dünyadaki siyasi gelişmeleri dikkatle takip eder. Zaten demokrat bir aileden gelen Yusuf Kemal, aktif olarak siyasetin içinde yer alır. 1950'de yapılacak seçimlerde Demokrat Parti'nin iktidara gelebilmesi için köy köy, kasaba kasaba dolaşarak propaganda çalışmaları yapar. Adnan Menderes'in Ege Bölgesi'ndeki bütün gezilerine katılır ve onun en yakın destekçilerinden biri olur. Hatta Aydın'a geldiği zaman Menderes'i İncirliova'daki evinde misafir eder. Onun geleceği güzergâh üzerinde kurbanlar hazırlatıp kestirir. Menderes'in, İncirliova'daki evine geldiği zaman oturduğu koltuğu, siyasetle

alakasını kestikten sonra da bir hatıra olarak saklar ve evine gelen misafirlere "Bu, Menderes'in koltuğu." diye gösterir.

Yusuf Kemal'in siyasetle ilişkisini ve Demokrat Parti'nin iktidara gelmesindeki katkısını arkadaşı Ali Türker şöyle anlatıyor:

"Ben Hacı Ağabey'in kendisinden dinlediğim kadarıyla Demokrat Parti'nin iktidara geldiği seçimlerde Menderes'in yanında yer almış. O zamanlar ona inanmış. Siyaset yoluyla memlekete hizmet edebileceğini düşünmüş. Çok hareketli bir tip hakikaten. Menderes'in de tabii dikkatinden kaçmamış, öyle anlaşılıyor. O dönemde Ege Bölgesi'ni organize eden kişidir belki. Hatta seçimden sonra Demokrat Parti'nin Aydın'daki zaferini ilk haber veren kişi olmuş. Menderes gitmiş, Adalet Partisi dönemi gelmiş… Bu defa Süleyman Demirel'in yanında görüyorsunuz aynı gayreti ama bu arayış içinde asıl gaye, yine elbette vatana millete hizmet etmek. 'Ne olacak bu insanlar?' diye, hep onu düşünmüş yani."

Aydın'da birlikte eğitim hizmetlerinde bulundukları Tacettin Gümüş de onun siyasetle ilişkisini şöyle anlatır:

"Hacı Ağabey, çok yönlü bir insan, yeniliklere açık. Hatta rahmetli Adnan Menderes'in 1950'de iktidara gelmesinde büyük rolü olan bir insan. O zamanlar bile kalbindeki o İslami neşveyi çimlendirmek için yer arıyor, mekân arıyor, bu mekân da o zamanlar ancak işte o günün istibdadının bitmesi… Bitirmek için doğrusu uğraşmış, bunda da en iyi yolu o zaman Demokrat Parti'de bulmuş ve Demokrat Parti iktidara geldiğinde kendisinden bizatihi dinlediğim şuydu: 'Bir gün köye gidiyorduk, parti iş başına geldi ama yine köylere gidip bu partiyi anlatmamız gerekiyordu. İncirliova'nın üzerinde bir köy var, ta tepede. O köye giderken daha köye varmadan aşağıdan ezan sesini duyduk. Yıllardan beri özlediğimiz ezan sesini duyunca yıkıldık yere! İki kişiydik, oturduk ve sevinç gözyaşları içinde ezanı dinledik. Ondan sonra Allah'a şükrettik, Allah'ım bu günleri de gördük, diye."

Yusuf Kemal, bir taraftan siyasetle meşgul olurken bir taraftan da dinî yönden kendini geliştirmeye çalışır. İncirliova'da ilim irfan sahibi insanlarla oturur, konuşur. Bir ara umreye gider, gelir ve o günden sonra İncirliovalı Hacı Kemal adıyla anılır. Onun İslami hayata yönelişini ve beslendiği ilk kaynakları ileride inşallah daha geniş ele alacağız. Hacı Kemal, siyasetle memlekete hizmet edeceğine inandığı o dönemlerde de çok cömert davranır. Partiyle ilgili organizasyonların, propaganda faaliyetlerinin bütün masraflarını üstlenir. 1958 yılında Adnan Menderes, bir yurtdışı gezisinde uçak kazası geçirir. O kazanın ardından Menderes, Londra'dan uçakla İstanbul'a döner. İstanbul'dan da trenle Ankara'ya gelecektir. Hacı Kemal hemen İncirliova ve Aydın'dan insanları organize eder. Tren vagonuna bir dana yükler, yanındakilerle birlikte Ankara Garı'na Menderes'i karşılamaya gider. Garda dana huysuzluk çıkarır, Hacı Kemal ve arkadaşlarını bir hayli uğraştırır. Sonunda Menderes'i karşılayıp kurbanı da kesmeyi başarırlar.

Demirel'in İkinci Adresi

Hacı Kemal, 1960 ihtilalinden sonra da Demokrat Parti'nin devamı niteliğinde olan Adalet Partisi'ni destekler. Partinin lideri Süleyman Demirel'le de çok yakın ilişki içine girer. Adalet Partisi'nin ve Süleyman Demirel'in Ege Bölge Temsilcisi gibidir. Süleyman Demirel, Aydın'a geldiğinde onu ilk karşılayanlardan birisi Hacı Kemal olur. Demirel'in Aydın'da kalması icabet ettiğinde misafir olacağı yer Hacı Kemal'in evidir. Fehmi Koru'nun ifadesiyle Hacı Kemal'in evi, Demirel'in Aydın'da parti teşkilatından sonraki ikinci adresidir. Hacı Kemal, Demirel'in onuruna da çok kurban kesmiştir. Uğur Öztaş'ın anlattığına göre bir defasında Demirel, eşi Nazmiye Hanım'la birlikte Hacı Kemal'in İncirliova'daki evine misafir olmak üzere gelir. Hacı Kemal, Demirel için kurban etmek üzere bir deve hazırlar. Olayın gerisini Uğur Öztaş'ın kendisinden dinleyelim:

"Çok hoş bir hatıramızdı. Kemal Ağabey deve kesecek. Gittik oraya. Demirel'i bekliyoruz İncirliova'da. Kemal Ağabey'in evi demir yolunun oradaydı. Demirel geldi. Konvoy durdu, deve kesiliyor. Ben de ilk defa orada görüyorum deve kesimini. Tabii çok kalabalık. Deve kesilirken nasıl olduysa kendini kurtardı, bir hamle yaptı; kanlar, Demirel'in yüzüne, üstüne başına, her tarafına sıçradı."

Sayın Özal Zeytine Gel Zeytine

Hacı Kemal, 1977 yılında yapılan milletvekili seçimlerinde de Turgut Özal'ın yanında yer alır. Turgut Özal, İzmir'den milletvekili adayıdır. Fakat henüz politikada yeni, hatta acemidir. Halkı çok iyi tanımaz. Seçim konuşmalarında bazen bölge halkının anlayamayacağı veya ilgisini çekmeyeceği şeylerden bahseder. Hacı Kemal, o günlerle ilgili bir hatırasını Hüseyin Gökçe'ye şöyle anlatır: "İzmir'de köy köy, kasaba kasaba dolaşırdık. Turgut Özal, bana o kadar bağlanmıştı ki ayrı odalarda kalmaya tahammül edemezdi. Özal bürokrasiden gelmişti. Halkla fazla teması olmadığı için onların eğilimlerini pek bilmiyordu. Bulunduğu bölgeyi çok fazla dikkate almadan öyle şeyler konuşuyor ya da köylünün anlamayacağı işte kur makasından, montaj sanayiinden falan bahsediyordu. Ben ona, 'Konuşmalarını gittiği yörenin sosyal ve ekonomik şartlarına göre hazırla. Bir yerde halkın çoğu pamuk işinde uğraşıyorsa orada pamuktan bahset, tahıl yetiştiriliyorsa tahıldan bahset.' diye taktik verirdim. Mesela, halkın zeytincilikle uğraştığı bir yerde incir politikasından bahsederse eteğinden çeker, 'Zeytine gel Turgut Bey, zeytine.' diye onu ikaz ederdim. Sonra tabii bunlara çabuk alıştı."

Siyaset Halka Hizmet İçindir

Hacı Kemal'in siyasetle ilişkisi Fethullah Gülen Hocaefendi'yi yakından tanıyıp kendini tamamen eğitim hizmetlerine adayacağı zamana kadar devam eder. Ondan sonra da aktif o-

larak siyasetten uzaklaşmakla beraber siyasi liderlerle irtibatını kesmez ve bu bağlantılarını, yeri geldiğinde hizmetle ilgili tıkanıkları açma veya bir kısım hayırlı işlerin hayata geçirilmesi adına kullanır. Zaten o, siyaseti hiçbir zaman bir menfaat kapısı olarak görmemiştir. Ne Menderes'ten ne Demirel'den ne de başkasından şahsı için en küçük bir şey istemiştir. Adalet Partisi'nin önemli isimlerinden, değişik dönemlerde Aydın milletvekili olarak mecliste yer alan, bakanlık görevlerinde bulunan ve aslen Aydınlı olan İsmet Sezgin anlatıyor:

"Hacı Kemal'le yakından tanışırız. Kendisi çok fedâkar bir insandı. Zaman zaman gelir, görüşürdük. Çoğunlukla halkın işi, bir okul işi, bir hayır işi olduğunda bana gelirdi. Ben de inançla, zevkle, heyecanla yapardım. Kendisi için hiçbir şey istemedi, beklemedi. Pek çok kişinin kişisel çıkarları için geldiği çok olmuştur ama onun kendisi için bir şey istediğini görmedim."

Yine aslen Aydınlı olan ünlü politikacı Nahit Menteşe de, "Kemal Erimez, halkın hizmetinde olan bir kişi. Bana hep İncirliova'nın problemlerini getirirdi." diyor.

Hacı Kemal'in siyaset anlayışını ve siyasilerden ne beklediğini çok güzel anlatan bir olay da şudur:

1970'li yıllar, Adalet Partisi tek başına iktidarda, Demirel ise başbakanlık koltuğunda oturmaktadır. 9. Eğitim Şurasında imam hatip okulları gündeme gelir. Bazı kesimlerce bu okulların devletin düzenine karşı çıkan, gerici, yobaz kişiler yetiştirdiği ve kapatılması gerektiği dile getirilir. Basın yayın organları da bu tartışmalara destek verir. Ülkede imam hatip okulları ve dindar insanların aleyhine kamuoyu oluşturulmaya ve dönemin hükümetine psikolojik baskı uygulanmaya başlanır. Hacı Kemal, bu tartışmaların en ateşli olduğu günlerde Demirel'den randevu alıp bir heyetle Ankara'ya gider. Demirel'e bu okulların tamamen halkın himmetiyle kurulduğunu, halkın imam hatiplere büyük teveccüh gösterdiğini ve bu okullardan vatanını, milletini seven, aydın din adamlarının yetişeceğini anlatır. Okullara bir zarar ge-

lirse bunun partinin geleceği adına da iyi sonuçlar vermeyeceğini ifade eder. Demirel, o usta politikacı üslubuyla onları rahatlatacak sözler sarf eder ve ardından, “Sizden önce bu odada Amerikalı bir heyetle görüştüm. Onların imam hatip okullarıyla ilgili konuştuklarını şu duvarlar dile gelse de bir söylese.” diyerek üzerinde ağır baskıların olduğunu ima eder. Neticede tabandan gelen bu türlü talep ve baskılar, dış mihrakların baskısından daha ağır basar ve imam hatipler kapanmadığı gibi mevcutlara yenileri eklenir.

Hacı Kemal’in İncirliova ve Aydın hayatını yakından bilen İncirliovalı eğitim gönüllüsü Hüseyin Baytekin’in, onun siyaset anlayışı hakkında söyledikleri de kayda değer:

“Hacı Ağabey’in siyasetteki bağlantılarının tamamen, ‘Bunları hizmete nasıl kanalize edebiliriz? Azami ya da asgari bunlardan nasıl istifade edebiliriz?’ düşüncesi ile olduğundan şüphem yok. O, hangi insana ne zaman, hangi durumlarda ihtiyaç olduğunu çok iyi biliyordu. Günün birinde onlara ihtiyaç olacağı için bağını koparmazdı ama her şeyden önce insan olarak, insanın kamil bir mahlûk olduğunu düşünerek yaklaşırdı. İktidarda değil diye o kimselerle bağını koparmaz, herkesle samimi olurdu.”

Hacı Kemal, her ne kadar siyaseti halkın menfaati için kullanmış olsa da çok sonraları, politika için harcadığı zamanlara hayıflanacaktır. Bir keresinde Fethullah Gülen Hocaefendi’ye, “Allah affeder mi Hocam; ben çok dana kestim Menderes’in, Demirel’in, Osman Kibar’ın önünde?” diye sorar. Hocaefendi de latife yollu “Vah Hacı Kemal… Senin işin zor.” şeklinde bir cevap verir.

İSLAMİ HAYATA UYANIŞI

Şimdi biraz gerilere, Yusuf Kemal’in gençlik yıllarına döneceğiz tekrar. Onun gençlik dönemiyle ilgili maalesef fazla bilgi yok elimizde ama görüştüğümüz kişilerin anlattıkları kırık dökük bilgileri bir araya getirdiğimizde otuzlu yaşlardan itibaren

dinî yaşayışa yöneldiğini anlıyoruz. Çocukluğundan itibaren bu yıllara kadar onun hep arayış içinde olduğu anlaşılıyor. Daha önce de ifade ettiğimiz gibi Yusuf Kemal, İncirliova'da zengin ve itibarlı bir aileye mensuptur. Orada herkesin gıptayla baktığı bir hayatı, tek katlı, fakat küçük bir villaya benzeyen güzel bir evi, İncirliova'da incir ve portakal bahçeleri; İzmir'in Selçuk ilçesi, Belevi köyünde ucu bucağı görünmeyen zeytin tarlaları vardır. Cömert, neşeli, arkadaşlarına karşı olabildiğine vefalı bir gençtir. Etrafında kendisini hayranlık ölçüsünde seven birçok arkadaşı vardır. Bir insanın dünya adına isteyebileceği her şeye sahiptir Yusuf Kemal. Onun gençliğini tasvir etmeye çalışırken insanın aklına büyük sahabi Mus'ab bin Umeyr geliyor. O da Mekke'nin en zengin ve yakışıklı gençlerindendir. Çok güzel giyinir. Mekke sokaklarına çıktığı zaman herkes ona gıptayla bakar, genç kızlar gözünü ondan ayıramaz ama o, bütün bu dünya nimetlerini elinin tersiyle iterek Allah Resûlü'ne yönelir. Muhakkak konumları, içinde bulundukları şartları birebir aynı değil. Ancak Yusuf Kemal de o rahata, zenginliğe, bolluk ve debdebeye rağmen hayatında eksik olan bir şeylerin olduğunu hissetmektedir. Bu eksikliğin manevi tatminsizlikten kaynaklandığını anlamakta fazla gecikmeyecektir.

Huzura İlk Adım Evlilik

Yıl 1956. Yaş otuz. Yusuf Kemal'in evlenme çağı çoktan gelmiş ve geçmektedir. Annesi Suphiye Hanım artık biricik oğlunun mürüvvetini görmek ister. Yusuf Kemal de hayatına çeki düzen verme adına bir an önce evlenmesi gerektiğine inanmaktadır. Araştırılır, soruşturulur ve neticede Yusuf Kemal için en uygun aday olarak temiz bir aile kızı olan Adviye Hanım'da karar kılınır. Yusuf Kemal aynı yıl, tam bir Anadolu kadını olan Adviye Hanım'la evlenir. Artık daha çok his ve heyecanın hâkim olduğu gençlik yılları geride kalmış, akıl ve mantığın öne çıktığı olgunluk çağı başlamıştır. Artık gençlik yıllarında başlayan

arayışları, yavaş yavaş mecrasını bulmaya başlar. Bu yıllardan itibaren başta beş vakit namaz olmak üzere dinî vecibelerini büyük bir şevkle yerine getirmeye çalışır. Onun iç dünyasındaki bu değişimi Hüseyin Baytekin şöyle anlatıyor:

"İslami hayata uyandıktan sonra bir müddet devamlı oruç tutmuş. Sabah namazları dahil bütün namazlarını camide cemaatle kılmaya gayret etmiş. Daha sonraki dönemlerine ben de şahit oldum. İncirliova'da olduğu zamanlar oğullarını da yanına alarak istisnasız her sabah namazında camiye gelirdi. Hatta zaman zaman, 'Ya bizim arkadaşlar bu cemaati ihmal ediyor. Anlamıyorum, neden böyle yapıyorlar kardeşim?' diye sitem ederdi. Herkesi namaz kılmaya, cemaate iştirake teşvik ederdi ama hiç kimseye 'Sen günah içindesin, bittin gittin.' demezdi. Hâliyle insanlara örnek olur, ihtiyacı olanın yardımına koşardı."

Namazlarını cemaatle kılmaya o kadar dikkat eder ki otobüsle bir yerden bir yere giderken namaz vakti girince otobüsten iner, en yakın camide cemaatle namazını kıldıktan sonra başka bir otobüsle yoluna devam eder.

Yusuf Kemal, namaza başladıktan sonra Allah'ın hoşnut olmayacağı her türlü tavır ve alışkanlıklarını terk ettiği gibi eski çevresinden de yavaş yavaş uzaklaşır. Onlardan istidadı olanları kendisiyle birlikte girdiği bu güzel yola, huzura davet eder ama herkes onun gösterdiği iradeyi ortaya koyamaz. Hatta bazıları Yusuf Kemal'e sürekli musallat olur. Onu eski hayatına çekmeye çalışır. Bunu başaramayınca onunla alay eder.

Bir gün, birkaç genç meyhanede kafayı çeker, kör kütük sarhoş olur. Sonra dışarı çıkıp gelişi güzel küfretmeye, ona buna sataşmaya başlarlar. Yusuf Kemal'i görünce bu sefer de ona küfrederler. Bununla da kalmayıp dine, diyanete çok çirkin laflar söylerler. Olayın gerisini kendi ağzından dinleyelim:

"İslami yaşayışa yeni girmişim, heyecanlıyım. Ne yapacağımı da bilmiyorum. Eski dönemimde olduğu gibi kafam attı. Eve gittim. Silahımı belime taktım. Meyhaneye doğru gitmeye

başladım. Soğukkanlı, sabırlı davranacak hâlim yoktu. Bana ve dinime küfreden o serserileri öldürmeye kararlıydım. Ben hınçla giderken birden Eksper Kemal diye bilinen mübarek bir zat çıktı karşıma. O, veli bir insandı. Sokaktan geçerken onun edepli ve terbiyeli hâlini gören kadınlar, 'Bu Eksper Kemal, yeryüzünde Allah'ın bir meleği.' derlerdi. Benim hâlimden niyetimi sezmişti. 'Ne oldu sana ağabey? Nedir bu hâlin? Sen ne yapıyorsun böyle?' diyerek kolumdan tuttu. Beni teskin etti ve oradan, daha doğrusu büyük bir beladan uzaklaştırdı."[1]

Yusuf Kemal, bu beladan kurtulur kurtulmasına ama eski çevresi onu hiç rahat bırakmaz. Sebebi, belki daha önce Yusuf Kemal'in cömertliğinden istifadeyle ondan sebeplenirken bundan mahrum kalmaları belki de şeytani bir kıskançlıktır. Neticede bunlar, Yusuf Kemal'i rahatsız etmeye devam eder. Yusuf Kemal, bu rahatsızlığını Tahir Büyükkörükçü Hoca'ya açar ve ondan yardım ister. Tahir Hoca da "Bunun için iki şık var; ya hicret eder, bu çevreden uzaklaşırsın ya da hacca gider sakal bırakırsın; o zaman bunlar senin peşini bırakır." der. Bunun üzerine Yusuf Kemal ikinci şıkkı seçer. İlk fırsatta hac sırasını beklemeden umreye gider ve orada bıraktığı sakalını bir daha hiç kesmez. Gerçekten umre sonrası, eski çevresi ondan ümidini keser ve peşini bırakır. Artık herkes onu "Hacı Kemal" veya "İncirliovalı Hacı Kemal" diye bilir, tanır ve bu isimle anar.

Bu umre, onun hayatında önemli bir dönüm noktası olur. Artık o, kaderin de sevkiyle rotasını çizmiştir. Bundan sonra bütün enerjisini hayır ve eğitim faaliyetlerine verecek, ömrünün sonuna kadar bu yolda yürüyecektir.

Sigarayı Bırakması

Hacı Kemal, eski dönemine ait kötü alışkanlıkların hepsini terk etmiş, ancak henüz sigarayı bırakamamıştır. Bir bayram sabahı, namazdan önce vaiz vaaz etmektedir. Talip Kahraman is-

1 Abdullah Aymaz, Eksper Kemal... Veli, Melek Kemal, Zaman, 02.03.2003

mindeki bu vaizin onun namaza başlamasında da tesiri olmuştur. Hacı Kemal, caminin bahçesinde huşu içinde vaazı dinlemektedir. Olayın gerisini Hacı Kemal'in İncirliova'daki yakın arkadaşı Ömer Akkaya'dan dinleyelim:

"Kütahyalı Talip Kahraman isminde genç bir vaiz vardı. 1959 senesinde bayram namazında dersin nihayetinde 'Ağabeyler, amcalar!' dedi. 'Sigara içen insanlar hem Allah'ın verdiği vücudu tahrip ediyor hem melekleri rahatsız ediyor hem de cemaati rahatsız ediyor. İşte şu kadar sigara, şu kadar para eder. Bunun yerine bir yetimi giydirse Allah da memnun olur, Peygamber de memnun olur.' dedi. Öyle deyince Hacı Kemal 'Allah!' diye bir çığlık attı. Ardından gözlerinden yaş boşandı. Günde iki paket sigara içerdi. 'Allah'ım ben bu sigarayı bir daha içersem beni cehennemden çıkarma, beni taş yap!' dedi. Bir daha sigara içmedi ama bu sefer de nargile içmeye başladı. Bir kahvehanede Hacı Kemal nargile içiyordu. Burada bir adam vardı, kahvelerde dolaşıp naylon çiçek satardı. Çok dindar bir insandı. Geldi yanımıza oturdu. Gözüyle Hacı Kemal'i işaret ederek benim ayağımı dürttü. Bana 'Konuş!' dedi. Ona dedim ki 'Hocam her şey Allah'ın elinde midir?' O da 'Tabii ki her şey Allah'ın kudret elindedir.' dedi. Bir iki soru daha sorduktan sonra ben, asıl konuya girdim: 'Peki Kemal Bey kardeşimiz bu nargileyi böyle tüttürüyor, bunun da bir sorgusu var mı öbür tarafta?' Adam, 'İnsanın yaptığı her amelin bir karşılığı vardır. Tabii ki Cenab-ı Hak onun da hesabını soracak.' dedi. Sonra Hacı Kemal'e dönerek dedi ki: 'İyi adamsın, çok hayrın var ama şu tütünü ölünce ne yapacaksın? Cennette bulamayacaksın.' Bunun üzerine Hacı Kemal, 'Allah Allah, cennette olmayan şeyin burada ne işi var. Tövbe Allah'ım tövbe, bundan sonra bunu ağzıma almayacağım.' dedi ve tütünü tamamen bıraktı."

Eksilerini Artıya Dönüştürmesi

Hacı Kemal, eski hayatına tövbe edip beş vakit namaz kılmaya ve İslam'ın emir ve yasaklarını titizlikle uygulamaya başladıktan sonra sürekli eski hayatını sorgular, daha önce ken-

dine göre yaptığı hataların pişmanlığını bir kor gibi vicdanında hisseder. İşte bu duygu ve düşünce, onun için bir anlamda yükselme rampası olur.

Hacı Kemal'in tavassutuyla 1967'de İncirliova'ya imam hatip olarak tayin edilen Hafız Mustafa Kocatürk anlatıyor:

"Bir gün Hacı Ağabey ile sohbet ediyoruz. Ondaki aşk şevk, İslami konulardaki heyecan ve alaka benim çok dikkatimi çekti. 'Hacı Ağabey siz İncirliova gibi bir yerde maşallah kendinizi çok iyi yetiştirmişsiniz. Bunu nasıl başardınız?' diye sordum. Hacı Ağabey birden duygulandı, gözleri yaşardı ve dedi ki: 'Evladım ben gençlik yıllarımda çok hatalar yaptım. Allah'ın hoşnut olmayacağı işler işledim. Sonra bizi seven insanların duası ve Allah'ın inayetiyle o yanlış yoldan kurtuldum. Açığı kapatmam için benim başkalarından çok daha fazla çalışmam lazım."

BESLENDİĞİ İLK KAYNAKLAR

Hacı Kemal, hayatı boyunca hep zirveleri hedefler. Bir işe giriştiği zaman onun en mükemmel olması için elinden gelen gayreti gösterir. Dine yöneldikten sonra da hiçbir zaman, "Beş vakit namazımı kılar, sonra işime gücüme bakarım. Bu bana yeter." dememiştir. En başta ibadetlerin özünü, hikmetlerini kavrama; İslami meselelerde kendini geliştirme adına büyük bir çaba içine girmiştir. Bu sefer arayışı, hakikatte derinleşme yolunda olmaktadır. Bu maksatla öncelikle İncirliova'da dinî bilgisiyle, takvasıyla temayüz etmiş ne kadar insan varsa onlarla yakın dostluk kurar. Bitmek bilmeyen bir tecessüsle onlardan azami seviyede istifade etmeye çalışır. Hüseyin Baytekin'in verdiği bilgilere göre Hacı Kemal'in ilk zamanlar istifade ettiği bazı hocalardan kısaca bahsetmekte yarar var.

Nevruz Yenigün

Hacı Kemal'in etkilendiği hocalardan birisi, İncirliova Yukarı Mahalle Muhtarlığı da yapan Nevruz Yenigün'dür. Nevruz

Yenigün, ehli tarik ve ehli takva bir insandır. Dinin, Allah demenin yasak olduğu, bekçilerin pencereden halkı dinlediği zamanlarda bu zat, birkaç kişiyle bir araya gelip zikir meclisleri tertip eder. Hacı Kemal'in yakından görüştüğü ve etkilendiği kişilerden birisidir bu zat.

Münir Hoca

Münir Hoca, Risale-i Nur talebesidir. Tam bir dava adamı, fedakâr bir insandır. Asıl mesleği ayakkabı tamirciliği olan Münir Hoca, kendi gayretiyle Kur'an kursunda hocalık yapabilecek seviyede bilgi sahibi olur. Hacı Kemal'in evinin bulunduğu İstasyonüstü Mahallesi'ndeki mescitte fahri imamlık yapar. İhlas ve samimiyetiyle insanlar üzerinde çok tesir eder. Sırf Allah rızası için gençlere sahip çıkar, onların eğitimine yardımcı olmaya çalışır. Hacı Kemal'in, İncirliova'da en çok oturup konuştuğu, İslami meselelerle ilgili fikir teatisinde bulunduğu isimlerden biridir.

Necati Tamer

İncirliova'da Hacı Kemal'in en çok tesiri altında kaldığı ve en çok feyiz aldığı insan Necati Tamer'dir. İlkokul öğretmeni olan Necati Tamer; çalışkanlığı, dürüstlüğü, ilim ve irfanıyla İncirliova'da herkesin sevip saydığı, takdir ettiği bir kişidir. Bediüzzaman Hazretleri ve onun pek çok talebesiyle tanışıp görüşmüş, kendisi de Risale-i Nurları çok iyi anlamış biridir. Erdoğan Tüzün onun hakkında bize şu bilgileri veriyor:

"Risale-i Nur kültürü iyiydi. Nereden, hangi manalar çıkacak iyi bilirdi. Zaten bizi kaynaştırıp birleştiren temel özellik, Risale-i Nur kültürüdür. Aydın İmam Hatip Okulu Müdürü Hüseyin Tamer Hoca da onun kardeşidir. Hacı Ağabey bu iki zattan çok istifade etmiş. Doğrusu onlar Kemal Bey'i muhatap kabul edip, Risale kültürünü edinmesinde son derece faydalı

olmuşlar. Necati Tamer ilkokul hocasıydı ama iyi bir nur talebesiydi her şeyden önce. Doğrusu o, Kemal Ağabey'i o hususta iyi yetiştirmiş diyebiliriz."

Bir gün Münir Hoca ve Necati Tamer'in de olduğu bir mecliste sohbet ederlerken Hacı Kemal ile bu iki zat arasında münakaşa olur. Hizmet metodu konusunda aralarında küçük bir fikir ayrılığı çıkar. Hacı Kemal kendisinin haklı olduğunu düşünür ama onlara derdini anlatamaz. Çok üzgün bir şekilde evine döner ve ağlamaya başlar. Bir süre sonra beyaz sakallı, nurani bazı zatların odada temessül ettiğini görür. İlk defa böyle bir durumla karşılaşan Hacı Kemal çok korkar. Bu olayı bir ramazan akşamı iftara giderlerken Hüseyin Baytekin'e anlatır ve sonra, "Ya bunu söylemesem iyiydi." der.

Tahir Büyükkörükçü

Hacı Kemal, İncirliova'daki hocalarla görüşmekle yetinmez. Daha doğrusu onlar Hacı Kemal'i tam olarak tatmin etmez. Başta Aydın olmak üzere uzak yakın çevrede duyduğu, ilmiyle irfanıyla bilinen ne kadar hoca varsa gidip onlarla tanışmaya, onlardan istifade etmeye gayret eder. Fethullah Gülen Hocaefendi'den önce tanıştığı hocalardan Konyalı Tahir Büyükkörükçü ile Yaşar Tunagür hocaların Hacı Kemal'in hayatında ayrı bir yeri vardır.

Hacı Kemal'in Tahir Büyükkörükçü ile tanışması 1950'li yılların sonlarına doğru olur. Memleketinden dolayı daha çok Konyalı Tahir Hoca olarak bilinen Tahir Büyükkörükçü, o yıllarda gezici vaiz olarak İzmir başta olmak üzere bütün Ege'yi dolaşıp vaazlar, konferanslar verir. İyi bir hatip olan Tahir Hoca'nın vaazları halk tarafından sevilerek dinlenir. Hacı Kemal de onun vaazlarından çok etkilenir. Fakat o, pek çoğunun yaptığı gibi Tahir Hoca'yı sadece dinlemekle kalmaz, onu başta Aydın olmak üzere çevre illere götürür. Oralarda halkı organize eder, ona vaazlar verdirir. Kestanepazarı Kur'an Kursu'nun ilk mezunlarından

olan ve sonraki yıllarda İstanbul'a gelen ve eğitim hizmetlerinde Hacı Kemal'le birlikte çalışan Hafız Ahmet Alçiçek o günlerle ilgili hatırladıklarını bize şöyle naklediyor:

"Tahir Hoca, zaman zaman İzmir'e gidip geliyordu. Halk, çok büyük bir katılım gösteriyordu onun vaazlarına. Hacı Kemal Ağabey'i de ben Tahir Hoca'nın vaazlarından bilirim. Katılırdı o da. Hatta, kaydediyordu elinde makaralı bir teyple. Onun peşinden ayrılmazdı. Siması itibari ile de onu, Tahir Hoca'ya çok benzetirdim ben. Tahir Hoca'yı da severdik. Vaazlarını kaçırmamaya çalışırdık."

Hacı Kemal'in İzmir'deki çok yakın dostlarından, kendisi de eğitim gönüllüsü ve hayırsever bir insan olan Mesut Kızılhisar da Tahir Hoca'yla ilgili şunları anlatıyor:

"Tahir Hoca, gezici vaiz olduğu zamanlarda İzmir'e sık sık gelir giderdi. Rahmetli Ahmet Ayhan Ağabeyimiz vardı, ben onunla ortaktım. Sonraki yıllarda Tahir Hoca ile dünür oldular. Tahir Hoca'nın kızını benim ortağım Ahmet Ayhan Amca, oğluna almıştı, o vesileyle daha fazla yakınlaşmıştık. Çok sık Konya'ya gider, Tahir Hoca'nın evine misafir olurduk. Bazen o gelir burada, Ahmet Ayhan Hoca'nın evinde kalırdı. Onun evine gider, orada toplanır, sohbet ederdik. Tahir Hoca, İzmir'de Atatürk Kapalı Spor Salonu'nda konferanslar verirdi. Salon hınca hınç dolardı. Onların mümkün olduğu kadar organizasyonuna koşardık; Ahmet Ayhan, onun çocukları, ben ve tabii en başta da Hacı Kemal Ağabey. Tanışmalarımız hep böyle oldu ama gönül bağlarımız çoktu. Hocalar da Hacı Kemal Ağabey'i çok severlerdi. Onun hep yanlarında olmasını isterlerdi.

İrfan Akça'nın, Balıklıova'da bir yazlığı vardı, arkadaşlarla sık sık oraya giderdik. Orada yazın, arkadaşlar denize girerlerdi. Onun evi müsaitti. Bizim gittiğimiz zaman da orada hemen hemen kimse olmazdı bizden başka, böyle tenha bir koy. Tahir

Hoca, Ahmet Ayhan Amca, Hacı Kemal ve başka arkadaşlarla birlikte orada çok güzel sohbetlerimiz olurdu."

Hacı Kemal, 1963 yılında Yaşar Tunagür Hoca İzmir'e gelinceye kadar sürekli Tahir Hoca'nın yanındadır. Onunla birlikte şehir şehir dolaşır, organizasyonlar yapar, çantasını taşır, ona hizmet eder. Yaşar Tunagür Hoca, İzmir'e geldikten sonra Tahir Hoca yavaş yavaş İzmir'le ilgisini keser. Bir süre sonra da tamamen İzmir'den ayağını çeker. Hacı Kemal'in, Tahir Hoca'yla olan münasebetini bir de Yaşar Hoca'dan dinleyelim:

"Benim Hacı Kemal'i tanıdığım sene 1960. İşte artık o zaman kaç yaşındaysa ben İzmir'e gelmeden önce Tahir Hoca sık sık Konya'dan İzmir'e gelirdi. Onun orada dostları vardı, arkadaşları vardı. Hacı Kemal, bütün hocalar ile cemaat arasındaki münasebetlerde önde bir adam olduğu için Tahir Hoca ile de ilgilenmiş. Tabii biz İzmir'e geldikten sonra Tahir Hoca İzmir'e pek gelmezdi. Yazın bir iki defa geldi. Beraber pikniğe çıktık Tahir Efendi ile. Allah selamet versin, onunla da ilgilenirdi."

İzmir'den uzaklaşınca zaman içinde Tahir Hoca'nın Hacı Kemal'le münasebetleri kesilir. Fakat Tahir Hoca, Hacı Kemal'i hiç unutamaz. İş adamı Ali Açıl anlatıyor:

"Bir seyahatimizde Konya'da Tahir Büyükkörükçü ile tanıştık. Hacı Kemal Ağabey bu hocaefendinin çantasını taşırmış. İlk hocası… Hacı Ağabey gençliğinden beri şuurlu yetişmiş bir insan. İslam davasında, adliyede bağıra bağıra gazete satan birisi. Çok çalışkan. Girdiği her toplumda itimat uyandıran hemen bu itimadı kazanabilen cömert bir insandı. O seyahatimiz sırasında bir gün kürsüde Tahir Hoca'ya 'Hocam biz sizi tanıyoruz.' dedim. 'Nereden?' dedi. 'Hacı Kemal'den.' dedim. Onun adını duyar duymaz, 'Hacı Kemal'im… Biz onun kıymetini bilemedik.' dedi ve başladı ağlamaya. Söylediğimize pişman olduk. Elinden kaçırdığı bir fırsat olarak görüyordu Hacı Ağabey'i. O kadar hem sevgi hem özlem…"

Said Nursi Hazretleri'ni Ziyaret Etmesi

Said Nursi Hazretleri'nin talebelerinden Salih Özcan'ın anlattığına göre Hacı Kemal, bir kere Üstat Bediüzzaman Hazretleri'ni de ziyarete gider. Üstat Hazretleri, ona 'Hoş geldin. Nerelisin?' diye sorar. Hacı Kemal, 'İncirliovalıyım.' diye cevap verince 'İncirliova nasıl?' diye sorar. Hacı Kemal'le bir süre ilgilenir. Bu ziyaret muhtemelen Üstat Hazretleri'nin vefatına yakın bir zamanda gerçekleşir. Böylece Hacı Kemal, çok kısa bir süre de olsa Bediüzzaman Hazretleri'nden de feyz almış olur.

İNCİRLİOVA MİSAFİRHANESİ

Mutfakta tatlı bir telaşla birlikte hummalı bir çalışma başlamıştır. Çünkü biraz önce çalan telefon, akşama yirmi beş-otuz kişilik misafir geleceğini haber vermiştir. Evin hanımı bir taraftan yemek hazırlıkları yaparken bir taraftan da oğluna gerekli malzemeleri alması için talimat vermektedir. Bu hanımefendi Hacı Kemal'in vefakâr ve fedakâr eşi Adviye Hanım'dan, biraz önce telefon eden de Hacı Kemal'den başkası değildir. Ev de Hacı Kemal'in İncirliova'daki tek katlı, dört-beş odalı, bahçeli, dışarıdan gelenlerin küçük bir köşke benzettiği evidir.

Bu evde, yukarıda çok kısa tasvir ettiğimiz tablo sıkça yaşanır. Hacı Kemal'in evi âdeta bir misafirhanedir. Kimler misafir olmamıştır ki bu evde: Siyasi liderlerden Adnan Menderes, Süleyman Demirel, Turgut Özal; ilim erbabından Tahir Büyükkörükçü, Yaşar Tunagür, Fethullah Gülen Hocaefendiler bunların içinde en tanınmış simalardır. Bunun dışında uzaktan yakından gelen nice insan bu evde misafir olmuş, Hacı Kemal'in sofrasına oturmuş; misafirperverliğin, izzet ve ikramın en güzeline şahit olmuştur.

Hacı Kemal'in en büyük oğlu Celal Erimez babasının misafirperverliğini ve annesinin fedakârlığını şöyle anlatır:

"Annem çok mübarek bir kadındı. Babamı çok sever, hizmetlerini çok takdir ederdi. Şunu söyleyeyim; babamın yaptığı

hizmetlerin yüzde sekseninde annemin katkısı vardır. Siz hiç düşünebiliyor musunuz; bize misafir geliyor, akşam saatlerinde yemek yenecek, saat yedide telefon açardı babam; yirmi kişi, otuz kişi, bazen elli kişi... Şimdiki kadınlarda bunu görmek mümkün değil. Ben böyle bir şeye tahammül gösterecek bir kadın göremiyorum.

Tek başına onların yemeklerini hazırlamak... Üç-beş kişi değil bu, yirmi kişi, otuz kişi, elli kişi. İncirliova'da bizim ev misafirhaneydi... İnsanlar oradan geçecekler de uğramayacaklar; mümkün değil, vakitli-vakitsiz... Annem böyle bir kadındı.

Öyle bir kadın olmasaydı zaten mümkün değil babamın bu kadar hizmet verebilmiş olması. Eve geldiğinde huzur bulmayan bir insan nasıl hizmet edebilir..."

İncirliova misafirhanesinin talihli misafirlerinden bazılarının hatıralarını kendi ağızlarından dinleyelim:

Mahmut Sarıoğlu:

"Kemal Ağabey'in İncirliova'da bir evi vardı. Kemal Ağabey'in İncirliova'daki evi rahat yirmi-yirmi beş kişiyi ağırlardı. Karı-koca olarak on çift gelsin, onları yatıracak, yedirecek zemin vardı yani, hazırdı. Öylece babasından kalmış. Anası vardı Kemal Ağabey'in, Allah rahmet eylesin, anasının yaptığı yemekten parmaklarını yerdin…"

Doktor Kahid:

"Hacı Kemal Ağabey, çok bonkör, çok cömert, çok hayırsever bir insandı. Kiminle bir yere gitse, illa o misafir edecek. İlla o para verecek, o yedirecek. İkram etmeyi çok severdi. İnsana yedirmeyi içirmeyi çok seven bir insandı. Mesela, bazen evine giderdik. Kışın yatak sererdi ve en güzel yatakları sererdi. Hocaefendi yerde yatardı; rica ederdik, Hocaefendi yatmaz, illa yerde yatacak. Biz de tabii üşürdük. Yerde yatarken canımız çıkardı. Sonraları biz yatakta yatmaya başladık, Hocaefendi Allah selamet versin, yine yerde yatardı."

Yaşar Tunagür:

"Çok muhtereme bir annesi vardı Beyrutlu ama İstanbul şivesiyle İstanbul Türkçesiyle konuşan, benimle Arapça konuşan, bizimle latife eden; Arapça bildiğimiz, Arapça konuştuğumuz için de bizi çok seven, devamlı evinde misafir eden, yedirip içirip yatıran.... Orada yatardık İncirliova'da."

Gürbüz Paşa:

"1970'li yıllar... Bir gün Hacı Ağabey'in evine Hocaefendi yemeğe giderken Karabağlar'dan beni de aldı. Ben yeni yetişen çocuk durumunda bir insandım. Hocaefendi sağ olsun lûtfettiler, beni de alıp Hacı Ağabey'in İncirliova'daki Osmanlı sarayı şeklindeki evine yemeğe götürdüler. Tabii benim için unutulmaz bir hatıra. Hacı Kemal Ağabey'i tanıyordum ama o gün onun evine belki ilk defa özel bir ziyafete Hocaefendi ile beraber giden dört-beş kişiden biriydim. Benim için çok çok değer taşıyan bir hatıra..."

Dr. Mustafa Asutay:

"Araba yoktu bizim arkadaşlarda o zamanlar, benim bir Wolksvagenim vardı. Ana Çocuk Sağlığı'ndaki vazifemiz bitince biz akşam hemen Kestanepazarı'na gidiyorduk. Hocaefendi'yi alıyorduk, nerede ders varsa oraya gidiyorduk. Bir gün, sabahtan çıktık. Doktor Kahid Bey de vardı, sene 1968 veya 1969 olabilir, İncirliova'da bir eve gittik. Büyükçe bir ev. Geleceğimizi herhâlde biliyorlardı, büyük bir masa hazırlamışlar, masada bir kuş sütü eksik… Öğlen yemeği filan her şey içerisinde, oradan not verdim. Evin hanımının çok çalışkan ve misafirperver birisi olduğu kanaati bende hâsıl oldu. Neyse orada yemek yedik filan, Hacı Kemal Bey ile orada tanıştık. Ondan sonra öğle namazını karşı tarafta bir cami var, orada kıldıktan sonra bizi aldı Aydın'dan bir iki kilometre ileride bir restauranta götürdü. Orada bize izzet ikram etti. Çok cömert bir arkadaştı."

İncirliova'daki Hizmetleri

Hacı Kemal'in asıl mesleği çiftçilik, eskilerin ifadesiyle rençberliktir. İncirliova'da incir ve narenciye bahçeleri dışında geniş arazileri vardır. Bu arazilerde ağırlıklı olarak pamuk yetiştirilir. Hacı Kemal, bir taraftan kendi işlerini takip etmekle beraber zamanın çoğunu hayır işlerine koşturmakla geçirir. Başta İncirliova olmak üzere Aydın ve çevresinde, hatta bütün Ege Bölgesi'nde nerede bir hayır işi varsa Hacı Kemal büyük bir aşk ve şevkle oraya koşar. Camilere, Kur'an kurslarına kendi yardım ettiği gibi başkalarının yardım yapmasına da vesile olur. Siyasi nüfuzunu kullanarak kadrosuz imamları kadroya aldırır; imamı, müezzini olmayan camilere, Kur'an kurslarına imam, müezzin, hoca tayin ettirir. Bir yerde bir hayır işi varsa kendi şahsi işini bırakır o işin peşinden koşar, ta ki sonuçlanana kadar. Onun bu gayretlerinden dolayı Yaşar Tunagür Hocaefendi ona "Ege Müftüsü" diye takılır. Oğlu Celal Erimez de bu hususta "Sadece Aydın'da değil, Ege'nin bütün illerinde bir hayır müessesesi olmayacak ki çeşme dahil buna, babamın onda emeği olmasın." der. Onun hizmeti o dönemlerde sadece Ege Bölgesi'yle de sınırlı değildir. Uzaktan yakından yardım maksadıyla gelen herkese gücünün yettiği kadar yardım eder. Biz burada, Hacı Kemal'in öncülüğünü yaptığı veya büyük emek verdiği bazı hizmetlerinden bahsedeceğiz.

Yeri gelmişken şunu ifade etmekte yarar var. Hacı Kemal, hayatının hiçbir döneminde "Şu camiyi, şu yurdu veya okulu ben yapayım; bu benim eserim olsun, insanlar benim adımı yâd etsin." şeklinde bir düşünceye kapılmamıştır. O, bir yerde bir camiye, yurda veya okula ihtiyaç duyulmuşsa; o müessesede herkesin katkısı olsun ister. Herkes, özellikle o bölgenin insanı yardım edecek ki o müesseseye sahip çıkılsın. Hatta o; kendisi organize eder, sonra başkalarını öne geçirir. Zaten sadece kendi imkânlarını kullansa bir yurt veya bir okul yaptırır, sermayesi biter, orada kalırdı. Fakat onun şahsına ait maddi fedakârlıkları, âdeta emek verdiği

bütün müesseselerde bir maya mahiyetindedir. Öyle ihlaslı çalınmış bir mayadır ki bu, değil küçük bir gölü, koca bir denizi dahi yoğurt yapmaya kâfi gelir. Dolayısıyla şimdi bahsedeceğimiz hizmetlerin hepsi de aslında kolektif bir çalışmanın ürünüdür. Ancak Hacı Kemal'in öncülüğü ve emeği büyüktür.

İncirliova Kur'an Kursu

Yıl 1963-1964. İncirliova'nın merkez camisi sayılan Çarşı Camisi'nin bahçesine bir Kur'an kursu binası yapılması gündemdedir. Önce camilerden, hayırsever esnaflardan bir miktar para toplanır. Gerekli hazırlıklar yapılır ve inşaat için temel atma noktasına gelinir. O zaman İncirliova nahiyedir. Hacı Kemal, temelin bir merasimle atılmasını ve merasime nahiye müdürünün de katılmasını arzu eder. Hacı Kemal, sonraki dönemlerde de bu hususa çok dikkat edecektir. Bir yerde müessese temeli atılacak veya açılışı yapılacaksa bunu en yetkili resmî zevatın yapmasını ister. Böylece o kişileri de işin içine katmış, o makamların onayını almış olur. Bir de işin şeffaflık yönü vardır. "Bizim gizli saklı bir işimiz yok, buyurun siz de gözlerinizle görün." der âdeta. Bir başka yönü de ileride doğabilecek sıkıntıları baştan bertaraf etmek ve diyalog kapısını açık tutmaktır. Neticede İncirliova Kur'an Kursu'nun temeli, Kur'an tilaveti ve dualarla nahiye müdürünün de katılımıyla atılır.

Binanın temeli atılır atılmasına ama eldeki para çabucak biter. Yine camilerden para toplanmaya başlanır. Ancak bunlar da kâfi gelmez. Bunun üzerine Hacı Kemal, inşaatın tamamlanabilmesi için gerekli olan finansmanı temin maksadıyla hiç kimsenin aklına gelmeyen bir fikri atar ortaya: Yağlı güreş turnuvası düzenlemek. Aydın yöresinde eskiden beri deve güreşleri yapılmaktadır. Hatta İncirliova'da geleneksel hâle gelen deve güreşleri hâlâ devam etmektedir. Fakat Hacı Kemal, hayvanları sırf zevk için gayri fıtri şekilde boğuşturmayı doğru bulmaz. Onun

için hem ata sporumuz olan yağlı güreşi o yörede canlandırmak hem de Kur'an kursu için para sağlamak amacıyla işe koyulur. Bu, aslında İncirliova gibi küçük bir nahiyede hiç de kolay bir iş değildir. Fakat Hacı Kemal bir kere azmetmiştir. Allah'ın izniyle bu turnuva gerçekleşecektir. Hem de en mükemmel şekilde.

Güreşler, İncirliova'nın merkezinde "top sahası" olarak bilinen meydanda yapılacaktır. Afişler hazırlanır, biletler bastırılır. İncirliova'da olayı duymayan kalmamıştır zaten. Aydın ve çevre ilçelere de afişler asılır, oralara da mümkün olduğu ölçüde duyurulur. Hacı Kemal, dönemin en meşhur pehlivanlarını ayarlar müsabakalar için. Onların dışında her boydan, her yaştan pehlivanlar kendini göstermek için İncirliova'ya koşar. Tabii böyle bir turnuva cazgırsız olur mu? Hacı Kemal, Kırkpınar'ın o yıllardaki en meşhur cazgırını getirtir. İncirliovalı Hüseyin Baytekin anlatıyor:

"O yıllarda ben on beş-on altı yaşlarındaydım. Kasım veya aralık ayı idi. İncirliova ve yöre halkı genelde çiftçilikle uğraşıyor. Herkes mahsulünü kaldırmış, cebi para dolu. Şimdiki gibi sinema, televizyon falan da yok. Millet eğlence arıyor. İncirliova'da turnuvanın başlamasına bir iki gün kala sokaklar pehlivanlarla doldu. Cazgır önde, pehlivanlar arkada; davul zurna eşliğinde sokakları dolaşıyorlar. Tam bir bayram havası var. Tabii bir taraftan da biletler satılıyor. Müthiş bir organizasyon. Nihayet müsabaka günü geldi. Meydanın çevresi seyircilerle doldu. İlk gün baş altı müsabakaları yapıldı. Gençler arasında Sabri Acar adında bir pehlivan vardı, boyu belki iki metre. Çok heybetli. Cazgır onu "Bir saat aldım, markası Nacar / İşte pehlivan oğlu pehlivan Sabri Acar." diye takdim etmişti. Halkın heyecanla beklediği başpehlivanlık müsabakaları ikinci gün yapılacaktı. İkinci gün başpehlivanlık müsabakaları başladı. Halkta müthiş bir coşku vardı. Başcazgırın, o gür sesiyle davul ve zurnalar eşliğinde yaptığı dualarla ve takdimlerle bu heyecan daha da artıyordu. Sonunda elenenler elendi ve finale meşhur pehlivanlardan Kör Sezai ile Kara Ali kaldı. O

zaman güreşler puan usulü yapılmıyormuş. Biri diğerinin sırtını yere getirinceye kadar müsabaka devam ediyor, akşam ezanı duyuluncaya kadar yenişemezlerse ertesi gün müsabaka kaldığı yerden tekrar başlıyormuş. Hatırladığım kadarıyla bu iki pehlivan ilk gün yenişemediler. Velhasıl, iki-üç gün İncirliova'mızda tam bir Kırkpınar havası yaşandı. Hem halk meşru yoldan eğlendi hem de Kur'an kursu için epeyce bir para toplandı."

Bu turnuvadan elde edilen paranın tamamı, Kur'an kursu inşaatı için harcanır. Halkın da himmetiyle bina tamamlanır ve hizmete açılır. Hacı Kemal'den sonra başkaları da birkaç defa İncirliova'da yağlı güreş turnuvası düzenler ama bunlar çok sönük geçer.

İncirliova İstasyonüstü Camisi

İstasyonüstü, Hacı Kemal'in gençlik döneminden İzmir'e taşındığı 1973 yılına kadar oturduğu ve bir misafirhane gibi işleyen evinin bulunduğu mahallenin adıdır. Önceleri seyrek olan evler, yeni yapılanlarla sıklaşır, böylece mahallenin nüfusu da artmış olur. Vakit namazları için biraz uzakça olan Çarşı Camisi'ne giden mahalle halkı, kendi mahallelerine de bir cami yapılmasını arzu eder. Hacı Kemal'in de ön ayak olmasıyla önce küçük bir yer kiralanıp orası mescit yapılır. Hacı Kemal mescit için kadro çıkartır. Ardından müftülüğe bu mescide imam tayin edilmesi için müracaat edilir. Hacı Kemal mümkünse hafız olsun diye müftü beyden ricada bulunur.

Aydın Müfülüğü, kadrosu boş olan başka camilerin de ihtiyacını karşılamak üzere imtihan açar. İmtihana katılanlardan biri de aslen Koçarlılı (İncirliova'ya yakın bir ilçe) olan Mustafa Kocatürk'tür. İmtihan sonuçlandıktan sonra müftü bey kazananları odasına alır. Onlara görev yerlerini tebliğ eder. Mustafa Kocatürk'e "Seni İncirliova'ya tayin ettim. Oraya git, Hacı Kemal'i bul. Ona selamımı söyle. Senin hafız talebin yerine geldi, de." diyor.

Mustafa Kocatürk, hiç vakit kaybetmeden İncirliova'ya gider. Sora sora Hacı Kemal'in evini bulur, kapıyı çalar. Gerisini Mustafa Kocatürk'ten dinleyelim:

"Kapıyı bir hanımefendi açtı. Ben Hacı Kemal'i aradığımı söyledim. Kendisi evde yokmuş. Kapıyı açan Hacı Kemal'in hanımı imiş. Evde annesi ile hanımı varmış. Beni eve buyur ettiler. Ben anlattım; işte Koçarlı'dan geldim, buraya tayin oldum falan. Annesinin ilk sözü 'Hafız mısın?' oldu. 'Hafızım.' dedim. Onlar bir taraftan çay hazırladılar. Annesi 'Kur'an okur musun bana?' dedi. Ben de 'Olur.' dedim ve Tevbe suresinden "İnnallaheştera minel müminine enfüsehüm bi emvâlehüm bienne lehümül cenneh" ayetinden başlayarak bir miktar okudum. Bir ara baktım o da benimle birlikte sessizce okuyor. Belli ki aşina. Sonra sordum: 'Teyze, siz de Kur'an biliyor musunuz?' 'Biliyorum, ben de yarım hafız sayılırım.' dedi. Anlattı; Beyrut'tan geldiğini, Hacı Kemal Ağabey'in babası ile evlendiğini, daha önce İstanbul'da oturduklarını, sonra buraya geldiklerini... Bir iki saat sonra Hacı Ağabey geldi. Onunla da tanıştık. Sonra mescide gidip beraberce namaz kıldık."

Mahalleli bir süre namazlarını bu mescitte kılar. Sonra cami için bir arsa ayarlanır ve inşaata başlanır. Bu arada önceki mescit dar geldiği için boş bir mağaza tutulur. Cami inşaatı bitinceye kadar orası yeni mescit olarak kullanılır. İnşaat 1968'de başlar. O sıralarda Hacı Kemal, İncirliova'dan çok Aydın ve İzmir'de bulunmaktadır. Fakat mahallesindeki bu cami inşaatıyla da yakından ilgilenir. İzmir-Tire'den bir demirci bulur. Caminin demir işlerini o üstlenir. Bir başkası tuğlasını, çimentosunu üstlenir, derken cemaatin de gayretiyle 1970 yılında cami hizmete girer. Mustafa Kocatürk caminin ilk imamı olur.

İncirliova Kaymakamlık Binası

İncirliova 1989 yılında ilçe olur. Yeni ilçenin doğru dürüst bir hizmet binası yoktur. Kaymakamlık için geçici olarak bir

yer ayarlanır. Ardından, ilçede adliye, kaymakamlık, sağlık ocağı gibi değişik kurumlar için yeni binaların inşaatlarına başlanır. İlçenin genç kaymakamı, sağlık ocağı olarak başlanan inşaatın üst katını kaymakamlık binası olarak düşünür. Ancak inşaat çok yavaş ilerlemektedir. Devletten yeterli yardım alamaz. Bunun üzerine Kaymakam Bey halktan bağış toplamaya karar verir. Bağış toplanır ama yine yeterli para temin edilemez.

Kaymakam Bey, inşaatın tamamlanabilmesi için yardım alabileceği herkesle görüşmeler yapar, İncirliova'da hatırı sayılır kişilerle istişare eder. Bunlardan birisi de İncirliova'nın yerlisi ve Hacı Kemal'in yakın arkadaşı Hacı Ömer Akkaya'dır. Ömer Akkaya anlatıyor:

"Sene 1996. Bir gün kahvede oturuyordum. 'Seni Kaymakam çağırıyor!' dediler. 'Allah Allah!' dedim. 'Kaymakam Bey'in benimle ne işi olur?'. Hemen gittim. Benden başka birkaç kişi daha var. Kaymakam Bey hemen söze girdi: 'Hacı Ömer Ağabey, sizden bir ricamız var. Şu sağlık ocağını bir türlü bitiremedik. Sizin de bir ara başkanlığını yaptığınız bir dernek varmış Aydın'da, Aydın Hayırlar Derneği. Oradan bize destek sağlayabilir misiniz?' Ben de ona, 'Kaymakam Bey, bu böyle üçer-beşer kuruş toplamakla olmaz. Perşembe günleri STV'de vaazları yayımlanan Fethullah Gülen Hocaefendi var ya. Onun en yakınlarından biri bizim hemşerimizdir. Adı Hacı Kemal Erimez. Onun imkânları geniştir. Bir arasak bizi kırmaz.' dedim. Kaymakam Bey bana, 'Lütfen hemen arayın Hacı Ağabey.' dedi. Akşam oldu, zaten telefonla devamlı görüşürdük. Aradım, telefona oğlu Abdullah çıktı. 'Babam 5-10 dakikaya kadar gelir?' dedi. Eve gelince Hacı Kemal beni aradı. 'Hacı Bey durum böyle böyle. Senden yardım bekliyoruz.' dedim. 'Dernekte sen varsan 100 milyar göndereceğim.' dedi. Dedim: 'Bu resmî kuruluş. Benim aktif bir görevim olmaz.' Cuma günü sabah 25 Ekim'de gittim kaymakamlığa. Kaymakam Bey, 'Hacı Ağabey yüzün gülüyor, herhâlde hayırlı bir havadis var.' dedi. 'Bir numara var elimde o numaraya tele-

fon açacağız.' dedim. Açtık telefonu; 'Hacı Bey, Kaymakam Bey karşımda.' dedim. Konuştular falan. '100 milyar göndereceğim.' dedi. Kaymakam tabii memnun oldu. O zaman için daha 8 milyar para toplayabilmişler. Sonra ben aldım ahizeyi 'Hacı Bey, Cenab-ı Hak bize öyle bir kaymakam göndermiş ki, 24 saatin 18 saatinde memleketi için çalışıyor, siz kendisi ile tanışsanız 100 değil, 500 milyar gönderirsiniz.' dedim. 'Allah nasip ederse söz verdiğim gibi 100 milyar vereceğim.' dedi. 25 Ekim Cuma günü konuştuk. Ertesi hafta pazartesi günü biz parayı aldık."

Hacı Kemal'in gönderdiği para, inşaatın tamamlanmasında önemli katkı sağlar ve sonunda kaymakamlık, yeni hizmet binasına kavuşur.

İncirliova Özütemiz Öğrenci Yurdu

İnicliova'daki Özütemiz Öğrenci Yurdunun arsasını hayırsever bir vatandaş Aydın Hayırlar Vakfı'na bağışlar. Yurdun temeli 1990 veya 1991'de atılır. O tarihlerde Hacı Kemal, İstanbul'dadır ve işleri çok yoğundur. Yine de elinden geldiğince İncirliova ve Aydın'daki hizmetleri takip etmeye çalışır. Bir yaz akşamı bu yurdun salonunda görüştüğümüz Hüseyin Baytekin anlatıyor:

"İşte içinde bulunduğumuz öğrenci yurdu binası. Aydın Hayırlar Vakfı'nın mülkiyetinde olan bu yerde, vatandaşların himmetiyle öğrenci yurdu yapılmak üzere yola çıkıldı. Elimizdeki kıt kaynaklarla inşaata başladık. Hacı Kemal Ağabey daha sonra bu inşaatı duymuş, bana telefon açtı, birkaç kere sordu, 'Ne yapıyorsunuz?' dedi. 'Ağabey inşaat yapıyoruz, inşallah sizlerden de bir şeyler bekliyoruz falan.' diye durumu anlattım. Bunun üzerine belli zamanlarda para gönderdi ama kendisine çok ısrar ettik, ziyaret nasip olmadı. Yurdun tamamlanmasına büyük katkıları oldu. Bina birkaç yıl içinde tamamlandı ve 1993 yılında hizmete açıldı."

AYDIN’DAKİ HİZMETLERİ

Aydın Hayırlar Derneği

Hacı Kemal; İncirliova’da Kur’an kursu ve cami inşaatı gibi hayır işlerinde koşturur ama bunlar ona göre yeterli değildir. Onun hayalleri daha büyüktür. Memleketin kalkınması, milletimizin tarihteki şanlı mazisine layık bir noktaya gelmesi için dünyayı çok iyi okuyan, kafası müspet bilimlerle aydınlanmış; kalbi de iman nuruyla, Allah ve Peygamber aşkıyla dopdolu genç nesillere ihtiyaç vardır. İstanbul’da yetişmiş ve kolej eğitimi almış olan Hacı Kemal’i, İncirliova’daki faaliyetler tatmin etmez. Tahir Büyükkörükçü’yü tanıması onun ufkunu belli ölçüde açmıştır. Artık asıl misyonu olan eğitim hizmetlerine yönelme zamanı gelmiştir. O günlerde yeni yeni açılan ve halkın büyük teveccüh gösterdiği imam hatip liseleri vardır gündemde. Hacı Kemal de kendisi gibi bu işe sevdalı bir avuç gönüllü ve hayırsever insanla Aydın’da bir imam hatip lisesi açmayı hedefler. Bu maksatla Aydın Hayırlar Derneği adıyla bir dernek kurulur. Hacı Kemal’in o günkü gayretlerini Aydın’da uzun süre eğitim gönüllüsü olarak bulunan Tacettin Gümüş’ten dinleyelim:

“Hacı Ağabey ondan sonra ‘İnsanların dinî duygularını daha çok yaşama imkânı bulması için ne yapmamız gerekir?’ diye düşünüyor. O yıllarda imam hatip okulları yeni yeni açılmakta idi. Bundan bir tanesini de Aydın’da açmak için uğraşıyor. Bir dernek kuruyor. Derneğin ismi de ‘Aydın Hayırlar Derneği’. Her ne kadar dernek başkanlığı yapmasa da derneğin yönetim kurulunda bulunuyor ve bütün söz hakkı onda. En çok uğraşan da o.”

Daha sonra vakfa dönüştürülen Aydın Hayırlar Derneği, Aydın’da pek çok eğitim kurumunun, hayırlı ve güzel hizmetlerin mayası olacak; yüzlerce öğrenciye barınma ve burs imkânı sağlayacaktır.

Aydın İmam Hatip Lisesi

Hacı Kemal Erimez'in Aydın'da en fazla emek verdiği hizmeti Aydın İmam Hatip Lisesi'dir. O yıllarda imam hatip lisesi sayısı azdır. Ancak ülkenin her yerinde vatanını, milletini seven hayırsever insanlar, benzer dernekler kurarak çocuklarının hem dinî eğitim alabileceği hem de müspet bilimleri öğrenip yüksek tahsil yapabileceği bu okullardan açmak için gayret gösteriyordu. Tek parti döneminde çocukların ve gençlerin dinî eğitim alabilecekleri bir ortam yoktu. Cumhuriyet'in ilk yıllarında açılan birkaç imam hatip lisesi de bu tek parti döneminde kapatılmıştı. O yıllarda Kur'an-ı Kerim öğrenmek ve öğretmek, üç-beş kişiyle bir araya gelip dinî sohbet yapmak büyük bir suç kabul ediliyordu. Bu yirmi-otuz yıllık dönemde dinî hayat adına ciddi bir boşluk doğmuş, yeni yetişen nesiller millî ve manevi değerlerden mahrum kalmıştı. 1960'tan sonra açılmaya başlanan imam hatip liseleri kısmen bu boşluğu dolduruyordu.

Türk halkı, çocuklarının dindar ve güzel ahlâklı olmasını ama hızla gelişen bilim ve teknolojiden de geri kalmamasını istiyordu. Onun için dinî ilimlerle birlikte fizik, kimya, biyoloji, matematik gibi müspet bilimlerin bir arada verildiği bu okullar halk tarafından çok benimsenmişti. Ülke genelinde açılan imam hatip liselerinin binalarının hemen hemen tamamı, devlete hiç yük olmadan halkın himmetiyle inşa edilmişti.

Aynı duygularla Hacı Kemal de, Aydın'da bir imam hatip lisesi açmak için kolları sıvar. İlk etapta ana hatlarıyla ortaya bir proje konur. Projeye göre; bir okul binası, şehir dışından gelen öğrencilerin barınabileceği bir yurt binası ve bir de cami inşa edilecektir. Aydın Hayırlar Derneği etrafında toplanan bir avuç gönüllü, canla başla çalışmaya başlar. Bir şekilde arsa temin edilir. Ancak inşaat için çok büyük miktarda paraya ihtiyaç vardır. Hacı Kemal, bir çiftçi olarak o yöreye göre kendi çapında varlıklı bir insandır ama ne o ne de dernekteki diğer kişiler, inşaat için yeterli imkâna sahiptir. Başta Hacı Kemal olmak üzere her-

kes imkânları ölçüsünde fedakârlık yapar. Güçlerinin tükendiği yerde cami önlerinde halktan, dükkân dükkân gezerek esnaftan para toplarlar. Bu da yetmez, Hacı Kemal; şehir şehir, köy köy bütün Ege'yi gezer. Bazen minibüslerde yer olmaz, gaz yağı tenekelerinin üstünde yolculuk yapar. Gittiği yerlerde eğitimin önemini; memleketin ancak dürüst, çalışkan, inançlı ve aydın nesillerle ayağa kalkacağını anlatır ve onlardan destek ister.

Ne Verirsen Elinle O Gider Seninle

Hacı Kemal, varlık ve itibar sahibi olmasına rağmen hayatının hiçbir döneminde kendini içinde yaşadığı toplumdan ayrı tutmaz, hele kendisinin ayrıcalıklı olduğunu asla düşünmez. Demirel gibi, Özal gibi ülkenin önde gelen siyasi liderlerine isimleriyle hitap edecek kadar onlarla samimi olan; evinde Menderes'i misafir eden Hacı Kemal; İncirliova'da mahallenin berberiyle, bakkalıyla, manavıyla da aynı şekilde hatta daha samimi görüşür, konuşur. Bütün bunlar tamam da, böyle itibarlı bir insanın cami önüne halı serip cemaatten para istemesi hiç de kolay olmasa gerek. Fakat Hacı Kemal, bunu hiçbir zaman izzetinefis meselesi yapmaz; Kur'an kursu için, cami için, okul için, daha doğrusu Allah rızası için cami önlerinde bizzat para toplar.

Cuma günleri, camiye gelenlere yer gösterir, herkes yerini aldıktan sonra o, en son saflarda namaza durur; herkesten önce de camiden çıkıp imam hatip lisesi için para toplar, toplattırır. Celâl Erimez, "Ben o zaman çocuktum." der. "Okul yapılırken babam cami avlularına hasır sererdi. 'Ne verirsen elinle o gider seninle!' diye de bağırtırdı bizi."

Hüseyin Baytekin de, "O zamanlardaki himmet sistemleri, daha sonra Hocaefendi'nin ortaya koyduğu stilde değildi. Hacı Ağabey'in cami kapılarında güzel ifadeler ile para topladığını bilirim. Biz daha evvel utanırdık ama baktık ki o isteyebiliyor, bizim de istememiz lazım diye biz de istemeye başladık." diye anlatır o günleri.

Cami cemaati, bu güzel müesseselerde benim de tuzum biberim olsun, bir tuğla da ben koyayım düşüncesiyle her seferinde bir şeyler verir ama bunların toplamı yine küçük rakamlar olur. Hacı Kemal; bunun üzerine hayra meyilli, varlıklı insanlara gider; onlara imam hatip lisesi inşaatından, bu okulun nasıl güzel hizmetlere vesile olacağından bahseder bitmeyen bir heyecanla. Onlardan yardım talep eder, onlar da inandıkları ölçüde yardımda bulunur. Bunlardan ikisi vardır ki Hacı Kemal'i çok etkiler, bir o kadar da sevindirir.

Bunlardan birisi Alpler Pulluk Fabrikası'nın sahibi Tevfik Özalp'tır. Bu zata Hacı Kemal, imam hatip lisesi projesini anlatır ve ondan yardım talep eder. O da çok güzel bir hizmet yaptıklarını söyler ve çıkarıp 500 lira verir. O gün için bu, büyük bir paradır. Hacı Kemal, çok sevinir. Tevfik Bey'le bu vesileyle başlayan dostlukları, Aydın Hayırlar Derneği çatısı altında nice hayırlı işlerle devam eder.

İkincisi ise Edremitli Hacı Arif Çağan'dır. Hacı Kemal'in onunla tanışması, çok ilginçtir ve ilk tanışmasında ona da imam hatip lisesi projesinden bahseder. Onu inşaatın olduğu yere götürür. Okulun amacını anlatır. Arif Çağan zaten hayra açık ve cömert bir insandır. "Sizin bu anlattıklarınız çok hoşuma gitti. Şimdilik bunu alın." der ve o da o gün için yüksek miktarda bir para verir. Biraz ışık gördüğü insanlarla hemen kalıcı dostluklar kuran Hacı Kemal, Arif Çağan'la da o günden sonra irtibatı hiç kesmez.

İmam Hatip Lisesi Açılıyor

Hacı Kemal'in üstün gayretleri, eğitim hizmetlerine gönül veren insanların ve halkın da himmeti ile tabii ki hepsinin ötesinde Allah'ın inayetiyle okul binası, içinde eğitim yapılabilecek hâle gelir. Gerekli prosedürler halledilir ve Aydın İmam Hatip Lisesi, 1967-1968 eğitim-öğretim yılında resmen faaliyete geçer. Hacı Kemal, okulun açılış merasimine, o yıllarda Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı olan Yaşar Tunagür Hoca'yı da davet eder. Yaşar

Tunagür Hoca, dönemin Aydın müftüsü ve diğer resmî zevatın iştirakiyle güzel bir açılış merasimi yapılır. Okulla birlikte evi uzakta veya himayeye muhtaç olan öğrencilerin huzur içinde kalabileceği öğrenci yurdu da faaliyete geçer. Ancak okul ve bahçesindeki cami inşaatı henüz tam olarak bitmemiştir ama okulun açılması inşaat işlerini hızlandırır. Sonunda derslik binası, öğrenci yurdu ve camisiyle Aydın İmam Hatip Lisesi güzel bir kompleks olur.

Eğitim Kadrosu

Hacı Kemal, sadece okulun binasıyla uğraşmaz. Zaten onun için hedef, bina değildir. Çok güzel binalar yaparsınız ama içini dolduramazsanız; orada güzel, faydalı bir hizmet yapamazsanız hiçbir anlamı olmaz. Onun için Hacı Kemal, daha okul açılmadan önce, siyasi nüfuzunu da kullanarak nerede dürüst, çalışkan ve branşında çok başarılı öğretmen varsa onları Aydın İmam Hatip Lisesi'ne tayin ettirir. Onlardan biri de Ankara Dil-Tarih-Coğrafya Fakültesi Edebiyat Bölümü mezunu Erdoğan Tüzün'dür. Erdoğan Tüzün o günlerde Diyanet İşleri Başkanlığı Merkez Teşkilatı'nda çalışmaktadır. Hacı Kemal, onunla Yaşar Tunagür Hoca'nın yanına gelip giderken Ankara'da tanışmıştır. Aydın İmam Hatip Lisesi açılınca onu okula edebiyat öğretmeni olarak getirtir. Müdür olarak da Tokat'ta matematik öğretmeni olan Hüseyin Tamer'i tayin ettirir. Hüseyin Tamer; İncirliova'da çalışkanlığı, dürüstlüğü ve efendiliğiyle bilinen ilkokul öğretmeni Necati Tamer'in ağabeyidir. Kendisi de en az ağabeyi kadar dürüst, çalışkan ve ehli takva bir insandır.

Hüseyin Tamer, göreve başladığı günden itibaren bir taraftan Hacı Kemal'le birlikte okulun eksiklerini tamamlamak için büyük gayret sarf ederken, diğer taraftan da eğitim-öğretimin aksamadan, en kaliteli şekilde yürütülmesi hususunda olağanüstü çaba harcar.

Aydın İmam Hatip Lisesi'nin ilk yıllarında öğrenci yurdunun müdürlüğünü yapan Hüseyin Baytekin, okulun Hacı Kemal'in

gayretiyle oluşan idareci ve öğretmen kadrosu hakkında şu bilgileri veriyor:

"Hüseyin Tamer, Tokat'ta matematik öğretmeniydi. Hacı Ağabey ondaki cevheri bildiği için onu Aydın'a müdür olarak tayin ettirdi. O dönemde kalburüstü diyebileceğimiz hocaların tayinine vesile olmuştu. Mesela, Konya'dan İbrahim Küçük adında bir öğretmen gelmişti. Çok güzel Kur'an-ı Kerim okurdu. Cumartesi, pazar günleri çocukları top sahasından toplar, öğretmenler odasında onları yetiştirmeye çalışırdı. Hep böyle idealist öğretmenleri getirtmişti. Giyiminde kuşamında, insanları karşılamada kendisi nasıl en iyisini yapmaya gayret ediyorsa hep böyle dikkatli, titiz insanları toplamıştı.

Aydın İmam Hatip Okulu'nun Türkiye'de en iyi kadroya sahip olduğu söyleniyordu. Mektep Müdürü Hüseyin Tamer sıradan bir insan değildi tabii. Öğretmenlerin ve kendi talebelerinin ifadesiyle, sahabe hayatı yaşayan bir insandı. Kılı kırk yaran, öğretmenlerin vazifesinin dakikasını hesap eden, yurtta kalan çocukların iaşelerinden tatmak için dahi kendi ağzına bir lokma koymayan hassas bir insandı. Okula ne zaman gelir, ne zaman program yapar, sabahleyin okul ilk açıldığı zaman öğretmenlerin eline o programı nasıl yetiştirir hiç kimse bunların mahiyetini tam kavrayamazdı. Bu fedakârlığın da memur maaşıyla ödenemeyeceğini ifade ediyorlardı. Bunlar öğretmenlerin ifadeleriydi. Hüseyin Tamer böyle bir insandı. Hacı Kemal Ağabey'in onu getirmesinin hikmetinin ne olduğu anlaşılıyor. Bununla beraber gerek meslek dersleri öğretmenleri ve gerekse diğer öğretmenlere varıncaya kadar en iyilerinin tayinini yapmak için gayret gösterirdi."

Okul eğitime açıldıktan sonra da Hacı Kemal, aynı heyecanla okula destek vermeye devam eder. Onun bu gayretlerini Hüseyin Tamer'den dinleyelim:

"Aydın İmam Hatip Okulu, 1967-68 eğitim-öğretim yılında açılmış ve fiilen hizmete başlamıştı. Okul Koruma Derneği'nin

katkılarıyla gerekli bazı ek inşaatlar ve bilhassa öğrenci yurdu çalışmaları devam ediyordu. Hacı Kemal Erimez, Okul Koruma Derneği mensubu olarak kendisini âdeta bu işe adamıştı. Ustalarla bizzat ilgilenir, onlara moral takviyesinde bulunurdu. Ayrıca yakın ve uzak yerlerdeki bütün tanıdıklarını ziyaret eder, onların yardımlarını toplayıp getirir ve Okul Koruma Derneği'ne teslim ederdi. Bir gün geldi, masanın üzerine bir tomar nakit para koydu. 'Bu ne Kemal Bey?' dedim. 'İzmir'den geliyorum da arkadaşlar gönderdi… Haydi Allaha ısmarladık, ben gidiyorum.' deyince 'Lütfen biraz müsaade edin, hem makbuz hem de teşekkür mektubu takdim edelim.' deyip zile basarak muhasebeciyi çağırttım. Önceden formülleştirdiğimiz esaslara göre, her şey resmiyete konuldu ve gereken yapıldı."

İmam Hatip Lisesi Yurt Müdürü Hüseyin Baytekin de Hacı Kemal'in o günlerdeki çalışmalarını şöyle anlatıyor:

"Aydın İmam Hatip Okulu'nda vazifeye başlamama kendisi vesile olmuştu, Allah razı olsun. O yıllardaki çalışmalarında bizzat beraber bulunduğumuz çok olmuştur. İnşaatın tamamlanması için gece gündüz işçilerin başında bulunması, onlara nezaret etmesi, onların üzerinde bir inşaat mühendisi gibi otorite sağlaması, bununla beraber maddi kaynak adına ne lazımsa bunların derdiyle meşgul olması, sanki oranın maaşlı bir memuru gibi sabah erken başlayıp gece geç vakitlere kadar orada çalışması, meselelerin halli için devamlı okul müdürünün odasında bulunması… bizim için büyüleyici birer unsurdu."

Mehteran Has Dur

Aydın İmam Hatip Lisesi, Hacı Kemal Erimez'in öncülüğünde büyük fedakârlıklarla eğitim-öğretime açılmış, yine onun gayretleri sonucu okulda idareci ve öğretmenleri ile iyi bir kadro oluşturulmuştur. Ancak hayırsever insanların himmetiyle ve büyük ümitlerle açılan okul, o güne kadar Aydın'da yeteri kadar tanıtılamamış, sosyal ve kültürel alanlarda kendini ispat

edememiş, özellikle millî bayramlarda halkın beklentisini tam karşılayamamıştır. Okulu tanıtma, halkın teveccühünü celbetme ve okulun öğrenci kalitesini yükseltme adına bir şeyler yapılması gerekmektedir. Bu öyle bir faaliyet olmalı ki bütün Aydın'da ses getirsin, Aydın İmam Hatip Lisesi'nin adını herkese duyursun ve halkın nazarında itibarını yükseltsin. Hacı Kemal Erimez bu hususu epey düşünür ve sonunda ilginç bir fikir bulur: Aydın İmam Hatip Lisesi talebelerinden oluşan bir mehter takımı kurmak. Yaklaşan Cumhuriyet Bayramı'nda bu mehter takımıyla muhteşem bir gösteri yapma fikrini okul idaresi de benimseyince Hacı Kemal Erimez kolları sıvar.

Bundan sonrasını, olayı bizzat gören ve yaşayan kişilerden dinleyelim.

Yurt müdürü Hüseyin Baytekin:

"İlk iş takımda görev alacak öğrencilerin seçimiydi. Boyu posu uygun, yetenekli öğrenciler bir bir tespit ediliyordu. Hacı Kemal Erimez de öğrenci seçimi ile yakından ilgileniyordu. Okulun ilk haftalarında yeterli sayıda öğrenci belirlenmişti.

Takıma seçilen öğrencilerin bir kısmı daha önceki yıllarda okulun bando takımında görev almış, kimi trampet çalmış kimi boru üflemişti ama hiçbiri mehterin ne olduğunu bilmiyordu. Bildikleri bir şey varsa o da mehter takımının, Osmanlı döneminde askerleri coşturmak için davul, zurna gibi enstrümanlar eşliğinde marşlar söyleyen bir bando takımı olmasıydı. Okulda, hatta Aydın'da mehter takımını çalıştıracak ehil bir hoca bile yoktu. Kurulacak olan mehter takımı ilk gösterisini 29 Ekim 1971 Cumhuriyet Bayramı'nda yapacaktı ve bayrama yaklaşık kırk gün kalmıştı. Bu süre içinde takımın kıyafetleri aslına uygun şekilde diktirilecek; kösü, nakkareleri, nefirleri, zurnaları, sancağı, kılıcıyla takım için lazım olan bütün çalgı aletleri ve malzemeler temin edilecekti. Hepsinden önemlisi de takıma seçilen öğrencilerin sıkı bir eğitimden geçirilmesiydi. Bunun için meh-

teri çok iyi bilen iyi bir musiki hocasına ihtiyaç vardı. Kırk gün gibi kısa bir sürede bütün bu ihtiyaçların temin edilip tam tekmil bir mehter takımının hazırlanması ve halkın karşısına çıkıp muhteşem bir gösteri sunması doğrusu hiç kolay değildi.

Hacı Kemal Ağabey, ilk fırsatta İzmir'den Ayhan Altınkuşlar adında bir musiki hocası getirtti. Ayhan Bey gerçekten çok iyi musiki bilgisi olan, mehterin tarihini, arka planını da iyi bilen kaliteli bir hocaydı. Hacı Kemal Ağabey ona, öğretmenlerin 400-500 lira maaş aldığı o dönemde günlük 120 lira ücret ödüyordu. Ayhan Bey'in nezaretinde çalışmalar başladı."

Edebiyat öğretmeni Erdoğan Tüzün:

"O yıllarda Aydın İmam Hatip Lisesi'nde edebiyat öğretmeni olarak çalışıyordum. Hacı Kemal Ağabey ile Ankara'da Diyanet İşleri Başkanlığı'nda çalıştığım yıllarda tanışmış, sonra onun isteği ve tavassutuyla bu okula tayin olmuştum. Mehter takımının hazırlandığı günlerde Hacı Kemal Ağabey kendini bu işe o kadar kaptırmıştı ki sanki okulun maaşlı elemanıydı. Ne zaman baksam onu okulun bahçesinde takımdaki çocuklarla ilgilenirken görüyordum. Onların her şeyi ile yakından ilgileniyor, hiçbir ayrıntıyı ihmal etmiyordu. Tabii bazen çok yorgun düşüyor, İncirliova'daki evine gitmek zor geliyordu. Bazen de vakit geç olduğu için Aydın'da kalması icap ediyordu. Aydın'da gecelediği zamanlar çok defa bizim evde misafir oldu. Mehterle yatıp kalktığı bir günün gecesi yine bizim fakirhaneyi şereflendirmişti. Çay, kahve, sohbet faslından sonra müsait bir odaya yatağını hazırladık. Hacı Kemal Ağabey istirahate çekildi. Gece saat iki miydi, üç müydü bir vesile ile ben ayaktaydım. Her tarafı gecenin sessizliği sarmıştı. Birden Hacı Kemal Ağabey'in haykırışı ile irkildim:

'Mehteran Has Dur, Ya Allah!'

Aralık duran kapıdan baktım, Hacı Kemal Ağabey bu sesle birlikte yatağından fırlayıp kalkmış. Anlaşılan gece rüyalarında

bile mehter takımıyla uğraşıyordu. O zaten bir işe girişti mi hedefe kilitlenen bir füze gibi gözü başka bir şey görmezdi."

Aydın İmam Hatip Lisesi'nin ilk öğrencilerinden
Mehmet Tuğcu:

"Ben, Hacı Kemal Ağabey'in mehter takımı kurmaya karar verdiği yıllarda Aydın İmam Hatip Lisesi'nde öğrenciydim. Babam Mustafa Tuğcu, Hacı Kemal Ağabey'in öncülüğünde kurulan Aydın Hayırlar Derneği'nin başkanı idi. Hacı Kemal Ağabey'i de derneğin toplantılarından tanıyordum. Okulda bir mehter takımı kuracağını öğrenince ben de takımda yer almak istedim. Daha önce bando takımında boru çalmıştım. Dudak yapımın nefesli çalgılara müsait olmadığı gerekçesiyle beni takıma almak istemediler. Ben çok ısrar edince trampetçi olarak takıma girdim. Takıma seçilen herkes gibi ben de çok heyecanlıydım. Çoğumuz mehteri hiç görüp dinlememiştik ama hepimiz Osmanlı ordusunda mehteran takımının taşıdığı önemi az çok biliyorduk.

Hacı Kemal Ağabey, İstanbul'dan zengin ve hayırsever birkaç iş adamından finansman sağlamış ve takımın kıyafetleri için özel terzilere sipariş vermiş. Takım için gerekli çalgı aletlerini ve diğer malzemeleri de İzmir, Manisa ve Turgutlu'dan kısa bir zaman zarfında temin etmişti.

İlk çalışmaları okulda yaptık. Ardından Hacı Kemal Ağabey ve okul yetkililerinin yaptığı görüşmeler sonucu Aydın'daki askerî birliğin içinde mızıka ve bando bölüğünde çalışmalarımıza devam ettik. Hafta sonları hariç hemen her gün çalışma yapıyorduk ama hâlâ çok eksiğimiz vardı. Daha düzenli ve tempolu bir çalışmaya ihtiyacımız vardı. Hepsinden önemlisi mehteri iyi bilen bir hoca yoktu başımızda.

Bir gün biz okul bahçesinde kendi kendimize çalışma yaparken Hacı Kemal Ağabey kendisi gibi şık giyimli, boyu posu

yerinde bir beyefendiyle çıkageldi. Biz Hacı Kemal Ağabey'i görünce hemen toparlandık. Onun işareti üzerine çalışmayı durdurduk. Yanındaki şahsı bize tanıttı. 'Çocuklar, Ayhan Bey iyi bir müzik hocası, mehteri de çok iyi biliyor. Bundan sonra çalışmalarınıza Ayhan Hoca'yla devam edeceksiniz. Hadi aslanlarım, beni mahcup etmeyin!' dedi.

O günden itibaren Ayhan Hoca'nın yönetiminde hummalı bir çalışma dönemi başladı. Artık hafta sonları da çalışıyorduk. Ayhan Hoca bize müzik bilgisi yanında mehterin anlamı ve tarihî misyonu hakkında da bilgiler veriyordu. Bu arada derslerimizi de en iyi şekilde takip etmeye özen gösteriyorduk. Derslerle birlikte bu tempolu çalışma bizim için çok yorucu ama bir o kadar da zevkli oluyordu.

Çalışmalar sırasında Hacı Kemal Ağabey bizi hiç yalnız bırakmıyor, bazen bahçenin bir kenarına oturup uzaktan izliyor, bazen yanımıza gelip tek tek bizimle ilgileniyordu. Yorulduğumuz zamanlar buz gibi ayranlar, meyve suları, nefis tatlılar ikram ediyordu. Onun bu sıcak ilgisi, iltifat ve teşvikleri bize büyük moral veriyordu. Hele onun bizden çok yaşlı olmasına rağmen bir arkadaş gibi aramızda bulunması, heyecan ve gayreti bizi çok etkiliyordu. Hepimiz aynı hedefe kilitlenmiştik. 29 Ekim'e kadar bütün hazırlıklarımızı tamamlayacak ve Cumhuriyet Bayramı'nda muhteşem bir gösteri yapacaktık. Böylece hem okulumuzun adını duyuracak, hem millî bayrama renk katacak hem de unutulmaya yüz tutmuş önemli bir kültürel değerimizi canlandırmış olacaktık.

Bir gün ders çıkışı böyle heyecanla çalışmalarımıza devam ederken Hacı Kemal Ağabey bir minibüsle okula çıkageldi. Minibüsün arkasında dizilmiş koliler vardı. Hacı Kemal Ağabey heyecanla bize yöneldi ve "Çocuklar müjde, elbiseleriniz geldi!" dedi. O an hepimiz sevinçten havalara uçtuk. Büyük bir heyecanla kolileri indirdik ve soyunma odasına geçip elbiselerimizi giydik. Tekrar okul bahçesinde toplandığımızda artık

tuğlarıyla sancağıyla tarihî kıyafetlerimizle tam bir mehter takımı olmuştuk. Ondan sonraki provalarımızı mehter kıyafetlerimizle yapmaya başladık. Bahçede herkes yerini alıp da aynı zamanda mehterbaşı olan hocamız "Mehteran Has Dur! Ya Allah!" diye haykırınca kendimizi mehtere öyle kaptırıyorduk ki sanki Aydın İmam Hatip Lisesi'nin bahçesinde değil de önemli bir sefere çıkan Osmanlı ordusunun içindeydik. Hep aynı coşku ile bayrama kadar çalışmalara devam ettik.

Nihayet bizim için büyük gün gelip çatmıştı. 28 Ekim'de son provamızı yapıp evlerimize dağıldık. Ertesi gün erken saatlerde okula âdeta koşarak geldik. Hacı Kemal Ağabey hepimizden önce gelmiş bizi bekliyordu. Onun telaşı, heyecanı bizimkinden az değildi. Hemen kıyafetlerimizi giyindik, malzemelerimizle birlikte okul bahçesinde yerimizi aldık. Orada kısa süren bir prova yaptık. Artık mehter heyecanı; idarecisi, öğretmenleri ve talebeleriyle okuldaki herkesi sarmıştı. Bugün hem bizim için hem de okulumuz için çok önemli bir gündü. Çünkü Aydın İmam Hatip Lisesi, millî bir bayramda ilk defa böyle özel bir gösteri sunacaktı. Hepimiz, başta Hacı Kemal Ağabey'e olmak üzere idareci ve öğretmenlerimize ve Aydın halkına karşı bizi mahcup etmemesi için Allah'a dua ediyorduk.

Tören alanına gitmek üzere okulun bütün öğrencileri sınıf sınıf sıraya dizildi. Tabii ki en önde mehter takımı olarak biz yer alıyorduk. Gerekli hazırlıklar tamamlandıktan sonra idareci ve öğretmenlerimizin nezaretinde törenin yapılacağı alana doğru yürüyüşe geçtik. Aydın'ın, o zaman yeni yapılmış en geniş ve en görkemli caddesi olan Menderes Bulvarı'na gelmiştik. Halk; caddenin iki yanına dizilmiş, tören alanına giden okulların yürüyüşünü seyrediyordu. Bulvarın girişinden itibaren hocamızın işaretiyle biz mehter vurmaya başladık. Yine kendimizi Osmanlı ordusunun mehteran bölüğünde birer nefer gibi hissediyor ve bütün gücümüzle işimize sarılıyorduk. Davulcular çatlatırcasına

davullarına tokmaklarını indiriyor, zurnacılar nefeslerinin son sınırına kadar zurnalarına üflüyor; çevgenler, nefirler, nakkareler, ziller aynı coşkuyla çalınıyordu. Aydın'ın bütün sokakları, caddeleri mehterle inlemeye başlamıştı. Bu, Aydın halkı için büyük bir sürpriz olmuştu. Caddenin iki yanındaki kalabalık, mehter sesi duyulduktan sonra iyice artmış, cadde üzerindeki evlerde oturanlar balkonlara çıkmıştı. Biz coştukça halk da coşuyor bir yandan çılgınca bizi alkışlıyorlar bir yandan da sevinç ve heyecandan yaşaran gözlerini siliyorlardı. Bu coşku seli tören alanına varıncaya kadar devam etti.

Bu arada Hacı Kemal Ağabey'in coşkusu ve heyecanı görülmeye değerdi. Bir ileri gidiyor, bir geri gidiyor, arada bir 'Haydi aslanlarım, haydi koçlarım!' diye bizi gayrete getiriyor, bir yandan da çevgenlerden yere düşen zilleri, elbiselerimizden kopan düğmeleri topluyor, öyle kan ter içinde koşturup duruyordu.

Tören alanına yaklaşınca hocamız mehteri susturdu. Aydın İmam Hatip Lisesi olarak alandaki yerimizi aldık. İlk sınavımızı başarı ile vermiştik ama asıl büyük gösteri tören alanında olacaktı. Bu, bizim en zor sınavımızdı. Bir ara gözüm Hacı Kemal Ağabey'e ilişti. Baktım Hacı Kemal Ağabey'in yüzü gülüyordu. Arkadaşlara da Hacı Kemal Ağabey'i işaret ettim. Kendine baktığımızı görünce sağ elinin baş parmağını yukarı kaldırarak bize zafer işareti yaptı.

Vali, belediye başkanı ve garnizon komutanının, halkın ve öğrencilerin bayramını kutlamasının ardından tören başladı. Günün anlam ve önemini konu alan konuşmalar yapıldı, şiirler okundu, folklor ekipleri halk oyunları sergiledi, derken sıra okulların hazırladıkları özel gösterilere geldi. Hepimizin yüreği heyecandan küt küt atıyordu. Biraz sonra hayal ettiğimiz gibi Osmanlı ordusuyla sefere çıkmayacaktık; ama valinin, belediye başkanının, garnizon komutanının ve daha pek çok üst düzey yöneticinin huzurundaydık. Üstelik dört bir yanımızda Aydın

halkı, değişik okullardan yüzlerce öğrenci ve birçok öğretmen vardı. Bunların hepsinin gözü kulağı bizde olacaktı. Bizi, protokolün ve bu büyük kalabalığın önünde mahcup etmemesi için bir kere daha Allah'a dua ettik.

Nihayet Aydın İmam Hatip Lisesi Mehter Takımı için anons yapıldı. Halkın coşkulu alkışları arasında büyük bir heyecanla ama tam bir düzen içinde tören alanının ortasında, yüzümüz protokole gelecek şekilde yerimizi aldık. Artık heyecanımız zirve noktadaydı. Alkışlar kesilmiş, tören alanını tam bir sessizlik kaplamıştı. Herkes merak ve heyecanla mehterin çalmasını bekliyordu. Ben emindim ki protokoldekiler de dahil tören alanında bulunan kalabalık içinde en heyecanlı olan yine Hacı Kemal Ağabey idi.

Mehterbaşı, önce hafifçe eğilerek protokolü selamladı. Ardından bize döndü, sağ eline aldığı tuğu yukarı doğru kaldırdı ve "Mehteran Has Dur! Ya Allah!" diye haykırdı. Bu sesleniş bizim için bir komut anlamı taşıyordu. Nitekim mehterbaşının işareti ile mehter çalmaya başladı. Tören alanı bir anda kös, davul, zurna, nefir, zil, çevgen sesleri ile inledi. Bu ses sanki tarihimizin derinliklerinden yankılanan bir sesti. Bu ses; iman, Kur'an, bayrak ve vatan uğruna canlarını veren ve bu toprakları bize emanet eden ecdadımızın, şehitlerimizin sesiydi. Bu ses, muhteşem geçmişimizi günümüze bağlayan ve gelecek adına kalabalıkları umutla coşturan mehteran sesiydi...

Mehterbaşının ikinci işareti ile ilk marşımızı söylemeye başladık:

Mehter vuruyor, tarihin aksetmede yâdı
Andık yine, Fatih'le Süleyman'ı, Murad'ı
Kös sesleri sarsın bütün İstanbul'u yer yer
Geçsin önümüzden, koca gazi ve şehitler

Türk ordusunun şan dolu bir satvetidir bu
Fethin, Mahaç'ın, Niğbolu'nun haşmetidir bu
Mehter bize bir ruh veriyor, ta nerelerden
Meriçlerle Çanakkale'den, Yemen'den, Kore'lerden

Bütün dikkatimizi ve enerjimizi sarf ediyor, elimizden gelenin en iyisini yapmaya çalışıyorduk. İlk marşın ardından, çalgılar ikinci marşa geçti. Marş söylerken zurnacılar hariç takımdaki herkes iştirak ediyordu. Kısa bir fasıldan sonra ikinci marşı söylemeye başladık:

Gafil ne bilir neşve-i pür-şevk-i vegayı
Meydan-ı celadetteki envar-ı sefayı
Merdan-ı gaza aşk ile tekbirler alınca
Titretti yine, ruy-ı zemin arş-ı semayı

Allah yolunda cenk edelim şan alalım şan
Kur'an'da zafer vadediyor Hazreti Yezdan

Ardından üçüncü marş:

Ceddin deden, neslin baban
Hep kahraman Türk milleti
Orduların, pek çok zaman
Vermiştiler dünyaya şan
...

Öyle coşmuştuk ki yine nerede olduğumuzu unutmuş, tarihin şanlı sayfalarına dönmüştük. Töreni izleyenlerde de aynı coşkuyu sezebiliyorduk. Marşların nakarat kısımlarına onlar da iştirak ediyor ve her marş bitiminde müthiş bir alkış tufanı kopuyordu.

Aynı coşkuyla bir iki marş daha söyledik ve gösteriyi bitirdik ama biz de bitmiştik. Son marştan sonra protokoldekiler dahil öğ-

renci, öğretmen, halk; bütün izleyiciler dakikalarca bizi alkışladı. Tören, geçit resmiyle sona erdi. Biz yine alkış ve sevgi gösterileri eşliğinde Menderes Bulvarı'nı takip ederek okulumuza döndük. Hepimizin yüzünde günün yorgunluğuyla beraber görevini hakkıyla yapmış olmanın huzuru ve mutluluğu okunuyordu. Hacı Kemal Ağabey dönüşte de bizi yalnız bırakmamıştı, ama bu sefer tören alanına giderken gördüğümüz telaşlı hâli geride kalmıştı. Öyle neşeliydi ki... Âdeta sevinçten uçuyordu. Aynı günün gecesi düzenlenen fener alayında da en görkemli gösteriyi biz yaptık ve Aydın halkıyla bayram coşkusunu bir kere daha yaşadık."

Okul Müdürü Hüseyin Tamer:

"Törenden sonra okula döndük. Ben odamda bir taraftan masamın üzerindeki evrakları düzenlerken bir taraftan da mehter takımının o muhteşem gösterisini düşünüyordum. Çocuklar gerçekten büyük bir iş başarmışlar, okulumuzu bayramda en güzel şekilde temsil etmişlerdi. Aydın halkına mehter takımıyla doyumsuz bir bayram coşkusu yaşatmışlardı. Hele Hacı Kemal Ağabey'in olağanüstü gayreti her türlü takdirin üstündeydi. İçimde Hacı Kemal Ağabey'e olan minnet duygumun arttığını hissediyordum ki telefon sesiyle irkildim.

Telefonda Vali Bey'in sekreteri vardı. Hemen bekletmeden beni Vali Bey'e bağladı. Vali Bey, 'Müdür Bey sizi yürekten kutluyorum. Okulunuzun çıkardığı mehter takımı Cumhuriyet Bayramı kutlamalarına büyük bir renk kattı. Bana ve Aydın halkına gerçek bir bayram coşkusu yaşattı. Sizin şahsınızda bütün idareci, öğretmen ve öğrencilerinize teşekkür ediyorum.' dedi.

Ben de 'Efendim bize böyle bir fırsat tanıdığınız için asıl biz size teşekkür ederiz. Ancak bir hususu arz etmek istiyorum. Burada takdir edilecek biri varsa okul koruma derneği mensubumuz Hacı Kemal Erimez Beyefendi'dir. Mehter takımının hazırlanmasında en büyük pay ona ait.' diye cevap verdim.

Bunun üzerine Vali Bey, 'Hacı Kemal Bey'in güzel çalışmalarından haberdarım. Lütfen ona da tebrik ve teşekkürlerimi iletin. Ayrıca okulla ilgili bir ihtiyacınız olursa beni her zaman çekinmeden arayabilirsiniz.' dedi.

O günden sonra vilayet nezdindeki işlerimizde hiç sıkıntı çekmedik. Hacı Kemal Ağabey'in bu üstün gayretleri neticesinde Allah'ın izniyle Aydın İmam Hatip Lisesi, Aydın'ın en gözde okulu hâline geldi."

***

Mehter takımının bu ilk ve muhteşem gösterisinin yapıldığı tarihten tam otuz üç yıl sonra, İncirliova sokaklarında gezerken bir saatçi dükkânının camında gördüğümüz küçük bir afiş dikkatimizi çekti. Afişte bir mehter takımı resmi, resmin üstünde "İncirliova Mehter Takımı Mehterbaşı Mustafa Kuleli" yazısı vardı. İçeri girip selam verdik ve hemen sorduk:

– Mustafa Kuleli siz misiniz?

– Evet benim.

– Bu mehter takımının tarihi ne zamana dayanıyor?

– Niçin sordunuz?

– Biz buraya İstanbul'dan geldik. İncirliovalı Merhum Hacı Kemal Erimez'le alakalı bir kitap projemiz var. Hacı Kemal Erimez, Aydın İmam Hatip Lisesi'nde bir mehter takımı kurmuş. Onunla bu mehter takımı arasında bir ilgi olup olmadığını öğrenmek için sormuştuk.

– Hacı Kemal Amca'yı tanırım. O, İncirliova'dayken ben henüz çocuktum. Sakallı, esmer, az kısa boylu, hafif şişman, sevimli bir adamdı. Nerede bir hayır işi olsa Hacı Kemal Amca oradaydı. İncirliova Mehter Takımı'nda onun doğrudan bir rolü yok ama onun Aydın'da kurduğu mehter takımı, İncirliova Mehter Takımı'nın kurulmasında fikir plânında etkili oldu.

Ayrıca Aydın İmam Hatip Lisesi Mehter Takımı dağıldığında takımın sancağı ve kılıcı bize hediye edildi.

Hacı Kemal Erimez'in Aydın İmam Hatip Lisesi'nde kurduğu mehter takımı, beş-on sene faaliyet gösterdikten sonra dağılmış. Ancak temeli ihlasla atılan mehter takımı, başka ellerle de olsa İncirliova'da tekrar hayat bulmuş. Atılan tohumlar bir kez daha yeşermiş böylece.

Pınar Öğrenci Yurdu

Aydın İmam Hatip Lisesi Öğrenci Yurdu, temelinden tefrişatına kadar her şeyiyle Aydın Hayırlar Derneği'ne aittir. Yurdun yönetimi de, okulun açıldığı 1967 yılından itibaren altı-yedi yıl dernekte kalır. 1973-1974 yıllarından sonra gelen okul idarecileri ile yurt ve dernek arasında problem yaşanır. Okul müdürü ve bazı öğretmenler, yurtta kalan öğrencileri, kendi ideolojileri doğrultusunda siyasete kanalize etmek isterler. Dernek ve yurt yönetimi ise çocukların siyasete bulaşmasına karşı çıkar. Problem büyüyünce Hacı Kemal'in de tavsiyesiyle yurt yönetimi okul müdürlüğüne devredilir. Ancak yurda çocuklarını veren veliler, Aydın Hayırlar Derneği'ne güvenerek vermişlerdir. Onlar da çocuklarının politize edilmesinden rahatsızdır.

Bunun üzerine dernek, sol görüşlü kişilerin çoğunlukta olduğu ve "kurtarılmış bölge" olarak nitelenen bir mahalleden henüz inşaat hâlindeki bir binayı kiralar. Aslen Erzurumlu olan ve önce dernek, daha sonra vakıf çatısı altında yıllardır gönüllü olarak eğitim hizmetlerinde bulunan Nurettin Başkaya anlatıyor:

"Pınar Yurdu'nun açılışında da çok yardımı oldu Hacı Ağabey'in. Binayı aldığımızda duvarları örülmüş, sıvası yapılmış ama henüz kapısı penceresi takılmamıştı. Hacı Kemal Ağabey sayesinde Tevfik Beyler sağ olsunlar bitirdiler. Geceleri yurdu silahla tarıyorlar, camlarını taşlıyorlardı. Mahalleli ilk zamanlar çok tepkiliydi. Komşuların bahçeleri bizim yurtla bitişik oldu-

ğu için onların badem ve erik ağaçları yurdun bahçesine sarkıyordu. Yurdun açılmasından itibaren henüz dört ay geçmişti. O çocuklar nereden öğrendiler, nasıl bir terbiye aldılarsa yurdun bahçesine düşen bademleri, erikleri toplayıp komşuların evlerine götürürlerdi. O mahallede sonradan ciddi sevgi oldu bize karşı. Bizim çocuklar artık mahallede sevilen sayılan numune insanlardı. Sadece güven verdik onlara. On üç yaşındaki çocuklar yaptı bunu. Bizim yurda mahalleden de bir iki aile çocuklarını getirdi. 'Biz buradaki sevgiden, çalışkanlıktan etkilendik. Bizim çocuğumuzu da alır mısınız?' dediler. Yurtta kalan çocuklardan birinin kusuru vardı. Geceleri altını ıslatıyordu. Yurt müdürü Tacettin Bey geceleri uyumaz, o çocuğu tuvalete götürür, tuvaletini yaptırıp tekrar yatağına yatırırdı. Bu şekilde bugünlere gelindi. Hepsinin mayasında Hacı Kemal var. Bizi devamlı ateşleyen oydu. Bir ön açma hâlindeydi devamlı. O çok heyecanlıydı."

Aydın Özel Yesevî Lisesi

Hacı Kemal, daha önce de belirttiğimiz gibi İncirliova'dan ayrıldıktan sonra Tacikistan'a gidinceye kadar sık sık Aydın ve İncirliova'daki eğitim hizmetlerini yakından takip eder, eğitim gönüllüleri ile bir araya gelir, onlardan bilgi alır. Aydınlılara o yıllarda, Fethullah Gülen Hocaefendi'nin teşvikiyle birer ikişer açılmaya başlanan ve kısa sürede rüştünü ispat eden Fatih, Samanyolu, Yamanlar gibi sevgi okullarını örnek gösterir. Aydın'a da böyle bir kolej açılması için onları teşvik eder.

Aydınlılar böyle bir okul inşaatına girişmeye cesaret edemezler ilk başta. Çünkü Aydın, küçük bir ildir ve imkânları sınırlıdır. Ancak Hacı Kemal Erimez'den aldıkları cesaretle 1986'da kolejin temeli atılır. Atılır atılmasına ama eldeki bütün para ancak temel atmaya yetmiştir. Okul inşaatı, büyük bir projedir ve büyük paralara ihtiyaç vardır. Tabii ilk akla gelen Hacı Kemal olur. Hikâyenin gerisini, her şeyiyle bu işin içinde olan Nurettin Başkaya'dan dileyelim:

"Hacı Kemal Ağabey, Aydınlı olduğu için Aydın'ın bir şeyler yapmasını bekliyordu. Bize 'Bir okul açın!' diyor, kendisi de bu işin sancısını çekiyordu. Yer alındı, inşaata başlandı. 'Hacı Ağabey bak, inşaata başladık ama para yok' dedim. 'Herkes kendi ayaklarının üstünde durmasını bilecek, İzmir'den size hiçbir şey yok.' dedi. 'Eyvah! Ne yaptın Hacı Ağabey ya!' dedim. Temel atılırken onun olmasından dolayı biz rahattık. 'Hacı Ağabey bu işi götürür; İzmir'e, İstanbul'a yapar da bize yapmaz mı?' diyorduk.

Yeni evlenmiş çifte, anası babası 'Hadi bakalım, güle güle! Bundan sonra başınızın çaresine bakın!' der ya; Hacı Kemal Ağabey'in 'Herkes kendi ayaklarının üstünde durmasını bilecek, İzmir'den size hiçbir şey yok.' demesi de bizi öyle şok etti. Bu işlerde sanatımız, becerimiz yok ama hiçbir zaman ümitsizliğe düşmedik. Çünkü biz Allah rızası için yola çıkmıştık. Rabbimizin bizi yarı yolda bırakmayacağına inancımız tamdı.

İzmir'le aramıza Hacı Ağabey sınır çizince, inşaat bir süre ortada kaldı. Bir sürü bürokrat geldi, bir taraftan da halk beklenti içinde. Bu inşaatın bitmesi lazım. Eğitim hizmetine gönül vermiş arkadaşlarla her gün bir araya gelip istişare ediyorduk. Namazlarımızı farklı farklı camilerde kılmaya başladık. Bulduğumuz her insanı temele götürüyorduk. Hizmetle uzaktan yakından alakası olmayan Mustafa adında büyük bir müteahhit vardı. Çimentosunun tamamına yakınını o adam verdi. Tuğlayı bir fabrika verdi.

Allah öyle bereketlendirdi ki hiçbir karamsarlığa girmedik. Sadece şok olduk önce ama daha sonra oturduk hesap çıkardık. Hasan adında bir adam vardı Koçarlı'da. Tacettin Bey'le biz, hizmetleri nasıl anlatırız diye düşünüyoruz. 'Tacettin Bey, Hasan Bey burada.' dedim. İnsan ciddi sancı çekecek, derdi ve davası; kafasını, kalbini saracak; gecesini verecek... 'Ben nasıl hemdem olurum da bu adamı yola getiririm?' diyecek. 'Hadi gidelim' dedim. 'Üç milyon alırız.' diye hesaplamıştık kendi kendimize. Okulu, okulun amacını ve inşaatın durumunu anlattık. Adam otuz

altı milyon lira verdi. Bakın bu insanın hizmetle uzaktan yakından alakası yok. O arada babası öldü, kardeşi öldü. Bir yumuşama oldu. Kendini dağıtmış. Paraya sahip olmuyor. Bizim vesilemizle Cenab-ı Hak belki onun çarçur edeceği parayı güzel ve hayırlı bir iş için kullandırmış oldu. Hizmete düşen de budur zaten.

Teşvik de aldık biz. Mehmet Tuzcuoğlu ile beraber elimizde bir dosya, resmî daireleri dolaştık. Mehmet Tuzcuoğlu'ndan da Allah razı olsun, çok emek verdi. Teşviklerle, bağışlarla işi götürdük. İnanır mısınız hiç aklımıza hayalimize gelmeyen insanlar yardım ediyordu bize. Kum, çakıl alıyorduk; çoğu zaman hiç para vermeden. Hacı Ağabey zaman zaman gelip bizi heyecanlandırırdı. 'Bakın çocuklar nasıl ayağınızın üstünde durmasını öğrendiniz. Siz buralısınız. Bu hizmetlere Aydın'ın, Aydınlıların sahip çıkması lazım!' derdi. İnşaatın durmadığını gördükçe de dua ederdi.

İnşaat bir gün beklemedi yani ve bitti. Samimiyet ve ihlasla atılan temel harcının, bereketli olduğuna inanıyorum. Allah hep onun attığı temellerde bereket ihsan ediyor."

POTAYA GİRENLER

Hacı Kemal; cami, mescit, okul, yurt inşaatlarıyla uğraşırken insanı asla ihmal etmez. Esasen bütün bu yapıların asıl hedefinin insan olduğunun her zaman şuurundadır. Onun için gerek İncirliova'da gerek Aydın'da gerekse gittiği diğer yerlerde o hep insan kazanma peşindedir. Hepimiz sosyal hayatın içinde bakkalda, manavda alışveriş yaparken; çarşıda, pazarda dolaşırken; otobüste, dolmuşta seyahat ederken birçok insanla karşılaşırız ve biz çok defa onların içinden tanıdığımız varsa bir "Merhaba!" deriz, tanımıyorsak yanlarından geçer gideriz. Fakat Hacı Kemal, günlük hayattaki bu karşılaşmalarını tanışmak için, tanışıyorsa diyaloğu geliştirmek için bir fırsat bilir. Tanıdığı insanlara da yaşına, konumuna, kültür seviyesine göre, inandığı hak ve hakikatleri

büyük bir heyecanla, aşk ve şevkle anlatır; eğitim faaliyetlerinden bahseder, onları da o güzelliklerin içine çekmeye çalışır. Mesela mahallede mescit açılır, bunu vesile yaparak insanlara namazın güzelliğini anlatır, onları namaza davet eder. Yurt, okul açılır; nerede zeki, çalışkan bir çocuk görse onun elinden tutar, ailesiyle görüşür, o çocuğun okumasına vesile olur, olmaya çalışır. Maddi durumu iyi olan kişilere de eğitim hizmetlerine omuz vermeleri hususunda tahşidat yapar. Hepsinden önemlisi de bir kere tanıştığı insanla eğer onda biraz ışık görmüşse ömür boyu irtibatını kesmez. Duyduğu, öğrendiği, yaşadığı bütün güzellikleri onlara da taşır; tanıştığı büyük zatlarla onları da tanıştırır.

Bu bölümde Hacı Kemal'in İncirliova ve Aydın döneminde ilgi alanına giren belki onlarca insandan birkaçını sizinle tanıştırmak ve onların dilinden Hacı Kemal'i size aktarmak istiyoruz. Burada, anlatılanların bütünlüğünü bozmamak için kitapta genel olarak uymaya çalıştığımız kronolojik düzenin biraz dışına çıkacağız.

Şehabettin Varol

Hadi Meyve Yemeye

Şehabettin Varol, Hacı Kemal'in İslami yaşayışa girdiği sıralar İncirliova Çarşı Camisi'nin imamıdır. Hacı Kemal'den beş-on yaş küçüktür. O yıllarda Hacı Kemal 32-33 yaşlarındaysa, Şehabettin Hoca da 23-24 yaşlarındadır. Birbirleriyle tanıştıktan sonra çok iyi anlaşırlar, yedikleri içtikleri ayrı gitmez. Gece gündüz beraberdirler. Bu beraberlikleri, Hacı Kemal vefat edinceye kadar devam eder. Abdullah Aymaz, Hacı Kemal'in Şehabettin Hoca'dan çok bahsettiğini; "Çok yer, çok latifecidir ama altın gibi bir kalbi vardır. Efendimiz'i rüyasında çok görür. Bir sefer cami içinde aşikâr temessülüne şahit olmuştur."[2] dediğini naklediyor.

---

2 Abdullah Aymaz, Eksper Kemâl… Veli, Melek Kemal…, Zaman, 02.03.2003.

Gençlik dönemlerinde ikisinin çok maceraları olmuş, birlikte defalarca umreye ve hacca gidip gelmişler. Çarşı Camisi'ndeki imamlık görevine, emekli olana kadar devam eden Şehabettin Hoca, İncirliova'da herkesçe sevilen sayılan bir insan. Biz 2003 yılı eylül ayında hem ziyaret hem de röportaj için evine gitmiştik. Kendisi bir hayli rahatsızdı ve yataktaydı; kısmi felç geçirmiş. Yattığı oda sade döşenmişti. Yerde eski bir halı, vernikleri yer yer dökülmüş birkaç koltuk, eski perdeler… Zaten dünyayla çok alakası kalmamış, daha çok ukbayı hatırlatan bir hâli vardı.

Hacı Kemal için geldiğimizi öğrenince gözleri parladı, birden canlandı. Oğlunun yardımıyla yatağından kalkıp koltuğa oturdu. Kendisine Hacı Kemal'le ilgili bir kitap hazırlayacağımızı, onunla ilgili hatıralarını dinlemek istediğimizi söyledik. Daha önce bazı hatıralarını Muhsin Çelebi adındaki bir öğretmene anlattığını ve bunların küçük bir kitapçık hâline getirildiğini söyledi. Biz de o kitapçığın elimizde olduğunu ama kendi ağzından bir kere daha dinlemek istediğimizi söyledik. Bunun üzerine sohbete başladık. Söyledikleri zor da olsa anlaşılıyordu. Zaman zaman duygulandığı, ağladığı olyordu ama Hacı Kemal'i yâd etmekten çok haz duyduğu her hâlinden belliydi.

Sözü daha fazla uzatmadan Şehabettin Hoca'yı dinleyelim:

"Muhterem Hacı Kemal Erimez Ağabey'imiz, İncirliova'da oturur iken her gün beraberdik. Camide beraber, evde beraber, çarşıda beraber, bahçede ovada beraber; İzmir'de, Aydın'da, imam hatip faaliyetlerinde hep beraber idik. Ailecek görüşürdük. Sık sık bize gelirler, bazen geceleri de kalırlardı. Oğullarına Kur'an'ı ben öğrettim. Beraberliğimiz, İncirliova'dan ayrılıncaya kadar hep böyle devam etti. Ondan sonra da buraya geldiği zamanlar yüz yüze, gelemediği zamanlar telefonla görüştük. Vefat edinceye kadar irtibatımız hiç kesilmedi.

Hacı Kemal'le çok hatıralarımız var. Aklımda kalanlardan birkaçını size anlatayım.

Kemal Ağabey'le bizim ortak yanlarımızdan biri yemeyi çok sevmemizdi. Bir gün sabah namazından sonra dedik, 'Bugün ne yapalım?' Ben dedim: 'Haydi gidelim Gelenkova köyüne, bir şeyler yiyelim.' O zamanlar Kemal Ağabey henüz Fethullah Gülen Hocaefendi'yi ve eğitim hizmetlerini tanımıyor. Vakti de bol. Yaz mevsimi, tam meyve zamanı. Bir tanıdığın bahçesine gittik. Bahçe sahibi yokmuş. Söke'ye mal satmaya gitmiş. Şeftali ağaçları vardı ve şeftaliler kızarmış âdeta 'Gel beni ye!' diyordu. Ben 'Haydi Kemal Ağabey biraz şeftali yiyelim!' dedim. O zaman daha hacca gitmemişti. Kemal Ağabey 'Olmaz.' dedi. 'Niye?' dedim. 'Sahibi yok, helal olmaz.' dedi. Ben her ne kadar 'Bahçe sahibi tanıdık, ben kendisine söylerim sonra.' dediysem de Kemal Ağabey yanaşmadı. Biz bahçedeki işçilerle konuşurken yan bahçenin sahibi geldi. Durumu öğrenince bizi kendi bahçesine buyur etti. Bahçe çitle çevrili, girişte ağaçtan bir kapı var. Kapıyı açıp içeri girdik. Adam 'Buyurun istediğiniz kadar yiyin!' dedi. Şeftali ağaçları vardı. Başladık yemeye. Ben saydım, on üç tane yemişim. Hacı Kemal yirmi tane yemiş.

Adam biraz sonra bizi çağırdı; 'Kemal Bey, Şebabettin Hoca gelin buraya!' dedi. Biz gittik, ne var diye, adam bize bahçe kapısını gösterdi. 'Bu kadar yeter hadi gidin!' dedi. Ben çok mahcup oldum Kemal Ağabey'e.

Oradan çıktık, Münir Hoca'nın bahçesine. Onlar da buyur etti. Orada biraz yemek yedik. Taze yoğurt varmış. Kemal Ağabey başladı kaşıklamaya. Ben incir yemeye başladım. Dalından taze incir yemeye de doyum olmuyor, o kadar lezzetli mübarek. Kemal Ağabey'e de seslendim: 'Yoğurdu boşver abi, gel incir yiyelim.' Birlikte epey incir yedik.

Sonra oradan çıktık, bahçelerin arasında giderken bir üzüm bahçesine geldik. "Bu bahçenin sahibi kim?" diye sorduk. Bir kadın çıktı, 'Burası İsmail Amcanızın yeri, o öleli çok oldu. Siz yiyin istediğiniz kadar, yemezseniz hakkımı helal etmem, yiyin

helal hoş olsun.' dedi. Çok güzel razzaki üzümler vardı. Biraz da üzüm yedik.

Oradan Gelenkova Camisi'ne gittik. Yürüyecek halimiz kalmamıştı, ikimiz de orada yığıldık kaldık. Hacı Kemal bir çocuk çağırdı, ona biraz para verdi ve 'İncirlova'ya git, falan adamı bul, ona de ki: 'Beni Kemal Amca gönderdi. Kemal Amca ile Şehabettin Hoca rahatsızmış, Gelenkova Camisi'nin avlusunda bekliyorlar. Arabayla gidip onları alacakmışsın.' O adamın pikabı vardı. Bir süre sonra adam geldi, bizi arabaya attı, öğle namazından önce İncirliova Camisi'nin önüne bıraktı. Bu arada biraz olsun rahatlamıştık. Abdestimizi aldık, namazımızı kıldık. Namazdan sonra, 'Kemal Ağabey şimdi ne yiyelim?' dedim. Gittik lokantaya bir güzel cızbız yedik. O gün unutulmaz bir gün oldu bizim için.

Düştük Kâbe Yollarına

1967 yılında Kemal Ağabey'le hacca niyetlendik. Kıymetli, sevgili annesi Beyrutlu çok kibar bir hanımefendiydi. Çok fasih Arapçası vardı. Kur'an-ı Kerim'in hangi suresinden okusam gerisini hemen devam ettirirdi, mealini de verirdi. Tefsire baktığım zaman verdiği mealin doğru oluğunu görürdüm. Yani okuduğunu anlayan, her hususta konuşmasını bilen, çok anlayışlı, çok çok kibar bir hanımefendi idi. O duygu ve anlayış içinde başka bir kadınla onu kıyaslamak mümkün değildi. Allah rahmet eylesin. Hacı Kemal Ağabey'imizin babası padişah zamanında Beyrut'ta jandarma komutanlığı yapmış, annesi Suphiye Hanım'la orada evlenmiş. Küçük yaşta iken evlendiğini bizzat kendi ağzından dinledim.

Hacı Kemal Ağabey'imle hacca niyetlendiğimizi duyunca 'Ben de gideceğim.' dedi. Beyrut'a uğrayıp yakınlarını ziyaret edeceğini, birçok eski hatıralarını yenileyeceğini söyledi. Biz de gerek Lübnan'da, gerekse hacda lisan bakımından da bize yardımcı olur diye kabul ettik.

İzmir esnafından Mustafa Birlik Ağabey'imiz, hanımı Fatma Birlik ile iki kişi onlar, üç kişi biz, bir de Mustafa Bayram diye emekli bir ağabeyimiz vardı. Çok değerli bir kardeşimizdi. Ben emekli postacı diye biliyorum. Fakat onun elinde birinci derecede bir de basın kartı vardı, 'Ben gazeteciyim.' diyordu ve bu sözü doğruydu. İsmi hatırımdan çıktı, oğlu İstanbul'da bir gazete çıkarıyordu. O zaman bizlere de gönderiyordu.

Mustafa Ağabey ile beraber biz altı kişi yola çıktık. Vizeleri yaptırdık. O zaman şirket veya Diyanet götürecek diye bir şey yoktu. Ankara'da bu işle kendimiz uğraşıp vize işlemlerini yaptırdık. Vize işlemleri yapılırken bizimle Yaşar Tunagür Hoca'm ilgilendi. Yaşar Hoca'm o zamanlar Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı idi. Bizi evinde misafir etti. Yanılmıyorsam evi Çankaya'da Güniz Sokak'a yakın bir yerde idi. Yedik içtik. Bizim uçağın Adana Şakirpaşa Havaalanı'ndan kalkacağını söylediler. Bizi Adana'ya o uğurladı. 'Nasip olursa hacca ben de geleceğim, orada buluşuruz.' dedi.

Zamanın en güzel arabalarından bir Chevrolet taksi kiraladık. Altı kişi bindik, Adana Havalimanı'na kısa bir sürede vardık. Adana Şakirpaşa Havaalanı'ndan uçakla Beyrut'a, oradan Şam'a, oradan Cidde'ye, sonra Mekke'ye vardık. Beyrut'tan Şam'a taksi ile gittik. Dönüşümüz yine aynı yoldan Ankara'ya oldu.

Giderken Beyrut'ta dokuz gün kaldık. Hacı Kemal'in akrabaları bize Beyrut'un her tarafını gezdirdi. Lübnan'ın 'Sayda' adında bir liman şehri var. Oraya vardığımızda Suphiye Hanım arabayı durdurdu ve bize bir yer gösterdi. 'Burası, Kemal'in babasıyla ilk karşılaştığımız yer.' dedi.

Yurt dışına ilk defa çıktığım için ben yolculuk boyunca çok heyecanlıydım. Her şeyi merak edip soruyordum. Suphiye Hanım bu hâlimden şikâyetçi idi. Bizi (dört kişi) Beyrut'ta Hotel Atlas diye bir otele yerleştirdiler. Kendileri ana-oğul akrabalarına gittiler. O günlerde otelin geceliği 100 lira idi.

Otelde sabahleyin başıma gelenleri anlatayım. Ben kahvaltıya erken indim. Masaya oturdum. Kahvaltıyı getirdiler. 4 yumurta, 4 bardak çay, 4 simit, 15 kadar zeytin. Ben bunları bana hazırlamışlar diye düşündüm; hepsini yedim, bitirdim. Arkadaşlar indiler, onlar da kahvaltılarını istediler. Arap garson geldi; 'Erbaa taam, vahid nefer, halas taam mafiş.' (Dört kişilik kahvaltıyı getirdim, fakat bu adam hepsini yedi bitirdi.) dedi.

Etrafımdaki masalarda yemek yiyen, kahvaltılarını yapanlar, bana bakıp gülüyorlardı. Çok sıkılmıştım ama iş işten geçmişti.

Suphiye Hanım'ın dayısı bizim otelde kalmamıza razı olmamış. 'Onlar da eve gelecekler, ben Tanrı misafiri istiyorum.' diye ertesi sabah birkaç taksi ile otele bizi almaya geldiler. Otelde kalmamıza razı olmadılar. Dokuz gün bizi misafir ettiler. Yemeklerden sonra keletirlerle (küfelerle) muz getiriyorlardı. Bir bahçe muzu dokuz günde yedik, bitirdik.

Hac dönüşü yine Beyrut'a uğradık. Hasan Dayı dönüşümüzde evinin bahçe kapısını çiçeklerlerle süslemiş, kocaman bir tak yaptırmış üzerine de 'Hac makbul, hac mebrur' diye yazdırmış. Ben zannettim ki o evde hacca giden var. 'Sizden de hacca giden mi var?' dedim. 'Siz geldiniz ya onun için hazırladım.' dedi. Sağ olsun Hasan Dayı'nın bütün kiracıları, komşuları bizi ziyaret edip tebrik ettiler. Böylelikle dönüşte on bir gün daha kaldık. Hasan Dayı'nın otuz beş kiracısı vardı, çoğunun yemeğini yemek, yediremeyenlerin de çayını veya kahvesini içmek nasip oldu. Çok samimi insanlar. Bizi çok güzel ağırladılar. Beyrut'un dağını, ovasını, görülecek yerlerini sabah-akşam gezdirdiler. Allah onlardan razı olsun, çok izzeti ikramda bulundular.

Zamanla onlar da Türkiye'ye, İncirliova'ya geldiler. Ben de onlara Pamukkale, Kuşadası, İzmir, Bodrum, Marmaris gibi yerleri gezdirdim. Onlar da memnun oldular.

Hacı Kemal kardeşim çok ileri görüşlü birisiydi. Geleceğe dönük büyük hayalleri vardı. 'Onun görüşlerini hayata geçirmek

çok zor.' diyordum. Önce İzmir'e, sonra İstanbul'a gittiler. Fethullah Gülen Hoca'yla tanışınca hayalleri gerçek oldu. İkisi el ele, gönül gönüle verince Kur'an-ı Kerim'de medh ü sena edilen ensar ve muhacir gibi oldular. Cenab-ı Hak Hazretleri onları ihlas ve samimiyet içerisinde bu hâle getirdi. Allah razı olsun. İzmir'e beraber taşınacaktık. Ben Çarşı Camisi İmamı olarak ne yalan söyleyeyim cesaret edemedim. Hacı Kemal Ağabey'imle hatıralarım pek çoktur. Saymakla, anlatmakla bitmez.

Yine birlikte hacca gittiğimiz bir dönemde Hilal mecmuası sahibi Salih Özcan Bey kardeşim hacda her tavaftan sonra, Arafat'ta, Mina'da, Müzdelife'de yüzlerce defa 'Ya Rabbi, Hacı Kemal'in iyiliklerini artır, askerlerini çoğalt, ilmini hilmini artır!' diye dua etti. Biz de yüksek sesle 'Amin ya Rabbi!' diye onun duasına iştirak ettik. Rabbim dualarımızı kabul etti.

Medine-i Münevvere'de Abdullah İzmirli diye bir abimiz vardı. Evi, Mescid-i Ebazer'in yanındaydı. O eve istediğimiz zaman girer çıkardık. Anahtarın yerini bilirdik. Evde yalnızdı. Bir defasında baktık evde hiç tanımadığımız misafirleri var. Selam verdik. Evde akşamdan kalma pişmiş, haşlanmış bir kuzu vardı. Abdullah Ağabey yoktu, daha namazdan yahut çarşıdan gelmemişti. Biz Hacı Kemal Ağabey'le o kuzuyu ısıtıp sofrayı kurduk. Misafirleri de davet ettik. Onlar 'Siz buyurun, afiyet olsun!' dediler. Biz Hacı Kemal Ağabey ile karşılıklı oturup, misafirlerin gözünün önünde, ne kadar yemek varsa yedik bitirdik. Bütün bir kuzudan hiçbir şey kalmadı. Sonra Abdullah Ağabey geldi, baktı ki sofrada bir yığın kemik. 'Ben bu adamlara yemek verecektim, siz bir şey bırakmamışsınız, şimdi ne olacak?' dedi. Meğer Abdullah Ağabey o kuzuyu evdeki misafirler için hazırlamış, onlara yemek verecekmiş.

'Arkadaşlar kimler?' dedik. Onlar kendilerini tanıttılar 'Efendim ben İstanbul Müftüsü Fikri Yavuz, ben tüccar Musa Topbaş, ben Muhittin...'

Biz de kendimizi tanıttık: 'Bendeniz İncirliova Çarşı Camisi İmam Hatibi Şehabettin Varol, ben İncirliova eşrafından Kemal Erimez.'

Bunun üzerine Musa Bey, Fikri Bey'e dönüp "Maşallah Müftü Efendi böyle koca boğazlı imamlarımız varmış. Bununla bizim Erenköy, Bakırköy ve Boğaziçi imamlarını buluşturup bir yemek ziyafeti versek, bakalım hangisi galip gelecek?' dedi. Bana 'Hac dönüşü davet etsek İstanbul'a gelir misiniz?' dediler. Ben de 'Gelirim.' dedim. Hacı Kemal Ağabey ile söz verdik.

Necip Fazıl'ın Önünde Yemek Yarışı

Musa Beyler, dönüşten on beş gün sonra biletleri almışlar, falan gün gelin diye haber ettiler. Biletler Hacı Kemal Ağabey'e ulaşmış, iş ciddi. O zaman Çiğli Havalimanı'ndan bindik, Yeşilköy Atatürk Havalimanı'nda indik. Havalimanına bizi karşılamaya gelmişler. Âdeta bizi başbakan gibi karşıladılar. Uçağın merdivenlerinden önce Hacı Kemal Ağabey indi. Tanımayanlar karşıdan soruyorlar, 'Merdivenden önce inen mi, arkadan gelen mi?' diye. 'Arkadan gelen' deyince ve ben ayağımı yere basar basmaz bir alkış yağmuruna tuttular ki sormayın...

Oradan doğruca Topbaş'ın Erenköy'deki evine gittik. Bahçeli, geniş, bakımlı gayet güzel bir ev. On iki gün müddetle orada kaldık. Bize Bahariye Yün Mensucat diye bilinen fabrikalarını ve İstanbul'un her iki yakasındaki önemli yerleri gezdirdiler. Benim her hâlimi; şakamı, sohbetimi sevdiler, saydılar. Bütün ileri gelen zenginleri çağırdılar. Nihayet yarışma günü geldi. Kırk-elli kadar davetli ve imam arkadaşlar geldiler. Beni devamlı konuşturuyorlar.

Nihayet sofra kuruldu. Ben abdest alacakmış gibi kolları sıvadım, pantolonumun kayışını gevşettim, düğmelerini çözdüm. 'Ne oluyor?' dediler. 'Elimin yağıyla bana pantolon mu çözdüreceksiniz, hazırlık yapıyorum.' dedim. İstanbullu imamlar daha kibar davranıyorlardı.

Musa Bey'in evinde merhum Necip Fazıl Kısakürek de bulunuyordu. On iki gün o da bizden ayrılmadı. Necip Fazıl'a 'Yarışma başlıyor, üstadım jüri başkanı sensin, kararı sen vereceksin!' dediler. Âdet olduğu üzere önce çorba geldi. Ben çorbayı hiç kaşık değirmeden tabağı kaldırıp su içer gibi içtim. Kaşığımı başkasının çorbasına daldırmaya başladım. Etleri kemiğinden ayırır ayırmaz çiğnemeden yutmaya başladım. Üstat bu hâlime dikkat ediyormuş. Bir ara 'Beyler bir dakika!' dedi. Herkes onu dinliyordu. 'Yarışma tamamdır, ben bu Aydın'dan gelen imama birinciliği verdim, bunun önünde durulacak gibi değil, elektrik süpürgesinin hortumu gibi asılıyor mübarek, sanki aspiratör... Bunu kimse geçemez.' dedi. Salonda bir alkış koptu. Ben birinciliği hak ettim.

Bilmiyorum siz ne derdiniz ama ben Musa Topbaş Bey'e 'Bu işin ödülü ne?' diye sordum. Musa Bey, 'Almanya, Roma, Paris, Londra, Vaşington nereye istersen bu cemaat şahit olsun seni götüreceğim; ne istersen alacağım, sen gideceğin yeri söyle duysunlar.' dedi. Ben de, 'Hacca gitmeyi çok seviyorum, hac zamanı geldiğinde gidemezsem çocuk gibi ağlıyor, hacıları uğurlamaya bile gidemiyorum.' dedim. 'Öyleyse önümüzdeki yıl hac benden.' dedi ve hakikaten o yıl beni hacca gönderdi. Hacı Kemal Ağabey'imle üç defa hacca gittim. Orada çok güzel insanlarla tanıştım.

Ali Ulvi Kurucu'yu, kardeşi Ziya Beyi, Hattat Mustafa Erzurumi'yi, Saatçi Mustafa Efendi'yi, Hacı Ahmet Tatari'yi, Kâbe imamlarını, Kâbe vaizini, Ankara'dan Armutçuları hep onun sayesinde tanıdım.

Mustafa Tuğcu

Bu Adamda İş Var

Mustafa Tuğcu aslen Denizli'nin Kale ilçesindendir. Doğum tarihi 1927. Hacı Kemal'le akran. Askere gidinceye kadar Denizli'de baba mesleği olan dokumacılıkla meşgul olur. Askerden döndükten altı yıl sonra çoluk çocuğu da alarak Aydın'a yerleşir.

Orada bir terzi dükkânı açar. Aydın'a geldiği bu ilk yıllarda bir terzi arkadaşının dükkânında yolu Hacı Kemal Erimez'le çakışır. O gün, Mustafa Tuğcu'nun hayır ve eğitim faaliyetlerine yönelmesinin ilk adımı olur. Bundan sonrasını kendisinden dinleyelim:

"1956–1960 arası terzilik ve ticaret yapıyordum. Bir gün evden dükkâna giderken mi orasını pek hatırlamıyorum, yol üzerinde bir terzi arkadaşın dükkânı vardı. Ona bir selam vermek için dükkâna girmiştim. İçeride arkadaşımdan başka bizimle akran, sakallı, temiz giyimli, daha önce hiç görmediğim, tanımadığım bir adam vardı. Müşterilerin oturması için duvar kenarına sıralanmış birkaç sandalyenin önündeki sehpanın üzerine kocaman bir teyip koymuşlar, vaaz dinliyorlardı. Ben bir selam verip geçecektim ama vaiz efendinin konuşması dikkatimi çekti. Boş sandalyelerden birine oturup vaazı sonuna kadar dikkatle dinledim.

Vaazdan çok etkilenmiş, bir hayli duygulanmıştım. Eskiden de elhamdülillah hassasiyetimiz vardı. Daha evvel memleketteyken Üstad'ın talebelerinden Muzaffer Arslan, Kale'ye geldiğinde onların sohbetlerinde bulunurdum. Babamın dayısının oğlu Mehmet Uzundemir de Üstad'la mektuplaştığı için sekiz ay Denizli Hapishanesi'nde yatmıştı. O günlerden İslami hizmetlere sempatim vardı. Vaiz de ihlaslı olunca bende çok tesir etmişti. Kaset bitince arkadaşım, sakallı adamla beni tanıştırdı:

'Bu, Aydın eşrafından Hacı Kemal, bu da terzi arkadaşım Mustafa Tuğcu.' 'Nerelisin, ne iş yaparsın?' falan derken aramızda bir muhabbet başladı. Hacı Kemal, Aydın'daki İslami hizmetlerden bahsetti.

O tanışmadan sonra Hacı Kemal beni bırakmadı. Sık sık ziyaretime geldi, samimiyetimiz gün geçtikçe ilerledi. Sonra ailecek görüşmeye başladık. Her gelişinde bana gençliğe sahip çıkmak gerektiğini, bunun için onların millî-manevi değerlerini kaybetmeden yüksek tahsil yapmalarının elzem olduğunu anlatır dururdu. Yurt, okul projelerinden söz ederdi büyük bir heyecanla.

Burada unutmadan Hacı Kemal Ağabey'in müthiş ferasetini de ifade etmek istiyorum. Terzi dükkânında benim vaazı huşu içinde dinlediğimi görünce o gün, orada 'Bu adamda iş var. Bunun peşini bırakma Hacı Kemal.' demiş içinden.

Sen Bu İşi Yürütürsün

Çocuklarımı Hacı Kemal Ağabey'in üstün gayretleriyle açılan Aydın İmam Hatip Lisesi'ne verdim, kendim de onun tavassutuyla okulun koruma derneğinde görev aldım. Hacı Kemal Ağabeyler daha önceden Aydın Hayırlar Derneği adında bir dernek kurmuşlar. Aydın İmam Hatip Lisesi ve yurt binasının yapımını, okulun her türlü ihtiyacını bu dernek üstlenmişti.

Çocuklar okuldan mezun olunca ben Okul Koruma Derneği'nden ayrıldım. Bunun üzerine Hacı Kemal bana Aydın Hayırlar Derneği Başkanlığını teklif etti. Ben her ne kadar 'Ağabey bu iş beni aşar, buna benim gücüm yetmez.' dediysem de o, 'Biz senin arkandayız. Allah'ın izniyle sen bu işi yürütürsün.' diye bana cesaret verdi ve başkanlık görevini omzuma yüklediler. Ben de Hacı Kemal Ağabey ve arkadaşlara itimat ederek bu vazifeyi kabul ettim.

Hacı Kemal, hizmet aşkıyla doluydu. Sürekli kiminle hangi hizmeti yapabilirim, kimden nasıl yardım alabilirim, bunun derdindeydi. Hizmetlerin rahat yürümesi için valiyle, belediye başkanıyla, emniyet yetkilileriyle sürekli temas hâlindeydi. Onları her fırsatta ziyaret eder; projeleri, faaliyetleri hakkında bilgilendirirdi. Bu arada bize de insanlarla nasıl ilişki kurulacağını, nereye nasıl girilip çıkılacağını öğretti.

Hacı Kemal Çok İleri Görüşlüydü

Onun üst düzey kişilerle nasıl münasebet kurduğunu ve ne kadar ileri görüşlü olduğunu gösteren bir olay anlatmak istiyorum. 1970 yılında şehit ailelerine yardım amacıyla Türk Hava

Kuvvetleri Güçlendirme Vakfı kurulmuştu. Vakıf, halktan bağış talebinde bulunuyordu. Hacı Kemal, haftalık toplantılarımızdan birinde, 'Arkadaşlar, bu vakfa derneğimiz adına bağışta bulunalım.' dedi. Bu teklifi herkes seve seve kabul etti. Hemen aramızda para toplayıp dernek adına vakfa bağışta bulunduk. Vakıf da bize bir teşekkür yazısı gönderdi. Ben o yazıyı bir belge olarak yazışma dosyasına koydum. Daha sonra Hava Kuvvetleri Vakfı kuruldu. Oraya da Hacı Kemal'in teklifiyle bağışta bulunduk. Oradan gelen teşekkür mektubunu da dosyaya koyduk. 1974'te Kıbrıs Çıkartması olunca yine Hacı Kemal Ağabey heyecanla 'Ordumuza destek olmalıyız, bu millî bir dava. Hemen bir yardım kampanyası düzenleyelim.' dedi. Kampanya sonucu toplanan paraları Genel Kurmay Başkanlığı'nın açtığı hesaba yatırdık.

Kıbrıs Çıkartması sırasında Ege'den Antalya'ya doğru sevk edilen askerî birlikleri, okulun yurdunda barındırıp barındıramayacağımıza dair bir yazı geldi İzmir'deki askeri makamlardan. Biz de yurdun emre amade olduğunu bildirdik kendilerine. Harekât yaz tatiline denk geldiği için yurtta öğrenci yoktu. Yurdun kapasitesi nispetinde bazı birlikleri asker sevkiyatı sırasında bir geceliğine yurdumuzda misafir ettiğimiz oldu.

Aydın İmam Hatip Lisesi, 1967'de eğitim-öğretime açılmıştı. Uzak yerlerden gelen talebeler de okulun yanındaki yurtta kalıyordu. Yurdun temelinden teşrifatına kadar her şeyi Aydın Hayırlar Deneği'ne aitti. İdaresi de bizim sorumluluğumuzdaydı, ancak yurdun işletme ruhsatı henüz alınmamıştı. Okulun ilk ve kurucu müdürü Necati Tamer döneminde okul idaresiyle ve Millî Eğitim yetkilileriyle sürekli diyalog hâlinde ve uyumlu bir şekilde yurdun idaresini yürütüyorduk ama daha sonra gelen idareciler politik davranıyor ve yurtta kalan öğrencileri de kendi siyasi görüşlerine alet etmek istiyorlardı. Bizse çocukların siyasetten uzak kalmalarını, sadece eğitimleriyle meşgul olmalarını istiyorduk. Bu yüzden bize yurdun işletme ruhsatını eften püften bahanelerle vermediler. 12 Eylül Darbesi'ne kadar böyle devam

etti. 12 Eylül'den sonra dernek ve vakıflarla ilgili ruhsat yetkisi sıkı yönetime geçti. Askerî yönetim bütün dernekleri ve onlara bağlı kuruluşları kapatma kararı aldı. Allah'tan biz ihtilalden kısa bir süre önce derneği vakfa çevirmiştik ama yurdun işletme ruhsatı hâlâ alınamamıştı. Bu yüzden bir ara yurt kapatıldı, kapısına mühür vuruldu. Bunun üzerine biz İzmir Sıkıyönetim Komutanlığı'ndan randevu aldık. Ben içinde Hava Kuvvetleri Güçlendirme Vakfı, Kara Kuvvetleri Güçlendirme Vakfı ve diğer askerî makamlarla yapılan bütün yazışmaların da birer kopyasının bulunduğu bir dosya hazırladım. Gittik ilgili komutana durumu anlattık, dosyayı takdim ettik. Onlar 'Dosyayı inceleyip size cevap verelim.' dediler. Neticede Millî Eğitim Müdürlüğü'nden alamadığımız işletme ruhsatını askerî makamlardan aldık.

Yurdun İdaresini Okula Devredin

Yurdun işletme ruhsatını aldık almasına ama okul yönetiminin bize karşı olumsuz tutumu değişmedi. Yurtta kalan bazı öğrencileri sürekli bize karşı kışkırtıyorlar, aleyhimizde propaganda yapıyorlar ve öğrencileri kendi siyasî görüşleri doğrultusunda kanalize etmeye çalışıyorlardı. Bu yüzden zaman zaman yurt müdürü ile okul idaresi arasında hiç arzu etmediğimiz tatsız olaylar yaşanıyordu. Bu meseleler gündeme geldiği zaman Hacı Kemal Ağabey bize 'Aman arkadaşlar, biz okul idaresiyle sürtüşmeye girmeyelim. Onlar bize hakaret etseler bile, biz onlara yumuşak davranalım. Aleyhlerinde konuşmayalım. Sonuçta hepimiz aynı Allah'a, aynı Peygamber'e inanıyor, aynı kıbleye namaz kılıyoruz. Biz muhabbet fedaisiyiz. Bizim düsturumuz müspet hareket etmek. Biz kendi işimize bakalım. Talebelerin eğitimine ağırlık verelim.' şeklinde tavsiyelerde bulunuyordu.

Bizim bütün iyi niyetimize, diyalog çabamıza rağmen okul idaresi ve bazı öğretmenler bize cephe almaya hatta düşmanca davranmaya devam ediyordu. Tabii bu da, bizde sürekli bir te-

dirginliğe ve gerginliğe sebep oluyordu. Onların asıl niyetleri yurdun yönetimini vakfın elinden almak ve talebeleri istedikleri gibi yönlendirmekti. Biz tabii ki buna razı olmuyor; öğrencilerin sadece dersleriyle ilgilenmelerini, kendilerini en iyi şekilde yetiştirmelerini arzuluyorduk. Fakat okul idaresinin bu olumsuz tavrı ve tacizi dayanılmaz noktaya gelmişti. Bunun üzerine ben yurdun yönetimini okul idaresine bırakmayı teklif ettim arkadaşlara. Hacı Kemal Ağabey o sıralarda İzmir'de bulunuyordu. O da İzmir'deki arkadaşlarıyla istişare etmiş ve bize aynı yolda tavsiyede bulunmuştu ama vakıftaki bazı arkadaşlar buna yanaşmadı. Çünkü hem okulun hem yurdun, temelinden çatısına kadar her şeyini vakıf yapmıştı. O arkadaşların bu hizmetlerde çok emeği geçmişti. Şimdi ne okulun ne de yurdun açılmasında bir damla teri olan, üstelik politik amaçlar taşıyan kişilere yurdu bırakmaya bu arkadaşların gönlü razı olmuyordu. 'Sonuna kadar mücadele edelim, birçok hayırsever insanın hakkı olan bu yurdu, bize emanet edilen bu çocukları onlara teslim etmeyelim.' diyorlardı. Bu durum beni çok üzüyordu. Aslında arkadaşlar haklıydı ama hep böyle sürtüşmeyle de bir yere varılamazdı.

Bir gün Hacı Kemal Ağabey İzmir'den telefonla arayıp Aydın'a geleceğini söyledi. Bunun üzerine ben mütevelli heyetinde bulunan bütün arkadaşları topladım. Hacı Kemal Ağabey yurda gelirken helva ve ekmek almış. Hem yemeğini yiyor hem de meseleleri soruyor. Ben son durumu anlattım kendisine ve bazı arkadaşların, yurdun okula devredilmesine razı olmadığını söyledim. O anda şöyle bir doğruldu, o derin ve delici bakışlarıyla hepimizi süzdü. Ardından, 'Ne demek devretmiyoruz! Ben size münakaşa yok; bu, hizmetimize zarar verir demedim mi? Siz istişare kararına karşı mı çıkıyorsunuz? Derhâl yurdun idaresini okula devredin!' diye gürledi. Sonra daha yumuşak bir üslupla bunun hizmetimiz için daha hayırlı olacağını anlattı ve arkadaşları ikna etti. O zaman ben, 'Oh, Allah'a şükür, bu sıkıntıdan kurtulduk.' dedim içimden.

Bu konuşmanın ardından en kısa zamanda yurdun idaresini, tamamıyla vakfın malı olan bütün mefruşatıyla beraber okul idaresine devrettik. Ondan sonra vakfın hizmetlerinde büyük bir açılım oldu Rabbimizin inayetiyle. Geçici olarak bir yurt binası kiraladık. Ardından bir arsa alıp okul inşaatına başladık. Hacı Kemal Ağabey bazen telefonla bazen bizzat gelerek bizi gayrete getiriyor, hizmet için sürekli koşturuyordu. Özellikle Ramazanlarda bir gün iftar açtırmazdı bize evde. Kendisi zaten her şeyiyle hizmete adanmıştı. Onun bu fedakârlıkları, ihlası, hizmet aşkı bizi de coşturuyordu. Allah da bu gayretleri boşa çıkarmadı Aydın'da. Aydın Hayırlar Vakfı etrafında toplanan ve Allah'ın rızasından başka bir amacı olmayan bir avuç insana haddimizin fevkinde büyük hizmetler yaptırdı. Başta Hacı Kemal olmak üzere bu hizmetlerde emeği olan herkesten Allah razı olsun."

Hacı Arif Çağan

Edremit'ten Tillo'ya

Hacı Kemal'in dine ve dindar insanlara derin bir saygısı ve sevgisi vardır. Allah'ını, Peygamberini yürekten seven, dini yaşama hususunda samimi, ihlaslı birini gördü mü ona nasıl alaka göstereceğini bilemez. Bunun en güzel misallerinden biri onun Edremitli Hacı Arif Çağan'la tanışmasıdır. Birçok hayırlı hizmetin başlangıcı olan bu ilginç tanışmayı ve sonrasını isterseniz Hacı Arif Çağan'nın kendisinden dinleyelim:

"Tarihi tam olarak hatırlamıyorum ama zannedersem 1960'lı yılların sonlarıydı. 1970 de olabilir. Ailecek uzun sayılabilecek bir seyahate çıkmaya karar verdik. Niyetimiz Karadeniz sahilinden Rize'ye, oradan Siirt'e ve Erzurum'a doğru uzanmaktı. Kendi otomobilimizle bir sabah Edremit'ten yola çıktık. Yol boyunca güzergâhımızda bulunan şehirlere uğrayıp o şehirlerin tarihî ve turistik yerlerini dolaşıyor, varsa mübarek zatların türbelerini ziyaret ediyorduk. Benim küçük yaşlardan itibaren tasavvufa ve dolayısıyla bu yolun temsilcisi olan büyük zatlara, Allah dostlarına

çok ciddi alakam vardı. Askerliğimi Ankara'nın Maçka semtinde Cumhurbaşkanlığı Muhafız Alayı'nda yapmış ve tezkere alıncaya kadar geçen üç buçuk yıl hiç izin kullanmamıştım. Bu süre içinde fırsat buldukça Hacı Bayram Camisi'ne gider, Hacı Bayram Veli'nin türbesini ziyaret eder, camide ibadetlerimi yapar, bol bol Kur'an okurdum. Bu ziyaretler bana büyük moral olur, âdeta kendimi yeniden doğmuş gibi hissederdim. Depoladığım bu manevi hava, bana bir sonraki çarşı iznine kadar kâfi gelirdi. Onun için gittiğimiz her yerde Allah dostlarının, evliyaların türbelerini ziyaret etmeye özen gösteriyorduk. Tabii babamın ve Edremit'teki hocamın vasıtasıyla veya ticari münasebetlerim dolayısıyla tanıdığım bazı dostlarla, ilim erbabı zatlarla da görüşüyorduk.

Yolculuğumuz hakikaten çok bereketli, çok zevkli geçiyordu. Özellikle Karadeniz sahil yolu, Rize'ye kadar çok harika manzaralarla doluydu. Bir yanda yemyeşil ormanlarla kaplı dağlar, bir yanda sonsuz maviliklerle dalgalanan deniz. Memleketimiz Balıkesir ve Edremit de ülkemizin güzel beldelerindendir ama Karadeniz'de yeşilin bütün tonlarını barındıran dağ manzarasıyla masmavi denizin buluşması bambaşka bir güzellik teşkil ediyordu. Rize'ye kadar bir taraftan bu muhteşem güzellikleri büyük bir hazla hafızalarımıza nakşetmeye çalışırken bir taraftan da her şeyi yerli yerinde ve en mükemmel şekilde yaratan Yüce Sanatkârı düşünüyor; bize böyle cennet gibi bir ülke verdiği için Rabbimize şükrediyorduk.

Rize'den sonra sahil yolculuğumuz sona erdi. Oradan Erzurum'a geçtik. Karadeniz'den uzaklaşıp Erzurum'a yaklaştıkça yeşillik azalıyor, kuru ve kurak araziler başlıyordu. Tabii iklim de gittikçe değişiyor, daha serin hatta soğuk bir hava karşılıyordu bizi. Erzurum, Karadeniz şehirleri gibi değildi ama orası da tarihî eserleri ve manevi havasıyla bizi çok etkiledi. Erzurum'da şehrin önemli simalarından ve manevi dinamiklerinden Mehmet Kırkıncı Hocaefendi ile görüşüp kısa bir süre de olsa sohbetinden istifade etme fırsatı buldum.

Erzurum'dan Bitlis'e geçtik ve Tillo'da medfun bulunan Marifetname yazarı, İslam âlimi ve mutasavvıf şair Erzurumlu İbrahim Hakkı Hazretleri'nin türbesini ziyaret ettik. Bu zatın ilahileri benim çok hoşuma gidiyordu. Marifetnâme adlı kitabından da çok istifade etmiştim. Bu ziyaretle hem bir hayalimi gerçekleştirmiş hem de mübarek zata olan vefa borcumu yerine getirmiştim.

Hesabınız Ödendi

Bitlis'ten sonra dönüş yolculuğumuz başladı. Bir gün akşamüzeri Aydın'a vardık. Edremit'e az bir yolumuz kalmıştı ama hem yorulmuştuk hem de kış günü gece yolculuğu riskliydi. Geceyi Aydın'da geçirmeye karar verdik. Aile için uygun, temiz bir otel bulup eşyalarımızı yerleştirdik. Akşam namazına az bir vakit kalmıştı. Ben namaz için camiye gittim. Hanım ve dört kızım da bu arada hem gezmek hem de alışveriş yapmak için çarşıya çıktılar. Namazdan sonra otelde buluştuk ve hep birlikte akşam yemeği yemek üzere otelden ayrıldık.

Birkaç esnafa ailecek yemek yiyebileceğimiz nezih ve güvenilir bir lokanta sordum. Hayatımın geri kalan kısmına ayrı bir anlam ve derinlik kazandıracak bir sürprizden habersiz esnafların tavsiye ettiği pide lokantasına girdik. Lokantanın iç kesiminde aileler için ayırdıkları yere oturduk. Siparişlerimizi verdik. Yemeklerimizi yedik. Lokanta gerçekten temiz, yemekleri de çok lezizdi. Ben hesabı ödemek üzere kasaya geldim. Kasadaki görevli bana hesabımızın ödendiğini söyledi. Ben şaşırdım tabi. Çünkü Aydın'da tanıdığım kimse yoktu.

– Nasıl olur, dedim. Benim Aydın'da tanıdığım kimse yok ki...

– Hesabınız ödendi beyefendi.

– Hayır ben tanımadığım kimsenin ikramını kabul edemem. Lütfen siz hesabı alın.

– Aynı yemek için iki kere ücret alamayız efendim.

Biz görevliyle böyle 'Alırsın, almam!' diye kısa bir süre tartıştık. Sonra ben hesabı kimin ödediğini bilmek istediğimi söyleyince bana lokantanın çıkışına yakın bir masada oturan zatı gösterdiler. Bu arada henüz masalarından kalkmayan eşim ve çocuklarım da uzaktan merakla bana bakıyorlardı. Görevlinin gösterdiği zat otuz-otuz beş yaşlarında, orta boylu, hafif kilolu, temiz ve şık giyimli biriydi. Kendisine baktığımızı görünce masasından kalkıp, yanımıza geldi. Çok nazik bir ifadeyle:

– Hesabınızı ben ödedim, lütfen kabul edin. Vaktiniz varsa buyurun hem bir çay içelim hem konuşalım, dedi ve beni az önce oturduğu masaya davet etti. Benim oturmaya meyilli olduğumu görünce hemen garsona 'Oğlum bize çay getir!' dedi. Neyse sözü uzatmayayım, masaya oturduk. Şahsı tanımış olduk. İsmi 'Hacı Kemal' diye bilinirmiş.

Kendisine 'Niye hiç tanımadığınız insanların yemek masrafını karşıladınız?' diye sordum. Dedi ki 'Ben çarşıda yenge hanımı ve kızlarınızı gördüm. Hepsi tesettürlüydü. Böyle genç yaştaki kızların İslami şuura sahip olması çok hoşuma gitti. 'Keşke bu kızların babalarıyla tanışabilseydim.' diye geçti içimden. Sonra sizi burada görünce çok sevindim ve hesabınızı ödedim.'

Onun her türlü sunilikten uzak, fıtri ve samimi hâli çok hoşuma gitti. Hemen oracıkta aramızda sıcaklık oldu. Bizi akşam misafir etmek üzere evine davet etti. Ben bir otelde yer ayırttığımızı ve oraya yerleştiğimizi söyledim. Bunun üzerine evlerinin yolumuzun üstünde olduğunu, mutlaka sabah kahvaltısına beklediğini söyledi. Samimi ısrarlarını kıramayıp teklifini kabul ettim.

Ertesi gün Aydın'a on kilometre mesafede bulunan İncirliova'daki evine gittik. Kendisi oralıydı zaten. Evde hanımı ve çocuklarından başka annesi de vardı. Daha henüz tanışmadığımız bu aile bize öyle yakın, öyle sıcak davrandı ki… Sanki biz onların kırk yıllık dostları veya çok yakın akrabalarıydık. Hanımlar bir tarafta biz bir tarafta kahvaltılarımızı yaptık, iyice tanışıp kaynaştık.

Hacı Kemal, bu arada bana İncirliova, Aydın ve Ege'deki İslami faaliyetlerden, talebe ve eğitim hizmetlerinden bahsetti. Bana Aydın İmam Hatip Lisesi inşaatını gezdirdi. Fethullah Gülen Hocaefendi'nin adını da ilk defa ondan duydum. Bana Hocaefendi'nin eğitim ve talebe hizmetlerine ne kadar önem verdiğini, çevresindeki insanları çocuklarımıza ve gençliğe sahip çıkmaları hususunda nasıl teşvik ettiğini anlattı. O kadar heyecanlı, o kadar yürekten anlatıyordu ki etkilenmemek mümkün değildi.

Kendimi Sıfırladım

Hacı Kemal'in sohbetine doyum olmuyordu, ama uzun bir yolculuğun yorgunluğu vardı üzerimizde. 'Yolcu yolunda gerek.' deyip müsaade istedik. Ailecek yola kadar çıkıp bizi uğurladılar. O ilginç tanışma ve bu kahvaltıyla Hacı Kemal'in vefatına kadar devam edecek dostluğumuz başlamış oldu.

O tarihten sonra Hacı Kemal'le bazen telefonla bazen yüz yüze görüşmelerimiz oldu. Bir defasında bizi İzmir-Kestanepazarı Camisi'ne, Hocaefendi'nin yanına götürdü. O gün Hocaefendi rahatsız olduğu için vaaza çıkamadı. Biz de Hocaefendi'yi tahta barakasında ziyaret edip tanıştık. Ben kendilerini Edremit'e davet ettim. O da kabul etti.

Edremit'teki vaazını, kendisine gönülden bağlı olduğum ve çok değer verdiğim Sarı Hoca lakabıyla bilinen hocamla birlikte dinledik. Ben Hocaefendi'yi ve başta Hacı Kemal olmak üzere çevresindeki insanları çok samimi bulmuş ve sevmiştim. Onlara güzel hizmetlerinde destek olmak istiyordum ama karar vermeden önce Sarı Hoca'ya danıştım. Onun teşvikkâr sözleri üzerine Hacı Kemal ve arkadaşlarının ihlasla yürütmeye çalıştıkları iman ve Kur'an hizmetine, eğitim faaliyetlerine ben de elimden geldiğince yardımcı olmaya gayret ettim."

Hacı Arif Çağan kendisinden bahsetmekten pek hoşlanmıyordu. Biz konuşturmak için Edremit'teki hizmetlerini sorduk:

"Edremit'teki fakir talebelere burs verilmesi, onların eğitimlerini huzur içinde yapabilmeleri için evlerin, yurtların açılması, okul inşası gibi pek çok hayırlı faaliyetlerde sizin büyük katkınız olduğunu biliyoruz. Buradaki hizmetlerinizden bahseder misiniz biraz?"

O, sorumuzu cevapsız bırakmamak için biraz mahcubiyetle ve nezaketen cevap verdi:

"Ben bunları söylemek istemiyorum. Allah'a şükür ticaretten iyi para kazandım. O paralarla zeytin tarlaları, daireler, dükkânlar aldım. Dört kızım var, dördü de evli. Kızlarımı, damatlarımı çağırdım, onlara vereceğim kadar bir şeyler verdim ve 'Bundan sonra benden bir şey beklemeyin.' dedim. Onlar da razı oldular. Bunun dışında bütün servetimi Allah için harcadım. Rabbimin emanet olarak bana verdiği malı, sahibine tevdi ettim. En son üç dükkânım kalmıştı. Onları da ahir ömrümde ele avuç açmamak için ölünceye kadar kiralarını almak kaydıyla vakfettim. Şu an üzerimde tapulu hiçbir şey yok. Sıfırım. Kendimi sıfırladım. Zaten dünyaya ahiret için gelmişim. Allah dünyada bıraktığımız malın hesabını soracak. Ben arkamda hesabını vereceğim bir mal bırakmak istemedim."

Velhasıl, Hacı Kemal Erimez'in hiç tanımadığı bir insana ve onun ailesine bir lokantada sırf Allah rızası için yaptığı ikram; zaten özünde hayra âşık olan Hacı Arif Çağan'ın hayatının geri kalan kısmını, eğitim hizmetlerine vakfetmesine, böylece nice güzel ve hayırlı müesseselerin meydana gelmesine vesile olur.

Mustafa Çağlayan

Ben Çalışmaya Geldim

Afyon, Konya, Denizli gibi değişik illerden yaz aylarında pamuk; kış aylarında da zeytin toplamak için Aydın Ovası'na kamyonlarla işçiler gelir. Bunlar yevmiye usulü veya topladığı mahsule göre ücret alır. Hasat mevsimi bitince tekrar memleketlerine dönerler. Hacı Kemal'in İzmir'in Selçuk ilçesinin Belevi

köyündeki yaklaşık beş yüz dönümlük zeytinliğine de her sene hasat mevsiminde Konya'dan işçiler gelir. Mustafa Çağlayan, bu işçilerle birlikte 1968'de Belevi köyüne geldiğinde henüz 12-13 yaşlarında bir çocuktur. Çalışıp ailesinin geçimine katkıda bulunacaktır o yaşta. Burada yolu Hacı Kemal'le çakışır ve bu onun hayatının en önemli anı olur. Mustafa Çağlayan'ın hikâyesini kendi ağzından dinleyelim:

"Ben 1953 yılında Konya'nın Ermenek ilçesi, Sarıveliler köyünde doğdum. İlkokulu 1964'te bitirdim. 1965'te Kur'an kursuna gittim. Kur'an-ı Kerim'i hatmettim. 1960'lı yıllarda rahmetli annem, Hacı Kemal Ağabey'in zeytinlik işlerinde mevsimlik işçi olarak çalıştı. Her sene kış aylarında işçi giderdi. Hacı Ağabey'in işlerini bizim köyün insanları yapardı zaten. İzmir'in Selçuk ilçesine bağlı Belevi köyüne açık kamyonlarla işçi götürüyorlardı. Ben de 1965 veya 1966'da onlara katıldım. Bizi götüren bir dayıbaşı vardı, adı Kerim. Bu zat, beni küçük diye koyun çobanı olarak bir çiftliğe verdi. 12-13 yaşlarındayım. Bir ay koyun güttüm. Daha sonra bıraktım o işi. O ovada başka birisinin ekini varmış, beklemek için beni oraya gönderdiler. Orada yirmi gün bekledim, kargalar ekini yemesin diye. Daha sonra dayıbaşına 'Beni işi çok olan birisine gönder.' dedim. O da 'Hacı Kemal diye birisi var, onun işi çok, en az dört ay sürer.' Beni bir gün sabah gönderdi köye. Yürüyerek, 15-20 dakika, Tire yolu üzerinde. Karşıdan baktım; sakallı, orta boylu bir adam işçilerin başında, yanında 40-50 kişi var. Kenardan yanına yavaşça geldim. 'Selamün aleyküm, kolay gelsin.' dedim. 'Aleyküm selam. Hayırdır, hoş geldiniz.' dedi. 'Hacı Ağabey ben buraya çalışmaya geldim. Dayıbaşı Kerim, İbiş Dayı gönderdi.' dedim. 'Haydi bakalım bugün akşama kadar çalış da nasıl çalışıyorsun göreyim.' dedi. Öğlen oldu, yemek zamanı geldi, bir düdük çaldı 'Herkes yemeğini yesin.' dedi. Bana da 'Gel biz de seninle beraber yiyelim.' dedi.

Aşağıda yolun kenarında evi vardı, 'Eve gidelim.' dedi. İki evi var, biri işçilerin biri kendisinin kaldığı ev. Yemeğimizi yedik. Çay da demledi içtik. Yemekten sonra düdüğü çaldı. 'Herkes işinin başına.' dedi. Bana 'Bu toplanan zeytinleri, merkeple taşıyabilir misin buradaki harmana?' dedi. Kaldığı evin önünde zeytinlerin biriktirildiği 15-20 metrekarelik harman var. Mesafe 500 dönüm gibi. O zeytinleri taşıdım. 'Sen böyle çalışırsan benim kapım sana açık, her sene işin burada hazır. Eğer okursan seni okutayım! Okumazsan namaz kılacak şekilde Kur'an-ı Kerim'i öğren.' dedi. Ben 'Önceden hatim yapmıştım.' dedim. Aynı gün bana akşamüzeri 'Yatacak yeriniz var mı?' dedi. 'Hayır efendim.' dedim. 'Birisinin saman damında yatıyorum. Yanımda 10 kişi var. Yattığımız yerin yarısında hayvanlar kalıyor.' deyince; dedi ki: 'Evladım sen bu akşam git hemen eşyalarını hazırla, yarın getirelim.' Ben dedim ki: 'Hacı Ağabey; benim eşya olarak bir battaniyem var onu da sabahleyin buraya gelen işçilerle getirteyim.' 'İyi.' dedi.

Annene Hediye Al

Akşam yanımdan ayrılırken bana 10 lira verdi. Zamanın usta yevmiyesi. Ben yeni başladığım için onu harçlık olarak verdi. 'Yevmiyeni yine yaz, bunu sayma, bu sana harçlık.' dedi. 'Sana 9 lira yevmiye vereceğim. İyi çalıştığınız için size fazla veriyorum.' dedi. 'Sağ olun.' dedim. 20 gün kadar çalışınca orada çalışanlara dedi ki: 'Ben bu dağda ve başka yerlerde çok insan çalıştırdım, hayatımda benim bildiğim iki insana rastladım: Birisi bu genç, birisi de iki sene önce çalışan Ayşe isminde bir kadın. Ayşe Kadın, bu kadar insanın hem yemeğini yapar hem elinde herkesin çamaşırını yıkar hem de öğlen olmadan 120 kiloluk çuvalı doldururdu. Diğer işçiler bir günde ortalama 60-70 kg. zeytin topluyor. Ben hayatımda öyle çalışkan bir kadın görmedim.' deyince ben dedim ki: 'Hacı Ağabey, o benim annemdi!' Hemen beni yanına çağırdı, alnımdan öptü. 'Bundan sonra memlekete her gittiğin-

de benim namıma annene hediye al. Parasını ben vereyim.' dedi. Her sene de hediye gönderdi. Allah onu nur içinde yatırsın. Hacı Kemal Ağabey'in, İzmir'e taşınmadan önce Aydın İncirliova'da incir ve portakal bahçesi ile iki de evi vardı. Bu mal varlığı, babası ve kendisinin el emeği. Kimseden kalmadı. Hepsini okullara harcadı. Gelirinden kendi kullanacağı kadarını aldı, gerisini hep Kur'an kursuna, imam hatip lisesine, camiye, fakir fukaraya harcadı. Ben onun yanına geldiğimde sakalı vardı ama kısaydı. 'Hacı Ağabey siz sakalınızı niye kesmiyorsunuz?' dedim. 'Evladım sakalın yaşlısı genci olmaz. O Peygamberimiz'in sünnetidir.' dedi. Ben de bir daha sormadım.

Bu Benim Manevi Evladım

Hacı Kemal Ağabey'in çalışma tarzı da çok güzeldi. Kendisi de işçilerle beraber olurdu. Sepet yarışları yapardı. Aynı zamanda işçileri çalıştırırdı. Bazen çay yapar dağıtırdı. Soğuk günlerde lokum dağıtırdı, iyi çalışsınlar diye. İşin sonuna doğru koyun keser, işçilere yedirirdi. Hasta olanları hastaneye götürürdü. Hacı Kemal Ağabey herkese şaka yapmazdı ama bana çok şaka yapardı. 'İşçilerin yanında bu benim manevi evladımdır. İçinizde evlenmek isteyen varsa bana söylesin, bunu evlendirelim, bütün masraflarını ben çekeceğim.' derdi. İşçiler de gülerdi. Böyle şakaları olurdu bana. 'Siz benim işimden ve yanımdan ayrılmayın. İleride -bakın burada ileri görüşlülüğü var- okul açmayı düşünüyorum, sizi hademe olarak okula götüreceğim. Şimdi elimizin altında talebe yetiştiriyoruz. İmam hatip yurdunda ve Kur'an kurslarında.' diye bana teselli veriyordu. Bir yerde cami, Kur'an kursu, imam hatip lisesi yapılacaksa gece gündüz bizimle beraber çalışırdı. 'Bizim de katkımız olsun.' derdi. Bu vazifesini yaparken bizim memleketimizi de unutmazdı. Konya Ermenek Sarıveliler Camisi'nde de emekleri vardı. Nerede bir hayır kurumu oldu ise bizimle para gönderirdi. Benim tanıdığım kendi

memleketimde birkaç kişiyi hastaneye götürdü. Biz onları ömür boyu unutamayız.

Hacı Kemal Ağabey herkese sorardı hac olsun, umre olsun gidecek insanları. Gitmek isteyen fakir insanları kendisi götürürdü. Kendisi götüremezse de masraflarını karşılar, arkadaşlarıyla gönderirdi. Burada bizim yaptığımız işten yağ olsun, salamura olsun, zeytin olsun hepsi hizmete gitmiştir. Çok işçi çalıştırdı. Kendi de çalıştı. Boş yerlere zeytin ağacı diktirdi. Aynı zamanda toprak kaymasın diye beton yaptık. Üç-dört senede bir budama yaptırdık (kus), çok odun çıkmıştı. Hiç satmadı, hepsini okullara, yurtlara gönderdi. Başka bir araziden bin dönüme yakın zeytinlik kiralamıştık. İki araziden bin-bin beş yüz ton zeytin oluyordu. Bunlardan yağ, sabun ne çıkıyorsa hiç kendine harcamadı. Hep yurtlara, okullara dağıttı. Parasından hiç kendisine kullanmadı. Kuyumcu dükkânları vardı. Kârından bir şey kalırsa oradan alırdı.

Burada Hepimiz Misafiriz

Hacı Ağabey önceden cami olsun, yurt olsun, imam hatip olsun böyle işlerle uğraşırdı. Fethullah Gülen Hocaefendi İzmir'e geldikten sonra vaazını dinleyince çok etkilenmiş. 1966 veya 1967'de Belevi'ne geldiğinde bana, "Genç, delikanlı bir hocaefendi var Erzurumlu. Vaazlarına hayran kaldım. Bundan sonra gördüğüm insanları ona teşvik edeceğim. Ben de onun yanından ayrılmayacağım." dedi. Öyle de yaptı. Bazılarını birkaç sefer götürdü. Beni de götürdü ama o zamanlar tanışmak nasip olmadı. Bundan sonra ne yapılacaksa her şeyini hizmete harcamış oldu.

Kendisi dünya malına merak etmiyordu. 'Burada hepimiz misafiriz.' derdi. Bir gün ona 'Hacı Ağabey bu Belevi köyünde bir yerden güzel bir ev alsak da geldiğinizde bir iki gece kalsanız.' dedim. Dedi ki: 'Ben sana 10 tane ev alırım ama ecdadımız evlerde yatmadılar ki. Hocaefendi'nin evi mi var? Varsa bir sec-

cadesi, bir Kur'an-ı Kerim'i, bir de hasırı var. Hepimiz misafiriz.' dedi. Daha sonra bir şey söylemedim."

Hacı Kemal'i öz babasından çok seven Mustafa Çağlayan, Hacı Kemal'in vefatına kadar ona sadık kalır. Vefatının ardından da bir vefa borcu olarak 1997 senesinin zeytinini toplatıp işleri bitirince, artık nereye baksa kendine Hacı Ağabey'inin yokluğunu hissettiren zeytinliği oğullarına teslim edip oradan ayrılır.

Cambaz Haydar

Hacı Kemal'in İncirliova'da ikamet ettiği İstasyonüstü Mahallesi'nde daha çok Roman vatandaşlar oturmaktadır. Halkın çoğu bu insanlara mesafeli durur, onlarla ilişki kurmaktan çekinir; mecbur kalmadıkça alış-veriş yapmaz, oturup kalkmaz. Hacı Kemal, herkesle olduğu gibi onlarla da çok samimi görüşüp konuşur; sıcak dostluklar kurar; inandığı, sevdiği şeyleri paylaşır. Bu insanlar içinde onun yakın dostluk kurduğu kişilerden biri de Haydar Şen'dir. At alıp sattığı için halk arasında Cambaz Haydar diye anılır.

Hüseyin Baytekin anlatıyor:

"Hacı Ağabey'in insanlar arasında herhangi bir ayrımcılığı yoktu. Her şeyden önce insanları insan olarak kabul eder. Esmer vatandaşmış, şu ırktanmış bu ırktanmış böyle bir düşüncesi katiyen olmazdı. Kendisinin evi demiryolunun üst tarafındaydı. O bölgede ayrı bir mahallede esmer vatandaşlar oturuyordu. Bunlarla dahi ilişkiye geçip onların İslam'ı tanımasına, Allah'ı ve Resulullah'ı tanımasına, namaz kılmasına vesile olabilecek her türlü yolu denerdi. Gerek maddi yardım, gerek onlarla bire bir diyalog kurma; arkadaşlık, ahbaplık yapma ve bunların hâl hatırlarını sorma, hastalarını ziyaret etme gibi yapılabilecek ne varsa yapıyordu.

Hatta orada oturan Cambaz Haydar'ın beş vakit namaza başlamasına Hacı Ağabey vesile oldu. Onun oğlu Yaşar hâlâ sağ şu anda. O, çocuklarını imam hatip okuluna gönderdi. Hatta çocuklarından bir tanesi herhâlde Kur'an-ı Kerim'den birazcık ezberi var ki şimdi halk arasında hafız olarak biliniyor. Bu Yaşar o zaman daha gençti, Çarşı Camisi'nde hocalar ona ezan okutuyordu.

Bir gün espriyle Hacı Ağabey yaklaştı buna, 'Sen de yapıyor musun Yaşar sucuk işini?' dedi. O sıralar halk arasında at etinden sucuk yapılıyor, diye bir söylenti vardı. 'Ağabey ben yapmıyorum.' dedi. 'Lezzeti nasıl?' dedi. 'Ağabey …' dedi, 'At etinin lezzeti az ekşimsi oluyor.' Yani böyle esprilerle insanlarla bütünleşmesini bilirdi."

Cambaz Haydar'ın oğlu Yaşar Şen'in hayatta olduğunu öğrenince İncirliova'daki evine ziyarete gittik. Bizi kapıda büyük bir coşkuyla karşıladı. Soyadı gibi şen şakrak, neşeli bir insan. Yaşı yetmiş ama işi bitmemiş; saçları kırlaşmış ama hiç dökülmemiş; dışarıdan bakınca elli-elli beş yaşlarında gösteriyor ancak bir delikanlı gibi dinç ve enerjik. Hanımıyla beraber yakın bir zamanda umreden dönmüşler. Hatta eve girdiğimizde televizyonda hac mevsimi dolayısıyla Kâbe'den görüntüler vardı. Özlemle Kâbe'yi seyretti ve iç çekerek hacca gitme arzusunu ifade etti.

Biz ziyaret maksadımızı anlatınca Hacı Kemal'le ilgili sohbet de başlamış oldu:

"Hacı Kemal, benim çocukluk arkadaşım. Tabii o benden beş-on yaş büyük. Evleri bize çok yakındı, komşuyduk yani. Hacı Kemal Ağabey olsun, babalığı Hasan Kamil Amca olsun çok iyi insanlardı. Darda kalsak, bir ihtiyacımız olsa giderdik Hacı Kemal Ağabey'e, 'Ağabey biraz borç verir misin?' derdik. O, 'Tabii oğlum. Ne kadar ihtiyacın var?' der; bin lira, iki bin lira, beş bin lira hiç tereddüt etmeden çıkarır verirdi. 'Al oğlum, ihtiyacını gör. Sıkılma. Ne zaman rahatlarsan o zaman verirsin.' derdi. Bir gariban yolda kalacak da o yardım etmeyecek, mümkün değil.

Hemen koluna girer lokantaya götürür, karnını doyurur, gece kalacaksa otel ayarlar, gidecekse cebine harçlığını kor, gideceği yere gönderirdi.

Hacı Kemal Ağabey'in iyiliği çoktur bize. En büyük iyiliği de babamı namaza alıştırmasıdır. Babam önceleri çok içki içerdi, tabii namazla niyazla da arası yoktu. Mahallemize 1961-62 yıllarında mescit açıldı. Hacı Kemal Ağabey babama derdi, 'Ya Haydar Amca bu iş böyle olmaz. Bak mescidimiz de açıldı, gel namaza gidelim. Allah yoluna düş artık. İşte namaz Allah'ın emri, insan namaz kılınca huzur bulur.' Nerede görse babamın koluna girer ona İslam'ın, namazın güzelliklerini anlatır dururdu. Sonunda babam bir düştü Allah yoluna, 'Ben ne yapmışım ya, benim oğullarım var, kızlarım var. Onlar bana bakacak, benim peşimden gelecek!' dedi. Beş vakit namaza başladı. Sonra, Hacı Kemal Ağabey ile birlikte İstasyonüstü Camisi'nin inşası için çok gayret etti.

Benim namaz kılmama da Münir Hoca ile Hacı Kemal Ağabey vesile oldu. Yeri gelmişken bir hatıramı da anlatayım. Hacı Kemal Ağabey hacca gitmişti. Ben akşam ezanı okuyordum. Hacı Kemal Ağabey çıktı geldi. Münir Hoca, babam, ben bir bir sarıldık. Ben dedim, 'Hacı Ağabey ya hep kendin gidiyorsun hacca, hiç beni götürmüyorsun.' dedim. 'Yaşar üzülme sen.' dedi, 'Omzuna bir heybe, eline de baston al, düş yola. Altı ayda gider, altı ayda da gelirsin. Bir senede hacı olursun.'. Gülüştük öyle. Çok severdik birbirimizi. Buradayken ondan hiç ayrılmazdık."

Üçüncü Bölüm

İZMİR DÖNEMİ

İZMİR DÖNEMİ

İSLAMİ HİZMETLERİN KALBİ KESTANEPAZARI

Kemeraltı semti, İzmir'in ticaret merkezlerinden biridir. Tarihle modern hayatın iç içe girdiği bu semti küçük işletmeciler; ayakkabı imalatçıları, toptan veya perakende manifaturacılar, züccaciyeciler, tuhafiyeciler ve daha pek çok meslek erbabı mekân edinmiştir. Çok defa babadan oğula geçen bu küçük işletmelerde ve dükkânlarda köklü bir esnaf geleneği oluşmuştur. Sabahın erken saatlerinden hava kararıncaya kadar Kemeraltı'nın, iki tarafı dükkânlarla dolu, daracık sokaklarında âdeta insan seli akar durur. Bunların çoğu alışveriş için gelen insanlardır. Esnaf da o gün kendine düşen nasibini almak için tatlı bir telaş içinde müşterileriyle ilgilenir gün boyu.

Kemeraltı'nda, gerek esnafın gerekse oraya alışveriş için gelen insanların, günlük hayatın hengâmesi arasında bunaldıkları zaman nefes almak, kısa bir süre de olsa her türlü dünyevi kaygılardan uzaklaşıp Allah'ın katında huzuru yakalamak için koştukları tarihî camiler vardır; Başdurak Camisi, Kemeraltı Camisi, Şadırvan Camisi, Hisar Camisi, Kestanepazarı Camisi gibi. Bunlardan Kestanepazarı Camisi, bünyesinde barındırdığı ve aynı isimle anılan Kur'an kursu ile birlikte 1950'li ve 1960'lı yıllarda İzmir'deki İslami hayatın kalbi gibidir. Bu yıllarda İzmir'deki bütün meşhur hocalar, Kestanepazarı Kur'an Kursu'nda ders vermiş, burada Allah'ın yüce kitabı Kur'an-ı Kerim'in ve İslami ilimlerin genç dimağlara nakşedilmesi gibi ulvi bir vazifede üzerlerine düşeni yapmaya çalışmışlardır.

Her türlü dinî eğitimin şiddetle yasaklandığı tek partili dönemde, Hacı Salih Tanrıbuyruğu'nun gönüllü olarak cami avlusundaki odalarda beş-on öğrenciye Kur'an öğretmesiyle temeli atılan Kestanepazarı Kur'an Kursu, 1950 yılında kurulan Kur'an Öğrencilerini Koruma Derneği'nin çatısı altında resmî bir hüviyet kazanarak hizmetlerine hız vermiştir. Derneğin kurucuları arasında ve ilk idare heyetinde Hacı Raif Cilasun, Hacı Nuri Sevil, Hacı Ahmet Tatari, Halit Seyfettin, Hacı Rıza İmren, Avukat Muhtar Türkekul ve Hacı Hafız Salih Tanrıbuyruğu yer almaktadır.

1954 yılında adı, İmam Hatip ve İlahiyatta Öğrenci Yetiştirme Derneği olarak değiştirilen dernek, bugün kardeş kuruluş Millî Kültür ve Ahlâka Hizmet Vakfı ile birlikte İzmir ve İzmir dışında açtığı yurtlarla yüzlerce öğrenciye hizmet etmeye devam etmektedir.

1960'lı yıllarda Kestanepazarı Camisi ve Kur'an Kursu, İzmir'de iman ve Kur'an hizmetine gönül vermiş insanların buluşma noktasıdır. Sayıları iki elin parmakları kadar veya biraz fazlasıdır, ancak her biri inandıkları dava uğruna her şeylerini vermeye hazır bu fedakâr insanlardan ilk akla gelenler şunlardır: Ali Rıza Güven, Hacı Ahmet Tatarî, Mesut Kızılhisarlı, İrfan Akça, Mahmut Sarıoğlu (Köse Mahmut), Osman Kara, Cahit Erdoğan (Tuzcu Cahit), Yusuf Pekmezci…

Benim Mesleğim Hizmet

Yukarıda adlarını zikrettiğimiz insanların çoğu esnaftır ve iş yerleri de Kemeraltı'ndadır. Bir taraftan ticaretlerini yaparken bir taraftan da hayır işlerine koşarlar. O yıllarda Hacı Kemal Erimez'in evi İncirliova'dadır ve daha önce anlattığımız gibi İncirliova'da ve Selçuk-Belevi'de bahçeleri, dükkânları, tarlaları, zeytinlikleri vardır ama o, kendi işlerini bir şekilde yoluna koyar veya birilerine havale eder ve bütün zamanını hayır işlerine ayırır. Hocalarla görüşür, esnafları dolaşır; yapılacak sohbetle-

ri, gezileri organize eder. Bazen arkadaşları takılır ona "Ya Hacı Kemal senin işin gücün yok mu?" diye. O da "Benim işim, mesleğim bu. Hocalarla görüşmek, hizmet etmek." diye cevap verir. Haftanın dört-beş günü İzmir'dedir.

Hacı Kemal ve arkadaşları; nerede samimi, ihlaslı, güzel ve etkili vaaz eden bir hoca bulsalar onun etrafında toplanır; o hocaefendiden hem kendileri istifade eder hem de başkalarının istifadesi için imkân ve zemin hazırlarlar.

Mesut Kızılhisarlı o günkü hizmet tarzını şöyle anlatır:

"Bazen kursta, bazen İrfan'ın orda, bazen benim dükkânda 'Bugün ne yapalım?' diye konuşurduk ve hemen günübirlik karar verirdik: 'Bugün hocaefendilerden birini alalım Karşıyaka'ya veya Çiğli'ye gidelim.' Oralara gider, cemaati ziyaret eder, hocaefendilere vaazlar verdirirdik. Tahir Hoca'dan evvel, Hisar Camisi'nde Mehmet Okur Hoca vardı. Ona çok saygı duyardık. Sonra Celâl Yıldırım Hoca vardı. Sonra Tahir Hoca geldi. Hepsi sevdiğimiz, saydığımız hocalardı. Hacı Kemal Ağabey hepsiyle çok yakından tanışır, görüşürdü. Hocaların nazarında onun ayrı bir yeri vardı."

Bütün Cemaatlerle Diyaloğu Vardı

Hacı Kemal o dönemde bütün İslami gruplarla, cemaatlerle diyalog hâlindedir. Hepsiyle görüşür, konuşur, hepsini sever. Onlar da Hacı Kemal'i kendilerine çok yakın bulur, her biri onu kendinden kabul eder.

İzmir'in ilk eğitim gönüllülerinden İsmail Güzel anlatıyor:

"Hacı Kemal; bütün insanları, bütün Müslümanları hiç ayrım yapmadan severdi. Herkesle muhabbeti vardı. Allah rızası için İslam dairesi içinde hizmet eden herkesle dost olur, onların yaptıkları güzel işleri alkışlar ve elinden geldiğince onlara katkıda bulunurdu. Kendini bulunduğu yerde kabul ettiren samimi bir insandı."

Hüseyin Baytekin de Hacı Kemal'in cemaatlere bakışını çok güzel örnekleyen şu olayı anlatıyor:

"Bir gün İncirliova'da cuma namazından çıkmıştık. Cuma günleri ilçemizde pazar kurulur; onun için çarşı çok kalabalıktı. Hacı Kemal Ağabey'i gören önünü kesiyor 'Hacı Ağabey hoş geldin!' diyor, hâlini hatırını soruyordu. Bu sırada biri geldi, 'Hacı Bey, bu Süleymancılık, Nurculuk, şuculuk buculuk nedir? Aynı dine inananlar içinde böyle ayrımcılık olur mu?' diye sordu. Ben Hacı Ağabey'in nasıl cevap vereceğini merakla bekliyordum. Dedi ki: 'Türkiye'de bir tek ordu var ama bu ordu hava, kara, deniz, jandarma şeklinde kuvvetlere ayrılıyor. Hepsinin vazifesi memleketi korumak, içte ve dışta sulhu sağlamak. Bu cemaatler de böyle; kimi Kur'an öğretmeyi birinci vazife edinmiş, kimi imanî meselelerin anlatılmasını ama hepsinin hedefi aynı. Hepsi Allah rızası için İslam'a hizmet etmeye çalışıyor. Aynı Allah'a, aynı kitaba, aynı peygambere inanıyor; sadece hizmet alanları ve metotları farklı.' Böyle anlatınca adam ikna oldu. Bu cevap bana da yeni bir bakış açısı kazandırdı."

YAŞAR TUNAGÜR ve HACI KEMAL

1962 yılında Yaşar Tunagür, Edirne Müftüsü iken, İzmir'e merkez vaizi olarak tayin edilir. Aynı zamanda Kestanepazarı Kur'an Kursu'nda müdürlük görevini yürütecektir. Yaşar Tunagür Hoca'nın gelmesiyle birlikte hem Kestanepazarı'nda hem de İzmir'de yeni bir heyecan ve canlılık başlar.

Kestanepazarı'nda o yıllarda 300-400 talebe vardır. Kursun asıl hedefi hafız yetiştirmektir. Yaşar Hoca göreve gelir gelmez kursun müfredat programını gözden geçirir ve başta Arapça dersi olmak üzere yeni dersler ilave eder. Böylece hafızlığını tamamlayan veya hâlen hafızlık eğitimi devam eden talebelerin takviye derslerle dışarıdan imam hatip lisesini veya liseyi bitirip üniversitelere gidebilmelerinin önü açılır.

Yine talebelerin yeme içme ve barınma ihtiyaçlarıyla da yakından ilgilenir, görevi süresince dernek yöneticileri ve gönüllü insanların yardımıyla Kestanepazarı'na çeki düzen verir, önemli hizmetlerde bulunur. O yıllarda yaptığı bazı icraatları Yaşar Hoca'nın ağzından dinleyelim:

"Kestanepazarı'nda yaptığımız birçok şey var, Arapça tedrisatlar vs... Bir takım reformlar, yardımlar, falan filan... Mesela kurban işini ilk tasarlayan benim. 'Kurbanlarınızı verin Kestanepazarı'na.' dedik. Getirip verdiler. 30-40 ton et toplandı. Bu kadar eti saklayacak ne dolap var ne de kavurma yapma imkânı. Ne yapalım o zaman? Bir organizasyon... Tanıdık bütün kasaplara haber gönderdik. Onlar bu etleri tartarak teslim aldılar, buzhaneye koyup sattılar. Ondan sonra her gün ne kadar et lazım Kestanepazarı'na, o kadar getirdiler taze taze. Bütün sene çocuklar taze et yedi bu sayede. Yine çok sayıda deri toplandı. O zaman öyle Türk Hava Kurumu falan yok. İzmir'in meşhur dericisi vardı, Mesut Kızılhisarlı. O da derilere sahip çıktı. Kursa gelen derilerin hepsini sayarak teslim aldı ve sattıkça parasını getirip derneğe yatırdı."

Ege Müftüsü

Yaşar Tunagür, bir taraftan talebelerle meşgul olurken bir taraftan da Kestanepazarı Camisi'nde her cuma vaaz verir. Peygamber Efendimiz ve sahabe-i kiramın hayatlarından örneklerle süslediği heyecanlı vaazlarına İzmir halkı büyük rağbet gösterir. İzmir'e geldiği ilk günlerden itibaren Yaşar Tunagür Hoca'yla tanışan Hacı Kemal de onun vaazlarını hiç kaçırmaz. O, tabii bununla yetinmez. Arkadaşlarıyla birlikte, organizasyonlar düzenler, hafta içi evlerde veya değişik mekânlarda insanları toplar ve Yaşar Hoca'ya sohbet yaptırır. Hafta sonları ise çevre illere, ilçelere, hatta kasaba ve köylere giderler. Her hafta sonu programlar yaparak bütün Ege'yi tararlar. Kendisi günlerce evine uğramadığı gibi Yaşar Hoca'yı da evinde durdurmaz. Hatta Yaşar Hoca bazen, "Hacı

Kemal, sen kendin evine gitmediğin gibi bizi de bırakmıyorsun. Böyle giderse hanımla aramızı açacaksın." diye takılır ona.

Hacı Kemal'i, Ege Bölgesi'nde tanımayan yok gibidir. Hangi ilde, hangi ilçede, hangi köyde kim var; gittiklerinde halkı orada kim toplar; nerede misafir olacaklar, nerede yemek yiyecekler hep bunları Hacı Kemal; bilir, arar, ayarlar. Gezi esnasında Yaşar Hoca ve yanındakilerin yeme içme dâhil bütün masraflarını da o karşılar. Sanki o, Ege'de bu tür organizasyonlar yapmak ve bütün hayır işlerini yönetmek için resmî olarak vazifelendirilmiş gibi bütün zamanını bu işlere sarf eder. Bundan dolayı Yaşar Hoca ona zaman zaman "Ege Müftüsü" diye latife yapar.

O yıllarda Kestanepazarı'nda öğrenci olan Abdullah Aymaz anlatıyor:

"Hacı Kemal Erimez'i 1963'lerde tanımıştım. Biz İzmir İmam Hatip Okulu'nda okurken, o da yurdumuzun bulunduğu Kestanepazarı Camisi'ne gelirdi. O zamanlar orada vaiz olan Yaşar Tunagür Hocaefendi'nin yanına uğrardı.

Onun vaazlarını takip eder, hatta elindeki teyp ile konuşmalarını kaydederdi. İkisi de sakallı idi. O tarihlerde İzmir'de pek sakallı insan görünmezdi. Bilhassa akşam karanlığında Kestanepazarı Camisi'ne gelen cemaat merdivenlerden çıkıp Hacı Kemal Erimez'le karşılaşınca Yaşar Hocaefendi zannederek, kendilerine çekidüzen vererek saygıyla selam verirlerdi. Kemal Ağabey de vaziyeti idare ederek selamlarını alırdı. Biz öğrenciler bu duruma çok defa şahit olmuşuzdur.

Merhum Hacı Kemal Ağabey kendisini hayır ve hasenata adamış bir insandı. Din âlimlerine çok sevgisi ve saygısı vardı. Yaşar Hocaefendi de gerçekten çok güzel hitabı olan, heyecanlı, aşklı, şevkli bir vaizdi. Gayreti diniyesine cesaretli ve tesirli vaaz ve nasihatleri ilave olunca halkın gönlünde taht kurmuştu. Onun için Hacı Kemal Erimez ondan hiç ayrılmaz, gezici vaiz olarak Ege Ovası'ndaki şehirlere gittiği zaman elinde teybi ile gider, bü-

tün sözlerini kaydetmeye gayret ederdi. Çünkü onları daha sonra orada olmayan eş ve dostlarına banttan dinletirdi."[3]

O günleri bir de Yaşar Hoca'nın kendisinden dinleyelim:

"Biz İzmir Kestanepazarı'na gider gitmez Hacı Kemal'le tanıştık. Her cuma Hacı Kemal yanımızda, namazdan sonra yemekte beraberiz. Hacı Kemal organize ediyor, vaazdan önce otuz-kırk tane teyp geliyor kürsünün etrafına, yaptığımız vaazlar bantlara kaydediliyor. Ondan sonra o bantları Tuzcu Cahit vardı –Allah rahmet eylesin genç yaşta vefat etti– o, çoğaltır ve halkın hizmetine sunardı.

Hacı Kemal'le birlikte cumartesi, pazar günleri bütün civar vilayetlere, kazalara, hatta köylere gider vaazlar verirdik. Hacı Kemal asistan gibi elinde çanta hep yanımızda. Gittiğimiz yerlerde yediren içiren, her şeyi organize eden o.

İncirliova onun memleketiydi. Bazen bizi evinde misafir ederdi. Orada bir dağ vardı, bu dağı gösterir, 'Hocam bu yaka bizim!' derdi. Zeytin bakım isteyen bir ağaçtır ama ben onun ne zeytinliğine gittiğini gördüm ne kendi işine baktığını ama geçimi oradaydı. Bir ortak bulur, bir şeyler yapar toplatırdı zeytinleri."

Arap Talebe Geldi

1965'te Kestanepazarı'na bir Arap genç gelir, cemaatten biri onu Yaşar Hoca'ya götürür. Genç kendini tanıtır ve elindeki tavsiye mektubunu Yaşar Hoca'ya uzatır. Mektuba şöyle bir göz atan Yaşar Hoca, bu gençle Arapça konuşmaya başlar. Kendi ana diliyle konuşabileceği birini bulmak Arap genci çok memnun eder. Bu genç İzmir'e tıp tahsili yapmak için gelen ve ileride Yaşar Hoca'nın damadı olacak Dr. Kahid el Kayed'dir.

Dr. Kahid anlatıyor:

"Hacı Kemal ile tanışmadan önce Yaşar Hoca ile tanıştım. Yaşar Hoca İzmir merkez vaiziydi 1965'te. Zaten bir tavsiye

3 Abdullah Aymaz, Hacı Kemal ve Şahabeddin Hoca, Zaman 23.02.2003

mektubuyla gittim Hoca'ya. Yaşar Hoca çok güzel Arapça biliyordu. Arapça konuşunca ben tabii sevindim. Yaşar Hocaefendi orada ne kadar arkadaş var ise beni onlarla tanıştırdı.

Ben o gün valizimi alıp gelmiştim İzmir'e. Kalacak yerim yok. Yaşar Hoca yanındaki gençlerden birine 'Ablanın yanında yer var mı?' diye sordu. O da 'Var Hocam!' dedi. 'Öyleyse, al şu Arap çocuğu ablanın yanına yerleştir.' dedi. Meğer o gencin ablası pansiyon işletiyormuş. Gittik, Basmane'deki o pansiyona yerleştik. Kısa bir süre sonra da Hacı Kemal Ağabey'le tanıştık.

Hacı Kemal Ağabey, bu tanışmadan sonra ilk fırsatta beni evlerine götürdü. Eve girer girmez de annesine 'Anne bak bir Arap talebe geldi.' diye müjde verdi. Hacı Kemal Ağabey'in annesinin Arap olduğunu o zaman öğrenmiş oldum. Gittim elini öptüm. Hacı anne benim gelişime çok sevinmişti. Hacı Kemal Ağabey Arapça bilmiyordu ama annesi bir kelime bile unutmamış. Çok iyi anlaştık onunla."

Çok latifeci ve hazır cevap olan Kahid'in, aralarında yaş farkı olmasına rağmen o günden sonra Hacı Kemal'le çok iyi arkadaşlıkları ve birlikte birçok acı tatlı hatıraları olacaktır.

İzmir İmam Hatip Lisesi ve İslam Enstitüsü

1960'lı yıllarda İslami kesimin en önemli hizmet alanlarından biri, imam hatip okulu ve İslam enstitülerinin açılmasıydı. Bunun için gerekli alt yapının hazırlanması, arsa alınması, binaların inşa edilmesi ve gerekli izinlerin çıkartılması Müslümanların en önemli gündem maddesiydi. Halk, bu okullarda çocuklarına devlet eliyle güvenilir yollardan ve sağlıklı din eğitimi verileceğine ve böylece vatanına, milletine faydalı hayırlı nesiller yetişeceğine inandığı için bu uğurda her türlü fedakârlığı yapıyordu. Kestanepazarı çevresinde toplanan gönüllüler de bu işe büyük önem veriyordu. İzmir İmam Hatip Lisesi, 1953 yılında bugünkü Konak Arap Fırını Sokağı'nda şu anda kız öğrencilerin

okuduğu 80-90m²'lik küçücük eski bir binada eğitim-öğretime başlamıştır. Bu bina da Hacı Nuri Sevil'in annesinin bağışladığı arsada, Kestanepazarı İmam Hatip ve İlahiyatta Öğrenci Yetiştirme Derneği tarafından bilhassa Ali Rıza Güven ve Raif Cilasun'un gayretleriyle inşa edilmiştir. Ancak İmam Hatip için yeni binaya ihtiyaç vardır. İslam Enstitüsü ise henüz açılmamıştır. Bu hususta en çok gayret edenlerden biri de şüphesiz Hacı Kemal'dir. İstanbul'da iş adamı olan Bahattin Bey anlatıyor:

"1962-63 yılları. Benim Üsküdar'da küçük bir atölyem vardı. Bir gün hem piyasayı yoklamak hem de oradaki tanıdıkları ziyaret etmek maksadıyla İzmir'e gitmiştim. O yıllarda Kestanepazarı Dernek Başkanlığını da yürüten Ali Rıza Güven bizim sektörde bilinen birisiydi. Onun mağazasına uğradım. Yanında simsiyah sakallı, otuz beş-kırk yaşlarında biri vardı. Beni onunla, 'Bu Hacı Kemal, derneğimizin ağır elemanlarından.' diye tanıştırdı. Daha sonra değişik zamanlarda Ali Rıza Güven'le birlikte Hacı Kemal Ağabey'in, İstanbul'a gelip İzmir İmam Hatip ve İslam Enstitüsü için defalarca bütün İstanbul sanayisini dolaştığına şahit oldum. Kapı kapı gezip para topluyorlardı."

Hacı Kemal Gel Bir Okul Açalım

Yaşar Tunagür, lise tahsilini Beşiktaş'ta azınlıkların ve elit tabakanın çocuklarının çoğunlukta olduğu Kabataş Lisesi'nde yapmıştır. Hocaları arasında Faruk Nafiz, Nihat Sami Banarlı, Celalettin Ökten gibi alanında ün yapmış isimler vardır. Aynı zamanda dönemin tanınmış İslam alimlerinden biri olan Hüsrev Efendi'den Arapça dersleri almıştır. Yani modern eğitimin yanında bir bakıma medrese tahsili de yapmıştır. Hacı Kemal de lise tahsilini daha önce anlattığımız gibi kolej statüsündeki bir okulda yapmıştır. O yıllarda, dinî hizmet deyince akla cami, Kur'an kursu ve imam hatip okulları gelmektedir. Yaşar Hoca'nın aklında bunların dışında yeni bir fikir vardır. Bunu ilk olarak Hacı Kemal'e açar:

"Bir gün ben Hacı Kemal'e dedim ki; 'Yahu aklımdan benim bir şey geçiyor herkese de söylemeye korkuyorum, evvela seninle konuşalım bakalım nasıl yapacağız?' İlk defa, ortada kimse yok, bir ben varım, karşımda o, konuşuyoruz. 'Nedir?' dedi Hacı Kemal. 'Kur'an kursları açıldı, imam hatipler açıldı, yüksek İslam enstitüleri açılıyor. Her şey var. Halka gidiyorsun, imam hatip deyince, enstitü deyince, Kur'an kursu deyince canını veriyor. Yani yardım gayet kolay ama benim aklımdan bir şey geçiyor, biz başka bir iş yapalım.' dedim. 'Ne yapalım Hocam?' 'Evvela bir şirket kuralım, ondan sonra' dedim, 'Biz bir kolej açalım İzmir'de.' Dedi ki: 'İkimiz kâfi gelmeyiz bu işe. Dernek başkanıyla konuşalım.' Dernek başkanı Ali Rıza Güven'le konuştuk. 'Hocam!' dedi, 'Bu şahane bir fikir. Benim bir köşk var. –Bir villası vardı Güzelyalı'da.– Ben bir daireye çıkar, köşkü boşaltırım. Orayı okul yaparız.' Evi ekspertiz ettik, 220 bin lira etti ev. Hazır bina. Salonu bile bir sınıf olarak açacağız. 'Ertesi sene Allah kerim.' dedik. Okulu orada açmaya karar verdik. Şirketi kurduk, dükkân dükkân geziyoruz Hacı Kemal'le. 5 bin 10 bin, 5 bin 10 bin… 3 kişi 90 bin verdi. 50 bin verenlerden Allah rahmet eylesin Hacı Ahmet Tatari, Hacı Nuri Sevil bir de Kuyumcu Sebahattin vardı. Benim 5 bin lira param varmış maksimum, ben bütün paramı verdim. Hacı Kemal de imkânları ölçüsünde bir şeyler verdi, miktarını hatırlamıyorum şimdi. Bin lira, bir hisse idi."

Yaşar Hoca'nın teşviki, Hacı Kemal ve arkadaşlarının gayretleriyle kolej 1965 yılında Ali Rıza Güven'in boşalttığı köşkte eğitime açılır. Bu projenin hayata geçirilmesi o günün şartlarında çok büyük bir başarı ve İslami kesim adına bir ilktir. Ancak yine o günlerde özel okulculuğun fikrî alt yapısı henüz yeterli seviyede olgunlaşmadığı ve belki arzu edilen öğretmen kadrosu temin edilemediği için bu kolej, o gün için tam beklenen neticeyi vermez. Ancak Hacı Kemal için bu, gelecekte kendisinin de öncülüğünü yapacağı sevgi okulları için önemli bir tecrübe olur.

Yaşar Tunagür Hoca Ankara'ya Gidiyor

Bu okul heyecanı devam ederken Yaşar Hoca Ankara'dan bir telgraf alır. Yeni kurulan hükûmet kendisini Diyanet İşleri Başkanlığı'na getirmeyi düşünmektedir. Alelacele Ankara'ya gider, dosyası incelenir. İlahiyat Fakültesi mezunu olmadığı için başkan yapılamaz tam yetkiyle başkan yardımcısı olarak tayin edilir. Ankara'ya taşınmak üzere İzmir'e döndüğünde haberi alan İzmirliler bu duruma çok üzülür. O atmosferi Mahmut Sarıoğlu'ndan dinleyelim:

"Cuma namazından çıktık… Ahmet Bülbül vardı, tuhafiyeci. Onun dükkânında toplandık; Mustafa Birlik, Ali Rıza Güven, Hacı Kemal ve birkaç arkadaş. Yaşar Hoca dedi ki: 'Çocuklar hakkınızı helal edin, ben tayin oldum ve gidiyorum.' 'Ya hocam gözünü seveyim nereye gidiyorsun!' dedik. Hepimiz hem çok şaşırmış hem de çok üzülmüştük. Çünkü Yaşar Hoca'yı çok sevmiş, ona tam alışmıştık. Yaşar Hoca, bizim üzüldüğümüzü görünce 'Siz hiç üzülmeyin, ben birisini göndereceğim size, kıymetini bilirseniz, beni aratmaz ama genç birini göndereceğim. Dikkat edin, ona iyi sahip çıkın.' dedi."

İzmirliler, Yaşar Hoca'yı İzmir'de tutamayacaklarını anlayınca onun müjdesini verdiği genç hocayı beklemeye başlar. Yaşar Hoca ise Ankara'ya tayin olacağını öğrendiği andan itibaren hedefini kafasında belirlemiştir. Bu genç hoca, Edirne'de müftülük yaptığı esnada tanıdığı ve çok takdir ettiği Fethullah Gülen Hocaefendi'den başkası değildir.

FETHULLAH GÜLEN HOCAEFENDİ'NİN İZMİR'E GELİŞİ

Yaşar Tunagür'ün, Ankara'ya gider gitmez yaptığı ilk icraatlarından biri, İzmirlilere söz verdiği gibi Fethullah Gülen Hocaefendi'yi, İzmir merkez vaizi olarak tayin etmek olur. O sı-

ralarda Kırklareli'nde vaiz olan Hocaefendi "Küçük Dünyam" adlı eserde bu tayin olayını şöyle anlatır:

"İzne ayrılıp küçük bir Türkiye seyahatine çıktım. Çeşitli yerlerdeki dostlarımı ziyaret ettim. Seyahatim kırk gün kadar sürdü. Hâlbuki izin sürem yirmi gündü. Ankara'ya uğradım. Yaşar Hocaefendi Diyanet İşleri Reis Muavini olarak Ankara'ya gelmişti. Ona durumumu anlattım. Geçmiş günler için rapor alınamayacağını söyledi. Meğer aklında başka bir düşünce varmış. İzmir'den ayrılırken onlara kendi yerine beni göndereceğini söylemiş ve benden sitayişkârane bahsetmiş. Bana 'Bir dilekçe yaz ve İzmir vaizliğini iste!' dedi. Ben, aniden böyle bir teklifle karşılaşınca şaşırdım. 'İzmir büyük yer, beni yutar. Mümkünse beni şarkta küçük bir vilayete verin.' dedim. O ısrar etti. Bir başkasına dilekçe yazdırdı, bana da zorla imzalattı. Daha sonra da kararnameyi Diyanet İşleri Reisi Elmalı'ya imzalattı. Kendi imzalamadı. Bu, Yaşar Hocaefendi'nin her zamanki temkinli davranışlarından biriydi.

Kırklareli'ne geldiğimde ilk işim müftüye tayinimi duyurmak oldu. Çünkü (izin süremi aştığım için) suçlu durumundaydım. Tayinimin çıktığını duyunca müftü suçumu unuttu ve üzüntülerini bildirdi. Kırklareli'nden ayrılışım âdeta bir merasim oldu. Arabalar tuttular ve beni Edirne'ye kadar tekbirlerle, salavatlarla getirdiler. Edirne'deki dostlarla görüşüp vedalaştım.

Geleceğimden kimseye haber vermemiştim. Elimde iki çanta, Kestanepazarı'na vardım. Faytondan indiğimde beni ilk karşılayan İsmail Türe Bey oldu. Çantalarımı aldı. Daha caminin dış kapısında cemaat beni coşkun bir alaka ile karşıladılar. Eşyamı müdür odasına koydum. Küçük bir cam dolap vardı. Getirdiğim eşyayı oraya yerleştirdim. Gece gündüz kullandığım, açılıp kapanan bir koltuk vardı. Gündüzleri onu koltuk olarak, geceleri de yatak olarak kullanıyordum."

Fethullah Gülen Hocaefendi, 1966 yılının mart ayında birkaç parça eşyasıyla İzmir'e gelir ve Kestanepazarı'ndaki görevine başlar. Aslında resmî görevi İzmir Merkez Vaizliğidir, ancak o Kestanepazarı Kur'an kursunda da fahri olarak hem yöneticilik hem de hocalık yapacaktır.

Fethullah Gülen Hocaefendi yurtta bir otorite boşluğu olduğunu, üst sınıflardaki bazı öğrencilerin başına buyruk hareket ettiğini müşahede eder ve işler rayına girinceye kadar sürekli talebelerin başında bulunmak gerektiğine inanır. Yine "Küçük Dünyam"da ilk müşahede ve icraatlarını şöyle anlatır:

"İlk müşahedeme göre, devamlı olarak talebenin başında bulunmamda zaruret olduğu kanaatine vardım. Yirmi dört saat hiç uyumamam icap ediyordu. Talebenin umumi durumu bunu gerektiriyordu. Devamlı riyazetten bünyem iyice zayıf düşmüştü. Buna rağmen bir iki saat uyku ile yetiniyordum. Bazen sabaha kadar beklediğim ve hiç uyumadığım olurdu. Geceleri birkaç defa banyoları, tuvaletleri ve yatakhaneleri dolaşır talebeyi kontrol ederdim. Bir taraftan talebe ile yakından ilgileniyor, diğer taraftan da gördüğüm gayrinizami durumları düzeltmeye çalışıyordum.

O sene tedrisat döneminin bitimine iki-üç ay kadar bir müddet vardı ve o sene öyle geçti.

Yaşım yirmi altı veya yirmi yedi dolaylarındaydı. Onun için hem talebeler hem de hocalar benim idareci olarak gelmemi yadırgamışlardı. Hatta hocaların içinde, hem de bana duyuracak şekilde 'Yaşar Hoca, bula bula bu çocuğu mu bulup gönderdi?' diyenler oluyordu. Zaten daha önce idarecilik yapmış ve burada idareci olarak bulunmuş bir arkadaş, beni o zaman da daha sonra da kabullenemedi.

İlk gün, talebeyi toplamış ve beni onlara takdim ederken 'Bundan sonra başınızda bulunacak. Yani müdür gibi bir şey.' demişti. Tabii ki böyle bir takdim bana çok dokundu. Elbetteki,

bu takdim şekli talebeye de menfi yönde tesir etmişti. İdareyi ele alıncaya kadar epey sıkıntı çektim.

Ali Rıza Güven Bey, dernek başkanıydı. Dernekte en çok sözü geçen oydu. Gıyabımda beni takdirle yâd ettiğini ve bir gün idarecileri toplayarak 'Bu hoca, buranın yemeğini dahi yemiyor. Eğer onu rahatsız edici bir tavrınız olursa, hepinizi buradan atarım!' dediğini, daha sonra duydum. Kısa bir müddet sonra da gerek talebe gerek idarecilerin büyük çoğunluğu gerekse hocalar beni kabullendiler ve aramızda ciddi bir kaynaşma oldu.

Benden evvel, Ali Rıza Güven Bey, her sabah gelir talebeleri kontrol edermiş. İlk günlerde geldi. Fakat beni hep ayakta ve talebelerin başında buldu. Bir gün 'Hocam artık burası bütünüyle size emanet, benim gelmeme gerek kalmadı.' dedi ve ondan sonra da kontrol maksadıyla yurda hiç uğramadı."

İşin, bir de dernekle doğrudan ilişkisi olmayan, ancak gönüllü olarak iman ve Kur'an hizmetine koşan, Hacı Kemal'in de içinde bulunduğu cemaate bakan cephesi vardır. Çoğu esnaf olan ve yukarıda bazılarının isimlerini zikrettiğimiz bu samimi ve fedakâr insanların da çoğu yeni gelen bu genç hocanın Yaşar Tunagür'ün yerini doldurup dolduramayacağını merak etmektedir. Her ne kadar Yaşar Hoca, onun hakkında sitayişkâr ifadeler kullansa da içlerinde böyle bir tereddüt vardır ama Hocaefendi'nin daha ilk vaazından itibaren bu tereddüt ortadan kalkacak, kısa bir süre içinde hepsi de Hocaefendi'nin çevresinde halkalanacaktır.

Hacı Kemal'in yakın dostu olan ve Yaşar Hoca'nın bütün vaazlarını kaydedip çoğaltarak halkın hizmetine sunan Cahit Erdoğan (Tuzcu Cahit) bunlardan biridir. Cahit Bey tuttuğu özel notlarda o günlerdeki duygularını şöyle ifade ediyor:

"1965 yılında mesleğimi bırakmak durumunda kaldım. Çiğli'de bir tuz fabrikam vardı. Ancak o gün için meşhur olan Tahir Büyükkörükçü ve Yaşar Tunagür gibi hocaların vaazlarını kaydedip, civar bölgelerde dinletmeyi kendime göre bir hizmet telakki ediyordum. Bir gün Yaşar Hoca'nın tayini Ankara'ya

çıktı. Diyanet'te reis muavini olarak vazife yapacaktı. İzmir'in ileri gelenleri bu tayinin durdurulması hususunda Yaşar Hoca'ya müracaat ediyorlardı. Bize, 'Benim gitmeme üzülmeyin, ben size benden daha çok seveceğiniz birisini göndereceğim.' dedi. Tabii ki orada bulunanların hepsi, bunu tahakkuku mümkün olmayacak bir teselli kabul etti ve Yaşar Hoca gitti. Gelecek şahsı merakla bekliyorduk. Ancak ben, o günün bütün meşhur vaizlerini tanıdığım için, gelen vaizin pek öyle Yaşar Hocaefendi'nin dediği gibi çıkacağına inanmıyordum. Derken Hocaefendi geldi. Dinlemeye gittim. Tabii ki teybimi götürmeye lüzum görmemiştim. Fakat o gün vaazı dinlerken beni bir pişmanlık aldı. Keşke bu vaazı kaydetseydim, diyordum. Vaaz bitmiş ben de bitmiştim. Hayatımda dinlediğim en tesirli vaazdı. O gün karar verdim. Bu şahsın vaazlarını zayi etmeyecek, hepsini kaydetmeye çalışacaktım. Rabbime hamd ederim ki beni bu kararımda muvaffak kıldı. Ben kendime bunu birinci vazife kabul ettim ve bugünlere kadar, Cenab-ı Hakk'ın inayetiyle yerine getirdim. Ömrüm oldukça da aynı vazifeyi yürütmeyi düşünüyorum. Rabbim muvaffak kılsın. Hocaefendi vaazlarının teybe kaydedilmesine razı değildi. Hiçbir zaman da razı olmadı. Ancak biz ısrar ettik. Onun razı olmayışını göz ardı ettik ve vaaz ve sohbetleri kayda muvaffak olduk. İmam-ı Gazali'nin bir sözü var: 'Bazen emri dinlememek edeptir.' der. Biz de bu yola sülûk ettik."

FETHULLAH GÜLEN HOCAEFENDİ ve HACI KEMAL

Ayağımda Takunyalarla Camiye Koştum

Hacı Kemal, daha önce bahsettiğimiz gibi evi İncirliova'da olmasına rağmen günlerinin çoğunu İzmir'de geçirmektedir. Akşamları ve hafta sonları hep hizmet peşindedir, ancak gündüzleri herkes işiyle gücüyle meşgul olduğu için kendini biraz boşta hisseder. Bunun üzerine gündüzleri hem kendini meşgul edecek

hem de hizmete vesile olacak bir iş kurmayı düşünür. Sonunda Başdurak Camisi'nin hemen karşısında bir lokanta açar.

Hacı Kemal, muhtemelen haber verilmeden, kamera ile kaydedilmiş nadir sohbetlerinden birinde kendine özgü tatlı bir üslupla hem bu olayı hem de Hocaefendi'yle tanışmasını şöyle anlatır:

"Başdurak Camisi'nde cuma namazını kıldım. Cami çıkışında 'Ne verirsen elinle o gider seninle, boş geçmeyelim ağabeyler, Allah rızası için yardım edelim!' diye cami veya Kur'an kursu için yardım topluyordum. Bu sırada Cavit adındaki bir arkadaş geldi yanıma. Aramızda şöyle bir diyalog geçti:

'İşin bitince gel, senin şu işi bir konuşalım.'

'Hayrola, ne işi?'

'Erzincanlı Hasan var ya, bir lokanta açmak istiyor, yanına ortak arıyor. Şurada boş bir dükkân var, orayı lokanta yapacak.'

'Lokanta açıp ne yapacağız?'

'Buraya üniversite talebeleri geliyor. Hizmete vesile olur.'

'Öyle mi?'

'Öyle.'

Neyse oturduk, konuştuk ve lokantayı açtık. Ben böyle ayetler, hadisler, Risale-i Nurlardan vecizelerle donattım duvarları. Diğer taraftan –benim bir makaralı teybim vardı, Almanya'dan getirmiştim– teypte mehter vuruyor. Mehter bitiyor, vaaz koyuyorum; gümbür gümbür vaazlar çalıyor… Şu bu falan, kıyamet kopuyor dükkânda. Rahmetlik anacığım geldi, 'Oğlum bu ne böyle? Bak iki gün sonra gelirler, ellerinize kelepçeleri vururlar içeri tıkarlar sizi. Dükkân da boş kalır.' dedi.

Biz dükkânı açtık, ertesi gün gündüz Kestanepazarı'nda Hocaefendi'yle görüştük, akşam da o dükkâna geldi. Oturduk biraz konuştuk. Ertesi gün cumaydı. Ben cuma namazı için Başdurak Camisi'ne gittim. Takunyaları ayağıma geçirdim abdest

alıyorum. Baktım hoparlörden bir ses geliyor ama nasıl bir ses! Bir hoca vazediyor. O zaman, Kestanepazarı'ndaki vaaz, merkezî sistemle çevre camilerde dinleniyordu. 'Allah Allah' dedim. 'Bu nasıl vaaz böyle? Nurlar konuşuyor. Böyle vaaz mı olur, nasıl şey bu? Sanki bu dünyadan değil de başka bir âlemden geliyordu ses.' O gün takunyalarla gittim Kestanepazarı Camisi'ne. Hocaefendi'yle asıl tanışmamız böyle oldu.

Aynı akşam Hocaefendi tekrar dükkâna geldi. O zamanlar genç, delikanlı, filinta gibi. Ertesi gün de Karşıyaka'ya sünnet düğününe gittik. Bütün hocalar orada. Hepsi konuştu, o konuşmadı. Herhâlde rekabet olur diye, konuşmak istemedi. Dönüşte bindik gemiye; güvertede oturmadı, ambara indi hemen. Cebinden bir kitap çıkardı, başladı okumaya. Ben sürekli tetkik ediyorum. Dedim: Bu ne Tahir Hoca'ya benziyor ne Yaşar Hoca'ya. Allah selamet versin ikisini de çok severim ama bu hiçbirine benzemiyor, bambaşka."

Aslında Hacı Kemal, dinlediği ilk vaazın ardından kararını vermiş; kendi kendine, 'Hacı Kemal, işte yıllardır aradığın mürşidi buldun. Bundan sonra bu hocanın peşinden ayrılma.' demiştir. Nitekim o günden sonra, Fethullah Gülen Hocaefendi'yi daha yakından tanır, gittikçe artan derin bir muhabbetle ona bağlanır ve Hocaefendi'nin tavsiyelerini emir telakki eder, hatta ima ve işaretlerini bile değerlendirip onlardan kendine pay çıkarır.

Yıllar Yılı Beklediğim Zatla Karşılaştım

Ayrı zamanlarda ve mekânlarda görüştüğümüz dostlarının, arkadaşlarının ittifakla ve ısrarla ifade ettikleri hususların başında; Hacı Kemal'in Fethullah Gülen Hocaefendi'ye olan hudutsuz muhabbeti, derin saygısı, tarifsiz edebi ve müthiş sadakati gelmektedir. Bu hususta söylenenlerin hepsini buraya almamız mümkün değil ama bir ipucu olması bakımından bir kısmını zikredelim.

Hafiz Ahmet Alçiçek:

"Hacı Kemal Ağabey, Hocaefendi geldikten sonra ondan hiç ayrılmadı. Tanır tanımaz onunla bütünleşti. Onun şahsiyeti, hayat tarzı, düşünceleri çok sardı Hacı Ağabey'i. 'Yıllar yılı beklediğim zatla karşılaştım.' derdi. Her seferinde Hocaefendi'den bahsederken siması, ses tonu değişir, âdeta sesi titrerdi. O derece derin muhabbeti, saygısı vardı. Aslında Hacı Ağabey ilim meclislerinde âlim zatlarla, farklı mekânlarda büyük adamlarla çok rahat oturup konuşan bir insan. Bulunduğu her yerde kendini dinletirdi. Herkes dinlerdi onu ama Hocaefendi'nin karşısında konuştuğunu görmedim. Hep dinlerdi. Soru sorulursa cevap verirdi."

Celâl Erimez:

"Babam Hocaefendi'yi başkalarına anlatırken, ben kulak misafiri olurdum: 'Ben çok hocanın çantasını taşıdım. Bu çok farklı. Siz bunu sıradan bir hoca olarak görmeyin.' diyordu. Hocam'a bir kere büyük bir saygısı vardı. Yaşça aralarında çok fark olmasına rağmen yine de çok büyük bir saygı duyuyordu... Bir kere babam hocalara çok hürmet gösterirdi, çocuk yaşta dahi olsa. Sen muallimsin değil mi? Seni görse ayağa kalkardı babam. Yani hocalara karşı çok hürmetkârdı. Tabii Fethullah Hocaefendi'ye karşı çok ayrı bir saygısı vardı."

Hüseyin Gülerce:

"Ben şunu gördüm, yaşı Hocaefendi'den büyük olmasına rağmen, sanki yaşça da ondan küçükmüş gibi Hocaefendi ile alakalı konuşurken öyle bir üslubu vardı. Bu tabii çok büyük bir olgunluk. Yani insan Hocaefendi'ye hürmet edebilir ama işte arada bir kendisinin yaşça daha büyük olduğunu ima edebilir veya siz öyle bir ima çıkarırsınız. Rahmetli Hacı Kemal Ağabey'de böyle bir imanın zerresi dahi yoktu. Bu tabii bizim için, Hocaefendi'yi sayma sevme konusunda o bir ölçü oluyordu. Hocaefendi'ye nasıl

saygı duyulur, ondan bahsedilirken nasıl bahsedilir, onun yanında nasıl davranılır... Bunun en güzel örneklerini yaşantısıyla ortaya koyuyordu."s

Tacettin Gümüş:

"Hocaefendi İzmir'e geldiğinden beri bir lahza yanından ayrılmamış, hiçbir zaman Hocaefendi'nin kalbini zerre kadar dahi kırmamış bir insan diyebilirim. Hocaefendi'den yaşlı olmasına rağmen onun karşısında ben Hacı Ağabey'in, bizim gibi oturduğunu hatırlamıyorum. Dizleri çok ağrırdı, buna rağmen yere çöker öyle otururdu. Hocaefendi çok ısrar ederdi, 'Hacım illa gel şuraya otur.' diye. Beş-altı ısrarından sonra gider otururdu oraya. Bir kanepenin üzerine oturması lazım, çünkü dizleri hakikaten rahatsız. Hiç Hocaefendi'nin yüzüne bakmazdı, yere bakardı. Edepli bir insandı aynı zamanda."

İsmail Güzel:

"Hacı Kemal Ağabey'in bir de geliş noktası var: Şehirli... Şehirde doğmuş, şehirde büyümüş. Anası Arapçayı iyi bilen kültürlü bir Osmanlı kadınıymış. Babası askermiş. Böyle görgülü, bilgili, bugünkü tabirle elit tabakadan bir insan. Hacı Kemal Ağabey'in gece gündüz koşturup yorgun, bitkin, uykusuz olduğu anlar olurdu; onun için Hocaefendi'nin vaazı olduğu zaman, 'Allah korusun bir yanlış yaparım.' diye önlerde durmazdı. Gider ta Hocaefendi'yi duyacağı ama onun kendini görmeyeceği bir yerde otururdu."

Mahmut Sarıoğlu (Köse Mahmut):

"Hacı Ağabey her gün bizimle beraber… Yalnız Hacı Ağabey edebinden çok oturmazdı Hocaefendi'nin yanında. Tuvalete gitmeye utanırdı, 'Acaba yellenirim de Hocaefendi duyar mı?' diye. Gittiğimiz, yemek yediğimiz yerlerde Hocaefendi'nin oturduğu sofraya oturmazdı, 'Hocaefendi bana bakar utanırım.' diye. Hiç tık yok karşısında. Hocaefendi sorarsa Kemal Ağabey cevap

verir. 'Efendim… Efendim… Buyurun efendim… Efendim hocam…' Konuşması böyleydi."

Hüseyin Gökçe:

"Benim hiç aklımdan çıkmayan bir görüntü de şudur ki Hocaefendi'den daha yaşlı olmasına rağmen, ben bir kere bile Hacı Kemal Ağabey'i Hocaefendi'nin yanında gülerken görmedim, şaka yaparken görmedim. Ben yapmışımdır Hocaefendi'ye şaka. Yani bir an gelmiştir mesela 'Hocam senin doğum gününü kutlayalım, sana bir doğum günü partisi yapalım.' dediğim olmuştur. Hocaefendi de gülmüştür ama Hacı Kemal Ağabey öyle bir şey dememiştir. Hacı Kemal Ağabey örnek bir insandı, ben onun böyle ciddi anlamda güldüğünü de hatırlamıyorum Hocaefendi'nin yanında, laubaliliğin zerresini görmedim onda. Biz genciz tabi, sıradan bir insan gibi görebiliyoruz kimi zaman Hocaefendi'yi. Hacı Kemal Ağabey için Hocaefendi müthiş bir insan, bizim için de müthiş bir insan ama sonuçta bizim ağabeyimiz. Ben ilk Hocaefendi'yi tanıdığım yıllarda, ki 1968'de tanımıştım, Fethullah Ağabey deniyordu ona. Hocalık böyle çok öne çıkmamıştı. Çünkü o zamanlar ağabeylik müessesesi çok öndeydi. Hocalık müessesesini Hocaefendi ile tanıdık. Eskiden ağabey deniyordu. Zübeyir Ağabey derdik, Sungur Ağabey derdik. Zaman zaman benim de ağabey diye hitap ettiğim olmuştur Hocaefendi'ye. O da hep hoşgörüyle karşılardı. Ancak Hacı Kemal Ağabey, başından beri çok saygılı davrandı Hocaefendi'ye."

Hocaefendi'yi İlk Anlayan Oydu

İzmir'e geldiği günden itibaren Kestanepazarı cemaati Hocaefendi'ye sahip çıkar, ona gereken saygı ve sevgiyi gösterir. Ancak Hocaefendi'nin ideallerini, hayallerini, geleceğe yönelik projelerini, hizmet ve eğitim anlayışını; onun misyonunu, vizyonunu, ufkunu ilk başlarda herkes anlayamaz. Hatta pek çoğu vaaz ve sohbetlerindeki ilmî derinlik ve seviyeli üslubundan do-

layı Hocaefendi'yi anlamakta zorlanır ama onun samimiyeti, aşk ve heyecanı, gözyaşları, Allah ve Resulü'ne duyduğu müthiş sevgi hiçbirinin gözünden kaçmaz ve onları Hocaefendi'ye gün geçtikçe daha çok bağlar. Fakat Hocaefendi'yi hem ilk başlarda hem de sonrasında en iyi anlayan, onun ufkunu yakalayabilen nadir şahsiyetlerden biridir Hacı Kemal.

Mesut Kızılhisarlı bu durumu şöyle ifade ediyor:

"Biz namazlarımızı genellikle Kestanepazarı Camisi'nde kılardık. Hocaefendi bir iki hafta devamlı bizi izlemiş; 'Kiminle oturulup kalkılır, kiminle konuşulur, kiminle yola çıkılır?' anlamak için bizi sınamış. Tabii biz farkında değiliz. Geldikten on beş gün sonra tahta kulübesinde bizi topladı. Ardından Mustafa Birlik'in evinde, sonra bizim evlerde sohbet yapmaya başladık. Biz, Hocaefendi'yi ilk başlarda anlayamadık. Dükkâna geldiği zaman onunla da öyle konuşuyoruz. Gelirdi, herkesle nasıl konuşuyorsak, arkadaş gibi oturur sohbet ederdik onunla. Sonra sonra Hocaefendi'nin ağırlığını; ilminin, irfanın büyüklüğünü anladık. Anladıktan sonra Hocaefendi gelince saygıyla ayağa kalkar hazır ola geçerdik. Tabii Hocaefendi tavrını hiç değiştirmedi, yine tevazu ile gelir otururdu ama karşısındakine ağırlığını hissettirirdi, daha doğrusu biz bunu hissederdik.

Hocaefendi, İzmir'e geldiğinde onu ilk görenlerden biri bendim belki ancak ilk anlayan Hacı Kemal'di. O, Hocaefendi'nin etrafında çok büyük hizmetlerin olabileceğini bizden çok evvel sezmiş ve ona gönül vermişti."

Herkesle Muhatap Olacak Bir Seviye Kazanmıştı

Hacı Kemal, Fethullah Gülen Hocaefendi'yle tanıştığında kırk yaşına girmek üzeredir. Bu süre içinde o, âdeta Hocaefendi'yle birlikte yapacağı büyük hizmetler için hazırlanmıştır. Çocukluğu İstanbul'da geçer. Lise eğitimini kolej statüsünde bir okulda yapar ve şehir kültürüyle yetişir. Liseden sonra Aydın-İncirliova'ya

gelmesi kaderin ayrı bir cilvesidir. Burada bir yandan çiftçilik yapar, toprakla haşir neşir olurken bir taraftan da kendini tam sosyal hayatın ortasında bulur. Babalığı Hasan Kamil Erimez'in Menderes'le yakınlığı, onu aktif siyasetin içine iter. Menderes'ten Demirel'e ve Özal'a kadar uzanır bu siyaset macerası. Bu dönemde seçim gezileri ve propaganda için bütün Ege'yi dolaşır karış karış. Siyasi macera devam ederken Allah'ın lütfuyla İslami hayata yönelir, Risale-i Nurlarla tanışır. Bu tarihten itibaren nerede ilim irfan sahibi, samimi, aşklı, şevkli birini bulsa ondan feyiz almaya gayret eder. Bu gayretin neticesinde Tahir Büyükkörükçü ile tanışır ve bu tanışma, hayatına yeni bir anlam, bir derinlik ve heyecan kazandırır. Ardından Yaşar Tunagür Hoca'yla birkaç senelik beraberliği, onda yeni ufuklar açılmasına vesile olur. Sanki kader-i ilahî onu sosyal hayatın çalkantıları içinde iyice pişirir ve Hocaefendi'ye en yakın bir dost ve yardımcı olarak hazırlar.

Hocaefendi'nin İzmir'e geldiği yıllarda üniversite öğrencisi olan Naci Tosun'un, Hacı Kemal'le ilk karşılaşmasını ve intibalarını dinleyelim:

"Ekrem adında, ayakkabı mağazası olan bir ağabeyimiz vardı. Ben ara sıra onun mağazasına uğrardım. Bir seferinde yanında orta yaşlı, sakallı bir zat vardı. Bu zatın konuşması dikkatimi çekmişti. Meseleleri çok güzel takdim ediyordu. Samimi ve heyecanlı hâli insanı etkiliyordu. İçimden 'Keşke bu insan, şu eğitim hizmetlerinin içinde olsa.' diye geçirdim. Sonraki aylarda onu Hocaefendi'nin yanında görünce çok sevindim ve Allah'a şükrettim."

Muzaffer Ecevit de bu hususta, "O, Hocaefendi ile muhatap olmasını bilen biri idi. Hocaefendi'nin huzurunda çok konuşmazdı ama söylenmesi gerekeni de usulüne, adabına uygun şekilde söylerdi. Hocaefendi'nin tavrından, mimiklerinden ne demek istediğini anlardı. Bu yönüyle Hacı Ağabey'i çok takdir etmişimdir."

Ali Türker de onun bu yönünü başka bir açıdan şöyle ifade ediyor:

“Hocaefendi de Hacı Ağabey’in kendisiyle aynı şehirde bulunduğu müddetçe devamlı yanında olmasını arzu ediyor. Onu yanında görünce rahatlıyor yani. Yanında olduğu zaman mutlaka birçok şeyi hâllediyor. Problemleri çözen ve onu iyi anlayan bir insan olarak onu hep yanında görmek istiyor.”

Hocaefendi ise Hacı Kemal’le tanışmasını ve ilk intibaını şöyle anlatır:

“… herkesle muhatap olabilecek, herkesle konuşabilecek bir seviye kazanmış bir hâli vardı. Ben şahsen (onu) böyle buldum. Böyle bir arkadaşı bulduğuma da çok sevindim.”

Bu Sevgi Nedendir

Arkadaşları, Hacı Kemal’in Hocaefendi’ye olan sevgisini, saygısını, sadakatini anlatırken kelime bulmakta zorlanıyor. Mesut Kızılhisarlı, “Hacı Kemal; Hocaefendi’nin ilmine, izzetine, irfanına, ufkuna hayran ve âşıktı. Hocaefendi’nin isminin geçtiği yerde birden toparlanır, sanki Hocaefendi yanındaymış gibi hazır ol vaziyetine geçerdi. Bu kadar sevgisi vardı Hocaefendi’ye.” sözleriyle anlatmaya çalışıyor bu sevgiyi.

Hacı Kemal kendisi de “Ben çok hocayla oturup kalktım, Tahir Hoca ve Yaşar Hoca da dâhil. Onlarla rahat rahat konuşuyorum ama Hocaefendi’ye gelince şu dilim tutuluyor âdeta.” diyor.

Hocaefendi’yi yakından tanıdıktan sonra Hacı Kemal, hayatını ona endeksliyor. Hocaefendi neredeyse o oradadır. Hocaefendi hasta olsa onun da kolu kanadı kırılır; Hocaefendi’yle birlikte ağlar, onunla birlikte güler. Damadı Mahmut Akdoğan diyor ki: “Hocaefendi İzmir-Hatay’da Çeşme Apartmanı’nda oturduğu günlerde ben, kayınpederin Nokta durağındaki merdivenlere çöküp bir çocuk gibi hüngür hüngür ağladığını çok gördüm. Hocaefendi hasta veya sıkıntılı olduğu zaman böyle merdivene oturup ağlardı. Hocaefendi’nin hastalığı geçip yüzü gülene kadar yüzü gülmezdi. En ufak bir mesele olduğu zaman

koşturur, ne yapılması gerekiyorsa her şeyi seferber eder, âdeta çıldırırdı o hastalandığı zaman, aman ne yapılacaksa yapalım, diye. Bir annenin babanın evladına göstereceğinden çok ötede bir sevgiyle, muhabbetle, şefkatle Hocaefendi'nin hastalıklarında koştururdu. 'Aman ne yapabilirim, şunu yapalım bunu yapalım…' diye çırpınırdı."

Hacı Kemal, Hocaefendi'yi birkaç saat göremese özlemeye başlar ve bir bahane bulup hemen yanına koşar. Mesela, gece ayrı kalmışsa ertesi gün sabah namazı vaktinde bir arkadaşını arar; 'Hadi gidelim Hocaefendi'nin yanına, sabah namazını orada, yanında kılalım.' der.

Bundan sonraki bölümlerde, olayların akışı içinde görülecektir ki Hacı Kemal, Hocaefendi'yi tanıdığı 1966 yılından itibaren vefatına kadar bu duyguya sadık kalmıştır. Peki Hacı Kemal'deki bu sevgi nedendir? Bir insan, başka bir insana bu derece nasıl bağlanabilir? Yarım asra yakın hiç tavrını değiştirmeden zaman zaman ciddi imtihanlara maruz kalmasına rağmen bu bağlılığı nasıl devam ettirebilir? Mahalle bakkalından başbakana kadar her seviyeden insanla çok rahat konuşabilen bir insan, kendinden on-on iki yaş küçük, genç bir vaizin karşısında mektep talebesi gibi susup edeple nasıl oturur ve bu tavrını otuz küsur sene nasıl sürdürür? Hacı Kemal Erimez gibi zeki bir insan, böyle yapmışsa bunun çok önemli bir gerekçesi olmalıydı. Bugün, Hocaefendi'nin teşvikçiliğini ve fikir mimarlığını yaptığı gönüllüler hareketinin yurt içinde ve yurt dışında açmış olduğu ve başarılarıyla milletimizin yüz akı olan sevgi okulları, ilim ve irfan yuvalarına baktığımızda; Hacı Kemal'in Hocaefendi'ye duyduğu muhabbetin, saygı ve sadakatin sebebini anlayabiliyoruz. Ancak 1960'lı, hatta 70'li yıllarda böyle bir tabloyu hayal etmek bile mümkün değildir. O yıllarda Hocaefendi, dışarıdan bakıldığında kadrosu Diyanet İşleri'ne bağlı genç bir vaiz ve bir avuç eğitim gönüllüsüyle az sayıdaki lise ve üniversite talebesini yetiştirmeye çalışan bir hocadır. Bugün Hocaefendi'nin öncülüğünü yaptığı

hareketi, biraz insaf sahibi olan yerli ve yabancı herkes takdirle karşılıyor, hem Türk milleti hem de insanlık adına bu hareketin büyük bir önem ve anlam taşıdığını kabul ediyor. Ancak 1960'lı yıllarda Hocaefendi'nin etrafında neticeleri itibariyle milletimiz ve insanlık adına böylesine çaplı ve güzel hizmetlerin olabileceğini hissedebilmek herhâlde büyük bir basiret işidir. İşte Hacı Kemal, o basireti gösteren nadir kişilerden biridir. Belki, böyle muhteşem bir tabloyu o gün için hayal edemiyordu ama Hocaefendi'nin şahsı etrafında insanımızın kurtuluşu, ülkemiz ve milletimizin geleceği adına çok mühim hizmetlerin olacağını, daha ilk başlarda sezdiğini rahatlıkla söyleyebiliriz. Nitekim İncirliova'dan yakın arkadaşı Şehabeddin Varol, "Hacı Kemal Erimez, çok ileri görüşlü birisiydi. Zaman zaman düşüncelerini bana açardı. Ben onun görüşlerinin hayata geçirilmesini çok zor buluyordum. Sonra İzmir'e gitti. Fethullah Gülen Hocaefendi ile tanışınca hayallerinin gerçekleşeceğini anladı." sözleriyle buna vurgu yapmaktadır.

Hacı Kemal'in çok sevdiği iş adamlarından biri olan Selçuk Berksan, onun Hocaefendi'ye duyduğu sevginin kaynağını şöyle yorumluyor:

"Bir kere Hacı Kemal Ağabey'in, Hocaefendi'ye sonsuz inancı vardı. Onun gösterdiği yolda hiç düşünmeden yürürdü. Tabii bu seçimi yapması da boş yere değil. İnsandan çok iyi anlayan bir ağabeyimizdi. Bunu tabii ki o cevheri görerek yaptı ki ilk intisap edenlerdendir kendisi. Hocaefendi o zamanlar daha küçük mesuliyetler içinde çalıştığı hâlde bunu anlayan ve gören insanlardandır ve bildiğim kadarıyla o zamanlar siyasette pek çok önemli yerlerde görevleri de vardı, hepsini bırakıp bu yola girmiştir. Yani doğruyu anlayabilen bir insandı. Artık nasıl anlıyordu, ona söyleniyor muydu, başka şekilde mi anlıyordu bilmiyorum."

İşin diğer bir yanı da şudur: Hacı Kemal, nerede olursa olsun birisi yürekten Allah ve Resulü'nün adını andığında, gözyaşlarını tutamayacak kadar derin bir imana sahip; samimi, ih-

laslı bir mümindir. Onun; Hocaefendi'nin Allah'a, O'nun şanlı nebisi Hazreti Muhammed'e (sas), sahabe-i kirama ve büyük İslam âlimlerine duyduğu müthiş hürmet, muhabbet ve sadakatini görüp etkilenmemesi mümkün değildir. Bu hususta çok şey söylenebilir ama işin özü, Hacı Kemal'in, Hocaefendi'ye duyduğu o dillere destan -herkes için örnek olan, olacak, olması gereken- muhabbeti, Allah ve Resulü'ne olan aşkının bir tezahürüdür; Allah için ve Allah'tan ötürüdür.

Bana Söyledi

Hocaefendi, ister özel sohbetlerinde, isterse vaazlarında, karşısındaki topluluğa, "Arkadaşlar şöyle yapmasa veya böyle yapsalar, şunlara biraz dikkat etseler..." diye uyarıda bulunsa Hacı Kemal bu eleştirileri kendi üzerine alır, "Hocaefendi bunları bana söyledi." der ve kendi kendini sorgulamaya başlar, yapılacak bir hizmet varsa hemen onu yapmaya koşar.

Salih Öz anlatıyor:

"... Hocaefendi sohbet eder ya bazen, böyle insanın eksik taraflarını söyler. Hacı Kemal Ağabey, 'Salih Bey, Hocaefendi yine benim için konuştu, ah şu hâllerimi düzeltemedim!' derdi. Söylenenleri hep kendi üzerine alınır. Mesela, Hocaefendi bir şey konuşur, benim gibiler üzerine almaz, 'Bunu Ali Bey'e söyledi galiba veya Hulusi Bey'e söyledi.' der. O, 'Başkasına değil, bütün bunları bana dedi, daha adam olamadım, bu yaşa geldim. Hocaefendi'yi gördün mü? Bütün bunları hep bana söyledi.' derdi. 'Hacı Ağabey ne ilgisi var?' 'Yok oğlum bana söyledi.' derdi, o kadar da hassastı."

Celâl Erimez de bu hususta şöyle diyor:

"Hocaefendi topluluğa bir şey söylese hemen babam üzerine alırdı. 'Hocaefendi bana söyledi.' derdi ve Hocaefendi'nin söylediklerini daha ağzından çıkar çıkmaz icraat safhasına sokardı. Hocaefendi'nin ağzından çıkan her sözü emir telakki ederdi."

Ali Türker anlatıyor:

"Hacı Ağabey, Hocaefendi ne derse onun için koşturur. Önemli olan Hocaefendi'nin dediklerini tam hakkıyla yapabilmek. Kafasında hep o vardı. Yani tabiricaizse, gece bakarsın deli gibi dolaşır ortalıkta: 'Hocaefendi'nin dediğini nasıl yapacağım, ne edeceğim?' diye. Dersini iyi almış Hocaefendi'den. Hocaefendi'yi çok iyi anlamış. Kurtuluşun orada olduğunu biliyor."

İLKLER

Önce bütün Anadolu'ya, 1990'lı yıllardan itibaren de dünyanın dört bir yanına yayılan ve gittiği her yere ışık götüren; sevgi, hoşgörü, kardeşlik, güven taşıyan; açtığı sevgi okullarıyla, ilim ve irfan yuvalarıyla bulunduğu şehir ve ülkelerde barış adacıkları oluşturan gönüllüler hareketinin tohumları 1960'lı ve 70'li yıllarda İzmir'de atılır.

Fethullah Gülen Hocaefendi'nin "ışık evler" diye isimlendirdiği ilk öğrenci evleri, bir avuç adanmış insanın oluşturduğu ilk mütevelli, ilk yurt, ilk dernek, ilk vakıf, ilk okul; hep bu yıllarda İzmir'de açılmış, ortaya konmuş, tesis ve teşekkül etmiştir. Tabii ki bu ilk oluşumların hiçbirisi sancısız, emeksiz olmamıştır. Aksine her biri için nice fedakârlıklar yapılmış, nice ter ve gözyaşı dökülmüş; kim bilir kaç kere anadan, yârdan, serden geçilmiş; nice Akabeler aşılmıştır. İşte bu süreçte ve bütün ilklerde Hacı Kemal Erimez, Hocaefendi ile birlikte hep önde ve öncü bir rol oynamıştır. Nübüvvetin ilk yıllarında Peygamber Efendimiz'in, yakın akrabalarını toplayıp onlara "Allah yolunda bana kim yardım edecek?" diye her soruşunda Hazreti Ali'nin yiğitçe kalkarak "Ben ya Resulallah!" dediği gibi; Hocaefendi "Bu iman ve Kur'an hizmetinde bana kim yardım edecek, milletimizin makûs talihinin değiştirilmesi adına yapılacak eğitim hizmetlerine kim omuz verecek?" diye seslendiğinde her defasında sesine ilk cevap veren Hacı Kemal olur.

Hacı Kemal'in İzmir'deki hizmetleri hakkında, yine arkadaşlarının anlattığı hatıralar çerçevesinde fikir vermeye çalışacağız.

Tahta Kulübe

Fethullah Gülen Hocaefendi, Kestanepazarı'na geldikten sonra ilk beş-altı ay, geceleri müdüriyet odasında kalır. Hocaefendi, bazen başını masaya dayayarak, bazen koltuğa yaslayarak bir iki saat istirahatle yetinir. Onun dışında hep ayaktadır. Dernek başkanı Ali Rıza Güven, Hocaefendi'nin bu durumundan haberdar olunca ona bir oda tahsis etmek ister. Bunun üzerine Hocaefendi, Kestanepazarı Camisi'nin avlusunda atıl vaziyette duran tahta kulübeye yerleşir. İç içe daracık iki odadan ibaret olan bu baraka, Kestanepazarı'ndan ayrılacağı güne kadar Hocaefendi'nin mekânı olacaktır. O, tahta kulübe dediği bu barakayı çok sevmiştir. Nitekim nice güzel hizmetlerin temeli de orada atılmıştır.

Hocaefendi, hacim olarak küçük ama misyon itibariyle tarihe mâl olacak büyük bir hareketin temellerinin atıldığı bu barakayı Küçük Dünyam'da şöyle anlatıyor:

"Altı ay kadar sonra, bana kalacak bir yer yaptılar. Burası tahta bir barakaydı. Eni de boyu da iki metre genişlikte bir yerdi. (…) Kulübemi çok seviyordum. Küçük bir yerdi. Uzansam ayaklarım duvara değerdi. Helası, lavabosu yoktu. Ellerimi dışarıdaki bir bidondan yıkıyordum. Fakat bu küçük oda, beni doyuracak seviyede hizmet veren yerlerden biri oldu. Çok mütevazı ve sade bir yerdi; fakat daha sonra meydana gelecek nice hizmetlere işte bu oda analık yapmıştı. Bir han gibi işlerdi orası... Bazan Ali Rıza Güven Bey, Sacid Bey ile beraber, bazan Saffet Solak Bey, bazan da bir başkası gelirdi. Ben de hususi çay yapar ve ikram ederdim. Ali Rıza Güven Bey, o tatlı sesiyle telefon eder ve 'Hocam, çay hazır mı?' derdi veya ben açardım telefonu 'Ağabey, çay hazır!' derdim. Gelirdi. Evliya gibi bir insandı."

Hocaefendi'yle görüşmeye veya tanışmaya gelenler çok defa Hacı Kemal Erimez'i bu tahta kulübenin önünde otururken veya dolaşırken görür.

İlk Işık Ev

Yurt olmayan veya yurdun ihtiyacı karşılamadığı yerlerde eğitim gönüllülerinin açtığı evler vardır. Zaruri eşyalarla sade bir şekilde tefriş edilen bu evlerde çevre okullarda okuyan lise veya üniversite öğrencileri kalır. Bu öğrenciler, eğitim hizmetlerine gönül vermiş birkaç esnaf, öğretmen veya başka meslek gruplarından insanların himayesinde, bir taraftan eğitimlerini görürken bir taraftan da nezih bir ortamda kendilerini manevi ve ahlaki yönden en iyi şekilde yetiştirmeye çalışırlar.

İzmir'de bu ışık evlerin ilkinin nasıl açıldığını yine Hocaefendi'den dinleyelim:

"1968 senesi hac dönüşünde İzmir Müftüsü Ahmet Karakullukçu bir imam arkadaşla Ankara'ya beni almaya gelmişlerdi. O zamanlar üniversiteli arkadaşların kaldığı evler vardı. O akşam otuz beş kadar üniversite talebesi sohbet için toplanmışlar bizi de davet etmişlerdi. Ahmet Karakullukçu Bey ile beraber gittik. O zamanlar bu kadar üniversite talebesinin böyle evlerde kalması ve kendilerini bu şekilde dindar yetiştirmeleri çok büyük bir hadise idi ve Ahmet Karakullukçu, onları bir arada görünce çok duygulanmış, son derece memnun olmuştu. Yolda gelirken bana, 'Biz de böyle bir ev açalım. İzmir'e gidişte ilk işimiz bu olsun. Siz bir ev tutun, istediğiniz talebeleri de yetiştirin, kirasını ben İlim Yayma Cemiyeti'nden temin ederim.' dedi. Böylece Tepecik tarafındaki ilk evi tutmuş olduk.

Ahmet Karakullukçu'nun bu hizmeti unutulacak gibi değildir. O bunları söyleyince dünyalar benim olmuştu. O gün için 500 liraya tuttuğumuz bu evin bir sene kadar kirasını İlim Yayma Cemiyeti'nden alarak o ödedi ve İzmir'de bu türlü hizmetlerin başlamasına ilk nüve bu evle atıldı...

Burası iki katlı bir binaydı. Üstünde de bir çekme kat vardı. Fırsat buldukça ben de bu eve gidip geliyordum. Abdullah Aymaz, Ali Candan, Mehmet Atalay ve Hüseyin Rençber Beyler devamlı kalan arkadaşlarımızdı.

Orası mahalle olarak çok kötü bir mahalleydi. Fakat bu evde hikmetini bilemediğim bir ruhanilik vardı. Gece geç vakitlere kadar kalırdım ve ayılmak bana çok zor gelirdi. Ancak Kestanepazarı'ndaki mesuliyetim sebebiyle dönmek zorundaydım." (Küçük Dünyam)

1 Ocak 1992 tarihli Sızıntı dergisinin "Işık Evler 1" adlı başyazısında Hocaefendi bu evleri şöyle anlatır:

"Işık evler, ışık süvarilerinin kışlaları, hak erlerinin halvethane ve zaviyeleri, gözlerini ilim ve marifetle açıp kapayan kudsilerin varidat iklimleridir. Tadını, havasını, rengini, rayihasını ötelerden alan ışık evler, dünyada, ukba yamaçlarına kurulmuş ve fizik ötesi âlemlerin rasathaneleri gibidirler. Onların aydınlık ikliminde en mübtedi insanlar bile, mikro âlemin en sırlı koridorlarında rahatlıkla dolaşabilir ve makro âlemin en girift, en ürpertici derinliklerini bir solukda geçer; geçer de, hareket noktasının aydınlığı sayesinde kara deliklerin merkezine ışıktan tahtlar kurarak inanca açık sînelere tefekkür, marifet ve zevkiruhani tayfları salarlar.

Işık evler, hangi şehir, hangi mahalle ve hangi sokakta bulunursa bulunsun, ötelere açık iç yapılarının remzi olan kapıları, pencereleri ve binaların ön cephesinden caddeye sarkan cumbaları gibi balkonlarıyla, her zaman emsali evlerden bir kaç adım ötede bulundukları hissini uyarır ve sonsuza açılmaya namzet ruhlar için âdeta birer terminal, birer liman vazifesi gördüklerini hatırlatırlar. Gönül gözleriyle bu terminal ve bu limanlarda dolaşmasını bilenler, gün gelir, ulaşacakları sahillerin rüyalarıyla o kadar maveraileşirler ki, kâh gözlerini yumar burayı dinler oranın diliyle cevap verirler, kâh oraya ait soluklarla coşar buradan nefeslerle neler neler fısıldarlar..."

Bu sözlerle tarif ve tavsif edilen ışık evlerin sayısı; önce İzmir'de birer ikişer artacak ardından bütün Anadolu'ya yayılacak ve âdeta çöplükler arasındaki gül bahçeleri gibi toplumda yaşanan ahlaki çöküntüye rağmen vatanını, milletini yürekten seven yüksek seciyeli, gönlü ve kafası aydın bir neslin yetişmesine vesile olacaktır.

İmam Hatip ve Yüksek Okulları Talebe Cemiyeti

Hocaefendi, Kestanepazarı Kur'an Kursu'ndaki görevinden bazı kurs yöneticileri ve hocaların olumsuz tavrı yüzünden 12 Mart Muhtırası'ndan kısa bir süre önce ayrılmak zorunda kalır. Bu ayrılış hem Hocaefendi hem de kurstaki talebeler için çok zor olur. Hocaefendi anlatıyor:

"Unutamıyordum o günleri ve tahta kulübemi. Unutacağa da benzemiyordum. Nasıl unutabilirdim ki, ben bu kulübeyle âdeta ruhumun en mahrem sırlarını paylaşmıştım. Hele gözümün önünde tüllenen talebelerim... Onları son gördüğümde nasıl da mahzunlaşmış ve âdeta o masum bakışlarıyla bana "Bizi kime bırakıyorsun?" diye yalvarmışlardı. Ah keşke, hiçbirini bırakmadan hepsini yanıma alabilseydim fakat o zaman bu mümkün değildi." (Küçük Dünyam)

Hocaefendi, Kestanepazarı'ndan ayrıldıktan sonra, başta Hacı Kemal olmak üzere dava ve kader arkadaşları, hem onun üzüntüsünü biraz hafifletmek hem de başlatılan hizmetleri kesintiye uğratmadan devam ettirmek için Hocaefendi'ye bir dernek kurmayı teklif ederler. Bu derneğin çatısı altında arzu edilen eğitim hizmetleri daha rahat yürütülebilecektir. Gerisini olayı yaşayanlardan dinleyelim.

Mehmet Uslu:

"Hocaefendi, Kestanepazarı'ndan ayrıldıktan sonra bir akşam bizim evde toplandık. Hacı Kemal'in Aydın'da kurduğu

Aydın Hayırlar Derneği gibi bir dernek kuralım dedik. Tabii o zaman fazla esnaf yok. Hepimiz beş-on kişiyiz ve küçük esnafız. Hocaefendi 'Derneği neyle kuracaksınız?' dedi. Kimsede para yok. Ben dedim: 'Hocam bu ev benim. Bir de arabam var. Allah'a şükür borcum falan da yok. Bunları satalım, gerekirse bütün sermayemi ortaya koyarım.' Diğer arkadaşlar da böyle cömertçe ileri atılınca Hocaefendi çok memnun oldu. Epey duygulandı, ağladı. Ertesi gün resmî işlemlere başladık. Dernek için yer meselesi gündeme geldi. Fettah Camisi'nin tuvaletlerinin üstünde bir odamız vardı, orayı dernek binası yaptık."

Yusuf Pekmezci:

"İmam Hatip ve Yüksek Okulları Talebe Cemiyeti adıyla bir dernek kurduk. 'Dernekte yönetici olarak kimler görev alsın, başkanı kim olsun?' diye istişare edildi. Nihayetinde 'Hacı Kemal'in bu işlerde tecrübesi var, dernek başkanı o olsun.' denildi ve Hacı Kemal başkan oldu, biz de üç-beş arkadaş mütevelli üyesiyiz. Birlikte çalışmaya başladık. Sık sık toplanıyor, neler yapabileceğimizi görüşüyoruz, tabii her işimizi Hocaefendi'ye soruyoruz. Ona danışmadan karar vermiyoruz. Bazen Hacı Ağabey, 'Oğlum her şeyi niye soruyorsunuz, yazın çizin bitirin işi!' diyordu. Bunu belki bizi denemek için söylüyordu, çünkü kendisi Hocaefendi'ye bizden bin kat daha bağlıydı."

Güzelyalı Öğrenci Yurdu

Hacı Kemal'in başkanlığını yaptığı İmam Hatip ve Yüksek Okullar Talebe Cemiyeti'nin aldığı ilk kararlardan biri, Kestanepazarı'ndan talebeler için bir yurt açmak olur.

Önce uygun bir bina bulmak gerekmektedir. Hocaefendi, Kestanepazarı'ndan ayrılınca Güzelyalı'da bir eve taşınmıştır. Hocaefendi'ye yakın olması için Güzelyalı'da boş bir bina bulu-

nur ve o günün parasıyla 4.000 liraya kiralanır. Sıra yurdun tefriş edilmesine gelmiştir.

Ancak o dönemde imkânlar sınırlıdır. Yurdun masraflarını tek başına göğüsleyebilecek kimse yoktur ama aşkla, şevkle, ihlasla bu yolda her şeyini ortaya koyacak beş-on eğitim gönüllüsü vardır ve bunlar aralarında bir iş bölümü yapıp canla başla çalışmaya başlar. Kimi yurdun halısını, kimi kilimini, kimi perdesini, kimi mobilyasını, kimi mutfak eşyalarını, kimi battaniyelerini temin edecektir.

Dernekte mütevelli üyesi olan ve gönüllü olarak derneğin muhasebe işlerini üstlenen İsmail Güzel anlatıyor:

"Kestanepazarı'nda yöneticilerin baskısı ve olumsuz tavrı neticesinde hizmetleri kısıtlanan Hocaefendi orayı bıraktı. O bırakınca kırk-kırk beş tane delikanlı 'Biz hocamızdan ayrılmayız.' dediler. O kırk-kırk beş kişiyi barındırmak durumundasınız. Onlar yurtlarını yuvalarını terk edip gelmişler, hepsi gariban delikanlı. Kimi imam hatipin sonunda kimi başında okuyor. Alelacele bir yer bulma gayretine girdik. Önce dernek kuruldu. Sonra Güzelyalı'da büyükçe ve eski bir ev tutuldu. Evin sahibi Alsancak Camisi'ni yaptıran Ahmet Üzümcü'nün yakınları, kendisi vefat etmiş. İki katlı bir binaydı. Alt katta mutfağı, idare odası falan vardı. Üst katı da yatakhane ve dershane olarak kullanılıyordu.

Orayı da sık sık su basıyordu. Pek rahat değildik ama 4.000 liraya kiralamıştık. Açık bir hanım vardı, Ahmet Üzümcü Bey'in akrabalarından. O gelir kirayı benden alırdı. Bir gün yine kirayı almak için geldi. Ben o kadına; 'Vaziyetimiz biraz sıkışık. Talebelerin yiyeceğini, içeceğini zor karşılıyoruz. Burayı tuttuk sizden 4.000 lira ile ama bunu karşılamakta zorluk çekiyoruz. Siz burayı bir hayır kurumu olarak kabul eder de kirayı 1.000 liraya indirirseniz memnun olacağız, devam edeceğiz. Değilse bizim burada durmamız mümkün olmayacak.' dedim. Arkadaşlarla

görüşmeden ferdî olarak bunu söylemiş bulundum; çünkü para işlerine ben bakıyordum. Kadın bana, Allah razı olsun, şöyle dedi: 'Ahmet Bey'in ruhu bu çocuklardan memnun. Devam edin, siz buradan ayrılmayın. Zararı yok bundan sonra 1.000 lira verin, biz razıyız.' O günlerde çok büyük bir iyilikti bu bizim için. İnşallah bu, o kadının kurtuluşuna vesile olur."

Bozyaka Yurdu

Güzelyalı'daki yurdun alt katını yağmur yağdığı zaman su basmaktadır. Ayrıca yurt binası eski ve yurdun öğrenci kapasitesi düşüktür. Yurda talep de artınca yeni bir yurt ihtiyacı doğar. Hemen arsa arayışına gidilir.

İbrahim Kocabıyık anlatıyor:

"Hocaefendi 'Güzelyalı'daki yurdun dışında yeni bir yurt yeri bulsak.' diye düşünüyormuş. O günlerde Isparta'da Üstad Hazretleri'nin arabası kaza yapmış galiba, arızalıymış. Tamir ettiremiyorlarmış. Hocaefendi bunu öğrenince hatırladığım kadarıyla 8 veya 18 bin lira gibi para topluyor, Üstad'ın arabasını getirtip tamir ettiriyor. Sonra da biniyor arabaya, hatta Mehmet Ali Şengül Hoca da arabanın içinde, yer arıyor. Bozyaka'nın yerini üstadın arabasıyla bulmak nasip oluyor."

Bozyaka Yurdu'nun arsasını, ileride pek çok hayırlı hizmetlere vesile olacak Akyazılı Vakfı'nın kurucusu Nefi Akyazılı verir. Arsa bulunmuştur bulunmasına ama asıl iş bundan sonra başlayacaktır ve bu işin maddi manevi yükünü yine Hacı Kemal'le birlikte mütevelli heyetinde yer alan bir avuç eğitim gönüllüsü üstlenecektir ama hem Hocaefendi hem de onlar, daha çok insanın bu güzel ve hayırlı hizmetlere omuz vermesini ister. Zaten mütevellinin tek başına yurt yaptırmaya gücü yetmeyecektir. Onlar da ulaşabildikleri hayırsever insanlara hizmeti anlatırlar dillerinin

döndüğünce. Ardından bu hayırsever insanları bir akşam yemeğinde bir araya getirirler ve onlardan yardım talep ederler.

O toplantıya katılanlardan biri de o günlerde henüz genç olan ve İzmir Belediyesi'nde harita-kadostra memuru olarak çalışan İlhami Küçüktepe'dir. Şimdi onu dinleyelim:

"Yurdun arsası alındı ama hiç mühendis arkadaşımız yok, tanıdığımız yok. Bana dediler, 'Bir yurt yapacağız buraya. Bize bir mühendis veya mimar bulsanız.' Sonra belediyede çalışan bir arkadaş vardı rica ettik, onu getirdik.

Projeyi o çizdi. Hafriyatını yaptık, temeli attık. Ben çok iyi hatırlıyorum, haritacı olduğum için hafriyatını ben ölçtüm. Hafriyat yapıldı, temel atıldı; daha inşaata başlamadan, 35 bin lira borcumuz var. Ondan sonra Hacı Kemal Ağabeyler derlemişler toplamışlar; vefat etti Allah rahmet eylesin, Turgutlu Pazarı'nın sahibi Mehmet Sevimlican'ın Üçkuyular'da büyük geniş bir salonu olan bir evi vardı; oraya İzmir'in ileri gelenlerinden yirmi beş-otuz kişi, işte 'Biz böyle böyle bir yurt yapacağız.' diye davet edilmiş. Hacı Kemal Ağabeyler onları tanıyorlar. Hasbelkader bizi de davet ettiler o gün. Biz zengin filan değiliz, öyle para verecek hâlimiz de yoktu. Sonra orada hiç unutmuyorum, İzmir'in en zenginlerinden Bilginoğlu Zeytinyağları'nın sahibi Erdem Bilginoğlu Bey, 'Benden on beş bin lira!' dedi sonra kalktı, çıktı gitti. O arada Hacı Kemal Ağabey güzel bir şey anlattı. Kapıdan girişte sağda oturuyor. Onun bütün gayesi böyle hizmete para toplansın, hizmet olsundu. Kemal Ağabey çok derin bakışlı bir insandı. Böyle gözlerinin üzerinden veya altından aşağı doğru değil de yukarıya doğru derin bakardı. Ben onun bakışlarına hayran kalırdım.

Orada tabii bir sürü izzeti ikram olduktan sonra o, Medine-i Münevvere'de yaşadığı bir vakayı anlattı. Bunları orada bir ziyafete çağırmışlar. Misafirler sırada ne olduğunu bilmediği için ge-

len yemeklerden yemişler bol bol. İyice mideleri dolmuş. Ondan sonra bir kuzu getirmişler. Hacı Kemal Ağabey, 'Eyvah! Şimdi yaktınız beni! Şimdi ben yan yatıp ağzımı açacağım, siz o kuzuyu yavaş yavaş benim ağzıma koyacaksınız, mümkün değil yemeden gitmem.' demiş. Böyle hoş fıkralarla ortamı yumuşatmıştı."

O toplantıda toplanan parayla yurdun inşaatı başlar. İnşaatın müteahhitliğini de o yıllarda inşaat işleriyle uğraşan Hacı Muammer Türkyılmaz üstlenir. Neticede yurt, büyük fedakârlıklarla ve tamamen gönüllülük esasıyla ve Allah rızası için çalışan insanların gayretleriyle bazı eksiklikleri olmakla birlikte iki-üç yıl içinde faaliyete hazır hâle gelir. Ancak yurdun açılabilmesi için belediyeden ruhsat alınması lazımdır. Bu vazife de Hacı Kemal'e düşer. Dönemin İzmir Belediye Başkanı Osman Kibar'dan randevu talep edilir. Ancak beşinci müracaatlarında randevu alınabilir.

Hacı Kemal, Mehmet Uslu ve Mahmut Sarıoğlu'nun da içinde bulunduğu beş kişilik bir heyet; Osman Kibar'la görüşmek üzere belediyeye gider. Olayın devamını Mahmut Sarıoğlu şöyle anlatıyor:

"Osman Kibar'ın yanına gittik. Daha önce İzmir'deki bütün resmî zevatı gezmiştik. Hepsi 'Hım hım...' diyor, dalga geçiyor bizimle. Osman Kibar'ın yanına gittik, makamına girer girmez Hacı Kemal, 'Osman! Sekreterlerin, bizi buraya sokmadılar, bu bizim beşinci gelişimiz.' dedi. Adam çağırdı sekreterini, 'Siz ne diye bu adamları almadınız? Kime sordunuz? Nereye danıştınız?' falan, bir güzel fırçaladı. Sonra bizden tekrar tekrar özür diledi.

Kemal Ağabey, 'Ben senin önünde Aydın'da İncirliova'da kaç dana kesmiş adamım. Bize yapacağın arkadaşlık bu mu? Bize böyle mi yardım edeceksin?' dedi. Osman Kibar, 'Yahu Hacı Kemal, yapma eyleme. Söyle ne istersen yaparım!' diye onu sakinleştirmeye çalışıyor.

'Bak, biz bir yurt açacağız. 1600 metre yerimiz var ama sadece bir tapumuz var. Ne planımız, ne projemiz var. Buraya ruhsat istiyoruz.' dedi. Osman Kibar, 'Bak Hacı Kemal, ben

seni severim, sen varını yoğunu parti için harcadın. Şimdi bu yola girmişsin, iyi güzel. Yalnız biz bu seçimleri yüzde doksan sekiz kaybedeceğiz. Onun için ben şimdi sizin ruhsatınıza imza atarsam, sandalyeden indiğim gün, senin ne taşını bırakırlar ne tacını. Sen şimdi bir dilekçe yazacaksın, şu kadar kişiye bakacağız.' diye. Ben sümenin altına koyacağım ama biz kazanamazsak bu dilekçe burada kalır. Kazanırsak ben sana ruhsatı veririm. Gel sen beni dinle, bana şimdi imza attırma, zararlı çıkarsın. Yalnız sana bir akıl vereyim, bir levha yazdıracaksın üç metre uzunluğunda, iki metre genişliğinde. Çok güzel yazı yazdıracaksın, paraya acıma. Güzel boyattır, yazılar büyük puntolu olsun. Zabıtalar gelir o levhayı görüp giderler.' dedi.

Biz başkanın dediği gibi yaptık ve sonunda yurdu hizmete açtık. Bize kimse bir şey demedi. Bilahare resmî işlemler yapıldı ve ruhsat alındı."

Yurt hizmete açılmıştır açılmasına ama bir sürü eksiği vardır. Mütevelli zaten bütün varını yoğunu ortaya koymuş, inşaatı o noktaya getirmiştir ama eksiklerin de bir an önce tamamlanması gereklidir. Hocaefendi başta olmak üzere herkes bir çıkış yolu düşünmektedir. 'Kime gidelim, nasıl yapalım?' diye kıvranmaktadır herkes. Çok defa olduğu gibi tıkanıklığı aşma vazifesi yine Hacı Kemal'e düşmektedir.

Mahmut Sarıoğlu anlatıyor:

"Ondan sonra biz geldik yurdu yaptık, yeri su bastı. Binanın ne merdivenlerinin demiri var, ne banyolarının fayansı. Öyle kara kuru girdik içine. Hocaefendi'nin yanında oturmuş, kara kara düşünüyoruz; 'Nereye gidelim, nereden para bulalım?' diye. Fayansçılar ölçtüler biçtiler, dediler ki '60 bin tane fayans lazım.' Nereden bulacağız biz bunu. Kemal Ağabey dedi ki: 'Ben İbrahim Bodur'la görüşürüm ama ondan önce İzmir Sanayi Odası Başkanı Şinasi Erten'i eğer ayarlayabilirsem yurda getireyim. Yurdu bir gezdirelim. Yalnız Bornova'dan bir öğrenci evi

ayarlasın arkadaşlar; oraya her fakülteden birer, ikişer talebe koysunlar. O'nu buraya getirip gönlünü yapabilirsek işimiz hallolur inşallah.' Bunun üzerine Hocaefendi, 'Ne istersen onu yap, ben anlamam.' dedi.

Kemal Ağabey, Şinasi Erten'den randevu almış. Onunla birlikte gittik Şinasi Bey'i getirdik, yurdu gezdirdik. Beşinci kata kadar çıkarttık ama her şey yarım. Hacı Ağabey bu arada yurdun amacını, hizmetleri anlatıyor heyecanla. O zat dedi ki: 'Peki, Kemal buraya kadar nasıl yaptırdınız bunu?' Hacı Kemal de nasıl sıkıntılarla, fedakârlıklarla o noktaya gelindiğini anlattı güzelce. Sonra onu önceden ayarlanan öğrenci evine davet etti. 'Tamam.' dedi o zat, 'Kemal, ben bugünümü sana adadım. Sana tabiyim, ne dersen onu yapacağım.'

Bornova'daki eve gittik hep beraber. Biz tabii yalnız Hocaefendi'nin yanında değil, Kemal Ağabey'in yanında da bir yere gittik mi edebimizi bozmuyorduk. Zengin zevatın karşısında Kemal Ağabey'i küçük düşürür müyüz hiç? Neyse oturduk. Çocuklar çay yapmışlar, yanında bisküvi verdiler. Çay içerken Şinasi Bey soruyor çocuklara 'Sen nerede okuyorsun?', 'Ben falan fakültede.', 'Sen nerede?', 'Ben de şu fakültede.' Hepsine sordu ayrı ayrı. Dedi ki: 'Çok güzel Kemal ama buranın temizliğini, bulaşığını, yemeğini kim hallediyor? Bunlara kim bakıyor, burada kaç hanım çalışıyor?' Hacı Ağabey, 'Bizim hanımla işimiz yok, bunların her biri sırayla bir gün nöbetçi oluyor. O gün bulaşık, temizlik, yemek her şey ona ait. Bu bir gün zarfında nöbetçi kimse buranın sorumlusu o.' dedi.

Bir buzdolabımız var, onu koyduk oraya, başka yok. Şinasi Bey baktı baktı, 'Yazıklar olsun bizim insanlığımıza, bize Cenab-ı Hak bu kadar imkân, bu kadar servet vermiş; bu kadar okumuşuz, bunları bizim yapmamız lazım. Memleketimizin kurtulması için bizim çalışmamız lazım ama benim şimdi aklım duruyor, demek ki vatan için, millet için çalışanlar varmış. Ben

hayret ettim size, çok teşekkür ederim Hacı Kemal. Ben, bu yaşıma kadar böyle bir şey görmedim. Allah razı olsun, bana öyle bir iyilik yaptın ki… Benim selamımla git, yüz bin fayans al İbrahim Bodur'dan.' dedi."

Temeli ihlasla atılan ve böyle zorluklarla, fedakârlıklarla inşa edilen Bozyaka Yurdu; kendinden sonra bütün Anadolu'da açılacak yurtlara emsal teşkil edecek, 1980'den sonra da Yamanlar Koleji'nin ilk binası olarak farklı bir boyutta hizmet vermeye başlayacak ve hem yurt hem de okul olarak nice güzel hizmetlere vesile olacaktır.

İlk Himmet Toplantıları

Çalışma, gayret gösterme, emek harcama; azim, niyet; yardım, ihsan, lütuf, koruma; manevi yardım gibi anlamlara gelen himmet kelimesinin adanmışlar hareketi için apayrı bir manası ve önemi vardır. Çünkü İzmir'de mayalanan eğitim hizmetlerinin, ilim irfan yuvalarının temelinde hep Anadolu insanının alın teriyle kazandığı paralarla yaptığı himmetler vardır. Bu insanlar; sadece parasıyla değil; en kıymetli sermayesi olan zamanını harcayıp gece gündüz koşturmasıyla, çevresine dilinin döndüğünce hak ve hakikati anlatmasıyla, yerine göre yurt veya okul inşaatlarında bir işçi gibi çalışmasıyla, hepsinden önemlisi yüreğini ortaya koymasıyla da himmet ederler.

Kestanepazarı cemaati, Hocaefendi'den önce de kendilerine göre himmet toplar. Bu, ya cami çıkışında cemaatten yardım talep etme ya da günü birlik neye ihtiyaç varsa kendi aralarında üçer beşer lira toplayıp o ihtiyacı giderme şeklinde olur. Mesut Kızılhisarlı anlatıyor:

"Hacı Kemal ile dostuz, Osman Kara ile dostuz. Yapılacak bir hizmet var, para lazım; hemen elimizi cebimize atarız çıkarırız. Ne var cebimizde on lira 'Ya yeter mi bu?' 'Tamam bu yeter.' Hemen Osman Hoca alır, tamam bu iş bitti. 'Ya bu yetmez

oğlum!' 'Peki Hocam buyur kasanın anahtarını, ne kadar ihtiyaç varsa al.' derdik. Bu kadar da Allah bize bir sahavet verdi."

Fethullah Gülen Hocaefendi, bu himmetlerin belli bir sisteme göre yapılmasını tavsiye eder. Buna göre cami cami veya dükkân dükkân dolaşmak yerine ehli himmet insanları bir araya toplayıp yapılacak hizmetleri anlattıktan sonra onların himmetine müracaat edilecektir. Böylece bir yandan zaman kaybı önlenmiş olacak, bir yandan da hem himmet isteyen hem de istenilen kişiler için sıkıntı yaşanmayacaktır. Toplantıya katılanlar kesesinin ve gönlünün genişliğine göre bir yıl boyunca ne verebilecekse orada vaatte bulunacak, dernek veya vakıf idarecileri de bunları kayda geçirecektir. Daha sonra mütevelli heyeti hem vadedilen himmetlerin toplanma şeklini hem de nerelere ve nasıl sarf edileceğini belli prensiplere göre planlayacaktır. Hocaefendi, ayrıca himmetlerin çöle düşen damlalar gibi buharlaşıp gitmemesi için dernek veya vakıf kanalıyla bir kasada toplanmasını, harcamaların da yine mütevelli toplantılarında istişare edilerek tek elden yapılmasını tavsiye eder. Fakat bu himmet tarzının benimsenmesi ilk başlarda kolay olmaz. Hacı Kemal, Hocaefendi'nin nezaketle ve biraz da kapalı bir üslupla ifade ettiği bu meseleyi mütevelliye daha açık ve gür bir sesle anlatır. Mesut Kızılhisarlı'yı dinleyelim:

"Bir gün beni çağırdılar, Hacı Mete Bey'in evine. Bu zat evinin bir katını hizmete tahsis etmişti. Evinin yukarısında bir arsa vardı, onu da okul için vermişti. Hizmet o zaman başladı. Oraya gittim. Sandalyeye oturdum. Karşımda Hocaefendi, yerde oturuyor. Sol tarafımda Hacı Kemal Ağabey var. Tahmin ediyorum Yusuf Pekmezci de vardı orada. Dört-beş kişiyiz. Hacı Mete Bey'in hizmete verdiği dairedeyiz. Hacı Kemal dedi ki: 'Hacı Mesut bundan sonraki yardımlarımızda bölünmeyeceğiz, en ufacık bir yardım bundan sonra tek yerde toplanacak.' 'Ya…' dedim, 'Sen ne diyorsun Hacı Ağabey, bu kadar tanıdığımız var, bu adamlar bizi bırakır mı, alıştırdık. Devamlı geli-

yorlar.' Hocam hiç sesini çıkarmıyor. Dedi ki: 'Hizmet başlıyor, okul yapılacak. Ben o kadar söylüyorum, tek elde tek kolda toplanacağız.' dedi. Ondan sonra bu hizmetler başladı. Enerji dağılmayacak hepimiz aynı yere parmağımızı basacağız, tek yerde toplanacağız. Bunu, o anda kavrayamadım."

Hocaefendi bu himmet tarzına model olarak Peygamber Efendimiz'in yaptığı himmet toplantılarını gösterir. Peygamber Efendimiz değişik vesilelerle ashab-ı kiramı toplamış bir konuşma yaparak onlardan yardım talep etmiş sahabe de her defasında varını yoğunu ortaya koyarak Efendimiz'in talebine cömertçe karşılık vermiştir. Bunların içinde en meşhuru ve göz dolduranı Tebük Savaşı için yapılan yardımlardır. Peygamber Efendimiz, savaş masrafları için sahabeden mali yardım talep edince Müslümanlar, sırf Allah rızası için yardıma koşar. Kimi malının dörtte birini, kimi yarısını, kimi de bütün servetini döker ortaya. O gün en civanmert davrananlardan biri Hazreti Ebubekir'dir. Bütün servetini getirip Allah Resulü'ne teslim eder. Efendimiz, "Ey Ebubekir çocuklarına bir şey bıraktın mı?" diye sorunca "Ya Resulullah, ben onlara Allah ile Peygamber'ini bıraktım." diye cevap verir. O gün bir de verecek hiçbir şeyi olmadığından bu hayır yarışının dışında kaldığı için gözleri yaşlı, boynu bükük, içi burkularak uzaktan hüzünle bakan sahabiler vardır. Onları da Kur'an-ı Kerim, Tevbe suresinin 92. ayetinde şöyle teselli eder: "Kendilerine binek sağlaman için sana geldiklerinde, 'Sizi bindirecek bir binek bulamıyorum.' deyince, harcayacak bir şey bulamadıklarından dolayı üzüntüden gözleri yaş dökerek dönen kimselere de (sorumluluk yoktur)."

Gerek İzmir'de, gerekse daha sonraları diğer şehirlerde yapılan bu himmet toplantılarında çok defa asr-ı saadettekine benzer tablolar yaşanır. Kimi bir yıllık kârını, kimi bütün maaşını, kimi harçlığını, kimi de kolundaki saati veya parmağındaki yüzüğü çıkarıp verir.

Mesut Kızılhisarlı anlatıyor:

"Hizmetin o günlerde verilen paralarla bu yerlere gelmesi, akıllara durgunluk veriyor, havsalam almıyor benim. Demek ki bu işte Allah'ın rızası var. Allah'ın mutlaka bu hizmetlere karşı teveccühü var. Bazen öyle meselelerimiz, ihtiyaçlarımız olurdu ki artık son raddeye gelmiş, iyice bunalmışız. Ne yapalım, dostlarla oturalım bir çay içelim, böyle bir derdimiz olduğunu söyleyelim bakalım ne olacak. İnanır mısınız şimdi onları hatırlıyorum da Allah Allah... Böyle talebe kardeşlerimiz olurdu, paraları yok; çıkarırlar saatlerini 'Ya param yok ama benim saatim var.' Saat, açık arttırmaya konurdu. Arkadaşlarla açık arttırma yapar, bu saati satın alırdık. Sonra arkadaşa verirdik. Yani böyle çok coşkulu günlerimiz geçti."

Mehmet Uslu anlatıyor:

"İzmir'de o zamanlar ticarete Yahudiler hâkimdi. Türkler daha çok küçük esnaftı. Mesela, benim sermayemin hepsini toplasan 15-20 bin lira ancak ederdi. 'Bir himmet yapalım, başlangıç olsun.' dedik. Güzelyalı'da Köse Mahmut'un evinde toplantı yaptık. Bir de Hacı Kemal Ağabey'in evinde toplandık. O zaman İzmir'e taşınmıştı. Balçova'da karakolun yanında güzel bir evi vardı. Orada da bir himmet yapılmıştı. Birkaç sene sonra bir himmet toplantısında ben elli bin lira vaadetmiştim. Kapıdan çıkarken birkaç kişi önüme geçip, 'Bizim sermayemizin tamamı elli bin lira yok, nasıl vereceksin bu parayı?' dedi. Allah öyle bir bereket verdi ki hem işlerimiz büyüdü hem de vaadimizi yerine getirdik."

Bu himmet toplantıları Hacı Kemal'e yeni bir ufuk açar. Artık cami önlerinde "Ne verirsen elinle o gider seninle!" diye para toplamak yerine enerjisini ve zamanını, büyük iş adamlarına hizmeti anlatıp onların himmetlerini bu yola kanalize etmeye harcar. Bu insanlara projeler sunup onlardan bu projeleri hayata geçirmek için finansman sağlamaya çalışır.

İzmir'deki Diğer Hizmetleri

Hacı Kemal'in gerek İzmir'de gerekse Ege'de 70'li yıllarda yapılan bütün eğitim hizmetlerinde, açılan müesseselerde önemli bir payı vardır. Bunların hepsini ayrıntılı olarak anlatmaya kalksak sadece İzmir dönemi için belki bir iki cilt ayırmak gerekir. O yıllarda kurulan ve nice güzel eğitim yuvasının açılmasına vesile olan Akyaka ve Akyazılı vakıflarından İzmir Şifa Polikliniği'ne kadar hemen hemen bütün müesseselerde Hacı Kemal'in az veya çok emeği geçer.

GENÇLERİN HACI ABİSİ

O Bizden Bir Parça

Hacı Kemal'in güzel hasletlerinden biri de her yaştan insanla çok rahat diyalog kurabilmesidir. O, çocukla çocuk, büyükle büyük olur. Bu yönüyle ilk evlerde, yaz kamplarında, yurtlarda gençlere hem neşe ve moral kaynağı bir arkadaş hem şefkatle onlara kol kanat geren, en küçük dertleriyle öz evladı gibi ilgilenen bir ağabey olur. Hiç bitmeyen hizmet aşkı, heyecanı ve fedakârlığıyla da onlara örnek teşkil eder. Gençlerin arasında onlardan biri gibi davranır ve bütün sıkıntılarını unutuverir. Her hâliyle, tavrıyla olabildiğince fıtridir.

70'li yılların başında İzmir'de öğrenci olan Zafer Ayvaz anlatıyor:

"1970'li yılların başında öğrencilik devresinde tanıdım Kemal Ağabey'i. Aksiyon ve hareket adamı olması yönüyle bende derin bir iz bıraktı. Ben onun oğlu yaşında sayılırım ama aramızdaki diyalog bir kardeş gibidir. Hiçbir zaman için itici bir hâl söz konusu değil. Devamlı sempatik, yerinde duramayan, insan canlısı bir şahsiyet Kemal Ağabey. Babamız yerinde bir insan ama buna rağmen ezilmiyorsunuz yanında. Kendinizden bir parça gibi görüyorsunuz onu."

Adliyede Dökülen Gözyaşları

Damadı Dr. Mahmut Akdoğan anlatıyor:

"Lise ikiden üçe geçtiğim zaman Buca'da ikinci kamp açılmıştı, 1969 yazı. Ağabeyim Ahmet Akdoğan zaman Yüksek İslam Enstitüsü'nde okuyordu. Abdullah Aymazlar, İsmail Büyükçelebiler ağabeyimin arkadaşlarıydı. O vesileyle ben ikinci kampa gittim. Namaza filan orada başladık. İlk kampa gittiğimde bir ay kaldım. Sonuna doğruydu, ağustos ayıydı zaten. Kayınpeder vakfın yöneticisiydi. Onunla ve bütün mütevelli heyetiyle, oradaki büyüklerimizle o zaman tanıştık. Ondan sonra da devamlı onlarla beraber olduk.

İşte kayınpeder Hacı Kemal Erimez, ondan sonra Mehmet Uslu, Yusuf Pekmezci, Naci Şençekicer, Zeki Sakman, Mustafa Ok… Bunlar bizim o günlerde önde olan, ilk gördüğümüz ağabeylerimizdi. Bunların hepsi fedakâr, canını dişine takıp koşturan, o talebelere kendi evlatlarından öte gayretlerle yardımcı olan insanlardı. Kayınpeder, o zaman tabii Hacı Kemal Ağabey'imiz, bize karşı alçakgönüllüydü, bir arkadaş gibi yakın hareket ederdi. Biz de ona yaş farkı olmasına rağmen sanki en samimi arkadaşımız gibi yakınlık duyardık. Bizimle öyle neşeli, haşir neşir olurdu. O, talebeler için hiçbir fedakârlıktan kaçınmayan bir insandı. Bize karşı samimi alakası, bizim kendisine karşı son derece yakın hissetmemizi sağladı. Mesela, bir talebenin bir probleminde onun oturup hıçkırarak çocuk gibi ağladığını hatırlıyorum. Yani, talebenin problemlerine de o derece yakın alaka duyan, kendi derdi gibi sahip çıkan bir insandı. O da bizi müthiş etkilerdi.

Müşahhas bir örnek vereyim bu hususta. Yanılmıyorsam Hatay Üçyol'un orada Kardeşler Apartmanı'nda mütedeyyin talebelerin kaldığı bir ev vardı. Bazı art niyetli, daha doğrusu din düşmanı kişiler hazmedemiyorlardı o çocukları ve apartmandan atmak istiyorlardı. İzmir dışından bir imam hatip talebesi oraya ziyarete gelmiş. Tutuyorlar bu çocuğa iftirada bulunuyorlar ve

çocuğu polislere yakalattırıp içeri attırıyorlar. Üç ay hapiste kaldı bu çocuk. Avukat üzerine avukat tuttular. O zaman ben çok yakın takipteydim. Allah rahmet eylesin bizim kayınpeder diğerleriyle beraber çocuğu kurtarıncaya kadar koşturdular. Ben çocuğun ailesinden hiç kimseyi görmedim oralarda. Sanki çocuğun anası babası gibi bunlar koşturuyorlardı ki önde Hacı Kemal vardı. O zaman kayınpederim olmadığı hâlde onun yakın ilgisi bana çok etki etmişti. O günlerde adliyede o çocuk için oturup gözyaşı döktüğünü hiç unutmuyorum. Sonra çocuk beraat etti."

Burası Dünya mı Yoka Cennet mi

Hacı Kemal, her fırsatta tanıdığı insanlara eğitim hizmetlerinden, pırıl pırıl gençlerin kaldığı evlerden, yurtlardan bahseder. Sonra da bir vesile ile onları buralara götürüp o gençlerle tanıştırır. Bu yolla gençlere yeni imkânlar sağlamaya, onların problemlerini çözmeye çalışır. Ankara'da bulunduğu bir gün İlim Yayma Cemiyeti Başkanı Abdülkavi Bey'e de hizmeti anlatır ve öğrencilerin ihtiyaçlarını dile getirip ondan elli burs sözü alır. Ardından ona, burs verdiği öğrencileri ve yaşadıkları atmosferi bizzat göstermek ister.

Salih Öz anlatıyor:

"1979 yılı yaz aylarıydı. Ben, Ankara Bahçelievler Birinci Cadde'de, Zafer Apartmanı'nda talebelerle kalıyorum. Hacı Kemal Ağabey bir gün yanında altmış yaşlarında bir zatla çıktı geldi. Hacı Ağabey'i ben İzmir'e geliş gidişlerimde uzaktan tanıyordum. 'Hoş geldiniz, buyurun!' dedik, içeri aldık misafirleri. Oturduk salona, Hacı Ağabey bizi o yaşlı zatla tanıştırdı. 'Bu, İlim Yayma Cemiyeti Başkanı Abdülkavi Bey.' dedi. Biz de kendimizi tanıttık. Arkadaşlardan kimi imam hatipte, kimi eczacılık fakültesinde, kimi teknik öğretmenlikte okuyor.

Odaları gezdiler. Abdülkavi Bey yataklara baktı, biraz sertti yataklar. 'Siz burada mı yatıyorsunuz?' dedi. Ben 'Evet.' dedim.

'Ya oğlum sert değil mi bunlar?' dedi. Ben de 'Efendim bunlar yumuşak. Suntanın üzerinde battaniye var, biz battaniyelerin üzerinde yatıyoruz. Efendimiz hasır üzerinde yatıyormuş…' dedim.

Namaz vakti geldi. Namazı imam hatipte okuyan Usame adındaki arkadaş kıldırıyordu. Namaza durduk, Usame, Kur'an okumaya başlar başlamaz Hacı Kemal Ağabey, koyuverdi kendini. Onun hâli Abdülkavi Bey'e ve bize de tesir etti. Biz de başladık ağlamaya. Çok hoş bir hava oldu. Ağlaya ağlaya namaz kılıyoruz. Tesbihattan sonra Abdülkavi Bey dedi ki: 'Hacım, Allah aşkına biz cennette miyiz dünyada mıyız? Bana söyler misin?' O da çok halis bir insan. 'Yok.' dedi Hacı Ağabey, 'Dünyadayız.' 'Hayır burası cennet, cennet!' dedi Abdülkavi Bey. O zaman Hacı Kemal Ağabey; onun büyüklüğünü görüyoruz burada, o ağlarken bile hizmeti önde tutan bir insan; âdeta gayp âleminden şehadet alemine dönüyor gibi, 'Ne o Abdülkavi Bey elli bursu az mı gördün, yüz mü yapalım?' dedi. Bunun üzerine Abdülkavi Bey, 'Yüz olsun, yüz elli olsun, az bile bunlara!' dedi. O zaman Hacı Kemal Ağabey'i gördüm, belki his insanıydı ama aklı hislerinin önündeydi. Kiminle nasıl konuşulacağını, nerede neyin söyleneceğini çok iyi biliyordu."

Doktor Kahid

Kahid el-Kayed'in Hacı Kemal'le tanışmasından bahsetmiştik. Aslen Ürdünlü olan Kahid, Türkiye'ye üniversite eğitimi için gelmiştir ve 60'lı yıllarda Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde öğrencidir. Hacı Kemal, bütün gençlerle çok iyi anlaşır ama Kahid'le ayrı bir yakınlığı vardır. Ona özel ilgi gösterir. Bu özel ilgide, annesinin Arap asıllı olmasının yanında Kahid'in gurbette bulunması ve fıtrat itibariyle birbirlerine çok benzemeleri etkili olmuş olabilir. Kahid de Hacı Kemal gibi şen şakrak, latifeci, hayat dolu bir insandır. Aynı zamanda da çok samimi, ihlaslı, dinî hassasiyetleri güçlü bir genç.

Doktor Kahid'le Hacı Kemal arasında zaman zaman hoş şakalaşmalar olur. Bunlardan bir ikisini güzel birer hatıra olarak Doktor Kahid'in ağzından nakledelim:

Büyük Bir Alim Size Vaaz Edecek

"Biz birkaç arkadaş bir evde kalıyoruz. Hacı Kemal Ağabey sık sık bize gelir, bazen geceleri de bizde kalırdı. Bazen de bizi İncirliova'ya götürür, orada misafir ederdi. Çok bonkör, çok cömert, çok hayırsever bir insandı. Yalnız Hocaefendi'ye değil, kiminle giderse, illa ona misafirperverlik edecek. İlla o para verecek, o yedirecek. Çok severdi ikram etmeyi.

Hacı Kemal ve arkadaşları bir pazar günü eve geldiler. Hacı Kemal Erimez, İrfan Akça, Rahçan Akça, bir de Hafız Ahmet Alçiçek var. Dediler ki: 'Hacı İrfan'ın bir mandırası var, Aydın yolunda. Orada bir yemek yiyeceğiz, seni de götürelim.' 'Peki.' dedim, 'Yalnız ben entariyle gideceğim.' 'Olur.' dedi Hacı Ağabey. 'Mahzuru yok mu?', 'Mahzuru yok.' Arap kıyafeti giydim ben. Tam giderken yolda marul almak istediler. İndik, marulcuya gittim. Marulcu beni görünce Arap kıyafetiyle, -o zaman böyle Arap kıyafetiyle gezen yoktu Türkiye'de- çok şaşırdı. Marul aldık, herkes marulcuya yanaşıyor marul almak bahanesiyle bana bakıyor. Ondan sonra arabalar çoğaldı orada, adam sevindi 'Aman Allah aşkına gitme!' diyor, Hacı Kemal arabadan bağırıyor, 'Ulan Arap oğlu gel, Allah aşkına gel, seni bırakırız...' 'Bırakırsan bırak, ben geziniyorum.' dedim. Bir ileri bir geri gidip geliyorum. Marulcu çok sevindi, 'Allah aşkına gitme, marul bitene kadar!' diyor. Ondan sonra arabaya bindim. Hacı Kemal kızdı, bağırdı bana, ben oralı olmadım. Oradan Ayrancılar'a gittik. Öğlen namazını bitirmişler, cemaate yetişemedik. Kendi kendimize cemaat olduk. Tabii ben imamlık yaptım. Hacı Kemal gitti, ardından Yusuf Erdoğan'ın babası Yürük Hoca geldi ve orada bulunan cemaate dedi ki: 'Bu adam Suudi Arabistan'da büyük alimdir, size sohbet edecek, vaaz edecek.' Onlar da 'Olur,

Allah razı olsun!' dediler. Hemen gittiler, tabii benim haberim yok. Dışarıda sıralamışlar masaları sandalyeleri ve cemaate haber vermişler: 'Bir hoca var, çok büyük alim, Suudi Arabistan'dan gelmiş.' Ben namaz kıldıktan sonra Yörük Hoca kulağıma eğildi, 'Millet sizi bekliyor sohbet edeceksiniz!' dedi. 'Ne sohbeti?' dedim. 'Hacı Kemal bize böyle böyle söyledi…' dedi. Baktım Rahçan yok, Hacı Kemal yok, İrfan yok; kaybolmuşlar. Ben Hafız Ahmet'e, 'Ne yapalım?' dedim. Hafız Ahmet dedi ki: 'Ben İhlas Risalesi'ni iyi biliyorum. Sen Arapça konuş, ben İhlas Risalesi'nden söylerim bir şeyler.' Gittik oturduk, tercüman yanımda tabi; Ahmet Hoca… Millet önümde. Bismillah başladım Arapçaya ama güzel konuşuyorum. Biraz Arapça konuşuyorum duruyorum, o başlıyor şimdi. Ondan sonra tekrar başlıyorum Arapçaya, tabii kimse Arapça bilmiyor. En son dedik: 'Halas, tamam bitirdik.'… Başladılar soru sormaya, tabii ben Türkçe biliyorum. Adam, Türkçe soru soruyor, ben tercüme edilmeden Arapça cevap vermeye başlıyorum. Akıllarına gelmiyor ki: 'Bu hoca nasıl anladı soruyu?' Sohbet bitti, şeftali yedik. Sonra baktım muhtar geldi yukarıdan: 'Efendim biz kahvehanenin orada hoparlör kurduk, hocayı bekliyoruz yukarıya.' Biz dedik: 'Şimdi emniyetten gelecekler bizi götürecekler.' Hacı Kemal hemen aldı bizi arabaya kaçtık oradan."

Hocaefendi Seni Aradı

"O sıralar Karabağlar'da İbrahim Hoca'nın yanında kalıyordum. Gece saat 12'de kapı çalındı. Ben çıktım kapıya. 'Kimsiniz?' dedim. Yorgun bir ses, 'Ben Hacı Kemal, aç!' dedi. Anlaşılan bunlar bir yerden sohbetten falan geliyorlardı. Kapıyı açtım, Hacı Ağabey, yanında bir iki kişiyle çıktı geldi. Ben içimden 'Bunlara bir güzel oyun oynayayım, şimdi tam sırası.' dedim. Sonra telaşlı bir sesle, 'Nerdesiniz siz?' dedim. Hacı Ağabey, 'Hayrola, bir şey mi oldu?' dedi. Dedim ki: 'Ya Hocaefendi sizi sordu, ne zaman

gelirlerse hemen gelsinler, dedi.' Hocaefendi, etrafında göremediği zaman Hacı Ağabey'i sık sık sorardı. Ben de onu düşünerek böyle söylemiştim. Hacı Ağabey, Hocaefendi'nin kendini aradığını duyar duymaz içeri girmeden yanındakilerle birlikte hemen döndü. Ben gerisini sonradan öğrendim. Bunlar gecenin yarısında Karabağlar'dan Kestanepazarı'na kadar iki-iki buçuk saat yürümüşler. Yorgun argın varmışlar. Telaşla kapıyı çalmışlar. Tabii Hocaefendi ayakta. 'Hocam biz geldik!' demişler. Hocaefendi 'Hoş geldiniz.' demiş. 'Hocam bizi arıyormuşsunuz, onun için böyle apar topar geldik.' deyince Hocaefendi 'Ben sizi aramamıştım, kim dedi?' diye sormuş. Onlar da 'Kahid.' demişler. Bunun üzerine Hocaefendi 'Tamam, tamam, geçin içeri.' deyip onları içeri almış. Bunlar yorgun, bitkin içeri girmişler. Gözlerinden uyku akıyor ama Hocaefendi yatmıyor sabaha kadar. Teheccüt namazı, evrad ve ezkâr, sabah namazı, tesbihat derken bunlar geceyi uykusuz geçiriyor. Tabii Hacı Kemal Ağabey'in bana nasıl kızdığını tahmin ediyorum. O sıra eline geçirse beni boğacak. Sabah olunca ben kayboldum. O gün başka yerde kaldım, eve dönmedim."

Bu Kızı İstiyorum

"Benim Hacı Kemal Ağabey'e asıl borcum, evliliğime vesile olmasıdır. Ben henüz talebeyim ama yaşımız başımız yerinde, ailemin maddi imkânları da iyi, evlenmek istiyorum. Duydum ki Yaşar Tunagür Hocaefendi'nin lisede okuyan bir kızı varmış. Okula giderken başını örtüyormuş. Yaşar Hoca'yı tanıyorum, çok samimi, İslami yaşayışı benden daha kuvvetli. Kızının da başını örttüğünü duyunca onunla evlenmek istedim. Dediler ki: 'Sen biliyor musun o kızı?' 'Bilmiyorum ama bu kızı istiyorum.' dedim. Çünkü Türkiye'de o yıllarda liseye giden, üniversiteye giden bir genç kızın başını örtmesi büyük bir hadiseydi. Ben istiyordum istemesine ama sonuçta Türkiye'de bir yabancıyım. Kimse anamı

babamı, aslımı faslımı bilmiyordu. Yaşar Hoca'nın da tek kızıymış. Herhâlde onun yerinde ben olsam kızımı vermezdim."

Kahid, kendine çok yakın hissettiği Hacı Kemal'e derdini açar. Bunun üzerine Hacı Kemal, Ankara'ya Yaşar Hoca'ya telefon edip ondan randevu ister. Hatta Yaşar Hoca, Kestanepazarı cemaatine bir şey mi oldu diye endişe eder. Onlar 'Biz hayırlı bir iş için geliyoruz.' deyince o da 'Buyurun gelin.' der. Hacı Kemal, Osman Kara ve Salih Özcan; Ankara'ya Yaşar Hoca'nın evine gidip 'Allah'ın emri Peygamber'in kavliyle kızını Doktor Kahid'e istiyoruz.' derler. Yaşar Hoca önce bir duraklar. Sonra 'Vallahi ben hayır demem, Allah'tan korkarım ama ben tek başıma karar veremem. Kızın fikrini alalım.' der. Kız, 'Ben görmeden kabul etmem!' der. Sonrasını yine Doktor Kahid'den dinleyelim:

"Sonra 'Madem öyle gideyim ben kızı göreyim o da beni görsün.' dedim. Fethullah Gülen Hocaefendi'ye, birlikte gitsek diye rica ettim. Sağ olsun o da beni kırmadı, bir Ramazan günü teravih namazından sonra birlikte Yaşar Hoca'nın evine gittik, salona oturduk. Kız bize çay kahve getirecek, böylece birbirimizi göreceğiz. Hocaefendi'ye, 'Hocam kıza sen bak, ben iyi bakamam. Sen sonra bana anlatırsın.' dedim. Başka yerde iftar edip geldik, teravihten sonra. Aralık duran kapıdan kızla annesi, rahat rahat bana bakmışlar. Sonra kız çay getirdi, Hocaefendi, 'Maşallah kocaman kız olmuş.' dedi ve hemen başını yere eğdi, ben de eğdim, yere baktık bir şey göremeden gitti. Neticede Allah nasip etti; ben ondan razı oldum o benden razı oldu, elhamdülillah hâlâ razıyız birbirimizden.

Ankara'da mevlütlü bir düğün yaptık ve evlendik. Sonra Hacı Kemal Ağabey ısrar etti 'İlla ben seni Bursa'ya götüreceğim!' dedi. Araba tuttu. Kendisi öne oturdu, eşimle ben arkaya oturduk. Ankara'dan Bursa'ya kadar götürdü kendi eliyle. Bizi orada Gönül Ferah Oteli'ne yerleştirdi. Ertesi gün 'Bir şeye ihtiyacınız var mı?' diye sordu. 'Yok.' dedim. Sonra çıktı gitti tek-

rar İzmir'e. Otelde beş gün kaldık. Bütün masrafını Hacı Kemal Ağabey kendi cebinden karşıladı. Bu, bize onun balayı hediyesi oldu. Böyle bir şeyi insanın babası yapmaz. Tabii sevdiği için yaptı bunu, Allah razı olsun.

Sonra bir münasebet oldu; 'Hocaefendi'ye teşekkür için bir şey alayım ama ne alayım?' dedim. Geldi Hacı Kemal, Allah rahmet eylesin, zeytinliğe götürdü beni. Çok güzel bir zeytin dalı aldı. Çiçekçiye götürdük, çok güzel sardırdı onu. Kurdele koydu falan… Ondan sonra 'Bu barış simgesi. Bunu götür, Hocaefendi çok sever.' dedi. Ben de saf saf götürdüm. 'Bu ne dedi?', 'Valla işte bu zeytin dalı efendim.' dedim. Aldı ve bir yere astı, bir sene asılı durdu odasında."

HACI KEMAL VE AİLESİ

Seninle Benim Evimiz Olmamalı

Hacı Kemal'in 1956 yılında Adviye Hanım'la evlendiğini anlatmıştık. Bu evlilikten sırasıyla Celal, Kamil, Sabiha, Abdullah adlarında üç oğlu ve bir kızı olur. Hacı Kemal; Hocaefendi'yle birlikte gece gündüz eğitim hizmetlerinde koşarken, İncirliova'da annesi ve eşi ile birlikte onu evde bekleyen altı çift göz vardır. Annesi oğlunun, hanımı kocasının, çocukları da babalarının, herkes gibi hep yanlarında olmasını ister. Diğer yandan her baba gibi muhakkak Hacı Kemal de evinde, çoluk çocuğuyla birlikte olmayı arzu eder ama haftada bir iki gün ancak evde kalabilmekte, hatta bazen evden ayrı kaldığı süre daha da uzayabilmektedir. Özellikle Hocaefendi'yi tanıyıp eğitim hizmetlerine yoğunlaştıktan sonra evine daha seyrek gidebilmektedir. Bunun üzerine Hocaefendi, Hacı Kemal'e, evini İzmir'e taşımasını söyler. Hacı Kemal, Hocaefendi'nin tavsiyesi üzerine 1972 veya 1973 yılında Balçova'da bir ev kiralar ve ailesini İzmir'e getirir. Bu arada Hacı Kemal, Hocaefendi'ye sorar, "Buradan bir ev alayım mı?" diye veya başka türlü ev mevzusu gündeme gelir; Hocaefendi,

"Hacı Kemal, seninle benim evimiz olmaması lazım, dünyaya çalışıyoruz hissini etrafa uyarmayalım!" der. Hacı Kemal, Hocaefendi'nin şahsi hayatına dair bu tavsiyesini de emir telakki edecek ve imkânı olduğu hâlde ev almayacak, vefat edinceye kadar da hep kiralık evlerde yaşayacaktır.

Hacı Kemal, ailesini İzmir'e taşıdığında çocukları küçükten büyüğe doğru sıralarsak 6, 13, 14 ve 16 yaşlarındadır. Yani hepsi de baba şefkatine, ilgisine ihtiyaç duyacak çağdadır ama o, yine gece gündüz hizmetle meşgul olmaya devam eder. Yine evine uğrayamadığı çok günler olur. Uğrasa da eve gelişi genellikle gece geç vakitlerde olur, ertesi gün de sabah erkenden tekrar hizmete koşar. Evde bulunduğu zaman dilimi çok sınırlıdır, çünkü kendini hizmete adamıştır bir kere; ne çoluk-çocuk, ne mal mülk, ne başka türlü bir dünya kaygısı onu alıkoyabilir hizmet yolundan. Onun bu adanmışlığını Hocaefendi, "Belki, senenin bir ayını evinde ya geçirir ya geçirmezdi. Bunun dışında, mübalağa etmiş olmayayım, 10 ay, 11 ay kapı kapı dolaşırdı, herkesi hizmete çağırırdı. Büyük hizmet yapardı." diye anlatır.

Bununla birlikte Hacı Kemal, evini ve ailesini hiçbir zaman yüzüstü bırakmaz. Bir kere maddi yönden onlara hiç sıkıntı yaşatmaz. Bazen biraz gecikmeli de olsa her türlü ihtiyaçlarını karşılar ama tabii herkesin babası akşam evine gelip çoluk çocuğuyla oturup yemek yer, onlarla oynaşır sohbet ederken o, hep dışarıdadır. Oturup ailesiyle birlikte akşam yemeği yediği çok nadirdir. Hacı Kemal, Allah rızası için ve kendi iradesiyle bu yolu seçmiştir, ancak yüreğinin bir köşesinde ailesiyle yeteri kadar ilgilenememenin hicranını hep duymuştur. Annesi, hanımı ve çocukları da bir şekilde buna katlanmışlardır.

Bir Gün Beni Delirteceksiniz

Hacı Kemal, otoriter bir aile reisidir. Aile içi problemlere anında büyümeden ağırlığını kor ve bir şekilde halleder. Hanımı zaten çok sabırlı ve fedakâr, oğulları da itaatkârdır. Bir anne-

si Hacı Kemal'e naz yapar, o da annesinin nazını seve seve çeker. Fakat annesi ile hanımı arasında yaşanan geçimsizlik Hacı Kemal'in çok canını sıkar. Hanımına tenbihte bulunur, annesine yalvarır, "Güzel geçinin. Ne olur evde kavga, dır dır çıkarmayın!" diye ama annesi ile hanımı arasında ciddi kültür ve mizaç farkı vardır. Annesinin çok titiz, her şeyi beğenmeyen bir yapısı vardır. Hanımı ise kalender bir Anadolu kadınıdır. Bu mizaç farklılığı yüzünden zaman zaman gelin-kaynana arasında tartışma çıkar. Hacı Kemal de "Bir gün siz beni delirteceksiniz!" diye onları uyarır. Tabii evdeki bu huzursuzluk, dışarı çıktığında Hacı Kemal'in gözünün arkada kalmasına sebep olur.

Bir gün eve geldiğinde yine annesi gelininden, gelini annesinden şikâyet etmeye başlar. Bakar ki Hacı Kemal ikisine de söz dinletemeyecek, gider mutfaktan bir çorba tası alır başına geçirir. Sonra garip sesler çıkarmaya başlar. Bir taraftan bağırırken bir taraftan eline geçirdiği eşyaları sağa sola fırlatır, bir taraftan da divanların üstüne çıkıp zıplamaya başlar. "Eyvah!" der annesi. "Oğlum delirdi." Evde herkes onun delirdiğine inanır. Çocuklar "Baba baba!" diye ağlaşır. Hanımını ayrı bir telaş alır ve hemen Balçova Çocuk Sağlık'ta çalışan Doktor Mustafa Asutay'a koşar. Hacı Kemal'in yakın dostu ve mütevelli arkadaşı olan Mustafa Asutay arabasına atlar, alelacele eve gelir. Olayın gerisini ondan dinleyelim:

"Ben Balçova Çocuk Sağlık'taydım. Yenge hanım geldi öğlen vakti, 'Aman! Hacı Kemal çok hastalandı! Hemen gel Doktor Ağabey!' dedi. Koştuk eve, herkes kapının önünde. Kapıyı açtım içeri girdim. Hacı Kemal'in başında çorba tası var. 'Eyvah!' dedim irkildim. Gözleri mözleri değişik. Tam bir deli havasında, aklını kaçırmış gibi. Ben tabii korktum. Millet de telaş içinde kapıdan böyle aralıktan bakıyor. Daha önce de benzer hadiseler olmuş herhâlde, onları korkutmuş. Ondan sonra ben yaklaştım, şöyle bana horozun diklendiği gibi, bir

yaptı ama onu tarif edemem. 'Eyvah!' dedim, 'bu kafayı bozmuş.' Ben, 'Geçmiş olsun Hacı Kemal. Sizi biraz dolaştırayım, açılırsınız.' dedim. Belki o muhitten, havadan alayım diye düşündüm. Hemen kabul etti, tası indirdi kafadan. Düşmüyor da tas. Onun üzerine evden çıktık, arabaya bindik, başladı gülmeye bu. 'Ya!' dedi, 'doktor, evde hadiseler filan oldu mecbur oldum.' 'Peki.' dedim 'Ağabey ben sizi bir yere kadar götüreyim.' Arkadaşı var İrfan Akça, onun yanına kadar götürdüm, tekrar geldim işimin başına. Tabii yengeye bir şey söylemedik. Mehmet Uğur'u almış o da. Onunla beraber yanıma geldiler. Ne oldu dediler, hastaneye mi yattı diye sordular. Telaş içindeler. Ben de tabii Mehmet Uğur yalnız olsa anlatacağım ona. Fakat yanında yenge de olduğu için bir şey söylemedim. Bunun üzerine biraz gücendiler. 'Hasta adam bırakılır mı? Neden bıraktın?' diye."

Hacı Kemal, bu olayın ardından akşam elinde bir poşet ilaçla geri döner. Ondan sonra, "İşte doktor öfkelenmeyeceksin; gürültülü, stresli ortamlarda bulunmayacaksın. Yoksa şöyle olur, böyle olur, dedi." falan der. Annesi ve hanımına telkinde bulunur. O günden sonra işin aslı ortaya çıkıncaya kadar epey bir süre evde problem yaşanmaz, Hacı Kemal de rahat eder. Hatta bir ara, bu olayı Hocaefendi'nin huzurunda anlattırırlar Hacı Kemal'e. Hocaefendi de tebessüm ederek dinler. Ondan sonra da zaman zaman ona, "Hacı Ağabey tası giydirmiyorlar inşallah sana." diye latife yapar.

Gelinlik Kızım Varmış

Hacı Kemal; eviyle, çocuklarıyla fazla ilgilenemez ama oğulları; ara sıra yurttaysa yurda, okuldaysa okula babalarının bulunduğu yerlere gelir, onu evde olmasa bile oralarda görme fırsatı bulur. Hacı Kemal, Hocaefendi'nin yanındaysa onlara "Sizin ne işiniz var burada, Hocaefendi'yi meşgul etmeyin!" diye çıkışır

ama bir taraftan da onların Hocaefendi'nin yanına gelmeleri, eğitim hizmetlerini tanıyıp sevmeleri, dinî sohbetlerde bulunmaları çok hoşuna gider. Ancak kızını sadece eve gittiği zamanlar görebilmekte, bu ise daha önce belirttiğimiz gibi çok seyrek olmaktadır. Belki o yüzden Hacı Kemal'in en yaralı olduğu hususlardan biri, kızına babalık yapamadığı düşüncesidir. Arkadaşlarıyla sohbet ederken bahis çocuklardan açılınca gözleri yaşarır, mahzunlaşır ve "Ben çocuklarımın nasıl büyüdüğünü anlayamadım." diye hayıflanır.

Hacı Kemal, farkında olmasa da kızı büyümüş, gelinlik çağa gelmiştir. Damadı Mahmut Akdoğan'ın abisi Ahmet Akdoğan anlatıyor:

"Ben Soma'da öğretmendim. Birader de Kırkağaç'ta hükûmet tabibiydi. Bana dedi: 'Ya ağabey git hocama söyle, ben evlenmek istiyorum; vebalini alabileceğim, kendisinin uygun gördüğü biri ile.' Aynen böyle dedi. Geldim İzmir'e Hocaefendi'ye söyledim. Hocam 'Tamam!' dedi. Sonra Osman Kara Hoca'ya söylemiş bu meseleyi. O da Kemal Abi'ye söylüyor. Kemal Ağabey de Dr. Mahmut Bey için uygun birini düşünüyor. Tabii kendi kızı aklının ucundan bile geçmiyor ama Osman Kara Hoca onun kerimesini kardeşime münasip görüyor ve Hocaefendi'ye de bu fikrini söylüyor, Hocaefendi de 'İyi olur, görüşsünler.' diyor."

Yıllar sonra Hacı Kemal, Hocaefendi'yle birlikte hizmet maksadıyla gittiği Erzurum'da, orada üniversite hocası olan arkadaşı Muzaffer Ecevit'e gözleri yaşararak bu olaydan bahseder.

Muzaffer Ecevit anlatıyor:

"1984 veya 1985 yılıydı. Hocaefendi, Hacı Kemal Ağabey ve birkaç arkadaşıyla Erzurum'a gelmişti. Arkadaşlar Hocaefendi için Erzurum'un merkezinde, ilçe ve köylerinde on beş günlük yoğun bir program hazırlamışlardı. Gündüzleri gün boyu geziler, ziyaretler oluyor, akşamları sohbetler yapılıyordu. Geceleri Hocaefendi, arkadaşlarıyla birlikte kardeşi Salih Ağabey'in evin-

de kalıyordu. Gündüzleri biz de Hocaefendi'yle beraber oluyor akşam program bitince evlerimize gidiyorduk. Böyle on gün geçmişti.

On birinci gün bir ara Hacı Kemal Ağabey ile baş başa kalıp kısa bir süre hasbihâl etme fırsatı oldu. Hacı Kemal Ağabey bir hayli yorgun görünüyordu. Hâlini hatırını sordum. Bana dedi ki: 'Muzaffer'im on gündür buradayız ama bir gün yatıp uyumadık. Her gün, gece yataklar seriliyor; Hocaefendi, 'Bugün çok yoruldunuz, biraz istirahat edin.' diyor. Sonra yatağın kenarına oturuyor; 'Hacı Kemal Ağabey, falan şehirdeki yurdu bir arasan acaba ranzaları gelmiş mi? Filân kişiye telefon etsen acaba okul inşaatının demirlerini temin edebilmişler mi? Şurayı ara, burayı ara derken sabah oluyor. Serilen yataklar, yorganlar hiç açılmadan tekrar toplanıyor. On gündür ne kendisi uyudu ne bizi uyuttu.'

Biraz durdu, derin bir nefes aldı ve sonra dedi ki: 'Hocam biz, Hocaefendi ile şu il senin, bu il benim hep geziyoruz böyle. Arada İzmir'e de uğruyoruz. İzmir'de olduğum zaman zarfında fırsat bulursam eve uğrayıp ailemi görebiliyorum. Evde bulunduğum nadir zamanlardan biriydi. Çok yakın bir arkadaşım telefon etti. 'Ağabey müsaitseniz akşam Osman Kara Hoca ile birlikte evinize geleceğiz.' dedi. Ben de 'Buyurun gelin.' dedim. Aklımdan, herhâlde hizmetle ilgili önemli bir mesele var diye geçirdim. Akşam geldiler. Oturduk çay içiyoruz. Osman Kara Hoca evliliğin, beşeriyetin gereği ve Efendimiz'in sünneti olduğundan falan bahsedip ardından 'Allah'ın emri, Peygamber'in kavliyle kızını Doktor Mahmut'a istiyoruz.' dedi. Böyle deyince ben bir anda şok oldum. Düşündüm kaldım. Benim gelinlik kızım mı vardı ki? Beş altı yıl önce babasını evde bulursa onun kucağına oturan bir kız çocuğum vardı. Ne zaman büyüdü, ne zaman gelinlik kız oldu, anlayamadım."

Neticede 1977 yılında sade bir düğün merasimiyle kızı Sabiha Hanım ile Dr. Mahmut Akdoğan evlenir. Kızı gelinlik

kıyafetiyle evden ayrılırken, Hacı Kemal gözyaşlarını tutamaz. "Babacığım hakkını helal et!" diye elini öper kızı. O da "Benim hakkım yok ki kızım, sen hakkını helal et!" der ağlayarak. Sonra damadın abisi Ahmet Akdoğan'a döner ve der ki: "Oğlum zor bir şey ama sırf Mahmut'un imanına güvendiğim için, onunla teselli buluyorum."

Kızı evlenir, ardından torunları olur ama Hacı Kemal ne kızını ne torunlarını doyasıya sevip okşayabilir. O yine şu şehir senin, bu şehir benim; şurada bir yurt yapılacak, burada şöyle bir hizmet var, diye koşturmaktan onlara zaman ayıramaz.

Mahmut Akdoğan anlatıyor:

"Kayınpeder beni kızıyla evlenmeden önce de tanırdı. Birlikte vakıf işlerine koşardık. Aramızda epey yaş farkı olmasına rağmen bizimle arkadaş gibiydi. Onun için gerek düğünden önce gerek düğünden sonra aramızda en ufak bir güven problemi olmadı. Bana bir kere olsun 'Aman kızıma iyi bak!' falan dememiştir. Yalnız Osman Kara Hocalara dediği gibi bazen bana da 'Yahu Doktor, ben o yana bu yana koşturmaktan kızımın nasıl büyüdüğünü anlayamadım. Bir baktım ki kocaman kız olmuş.' diye hayıflanırdı.

Biz evlendikten sonra da o yine aynı şekilde hizmet peşinde koşturmaktan bir an geri durmadı. Arada İzmir'e gelirdi. Burada da hep Hocaefendi ile birlikte olurdu. Bazen herkes yattıktan sonra ben Hocaefendi'nin yanına gidip, 'Müsaade ederseniz ben Hacı Baba'yı eve götüreyim. Kızını, torunlarını görsün, ziyaret etsin.' derdim. 'Götür ama sabah namazına getir!' derdi. Kayınpeder Hocaefendi'nin gözü kulağı, eli ayağı gibiydi. Onu yanından uzun süre ayırmak istemiyordu.

O gün evde çocuklara 'İnşallah bugün size dedenizi getireceğim.' demişsem, çocuklar anneleriyle birlikte geç saatlere kadar heyecanla dedelerini beklerlerdi ama sonuçta çocuk işte, bir yere kadar dayanıyor, sonra da dedelerinin geldiğini göremeden

uyuyup kalıyorlardı. Çünkü biz eve geldiğimizde saat on ikiyi, biri çoktan geçmiş oluyordu. Sabah da namazdan önce dört-dört buçuk gibi alıp Hocaefendi'nin kaldığı yere bırakıyordum. Böyle olunca ne kayınpeder torunlarını kucağına alıp sevip okşayabiliyor ne de torunları, dedelerinin boynuna atılıp ona kavuşmanın sevincini yaşayabiliyorlardı.

Eve geldiği zamanlar da bir kenara oturur, hâl-hatır sorma faslından sonra yine hizmetle ilgili meseleleri konuşurduk. İşte bu arada fırsat olursa kızıyla beş-on dakika hasbihâl eder, onun gönlünü alırdı."

Biz Öksüz Büyüdük

Oğlu Celal Erimez anlatıyor:

"Ben, 'Biz babamızı hiç görmedik, öksüz büyüdük.' desem yeridir. Benim babamla oturup karşılıklı kahvaltı yaptığım çok nadirdir. Akşam yemeği yediğimiz çok nadirdir. Babamın arkadaşlarına anlattığı şöyle bir şey var: 'Ben otuz senelik evliyim ama sekiz sene karımla birlikte olmamışımdır.'

Babam, çantası elinde nerede hizmet var köşe bucak oradaydı. Ben bazen 'Baba biraz da bizimle ilgilensen…' derdim de 'Oğlum!' derdi, 'Allah (c.c.) insanlara namaz, oruç, zekât gibi vazifeler yüklemiş, bunlar farz olan şeyler. Bir de başka vazifeler yüklemiş, insanların imanına hizmet gibi. Bu vazife şahsi farzların da üstünde.' Bir de babam öğrenci okutmaya çok meraklıydı. Bu millet cehalet yüzünden geri kaldı; eğer tekrar yükselecekse bunun ancak maarifle, okuyan insanlarla olacağına çok itimadı vardı. Hep böyle, insanlar okusun, yetişsin isterdi.

Hatta babamın evlat kaygısı bile yoktu. Bak ben açıkça söyleyeyim; babam ortada yapılacak bir hizmet varsa okulumuzla, işimizle, ticaretimizle, şunumuzla bunumuzla ilgilenmezdi. Okuldaki, yurttaki çocukları getirir, giydirir, okutur, onlarla ilgilenirdi. 1971'de ben imam hatip okulundayken babam, benden çok başkalarının çocuklarıyla ilgilenirdi. Çok fedakâr bir insandı."

Bu hususta son olarak yine damadı Mahmut Akdoğan'ı dinleyelim:

"Kayınpeder eve geldiğinde bana sarıldığı zaman bakıyorum, derimi kokluyor böyle. Diyordu ki: 'Mahmut ben istemiyor muyum çocuklarımla sarmaş dolaş olmayı? Burnumda tütüyorlar. Ben de arzu ediyorum beraber oturayım, hep onlarla olayım…' Her şeyiyle bunu içinde hissederdi ama öbür taraftan da bakıyor yapması gerekenlere ve öbür tarafa kilitleniyor ama kayınpeder, çocuklarını ihmal etmiş bir insan da değildi. Çocuklarını geçim yönüyle şu veya bu şekilde ihmal etmedi. Baba hasreti çektiler ama sadece baba hasreti çeken onlar değildi. Orada kayınpeder, mantıkla hareket ediyordu. Mantık orada hisse galebe çalıyordu."

YEMEK FASLI

Görüştüğümüz insanlardan Hacı Kemal'le akran olan veya onun çok yakınında bulunan dostlarının hemen hepsi, bahis yeme içme mevzuuna gelince tebessüm ederek bir iki hatırasını anlatıyor. Hacı Kemal, yemeyi ve yedirmeyi çok sever. Damak zevki iyi olan Hacı Kemal, yemeğin de en temizini ve en kalitelisini tercih eder. Bulunduğu yerlerde, yol üzerlerinde en iyi köfteci nerededir; en iyi çorbayı, en iyi tatlıyı kim yapar çok iyi bilir. Arkadaşlarıyla yemek yiyip muhabbet etmekten büyük haz duyar. Evine misafir davet ettiğinde onlara öyle mükemmel ve mükellef ziyafetler verir ki herkesi memnun ve hayran bırakır.

Tacettin Gümüş anlatıyor:

"Bir özelliği daha vardı, yedirmeyi çok severdi. Yemeyi de severdi ama yedirmeyi daha çok severdi. İnsanların kalplerini fethetmenin bir yolunun da bundan geçtiğini söylerdi bize. Hiç unutmuyorum, ilk defa kuzu dolmasını ben 1974 yılında Hacı Ağabey'in evinde yedim. O gün asker olan arkadaşlarımız vardı,

onları davet etmişti evine, hatta Kırkıncı Hoca da vardı. İlk defa kuzu dolması nedir ben onun evinde gördüm."

Hacı Kemal, İzmir'deyken cuma günleri vaazdan sonra samimi arkadaşlarını alır, ya köfte ya da balık yemeye götürür. Yaşar Tunagür, "Kestanepazarı'nda bir balıkçısı vardı, her cuma bizi oraya götürürdü. Bize balık ısmarlar, üzerine de helva yedirirdi. Kendisi evi ihmal ederdi. Biz de ondan dolayı evi ihmal ediyorduk." diye anlatıyor o günleri.

Mehmet Uslu'nun anlattığına göre bazı günlerde öğle namazından çıktı mı köfteciye oturur, herkese köfte ısmarlar. Kestanepazarı'ndaki lokantacıların hepsi onu görünce, "Hacı Ağabey buraya gel! Buyur Hacı Ağabey!" diye davet eder.

Hadi Balık Yemeye

Hacı Kemal, balığı çok sever. Evinde kahvaltıda bile balık yer. Onun bu zaafını bilen arkadaşları takılır ona, "Kemal Ağabey hadi bize balık yedir." diye.

Mahmut Sarıoğlu anlatıyor:

"Kemal Ağabey'in bir balıkçısı vardı Kestanepazarı'nın arkasında, Taşçılar içinde. Bazen 'Yahu Kemal Ağabey bir balık yedir bize!' diye asılırdık Kemal Ağabey'e, o da; 'Sizden kurtuluş yok, hadi bakalım.' derdi. Oraya giderdik kaç kişi olursa… Balığı yerdik en iyisinden… Ondan sonra Hacı Kemal hesabı öderdi, çıkar gelirdik. Yemeği de çok severdi yedirmeyi de. Evine gittiğimiz zaman, en kalitelisinden ya trança balık ya çupra balık yedirirdi. Herkesin tabağı ayrı, çanağı ayrı. En zengin iş adamının evinde ne varsa Kemal Ağabey'de de öyleydi."

Balıklar Bitiyor

Sene 1976. Hacı Kemal, birkaç arkadaşıyla umrededir. Medine-i Münevvere'de oturmuş tatlı tatlı sohbet etmektedirler. Bir ara aralarında Hacı Kemal'le ilgili bir iddialaşma olur. Alaeddin Kıdak anlatıyor:

"Beş kişiyiz. Osman Aykut, Sadullah Kalay, Mithat Çallı, Kemal Ağabey ve ben. Hepimiz kafa dengiyiz. Günler öyle zevkli, öyle bereketli geçiyor ki kelimelerle anlatmak mümkün değil. Zaten Hacı Kemal Ağabey'in olduğu yerde hareket vardır, neşe vardır, muhabbet vardır. Hele o muhabbetler… Aman Allah'ım neler neler…

Hacı Ağabey'in 'Cennete Girecek Hatun' hikâyesi vardır. Hacı Ağabey bize bu hikâyesini anlattı. Hepimiz gülmekten kırıldık. Sonra Mithat Bey, 'Sen Hacı Kemal Ağabey'i tanır mısın?' diye sordu. Ben de 'Tabii tanırım' dedim.

Bu sefer 'Peki öyleyse sana Hacı Ağabey ile ilgili bir soru soracağım. Eğer bunu bilirsen onu tanıyorsun demektir. Hacı Ağabey ızgarada çok güzel balık pişirir. Balıkları hiç parçalamadan bütün olarak servis yapar. Bunu nasıl yaptığını biliyor musun?' dedi.

Ben Hacı Ağabey'in balığı çok sevdiğini ve güzel pişirdiğini biliyordum ama balığı hiç parçalamadan nasıl servis yaptığını hatırlayamadım. Balık dediğin tavada da pişirsen ızgarada da pişirsen bir miktar yapışır ve hiç olmazsa bir kısmı parçalanır.

Ben cevap veremeyince, 'Sen Hacı Kemal'i tam tanıyamamışsın.' dedi sonra da 'Öyleyse sana Hacı Ağabey'in balıkları hiç parçalamadan nasıl pişirip servis yaptığını anlatayım.' dedi ve başaldı anlatmaya. Herkes merakla dinliyor.

'Hacı Kemal Ağabey, birkaç sene önce, bir gün mayıs ayı sonları bizi İzmir'e yemeğe davet etti. Hacı Kemal Ağabey ve birkaç arkadaş aralarında anlaşmışlar, 'Karaburun'da İrfan Bey'in çiftliği var, oraya gidelim, arkadaşlarla yemek vesilesiyle bir araya gelip biraz muhabbet edelim.' demişler. Kararlaştırdığımız zamanda ve yerde toplandık. Dokuz kişiyiz. İki arabaya bindik, iskeleye vardık. Hacı Ağabey kasaba girdi, çengele asılmış bütün bir kuzuyu göstererek, 'Oğlum şu kuzu var ya onu indir! Etini pirzola, şiş, çömleklik, kavurmalık olacak

şekilde dört gruba ayır, hazırla!' dedi. Biz dedik herhâlde başka arkadaşlar da gelecek. 'Beş kilo da kıyma ver!' deyince tamam dedik, epey kalabalık olacak.

Oradan yandaki balıkçıya geçtik. Tezgâhta, büyükçe bir tepsiyi dolduracak kadar balık vardı. Hacı Ağabey, 'Oğlum bunun gerisi yok mu?' diye sordu. Balıkçı, 'Hacı Amca elimizde kalan bu.' deyince Hacı Ağabey, 'Neyse tart bakalım!' dedi.

Salatalık malzemeleri, meyvesi, tatlısı, ekmeği derken arabaların bagajlarını doldurduk ve çiftliğin yolunu tuttuk. Çiftliğe vardığımızda bizden önce gelen var mı diye şöyle bir etrafa baktım. Görünürde hiç araba yoktu.

İrfan Bey'in çiftliği çok hoştu. Meyve bahçelerinin arasında bir yazlık evi vardı. Hacı Ağabey mutfağa girip balıkları hazırlayacaktı. Arkadaşlar da bu arada bahçeyi dolaşıp biraz temiz hava alalım, dediler. Hacı Ağabey balıkları alıp mutfağa geçti. Ardından ben de 'Ben kendimi yorgun hissediyorum. Siz dolaşın, ben de içeri geçip biraz dinleneyim.' dedim.

İçeri girip divana uzandım. Hacı Ağabey balıkları temizliyor. Benim girdiğimi görmedi. Aradan ne kadar zaman geçti bilmiyorum, dalmışım. Nefis bir balık kokusuyla uyandım. Gözlerimi hafifçe araladım. Bir de ne göreyim. Hacı Ağabey kızaran balıkların birini tepsiye koyuyorsa ikisini mideye indiriyor. Biraz Hacı Ağabey'i seyrettim. Baktım bize balık kalmıyor. Bir elimi ağzıma doğru kaldırdım, açık duran kapıdan dışarıya doğru şarkı söyler gibi bağırmaya başladım:

'Balıklar bitiyor! Balıklar bitiyor!'

Hacı Ağabey altta kalır mı. Hemen bana döndü, sağ işaret parmağını ağzına götürerek sus işareti yaptı. Sonra iki eliyle ağzının iki yanını kapatarak benimkiyle aynı makamda ama alçak sesle:

'Seninki ayrıldı! Seninki ayrıldı!' diye karşılık verdi.

İşte ben de bu vesileyle Hacı Ağabey'in balıkları nasıl parçalamadan servis yaptığını öğrenmiş oldum. Meğer, Hacı Ağabey ızgaraya azıcık yapışan balığı hemen lüp diye mideye atıyormuş. Tabii tepsiye konanlar da düzgün ve parçalanmamış oluyor.'

Hacı Kemal böyle eli açık, hazırcevap ve nüktedan biriydi. Şunu da söylemeden geçmeyeyim, Hacı Ağabey gerçekten yemesini, yedirmesini çok seven bir insandı ama onun bu tarz davetleri hep hizmete matuf olurdu."

Tatlıya Dayanamaz

Hacı Kemal, şeker hastası olmasına rağmen tatlıya dayanamaz. "Hacı Ağabey şekerin var, bu kadar tatlı yeme, dokunur sonra!" dediler mi "Bir şey olmaz oğlum. Biz bunu hizmette harcayacağız!" der, söylenenlere hiç aldırmaz. Şeker hastasıyım diye çayı şekersiz içer, sonra oturur bir tabak, iki tabak baklava yer. Özellikle dondurmayı ve baklavayı çok sever. Mehmet Uslu diyor ki: "Kendisi şeker hastasıydı, fakat hiç perhiz yapmazdı. Bulduğu zaman bir kilo dondurmayı, bir kilo baklavayı yerdi."

Mesut Karahisarlı anlatıyor:

"Hacı Kemal ile şeker hastalığımız var bizim. Benimki babadan gelme, ondan evveldi. Hacı Kemal gelirdi benim dükkâna, 'Hadi kalk kalk, gidiyoruz!' 'Hacı ne var?' 'Yürü sen, konuşma!' Kemeraltı'nda tatlıcı var Bolulu Hasan diye, oraya götürürdü beni. 'Gel otur bakalım. Oğlum getir oradan iki tane tavuk göğsü, kaymaklı olsun ha!' Onu yeriz, ne var orada, ya şu tatlı var, getir bakalım bir tadına bakalım. İki tabak, üç tabak yeriz. 'Ya Hacı Ağabey yapma, başımıza dert olacak.' 'Ya ye hayattayken ne olacak, bunlar dokunmaz.' derdi."

Naci Şençekicer anlatıyor:

"En çok sevdiği şeylerden biri dondurmaydı. Otursun yarım kilo dondurmayı yerdi. Hiç mübalağa yoktur. Pekmezcinin dük-

kâna girmiş bir gün. Pekmezci ve arkadaşları dondurma yiyorlarmış, 'Hacı Ağabey buyur.' demişler. 'Yok.' demiş, 'Onun üzerine kazık çakarım, ben onu yemem!' Ne kadar ısrar ettilerse de yedirememişler. Ben yoktum orada. Sonra bana anlattılar böyle böyle… 'Muhakkak' dedim 'bir şey vardır, yoksa o, dondurmayı gördüğü zaman yemeden duramazdı.' Sonra öğrendim, o gün oruçluymuş meğer."

Kuruttun Ortalığı

Hacı Kemal'le yolculuk yapmak hem ayrıcalık hem de büyük bir zevktir. Onun huyunu bilen arkadaşları kuru yemiş meyve türü şeyler almadan arabaya binmez. Yol boyunca hem onu yedirirler hem konuştururlar. O da yol üzerinde nerede iyi lokanta var, hangi lokantanın yemeği yenir çok iyi bilir. Yemek vaktiyse oralarda durdurur arabayı, herkese yemek ısmarlar. Tabii bu yolculukların hep hizmete matuf bir amacı vardır. Ya bir ziyaret ya bir sohbet ya da başka türlü bir hizmet söz konusudur.

Zeki Sakman anlatıyor:

"Osman Kara Hocam, Hacı Kemal Ağabey ve belki bir veya iki kişi daha var. Benim arabayla bir yere gidiyoruz. Tabii şoförlüğü ben yapıyorum. Yola çıktık, bir ara Hacı Ağabey, 'Kuruttun oğlum, kurutun. Kaptanlık böyle mi olur, kuruttun ortalığı!' diye takıldı bana. 'Nasıl kuruttuk Hacı Ağabey?' dedim. 'Oğlum geçiyoruz bak, dursana şunların önünde!' Söke'den geçiyoruz zannediyorum 'Dur dur dur!' dedi. Pastanenin önünden geçiyormuşuz. Neyse durduk. Para verdi, dedi: 'Git şu pastaneden badem şekeri al gel!' Az gittik, 'Dur dur dur!' 'Hayrola Hacı Ağabey ne var?' 'Darıcı geçiyor.' Hacı Ağabey'in kendisi de yolculuğu da hoştu. Şakaları insana dokunmazdı. Biraz da tabii o yolculuklarda böyle havalar aranıyor. Zarif şakalar, nükteler hoş oluyordu."

İstanbullu Zenginleri Ağırlardı

Hacı Kemal, gerek İncirliova'dayken gerekse İzmir'e taşındıktan sonra İstanbul'la, İstanbul'daki iş adamlarıyla sürekli irtibat hâlindedir. Onları zaman zaman Aydın'a davet eder ve orada en güzel şekilde ağırlar. Onlarla kurduğu bu samimiyet, tesis ettiği güven, ileride eğitim hizmetleri adına çok büyük faydalar sağlayacaktır.

Mahmut Sarıoğlu anlatıyor:

"Kemal Ağabey'in bir zeytinliği vardı, bir dağdan bir dağa, ağacın sayısı belirsiz. Senelik mahsulden aldığı parasını onunla bununla, Müslümanlar ile yiyip içiyor, hayırda bulunuyor. O sıralar başka bir geliri yok. 70 Muhtırası'ndan sonra İzmir'e gelmişti Kemal Ağabey. Sonra İncirliova'daki evini sattı. 'Orada oturulmaz artık.' dedi. Aydın havalesinin kuyu kebabı meşhurdur. İstanbullu zenginler, onu konuşturmak için kebap yemeye götürürlerdi. Bir hafta on gün kalırlardı ailecek, arabalarca insan. Kemal Ağabey onlar geldiği zaman, cebinde para yoksa borç alır yedirir içirir, bakardı onlara ama onlar da İstanbul'a gittiği zaman Kemal Ağabey'i yere göğe koymazlardı.

TİCARÎ TEŞEBBÜSLERİ

Daha önce Hacı Kemal'in İncirliova'daki arazilerinde, Selçuk'taki zeytinliğinde damıtma usulü sulamadan suni tohumlamaya kadar değişik projeler ürettiğini ve bunların bir kısmını da hayata geçirdiğini anlatmıştık. Onun, arkadaşlarına anlattıklarına ve bir kısım ticari teşebbüslerine baktığımızda Hacı Kemal'in zihninin bir köşesinde belli bir tarihe kadar Sabancı gibi, Koç gibi dünya çapında şirketler kurma, ticari alanda dünya liderleri arasında yer alma fikri, hayali vardır. Bu düşünceyle bir kısım girişimleri de olmuştur ama ilahî sevk, onu daha önemli ve büyük işler yapmaya yöneltmiştir. Bu bölümde anlatacağımız birkaç olay zannederim bunu açıkça gösterecektir.

Tuz Fabrikası

Bildiğimiz kadarıyla Hacı Kemal'in ziraatçılık dışındaki ilk ticari faaliyeti iki ortakla kurduğu tuz fabrikasıdır. Mesut Kızılhisarlı anlatıyor:

"Hacı Kemal ve iki arkadaşı sanayide büyük bir yer tuttular. Herhâlde orası daha önce de tuz fabrikasıydı. Oraya çok büyük yatırım yaptılar. Ham maddesini, iyodunu aldılar. Önce sanayi tuzu ürettiler. Deneme üretimi yaptılar. Bu arada büyük paralar kaybettiler. İşler kesat gidince ortaklardan biri 'Ben ayrılmak istiyorum, bu iş benim ticari hayatımı bitirecek. Benim paramı verin!' diyor. Hacı Kemal, 'Ya kardeşim, şimdi para istenecek zaman mı, hepimiz para döktük bu işe. Biraz düzlüğe çıkalım, o zaman istersen ayrıl!' diyor ama onu ikna edemiyor. Elinde ödeme yapacak para yok. Ortağı çok ısrar edince, Hacı Kemal'in canı sıkılıyor ve İncirliova'daki mülklerinden bazılarını satıp adamın parasını ödüyor. Diğer ortağı Denizlili bir kimyagerdi ve işin başında o vardı. Diğerleri tuz işinden anlamıyorlardı. Bunları asıl zarara sokan da oydu. Fabrika zarar etmeye devam edince Hacı Kemal de hissesini o kimyagere devretti. O da Hacı Kemal'e hissesi karşılığında Selçuk'ta deniz kenarından büyük bir arazi aldı. Bugün o araziye para yetmez. Hacı Kemal, orayı yok pahasına sattı geçti."

Lokanta Kapanıyor

Hacı Kemal'in İzmir, Kemeraltı'nda Başdurak Camisi'nin karşısında bir arkadaşıyla lokanta açtığını anlatmıştık. Hacı Kemal, bu lokantayı ancak beş-altı ay kadar işletebilir, ardından kapatır. Hacı Kemal'in lokantayı kapatma sebebini Mesut Kızılhisarlı şöyle anlatıyor:

"Kendisi bu mesleği temiz yapmak istediği için yaptıkları pahalı, sattıkları ucuz oluyordu. Diyelim 50 kuruşa çorba mâl oluyor, 45 kuruşa satmak mecburiyetinde kalıyor. Bunu kimse anlamıyor, piyasa öyle. Böyle bir durum vardı. Bu lokantacılığı sevmedi o, bu yüzden beş-altı ay sonra lokantayı kapattı."

Doktor Kahid, lokanta bahsi geçince önce bir hatırasını anlatıyor. Medine'de ilk muayenehane açtığında muayeneye gelen hastalar, muayeneleri bitince, "Allah razı olsun!" deyip para vermeden çekip gidiyor. Bazıları onu hükûmet tabibi sanıyor, bazıları da "Şimdi param yok, olunca veririm." diyor, tabii giden bir daha gelmiyor. "Hacı Kemal'in lokanta işi de böyle oldu." diyor Dr. Kahid ve ilave ediyor:

"Tabii cebinden veriyor, en güzel etleri alıyor. O zaman kasapların hayvanları nasıl kestiklerini bilmiyoruz, 'besmeleli et' bulmak çok zor. Bizi yorardı bulmak için. Sonra muvaffak olamadı, kapattı."

Sizi Ticarette Lider Yaparım

Hacı Kemal'in ticari faaliyetlerinden biri de İstanbul'da yine bir arkadaşıyla kurduğu triko imalathanesidir. Onun yakın arkadaşlarından ve İstanbul'da triko sektöründe çalışan bir iş adamı anlatıyor:

"Kemal Ağabey, İstanbul'da iş yapmak istiyor ama kendine ortak bulamıyordu. Sonunda Feyyaz adında bir ağabeyimiz vardı, onunla ortak oldular. Mahmut Paşa'da Anadolu Pasajı'nda, yılını tam hatırlamıyorum ama 1965-1970 arası olabilir, bir atölye açtılar; triko imalatına başladılar. Kemal Ağabey ara sıra gelir giderdi oraya. Aynı pasajda sonradan dünürü olan Mehmet Hasırcılar da imalatçıydı. Onlara 'Samimi olun, ben sizi ihya ederim. Ticarette lider yaparım!' derdi. Ticarette de gözü hep yukarılardaydı. Hep önde olmak istiyordu ama bu iş fazla yürümedi, arada bir kırgınlık oldu, ayrıldılar. Sonra ticaretten çekildi."

Zenginlik Akılla Olsaydı

Hacı Kemal, bütün bu ticari teşebbüsleri olumsuz sonuçlanınca bir ara kendi kendine, "Ben gideyim yine zeytincilik yapayım. En iyi bildiğim iş bu." diye düşünür. Bu fikrini Hocaefendi'ye açıp ondan müsaade almayı kurarken kafasında

Hocaefendi bir gün ona, "Sen zeytinci olmaya mı geldin dünyaya. Sen, Allah'ın sana gösterdiği yolda yürü!" anlamında bir şey söyler. O günden sonra artık ticaretti, fabrikaydı, iş güçtü; bunları bir daha düşünmez. Tamamen eğitim hizmetlerine odaklanır.

Belki akla şöyle bir soru gelebilir: Bu adam ticareti bıraktı, arazilerini sattı, zeytinliğin gelirini de hayra sarf etti; peki ailesini nasıl geçindiriyordu? Hacı Kemal'in servetini Allah yolunda, eğitim hizmetlerinde harcadığı doğrudur ama o, bütün malını mülkünü bir anda elden çıkarmaz. İkincisi tabii ki ailesinin geçimi için bir miktar ayırır kazancından. Üçüncüsü, Hacı Kemal her şeyini satar ama Selçuk-Belevi'deki zeytinliği, vefatına kadar muhafaza eder. Oradan elde ettiği ürünün gelirini büyük ölçüde hayra sarf eder ancak ihtiyacı kadarını kendisi ve ailesi için ayırır. Dördüncüsü, Hacı Kemal kendisi ticaretle meşgul olmaz ama İzmir'de oğullarına bir kuyumcu dükkânı açar. Dükkânı oğulları işletir ancak harcama noktasında onun istediği gibi tasarruf hakkı vardır. Hacı Kemal'in sürekli İstanbul'da kalmaya başladığı 1980'li yıllarda oğulları kuyumculuk işini İstanbul'a taşır.

Burada son bir hususa temas edip bu bahsi kapatalım. Acaba Hacı Kemal gibi her seviyeden insanla çok rahat diyalog kurabilen, ikna kabiliyeti yüksek, son derece zeki bir insan; ticari alanda niçin başarılı olamadı? Bu soruya "O, hizmete koşturmaktan kendi işlerine zaman ayırmıyordu ki…" diye cevap verilebilir. Bu bir yönüyle doğrudur ama aslında işin bir de kader boyutu vardır. Damadı Mahmut Akdoğan'ın söyledikleri bu hususta önemli bir ipucu vermektedir:

"Hocaefendi, kayınpeder için bir gün, 'Zenginlik akılla olmaz. Eğer akılla olsaydı, Kemal Ağabey dünyanın en zengin insanı olurdu.' demişti."

Bu hususta sonuç olarak denebilir ki Cenab-ı Hak, Hacı Kemal'e mecburi istikamet olarak eğitim hizmetlerini, insan yetiştirme mesleğini göstermiştir. O da bunu çok iyi anlamış ve hayatının geri kalan kısmında bütün enerjisini bu yolda harcamıştır.

KÂBE YOLLARINDA

Hacı Kemal ilk hacca 1967 yılında gider ve bir kere hacca gidip o mukaddes beldelerin tadını aldıktan, bu kutlu ziyaretin kendi üzerindeki müsbet ve müthiş etkisini gördükten sonra her yıl hacca gitmek ister. Her sene hac mevsimi yaklaştı mı onu tatlı bir telaş alır. Ancak onun yaratılışında "Ben tek başıma hacca gideyim, şöyle her şeyden ve herkesten azade Kâbe'de, Mescid-i Nebevi'de bir köşeye çekilip tefekkür edeyim; Rabbimle, Peygamberimle baş başa kalayım, kimse beni rahatsız etmesin." düşüncesi yoktur. O, bir güzellik varsa, onu başkalarıyla da paylaşmak ister. Onun için, tanıdığı insanlardan imkânı olanları hararetle hacca gitmeye teşvik eder; bununla da kalmaz hacca gidecek olanların, pasaportlarını çıkartır, resmî işlemlerini takip eder, her hususta onlara yardımcı olur. İşi biraz öğrenince hac ve umre organizasyonları yapmaya başlar. Fakat o bu işi yaparken kesinlikle Allah rızasından başka bir menfaat gözetmez. Yerine göre cebinden masraf eder, hacca gitmek isteyip de maddi imkânı olmayanları, kendi parasıyla hacca gönderir. Hacı Kemal'le 1974–1975 yıllarında İzmir'de öğrenciyken tanışan Mehmet Ali Şengül, onun amacını, "Hac kafilesi götürmesinin gayesi; insanları İslam'a, Kur'an'a, Allah'a ve Resullullah'a karşı daha müteyakkız ve daha duyarlı hâle getirmeye matuftu." diye özetler.

Hacı Kemal zekâsı, girişkenliği, samimiyeti sayesinde Allah'ın izniyle kısa sürede gerek hac menasikinin yapıldığı mekânları, gerekse diğer ziyaret yerlerini öğrendiği gibi Mekke ve Medine'de hac hizmetleri yapan kişilerden, Kâbe ve Mescid-i Nebevî'nin imamlarına kadar pek çok insanla yakınlık kurar. Bir hac kafilesine en güzel şekilde rehberlik yapabilecek konuma gelir. Fethullah Gülen Hocaefendi onun bu yönünü www.herkul.org sitesinde "Bamteli" başlığı altında yayımlanan 19 Ocak 2006 tarihli konuşmasında şöyle anlatır:

"Bir hac kültürüne ihtiyaç var ama o mevzuda rehberlik yapacak insanın başta rehber olması lazım. Kendi rehberlik faslını

aşmış, gerçek rehberliğe ulaşmış insanların rehberliğinde olması lazım. Hacı Kemal bir yönüyle ümmi bir insandı. Fakat orada rehber olacak bir insandı. Tam böyle arabaya bindiğiniz andan itibaren 'Lebbeyk! Allahümme lebbeyk!' derken ağzından çıkan kelimelerle beraber gözlerinden de şakır şakır yaşlar akardı. Herkes de döner, onu dinlerdi."

Hacı Kemal, kendisi de hac vazifesini yaparken çok dikkatli ve titiz davranır. Kestanepazarı'ndan arkadaşı Mehmet Uslu bu konuda şöyle diyor:

"Biz Hacı Kemal Ağabey ile iki kez hac yaptık. Bütün hac arkadaşlarına yardım etmek isterdi. Hepsinin ellerinden tutardı. İhtiyarlara tavaf yaptırırdı. Kendisi gayet dikkatli hac yapardı. Efendimiz nasıl yapmışsa aynısını yapmak isterdi. Gece ibadeti vardı."

Hac ve Umre Hatıraları

Hüseyin Tamer anlatıyor:

"Uçak şirketlerinin bir prensibi varmış; hac veya umre seyahati için grup hâlinde anlaşma yapıldığı takdirde, belli oranda müşteriden uçak bileti parası alınmazmış. Hacı Kemal Erimez bunu öğrenince teşebbüse geçiyor. Her yıl, Aydın İmam Hatip Lisesi öğretmenlerinden birinin bu imkândan faydalanmasını sağlıyor. Böylece Aydın İmam Hatip Lisesi öğretmenlerinin dinî görevlerinin ifasında kolaylık sağladığı gibi, öğrencilerine anlatacakları bilginin de daha iyi olmasını temin etmiş oluyordu.

Bize de Hacı Kemal'le hacca gitmek nasip oldu bir kere. O hacda şahit olduğum ve yaşadığım bazı hatıraları nakletmek istiyorum.

Hacı Kemal, hayırlı ve huzurlu ameller için masraftan ve zahmetten çekinmemeyi tavsiye ederdi. Hacda kendisi kimin ne ihtiyacı ne sıkıntısı varsa gidermeye çalışırdı.

Mekke-i Mükerreme'de, bir hemşehrisini perişan ve bitkin bir hâlde görünce, onunla ilgileniyor:

'Hacı Ağabey, nasılsın?'

'Hastayım Kemal Bey.'

'Gel seni tedavi edelim!'

O, durumu anlamıştır. Hemşehrisini en yakın ve güzel bir lokantaya götürüp bir güzel karnını doyurur. Hemşehrisi sağlığına kavuşmuştur. Borcunu da hemen oracıkta dua ederek ödemiştir:

'Hay Allah razı olsun… Sen olmasaydın, açlıktan ölecekmişim. Meğer, can boğazdan gelir dedikleri doğruymuş.'

Mekke-i Mükerreme'de hac kurbanı için Hacı Kemal Erimez, gerekli hazırlıkları yaptırmış. Birlikte gittik. Merkeze yakın, gayet geniş bahçesi olan temiz bir ev… Bizler için yedi kişilik gayet güzel, uslu, temiz, besili bir dana… Ayrıca, hemşehrimiz Ahmet Bey için de özel bir koç… Kurbanlıklar, görevli hizmetçiler tarafından yatırılmış. Sakin sakin bekleşiyor. Görevlilerin elinde temiz ve güzel kurban bıçakları. Hacı Kemal Erimez, kurban sahiplerinin isim listesini verdi. Gerekli şekilde niyet dualarımızla kurban kesme vazifemizi hallettik. Huzurlu bir şekilde oradan ayrıldık.

Hac görevini ifadan sonra, ziyaret için Medine-i Münevvere'ye gidilecek. Otobüs yolculuğu ucuz. Fakat namaz kılmada zorluk olabilir. Onun için Hacı Kemal, taksi tutmayı tercih eder, yol arkadaşlarını da ikna eder. Nitekim öyle yaptık ve sahil yolunu takip ile Bedir ziyaretini de eda etmiş olduk…

Hacı Kemal Erimez, insanların duygusal durumlarını hesaba katarak onları etkilemesini ve bunun zamanını iyi bilirdi. Medine-i Münevvere'de Resûl-ü Ekrem (sallallahu aleyhi ve sellem) Efendimiz'in Mescid-i Şerifi'nde namaz kılınıp kabr-i şerifi ziyaret edildikten sonra, kafile hâlinde Baki Mezarlığı ziyaretine gidilmişti. Görevli rehberlerin yardımıyla, kabir ziyaretleri ya-

pılmaktaydı. Önemli birkaç kabr-i şerif ziyaretinden sonra Hacı Kemal Erimez, Ahmet Bey ile benim elimden tutarak 'Şu mübarek yerde, duvarın dibinde durup üçümüz biraz konuşalım.' dedi. Kenara çekilince hemen duygusal bir konuşma yaptı. İncirliova Çarşı Camisi ve müştemilatı ile yanındaki Kur'an-ı Kerim kursu binasının tamire muhtaç ve mahzun bir durumda bulunduğunu dile getirdi. Öyle etkili ve samimi konuşuyordu ki gözyaşlarını tutamamıştı. Hacı Ahmet Bey orada sessizliğini korudu. Fakat İncirliova'ya döner dönmez, o hayırlı tamirat ve inşaat işlerini başlatıp kısa zamanda tamamlattı sonra da Hakk'ın rahmetine kavuştu."

Ömer Akkaya anlatıyor:

"Hacı Kemal, on yedi kişinin hac işlemlerini yaptırdı. Pasaportlarını aldı. Gitti İzmir'den bizim uçak biletlerimizi aldı. O zaman tayyareyle gidip gelmek iki bin liraydı. On kişiden fazla olduğumuz için indirim yapmışlar. Yetmiş beşer lira geri verdiler. 'Bu parayı ne yapalım?' dedi. 'Kur'an kursuna verelim.' dedim. O tarihlerde Kur'an kursu yapılıyordu. On yedi kişinin artan yetmiş beşer lirasını Kur'an kursuna yatırdık.

2 Şubat 1969 Pazar günü İzmir'den bindik tayyareye. Ankara'ya indik. Ankara'da öğle yemeği yedirdiler. Bir uçak geldi. Kırk kişilik. Bizi Adana'ya götürdü. Adana'da kaldık. Gece saat on birde İstanbul'dan başka bir uçak geldi. Yetmiş kişi vardı içinde, kırk da biz; yüz on kişi olduk. Uçağa bindik. Benim burnum devamlı kanıyordu. İhramı giydim. Bir ilaç vardı, taktım burnuma. Uçak havalandıktan sonra yirmi-yirmi beş dakika geçmeden Kızıldeniz'in üzerinden geçerken kaptan mikrofonu eline aldı. 'Hostesler!' dedi. 'Buraya gelin!' Hostesler oraya gitti. 'Hemen hacılara söyleyin, maskelerini taksınlar.' dedi. Maskeleri taktık. Hacı Kemal benim yüzüme bakıyor, ben onun yüzüne bakıyorum. Motorun biri arıza yapmış. Uçak tek motorla uçuyor.

Hacılardan biri ayağa kalktı. Bunun üzerine hosteslerden biri ağzından bir laf kaçırdı. 'Şu anda neler olduğunu bilseydiniz nefes almaya korkardınız!' dedi. Mehmet isminde uçakta din görevlileri sorumlusu vardı. Pilot, ona 'Hocam, Kur'an oku!' dedi. O, başladı Kur'an okumaya. Uçak kalkarken de zaten Kur'an okumuştu. Tam Kızıldeniz'in üzerindeyiz. Tayyare inemiyor. Epey bir süre tek motorla uçtuk. Sonra Allah merhamet etti, ikinci motor çalıştı. Ben ilk defa uçak yolculuğu yapıyordum. Hacı Kemal birkaç defa hacca gidip gelmişti. Uçak yolculuğuna alışıktı ve onun için o daha sakindi. Bana dedi ki: 'Cidde'ye indiğimiz zaman dinle bakalım pilot ne diyecek?'

Sonunda sağ salim Cidde'ye indik. Herkes derin bir nefes aldı. Kaptan pilot mikrofonu eline aldı, konuşmaya başladı: 'Hepimize geçmiş olsun. İçimizde hayırlı insanlar varmış. On sekiz senelik pilotum, hayatımda şimdiye kadar tek motorla hiç uçmamıştım. Bugün ilk defa tek motorla dakikalarca havada kaldık. Eğer uçak düşseydi hiçbirimiz kurtulamazdık. Allah hepimizi kurtardı. Haccınız mübarek olsun!'

Hacı Kemal; Mekke'de, Medine'de kalacağımız otelleri, her şeyi ayarlamış. Bizi hiç boş durdurmadı: 'Hadi yürüyün, tavafa!', 'Hadi şurayı ziyarete!', 'Hadi umre yapmaya!' Velhasıl Hacı Kemal'le birlikte çok güzel bir hac yaptık."

Yusuf Pekmezci:

"Ben Hacı Kemal Ağabey'i Kestanepazarı'ndan tanıyorum. İlk zamanlar birbirimizi cami cemaati olarak biliyoruz. Tabii ben gencim. O zamanlar gençlerden namaz kılan çok az. Köyden gelmişiz. Esnafız. 1966'da Fethullah Gülen Hocaefendi gelince onunla hemen tanışıp kaynaştık. İlk haftasından itibaren Hocaefendi'nin vaazlarını hazine bulmuş gibi hiç kaçırmıyorum. Evden işe giderken başımda bir fötr şapka, elimde teyp, yol boyunca yüksek sesle vaaz dinliyorum. Allah nasib etti, 1968'de hacca gittim. Bu benim ilk haccım, acemi-

yim. Gümrükten epey uğraştıktan sonra eşyalarımı geçirdim. Nereye gideceğimi, ne yapacağımı bilmiyorum. Öyle şaşkın vaziyette etrafıma bakarken Hacı Kemal'i gördüm. Ondan imdat diler gibi 'Hacı Ağabey!' dedim. Bana şöyle bir baktı, sonra 'Hadi çık, git!' dedi. Hacı Ağabey'in bu tavrına bir anlam veremedim, çok şaşırdım. 'Allah'ım beni imtihan ediyorsun, bana sabır ver.' dedim içimden. Sonra Mekke'de buluştuk. 'Bana niye öyle davrandın?' diye sordum. 'Oğlum konuşma, ben sana sonra anlatırım.' dedi. Meğerse benim aktivitemden şüpheleniyormuş. Hacda da birden beni karşısında görünce işkillenmiş. 'Allah iyiliğini versin, günaha giriyorsun.' dedim. 'Oğlum karıştırma!' dedi.

Sonra aramızdaki mesele halloldu ve hac boyunca beraber olduk Hacı Ağabey'le. Bulutlu havada nasıl her an yağmur boşalırsa, Hacı Ağabey de öyleydi. Aniden parlardı. Bir gün Kâbe-i Muazzama'dayız. Bana 'Gel, yukarı çıkalım!' dedi. Üçüncü kata çıkardı beni. Minareler yeni yapılıyordu o zaman. Altınoluğun sağ tarafına geldik. 'Burada oturalım.' dedi. Kâbe-i Muazzama aşağıda, etrafında insanlar, eskiden taşla bulgur çekerlerdi ya öyle dönüyorlar. Çok muhteşem bir manzara. O, kendini nasıl bir ufka kaptırdıysa öyle yürekten bir 'Allah!' dedi, ben irkildim o an. Biraz daha oturduk. Sonra kalktı, 'Gidelim evladım!' dedi.

Bu hac, Hacı Ağabey'le birbirimizi daha yakından tanımamıza vesile oldu. Dönüş yolculuğunu birlikte yaptık. İzmir'e dönünce ben de eğitim hizmetlerine katıldım."

Fethullah Gülen Hocaefendi ile Birlikte İlk Hac

1968'de Fethullah Gülen Hocaefendi de Diyanet İşleri Başkanlığı'nca vazifeli olarak hacca gönderilir. Hocaefendi bu ilk haccını ve Hacı Kemal'le ilgili bir hatırasını 'Küçük Dünyam'da şöyle anlatır:

"Kâbe'yi ve Ravza-i Tahire'yi ilk gördüğümde öyle bir ruh hâline büründüm ki, tarifi mümkün değildir. Hani, benim gibi

birine olmaz ama farzı muhal, o anda cennetin bütün kapıları ardına kadar açılsa ve cennete davet edilseydim, herhâlde oralardan ayrılıp cennete gitmeyi arzu etmezdim. Harem-i Şerif'te ve Ravza-i Tahire'de bulunmak bana öyle ledünni bir haz ve lezzet vermişti...

Kestanepazarı'ndaki talebelere hep apayrı bir gözle baktım. İslam âlemine ait büyük kurtuluşun hiç olmazsa bir bölümünü onların temsil ettiğine inanıyordum. Hacca giderken onların isim listelerini yanımda götürmüştüm. Hepsine orada teker teker dua ettim. Ayrıca tanıdığım birçok kimseye de ismen dua ettim. O sırada bütün Türkiye çapında tanıdıklarımın sayısı bugünle kıyas edilemeyecek ölçüde azdı. Onun için hepsini ismen zikredebilmiştim.

Bu ilk hacda unutamadığım hatıralarımdan biri de şudur: Harem-i Şerif'te, bilhassa cemaatle namaz kılarken, renk renk çiçekleri andıran cemaatlerin topluca rükû ve secdeye varışlarını seyretmek bana apayrı duygular ilham ediyordu. Orada, her renkten insan, kendine has urba ve giysileri içinde renk renk açmış nadide çiçekler gibiydi. Harem-i Şerif bunlarla, bağrında her mevsimin çiçeğini bitiren bir çiçek bahçesine benziyordu. Bu manzarayı seyretmek için rükû ve secdelere biraz gecikerek gidiyordum. Ve kendimi böyle yapmaktan alıkoyamıyordum.

Bir gün sabah namazı için yine ikinci kat mahfile çıkmıştım. Sabah namazını aynı duygular içinde kıldım. Namazdan sonra evrad ve ezkâr ile meşgul oluyordum. Ansızın, kendini görmedim fakat sesini bütün baskısıyla vicdanımda duydum, şeytan bana, 'Hele buradan aşağıya bir kendini at!' diyordu. Israrla birkaç defa bana, 'Kendini buradan at!' dedi. Ben, 'Kendimi buradan atmamın ne faydası var ki?' dedim. 'Olsun, sen at!' diye cevap verdi. 'İyi ama niçin?' diye tekrar sordum. O yine, 'Zararı yok. Sen kendini buradan at!' diye ısrar etti. Ne olur ne olmaz, düşüncesiyle geriye çekildim. O esnada benden elli metre kadar ileride Hacı Kemal'in de geriye çekildiğini gördüm. Zaten hac

müddetince birbirimizden ayrılmamıştık. Daha sonra kendisine başımdan geçen hadiseyi naklettim. Bana, 'Hocam aynı anda, ben de aynı şekilde bir baskıya maruz kaldım. Onun için geriye çekilmiştim.' dedi. Demek ki, ikimiz de aynı zamanda, aynı atmosfere bürünmüştük veya şeytandan gelen sinyaller, ruhlarımızın almacıyla aynı anda alınmıştı."

Bir Gün İçinde Evraklarımı Tamamlattırdı

İncirliovalı Hafız Mehmet Akbudak anlatıyor:

"1972 senesinde hacca müracaat ettim. Yalnız benim kayıt işim geciktiği için hacca gitmem tehlikeye girmişti. Hacı Kemal Ağabey, İzmir'den bir adres göstermek suretiyle bir gün içinde benim bütün evrakları tamamlattırdı. Onlar yine üç kişi önceden gittiler. Ben tek olarak gittim hacca. Adreslerini aldım. Mekke'de buldum onları. Beraber hac yaptık orada. Cidde'de kesilen kurbanların etlerinin telef olduğunu duyunca kurbanımızı Mekke'nin baş imamının evinde kestik. Onu da Hacı Ağabey tanıyor. Ahbaplığımız hacdan sonra daha da arttı. Buralardan konferanslara, vaazlara giderdik devamlı."

Yıl 1973

Hacı Kemal, 1973 yılında da hacca gider ama bu hac çok özel ve öncekilere göre bir o kadar da verimli olur. Çünkü o sene Fethullah Gülen Hocaefendi de hacca gidecektir. Hocaefendi'nin hacca gideceğini öğrenen Kestanepazarı cemaatinden pek çok kişi aynı sene hacca gider. Bunlardan biri de İzmir'deki eğitim hizmetlerinin öncülerinden Naci Şençekicer'dir. O, 1970'te de yine Hacı Kemal'in rehberliğinde hacca gitmiştir. Şimdi onun her iki hacla ilgili hatıralarını dinleyelim:

"1969 veya 70'de Zeki Sakman'la birlikte Aydın'a gitmiştik bir iş için. Biz işimizi yaparken Hacı Kemal gördü bizi yolda. Zeki Bey beni o zaman tanıştırdı Hacı Kemal'le. Hatta hiç unut-

mam, bizi hemen aldı lokantaya götürdü, bize köfte yedirdi. O sene rahmetli validemle hacca gidecektim. Zeki Bey, 'Bu hacca gidecek.' deyince dedi ki 'Şu delile yazıl.' O zaman hacılar delillere yazılıyordu. Bunlar, Mekke ve Medine'de hac hizmeti veren şirketlerin temsilcileriydi. Sonradan öğrendik ki Hacı Kemal, onları iyi tanıyormuş. Onlardan birinin adı Hüseyin Haraşî idi. Hacı Ağabey'in de çok sevdiği bir insan.

Biz İzmir'den bir kafile gittik. Hacı Tatarî de bizim kafiledeydi. Bizi önce Medine-i Münevvere'ye götürdüler. Sekiz gün sonra Mekke-i Mükerreme'ye döndük. Hacı Ağabey bizi yolda karşıladı, aldı götürdü. Mekke'ye geldiğimiz günden itibaren hac boyunca beraber olduk. Zaten ondan sonra da irtibatımız hiç kesilmedi.

1973'te gittiğimizde Hocaefendi'yle beraber aynı gruptaydık. O zaman kurbanlar Mina'da kesiliyordu. Hacı Kemal kurbanlıkları ayarlamaya gidiyordu. 'Geleyim sana yardım edeyim.' dedim. 'Yok gelme. Sen ibadetini yap, kendi işine bak!' dedi, beni götürmedi. Yalnız onun hesap işlerini ben yapardım. Herkesten para topluyor, o kadar hayvanı alıyor, kesiyor; az bir şey değil tabi. Ben de hesap işlerinde ona yardımcı oluyordum."

Bu Çocuğun İçine Aşk Düşmüştür

1973 senesinde hacca gidenlerden biri de Mehmet Ali Şengül'dür ama onun hacca gidiş hikâyesi çok ilginçtir. Kendisinden dinleyelim:

"O sıralarda yirmi sekiz yaşında bir gençtim. Bir ihtiyar hacı anne vardı cemaatimden, bana birlikte hacca gitmeyi teklif etti; ninem yaşındaydı ama ben tabii mahremi olmadığım için onunla beraber gelemeyeceğimi, dinin buna müsaade etmediğini söylemiştim. Bunu duymuş Hacı Ağabey. "Bu çocuğun içine hac aşkı düşmüştür…" diye geçirmiş içinden. Bir gün, benden bir resim istedi. Ben de "Hacı Ağabey ne yapacaksın resmimi?" dedim. "Hatıran olur. Bende bir resmin bulunsun." dedi. Benden bir

resim aldı. Sonra onu bana haber vermeden çoğalttırmış, bütün hac muamelelerini bitirmiş. Birkaç gün sonra bana pasaportumu aldı getirdi; 'Hacca gidiyoruz!' dedi. Ben tabii birden şaşırdım. Allah'a hamdolsun o sene çok zevkli, semereli bir hac yaptık. Daha sonra birkaç defa daha nasip oldu ama tabii öyle bir hac zevkini, inşallah Cenab-ı Hak bir daha nasip eder.

Hacı Kemal Ağabey; hakikaten gözünün yaşı kurumayan, milletin derdiyle kavrulan bir insandı. Onun orada Ümmet-i Muhammed için dua ederkenki hâlini, manzarasını görmek lazımdı. Gözyaşları içinde nasıl içten, nasıl yürekten yakarıyor, kelimelerle anlatmak mümkün değil.

Orada Hocaefendi'yle de güzel bir hatıramız oldu. Onu da anlatayım. Mina'dan Arafat'a Hocaefendi yalnız gitmeyi arzu etti. Hacı Kemal Ağabey, 'Mutlaka yanında bir kişi olsun, sen git.' dedi bana. Ben de ona 'Sen git.' dedim. O, 'Ben kafileyi ben bırakamam.' dedi. Tabii mecburen ben gitmeye karar verdim. Peşine takıldım Hocaefendi'nin ama arkasından takip ederken küçük bir tökezleme oldu, Hocaefendi'yi kaybettim. Tabii Hocaefendi Arafat'a yalnız gelmiş oldu. Mina'dan Arafat'a yalnız gelmiş. Burada çadırı bir hayli aramış, dinlenmek istemiş çadırı bulamamış. Bizden ayrılır ayrılmaz, grubunu kaybetmiş bir Türk hacısıyla, bir mecnunla karşılaşmış. Sigortası atmış zavallının; o arada böyle bir delirme havası içerisinde dönüp duruyormuş. Suyunu ona vermiş. O zaman şimdiki gibi böyle mebzul su yok, gölgesine sığınılacak bir ağaç dahi yok, hiç birisi yok. Yiyeceğini içeceğini o meczuba vermiş, kendi aç susuz kalmış. Epey bir dolaştıktan sonra yorgun ve bitkin bir vaziyette yanımıza geldi. O zaman bize, 'Sürüden ayrılanı kurt yer!' diye Allah Resulü'nün bir beyanı var, sürüden ayrılmamak lazımmış.' dedi. Yani cemaat şuurundan ayrılmamak lazım. Birlik beraberlikten ayrılmamak lazım. Uhuvvet ve kardeşlik ruhunu devam ettirmenin bir nevi mesajını vermiş oldu bize."

Daha Neyi Bekliyorsun

1973'te Hacı Kemal'le birlikte hacca gidenlerden biri de Cemalettin Gürlek'tir. Bu zat uzun yıllar Türk Silahlı Kuvvetleri'nde görev yaptıktan sonra albay rütbesiyle ordudan emekli olur. Sonra İzmir'de ticarete atılır. Bir vesile ile tanıştığı bu zatı, Hacı Kemal sık sık ziyarete gider. Bu ziyaretlerden birinde ona "Hacca gitmeyi düşünmüyor musun?" diye sorar. Gürlek, "Daha vakit var, hem borçluyum." diye cevap verince Hacı Kemal elini masaya vurur ve der ki: "Kızını evlendirdin, oğlun askerden geldi, iş güç sahibi oldu, daha neyi bekliyorsun?" Hacı Kemal, o gün Cemalettin Bey'i hacca gitmeye ikna eder. Bunun üzerine Cemalettin Gürlek gerekli hazırlıkları yapar ve eşi Fatma Hanım'la birlikte o sene hacca gider.[4]

Cemalettin Gürlek, bu hac vesilesiyle Fethullah Gülen Hocaefendi ile yakından tanışma imkânı bulur ve Hocaefendi'nin eğitimle ilgili fikirleri onu çok etkiler. Hacdan döndükten sonra da eğitim gönüllüleri arasındaki mümtaz yerini alır.

Eğitim Hizmetleri Ağır Bastı

Hacı Kemal, hac ve umre organizasyonlarını 1973'ten sonra da birkaç yıl sürdürür, çünkü o yıllarda eğitim hizmetleri henüz yoğun değildir. Gürbüz Paşa anlatıyor:

"Kemal Ağabey çok hareketli ve oralara âşık bir insan. Hizmette de o zamanlar işler biraz daha yavaştı, bu kadar yoğun değildi. O da hac kafilesi tertip ederek biraz teselli oluyordu. İnsanlara öyle hizmet ediyordu, öyle neşr-i hak yapıyordu."

Hacı Kemal, eğitim hizmetlerinin arttığı 1980'li yıllardan itibaren hac organizasyonunu bırakıp bu hizmetlere odaklanır. Ancak fırsat buldukça zaman zaman yine hacca veya umreye gider. Yeri gelmişken yaşının da biraz ileri olduğu tarihlerde

---

4 İdris Gürsoy, Eğitim Gönüllüsü Albay, Aksiyon, 26.01.2002.

onunla birlikte umreye giden iş adamı Ali Açıl'ın bir hatırasını nakledelim:

"Umre'ye gittik biz Hacı Kemal'le. Her gün yedi tavaf yapardı. Her namazda bir tavaf yaparmış. Bir gün öğle namazından sonra tavaf ediyoruz. Böyle dolu kendisi. İkindiye doğru tavaf ederken bir daldı içeriye, Beytullah'ın örtüsünün bağlandığı halkalar var; o halkalara tutundu ağlaya ağlaya dua ediyor. Bir şeyler söylüyor, bir taraftan da şakır şakır o halkaları sallıyor ama nasıl! Şangır! Şangır! Şangırrr! Bütün Kâbe inliyor. Millet durmuş bize bakıyor. Kaybetti kendini. Değişik bir manzaraydı o."

Gözyaşlarını Şiirleştirirdi

Bu bahsi de Fethullah Gülen Hocaefendi'nin, Hacı Kemal'in vefatından sonra Samanyolu televizyonunda yayımlanan ve onun hacdaki hâlini anlatan sözleriyle bitirelim:

"Bir kere bir şey vardı ki çok samimi inanmıştı. Ben iki defa onun isteğiyle, hacda onunla beraber bulunmuştum. Birinde Diyanet göndermişti, birinde de bir arkadaşın babası adına gidebilmiştim, yoksa şahsi imkânlarım yoktu. Bir kere de çok sıkılmıştım 1980 sonrası, yine birinin desteğiyle, hacca gidecektim. Ben (Hacı Kemal'e) dedim: 'Valla şimdiye kadar haccı seninle tanıdım, Resulullah'ın huzurunda hep seninle oturdum, ağlarken ben de gözyaşlarımı değerlendirmek istedim, sen gelmezsen bu işin tadı tuzu olmayacak.' Öyle bir hazırlığı da yokmuş, benim öyle dediğimi duyunca hemen arkadan hazırlandı ve yetişti o işe. Cenab-ı Hak, ona öyle bir kalp vermişti ki Huzur-i Risaletpenahi'de dururken, kalbi duracak gibi ağlardı. Kendinden geçerdi ve bu, saatlerce sürerdi. Hizmeti bir insana anlatırken de o kadar duygularını, düşüncelerini, gözyaşlarını şiirleştirirdi, musikileştirirdi."

Dördüncü Bölüm

İSTANBUL DÖNEMİ

İSTANBUL DÖNEMİ

İLK YILLAR

Çocukluk yılları ve gençliğinin ilk dönemleri İstanbul'da geçen Hacı Kemal'in büyük şehirlere karşı ayrı bir tutkusu vardır. İstanbul'dan sonra o gün için birkaç bin nüfuslu küçük bir nahiye olan İncirliova'ya gitmesi, Hacı Kemal için kaderin ilginç bir cilvesidir. İstanbul gibi medeniyetin beşiği, kültür ve sanat merkezi olan büyük bir şehirde yetişen, kabına sığmayan, enerji dolu bir genç için köy hayatına alışmak hiç kolay olmasa gerek. Ancak onun fikrî yapısının gelişmesinde ve gerçek kimliğini bulmasında bu küçük ve şirin beldenin çok büyük bir rolü olduğu da muhakkak. Bununla birlikte o, hiçbir zaman İstanbul'da aldığı şehir kültürünü kaybetmemiş, aksine onu hayatı boyunca çok iyi değerlendirmiş ve sürekli beslemiştir.

O Bir Alperendi

Önceki bölümlerde ayrıntılı olarak anlattığımız gibi hem siyasetle meşgul olduğu hem de dinî hizmetlere yöneldiği dönemlerde İncirliova ona dar gelmiş, önce Aydın'a açılmış; Aydın da onu tatmin etmemiş, faaliyet alanını İzmir'e, oradan da bütün Ege'ye yaymıştır. Bu arada Hacı Kemal, gerek İncirliova'dayken gerekse İzmir'e taşındıktan sonra İstanbul'la irtibatını hiç kesmemiştir. Siyasetle uğraştığı dönemlerde İstanbul'da edindiği çevresini sonraki yıllarda genişletmiştir.

Hacı Kemal, Fethullah Gülen Hocaefendi'yle tanışıp eğitim hizmetlerine yöneldikten sonra, İstanbul'a daha fazla ilgi göster-

meye başlar. Çünkü Hacı Kemal ve arkadaşlarına Hocaefendi'nin gösterdiği ufuk ve ideal çok yüksektir: Milletimizin ve insanlığın geleceği adına genç nesillere sahip çıkmak. Bunun için yurtlara yuvalara, bunları açıp işletebilmek için de hayırsever işadamalarına ihtiyaç vardır. İzmir'de bu işe sahip çıkan insanların ise imkânları sınırlıdır. Zaten içinde hep büyük şehirlere karşı bir tutkusu olan Hacı Kemal hem eğitim hizmetlerinin finanse edilebilmesi için hem de bu gönüllüler hareketinin bütün Türkiye'ye yayılabilmesi için İstanbul'a açılmanın elzem olduğunu düşünür. Bu düşüncesini de her fırsatta Hocaefendi'nin huzurunda dile getirir.

Hacı Kemal, İstanbul'dan çok söz edince Hocaefendi, ona "Sen git, gel; oralarda biraz kal bakalım." der. Hacı Kemal, ailesiyle biraz daha yakından ilgilenebilmek, onlarla biraz daha fazla birlikte olabilmek için evini İzmir'e taşıyalı henüz bir iki yıl olmuştur ama ona yine yol görünür. 1975-76'lardan itibaren İstanbul'a gelip gitmeye başlar. Geldiği zaman da duruma göre beş-on gün İstanbul'da kalır ve bu süre zarfında İstanbul'daki iş adamlarıyla irtibat kurup onlara Hocaefendi'yi, onun fikirlerini ve eğitim hizmetlerini tanıtmaya; sürekli çevresini genişletmeye çalışır. Ahmet Alçiçek anlatıyor:

"Hocaefendi'yi tanıtma adına İzmir'de çok zorlanmadı ama İstanbul'da zemin hazırlaması biraz zaman aldı. Âdeta eski fütuhatta bir yer fethedilmeden önce alperenler oralara gelir, halkı İslamiyete, dine hazırlar, birkaç sene ciddi vazife yaparlar. Ondan sonra orada fütuhat çok kolay olur. Hacı Ağabey'i de ben bu aşamada bir alperen olarak görüyorum. Çok büyük zemin hazırladı. İstanbul'a çok önem verirdi. 'İstanbul'a bu işi tanıtmadıkça büyüyemeyiz.' derdi. İstanbul'u, dünyaya açılmanın başlangıcı olarak görürdü. İlk tanıştığı kişilerin sayesinde başkaları, onların sayesinde de daha başkaları ile tanışır, zemin hazırlardı. Önceleri gelir giderdi. İlk geldiği zamanlar biz de İstanbul'daydık. İstanbul'da hizmete ilk sahip çıkan iş adamları arasında Mehmet Ha-

sırcı Bey vardır. Hocaefendi'yi tanır tanımaz hizmete sahip çıkan biridir. Hacı Kemal Ağabey onunla çok ilgilenmiştir. Gelip gittiklerinde birbirlerinde misafir kalırlardı."

Ali Rıza Tanrısever

İstanbul'da eğitim hizmetlerine ilk sahip çıkan kişilerden biri de Ali Rıza Tanrısever'dir. Fethullah Gülen Hocaefendi'yi ve eğitim hizmetlerini iyice tanıdıktan sonra o da Hacı Kemal gibi maddi, manevi bütün imkânlarıyla bu yolda koşturmaya başlar. Ali Rıza Tanrısever, Hacı Kemal'le ve eğitim hizmetleriyle tanışmasını şöyle anlatıyor:

"İlim Yayma Cemiyeti"nin yurtlarıyla ilgili bir mecmua hazırlıyordum. Bu mecmua ile bağış toplayacaktım. O zamanlar 104 tane şubemiz vardı. Her şubeye 'Yatakhane ve yemekhanelerinizin resimlerini gönderin.' demiştik. Hacı Kemal, İzmir'deki şubenin idari heyetinden o kadar güzel resimler getirdi ki... Yatakhane, mutfak falan... O güzel resimleri görünce onları mecmuaya bastım.

O zamanlar bizim cemiyettekiler, 'Çocukları eğitmiyor, hep yediriyorsunuz.' diye bizi eleştiriyorlardı. Ben de bu işi kim en iyi yapar, kim toparlar diye düşünürdüm. Tahminen 1976-1977 yıllarında; 'Fethullah Gülen Hocaefendi bu işleri yapar.' dediler. Ben de az çok tanıyorum Hocaefendi'yi, de İzmir'e geldiğinden beri. Kendisini görmemiştim ama bantlarını dinlerdim.

'Ben bu Hocaefendi ile tanışayım.' dedim. O zamanlar cemiyetin genel müdür yardımcısı ve mali işler başkanıyım. Beni aldılar, Bozyaka'ya Hocaefendi'ye götürdüler. Hocaefendi ile tanışmaya gittiğimde baktım ki yatakhanedeki yataklar, yemekhanedeki kırmızı masalar falan Hacı Kemal'in bana getirdiği resimlerdekilerle aynı. Meğer o yurt, bizim İlim Yayma Cemiyeti'nin şubesiymiş. Daha ilk girdiğim anda merdivenlerden çıkarken, -İstanbul'dakileri biliyorum tabii ben- her tarafın çok nezih ol-

ması, o çocukların tavır ve davranışları dikkatimi çekmişti. Gezerken baktım; Hacı Kemal'in getirdiği resimlerle bu yurt arasındaki benzerlik dikkatimi çekti. Sordum 'Nedir bu?', dediler 'Biz İlim Yayma'nın şubesiyiz.' Sonradan şirket kurdular, dernek kurdular ama ilk yurt, İlim Yayma'nın şubesi tabi. Hocaefendi bize iltifatlar ediyor, 'Cemiyetin başkan yardımcısı gelmiş…' diye. Dedim: 'Hocam yurdunuz ne kadar güzel, çocuklarınız ne kadar düzenli, ne kadar güler yüzlü…'

Aşağı yukarı 500–1000 talebesi olan üç yurdumuz vardı; Çarşamba, Fatih ve Gaziosmanpaşa'da. Dedim: 'Hocam bizim yurtlara da birer müdür verseniz de biz de oraları bir düzene soksak…' 'Olur ama mâni olurlar, çekemezler.' dedi. Ben, 'Hocam mücadele ederim.' dedim. Bir hafta sonra Halit Esendir'i gönderdi. Sene 1979. Halit Esendir'i Zeytinburnu'na yurt müdürü yaptık.

Hacı Kemal'i o resimleri getirmeden önce de hatırlıyorum. Bir kere Hasan Uğur'la benim iş yerime geldi. 'Talebelerimiz var.' dedi. Burs gibi, yardım gibi para istediler benden. Hacı Kemal'in ifadesine göre başkasından çok vermişim. Çok para verince Hasan Uğur çok büyük taltif etti: 'Çok verdin Hacı Bey!' dedi. Hacı Kemal sonradan anlatıyor: 'Öyle deyince ben de ayağına bastım, 'Ya adam çok veriyorsa veriyor, ne karışıyorsun sen!' dedim, diye ayağına bastığını söylemişti. 'Ya çok verdin diye durduracaktı neredeyse.' diye anlatmıştı. İşte o zaman kafasına bizi takmış. Ondan sonra irtibatımız fazlalaştı.

Bana en büyük tesiri, Halit Esendirlerin hiç menfaat beklemeden gece gündüz aşkla şevkle çalışmaları yaptı. Hocaefendi onun dışında birkaç arkadaş daha gönderdi. Onların o gayretlerini görünce dedim 'İşte hizmet bu.' Bizim çalıştırdığımız öğretmenler 15 gün sonra para isterler, saat 17.00'den sonra mesai isterler, 'Az verdin, çok verdin…' derler ama Hocaefendi'nin gönderdikleri ile bambaşka insanlar tanımış olduk.

Daha öncesinde de bir ara Hacı Kemal, 'Ben buradan arsa alacağım.' dedi. Avcılar'dayız. Maksadı benimle tanışmak tabi. 'Yurt arsası arıyorum.' dedi. 'İyi tamam, benim burada arsam var. 3000 küsur metre kare, hepsini al, bedava verdim sana.' dedim. Ondan sonra Hacı Kemal'le çok güzel günlerimiz oldu."

On Sene Aynı Yerde Teravih Namazı

Hacı Kemal, İstanbul'da çevre edinebilmek ve eğitim hizmetlerini tanıtabilmek amacıyla iş adamı Yahya Bey'in evinde, küçük fasılalar olmakla birlikte tam on yıl yanına Hafız Ahmet Alçiçek'i alarak cemaatle teravih namazı kılar. Maksadı hem ev sahibi olan iş adamını yakından tanımak ve onore etmek hem de onun vesilesiyle yeni simalarla, iş adamlarıyla tanışmaktır. Ahmet Alçiçek anlatıyor:

"Hacı Kemal Ağabey'in ilk olarak yakından ilgilendiği kişilerden biri de Yahya Bey'di. O da Hocaefendi'yi, hizmeti yakından görüp sevmişti. Himmet ederdi. Katkısı olurdu. Ölçüsünü ben bilmiyorum ama Hacı Ağabey'in takdir ettiği zatlardan biriydi. Âdeta bayram ederlerdi Hacı Ağabey'i görünce. Hâlbuki yeni tanışmışlar, tanışır tanışmaz ruhlarına tesir etmiş işte. Dolayısı ile onun evinde teravih başlattık. Bazı seneler ara vermek sureti ile 10 seneden fazla teravih kıldırdık. Üsküdar'da Kız Kulesi karşısında çok müsait bir evi vardı. Salonu 50-60 kişi cemaat olacak kadar genişti. Hacı Ağabey orayı ihmal etmezdi. O vesile ile birçok kimseyi tanımak adına Ramazanlarda orayı kullanırdık. Yahya Bey'in çok büyük himmetleri oldu. Hacı Ağabey'in niyeti orası vesilesi ile açılım yapmaktı ama nasip olmadı, çok fazla kimseye açılamadı ama Hacı Kemal Ağabey 'Yahya Bey'i tanımak bile yeterlidir.' derdi. Tanıma meselesinin de Cenab-ı Hakk'ın elinde olduğunu bilirdi. Yahya Bey, bu tür vesilelerle Hacı Ağabey'e ve Hocaefendi'ye çok bağlanmıştı. Hocaefendi de bazen onun evine misafir olmuştur."

İzmir'in En Pahalı Oteli

Hacı Kemal, İstanbul'da biraz samimiyet kurduğu iş adamlarını İzmir'e getirip gezdirmeye başlar. O günlerde İzmir'de Bozyaka Yurdu ile birkaç öğrenci evi vardır. İzmir'e getirip gezdirdiği ekip içinde Ali Rıza Tanrısever dâhil İlim Yayma Cemiyeti'nin üst düzey yöneticileri de bulunur.

Fethullah Gülen Hocaefendi'yle tanışıp onun vaazlarını, sohbetlerini dinleyen İstanbullular, İzmir'deki hizmetleri takdir ve heyecanla karşılarlar. Hacı Kemal, belli fasılalarla bu gezileri sürdürür. İzmir'e geldikleri zaman onları çok güzel ağırlar. Selçuk-Belevi'deki zeytinliğe götürür, orada onlara Aydın'ın meşhur kuyu kebabı başta olmak üzere en güzel yemeklerini yedirir, özel hediyeler hazırlayıp takdim eder. Bazen ailesiyle birlikte gelen iş adamlarını kendi evinde misafir eder.

Tabii bu geliş gidişlerde yerine göre İzmir'deki eğitim hizmetleri için iş adamlarından yardım talep eder, onlar da seve seve yardım eder. Ahmet Alçiçek anlatıyor:

"İstanbul'da, Hocaefendi'yi tanıdıktan sonra eğitim hizmetlerine sahip çıkan ilk iş adamlarından biri Mehmet Hasırcılar'dı. Mehmet Bey bir gün arkadaşlarına, 'İzmir'in en pahalı oteli neresidir?' diye sorar. Onların kimi şu otel, kimi bu otel der; bildikleri en lüks otelleri sayarlar. Mehmet Bey, 'Hayır, bilemediniz!' der. 'İzmir'in en pahalı oteli Hacı Kemal Ağabey'in evidir. Sizi yedirir, içirir, ağırlar; sonra her şeyinizi alır!' Hacı Ağabey'e böyle takılırdı."

İSTANBUL'UN İLKLERİ

Hocaefendi'nin İstanbul'daki İlk Vaazları

Hacı Kemal, İstanbul'da tanıştığı insanlara her fırsatta Hocaefendi'yi, onun teşvikiyle İzmir'de yapılan eğitim hizmetlerini anlatır ve İstanbul'da hizmet için zemin hazırlamaya çalışır. Bu insanlar, belli bir seviyeye gelince Hocaefendi'yi vaaz vermesi

için İstanbul'a davet eder. Vaaz için Beşiktaş'taki Yahya Efendi Dergâhı'nın bitişiğindeki küçük camiyi ayarlar. Bu vaaza, Hacı Kemal, ilgilendiği iş adamlarını özel olarak davet eder. Ahmet Alçiçek anlatıyor:

"Hacı Kemal Ağabey, birçok kişiyi tanıyıp çevresini epey genişlettikten sonra, onlarla yapılan istişarede 'İstanbul'da Hocaefendi'yi ve eğitim hizmetlerini tanıtma adına ilk hareket Hocaefendi'ye burada vaaz verdirmek olsun.' dendi. 1976 senesinde Beşiktaş'taki Yahya Efendi Dergâhı'nda bir vaaz düzenlendi. Orası İstanbul'un ziyaret mahallerinden biri olarak bilinir. Ufak bir camisi var; Sümbül Efendi, Merkez Efendi gibi bir yer. Fakat oraya çok devam edenler vardır. İstanbul'da bilinen bir yerdir. İstanbul'un zenginlerinden bir zat da 'Ben vaazdan önce yemek vereceğim.' dedi. Gelenlere yemek de verilmişti. Hocaefendi İstanbul'daki ilk vaazını orada verdi. Gece vaazıydı. İlk tanıdığımız, bildiğimiz çevrelere duyurulmuştu ama cami doluydu. Cemaatin sayısı 100–150 kişi olabilir. Hacı Kemal Ağabey, eğitim hizmetlerini anlatacağı kişiler için o vaazı belli bir basamak olarak kullanacaktı."

Dar dairede ve daha çok sohbet mahiyetinde geçen bu vaazı dinleyenler arasında, daha sonra eğitim hizmetlerine büyük destek veren hayırsever ve fedakâr iş adamı Ali Katırcıoğlu da vardır. Ali Katırcoğlu bu vaazdan, hafızasından hiç silinmeyen bir tabloyu şöyle anlatıyor:

"O akşam Yahya Efendi Dergâhı'na gittik, yemek yedik, Hocaefendi vaaza başladı. Hiç unutamıyorum, Hocaefendi'nin 'Ya Rasulallah, o alnı boyalı atınla Arap diyarlarında dolaştığın yeter artık, gel biraz da bizi gör, gözet. Biraz da bizim memleketimizde celalane dur!' gibi bir yakarışı vardı. O beni yaktı. O, bana çok büyük tesir eden bir durumdu."[5]

---

[5] Cemal Kalyoncu, Sultan Aziz'in Arsasını Pazarlayan İş Adamı, Aksiyon, 20.05.2002

Fethullah Gülen Hocaefendi, Yahya Efendi Dergâhı'ndan sonraki ilk vaazını 26 Ağustos 1977'de Eminönü'ndeki Yeni Cami'de, ikinci vaazını ise aynı yıl eylül ayının dokuzunda Sultanahmet Camisi'nde verir. Bu vaazların öncesi ve sonrası hakkında Ahmet Alçiçek bize şu bilgileri veriyor:

"Daha sonra Hocafendi, 1977 senesinde asıl büyük çaplı vaazı, Eminönü'ndeki Yeni Cami'de verdi. Bu vaaz İstanbul'da Hocaefendi'nin adını duyurmaya vesile oldu. Hocaefendi orada ciddi bir kitleye, bir cami dolusu insana hitap etti. O gün cumaydı zaten. İkincisi aynı sene 9 Eylül Sultan Ahmet Vaazı'ydı. O da Ramazan'a denk gelmişti. O vaaz, İstanbul'u artık harekete geçirdi. O vaaz da Ramazan'ın son cumasındaydı.

Tabii bu vaazlar, tanıdık bütün esnaflara duyuruldu. Bu hazırlık vesilesi ile çok terledi Hacı Ağabey, müftülükten izin alma konularında falan. Bu vaazlardan sonra İstanbul'da artık eğitim hizmetleri herkese daha yakından anlatılmaya başlandı. Ardından bir mütevelli oluştu. Mehmet Hasırcı Beyler, Abdulvahid Tabakçı Ağabey, Ali Rıza Beyler bu mütevelliden ilk akla gelen isimler."

***

Hacı Kemal, Hocaefendi'nin İstanbul'a gelip gitmesinden ve verdiği bu ilk vaazların İstanbullular üzerinde uyandırdığı müspet tesirden çok memnun kalır. Ona göre İstanbul'da maya tutmuş, ilk adımlar atılmıştır. Bu duygularını İzmir mütevellisinde beraber olduğu arkadaşlarına da anlatır, büyük bir şevk ve heyecanla. Hacı Kemal'in o günlerdeki heyecanını, İzmir'den Yeni Cami vaazını dinlemek için İstanbul'a gelen Mahmut Sarıoğlu'ndan dinleyelim:

"Kemal Ağabey yavaş yavaş İstanbul'un eşrafıyla birer ikişer Hocaefendi'yi tanıştırmaya başladı. Bunlar bizim filan yapacağımız işler değil, Allah vergisi bu. Kemal Ağabey, 'Bir adama uğraşırsın on sene-on beş sene emek çekersin, bir gün gelir bir

anda, iki saatte senin on sene çektiğin emeğin karşılığını Cenab-ı Hakk'ın yardımıyla veriverir.' derdi. 'Köse, İstanbul'a adım attık ama İstanbul'da durmamız için, eğitim hizmetlerinin ikame edilebilmesi için daha çok çalışmamız lazım. Biz şimdi İstanbul'a kapağı attık ama iki sene sonra ama üç sene sonra, bizim buraya yerleşmemiz lazım, Türkiye'nin kaderi burada atıyor.' dedi. Hocaefendi İstanbul'da vaaz etmeye başladı. Bunun üzerine Hacı Ağabey, 'Bizim buraya gelmemiz, eğitim hizmetlerini İstanbul'a taşımamız farz oldu.' dedi."

İlk Ev

İstanbul'da eğitim hizmetlerinde kullanılmak üzere ilk ev, Topkapı civarında Murat Apartmanı'nda satın alınan bir dairedir. Bu daireyi, Hacı Kemal, İstanbul'daki esnaflardan topladığı himmetle vakıf adına satın alır. Orası uzun süre misafirhane gibi kullanılır. Zaman gazetesinin ilk yıllarında büyük hizmetleri olan ve Hacı Kemal'le uzun süre teşriki mesai yapan Hayati Kalaycı anlatıyor:

"İstanbul'a ilk geldiğimde, vakfımıza ait bir evimiz vardı Murat Apartmanı'nda. Hacı Kemal Ağabey'le orada kaldık. Hacı Ağabey'in yakın dostlarından hizmet insanı Parçacı Veysel Ağabey'in dükkânı da o apartmanın arka sokağındaydı."

Çamlıca Yurdu

Hacı Kemal, hayırsever iş adamı Ali Katırcıoğlu ile ilk tanıştığında, Büyük Çamlıca'daki cami ve müştemilatı inşaat hâlindedir. Ali Katırcıoğlu, mahalle halkının talebi üzerine oraya cenaze yerleri, gasilhanesi, imam evi, müezzin evi olan külliye şeklinde bir cami yaptırmayı düşünmektedir. Fakat Hacı Kemal'le tanışması, kafasındaki projede önemli değişiklikler yaptırır:

"1974–1975 yıllarında tanıştık Hacı Kemal'le. O zamanlar hizmette daha yeni yeni bir şeyler oluyordu. İstanbul'a gelip git-

tikçe bizim Çamlıca'ya da uğrardı. Sohbetler ederdi. Çamlıca'da, Çamlıca Camisi'ne başladığımız zaman, caminin temel atma safhasındayken kendisine 'Şöyle bir cami yapacağım!' dedim. 'Şişli Camisi'ne uygun olarak cenaze yerleri, imam evi, müezzin evi, gasilhane olsun.' gibisinden söyleyince, 'Bırak Hacı Ağabey! Herkes ölüsünü yıkayacak bir yer bulur.' dedi. 'Ne yapalım?' dedim. 'Buraya caminin yanına Kur'an kursu ve talebe yurdu yapalım.' dedi. 'Burada talebe yurdu olur mu?' dedim. 'Olur!' dedi. Bunun üzerine planda tadilata giderek oraya Kur'an kursu ve öğrenci yurdu yaptık, Kemal Ağabey'in ısrarıyla.

Kemal Ağabey arada sırada uğrardı. Sürekli ilgilenirdi. İnşaat birazcık ilerledi, bizim bir yazıhane vardı, bir gün İsmail Büyükçelebi Hoca koşa koşa yazıhaneye geldi. 'Ağabey nerdesiniz?' dedi. 'Hayrola' dedim. 'Hocaefendi geldi, inşaatta oturuyor.' dedi. Biz İsmail Hoca'mla arabayla hemen Çamlıca'ya inşaata döndük. Orada Hocaefendi yalnız oturmuş, inşaatta çalışanlara bakıyor. Yanında başka kimse yok. Hocaefendi'nin oraya gelip inşaatı ziyaret etmesiyle Kemal Ağabey'in bizi doğru yönde yönlendirdiğine kanaat getirdik."

Hacı Kemal'in samimi teklif ve yönlendirmeleriyle yüzlerce öğrencinin huzur içinde eğitim göreceği güzel bir yurt ile yine onlarca gencin Kur'an-ı Kerim'i zihinlerine ve gönüllerine nakşedip hafız olmasına vesile olacak Kur'an kursu 1979'da hayata geçer.

Orkide Öğrenci Yurdu

1982'de üniversite talebeleri için İstanbul'da bir yurt ihtiyacı doğar. Hacı Kemal, arkadaşlarıyla birlikte bina arayışına girer. Fatih'te düğün salonu olarak kullanılan üç katlı geniş bir bina bulunur. Ahmet Alçiçek bu konuda şu bilgileri veriyor:

"Fatih'te Orkide Düğün Salonu diye bir yer vardı. Hacı Kemal Ağabeyler orayı satın almak için görüşmelere başladılar.

Düğün salonunun bulunduğu binanın sahibi muhterem bir hanımefendiydi. Salonu çocukları işletiyordu. Kadın oranın düğün salonu olarak kullanılmasına pek razı değilmiş. Yurt teklifi gelince kadın çocuklarına 'Uygun bir fiyata verin, bizim de hayrımız olsun.' demiş. Orası satın alındı ve ilk üniversite yurdu olarak açıldı. Hacı Ağabey'in o işte de büyük gayreti oldu. Çamlıca Yurdu, Orkide Yurdu, Fatih Koleji, bunlar İstanbul'un ilk çekirdek müesseseleridir."

Fatih Koleji

İstanbul'un ilk müesseselerinden olan Fatih Koleji, Hacı Kemal'in en büyük sevdalarından biridir. Onun için bu konuyu, ileride müstakil olarak ve genişçe ele alacağız.

HİMMETİ MİLLETİ OLAN

Kitabımızın İzmir döneminde ilk himmet toplantılarından bahsetmiştik. İnsanların, maddi imkânları ölçüsünde hayır ve eğitim hizmetleri için verdikleri zekâtlar, sadakalar ve diğer yardımlar himmetin özünü teşkil eder. Ülkemizde; Kur'an kursları, camiler, imam hatipler hep halkın Allah rızası için yaptığı himmetlerle hayat bulmuştur. Aslında Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde kurulan vakıf medeniyeti de aynı himmetin mahsulüdür. Bu himmet duygusu; fakirlere, ilim tahsili için çalışan talebelere, darda kalmışlara el uzatma arzusu Türk insanının mayasında vardır. Fethullah Gülen Hocaefendi de her fırsatta Anadolu insanının bu yüce duygusunu harekete geçirmeye ve onun himmetini eğitim hizmetlerine kanalize etmeye çalışmıştır. Eğitim hizmetleriyle temayüz eden gönüllüler hareketinin temelinde de bu duygu vardır. Hacı Kemal'in İstanbul'da yaptığı, yapmaya çalıştığı da bundan başka bir şey değildir.

O, İstanbul'a geldikten sonra günlerce, aylarca, hatta yıllarca; hiç bıkmadan, usanmadan kapı kapı dolaşıp İstanbullu esnaf-

lara, iş adamlarına eğitim hizmetlerini anlatıp onların zekâtlarını, sadakalarını bu hizmetlere kanalize etmeye çalışır. İlk başlarda talebelere burs alırken, kademe kademe himmetini artırır; zamanı gelince görüştüğü kişilerin imkânlarına göre onlara ya bir yurt veya okul inşaatının bir bölümünü üstlenmelerini veya müstakil bir yurt veya okul projesini finanse etmelerini ister. Bunların çoğunda da Allah'ın izniyle muvaffak olur. O kadar ki Hacı Kemal, İstanbul'daki zenginlerden topladığı himmetlerle belki dünyanın en zengin insanının tek başına yaptıramayacağı kadar müessese ve hizmetlerin yapılmasına vesile olur. "Himmeti milleti olan, tek başına bir ümmettir veya millettir." diye bir söz vardır. Herhâlde Hacı Kemal için bu sözü söylemek mübalağa olmaz. O, bütün hayatını milletine adamış ve Allah da ona belki onlarca insanın yapamayacağı işleri yaptırmıştır.

Bu bölümde Hacı Kemal'in himmet görüşmelerinden birkaç misal vermek istiyoruz.

Hocam Bu Ay Bir Şey Vermediniz

Yaşar Tunagür Hoca, Ankara'da Diyanet İşleri Başkan Yardımcılığı görevini bıraktıktan sonra ticarete atılır. Ortakları arasında Turgut Özal'ın da bulunduğu bir şirket kurar. Şirket, tarım alanında faaliyet göstermektedir. Kardeşi Korkut Özal, tarım bakanı olunca Turgut Özal yanlış anlaşılabilir endişesiyle hisselerini devrederek şirketten ayrılır. Daha sonra Yaşar Tunagür, diğer ortakların da hisselerini alarak şirketin tamamen sahibi olur. O sıralarda Londra'da okuyan oğlu Mehmet'i de getirip şirkete genel müdür yardımcısı yapar. Tabii Hacı Kemal, Yaşar Tunagür'ün peşini hiç bırakmaz, belli aralıklarla gelerek ondan himmet alır. Yaşar Tunagür Hoca anlatıyor:

"Hacı Kemal sık sık bize gelirdi. Yine bir gün geldi. 'E Hocam, bu ay bir şey vermediniz.', 'E ne verelim?', 'Sizin de burs vermeniz lazım talebeye.', 'Peki verelim ama ben oğlana bir

sorayım.' Oğlanın odasına gittim, dedim, 'Hacı Kemal geldi, burs istiyor, ne vereyim?' Mehmet dedi ki 'Ah baba ben verdim ona.' 'Ne verdin?', '320 burs verdim.', 'Nasıl verdin?', 'Aldığım bütün çekleri, senetleri verdim. Al, bunları tahsil et, paraların hepsi senin olsun.' dedim.

Sonra oğlan, 'Ah be Kemal Ağabey, ben verdim işte. Bir de babama ne diye gidiyorsun?' diye lâtife yollu kızdı Hacı Kemal'e. Onun bütün derdi davası memleketin menfaati için alabileceği hayrı en yüksek seviyede almaktı."

Sen Cennette Ufak Bir Yer mi İstersin?

Ali Katırcıoğlu anlatıyor:

"Bir defasında cami sıkıntısı devam ederken, 'Ya sende çok arazi varmış, bize bir yurt yeri versen; şöyle yapalım, böyle yapalım!' filan dedi. Aldım bunu Ümraniye'ye götürdüm. Ümraniye'de 12,5 dönümlük bir yer vardı. O, benden daha büyük bir yer istedi, 20-25 dönümlük bir yer vardı. 'Sen şurayı bize ver. Okul yapalım, yurt yapalım.' dedi. 'Hacı Ağabey!' dedim, 'Ben o kadar veremem ama ben şu 12,5 dönümlük yeri vereyim.' 'Olur mu ya öyle şey!' dedi, 'Sen cennette böyle ufak bir yer mi istiyorsun, yoksa büyük bir yer mi? Allah sana orada daha büyük bir arazi verecek.' 'Hacı Ağabey şimdilik sen buna razı ol.' filan dedik. Neyse 12,5 dönümlük yeri verdik. Yurt yapacağım, okul yapacağım derken, bir gün geldi, 'Ya Hacı Ağabey İzmir'de çok sıkıntı var, para lazım, gel burayı satalım. Sonra başka yerde bir yurt yaparız.' dedi. 'Olur.' dedik. Orayı sattık, parasını verdik Kemal Ağabey'e. Kemal Ağabey bize çok yol gösterdi. Allah razı olsun."

Yirmi Burs Az

Alaaddin Kıdak anlatıyor:

"İstanbul'dayız. Ramazan ayındayız. Hacı Kemal benden büyük hem de her şeyi ile. Boğaziçi'ni tarıyoruz. Hacı Ağabey başımızda. Öyle bir enerji, öyle bir çalışma, öyle bir hâl ki ben

ondan sekiz yaş daha küçüğüm, onun hızına yetişemiyorum. Aradığımız şey de kolej için uygun bir arsa. Çok güzel şeyler oldu tabii bu arada. Bunlardan biri de Yusuf İzzettin Paşa Köşkü vardır. 'Orayı alabilir miyiz?' dedik. Sultan Abdülmecid'in veyahut Sultan Beşinci Mehmet'in torunu Sultan Hanım diye bilinen çok yaşlı bir kadın vardı. Ona kadar gittik bu yer için. Onu bize karşı çok ters bulduk. Bu çalışmalar yapılırken onların bir avukatı varmış, bizi yanlış tanıtmış. Ne yazık ki olmadı.

Tabii bu koşuşturmalara benim tahammülüm ancak sekiz gün yetti. Bu tablo içerisinde kayda değer çok muhteşem iki hâli vardı Hacı Kemal'in. Akşamları proje yapıyordu. Nerelere gidebiliriz? Dört-beş kişiyiz. Akşamdan 'Aladdin Bey, Sultanhamamı'nda yazmacı Sadullah Kalaycı var, onu yaz!' dedi. Sonra 'Şunu yaz, bunu yaz!' diye bize bir liste çıkarttı. Ben, 'Sadullah Bey geçen sene iki burs verdi, bu iki bursu eğer ki beş yaptırırsan, tamam.' dedim. Ertesi gün gittik. Yanında birisi var. O kişiye bizi anlatıyormuş. Oturmayı, zaman kaybetmeyi sevmez Kemal Ağabey. Ayakta hemen konuştular, Sadullah Bey, 'Hacı Kemal Bey, geçen seneki bursu yirmiye çıkarıyorum, çünkü çalışmalarınızı beğeniyorum.' dedi. Hacı Ağabey hemen 'Olmaz.' dedi. 'Koskoca Sadullah Bey'e yirmi burs olur mu?' Hacı Kemal Ağabey'in bu tafrını ben anlayadım tabii. Sadullah Bey; 'Ya Hacı Ağabey ben sana geçen senekinin on katını veriyorum.' dedi. 'Olmaz.' dedi Hacı Ağabey. 'Koskoca Sadullah Bey'e yakışmaz.' Öyle bir oldu ki elindeki tesbihi öfkeli öfkeli çeviriyor. Sadullah Bey bana döndü dedi ki: 'Ya ben anlayamıyorum Kemal Bey'i, teklifinden daha çok veriyorum. Ne yapalım şimdi?' dedi. Hacı Ağabey benim konuşmama fırsat vermek için dışarı çıktı. Kemal Ağabey sonra tekrar girdi içeri. Sadullah Bey 'Hacı Kemal Bey, bu sene böyle yapalım, seneye şöyle yapalım.' dedi. 'Olmaz Abi, olmaz, elli tane burs istiyorum senden!' dedi. Sadullah Bey tabii çok sıkıştı, bana 'Alaaddin Bey yardımcı ol!' dedi. 'Ben Kemal Ağabey'in sözünün üstüne söz koyamam.' dedim. Bu herhâlde elli olacak falan dedik. Neyse Hacı

Ağabey'e, 'Geçen seneden iki burs vermiş, bu sene ona katlamış, gel böyle olsun.' dedim. Bu sefer Hacı Ağabey yumuşadı, 'Olur ama seneye on kat olmak şartıyla.' dedi. Yirmi bursu kabul etti. Sonra Sadullah Bey'e 'Allah razı olsun.' diye dua etti. Müsaade isteyip ayrıldık. Meğer Hacı Ağabey, yirmi bursa baştan razı imiş ama Sadullah Bey'i önümüzdeki seneye hazırlıyormuş."

Sen Çantayı Taşı

Mehmet Uslu anlatıyor:

"Görüştüğü insanla hemen arkadaşlık tesis ederdi. Gayet mülayim, güzel konuşmayı bilen, zeki bir insandı. Cömertti, çok cömertti. Pastaneye veya lokantaya gitsen o verirdi paraları. İstanbul tüccarlarıyla gayet güzel görüşürdü. Hatta beni de bir iki sefer zenginlerin evine götürdü, yatırdı, yemek yedirdi. Bir sefer bir iş için İstanbul'a kendisiyle birlikte gitmiştim. Yine bir zenginde misafir olduk. Sabahleyin kalktık, ev sahibiyle beraber mağazasına gittik. Öyle ufak tefek şeylere eğilmezdi. Adam iki burs verecek, üç burs verecek, beş burs verecek filan… 'Ya alsana, üç burs üç burstur.' derdim ben, 'Yok!' derdi. On sefer gider, yirmi sefer gider; otuz burs, elli burs alırdı. Yolunu biliyordu yani… Ne zaman istenecek, nasıl istenecek, kimden istenecek bilirdi bunu.

Bir gün bir iş adamına gittik. Adam, 'Kemal, 20 bin lira vereyim.' dedi. 'Yok ağabey sonra alırız.' dedi, almadı. Yirmi bin lira o gün çok büyük paraydı aslında… 'Yahu neden almadın, yirmi bin lira büyük para!' dedim. 'Sen karışma, sen bilmezsin bu işleri. Sen çantayı taşı.' dedi bana. Bir çantası vardı, ben onu taşıdım ve o adam, milyarlar verdi daha sonra."

Bugün Avşar Mobilya'ya Gidelim

Hayati Kalaycı anlatıyor:

"Hacı Kemal Ağabey'le, İzmir'de Hocaefendi'nin yanında tanışmıştık. Hacı Kemal Ağabey o vücuduna göre çok hareketli, çok aksiyoner bir insandı. Hatta bazen gençlerin pısırıklığını

görünce kahrolur, 'Ya ne biçim genç bunlar, niye aktif değiller, niye hareketli değiller, bu yaştaki bir insan böyle mi olur?' derdi. O kendi yaşına göre çok hareketli bir insandı. Hizmetin ilk başladığı yıllarda özellikle maddi yönden çok büyük sıkıntı çekiliyordu. Tabii o sıkıntının yükünü de en çok Hocaefendi çekiyordu. Hocaefendi'nin sıkıldığını gördüğü an Kemal Ağabey hemen anlar, 'Hocam ne sıkıntı var?' diye sorardı. Tabii maddi sıkıntı. Kemal Ağabey onu ne eder, ne yapar bulur getirirdi. Onun, bunu nereden bulduğunu, nasıl yaptığını İstanbul'da kaldığımız zaman anladık. Biz Hacı Kemal Ağabey ile Ramazanlarda İstanbul'a gidiyorduk. Arabam vardı o zaman, arabayla gidiyorduk. Kemal Ağabey 'Bugün şuna gidelim, bugün buna gidelim.' diyor, beraber esnafları dolanıyorduk. 'Bugün Avşar Mobilya'ya gidelim.' dedi. Biz de misafiren Ali Katırcıoğlu'nun evinde kalıyoruz. O zaman yurt falan yok daha. Hiçbir şey yok İstanbul'da.

Gittik Avşar Mobilya'ya. Kemal Ağabey, sekretere 'Hacı Bey burada mı oğlum?' dedi. Sekreter, 'Haber verelim.' deyince, 'Yürü yürü!' dedi bana, 'Bunlar atlatmak ister adamı. Yürü Hacı Bey'in yanına çıkalım.' Biliyor zaten yerini. Çıktık. 'O Hacı Bey! Hoş geldiniz, sefalar getirdiniz.' diyerek Celal Ağabey bizi karşıladı. O zaman Celal Ağabey daha eğitim hizmetlerini bilmiyor ama çok görgülü, çok edepli, fevkalâde nezaketli bir insan. Kendisi bizi çok sıcak karşıladı. Oturduk. Sohbetten, hoşbeşten sonra, Hacı Ağabey dedi ki: 'Hacı Bey, ben senin malının zekâtını almaya geldim.' 'Tabii Hacı Bey şeref verdin, memnuniyetle.' dedi. Hemen sekreterine, 'Git evladım aşağıdan çantayı getir gel.' dedi. Bir çanta getirdiler. İçinden çıkardı Hacı Ağabey'e 250 bin liralık senet verdi. O zaman çok büyük para 250 bin lira. Hacı Ağabey aldı senedi, göz ucuyla bir baktı, tak attı. 'Sen' dedi 'Bana ne veriyorsun ya!' Dedim şimdi adam bizi kovacak. Celal Ağabey, 'Hacı Bey lütfen kabul buyur?' dedi. Hacı Ağabey 'Hayır! Ben senin malını temizlemeye geldim. Sen kalkmışsın bana ne veriyorsun. Bu se-

nin malının zerresi bile değil.' dedi. Celal Ağabey yalvarıyor, 'Hacı Bey lütfen kabul buyurun, sonra yine vereceğim, söz veriyorum.' Baktı Hacı Ağabey duruma, tabii ortamı da fazla germek istemiyor. 'Peki, al oğlum.' dedi. Aldım senedi, çantaya koydum.

Dışarı çıktık, Hacı Ağabey keyfinden kapının önünde oynuyor ama az önce adama yaptığı tavra bak. Meğerse o, Celal Bey'i bir sonraki himmet için hazırlıyormuş. Sonra Celal Ağabey hizmetin içine girdi, mütevelli oldu, çok koşturdu.

'Kemal Ağabey nasıl böyle rahat konuşabiliyor ve karşıdaki adam ona nasıl tahammül ediyor?' derseniz, onu da söyleyeyim. Bir gece beraber kalıyoruz ikimiz, Ali Katırcıoğlu'nun evinde. Bir ses duydum, uyandım. Aynı odada kalıyoruz. Hacı Ağabey kalkmış ellerini açmış, hüngür hüngür ağlıyor, iki gözü iki çeşme yalvarıyor Cenab-ı Hakk'a. Sanki birisi onu dövüyormuş gibi ağlıyor. Sonra değerlendirdiğim zaman ben onu anladım. Gece Cenab-ı Hakk'a yalvarıyor, gündüz de Allah onu hiçbir kapıdan boş çevirmiyordu. Çünkü kendisi için bir şey istemiyordu. Hep talebeler için, eğitim hizmeti için istiyordu. Neslimiz için istiyordu, onun için koşturuyordu. Hacı Kemal Ağabey böyleydi."

Diş Kirası

Uğur Öztaş anlatıyor:

"İsmini unuttuğum bir tüccarı beraber ziyarete gitmiştik. 1982'nin sonlarıydı galiba. Zarftan 500 bin lira kadar bir para çıkardı, Hacı Ağabey 'Ayıp be!' dedi o parayı almadı. 'Ben' dedi, 'yalnız insanlardan burs almayı düşünmüyorum, bu senin zekâtın bile değil, ben buraya gelirken senin ahiretini de düşünüyorum. Senin yapacağın bu yardımlar, vereceğin paralar ahiretinin kurtulmasına da vesile olacaktır. Ben bu parayı almam, bu senin şanına yakışmaz!' dedi ve almadı. Adam çok rica etti, almadı. Tabii daha sonra onun on mislini almıştır. O şahıs, Hacı Ağabey'e hürmetkâr davrandı. Doğrusu hiç ters bir şey yapmadı, katiyen.

Bir defasında bir tüccarın evine akşam yemeğine gittik. Sofrada her çeşit yemek vardı. Yemekten sonra sohbet yapıldı, çaylar içildi, meyveler yenildi; çıkarken, Hacı Ağabey, ev sahibine 'Ver bakalım diş kirasını!' dedi. 'Olur Hacı Ağabey.' dedi ev sahibi ve o günün parasıyla 'Ne kadar yazayım?' dedi. 'Beş milyon yaz.' dedi. Bakın nasıl insanlara karşı itimat tesis etmişse, adam beş milyonluk çeki hemen yazdı, verdi. Sonra ben yolda dedim ki: 'Hacı Ağabey adamın evine gittik, yemeğini yedik, çayını içtik, meyvesini yedik o kadar da konuşup, adamın başını ağrıttık, çıkarken bir de diş kirası aldın. Diş kirasını bizim vermemiz gerekmez miydi?' 'Hayır. Diş kirasını o verecek, çünkü ben onun ahiretine de hizmet ediyorum.' dedi ve o parayı tahsil etti. O zamanın parasıyla iyi paraydı."

Âbidler Yolu

Hacı Kemal'in uzun zamandır ilgilendiği çok cömert bir iş adamı vardır. Hacı Kemal ne zaman gitse onu boş çevirmez ama eğitim hizmetlerine karşı biraz mesafeli durmaktadır. Hacı Kemal ister ki o da işin içine girsin, dışarıdan biri gibi davranmasın. Bir gün kendinden yaşça biraz küçük bir eğitim gönüllüsünü yanına alır ve bu iş adamının evine ziyarete gider. Olayın gerisini Abdullah Aymaz'dan dinleyelim:

"... yaşı kendinden küçük bir dert arkadaşına, 'Gel seninle birisine gidelim. Çok sehavetli birisi... Meseleleri anlarsa, kendini adayabilir.' der. Sonra beraber giderler. Bir tatil günü evine varırlar. Bakarlar ki, denize nâzır, bahçeli evinde uzanmış İmam-ı Gazali Hazretleri'nin 'Âbidler Yolu' kitabını okumaktadır. Derhâl Hacı Kemal Bey yüksek sesle 'Yat hacı, yat... Milletin çocuğu ne idüğü belirsiz yerlerde mahvolsun, sen yat bakalım!' diyerek bağırmaya başlar. Arkadaşı telaştadır: 'Bu zat şimdi bizi kovar! Birazdan bizi kapı önüne bırakır!' diye endişelenir fakat ona hiçbir şey söyleyemez. Ev sahibi gayet mülayemet ve samimiyetle 'Gel hele hacım... Siz bizi nereye çağırdınız da gelmedik.

Şöyle bir buyur bakalım.' diyerek karşılar. Oradan ayrılıp giderlerken dertdaşı ona 'Ya Hacı Kemal Ağabey sen ne yaptın orada öyle?' diye sorar. O da 'Ne yapmışım ben?' der. Arkadaşı 'Nasıl bağırıyordun! Az daha ev sahibi bizi kovacak diye ödüm patladı!' deyince 'Hiç merak etme, o bizi kovamaz. Çünkü ben on beş gecedir teheccütlerde onun için dua ediyorum ama gidelim bir başkasına aynı şeyi yapalım, o kovabilir!' der."[6]

Hacı Ağabey'in Üç Cebi Vardı

Hacı Kemal, toplanan paraların yerli yerinde harcanması hususunda çok titizdir. Milletten aldığı bursların, zekâtların; şahsi harcamalarının arasına karışmaması için aşırı çaba gösterir. Kendi şahsi kazancından hizmet adına rahatlıkla harcarken, eğitim hizmetleri için verilen paraların bir kuruşuna bile dokunmaz. 1980'lerden itibaren İstanbul'da Hacı Kemal'le birlikte eğitim hizmetlerinde bulunan Özcan Hasyiğit anlatıyor:

"Hacı Ağabey'in üç tane cebi vardı. Ben onu arabada, sağa sola götürürken şahit olmuşumdur; şu sağ cebindeki, kendine ait, özel parasıydı. Sol cebinde ve ceketinin iç cebinde de zekâtlarla çekler vardı. Ben bir defa olsun görmedim ki Hacı Ağabey, sağ cebinin dışındakilerden kendi namına para harcıyor olsun. Ona çok dikkat ederdi."

Şahsı Adına Çok Onurluydu

Hacı Kemal, ilgilendiği esnaf ve iş adamlarına öyle bir güven telkin eder ki "Fabrikanı bana teslim et!" dese hiç tereddüt etmeden teslim edecekler. Şahsı adına kredi istese "Ne kadar istiyorsun Hacı Ağabey, istediğin kadar verelim." diyecekler. Fakat Hacı Kemal, onların üzerindeki nüfuzunu hiçbir zaman ne kendi ne de çocukları adına kullanmayı düşünür. Hatta en samimi olduğu insanlardan bile şahsı adına borç istemeye çekinir. Mehmet Bilginoğlu anlatıyor:

---

6 Abdullah Aymaz, Ben O Büyük İnsanı Ağlarken Tanıdım, Zaman, 14.03.2004

"Bana şöyle bir olay anlatmıştı. 'Bir gün parasız kaldım, çok sıkıştım. Bir adamı da gözüme kestirdim. Bütün gece uyumadım. Sabaha kadar adama nereden ne anlatırım da para isterim diye talim ettim. Bu kadar talimden sonra gittim, çayımı kahvemi içtim, döndüm geldim. Bir defa sıkıntım oldu, onda da isteyemeden döndüm.' dedi. O, şahsı adınaydı çünkü. Hizmet adına olsaydı, hiç çekinmeden, utanmadan, talime de lüzum görmeden isterdi. Şahsı adına çok onurluydu ama hizmet adına her şeyi yapardı."

İNSAN KAZANMA SANATI

Hacı Kemal'in hayatına baktığımızda İncirliova'daki gençlik yıllarından vefatına kadar yüzlerce insanla münasebeti olduğunu görmekteyiz. Onunla teşriki mesaisi olan, az çok onu tanıyan insanların genci yaşlısı, zengini fakiri; Hacı Kemal adı anılınca hepsinin yüreğinin heyecanla, sevgiyle, minnetle attığına; gözlerinin parladığına, çoğu zaman da yaşla dolduğuna şahit olduk. Yukarıda naklettiğimiz himmet hatıralarında, iş adamlarının, servet denilebilecek miktardaki paraları gözlerini kırpmadan verdiklerini gördük. Peki, Hacı Kemal, bu insanların gönlüne öz kardeşlerinden, öz babalarından daha derin bir muhabbetle nasıl girebilmişti? Onları bu derece nasıl etkileyebilmişti?

Aslında Hacı Kemal'in şu ana kadar anlattığımız hayatı, bu sorunun açık bir cevabı sayılabilir. İnsanların ona karşı duyduğu bu derin muhabbet ve güvenin en önemli kaynağı onun adanmışlığıdır. Her şeyden ve herkesten önce o, inandığı dava uğruna, Allah ve Resulü'nün yoluna verebileceği her şeyini vermiştir. Onu tanıyanlar da bunu biliyorlar; bilmeseler de onun hâli, tavrı, duruşu karşısındakine bunu hissettiriyor. İnsanlara en çok tesir eden onun bu adanmışlığıdır.

Ayrıca Hacı Kemal'in, insanlara nüfuz etmede Allah vergisi hususi bir kabiliyeti vardır. Ancak Hacı Kemal, hiçbir zaman yerinde oturup insanların teveccühünü beklememiş, aksine insan kazanma adına; esnafların, iş adamlarının ayağına gitmiş, ken-

dine mahsus metotlarla sürekli bir ceht ve gayret içinde onlarla yakınlık kurmaya çalışmıştır. Bu da aslında onun adanmışlığının başka bir boyutudur. Damadı Mahmut Akdoğan anlatıyor:

"Kayınpeder, maddi durumu iyi olan bir insandı, ancak bütün mal varlığını hayra hasenata harcamıştı. Gidip görüştüğü insanlara çok değer verir, onların her çeşit meseleleriyle ilgilenirdi ve sonra tanıştığı insanlarla onun, gerçekten çok derin bir muhabbet, samimiyet içerisinde olduğunu gördüm. Gerek İzmir'de, gerekse İstanbul'da, arkadaşlık kurduğu insanlarla son derece derin ilişkileri olmuş ve onlarla sanki kardeşmiş gibi yakınlık kurmuştur. Çok isim sayılabilir bu konuda."

Hacı Kemal'in insan kazanma hususunda kendine mahsus öyle ince yöntemleri vardır ki ona sanat demek herhâlde yanlış olmaz. İşte bu bölümde onun insan kazanma sanatının belli başlı düsturlarını, hatıraların ışığında vermeye çalışacağız.

Planlı ve Takipçi Olması

Hacı Kemal, bir şekilde tanıştığı ve "Bu adamda iş var." diye teşhis koyduğu birinin peşini bırakmaz. Değişik vesilelerle ziyaret edip onu yakından tanımaya çalışır. "Bu adam kimlerle oturur kalkar, kimleri sever, nelerden hoşlanır, aile efradı nasıldır, çocukları var mı?" Hepsini araştırır. Onunla ilgili planlar yapar ve safha safha bunu uygulamaya koyar. Netice alıncaya kadar da uğraşır. Onun bu yönünü yine dostlarından dinleyelim.

Kapıdan Kovsan Bacadan Girerdi

Selçuk Berksan anlatıyor:

"Bir insanı hazırlamak için öyle gün, saat değil, aylarca bazen daha uzun süre gayret ettiği olurdu. Bir olayı, bir insanı belirli bir yaklaşıma getirebilmek için çok çalışırdı. Çok çalışır, çok düşünür ve çok gayret ederdi. Ayrıca çok ısrarlıydı. Yenilmeyi kabul etmezdi. Kaba tabirle kapıdan kovsan bacadan girerdi. Çünkü bu işler kolay olmaz. Her yere kolay girilmez, hele iste-

yenlerin sevilmediği yerde. Hep isteyen bir insandı ama bunun alt yapısını çok iyi hazırlardı ve çok uğraşırdı. Tabii bunların hepsinin üstünde ben ondaki ihlasın, bunları çözdüğüne inanıyorum. Yani o yapılanları, başka insanların da yaptığını gördüm ama o başka bir netice alırdı. Tabii ki sebeplere çok bağlıydı. Sebeplerin bütün gereklerini fazlasıyla yapardı ama ben eminim ki sabahlara kadar da uyumayıp dua edip manevi tarafını hazırlardı ve o neticeleri alırdı."

On Yıl Ayakkabısını Çevirdim

Hayati Kalaycı anlatıyor:

"Bir gün, bana, 'Ben birisini kazanmak için on sene ayakkabısını çevirdim.' diye anlatmıştı. Sürekli onun gittiği camiye gidiyor. Onun sevip değer verdiği hocayla diyalog kuruyor, önce kendini ona kabul ettiriyor, onun gönlünü kazanıyor. Ondan sonra camiden çıkarken ilgilendiği zatın ayakkabısını alıyor, kapının önüne koyuyor ve ondan sonra o kişi ile bir diyalog içine giriyor ve bu samimi gayretleri Hacı Kemal'i, o zatın aile meclisine girebilecek derecede bir yakınlığa kadar götürüyor."

Ailenin Bir Ferdi Gibi Olurdu

Ali Türker anlatıyor:

"Hacı Ağabey'in kendisine göre değişik sistemleri vardı. Bir insana artık gözünü diktiyse, 'Ben bu insanın kurtuluşuna vesile olacağım inşallah.' diye kendine bir hedef belirlerdi. Çünkü bir insanın hedefi olmalı önce. Hedefe kitlendiniz mi o iş olur. Hacı Ağabey onu yapıyor, hedefine kilitleniyordu. İlgileneceği adamın her şeyini; nerede oturuyor, ne yapıyor, hangi camiye gidiyor araştırıyor. O adamın sabah namazına gittiği camiye o da her gün gider. Onunla orada bir diyalog kurar. Ayakkabısını düzeltir gerektiğinde, bir fırsat kollar, dikkat çeker bir şekilde. O insan, eninde sonunda onu fark eder. Giyimiyle hareketiyle dik-

kat çekiyor. Diyalog başladıktan sonra artık gerisi gelir Allah'ın izniyle. Hacı Ağabey'de bir de şu var, bana kendisi anlattı: 'Bak Ali, ben buraya on senedir gidip geliyorum ama henüz hiçbir talepte bulunmadım bu adamdan.' Gideriz beraber, oturur çayını içeriz; Hacı Ağabey biraz sohbet eder, kalkar çünkü o adam henüz hazır değildir.

Önemli olan onu hazırlamaktır. Hazırlıyor işte. Kendiyle ilgili bir kere güveni sağlaması lazım, o insanın ona tam güvenmesi lazım, sonra anlatır hizmetle alakalı şeyleri. Anlatıyor, sohbet ediyor; bakıyorsunuz o kendisi diyor 'Ben bir okul yapayım.' diye. İlk başta bir şey almaya kalksan belki birkaç burs veya cüzi bir şey verecek. Hacı Ağabey ona hiç girmez. Arkadaşlara hep kızar, 'On bin liraya, yüz bin liraya tav oluyorsunuz. Aldığınız şey, bu adam için devede kulak bile değil. O, okul yapacak bir adam.' derdi. Ona göre asıl önemli olan o adamı hazırlayıp, her şeyiyle hizmete kazandırmak ve onun ebedî hayatının kurtulmasına vesile olmaktır. Bu; sistemle olur, kafa yormakla çalışmakla olur. Hacı Ağabey onu yapardı. Ufak hesapları olmazdı. Hemen hemen herkese karşı bu aynıdır. Hasan Uğur Ağabey'e mesela kim bilir ne kadar gitti geldi. Başkalarına da öyle. 'Bana evlatları gibi bakarlardı.' diyordu. Hacı Ağabey'i kendi evlerinin bir ferdi gibi görüyorlar.

Bakın işte hazırlamak çok önemli. Sekiz dokuz sene adamı hazırlıyor. Sonra öyle oluyor ki bu sefer Hacı Ağabey gitmezse karşıdaki kişiler huzursuz oluyor. Biz gittiğimiz zaman adam rahatsız olur, para istemeye geldik diye. Hacı Ağabey gitmediği zaman, 'Hacı Ağabey biraz bizi unuttun bu ay, niye gelmedin?' diye onlar telefon ediyor."

Fert Fert İlgilenip Samimiyet Kurması

Hacı Kemal, kazanmayı hedeflediği insanlarla tek tek ilgilenir. O, bir insanla yakın dostluk kurmadan, ona her şeyi rahatlıkla anlatabilecek seviyeye gelmeden ondan bir şey istemez, fazla öne çıkmaz. Salih Öz anlatıyor:

"Bir yerde bana, 'Oğlum insanlarla fert fert görüşeceksin.' demişti. O, birisini kafaya taktı mı peşini bırakmazdı. Yine bana demişti ki: 'Ben söyleyeceğim son cümlemi, onu kendi atmosferime sokmadan, onunla bir arkadaş gibi olmadan, bir arkadaşıma konuşma rahatlığına gelmeden söylemem. Yoksa benim cümlem askıda kalır. Öyle bir atmosfer yakalamamız lazım ki muhatabımız, söylediğimiz zaman o cümleyi tamamen benimsesin, kendi malıymış gibi kabullensin. Yani o hâle gelmeden konuşmam, konuşsam söylediklerim boşa gider. İcabında beş defa, on defa; bir sene, iki sene gider gelirim bir şey de istemem. Hep anlatırım, gösteririm. O artık kıvamına gelmiştir, belli olur zaten konuşmalarından. İsteyeceksem bir şey, o zaman bir cümle söylerim, o daha fazlasını verir. Ben az isterim, o daha fazlasını verir. O hâle gelmeden onu zaten söylemem.' O, ayrı bir üslup, bizim yapamadığımız şeydir o, enteresandır yani. Çok nadirdir Hacı Ağabey gibiler.

Bir de Hacı Kemal Ağabey olmanın verdiği bir ağırlık vardı. O, Hacı Kemal Ağabey'di her zaman. Çünkü onun yaşantısı, onun fedakârlığı karşıda müspet tesir ederdi. Çünkü adam, yaşayan bir insanla muhataptı, evini barkını unutmuş bir insanla muhataptı; işte o tesir ediyordu. Ben niye tesir etmiyorum, çünkü her gün evime gidiyorum, benimki tesir etmez. Bir gün 'Salih Bey!' dedi, 'Kızım gelin oldu, gelinlik giydi. Allaha ısmarladık demeye geldi.' Bunları söylerken gözleri dolmuştu. 'Allah Allah' dedim, 'benim kızım gelin oluyor, benim onun üzerinde hakkım yok ki... Ben kızımı doğru dürüst görmedim ki... Onun Hacı Babam demesi bana çok dokunur, çünkü ona hakkım yok.' O, ender bulunan insanlardandı. Şimdi bu Hacı Kemal Ağabey, müsadenle birer birer ilgilenmelerde, ilgilendiği kişilere tesir etsin. Senin evin barkın yok mu, senin işin gücün yok mu, sen başka bir şey bilmez misin? Hep Allah, Peygamber diyorsun. Tabii ki o yaşantı tesir ediyordu."

Sabırlı ve Israrcı Olması

Hacı Kemal, daha önce ifade edildiği gibi şahsi hayatı adına çok onurludur, kimseye minnet etmez ama hizmet söz konusu olunca icabında bir iş adamının kapısında yüksünmeden saatlerce bekler:

"Arkadaşımız Hacı Muammer anlatıyor: 'Merhum Hacı Kemal Erimez Ağabey'le bir gün eğitim hizmetlerine destek vermesini sağlamak için bir iş adamının kapısına gittik. Adamlarına kendimizi tanıtıp patronları ile görüşmek istediğimizi söyledik.

Kendisine ilettiler. Biz beklemeye başladık ama saatler geçtiği hâlde bir türlü görüşemedik. Biz de iş güç sahibi insanlardık. Bir müddet sonra artık benim, bir dilenci yerine konulmuş olmaktan ve bu kadar bekletilmekten dolayı sabrım taştı, çekip gitmek istedim. O zamana kadar sesini çıkarmayan Kemal Ağabey dedi ki: 'Sen bir kere meseleye yanlış bakıyorsun. Ben de izzetli büyümüş bir insanım. Kullardan hiç kimse beni kapısında şahsi işim için bekletemez ama ben burada, şu fâni ve benim gibi âciz ve muhtaç olan insanların kapısında durmuyorum ki...Ben her şeyi Allah'tan bekliyorum. Kendimi de Allah'ın kapısında bekleyen bir dilenci şeklinde düşünüyorum. Bu kapı, bir vesile... Bunları vesile edineceğiz, Allah da lütuflarını bu yolla gönderecek. İnsanlara imkânları bir imtihan olarak bahşeden Allah olduğu gibi, onların kalplerine sehavet duygusunu da veren yine O'dur.' Hacı Muammer, 'Daha sonrası için bu sözler bana çok iyi bir ders oldu.' diyor."[7]

Gözyaşlarıyla Allah'a Yakarması

Uğur Öztaş anlatıyor:

"Gezdiğimiz esnaflardan çok rahat para alıyordu; gerçi işin hakkını veriyordu, çok çalışıyordu bu konuda. Zahirî bütün se-

---

7 Abdullah Aymaz, Yediveren Başaklar İçin, Zaman, 26.11.2000

bepler tamamdı ama bu tek taraflı olmazdı yine de. 'Ben nasıl oluyor?' diye düşünüyordum. Mesela gidiyor insanlara, hatta sitem de ediyor, buna rağmen karşı taraf servet denebilecek paraları Hacı Ağabey'e veriyordu. Aylarca beraber kaldığımız dönemler oldu. Bir defasında gece saat 2-3 arası, ben yan odada kalıyordum, Hacı Ağabey'in kaldığı odadan bir ağlama sesi geliyor. Ben tabii önce bir mana veremedim, sonra kapıyı açtım, Hacı Ağabey kendinden geçmiş hüngür hüngür ağlıyor. Sakalları gözyaşlarıyla ıslanmış, 'Allah'ım beni boş çevirme, beni o insanların yanında mahcup etme!' diye dua ediyordu. Demek ki Hacı Ağabey tek yönlü düşünmüyordu. Bu işi yaparken, işin manevi hazırlığını da yapıyordu.

Bir de şu var, Hacı Ağabey çok planlı bir insandı. Gerçi onu yazıya dökmezdi ama çok zeki olduğu için işi zihninde planlardı. Öyle gelişigüzel yerde ve zamanda para talep etmezdi. Hatta tanınmış tüccarlardan bir şahıs hakkında demişti ki: 'Ben o zatı tanıyabilmek için üç buçuk yılımı verdim. Onun peşinde dolaştım. Camiye gittiği zaman paltosunu tuttum, ayakkabısını çevirdim. İcap ettiğinde taksinin kapısını açtım.' Neyi sever, kimlerle münasebeti, yakınlığı vardır, karakteri mizacı nedir, aile yapısı nedir bütün bunları inceleyen bir insandı. Gerçekten bana göre ilmî çalışan bir insandı. Çok planlı, çok düzenliydi. Başarının sırrı burada. Çalışıyordu, zihnî bir mesai harcıyordu, ayrıca onun manevi iklimini hazırlıyordu. O iklime göre kendini de hazırlıyordu."

İnsanların Psikolojisine Dikkat Etmesi

Hacı Kemal, bir insanla görüşmeye gittiği zaman onun o andaki psikolojisine dikkat eder. Selam alışından, el sıkışından, jest ve mimiklerine kadar hassasiyet gösterir. Muhatabı anlatacağı meseleye ruhen hazırsa anlatır, yoksa hâlini hatırını sorar, biraz muhabbet edip oradan ayrılır.

Zeki Sakman anlatıyor:

"1981 veya 1982 Ramazanıydı. İzmir'deki arkadaşlar sırayla İstanbul'a gidip Hacı Kemal Ağabey'in yanında birkaç gün kalıyorlardı. Ben de o Ramazan bir hafta kadar Hacı Ağabey'le beraber kalmıştım. O zaman orada hiçbir müessese yoktu. Mehmet Hasırcı'nın havaalanına yakın bir evi vardı, biz orada misafir olarak kalıyorduk.

Bu bir haftalık süre içinde her gün kapı kapı esnafları gezdik. Sultan Hamamı'nda aşağı yukarı gitmediğimiz pek az dükkân kaldı. Tabiri caizse biraz çıraklık yaptık Hacı Ağabey'in yanında. Hacı Ağabey, ziyaret edeceği dükkâna ilk önce şöyle kapıdan bir bakıyor, adamın yüzü neşeliyse, morali yerindeyse içeri giriyor; eğer adamın yüzü biraz asıksa hiç uğramıyor oraya veya kapıdan 'Selamün aleyküm!' deyip geçiyor. Adam hakikaten 'Hoş geldiniz, buyurun!' diye güler yüzle karşılıyor, yakınlık gösteriyorsa oraya rahat oturuyor, ondan sonra yavaş yavaş mevzuya giriyor. Eğer adam canı sıkkın bir edayla 'Hoş geldiniz!' derse, adamın hatırını sorup ardından 'Bize müsaade' deyip ayrılıyor.

İnsanların böyle güzel, hoş anını yakalamaya çalışırdı hep. Pek küçük konuşmazdı. Daima hizmetin ağırlığı neyse ona göre konuşurdu. Tabii karşı tarafa ihtiyacı tam manasıyla hissettirirseniz, gönlünden bir geçiyorsa mutlaka ya beş verir ya on verir. Böyle güzel prensipleri ve taktikleri vardı Hacı Ağabey'in."

Naci Tosun anlatıyor:

"İnsanların musafaha ederken elini sıkmasından mana çıkarırdı. Böyle az elini gevşek sıksa veya kucaklamasa bundan mana çıkarırdı. 'Acaba bu adama hizmet adına yanlış bir şeyler mi söylediler?' derdi. Tabii o dönemde siyasi çalkantı devam ediyordu. 'Particilikle hemen tepeden halledeceğiz. Mecliste beş-on adam olursa bu işler daha kolay olur.' düşüncesi vardı bazılarında. Bununla bir çıkış yolu arıyorlardı. Tabii ilgilendiği insanlara

da bu fikirler empoze ediliyordu. Hacı Ağabey o insanın duruşundan anlardı kafasının değiştiğini ve bunları yeniden tashih ederdi. Siyasetle bir yere varılamayacağını, bu alandaki başarının gelip geçici olduğunu, insan problemini çözmenin tek yolunun eğitim olduğunu bir daha anlatırdı. Duyarlılığı çok önemliydi. Bir sonraki gelişte ona biraz daha mesai ayırırdı. Onu ikna etmeye çalışırdı.

Mesela bir gün bir iş adamına ziyarete gitmiştik. Bize sarıldı, 'Hoş geldiniz.' dedi. Fakat baktım Kemal Ağabey'in morali bir anda düştü. Anladım ki o insanda eskisi gibi candan bir kucaklama göremeyince bir şeyler olduğunu sezdi. Sonra öğrendik ki o zatın, 'Zekât doğrudan doğruya fakirin hakkıdır. Okula, şuraya buraya zekât verilmez. Bunlar sizden zekât diye alıyor, götürüp binalara yatırıyorlar.' diye kafasını bulandırmışlar. Hacı Ağabey, arkadaşların bu hususa çok dikkat ettiğini; zekâtı zekât fonunda, yardımı yardım fonunda toplayıp uygun olan yerlerde sarf ettiklerini anlattı. Başka insanlara da aynı telkinlerde bulunup onları eğitim hizmetlerinden soğutuyorlardı. Hacı Ağabey o insanları tek tek dolaşıp ikna ediyor ve eğitim hizmetlerine kazandırmaya çalışıyordu."

Fırsatları İyi Değerlendirmesi

Onun diğer bir yönü de insanların manevi duygularının dorukta olduğu, hayır yapmaya en hazır oldukları zamanları çok iyi değerlendirmesidir. Mesela Müslümanların hacda dünyadan çok ahireti düşündüğü ve âdeta uhrevileştiği anlar, bu tür mevzuların anlatılması için en uygun zaman dilimleridir onun için. Yine insanların hastalık veya yakınlarının vefatı sebebiyle aczlerini anlayıp Allah'a yöneldiği günler de hayır için en iyi fırsatlardandır ve Hacı Kemal bu fırsatları hiç kaçırmaz. Böyle anları Hacı Kemal, o insana hayır yaptırma, onun ahiret hayatının kurtuluşuna vesile olma, Allah'ın rızasını kazandırma adına çok iyi kullanır. İşte birkaç misal:

Ahmet Alçiçek anlatıyor:

"Yahya Bey'in, Kemal Ağabey'in İstanbul'da tanıdığı ve çok değer verdiği ilk kişilerden biri olduğunu daha önce söylemiştim. Onda çok büyük istikbal görüyordu. İnançlı, mükemmel bir kişiliği vardı. Her yıl Ramazan dolayısı ile Yahya Bey'e birkaç defa iftara gidiyorduk. Bir Ramazan gecesi böyle yakınlarından on-on beş kişiyi iftara çağırmış. Kendi inandıkları âlim bir iki kişiyi de davet etmişler; o geceyi değerlendirelim, onlardan da istifade edelim diye. Bunlardan biri hakikaten Arapçası mükemmel, bilgili bir zattı. Sorulara mükemmel cevaplar veriyordu. O gece uzun uzun sohbet oldu. Arada çaylar içildi. Sahura kadar sohbet devam etti. Hacı Ağabey tek kelime konuşmadı. Dinliyor. İçimden, 'Ya bu kadar insan toplandı, tam onun pozisyonu, niye konuşmuyor?' diyorum. Bir ara Hacı Ağabey izin istedi, abdest tazeledi. 'Beyler izniniz olursa ben, hayatımın gayesi olan bir şeyi size anlatmak istiyorum. Hocaefendi izin verirse on beş-yirmi dakikanızı alacağım. Anlatmazsam mesul olurum.' dedi. Oradakiler de himmet yapabilecek kişilerdi. 1980'li yıllardı. Belki 85-86 gibi olabilir. 'Peki buyurun.' dediler. Hacı Ağabey bir başladı. Hayret ettim. O hocaefendiler bile dikkat kesildi. Kendinden geçmiş herkes. Yarım saat-kırk beş dakika geçmiş, kimse farkında değil vaktin. Konuşmasına önce oradaki zata saygısını ifade ederek başladı. Ardından asıl konuya geçti. Nesilden bahsetti. Nereden başlamak, nasıl bir nesil hazırlamak lazım A'dan Z'ye anlattı her şeyi. Yabancıların ülkemizde açtıkları okulları, neslin Batı kültürüyle yetişmesini, onlara kendi değerlerimizi veremeyişimizi; şimdi bizim aynı yolu kullanarak neslimize millî ve manevi değerlerimizi kazandırmamız gerektiğini anlattı. Sustu herkes. Ondan sonra Hacı Ağabey bitirdi. 'Kusura bakma hocam, terbiyesizlik ettim size. Muhabbetinizi böldüm.' dedi. O da 'Allah razı olsun, asıl dinlenilmesi gereken sizmişsiniz. Ben itiraf ediyorum bazı şeylerde eksiğimiz var. Bilmediklerimizi; koşturduğunuz, terlediğiniz hizmetinizi

anlattınız. Arkadaşların hepsine söylüyorum, sizin söylediğiniz kelimelerin hepsine mühür basıyorum!' dedi.

Misafirlerin hepsi gittikten sonra Yahya Bey, 'Hacı Ağabey duruyor duruyor, turnayı gözünden vuruyorsun!' dedi. Yahya Bey, 'Ben bazı çevrelere anlatamıyorum, dediklerim havada kalıyor.' diye dert yanıyordu. Orada Hacı Ağabey o güne kadar yapılan eğitim hizmetlerinden misaller vermiş, okullara niye önem verdiğimizi anlatmıştı. Yahya Ağabey de çok memnun kalmıştı. Böyle bir şeyi vardı Hacı Ağabey'in, durur durur bir coşardı, herkes dinlerdi onu. Böyle bir coşkun hayatı vardı.

Bir seferinde de Abdülkadir Çavuşoğlu'nu ziyarete gitmiştik. Ona da çok gidip gelmişti. Küçükyalı'da bir yalısı vardı. Küçük bir mescit yapmıştı. Mahalleli namazlarını orada kılıyordu. O zatın gönlünü almak için 'Küçük Süleymaniye' derdi, Hacı Ağabey oraya. Bir ara bu zat İsviçre'ye gitmiş. Tevafuk o sıralarda bizim arkadaşlardan Şerif Ali Tekalan İsviçre'de doktora çalışması yapıyormuş. Abdülkadir Bey rahatsızlanmış orada. Tedavi için gittiği hastanede Şerif Ali Bey'le karşılaşmışlar. Daha sonra biz onun evine gidince, 'O! Hacı Ağabey!' dedi; sarıldılar. 'İsviçre'de bile adamınız var. Karşıma bir doktor çıktı. Ben sanki onu görünce iyileştim. Maşallah hizmetleriniz bütün dünyaya yayılıyor.' dedi. Bu arada yemek geldi. Abdülkadir Bey perhizde, bir bardak süt ile bir dilim peynir ve ekmek yiyebildi. 'Bak Hacı Bey para pul, mal mülk hiçbir şey değil, işte her şey var ama yiyemiyorsun. Bu kadar servetin içinde yiyebildiğimiz bu. İnsan sadece nasibi kadar istifade ediyor.' dedi. Hacı Kemal Ağabey hemen değerlendirdi bunu. 'Hacı Bey! Biz de işte bu dünyada nasiP olmayanların öbür tarafta nasibiniz olması için size yardımcı olmaya çalışıyoruz. Bu dünyadaki nimetler tadımlıktır, inşallah öbür tarafta asıllarını yersiniz.' anlamında bir cevap verdi. Bilgisi, kültürü yerindeydi Hacı Ağabey'in. Misal verebilirdi. Vakalara göre değerlendirir, anlatırdı. Bir de anlatım tarzı samimi, ihlaslı, içten olduğu için tesirli olurdu. Abdülkadir

Bey, 'Ben bir şey dedim ama sen de taşı gediğine koydun.' dedi. Biz, onun iş adamlarından aldığı himmetlerle çok ilgilenmezdik ama zannederim o zatın çok yardımı oldu. Ondan sonra Abdülkadir Bey rahmetli oldu. Hacı Ağabey onun vefatına çok üzülmüştü."

Ali Coşkun anlatıyor:

"1992'de trafik kazasından sonra eşimi ve kızımı kaybettim. Allah razı olsun eş dost bizi yalnız bırakmadı. O arada Hocaefendi de tesellide bulundular. Yine bir gün Naci Tosun Bey'le birlikte Hacı Kemal Ağabey geldi, o acılı günlerimde. Biraz hasbihal ettikten sonra bana dedi ki: 'Sen bu acıları yeneceksin, bunlar hep Allah'ın takdiridir. Bu acıları hafifletmenin en güzel yolu hayır hasenat işlerine yönelmektir. Onun için bak Naci kardeşimiz sana bir şey söyleyecek.' Ardından Naci Bey dedi ki: 'Ağabey senin annen adına cami yaptırmak için Maltepe'de bir arsan varmış, orayı da yeşil saha ilan etmişler. Biz incelettik, onun aslı yok. O zamanki belediyenin ideolojik sebeplerle cami olmasın diye aldığı bir kararmış. Biz onu çözeriz, siz aynı düşünceyi devam ettiriyorsanız rahmetli kızınız ve eşiniz için oraya bir okul yaptıralım.' Bu teklif karşısında o kadar memnun oldum ki ben, boynuna sarıldım, 'Allah razı olsun.' diyerek. O acılı günlerimde benim için bundan daha güzel bir teselli olamazdı. Ondan sonra Hacı Kemal Ağabey çıktı takip etti, Coşkun Kolejleri de böylece meydana geldi."

Fıtrî ve Hoşsohbet Olması

Hacı Kemal'in gönüllerde taht kurmasının önemli vesilelerinden biri de olabildiğince fıtrî olması. Zeytinliğinde, yerine göre elli-altmış kişiyi çalıştıran; başbakanlarla, cumhurbaşkanlarıyla muhatap olan Hacı Kemal'de kibrin zerresi yoktur. Gittiği her ortama kolayca uyum sağlar; muhatabının yaşına, kültür se-

viyesine göre hareket eder; küçükle küçük olur, büyükle büyük. Karşısındaki insanın derdi varsa onunla birlikte dertlenir, sevincine de aynı şekilde ortak olur. Dertli olduğu kadar da nüktedan ve hoşsohbettir. Yerine göre güldürür yerine göre ağlatır.

Selçuk Berksan anlatıyor:

"Hacı Ağabey taşı gediğine koymayı çok iyi bilirdi. Fıkra anlatır, sohbet eder; insanları bazen güldürür, bazen ağlatırdı. Çok hoş hatıraları vardı. Ağzından bal akardı. Onun anlatışı basit bir olayı bile güzel yapardı. Olayların güzelliği de vardı ama onun o tatlı tatlı anlatışı bambaşka yapardı anlattığı hususları. Biz onun anlattığı şeyleri başkasına anlattığımızda bakardık ki onun anlattığı etkiyi yapmazdı."

Alaaddin Kıdak anlatıyor:

"Kemal Ağabey ile nereye giderseniz kapılar açılır. İstanbul'dayız. Karış karış dolaşıyoruz. Bir iş adamı, bizi Kıztaşı'ndaki köşküne pazar günü öğle yemeğine davet etti. Bizim âdetimizdir, sabah kahvaltısı şöyle keyifli keyifli yapılır. Bu iş adamının evine gideceğimizin sabahı da bir güzel kahvaltı yaptık tabi. Vakit gelince gittik. Sofraya oturmadan önce muhabbet ediyoruz. Bu arada yapılan su ikramını da geri çevirmiyoruz. İş adamı, 'Hacı Kemal Bey!' dedi, 'Ben sizi öğle yemeğine çağırmıştım.' Çok su içtiğimizi görünce tok olduğumuzu düşünmüş. Aslında o kadar sıkı kahvaltı yapınca doğrusu pek acıkmamıştık. Hacı Kemal hemen atıldı, 'Ağabey açlıktan karnımız gurul gurul! Ne varsa getir!' dedi. Masa hazır tabi. Yemekleri yiyoruz. İş adamı çok memnun olmuş, ama Kemal Ağabey'in oyununu da yutmamış. Çok zaman sonra Çengelköy'de yine onun villasındayız. Bize; 'Yıllar önce öğle yemeğinde beraberdik. Siz bir oyun oynamıştınız. Anlatayım mı?' dedi. Kemal Ağabey, 'Can-ı gönülden dinleriz Ağabey.' dedi. İş adamı, 'Hacı Kemal Bey o gün hepini-

zin karnı toktu, yemekleri benim gönlüm kırılmasın diye yediniz değil mi?' dedi. 'Ağabey nereden bildin?' dedi Kemal Ağabey. İş adamı, 'Çok su içmiştiniz. Oradan yakaladım.' dedi."

Çok Çabuk Samimiyet Kurması

Hacı Kemal'in insanlara nüfuz etme, onlarla samimiyet kurmada olağanüstü bir kabiliyeti vardır. Bu husus, halkla ilişkiler alanında çalışan araştırmacılar için bir yüksek lisans hatta doktora tezi olabilir. Onun bu yönünü Fethullah Gülen Hocaefendi şu sözleriyle çok güzel özetler:

"Çok insanları coştururdu, şahlandırırdı. İnsanlara nüfuz etmede fevkalade bir kabiliyeti vardı. Benim bugüne kadar 60 senelik hayatımda; hayatı, içtimai bir şuurla takibe aldığım dönem itibarıyla 40 sene diyebilirim, 40 senelik hayatımda onun kadar süratle ve isabetle insanlara nüfuz edebilen bir ikinci insan göstermede biraz zorlanırım zannediyorum. Allah rızası için tanıştığı insanı bırakmazdı. Mutlaka ona çok büyük hayırlar yaptırırdı."

Erdoğan Tüzün de Hacı Kemal'in bu hususiyetini çok güzel anlatıyor:

"Beşerî münasebetlerde, çevresini genişletmede fevkalade becerikli bir insandı. Zannederim zamanımızda halkla ilişkiler uzmanları, otodidakt yetişmiş insanlar arayacaklarına, Kemal Bey'i bulsalar çok istifade ederlerdi. O işi iyi bilirdi. Hatta bilgisinden ziyade samimiyeti onu o noktaya getiriyordu zannediyorum. Beşerî münasebetlerin şimdi tekniğini anlatıyorlar ama Kemal Ağabey işi pratikte hallediyordu. Yani samimiyetle yaklaşıyordu muhatabına. Kemal Ağabey'in öne çıkan 'ahbaplık kurabilme' vasfı, karşısındakine önem verme üzerine bina edilebilir. Bu tabii bir hadisedir; siz karşınızdakine değer verirseniz, o da size değer verir. Eğer önem vermiyorsanız, bu ahbaplık karşınızdakine ağır gelir bir dönem sonra ve ahbaplık biter. Doğrusu

ben Kemal Ağabey'in bir insanla dostluk kurduktan sonra münasebetinin zaafa uğradığına hiç şahit olmadım ki bir dostluğu kurmaktan çok onu devam ettirmek mühimdir."

Bu hususta Ali Coşkun'un tespitleri de çok yerinde:

"Hacı Kemal Ağabey; önyargısız, kendi menfaatlerinden sıyrılmış, Allah rızası ve toplum için çalışan bir insan olduğu için, hemen diyalog kurardı. Samimi olurdu insanlarla, o da bir Allah vergisi. Çok çabuk dostluk kurardı. Hacı Kemal Ağabey biri ile tanışsın, ikinci karşılaşmasında sanırsın ki o, akrabası veya kırk yıllık arkadaşı. Öyle bir çekiciliği vardı. Ondan sonra da 'Hadi bakalım şuraya hayırda bulunun.' dediği zaman kıramazlardı onu. Her insan söyleyemez bunu. Mesela ben insanları yardıma davet edemem. Çok farklı görevlerde bulundum ama bunu yapamam. Kemal Ağabey çok güzel yapardı. Karşı taraf da itiraz edemezdi."

Yaşar Tunagür anlatıyor:

"İnanır mısınız, Turgut Bey ile diğer bütün devlet büyükleriyle onu biz tanıştırdığımız hâlde bizden fazla samimiyeti vardı. Turgut Bey ile onu ben tanıştırdım. Turgut Bey başbakan olunca biz çok uzak kaldık ama bakıyorum Kemal Bey onunla canciğer. Nasıl oluyor bu, öyle bir sihir vardı onda.

Belli bir dönemde Demirel'in evine randevusuz giden üç-dört kişi vardı, biri de bendim. Başbakanlığı zamanında onunla görüşebilen üç-dört kişiden biriydik. Hacı Kemal ile Demirel'i tanıştıran bizdik ama biz çekingendik, sonradan kendi işimize bakardık, utanırdık. Ancak Hacı Kemal kırk yıllık ahbapmış gibi gider konuşurdu onunla."

Kalbi Mühürlü mü?

Hacı Kemal, İstanbul'da bulunduğu dönemde sık sık iş adamları ve esnafları ziyaret eder; onlara, iman ve Kur'an hiz-

metinin önemini; yeni yetişen nesle, özellikle okuyan gençlere sahip çıkmanın, onlara yurt-yuva hazırlamanın zaruretini anlatır. Memleketin, ancak kafası müspet ilimlerle mücehhez, kalbi Allah ve Resulullah aşkı ile dolu; zeki, çalışkan, dürüst ve imanlı bir nesille ayağa kalkacağını dile getirir. Bu ziyaretlerden birinde arkadaşıyla ilginç bir diyalog ve ardından ondan daha enteresan ve herkes için örnek bir olay yaşanır. Mahmut Akdoğan anlatıyor:

"Bir gün hizmet maksadıyla bir esnaf arkadaşını ziyarete gidiyor. -Bu hadiseyi kendi ağzından dinlemiştim.- Ona İslami hizmetleri anlatırken söz 'emr-i bi'lmaruf, nehy-i ani'l-münker' (iyiliği emredip kötülükten menetme) meselesine geliyor. Kayınpeder, tebliğ ve irşad vazifesinin günümüzde her Müslüman için farz-ı ayn mesabesinde olduğundan, Allah'ı ve O'nun şanı yüce resulü Hazreti Muhammed'i (sallallahu aleyhi ve sellem) anlatmanın birinci vazife olması gerektiğinden bahsediyor.

Esnaf arkadaşı, kayınpederi yarım kulak dinliyor ve 'Hacım güzel diyorsun da insanın içinde olmalı.' diyor. 'İçten gelmezse senin benim yapacağım bir şey yok. Hele bazı insanlar var ki kalbi mühürlenmiş. Onlara ne kadar anlatırsan anlat, boşuna. Allah onların kalplerini mühürlemiş bir kere.'

Bunun üzerine kayınpeder; Peygamber Efendimiz'in, Ebu Cehil'in kapısına, her defasında red cevabı almasına rağmen defalarca gidip ona İslamı tebliğ ettiğini misal veriyor. Kalplerde olanı sadece Allah'ın bileceğini, bizim kimin kalbinin mühürlü, kimin hidayete açık olduğunu bilemeyeceğimizi, bize düşenin usulüne uygun şekilde hiçbir beklentiye girmeden tebliğ yapmak olduğunu anlatıyor. 'İnsanları alıp da hemen katlayıp dürüp bir kenara koyma! Her insanın mutlaka anlayacağı bir dil vardır. Her insanın içine Allah bir tohum bırakmıştır. Sen yeter ki git onu yeşert.' diyor. Başka misaller veriyor, anlatıyor, anlatıyor...

Esnaf arkadaşı yine de ikna olmuyor. İlk fikrinde ısrar ediyor ve diyor ki: 'Mesela şu karşıdaki esnaf. Yıllardır onunla komşuyuz. Ben onu her hafta cuma namazına davet ederim. Hadi

komşum cuma namazına gidelim, alnın bir kere secde görsün, böyle beynamaz ölüp gideceksin derim ama o şimdiye kadar bir kere olsun beni dinlemedi. Adamın din ile diyanetle alakası kalmamış. Kalbi mühürlenmiş. Ona bir şey anlatmak nafile.'

Bunun üzerine kayınpeder, 'Şu kalbi mühürlü dediğin adamın dükkânını bana bir göster hele.' diyor. İkisi birlikte kapının önüne çıkıyor ve arkadaşı eliyle işaret ederek, 'İşte şu karşıdaki dükkân.' diyor. Kayınpeder, 'Bana beş-on dakika müsaade et, bir de ben göreyim bakayım, bu adam nasıl biriymiş.' diyerek doğruca o esnafın dükkânına gidiyor.

İçeri girince selem veriyor. Hayırlı işler diliyor. Adam selamı aldıktan sonra 'Buyurun bir şey mi istediniz?' der gibi kayınpederin yüzüne bakıyor, onu müşteri zannediyor. Kayınpeder kendini tanıttıktan sonra 'Ben bir esnaf arkadaşımı ziyarete gelmiştim. Eğer beş-on dakika vaktiniz varsa bir çayınızı içmek, sizinle tanışmak isterim.' diyor.

Bilirsiniz bizim insanımız, fikri zikri ne olursa olsun misafirperverdir. Adam bu söz üzerine kayınpedere yer gösteriyor. Ardından hemen iki çay söylüyor, muhabbet başlıyor. Meğer esnaf sol çizgide yer alan bir siyasi parti mensubuymuş. Kayınpeder sakallı olduğu için onu da kendince karşı uçta gördüğü bir partinin mensubu zanneder. Lafı dönüp dolaştırıp o partinin liderine getirir. Hacı-hoca takımına verip veriştirir, kayınpedere dokundurma yapar. Kayınpeder, kendisinin hiçbir parti ile alakası olmadığını, İslam davasının partiler üstü bir mesele olduğunu anlatmaya çalışır ama adam devamlı aynı siyasi parti ve liderinden bahisle eleştiride bulunur.

Sonunda kayınpeder biraz tepki ile der ki 'Kardeşim bizim parti ile bir ilgimiz yok. Memleketin anarşiden, cehaletten kurtulup ayağa kalkması, böyle kuru tartışmalarla olmaz. Çocuklarımıza, gençlerimize sahip çıkmalıyız. Yıllardır çocuklarımızı sağ-sol, Kürt-Türk, Alevî-Sünni diye kamplara ayırıp

birbirine kırdırıyorlar. Anarşi, yolsuzluk, ahlaksızlık almış başını gidiyor. Onlara sahip çıkmaz, kafalarını müsbet ilimlerle kalplerini Allah, Peygamber sevgisiyle, dinle imanla donatmazsak bu memleketi kimse kurtaramaz.'

Kayınpeder böyle heyecanla anlatıyor, anlatıyor... Sonra vakıf hizmetlerinden, talebeler için açılan evlerden, yurtlardan bahsediyor. Onların ihtiyaçlarını hayırsever insanların karşıladığını, yapılacak en güzel hizmetin okuyan gençlere arka çıkmak, eğitime yatırım yapmak olduğunu izah ediyor.

Adam kayınpederin heyecanına, samimiyetine bakıyor ve ona inanıyor. Artık siyaset lafı filan etmiyor. Kayınpeder onun yumuşadığını, hatta ikna olduğunu görünce, 'Bugün sen kaç tane talebeye sahip çıkabiliyorsun, yardımcı olabiliyorsun? Ben hayatımı buna vermişim kardeşim! Gel sen de bu hayırlı işin bir ucundan tut da birkaç talebeye daha bakalım, sahip çıkalım!' diyor ve adamdan burs istiyor. O da kayınpederin talebini geri çevirmiyor, hemen oracıkta on burs veriyor.

On bursu alan kayınpeder, tekrar arkadaşının dükkânına dönüyor. Arkadaşı, merakla kayınpederin yüzüne bakıyor. 'Acaba ne oldu?' gibilerden. Kayınpeder cevap olarak:

'Kalbi mühürlü dediğin adam, İslami hizmetlere öyle alaka gösterdi ki anlattıklarımı dinleyip takdir etmekle kalmadı, bana on tane de burs verdi.' demekle yetiniyor.

O, böyle her kesimden insanla çok rahat diyalog kurabilen müstesna bir insandı. Onun ihlas ve samimiyeti, kendini hizmete adamışlığı Allah'ın izniyle muhataplarına da tesir ediyor ve açılmaz zannedilen kapılar bile kolayca açılıyordu."

Hediye Klasiği

Hacı Kemal'in insanların gönlüne girme yollarından biri de gittiği yere mutlaka bir hediye ile gitmesidir. Ancak onun hediye vermesi de öyle zarif, öyle ince ve öyle hassastır ki tam

bir Hacı Kemal klasiği denebilir. Mesela zengin birine gidecekse ona yakındaki bir pastaneden bir kilo çikolata alıp götürmez. Önce imkân varsa adamın neden hoşlandığını araştırır. Duruma göre İncirliova'dan en lezzetli, en güzel incirlerden özenle paket yaptırır; yerine göre en kaliteli zeytin veya halis zeytinyağı getirtir. Sonra o hediyeyi en zarif bir şekilde takdim eder. O hediye, o adama kilometrelerce uzaktan hususi olarak getirilmiştir. Bu, o insana verilen değeri gösterir. Tabii karşısındaki insan da bunu takdir eder.

Selçuk Berksan anlatıyor:

"Bana getirdiği enteresan hediyeler oldu. Bir kalpak getirdiğini hatırlıyorum. O zamana kadar ben hiç hakiki kalpak görmemiştim. İnsanlara büyük ya da küçük çeşitli hediyeler vermeyi çok iyi bilen ve onlara nüfuz eden bir insandı. Onun verdiği küçük bir hediye bile insanları mutlu ederdi ve yerine ulaşırdı. Bunun o, keşfederdi âdeta. Kime nasıl bir hediye verilecek, bunu keşfederdi ve hediyeleşmeye çok önem verirdi.

Hacı Kemal Ağabey'in çok incirini yedik, hakikaten onun farklı bir lezzeti vardı. Onun yanında kitap getirirdi. Getirdiği kitaplar ve kasetler çok ilgimizi çekerdi. İlk başta bize getirdiği kasetti zaten. O kasetler bizim için çok kıymetliydi. Dünya görüşümüzü değiştirmişti."

Hüseyin Gökçe anlatıyor:

"Ben Hacı Ağabey'le çok ziyaretlerde bulundum, çok önemli kişileri birlikte ziyaret etmişizdir. Günler öncesinden hazırlıklara başlardı. Mesela, Aydınlı bilindiği için ve mevsim de incir mevsimiyse mutlaka incir götürmek isterdi. Elinde incir yoksa, en iyi inciri bulur buluşturur getirirdi. Derdi ki: 'Bu adam benden incir bekler.' Ona çikolata götürmezdi. Memlekete telefon eder, İzmir'i arar, bir şeyler yapar incir getirtirdi. Evinde çok şahane incirler olurdu; yaş zamanıysa yaş, kuru zamanıysa kuru

incirler. Onun dışında tabii sadece incirle de gitmek olmazdı; ne bileyim gerekirse çikolata yaptırır, gerekirse çiçek yaptırır; gerekirse bir biblo, gerekirse bir tablo alır. Hacı Kemal Ağabey insanlarla yakınlaşmanın yöntemini, üslubunu çok iyi bilirdi. Mesela birisiyle tanışıyor, ondan sonra o orada kalmıyor. Gidiyor İzmir'e, İzmir'den bir kutu çok harika incir yolluyor. Bu, insanların hoşuna gidiyor tabi. Sen sonuçta ülkenin çikolata kralı da olsan bakıyorsun çarşıda pazarda satılanlara hiç benzemeyen lokum gibi incirler, çok özenle süslenmiş bir kutu içinde. İster istemez etkileniyorsun."

İnsanların Aile Efradı ve Yakınlarıyla İlgilenmesi

Eğitim hizmetlerine destek veren kişilerin çoluk çocuğundan iş yerinde çalıştırdığı insanlara, hatta bağlandığı hocalara kadar ilgilendiği kişinin değer verdiği insanlarla da ilgilenir, onların da gönüllerini almaya çalışır. Ahmet Alçiçek anlatıyor:

"Özel olarak ilgilendiği iş adamlarına her bayram gider, onları ziyaret ederdi. Onlara samimiyetini göstermek için her şeyi yapardı. İstanbul esnafını ilk tanımada çok faydası olan Hasan Uğur'un çocukları Müfit, Mesut, Nurettin ve Necati ile çok ilgilenmiştir. Arkadaş gibi oturur kalkardı onlarla. Mağazadaki personel, Hacı Ağabey'i baba gibi severdi. Bir gün bana, 'Bu adamlar sevmezse seni, bu mağazaya rahat girip çıkamazsın. Sen geldiğinde burası şenlenirse bu, patrona da yansır.' demişti.

Yahya Bey'in çocuğu ile de yakından ilgilenirdi. Çok küçüktü o zamanlar. Ona yakınlık gösterirdi. Kısacası hizmete destek olan insanların her şeyi ile ilgilenirdi."

İlgilendiği İnsanların Sıkıntılarını Gidermesi

İlgilendiği insanlardan birinin ister ticari, ister ailevi, isterse başka türlü bir sıkıntısı olsun; Hacı Kemal işini gücünü bırakır, onun problemini çözmek, sıkıntısını gidermek için gece gündüz koşturur. Sağa sola telefon eder, adam ayarlar; o problemi

çözünceye kadar uğraşır. Bu konuyla ilgili iki olay nakletmek istiyoruz. Bunlardan biri, Hacı Kemal'in eğitim hizmetlerine yönlendirmek için yıllarca uğraştığı bir iş adamının arsa alımıyla ilgili. İkincisi de yine eğitim hizmetlerine sahip çıkan başka bir iş adamının bir problemiyle ilgili. İki olay da 'Bunu ancak Hacı Kemal yapabilir.' dedirtecek cinsten.

Birinci Olay

Hacı Kemal'in çok değer verdiği ve büyük ümitler beslediği bir iş adamı, kuracağı fabrika için İzmir'de uygun bir arsa aramaktadır. Hacı Kemal, bunu, iş adamıyla samimiyeti ilerletme adına önemli bir fırsat olarak görür ve ona arsa bulma hususunda yardımcı olacağını söyler. Ardından İzmir Belediyesi'nde memur olarak çalışan Rıfat Deniz'e, bu iş adamı için güzel bir arsa bulmasını rica eder. Gerisini Rıfat Deniz'den dinleyelim:

"Hacı Kemal Ağabey bir gün bana geldi, 'Rıfat Bey, sevdiğimiz bir ağabeyimize buradan bir yer almamız lazım, bize yardımcı ol.' dedi. Ben de Kemal Ağabey'e, 'Genelde ilgi alanım Bornova ve çevresi oluyor. Eğer o taraflarda düşünüyorsa bildiğim güzel bir yer var, orayı ona alabiliriz. Yalnız biraz problemli bir yer.' dedim. 'Daha iyi olur.' dedi, 'Problemlerden dolayı biraz daha fazla gitmiş gelmiş olursun. Bu da ona yakınlaşmamıza vesile olur.'

Şimdiki Zücaciyeciler Sitesi'nin olduğu yeri tavsiye ettim. Fakat o yerin sahibi 1930'lu yıllarda ölmüş, ardında bir sürü vâris bırakmış. O vârisleri bulup hepsine ayrı ayrı dert anlatmanın zor bir iş olduğunu Hacı Kemal Ağabey'e söyledim. Hacı Kemal Ağabey de 'Tamam tamam, sen bu işi halledersin.' dedi. Hemen Hacı Ağabey ile İstanbul'a gittik o iş adamı ile görüşmek üzere. Orada bir ön görüşme yaptık. Aradan belli bir zaman geçtikten sonra iş adamı ile beraber bu meselenin iç yüzünü anlamak ve yeri görmek için bize geldiler. İş adamı yeri görünce çok beğendi ve 'Tamam, burayı alabiliriz.' dedi. O an-

da Hacı Kemal Ağabey'in sevincini görmeniz gerekirdi. Ondan sonra ben arsanın problemlerini anlattım. 'Efendim, biliyorsunuz bu işlerde genelde hazır para gerekir.' dedim. 'Tamam, ne gerekiyorsa yaparız.' dedi. 'Bankada hesabım var. Oraya gönderirsiniz parayı alırım, verdiğim yerleri kuruşuna kadar kaydederim, işiniz çözülür.' dedim. 'Tamam.' dedi. Artık o iş adamı benim hesabıma para göndermeye başladı.

Kemal Ağabey ile bir kere daha İstanbul'a gittik o iş adamı ile görüşmek üzere. Bizi fabrikanın kapısında ayakta karşıladı. Hem işi görülmüş oluyor hem Kemal Ağabey onunla görüşmüş oluyordu. Neyse böyle bir iki defa İstanbul'da o iş adamı ile görüşmemiz oldu.

Hacı Ağabey protokolü de çok iyi bilen bir insan. Allah var ben belediyede çalışıyorum, memurum, protokolü çok bilmem ama Kemal Ağabey'in oradaki davranışları benim için bir örnek oldu. Ne kadar nazik davrandığını, o zatı hizmete kazandırmak için nasıl gayret ettiğini bizzat gözlerimle müşahede ettim. Dolayısıyla Kemal Ağabey'e olan sevgim ve saygım daha fazla arttı. Bildiğimiz bir insandı, mütevelliden de tanıyorum, hocamın yanında olduğunu da biliyordum ama işte herkesin kendine göre hususi tarafları var, işte bana bu yönüyle örnek oldu. Bir insanın yanına gidildiğinde, nasıl davranılacağını, nelere dikkat edileceğini ondan öğrendim. Bu sözü de orada söyledi: 'Rıfat Bey, gittiğiniz yerde masa ve telefon varsa orada görüşme yapmayın.' Bu, onun sözüdür ve benim hayatımda da bir ölçüdür. Ben giderim birisiyle görüşmeye, bakarım yanında insan varsa onunla görüşme yapmam; beklerim, herkes çıksın. Masa arada kalsa bile şekil olarak kalsın. O insanın telefon görüşmesi, iş yoğunluğu olduğu zamanlar görüşme yapmamaya çalışırım. Bunlar hep bana Kemal Ağabey'in öğrettikleridir.

Sonra bir münasebet oldu, iş adamı, kendi müesseselerini dolaşmak için İzmir'e geldiğinde de Kemal Ağabey onu yaka-

lamış ve beni de yanına çağırmıştı. Ben de orada o iş adamına malumat verdim: 'Efendim şu kadar hisseyi aldık, bu kadar hisse kaldı.' Çok geniş bir işti, Aydın'da hisseler var, İstanbul'da hisseler var. Ben gidiyorum, onların akrabalarından birini buluyorum, o akrabalar başka akrabalarını buluyor. Derken biz bu işi temizledik.

En sonunda tekmil vermek üzere iş adamına gittim İstanbul'a. O zaman Kemal Ağabey yoktu. Havaalanında beni kendisi karşıladı. Aldı fabrikaya götürdü. Fabrikada hesapları verdim, tapuyu da takdim ettim. Çok memnun oldu. 'Bu işte senin hakkın ne olacak?' dedi. 'Ağabey, bu işte Kemal Ağabey var. Kemal Ağabey'in olduğu yerde biz para konuşmayız ve konuşmaya da hakkımız yok. Ne yapacaksan sen Kemal Ağabey ile yap.' dedim ve beş kuruş para almadım. Tabii ben bu işi bitirir bitirmez Kemal Ağabey'e de bilgi verdim, iş adamına verdiğim gibi. Kemal Ağabey'in zevkinden yanına varılmıyordu. Bu vesile ile kapı aralanmış, görüşmeler daha da sıklaşmış oldu."

İkinci Olay

Eğitim hizmetlerinde kullanılmak üzere birçok gayri menkul veren iş adamı İhsan Bey, bir emlakçı vasıtasıyla Üsküdar'dan bir arsa alır, ancak arsanın olduğu yer sit alanı çıkar. Bunun üzerine İhsan Bey arsayı geri verip parasını almak ister, ancak emlakçı bunu kabul etmez. O da araya bir aracı koyar ama bu sefer de başka bir sıkıntı çıkar. Çaresiz kalınca Hacı Kemal'den yardım ister. Olayın şahitlerinden Ahmet Akdoğan anlatıyor:

"Kemal Ağabey bir gün beni çağırdı. 'İhsan Bey'in bir sıkıntısı varmış.' dedi. Anlattığına göre birisi geliyormuş, yakın bir ilin emniyet müdürlüğünde mali şubede komisermiş. Buraya gelip gidiyor, İhsan Bey'den para sızdırmak istiyormuş. O da bu sıkıntısını bir yazı ile Kemal Ağabey'e bildirmiş. İhsan Bey'in evi Aksaray'daydı. Evinin karşısında bekliyor ve evini gözetli-

yormuş. Aslında biraz İhsan Bey'de evham da var. Hacı Kemal Ağabey bana, 'Bu iş nedir, sen git biraz ilgilen. Bir hafta kadar İhsan Bey'in iş yerinde otur. Bazen evinin oralarda gez.' dedi. Ejder Abi, Münir, Sermet beraber İhsan Bey'in fabrikasında beklemeye başladık. Ona, 'Senin derdin bizim derdimizdir İhsan Bey, sen müsterih ol!' dedik. O da bununla teselli oluyordu.

Gittiğimizin üçüncü günüydü mali şube komiseri geldi. 'Yarın tekrar uğrar.' dediler. Kemal Ağabey ile bir plan yaptık. Kemal Ağabey, 'Bir daha gelirse alın içeriye.' dedi. Ertesi gün yine geldi. İhsan Bey'in yerinde Kemal Ağabey oturuyor. Aldık içeri. Kemal Ağabey, 'Ben İhsan'ın yakınıyım, daha önce de birkaç gelmiş gitmişsin, nedir bu?' diye sormuş. O da, 'Ben daha önce İstanbul'da çalışıyordum, şimdi Çanakkale'deyim.' diye anlatmaya başlamış.

Bir geçmişleri varmış bunların. İhsan Bey, Üsküdar'dan bir arsa almış otuz beş milyona. Meğer arsa sit alanıymış. İnşaat izni alınamamış. İhsan Bey de bunu geri verip parasını almak istemiş ama emlakçı buna yanaşmamış. Yanındakilerden biri de 'Benim komiser bir akrabam var, o halleder.' demiş. İhsan Bey de bu komiserle görüşmüş ve ona 'Bu işi hallet sana beş milyonunu veririm.' demiş. Adam olayın bundan sonrasını şöyle anlatmış: 'Ben de gittim emlakçıyla görüştüm. Adamı baya korkuttum. Gönderdiğim elemanlara da para verdim biraz. İhsan Bey bana 7,5 milyonluk çek yazdı. Ben geldim, İhsan Bey bunu bilerek mi yazdın, dedim. O da çeki aldı düzeltti. Ben şimdi senelik izne gidiyorum, biraz paraya ihtiyacım var. Verse de vermese de Allah razı olsun. Bana bir borcu yok ama dışarıdaki arkadaşların bakışları beni tedirgin etti. Parçalayacak gibi bakıyorlar. Ben şimdi geldiğime pişman oldum. Ben soyguncu ya da mafya değilim.'

Kemal Ağabey 500 bin lira para hazırlamış. Oğlum 'Sen şunu al.' demiş. 'Buraya gelmen yanlış anlaşılıyor. İyi ki ben bugün buradaydım, bak dışarıdakilerin hepsi gözünü budaktan

esirgemeyen cinsten, aynen dediğin gibi yaparlar. İyi ki ben buradaydım. Al bu parayı, helal olsun, harçlık yap ama bir daha gelme.' demiş. O da 'Ağabey ben şimdi bu parayı da alamam. Belki bana tuzak kuruluyor. Haraç alan insan durumuna düşüyorum.' demiş. Hacı Kemal Ağabey, 'Oğlum ben bu sakalımla sana yalan mı söylüyorum.' deyince 'Tamam itimat ettim.' demiş. Hacı Ağabey, 'Seni arabana kadar da götüreyim, korkma!' demiş. Bizim arkadaşlardan Sermet çok heyecanlı, bir anda içeri dalıp taşkınlık yapabilir. Kıpırdarsa ben de yakınında durup kontrolde tutuyorum onu. Neyse Kemal Ağabey adamı dışarı çıkardı. Adam, 'Ya arkadaşlar durum böyle böyle.' diye bize de anlatmaya başladı. Anlatırken yarıda kesti mevzuyu. Sermet'in titremesini, heyecanını görünce korktu. Neyse Kemal Ağabey onu gönderdi, o olay da öyle kapandı. Bu tür işleri de tereyağından kıl çeker gibi hallederdi."

Seninki Namaza Gitti

Hacı Kemal, ilgi alanına giren insanların manevi hayatlarıyla da yakından ilgilenir. Gerek itikadi yönden gerekse ibadet yönünden eksikleri, ihmalleri varsa dilinin döndüğü kadar onlara hak ve hakikati anlatır, kendisi tesir edemeyecekse tesir edecek birilerini bulur, hiçbir şey yapamazsa onlar için dua eder. Onun çok sevdiği ve kendine yakın bulduğu iş adamlarından Ali Açıl'ın anlattığı bir olay, Hacı Kemal'in hem bu yönünü hem de vefasını gösteren güzel bir örnek:

"Hacı Ağabey, benim meslekte üstadım diyebileceğim bir iş adamının yanına gider gelirdi. On beş-yirmi sene o insanla ilgilendi. İtikadi yönü sağlam, Hz. Ebu Bekir Efendimiz'in soyundan gelen çok asil bir aileye mensup. Fakat namaz kılmıyordu. İbadet ve amel yönünden eksikleri vardı. 1976 senesinde Hacı Kemal Ağabey bir toplumda hizmetten bahsetmiş. Müesseselerin açıldığını, çocukların ihtiyacı olduğunu kendi üs-

lubuyla anlatmış. O insan çok etkilenmiş bundan. Bir kamyon perdelik kumaş göndermiş.

Hacı Ağabey, aldığı o bir kamyon kumaşın vefasını on sekiz sene, hatta yirmi üç sene o insanlara gösterdi. 'Bunlar namaz kılmıyor.' diye hüngür hüngür ağlardı. Anası değil, babası değil, akraba değiller. On beş-yirmi sene önce bir kamyon kumaş almış, o kadar. Bir daha bir şey almamış. Maksadı almak da değil. Herkesten istemezdi zaten. Onun bu duaları, üzülmesi yirmi sene sonra adamın namaza başlamasına vesile oldu. Hacı Ağabey yirmi sene onu ziyaret etti. Yirmi sene içinde Hacı Ağabey hiçbir şey almadı onlardan. Yalnızca bir kere belki, bir bina için para aldı, o kadar. Namaz kılmıyor diye çok üzülürdü. Para versinler diye değil, namaz kılsınlar diye dua ederdi. Hacı Ağabey çok vefalı, çok mert bir insandı ve bir gün geldi sevincinden oynamaya başladı. Meğer birisi, 'Seninki namaza gitti.' diye müjde vermiş. Adamın ağabeyi akşam namazına gitmiş o gün. Namaza gittiklerini öğrenince çocuklar gibi sevinmişti."

O, Aranan Bir İnsandı

Hacı Kemal görüştüğü iş adamlarından sürekli burs der para alır, falan inşaatın ihtiyacı der para alır; bazen bir yurdun veya bir okulun masraflarını birinin üstüne yıkar. Onlar da bazen severek, bazen nazlanarak Hacı Kemal'in isteğini yerine getirir. Hacı Kemal, zaman zaman sürekli isteyen biri olmaktan içten içe rahatsızlık duyar. Onun için ziyaretlerinin arasını bilerek açtığı olur; "İnsanları fazla rahatsız etmeyeyim." diye. Bu sefer onlar Hacı Kemal'i arayıp, "Hacı Ağabey bize darıldın mı, niye gelmiyorsun?" diyerek, onu davet ederler. Çünkü onlar, Hacı Kemal'in ne yaptığını, maksadının ne olduğunu, verdikleri paraların nerede ve nasıl harcandığını çok iyi bilmektedirler. Ahmet Alçiçek anlatıyor:

"Bir seferinde Hacı Ağabey ile Asım Bey'e bir bayram ziyaretine gittik. Bayramlarda hep ziyaret ederdi. İstanbul'daki ziyaret-

lerinde her zaman beni de alırdı yanına. Asım Bey, Altunizade'de geniş bahçesi olan bir evde kalıyordu. Bahçede oturduk. Çay içerken Asım Bey, 'Nasıl gidiyor hizmetler?' diye sordu. Hacı Ağabey, 'Valla ağabey, -onlara hep ağabey derdi saygısından dolayı- sorma.' dedi. 'Biz hep taleple gidiyoruz insanlara, ben artık sevimsiz bir insan gibiyim. Korkuyorum insanların beni, acaba para mı isteyecek, diye karşılamasından.' O da, 'İstanbul halkı bir daha senin gibi birini bulabilecek mi bakalım? Biz gönülden candan verecek başka bir yer bulamazdık. Allah senden ebediyen razı olsun. Bizim böyle çok hayırlı hizmetlere katkıda bulunmamıza vesile oluyorsun. Sen dünyanın en şerefli işini yapıyorsun. Belki sizin bu hareketiniz hepimizi kurtaracak bir şeydir.' diyerek Kemal Ağabey'i teselli etmişti. Bu sözler onun için çok büyük moral olmuştu. Hacı Ağabey de; 'Biz de zaten buna inanmasak bu işi yapamazdık. Allah için gidiyoruz. Bugün hoşlanmayan yarın muhakkak memnun olacaktır!' dedi."

12 EYLÜL

Hocam Hemen Ordan Ayrılın

Doğum tarihi 1970'ten sonra olan ve yakın tarihle özel ilgisi olmayan okuyuculara "12 Eylül" fazla bir şey ifade etmeyebilir. Onlar için bir cümleyle bilgi verelim: 12 Eylül 1980; 27 Mayıs 1960 ve 12 Mart 1971'den sonra demokrasiyi askıya alan üçüncü askerî müdahalenin tarihidir.

12 Eylül Darbesi'nin olduğu gece Hacı Kemal, Çamlıca'da kader arkadaşı Ali Katırcıoğlu'nun evinde misafirdir. "O gün biz Çamlıca'da balkonda oturuyorduk." diye anlatmaya başlıyor Ali Katırcıoğlu ve şöyle devam ediyor:

"O günlerde söylentiler dolaşıyordu, 'İhtilal oldu, olacak.' diye. Biz balkonda sohbet ederken kulakları tırmalayan müthiş bir gürültü geldi. Kemal Ağabey 'Eyvah ihtilal oldu herhâlde!' diye heyecanlandı. Sonra gürültünün geldiği tarafa doğru gittik,

baktık. Bir de ne görelim. Millet Parkı'nın etrafına tanklar dizilmiş, komutanlar bağıra bağıra talimatlar veriyor. Biz hemen eve döndük. Kemal Ağabey'i bir korku, bir telâş aldı. Hemen telefona sarıldı o heyecanla sağa sola telefon etti, arkadaşları uyardı."

Daha önce müdahaleye şahit olan Hacı Kemal, askerî yönetimlerde hukukun rafa kaldırıldığını, toplum üzerinde az veya çok nüfuzu olan insanların suçlu olup olmadığına bakılmaksızın tutulup hapse tıkıldığını çok iyi bilir. 12 Mart Muhtırası'nda Hocaefendi'nin suçsuz yere 6-7 ay hapiste çile çektiğini de unutmamıştır. Onun için o gece Hacı Kemal sabaha kadar evin içinde dört döner, telefonla Hocaefendi'ye ulaşmaya çalışır. Nihayet sabaha doğru Hocaefendi'yle konuşma imkânı bulur ve ona "Hocam ne olur oradan ayrılın, seni alıp götürebilirler." diye dil döker, Hocaefendi'yi evden ayrılmaya ikna eder. Hocaefendi çantasını alıp evden ayrılır, kısa bir süre sonra biraz önce ayrıldığı evi polisler basar. Tabii Hocaefendi'yi bulamazlar. Durum anlaşılır: Sıkıyönetim Komutanlığı, Hocaefendi hakkında arama emri çıkarmıştır.

Her Gün İskelede Nöbet Bekliyordu

12 Eylül 1980'den 1986'da İzmir Sıkıyönetim Komutanlığı tarafından suçsuz olduğu anlaşılıp arama emri kaldırılıncaya kadar, Hocaefendi emniyet güçlerince aranan bir insan konumunda olduğu için yer yer sıkıntılı dönemler geçirir. Yine bu süre zarfında vaazlarına ara vermek zorunda kalır. Ancak Hocaefendi arandığı dönemlerde de eğitim hizmetlerine hiç ara vermeden destek olmaya, cami kürsüsünde olmasa da hususi sohbetlerde yine insanımızı irşad etmeye devam eder. 1980'den sonraki yıllarda Hocaefendi, İstanbul'da Anadolu yakasında bir dostunun evinde misafir kalmaktadır. Gündüzleri ise sabahleyin Üsküdar İskelesi'nden vapurla karşıya geçip bazı ziyaret ve sohbetlerde bulunduktan sonra akşam

tekrar aynı yolla kaldığı yere dönmektedir. İş adamı Bahattin Bey'in de evi Anadolu yakasında, iş yeri karşıda olduğu için sabah karşıya geçip akşam evine dönmektedir. Bahattin Bey sabah işe giderken, akşam işten dönerken Hacı Kemal'i hep iskelenin karşısındaki caminin önünde beklerken görür. Bir gün böyle, iki gün böyle... Sonunda merak eder ve "Kemal Ağabey ne yapıyorsun böyle, gel oturalım, bir yerde çay içelim." der. O, "Yok şimdi olmaz, sen işine bak!" der beklemeye devam eder. Dikkatle sağa sola bakınır. Bahattin Bey çok ısrar edince anlatır: "Hocaefendi buradan karşıya gidip geliyor. Art niyetli birilerinin çıkıp Hocaefendi'ye zarar vermesinden korkuyorum. Onun için Hocaefendi'nin gidiş ve geliş saatlerinde burada bekliyorum." der. Hocaefendi'nin oralarda işi devam ettiği sürece Hacı Kemal de nöbet tutmaya devam eder.

Aman Hocama Bir Şey Olmasın

Hacı Kemal'in Hocaefendi'yi koruyup kollama hususundaki hassasiyeti 12 Eylül'den önce de vardır, sonra da hep devam etmiştir. Hocaefendi'nin yakınlarında olduğu sürece onu koruma hususunda kendine göre tedbirler alır, azami gayret gösterir. Onun bir camide vaazı, bir yerde programı veya konuşması mı var; Hacı Kemal âdeta etrafta dört döner, 'Aman Hocaefendi'ye bir şey olmasın.' diye. Mahmut Akdoğan anlatıyor:

"Kemal Ağabey bir yerde, 'Ben Hocaefendi'nin bir defa oturup baştan sona vaazını dinlemedim.' gibi bir şey söylemiş. Bu, sanki vaazlara tenezzülsüzlük gibi bir ifade diye düşünülebilir. Bazı arkadaşlar da bu şekilde yorumlamışlar hadiseyi. Tabii bunu duyunca çok üzülmüş; 'Hiç öyle şey olur mu? Ben, Allah göstermesin Hocaefendi'nin başına bir şey gelir diye fıldır fıldır ortalıkta, etrafta dolanıyorum. Acaba birisi bir kötülük mü yapar? Acaba birisi bir bomba mı koyar? Acaba birisi orada gelir insanları provoke mi eder? Bütün bunları düşünmekten rahat dinleyemiyorum.' demişti. Onun endişesi buydu."

HAYALLERİNİ SÜSLEYEN OKUL FATİH KOLEJİ

1982 yılında İstanbul'da bir özel okul açılması gündeme gelince Hacı Kemal için gün doğar. Yıllardır hayalini kurduğu kolej fikrini hayata geçirme zamanı gelmiştir nihayet. Sıfırdan bir bina yapmak, o günkü şartlarda hem çok zor hem de uzun zaman alacaktır. Onun için okul olabilecek hazır bir bina aranmaktadır. Bu mesele, eğitim gönüllülerinin bir araya gelişlerinde en önemli gündem maddesi olur o günlerde.

Hacı Kemal'in yakın dostu Hasan Uğur'un oğlu Müfit Bey, Hafız Ahmet Alçiçek'e Fatih-Draman'daki bir özel okuldan bahseder. Okulun durumunu az çok bilen Müfit Bey, o koca binanın gerektiği gibi değerlendirilememesine üzülmektedir. İlk fırsatta Müfit Bey'le Ahmet Alçiçek okula giderler. Okul binası dışarıdan, okuldan ziyade bir harabeyi andırmaktadır. İçeri girdiklerinde aynı perişanlığa şahit olurlar. Okulun yöneticileriyle kısa bir görüşme yaparlar.

Ahmet Alçiçek, "Hacı Kemal Ağabey'in burayı görmesinde yarar var." der ve ilk görüşmelerinde Hacı Kemal'e bu okulu anlatır. Hacı Kemal bu habere çok sevinir ve eğitim gönüllüsü arkadaşlarıyla yaptıkları ilk toplantıda bunu dile getirir. Bu güzel haber onları da heyecanlandırır. İstişare neticesinde bir ön görüşme yapmak üzere Ali Rıza Tanrısever'e görev verilir. Okulun sahibi İlmî-İçtimai Hizmetler Vakfı'dır. Vakfın başında da Eşref Bey adında yaşlıca bir zat vardır. Ali Rıza Tanrısever, Eşref Bey'le aynı vakfın mütevelli üyesi olan bir komşusuyla okula gider. Bu ziyareti ve sonrasını Ali Rıza Tanrısever'in kendisinden dinleyelim:

"Bizim Avcılar'da bir komşumuz vardı. Bir pazar günü onunla birlikte atladık gittik. Okulun sahibi ufacık bir odada oturuyor. Bina yıkılıyor. Talebeler perişan. 80-90 talebe kalmış. Okulu gezdikten sonra onu, 'Ya Eşref Bey bu okulu bize devretsen.' dedim. Eşref Bey'e o güne kadar Fatih'te kimse söz geçire-

memiş. Bana 'Bir görüşelim.' dedi. Hacı Kemal'le de görüşmeye başladık bu arada.

Sonra Fethullah Gülen Hocaefendi'ye bir danışalım dedik. 'Hocam böyle bir yer var. Ne yapalım? Siz Eşref Bey'le bir görüşseniz iyi olacak.' deyince Hocaefendi de 'Görüşelim.' dedi. Ardından Eşref Bey'e, 'Seni alalım akşam bizim evde yemek yiyelim.' dedik ve onu aldık. Hocam da geldi. Oturdular benim evde. Eşref Bey, akıllı bir adam. Hayatını bu işe adamış. Ekibi, elemanı yok ama bir yerde zirveye çıkmış. Bir dönem, okulun 200-250 talebesi olmuş. Hocaefendi tam bir buçuk saat adama eğitim ve okul hizmetlerini anlattı. Hocaefendi'den, hatta Hacı Kemal'den de büyük yaşı. Dinledi dinledi… Ondan sonra 'Bana müsaade, ben gideyim.' dedi. Bir arkadaş onu arabayla evine götürdü. Hocaefendi, 'Hacı Bey, bu bizi ufak gördü herhâlde.' dedi. Ben, 'Yok Hocam, biraz zor olacak gibi ama seni pürdikkat dinledi.' dedim."

Sonunda zor da olsa Eşref Bey ikna edilir ve bina on bir yıllığına kiralanır. Kiralanır kiralanmasına ama hem ilk senenin kira bedeli hem de harap vaziyetteki okulun tadilat ve tamiratı için büyük paralara ihtiyaç vardır. İş başa düşünce Hacı Kemal kolları sıvar; her gün kan ter içinde oraya buraya koşturur, ilk etapta kararlaştırılan kira bedelini denkleştirmeye çalışır. Tabii o günlerde başta Ali Rıza Tanrısever olmak üzere diğer eğitim gönüllüleri de büyük gayret gösterirler ama yükün en ağır kısmı Hacı Kemal'dedir. O günlerde İstanbul'da Hacı Kemal'le birlikte olan İzmirli iş adamı ve eğitim gönüllüsü Bekir Kaya anlatıyor:

"Bir gün İstanbul'dayız. Bende kalp rahatsızlığı vardı. Tedavi için arkadaşlar beni Ankara'ya götürdüler. Üç arkadaştık. Ankara'dan İstanbul'a geçtik dönüşte. Bir yerde karşılaştık ve Kemal Ağabey'e takıldık. Yarım gün arkasında koşturup da ona ayak uyduramayınca 'Ağabey ben gideyim!' dedim. O benden yaşlı hâlbuki. 'Oğlum acele etme, kal biraz!' dedi. Hiç unutmam,

gittik bir kese kâğıdı dolusu para aldık. Yeni kiralanan Fatih Koleji'ne gittik. İdarecilerinden Eşref isimli bir zat vardı. Parayı ona teslim ettik. Çıktık yukarı. Bina harap vaziyette. 'Burası nasıl adam olur, nasıl yapacaksınız?' dedik."

En Büyük Hayaller Hacı Kemal'de

Kira ve tazminat meselesi hallolduktan sonra işin asıl zor kısmı başlar. Kısa sürede okul şantiyeye döner. Okul ve pansiyon binası baştan ayağa yenilenecek, ihtiyaca göre bazı odalar genişletilecek, kapılar pencereler yenilenecek; fizik, kimya, biyoloji, bilgisayar laboratuvarlarıyla; basketbol, voleybol sahaları, konferans salonuyla; yemekhanesi, yatakhanesiyle modern bir okul ortaya çıkacaktır. Hacı Kemal'in hedefi, yıllardır hayalini kurduğu Robert Koleji, Amerikan Koleji gibi hatta onlardan daha güzel, daha modern bir okul yaptırmaktır. Onun hayalleri sadece binanın fizikî yapısıyla sınırlı değildir. Asıl hedef insan kazanmak, kaliteli insan yetiştirmektir. Okulun tadilat işleri hızla devam ederken bir ara iki dert ve dava arkadaşı, iki adanmış insan, bir ağacın gölgesinde oturmuş hayal kurmaktadır. Tahmin edeceğiniz gibi bunlardan biri Hacı Kemal, diğeri ise Ali Rıza Tanrısever'dir. Belki gökte meleklerin gıpta ve takdirle izlediği bu tabloyu Ali Rıza Tanrısever'den dinleyelim:

"En büyük hayaller Hacı Kemal'deydi. 'Buraya öyle bir şey yapalım ki Robert Koleji'nden âlâ olsun.' derdi ama binanın her yeri yıkık döküktü. Çok paraya ihtiyaç vardı. Sadece o mu? Karşımıza neler çıktı neler... Okul kapanıyor, o öğretmenlerin tazminatları ödenecek. Hep bizden olması kaydıyla, fazlasıyla bulduk buluşturduk ödedik. Hacı Kemal'le o zaman itibariyle beş milyon para dağıttık. Bunlar hep bizden çıktı.

Tamir işleri devam ederken, bahçede bir ağaç vardı, altında oturuyoruz. Hacı Kemal 'Ya Hacı Bey…' diye başladı; tahminler ediyor, hayaller kuruyoruz. Ustalar çalışıyor. Yıkıyoruz, yapıyo-

ruz. '650 talebe alırsak… Bu talebeler fevkalade yetişirse… 650 talebenin ailesi bizden olacak. Onların da 10 tane akrabası olsa 6500 kişi bu işe gönül verecek…"

Gönüllü Ameleler

Okulun tadilat işleri 1982 yılı yaz aylarında başlar. Hedef, okulu 1982-1983 eğitim-öğretim yılına yetiştirmektir. Hacı Kemal artık hedefe kilitlenmiştir. İşi çok sıkı tutmakta ve bizzat takip etmektedir. Bazen bir mimar gibi ustalara yapacakları işi tarif eder, bazen mühendis gibi hesaplar yapar, bazen de bir işçi gibi çalışır. İnşaata gelenler onu ya harç kararken ya elinde tuğla taşırken ya da gelen misafirlere okulu gezdirirken ama sürekli iş başında görür. Tacettin Gümüş anlatıyor:

"İnşaat devam ederken birkaç defa yanına ziyarete gitmiştim. Her defasında onu inşaatla uğraşırken, her tarafı çimento, kireç tozları içinde gördüm. Günlerce didindi yaptı ve o iş için çok uğraştı. Hatta ben genç, o ihtiyar bir insan. Utanıyordum, 'Bu insan niye çalışıyor, bunun oturması, bizim çalışmamız lazım.' diye.

Bazen gençler, boş zamanlarında inşaata gelip gönüllü olarak amele gibi çalışırlar. Onların bu fedakârlığı Hacı Kemal'i çok memnun eder. Hüseyin Gökçe anlatıyor:

"Fatih Koleji'nde bizzat çalıştığı yılları ben biliyorum. Ne zaman gitsem Hacı Kemal Ağabey oradaydı. Bir pazar günü benim de bir katkım olsun diye sabahtan gittim, akşama kadar çalıştım. Ustalara tuğla taşıdık, harç taşıdık. Hacı Ağabey bizi görünce çok mutlu oldu. Bana 'Arkadaşlarına, tanıdıklarına söyle, gelsinler birer gün çalışsınlar burada, bereket olur.' dedi. Sonraları böyle bir program yapılmıştı ve biz gidip birer gün gönüllü olara çalışmaya başlamıştık inşaatta."

Her Şey Yerinde Anlatılır

İnşaat harıl harıl devam ederken Hacı Kemal'in, ziyaret maksadıyla gelen misafirlere okulu gezdirmesi de ayrı bir destandır.

Bodrum kattan başlayarak çatıya kadar onlara tek tek bütün katları gezdirir, aşkla şevkle okulu anlatır. Orada bulunan görevliler bazen Hacı Kemal'in bulunmadığı veya müsait olmadığı zaman misafirleri gezdirirken birinci, ikinci katı gösterip "Diğer katlar da bunun gibi." der, sonra masa başında proje üzerinde okulla ilgili bilgi verir. Hacı Kemal, buna çok kızar. Onlara "Her şey yerinde anlatılır evladım. Bütün katları adım adım gezdireceksiniz. 'Bunlar nasıl yapılıyor, burada kimler nasıl bir hizmet verecek, bizim eğitim anlayışımız nasıldır, buralarda nasıl öğrenciler yetişecek?' Bunları hep yerinde anlatacaksınız. Böyle masa başında anlatılmaz." der. Kendisi de dediği gibi yapar. Onun böyle heyecanla okulu gezdirmesine şahit olanlardan biri de Ali Katırcıoğlu'dur:

"Kemal Ağabey, Fatih Koleji'nin inşaatının başında, her geleni o yaşında alt kattan alır, beşinci kata kadar tek tek çıkarır, gezdirir; burası konferans salonu olacak, burası laboratuvar olacak, burası sınıf olacak filan, aşkla şevkle anlatır ve gelenlere de 'Bu odayı sana sattım, burayı sana sattım.' derdi. 'Nasıl sattın?' deyince 'Şimdi sen burasını yaptırınca Allah da senin cennetteki mekânını yaptıracak.' derdi."

Çiftliğinden Adam Getirtti

İşler iyice sıkışınca Hacı Kemal kendi çiftliğinde çalışan ve çok güvendiği işçilerden bazılarını okul inşaatına yardımcı olmaları için İstanbul'a getirtir. Okulun ilk müdürü Uğur Öztaş anlatıyor:

"Öyle fedakâr bir insandı ki bir ara okula, çiftliğinden (zeytinliğinden) üç kişi getirdi. Birisi Mustafa Çağlayan'dı. Birisinin adı Mehmet diğerininki de Ertuğrul'du. Bu üç kişi, on kişinin gördüğü işi görüyordu. Hacı Ağabey hizmeti, davayı bu derece düşünen bir insandı; oradaki işinin aksamasını göze alarak bunları okula getirmişti. O Mustafa Çağlayan ki yirmi dört saat çalışabilen bir insan, bana göre dört-beş insana bedeldir. Böyle çok

kıymetli elemanlarını getirmesi hizmeti, şahsi işinden daha çok düşündüğünü gösteriyor.”

Çocukluğundan itibaren onun zeytinliğinde çalışan ve “manevi evladım” dediği Mustafa Çağlayan, İstanbul’a gelişini ve Hacı Kemal’in fedakârlığını şöyle anlatıyor:

“Çiftliğinde çalışırken Hacı Ağabey yanıma geldi. ‘Evladım biz İstanbul’da Fatih Draman’da bir okul binası kiraladık. 10-15 yıllık bir okul, hurda hâlinde, tabanından başlayıp tepesine kadar elden geçireceğiz. Yeni yapılmış gibi olacak.’ dedi. Ben de ‘İyi.’ dedim. ‘En üst katını misafirhane olarak bir kat daha çıkacağım. Siz şu zeytin işini bir an önce bitirmeye bakın, ben sizi götüreceğim. İş bitince memlekete gidin, anne-babanızı ziyaret edin. Size on beş gün yeter. Siz beni arayın, memleketten hangi araba ile hangi yazıhaneye geleceğinizi söyleyin. Topkapı’da sizi bekleyeceğim.’ dedi. Ben Topkapı’ya indiğimde Hacı Ağabey tam karşımda, yanında bir şoför ve okul müdürü Uğur Öztaş var. Üçü beraber beni karşıladılar. Okula geldik.

Hacı Kemal Ağabey, ben ve Uğur Bey üçümüz müdür odasına girdik. Dedi ki: ‘Bu benim manevi oğlumdur. Size takdim ediyorum, beş kişi yerine çalışır. Yalnız zeytin zamanı üç-dört ay alırım. Sigortasını ve maaşını ben vereceğim.’ Okul müdürü, ‘Nasıl isterseniz öyle olsun.’ dedi. Başladık çalışmaya. Hacı Ağabey hem işçilerin başında dolaşıyor hem elinde tuğla taşıyordu altıncı kata işçilerle beraber. Arada işçilere iyi çalışsınlar diye harçlık veriyordu. Kendisi bir pardösü ile tahtaların üzerinde oturarak istirahat ederdi. Bir an olsun okuldan ayrılmadı. Doğru düzgün uyumadı.”

Kıvrım Kıvrım Kıvranıyordu

İnşaat hızla ilerlemektedir ama diğer yandan da kara delik gibi habire para yutmaktadır. Bodrum katıyla beraber yedi kattan oluşan koca bir bina. Demiri, çimentosu, tuğlası, us-

ta ve amele parası derken Hacı Kemal gırtlağına kadar borçlanır. İnşaatın aksamaması için şiddetle paraya ihtiyaç vardır. Sıkıntıdan kıvranırken tıkanıklığı aşmak için tam Hacı Kemalce bir çözüm bulur. Yaşça kendinden küçük olmasına rağmen hafız olduğu için Hacı Kemal'in Hafız Ağabey diye hitap ettiği Bahattin Bey anlatıyor:

"Fatih Koleji meselesi olduğu zaman sıkıntıları vardı. Kıvrım kıvrım kıvranıyordu. Ben nasıl bu işi yürütsem diye. 'Hafız Ağabey elimde imkân olsa Robert Koleji, Amerikan Koleji gibi hatta ondan daha üst seviyede bir okul yapmak istiyorum. Bizim çocuklarımızda aşağılık duygusu olmasın. Basketbol oynasın, voleybol oynasın, atlı kulübe gitsin, vasıf üstünlüğü olsun.' derdi. Yaşar Tunagür'ün çocuklarını, Mehmet olsun, diğerleri olsun onları alır ata bindirirmiş. Aristokrat büyüdü o çocuklar. Hâlâ öyledirler. 'Her çocuğun on sekize bastığında ehliyeti olsun isterim.' derdi. Böyle bir ideali vardı. Okul inşaatından dolayı maddi sıkıntı içindeydi. 'Hafız Ağabey bir çek koçanı bulsan. Çek kesmesi benden, ödemesi de benden olsun. Çek keselim işi bitirelim. Ödemesi geldiği zaman ben hallederim.' dedi. Para yok pul yok. Bir arkadaştan rica ettim. Çek koçanı verdi. O zaman 50'şerlikti koçanlar. Çekleri 100 bin, 200 bin doldurmuş doldurmuş dağıtmış, inşaatçılara şuraya buraya falan. O zaman için büyük paraydı bunlar. Günü geliyor. Hacı Kemal sabah yatırıyor, öğleden sonra çeklerin sahipleri paralarını bankadan çekiyorlar. Mübalağasız 10 tane 50'lik çek koçanını kullandı böyle. Hiçbirini aksatmadı. Bir tanesinden şikâyet gelmedi."

Hacı Kemal o çeklerin karşılığını nasıl bulup yatırmıştı acaba? Belki görüştüğü iş adamlarının desteğini almıştı ama onların çoğu henüz eğitim hizmetlerine maddi destek olacak kadar bu işe hazır değildi. Hazır olmayan insanlardan para istemek de onun prensiplerine uymazdı. Mustafa Çağlayan'ın anlattıkları,

Hacı Kemal'in o çekleri nasıl ödediğinin ve inşaatı hangi şartlarda yürüttüğünün ipucunu vermektedir:

"Bu okul Hacı Ağabey'e çok pahalıya mal oldu. Parası yetmeyince Aydın'daki tarihî, güzel evini; incir ve portakal bahçelerini, dükkânlarını sattı. Ailesinin haberi yoktu. Okul için borçlanınca kimseden para isteyemedi, hepsini sattı. Ailesi evinin satıldığını bilmiyordu. Öğrendiklerinde canları sıkıldı ama Hacı Kemal Ağabey, niçin sattığını anlatınca ailesi de sessiz kaldı. 'Bizim evimiz öbür tarafta, mülk Allah'ın.' dedi."

Yenge Hanım İnşaata Geldi

Hacı Kemal, İstanbul'daki işler yoğunlaşınca İzmir'deki evine pek uğrayamaz olur. Bunun üzerine 1980'den sonra İstanbul Fatih'te bir ev tutar ve ailesini İzmir'den İstanbul'a getirir ama okul inşaatı devam ettiği için yine evinin yolunu unutur. Çoğu zaman geceleri okulda kalır, günlerce eve gidemediği olur. Bir gün o vefalı ve çilekeş hanımı Adviye Hanımefendi, Hacı Kemal'i görmek için okula gelir. Orada damadı Mahmut Akdoğan'ın abisi Ahmet Akdoğan'ı görür. İzmir İslam Enstitüsü mezunu olan Ahmet Akdoğan da okulun fayans işlerinde bir ustayla birlikte gönüllü olarak çalışmaktadır. Ahmet Bey'i biraz yalnız bulunca ona, Hacı Kemal'i şikâyet eder, "Bizimle hiç ilgilenmiyor, eve uğradığı yok!" diye. Ahmet Akdoğan daha sonra bir fırsat bulur ve Hacı Kemal'e dolaylı yoldan meseleyi anlatmaya çalışır:

"Bir gün terastayız yukarıda. Hacı yenge şikâyette bulundu ya ben şimdi ortaya konuşuyorum: 'Eve de uğramak lazım, onların da hakkı hukuku var, onları da dinlemek, onlara da kulak vermek lazım.' Yenge Hanım'ın şikâyet ettiğini anlamasın diye de özenle seçiyorum kelimeleri. Kemal Ağabey çok zeki, uyanık biri tabi. Dinledi, dinledi sonra 'Oğlum bak! Bu kadınların ağzına bakacak olursan, bunlar hizmet ettirmezler insana, hep kendilerine hizmet ettirmek isterler. Dalaşma, hayır deme, he he de, bak işine!' dedi."

Ve Okul Açılıyor

Virane hâlinde teslim alınan bina; nice büyük fedakârlıklardan, nice uykusuz geçen gecelerden, belki gökte meleklerin "Amin"lerle iştirak ettiği yürekten yapılan nice dualardan sonra mükemmel bir okul hâline gelir. Böylece Hacı Kemal'in âdeta harcını alın teri ve gözyaşlarıyla kardığı Fatih Koleji ile onun gençlik yıllarından beri kurduğu; bahçesini, sınıflarını lacivert ceket, gri pantolon, bunlara uygun şık bir kravat ve siyah iskarpinleriyle cıvıl cıvıl çocukların doldurduğu; idealist ve ehil öğretmenlerin en kaliteli eğitimi verdiği pırıl pırıl bir okul hayali gerçekleşmiş olur. Uğur Öztaş okulun ilk ve son hâlini şöyle anlatıyor:

"Ben okulda göreve başladığımda sınıfların kapısı bile yoktu. Hatta bazı duvarlarda mermi izleri vardı. Acaba nasıl oldu, onu araştıramadım tabi. Yemekhanenin bulunduğu kısım bodrumdu, orada her şey vardı. İnsan oraya girmeye korkardı. Öyle karanlık, izbe bir yerdi. Orası tadilat sonrası mükemmel hâle geldi. Sadece bodrum değil, binanın her yeri dökülüyordu. Bırakın okul olmayı, terk edilmiş bir viraneden farksızdı. Hacı Kemal Ağabey çok gayret sarf etti, büyük enerji harcadı. Cenab-ı Hakk'ın lütfu ile o bina, o günün şartlarına göre mükemmel bir okul hâline geldi. Burada Hacı Ağabey'in gözyaşı vardır, alın teri vardır, çok büyük gayreti vardır."

Bu İşte Başka Bir İş Var

Hacı Kemal, bir taraftan okulun tadilat işleriyle uğraşırken bir taraftan da okul çağında çocuğu olan dostlarını ve tanıdığı iş adamlarını, çocuklarını Fatih Koleji'ne vermeleri için teşvik eder. Bu iş adamlarından biri de Selçuk Berksan'dır. Selçuk Bey'in çocuğu o gün için İstanbul'un en iyi okullarından birinde okumaya hak kazanmıştır ama Hacı Kemal ısrarla ondan, çocuğunu henüz bir şantiye görünümünde olan Fatih Koleji'ne göndermesini ister. Olayın gerisini Selçuk Berksan'dan dinleyelim:

"Oğlum, Işık Lisesi'nin ilkokulunda idi ve ilkokulun son sınıfında aynı okulun ortaokuluna girme hakkını kazanmıştı. O zaman Işık Lisesi'nin ortaokuluna veya lisesine girmek çok büyük bir ayrıcalıktı; imtihanlarla torpillerle girilirdi. Benim oğlum bunu kazanmıştı ama ben yine de orada olmasından çok hoşnut değildim, alternatif arıyordum. Hacı Kemal Bey'in de bu faaliyetini başka bir vesile ile duydum. Oraya gittim, harabe şeklinde bir bina vardı önümde. Fakat bu binayı öyle bir tasvir ediyordu ki ben etkileniyordum ama dediklerine katiyen inanmıyordum. Yani bunu bir hüsnüzan olarak algılıyordum. Kendisinin gerçekten buna inandığı ama gerçekleşmesi mümkün olmayan şeyler anlattığı inancındaydım. 'Burada lisan laboratuvarı olacak…' diyordu. 'Burası bilgisayar laboratuvarı olacak.' diyordu. Fizik, kimya laboratuvarlarını birçok okulda görmüştük ama o zaman lisan laboratuvarı sadece çok büyük bir iki yabancı okulda vardı, bilgisayar laboratuvarı da bir iki üniversitede ancak vardı. Bunlar inanılacak şeyler değildi ama buna rağmen ben çok etkilendim ve oğlumu diğer okuldan alıp buraya verdim. O okulun müdürü bana hayret etti, 'Sizin oğlunuz ortaokulu kazandı, siz ne yapıyorsunuz?' dedi, benim sağlıklı bir karar verdiğimden fevkalade şüphe ederek. Ben o kadar güvendim ki Hacı Ağabey'e, hiç tereddütsüz 'Benim oğlum burada okumalı, burada, bu insanın yaptığı işte bir bereket olur muhakkak!' dedim.

Yani insanları fevkalade etkiliyordu, hepimiz biliyoruz, sağlığı hiç müsait değildi, o hâliyle binayı dört dönerdi. Ben sık sık kendisini ziyarete gitmeye başladım. Okul açılınca dediklerinin hepsini gerçekleştirdiğini gördüm ve fevkalade mahcup oldum.

Kendi kendime düşündüğümde yapılanların akılla mantıkla ölçülemeyeceğini gördüm ve 'Bu işte başka bir iş var.' dedim. Hemen anlaşılıyordu. O zamanlar bu tip müesseseleri desteklerle yapmak fevkalade zordu. Bugün de zordur ama o gün çok daha

zordu. Bir de tanınmayan bir insan; o zaman hizmet tanınmıyor, kendisi tanınmıyor. Bunun akılla mantıkla izah edilmesi mümkün değil. 'Bu işin içinde başka bir iş var.' dedirtiriyor insana."

Oradan Ayrılma Sakın

Fatih Koleji 1982 yılında eğitime açılır ama henüz ruhsat işlemleri devam etmektedir. Her şey prosedüre uygun olacaktır fakat yine de bir aksilik çıkmaması için Hacı Kemal kendine göre bir formül bulur. O günlerde Fatih Koleji'nde görevli olan Özcan Hasyiğit anlatıyor:

"Ben rahmetli Hacı Kemal Ağabey'i İzmir'den çok öncelerden tanıyorum. 1983'te İstanbul'a tayinim çıktığında Hacı Ağabey çok sevindi.

Rahmetli Hacı Ağabey bana 'Hoş geldin Özcan.' dedi. 'Hoş bulduk Hacı Ağabey.' dedim. 'Sana bir vazife vereyim.' dedi. 'Ver bakalım Hacı Ağabey, nedir?' dedim. 'Muzaffer Somay adında bir zat var, Vakıflar Genel Müdürü. Çok mütevazı, evliya gibi bir adam, mert biri fakat bizi bilmiyor. Okul da yeni açıldı, okula ruhsat almamız lazım. Millî Eğitim'den gelecekler. Muzaffer Bey bize yardımcı olabilir. Ona Hocaefendi'nin vaaz kasetlerinden birini vermek istiyorum. Veremezsek işimiz yürümeyecek.' dedi. Hacı Ağabey bu yolla Muzaffer Bey'i okula ve eğitim hizmetlerine ısındırmak istiyor ama onun nasıl bir tepki vereceğini bilmediği için kaseti doğrudan kendisi vermek istemiyor. 'Hacı Ağabey …' dedim; 'Senin konumunla mı halledeyim, yoksa ben, İzmir Eşrefpaşa Yahanilerli olarak kendi konumumla mı hareket edeyim?' 'Oğlum nasıl istersen yap, zarar verdirme de adama... Okula gelip gideceği zaman onu sen getir götür.' dedi. Böylece ben onun şoförlüğünü yapmaya başladım. Hakikaten çok mütevazı biriydi. Osmanlı'nın son beyefendilerindendi.

Muzaffer Somay, çok titiz bir insan olduğundan, Hacı Ağabey başkasını görevlendirmek istememişti. Yanlışlık yapar,

saygısızlık eder diye. Çok hassas davranıyordu yani. Şoförlüğünü bana verdirdi, başka kimse araya girmesin diye. Ben de çok hassas davrandım. Arabaya bindirdim; ceketini, foterini ve çantasını aldım. Bir de bastonu ve eldivenleri vardı. 'Buyurun efendim, müsaade ederseniz ben size hizmet etmekle mükellefim. Bana karşı son derece rahat olabilirsiniz.' dedim. Baktı, hoşuna gitti. 'Nerelisin sen evladım?' dedi, kaşlarını çatarak. 'İzmir Eşrefpaşa Yahanilerliyim, efendim.' dedim. Böyle üç-beş konuştuk filan, ardından ben birkaç gün hiç konuşmadım. Sonra dedi: 'Evladım sen neden hiç konuşmuyorsun?' Dedim ki: 'Efendim ben Eşrefpaşa'da, külhanbeylerin arasında büyüdüm, siz ise hâkimlik, savcılık yapmış, okumuş nezih bir insansınız. Yanlış bir kelime söylerim, siz de incinirsiniz…' 'Allah Allah ya!' dedi.

Sonra üç-beş gün yine geçti. Ben 'Efendim, siz ne de olsa hâkimlik, savcılık yapmışsınız, benden çok çok iyi bilirsiniz. Bana birileri bir kaset verdi. Biraz dinledim ama bir şey anlayamadım.' Hacı Ağabey verdi de diyemiyorum şimdi. 'Ben de bilemiyorum, dinleyeyim mi dinlemeyeyim mi? Bir dinleseniz efendim... Eğer güzelse siz bana 'Evladım tamam, bunu dinleyebilirsin.' dersiniz.' dedim. 'Eğer güzel değilse, 'Evladım, dinleme…' dersiniz ben de kaldırır atarım. Yani ne de olsa siz baba adamsınız.' dedim. 'Hele koy bakalım bir dinleyelim.' dedi. Hocaefendi'nin çok duygulu bir vaazı vardı. Koydum, dinledi. Karagümrük'ten Ticaret Odası'na kadar indik. Ben arabayı yavaş kullanıyorum, bir 15–20 dakika kadar dinledi. İndik, ben çantayı aldım. 'Benim odaya çıkalım.' dedi. 'Ya!' dedi, 'Bu, müthiş bir adam! Kimdir bu evladım?'

Güya ben de bilmiyorum da şimdi, onun onayını bekliyorum. 'Dinle be evladım ya. Dinle be ya!' dedi. 'Ya! Ben otuz yıllık savcıyım, hâkimim. Bende bir vasıf vardır, insanları bir bakışta tanırım. İçini okurum. En berduşunuz böyleyse, efendiniz kim bilir nasıldır?' dedi. Hocaefendi için söylüyor. 'Kim verdi sana bu kaseti?' dedi. 'Hacı Ağabey verdi.' dedim. 'Yapma ya!'

dedi, 'O, bunları dinliyor muydu!' Hacı Ağabey'e bunu anlatınca çok sevindi.

Sonra ben bir gün: 'Muzaffer Ağabey bak, ben sana bir kıyak yapacağım.' dedim. 'Nedir, söyle bakalım?' dedi. 'Bak, sen önce ölürsen ben sana bir Yasin okuyacağım, ben önce ölürsem de sen bana bir Yasin okursun.' dedim. 'Bak!' dedi. 'Bunca yıldır vakıflardayım, kimse bana böyle bir şey söylemedi.' Aradan epey zaman geçti. Sene 1986-1987, ben İzmir'e izne gittim, geldim. Hastaneye yatmış, etüt yapmışlar, bakmışlar kanser! Vefat edeceği zaman demiş ki: 'Hacı Kemal Bey'in yanında, onun bir adamı vardı; Özcan Hasyiğit. Beni gömerken, muhakkak orada olacak o, bana bir Yasin okuyacak. Söyleyin, Yasin'i okusun!' Neyse, vefat etti. İki gün sonra rüyamda görüyorum ben, Muzaffer Somay Hoca'yı; Allah rahmet eylesin, cennete girmiş. Herkes mutlu, hopluyor, zıplıyor, koşuyor, oynuyor filan… 'Hoca, buraya nasıl girdin ya?' dedim. Bana 'Oradan ayrılma sakın!' dedi, 'Eğitim hizmetine az bir emeğim oldu ya, o götürdü beni cennete.' Hacı Ağabey'e geldim rüyamı anlattım, ikimiz de ağladık. Sonra söz verdiğim gibi ilk fırsatta kabrine gidip Yasin okudum."

Örneksiz Örnek Bir Okul

Fatih Koleji açılmıştır ama henüz tadilat işleri bitmemiştir. Hacı Kemal, yine okulda ve iş başındadır. Ahmet Akdoğan anlatıyor:

"Dört-beş ay ben çatıda kaldım, açılış hazırlıkları yapılırken. Okul müdürü Uğur Öztaş ile muhasebeci bir arkadaş vardı, onlar da okulda kalırdı. Bazen Kemal Ağabey de gelirdi. Evli bekârlar kulübü der, takılırdık birbirimize. Hacı Ağabey çocukları seyrederdi. Hevesle onları izlerdi, top oynarlarken falan. Yıkım var, tamir işleri devam ediyor. Ben Fatih Koleji'nin açılışında vardım. Millî Eğitim müfettişleri geldi. Gördüler gezdiler. Dediler ki: 'Biz diyorduk ki Amerikalıların, Fransızların,

İngilizlerin ne güzel okulları var. Onlar yapar ama biz yapamayız kompleksi vardı. O havayı attık. Demek ki bizim insanlarımız daha güzellerini yapabiliyormuş."

Tadilat işleri büyük ölçüde tamamlanır ve okulun eğitime açılmasından birkaç ay sonra Hacı Kemal ve Ali Rıza Tanrısever, Fethullah Gülen Hocaefendi'yi okula davet ederler. Okulun girişine, merdivenlere birinci sınıf mermerler döşenmiştir. Giriş kapısı da çok görkemlidir. Hacı Kemal, okulun girişini lüks otellerin lobisi gibi en iyi mobilyalarla tefriş etmiştir. Hocaefendi, bu ihtişamı görünce "Hacı Ağabey çok lüks olmuş. Keşke bu kadar masraf yapmasaydınız. İsraf olmuş." anlamında bir şeyler söyler. Hacı Kemal, Hocaefendi'nin bu sözlerine çok üzülür. Çünkü onun için Hocaefendi'nin değerlendirmesi çok önemlidir. Bilahare Hocaefendi, Hacı Kemal'in gönlünü alır. Daha ileriki zamanlarda da Fatih Koleji'ndeki hassasiyeti için, "Zaman, Hacı Kemal'i haklı çıkardı, o yapılması gerekeni yapmış." der.

Bu olayı Muzaffer Ecevit şöyle değerlendiriyor:

"Hocaefendi, iç muhasebesi olarak öyle demiş olabilir. Gösteriş, masraf tarafını çok sevmezdi Hocaefendi. Öyle bir okula devlet bile alışık değil, halk hele hiç değil. O zamanlar dindarların sahip çıktığı imam hatip yurtları, Kur'an kursları maalesef çok kalitesiz yerler olurdu. Öyle yerler vardı ki insan değil, hayvan bağlasanız durmaz. Kaldı ki siz özel okul açıyorsunuz, oraya zengin çocuklarını almak istiyorsunuz. Hacı Ağabey ne yaptığını bilirdi. Daha az masrafla, değersiz bir şey de yapabilirdi. 'Okulsa okul, yeter bu.' diyebilirdi. Aslında Hacı Ağabey örneksiz bir şekilde örnek olacak bir okul yapmıştır. Eğer bu okul, o güzellikte olmasaydı, 'Yapabildik, benzerlerini de yaparız.' imajını veremezdik. O günün şartlarında kullanılan malzeme olsun, planlama olsun mükemmeldi. Hayranlık uyandırmıştı bende."

Beni Yeniden Dirilttiniz

Fatih Koleji, yurt içinde ve yurt dışında pek çok okul için model olur. Okulu gelip gören herkes âdeta büyülenir ve bir benzerini kendi şehirlerinde yapmak için ciddi bir arzu ile aşk ve şevkle memleketlerine dönerler. "Demek bizim insanımız da böyle muhteşem okullar yapabiliyormuş." ümidini, inancını aşılar Türk insanına Fatih Koleji. Ankara Samanyolu Koleji için bir iş adamından destek talep etmek üzere İstanbul'a gelen Naci Tosun Bey'in hatırası, bu bakımdan dinlemeye değer:

"1982 senesinde Devlet Planlama'da çalışıyordum. İstanbul'da bir holdingin sahibinden randevu aldık. Görüşeceğiz. Ankara Samanyolu Koleji'ni açacağız ama laboratuvar yok, o olmayınca da bakanlık izin vermiyor. İstanbul'da demir-çelik alanında faaliyet gösteren bir holdingin sahibinden randevu aldım. Şirketin adı Çolakoğlu Metalürji Sanayii idi. Sahibi Mehmet Bey ama bize oğlu Ali Nuri Çolakoğlu saat 10.30'da randevu vermişti. Ben de Hacı Ağabey'e 'Birlikte gidelim.' diye rica ettim. Gittik. Nuri Bey'i, Fatih Koleji'ne götürüp gezdireceğiz ve 'Bunun gibi bir okul da Ankara'da açıyoruz, bize bir laboratuvar lütfeder misiniz?' diyeceğiz. Adam geldi, bize baktı; 'Kusura bakmayın, İtalyanlarla ortak bir şirket kuruyoruz, onlarla randevum var.' dedi. Konsorsiyum şirket kuracaklarmış. 'Sizinle Fatih'e kadar gidemem.' dedi. Tepeden tırnağa ter içinde kaldım ben. Kemal Ağabey de bana kızdı, 'Beni neden buraya getirdin?' diye.

Neyse çıktık, benim tansiyonum yükseldi. Biraz kendime geleyim, derken koridorda sekreter koştu, geldi, 'Beyefendi sizi tekrar çağırıyor.' dedi. Neyse geri döndük. Nuri Bey bu sefer, 'Okula kadar gidip gelelim.' dedi. Misafirlerini getirecek olan uçak rötar yapmış. Gittik. Hacı Kemal Ağabey, 'Şurası kütüphane, şurası öğretmenler odası, şurası bilgisayar laboratuvarı.' diye her yeri gezdirdi. Nuri Bey, baktı sıraların üzerinde bir tek çizgi yok. Adam ne dedi biliyor musunuz? 'Kemal Bey, ben neden gel-

mek istemedim biliyor musunuz? Zannettim ki beni mağara gibi bir yere götüreceksiniz. Çünkü bu ülkede şimdiye kadar dindar, sakallı insanlarla gittiğim her yerde izbe binalar; kirli yatakhaneler ve yemekhaneler görmekten, ruhen rahatsız oluyordum. Onun için sizinle gelmek istemedim. Böyle güzel bir koleje geleceğimizi hiç düşünmemiştim. Beni yeniden dirilttiniz.' dedi. Hacı Ağabey'in elini öptü. Sonra Kemal Ağabey laboratuvar olayını anlattı. Nuri Bey, 'Telefon var mı burada?' dedi. Ankara'da tanıdıkları varmış, onlara talimat verdi; 'Hemen bugün gidin, böyle bir okul varmış orada, o okulun laboratuvarını kurun.' dedi. Ben otobüsle dönmüştüm. Hakikaten gittiğimde üçte ikisi kurulmuştu laboratuvarın. Müfettişleri çağırdık biz sonra. İnandırmak çok önemliydi yani. Model azdı, hayal sanıyordu herkes. 'Çivisi çıkmış dünyanın, düzelmesi mümkün değil.' diye bakıyordu insanlar. O günlerde Hacı Kemal Ağabey'in bu mevzuda yaklaşımı, insanları ikna etmesi çok önemliydi. O, bunları yaptı."

Hacı Kemal'in Eğitim Anlayışı

Hacı Kemal'in eğitime verdiği önemi anlamak için yaptıklarına bakmak yeterlidir. Bu konuda başka söze hacet yok zannederim. Ancak onun eğitime ve öğretmene bakışını çok kısa da olsa anlatmakta yarar var. Hacı Kemal'e göre öğretmen melek gibi olmalı; çocuklara sevgi, şefkat ve sabırla yaklaşmalı. Her şeyden önce davranışlarıyla öğrenciye örnek olmalı, söylediklerini önce kendisi yaşamalı. Bir de öğretmenin, öğrencinin nezdindeki kredisi çok yüksek olmalı. Bunun için Fatih Koleji'ndeki öğretmenlerden, birbirinin güzel meziyetlerini sınıflarda anlatmalarını, birbirlerini methetmelerini ister.

Hacı Kemal'in; yarının yöneticileri, iş adamları, eğitimcileri olarak gördüğü öğrencilere bakışı da farklıdır. En başta onda çocuklara karşı müthiş bir sevgi ve şefkat hissi vardır. Öğrencileri derste veya okul bahçesinde seyrederken bütün dertlerini unutur. Ona göre başarısız öğrenci yoktur ama bazı öğrenciler bir

konuyu bir kerede anlar, bazıları iki kerede, bazıları üç kerede. Yeter ki öğretmen çocuğun ruhuna girebilsin ve bıkmadan usanmadan ona yardımcı olabilsin.

Fatih Koleji'nde yaşanan iki olay, Hacı Kemal'in bu yönünü ortaya koyması bakımından kayda değer. Birinci olay, eğitim hizmetlerine maddi yönden büyük destek veren bir iş adamının çocuğunun onluk not sisteminde bir dersten dört aldığı için sınıfta bırakılmasıdır. O günlerde Fatih Koleji'nde müdür yardımcısı olan Musa Şen bu olayla ilgili şunları anlatıyor:

"Ben o zaman müdür yardımcısıydım. O zaman onluk sistem var. Çocuğun notu dörttü. Başka bir çocuk daha vardı, onun notu da dörttü. 'Adaletsizlik olmasın. O kalıyorsa, bu da kalsın.' diye çocuk sınıfta bırakıldı. Hacı Ağabey imkânı olmasına rağmen buna müdahale etmedi ama çok üzüldü. Çok zengin, soylu bir aile. Çocuğun böyle sınıfta kalması onları rencide eder. Bu adam çocuğunu yüksek tahsil için İngiltere'ye, Amerika'ya gönderecek. Hacı Ağabey çok sarsıldı ama direk müdahale etmedi. Bu da ayrı bir nezaketti tabi. Sonunda adam aldı götürdü çocuğunu, Eyüp Lisesi'ne verdi. Eyüp Lisesi ihya oldu. Devlet okuluyken kolej gibi bir şey oldu. Hacı Ağabey, 'Hizmet adına büyük bir kapıyı kaybettik.' derdi. Ciğerinden kan damlıyor, yüreği sökülüyor gibi anlatırdı bunu."

Hacı Kemal, aslında öğretmenlerden veya okul idaresinden çocuğa hak etmediği bir not vermelerini istemez. Onun istediği; çocuk hangi dersten geriyse o dersin öğretmeninin fedakârlık yapıp onu özel olarak çalıştırması; gerekirse bir, iki, üç kere imtihan yapması; yeterli seviyeye getirinceye kadar gayret göstermesidir. O, bunu sadece o çocuk için değil, bütün öğrenciler için ister. Onun eğitim anlayışı budur.

İkinci olay, iş adamı Bahattin Bey'in oğluyla ilgilidir. Kendisinden dinleyelim:

"Benim mahdum da Çamlıca'da okuyordu. Kur'an kursuna vermiştik. Çocuk İstanbul'da doğmuş, büyümüş. İstanbul

kültürü almış. Bu yüzden Anadolu'dan gelen çocuklarla uyum sağlayamamış orada. Hoca geldi, 'Ağabey bu çocuk çok içine kapanık, ağlaya ağlaya buna bir hâl oldu, yapamıyor edemiyor. Alsanız iyi olur.' dedi. Çocuğu oradan almak benim ağırıma gitti. Moda Koleji'ne gidiyordu. Ben 'Çamlıca Yurdu'nda yatsın kalksın, Kur'an öğrensin, oradan gelsin gitsin.' demiştim. Sonra Kemal Ağabey geldi, o söyledi: 'Hafız Ağabey ben değil ama arkadaşlar söylüyor, bu çocuk vasıfsızmış. Okuyamayacak burada.' 'Peki, Ağabey.' dedim. Ayıp bir şey değil ki alırız çocuğu Fatih Koleji'ne veririz. Ortaokulu da orada okudu. Ondan sonra oradaki idareci arkadaş, 'Bu çocuk tekstil okusun. Burada yatsın kalksın. Oraya gidip gelsin.' dedi. Bu sefer çocuğu Fatih Koleji'nden aldık, oraya verdik. Çocuk orada liseler arası imtihanlara girmiş. Liseyi bitirinceye kadar üst üste birkaç kere İstanbul birincisi olmuştu. Kemal Ağabey'e bunları gösterdik. Kemal Ağabey aldı bunları; öğretmenleri, idarecileri topladı. Bir araya getirdi hepsini. 'Bakın!' dedi. 'Sizin bana verdiğiniz rapora göre bu çocuk geri zekâlı ama İstanbul birincisi oldu.' Rahmetli oluncaya kadar hep söylerdi bunu. Tak tak kafalarına vururdu böyle. 'Ölçüleriniz ölçü değil, dikkatli ölçün. Çocukların günahına girmeyin.' derdi."

Bu bahsi Uğur Öztaş'ın anlattığı güzel bir hatıra ile noktalayalım:

"Öğrencilere karşı aşırı bir hassasiyeti vardı, gözleri yaşarırdı onları seyrederken. Başarılı bir öğrenci gördüğü zaman ağladığına da şahit oldum. Hatta bir defasında birlikte Beylerbeyi'ndeki Kuleli Askeri Lisesi'nde bir öğrenciyi ziyarete gitmiştik. Okul kantininde bir deniz yüzbaşısı Almanya'dan gelen bir çocuğa Türkçe öğretiyordu. Hacı Kemal Ağabey heyecanlandı, hatta kolumdan tuttu, 'Dur, biraz bakalım.' dedi. Bir müddet gözlerini dikti, âdeta konsantre oldu. O yüzbaşının büyük bir gayretle o çocuğa nasıl sahip çıktığını, ona nasıl şevkle Türkçe öğrettiğini hayranlıkla seyretti. Bir süre öyle sessizce orada oturduk, ondan sonra işimize baktık."

GERÇEĞE DÖNÜŞEN HAYAL, ALTUNİZADE FEM

Hacı Kemal'in, her zaman olduğu gibi hizmet için koşturduğu bir gündür. Yanında Hayati Kalaycı vardır. Bir ara Altunizade Camisi'nde namaz molası verirler. Namazdan sonra caminin avlusuna oturup sohbet ederken Hacı Kemal bir an dalar gider. Gözleri caminin karşısındaki boş arsaya dikilir. Gerisini Hayati Kalaycı'dan dinleyelim:

"Onunla dolaştığımız sıralarda, yanılmıyorsam 1984 yılıydı, Altunizade FEM'in olduğu yer arsaydı. Biz o zaman İstanbul'u gezer, sonra gelir Altunizade'de caminin bahçesinde oturur planlar yapardık. O gün dedi ki: 'Hayati bak görüyor musun şu arsayı? Burayı bir alsak, bir yurt yapsak ne güzel olur. Tam da caminin karşısında. Yolun altından veyahut üstünden geçit yaparız, talebeler gelir burada namaz kılarlar.' Arsa iken hayalini kuruyordu."

Dünyada Hacı Kemal gibi böyle büyük hayalleri olup da onların çoğunu Allah'ın lütfuyla gerçeğe dönüştürülebilen az insan vardır herhâlde. Nitekim Altunizade'deki arsayla ilgili hayalini gerçekleştirmek için de ilk fırsatta harekete geçer. Arsanın sahibi aranıp bulunur, arsa satın alınır ve inşaat başlar. İşte inşaat safhasından bir tablo. Ali Türker anlatıyor:

"Altunizade FEM binası yapılırken, Hocaefendi gelmiş. Hacı Ağabey'e demiş, 'Hacım bu ne zaman biter?' O da 'İki-üç aya kadar biter.' demiş. Bakmış Hocaefendi bitecek gibi değil. Orada bulunanlardan, biri de 'İki-üç aya bitmez.' demiş. Hocaefendi o zaman üzülmüş tabi. Hocaefendi gittikten sonra Hacı Ağabey o arkadaşa, 'Biz bilmiyor muyuz bunun iki-üç aya bitip bitmeyeceğini. Senin Hocaefendi'yi üzmeye hakkın var mı!' diye çıkışmış. Sonra söz verdiği gibi Hacı Ağabey zamanında bitirdi o işi."

ZAMAN GAZETESİ

Hacı Kemal'in gazeteye ilgisi çok eskiye dayanır. Onun gençlik dönemlerinden itibaren günlük gazeteleri dikkatle takip ettiğini, gerek yurt içinde gerekse yurt dışında yaşanan siyasi ve sosyal gelişmelerle yakından ilgilendiğini biliyoruz. Hatta o, İncirliova'da kaldığı yıllarda İttihat gazetesinin fahri temsilcisi gibi çalışır. Hacı Kemal'in, Bediüzzaman Hazretleri'nin talebesi Salih Özcan tarafından çıkartılan İttihat gazetesine desteği bununla sınırlı kalmaz. Bir ara gazete ekonomik sıkıntıya girer ve kapanma noktasına gelir. Hacı Kemal o sene zeytinden kazandığı paranın hepsini daha eline geçmeden Salih Özcan'a gönderir. Salih Özcan borç olarak aldığı bu parayı rahatlayınca öder. Bu sayede gazete bir süre daha yayın hayatına devam eder.

Zaman gazetesinin yayın hayatına başlamasına en çok sevinenlerden biri Hacı Kemal olur. Çünkü bir dönem siyasi mücadelenin içinde de yer alan Hacı Kemal, medyanın önemini ve gücünü çok iyi bilmektedir. O; gazeteyi, hak ve hakikati geniş kitlelere duyurmanın önemli bir vasıtası ve eğitim hizmetlerini destekleyen ve tamamlayan bir rükün olarak görür. Onun için yurt içinde Hacı Kemal'in en çok emek ve önem verdiği müesseselerin başında gelir Zaman gazetesi.

Zaman, 3 Kasım 1986 yılında Ankara, Rüzgârlı Sokak'ta yayın hayatına başlar. Ekim 1987'de de İstanbul'a taşınır. Ta başından itibaren Hacı Kemal, gazete ile yakından ilgilenmektedir. Hatta Fehmi Koru'nun başyazar olarak gazeteye geçmesinde de önemli rol oynamıştır.

Gazete, Ankara'dan İstanbul'a taşındığında Cağaloğlu'nda Yerebatan Caddesi'nde dört-beş odalı küçük bir büroda hizmete başlar. Gazetenin el değiştirip İstanbul'a taşınmasından sonraki ilk genel müdürü olan Uğur Öztaş o günleri şöyle anlatıyor:

"Çok büyük güçlükler oldu. Dört-beş odalı bir büroydu. Orada öyle tahmin ediyorum yedi-sekiz ay kadar kaldık. Daha

sonra Yenibosna'ya taşındı gazete. Gazeteyi İstanbul'a taşıdığımız zaman bir tane haber merkezinde faks cihazı vardı. Faks cihazımız bile yoktu yani. Hatta öyle zor durumlarda kalmıştık ki bazen değişik gazetelerden ödünç kâğıt alırdık o ilk aylarda ve maaşları da yalnız satıştan değil, zaman zaman Hacı Ağabey'in getirdiği paralarla ödeyebildik bir müddet."

Haluk Dursun da 9 Haziran 1999 tarihli Zaman gazetesinde "Zaman'ı Bulgaristan'da Bulmak" başlıklı yazısında o günlerde çekilen sıkıntıları çok güzel özetliyor:

"Yukarıda sözünü ettiğim Yerebatan Caddesi'ndeki küçük büroda, son derece çelebi kimliğiyle Uğur Öztaş Beyefendi, Zaman gazetesinin artık el değiştirdiğini, Ankara'dan İstanbul'a getirileceğini ve Şevket Bey'in de bunun başına getirilmesini teklif etmiş, Şevket Bey de kabul edip, kolları sıvamıştı.

O küçük odada Şevket Bey, Uğur Bey'e gazetenin yazar kadrosunu açıkladı. Tabii yine Hekimoğlu İsmail ve Ertuğrul Düzdağ gibi sadık dostlarının yanı sıra çoğu Galatasaraylı olan eski nesil gazeteciler: Merhum Ziyad Ebuzziya, Nezih Uzel, Ergun Kaftancı, Erol Özbilgen, Niyazi Özdemir, Ahmet Selim, bir de gazetenin Ankara'daki ekibinden kalmayı kabul eden Fehmi Koru. O ekipten Ali Bulaç, Nabi Avcı ve Mehmet Doğan ayrılmışlardı. Gazetenin İstanbul'daki bürosunda çalışmalar başladı ve son derece ilginç sahneler yaşanır oldu. Hiç faksı olmayan sadece bir iki telefonu, bir teleksi, birkaç muhabiri bulunan bir genel merkez. Dizgi, piyasadan yapılan anlaşmayla iki sokak ötede bir yerde diziliyor. Sonra pikaj bölümüne geçiliyor, kartonlara yapıştırılıyor, yine başka bir yere filme gönderilip o zaman matbaa olarak kullanılan Topkapı'daki Son Havadis'e son sürat havale ediliyor. Fehmi Bey, Ankara'dan yazısını başka yerde faks olmadığı için Sirkeci'deki Büyük Postane'ye geçiyor. Onu alıp gelen görevli, Şevket Bey'e veriyor. Yazının birçok yerinde siliklikler olduğundan tekrar telefonla Fehmi Bey'le temas kurulup

yazı tamamlattırılıyor. Tabii bu şartlarda çıkan gazete, tahmin edileceği şekilde 'çamur' gibi oluyor.

Hayatımda birçok gazetenin ilk gününde bulundum ama Zaman'ın o İstanbul'daki ilk sayısını unutamıyorum. Sonra vaziyeti düzeltmek üzere tedbirler düşünüldü. Hemen bir yer arandı. Allah rahmet eylesin Hacı Kemal Erimez Ağabey, bu işler için Uğur Bey'le birlikte çok koşturdu."

Dökülen Gözyaşlarının Karşılığı

Gazetenin Yenibosna'daki hizmet binasının yapılış hikâyesi de çok ilginçtir. Aslında Yenibosna'daki ilk gazete binasının inşaatına başlandığında henüz Zaman gazetesi yayın hayatına girmemiştir ama fikir planında böyle bir gazete çıkarılması gündemdedir. Önce bina için uygun bir arsa bulunur. Sıra binanın inşasına gelir. Bir an önce inşaatın başlaması ve en azından bir iki katın tamamlanıp binanın hizmete açılması düşünülmektedir. Bu meselenin görüşüldüğü bir toplantıda Hacı Kemal, bina için finansman sağlamayı vadeder. Onun bu vaadi herkesi sevindirir. Hacı Kemal bu sözü, uzun zamandır ilgilendiği ve daha önce de bir kısım yardımlarını gördüğü bir iş adamına güvenerek vermiştir.

Vakit kaybetmeden uygun bir zamanda o iş adamının ziyaretine gider. Anlatacaklarını kafasında kurmuştur. O zatın, böyle memleketin hayrına olacak güzel bir hizmeti kabul edeceğinden emindir. Gider ve derdini güzelce anlatır, fakat iş adamı; umduğunun aksine bazı prensiplerini ve ortaklarının bu işe razı olmayacağını öne sürerek Hacı Kemal'in teklifini reddeder. Hacı Kemal hemen vazgeçmez; gazetenin öneminden, yapacağı büyük hizmetlerden bahseder, epey dil döker ama aldığı cevap "Hayır, yapamayız!" olur. Bu cevap karşısında yıkılır. Oradan sessizce ayrılıp, sokağa çıkınca gözlerinden yaşlar boşalmaya başlar. İş yerine yakın bir cami vardır. O camiye doğru yönelir ama artık kendini tutamaz, camiye doğru yürürken hıçkıra hıçkıra

ağlamaktadır. O esnada, önceleri az önce görüştüğü iş adamının yanında çalışan ve o iş yerinden az çok tanıdığı Ali Bey'le karşılaşır. Eski işinden ayrılan Ali Bey kendi işini kurmuştur ve iş yeri de caminin hemen karşısındadır. Ali Bey anlatıyor:

"İşte on beş-yirmi senelik arkadaşlığı olan bir insan. Ona ziyarete gidiyor. Bir konuda umutlanıyor. 'Tamam bunlar binayı yapacaklar.' diyor. Hocaefendi'ye de müjdeyi veriyor. Onun usulü vardı; çok emek verir, sağlamlaştırmadan da konuşmazdı. Tekrar gittiğinde umduğundan ters bir hâlle karşılaşıyor. Kesin bir şekilde ret cevabı alınca Hacı Ağabey yıkılıyor orada. Karşıdaki insanın huyunu da biliyorum. Kesin kararlı, ısrara gelmeyen bir adam yani. O gün baktım aksakallı, ağlayan bir insan... Hacı Ağabey'i tanıyorum ama henüz canciğer değiliz. Dedim: 'Hacı Ağabey hayırdır? Hasta mısın? Bir derdin mi var?' Ağlıyor tabi. Kim olsa sorar, o hâldeydi Hacı Ağabey. Yüzü gözü kan çanağı olmuş. 'Başına bir şey mi geldi? Paranı mı çaldılar?' diye sorulacak bir hâldeydi. Cevap vermedi. Dedim: 'Hacı Ağabey bizim dükkân karşıda, buyurun biraz istirahat edin.' Kabul etmedi.

Dükkâna gittim. Rahat edemedim. Döndüm baktım abdest almış. 'Hacı Ağabey benim dükkân karşıda. Ben sizi dükkânda bekliyorum. Sizi çok merak ediyorum. Söz veriyorum, hiç rahatsız etmeyeceğim. Soru sormayacağım. İçim rahat değil, endişe ediyorum, gelin benim dükkânda dinlenin biraz.' dedim. Baktı ki kurtuluş yok, kabul etti. 'Peki.' dedi. Dükkâna gittim. Dükkânın giriş kısmında kim varsa boşalttırdım. Tembih ettim herkese. 'Biraz sonra bir hacı amca gelecek, onun çayını, yemeği getirin; hiçbir şey sormayın, rahatsız etmeyin. İçeriye de kimse girmesin!' dedim, 'Herkes işine baksın!' Dükkân iki katlı, onun sofrası aşağıda. Biraz sonra geldi yanımıza. Hâlâ bitkin tabi. Sofraya oturdu, sessizce yemeğini yemeye başladı. Arada bir yan bakışla da bana bakıyor. Ben hiç oralı değilim, işime bakıyorum. O dinlendi, yedi içti. Belki bir saat sürdü bu manzara.

Geldi baktı, tebessüm etti. Katiyen hiçbir şey sormuyoruz. 'Ya Ali kardeş bunları sen iyi tanırsın. Sen şunlara gitsen konuşsan...' dedi. 'Hacı Ağabey nedir bu mevzu?' deyince başladı anlatmaya. 'Böyle, yer de bulduk, Hocaefendi'ye de söyledik. Bugün 'Yapamayacağım.' dedi. 'Günahımızdandır, şundandır bundandır…' dedi, doldu. 'Sen bir konuşsan...' dedi. Ben de onların huyunu çok iyi bilirim, ellerinde büyüdüm. Karar verdiler mi dönmezler, adam kabul etmezler.

'Hacı Ağabey, istersen gidip konuşayım ama hiç boşuna kendini yorma. 'Evet' demezler bunlar. Araya girsem, bana da kızarlar.' dedim."

Bu sözlerden sonra Hacı Kemal'in artık o iş adamından ümidi kesilmiştir ama onun hesap etmediği bir şey vardır. Cenab-ı Hak bu hayırlı işi, bir başkasına yaptırmayı murat etmiştir. Bundan sonra Hacı Kemal'le Ali Bey arasında gök ehlinin gıpta ile bakacağı, tarihe "Dur, beni dinle!" dedirtecek bir diyalog yaşanır:

"Bu sefer ben, 'Nedir bu iş?' diye sordum. 'Sezai Postacı bir yer verdi. Oraya bina yapacağız. Bir gazete düşüncemiz var. Bu binayı acil yapmamız lazım.' 'Çok büyük bir bina mı?' diye sordum. 'Yok şöyle az bir şey.' 'Hacı Ağabey bu kaça yapılır?' '20-22 milyona yapılır. İçi şöyle dışı böyle, şu kadar katlı...' falan. 'Hacı Ağabey 30'a zor çıkar bu bina.' 'Yok ya!' 'Hacı Ağabey 35'e ancak denk gelir.' dedim. 'Ne yaptın sen ya!' dedi. 'Hacı Ağabey şunu yapsan şu eder, bunu yapsan şöyle olur...' dedim ve 85 milyona kadar çıktım ben. 'Hacı Ağabey bundan sonrasına gücüm biter.' dedim. Başladı gülmeye. 'Sen bana kefil misin?' dedi. 'Kefilim! Ben sana bunu yapıyorum.' dedim ama nasıl keyiflendi, nasıl kahkaha attı. 'Ben bu parayla şunu da yaparım, bunu da yaparım…' diye atıp tutuyor kendi kendine.

Ben, 'Yalnız bir anlaşma yapalım.' dedim. 'Birincisi; yarın sabah başlayabilirsen başlayalım, oyalanmaya gerek yok. İkincisi; bir sen bileceksin bunu, bir de ben bileceğim. Başka kimse bil-

meyecek. Hiç kimseye söylemeyeceksin. Saklayacak mısın?' dedim. 'Tamam.' dedi. 'Üçüncüsü; sen buraya bir şey almaya geldiğin zaman; biz esnafız, belli olmaz, yüzümüz asık olur, canımız sıkkın olur; asık surat görürsen çekinmeyeceksin. Geleceksin, 'Bir milyon lazım.' diyeceksin, daha çayını içerken paranı alacaksın.' dedim. Hemen bir miktar para hazırladım. Koydum paketi önüne. İnanamıyor hâlâ. Gözleri doldu gitti. Vakıf işlerini yapan Adnan Ağabey de var yanımızda. Velhasıl bu işe başladık. Sonra bir ay, iki ay kayboldu Hacı Ağabey. Ne gelen var ne giden.

İnşaat devam ediyor mu etmiyor mu bilmiyorum. Birine sormaya da çekiniyorum. Şimdi, 'Sen Hacı Kemal'i nerden tanıyorsun? Bu samimiyet nereden geliyor?' diyecekler. O neredědir bilmiyorum. Neyse çıktı geldi bir gün. Bir kapıştık bununla. 'Ya neredesin sen?' 'İşler çoktu, piyasa kötüydü, seni sıkıştırmak istemedim, şöyle böyle...' 'Biz seninle anlaşmadık mı? Senin babanın malı mı? Biz Allah'a söz vermedik mi? Bu mu sizin arkadaşlığınız?' Kıyamet kopuyor. Ben bağırıyorum, o bağırıyor. Böyle epey karşılıklı bağırdık birbirimize. Sonra sustuk. Velhasıl biz tam gaz bitirdik orayı. Bir gün geldi keyifle 'İnşaat bitti, gel seni götüreyim.' dedi. 'Yok, ben gelmem Hacı Ağabey.' dedim.

Yine geldi bir gün 'Hadi gidiyoruz.' dedi. 'Nereye?' 'Hocaefendi'ye.' 'Neden?' 'İşte inşaat bitti! Hocaefendi'ye anahtar teslimi…' 'Hacı Ağabey biz bunu Hocaefendi'ye yapmadık ki? Sen bunu nasıl teklif edersin?' Bir kavgaya tutuştuk. Ciddi ciddi. Ben bağırıyorum, o bağırıyor. Hocaefendi'ye götürecek, işte yaptı etti diye. Ben gitmedim tabi.

O yıllarda bütün cemaatler benim dükkânıma gelir gider, ben de elimden geldiğince hepsine yardımcı olmaya çalışırdım. Henüz Fethullah Gülen Hocaefendi'yi ve eğitim hizmetlerini öyle çok derinliğine bilmiyorum. İşte Hacı Kemal'i tanıyorum biraz, o kadar ama bu mektep meselesi falan benim hayalimdi. Hani biz Hacı Ağabey'le 'Bu işi kimse bilmeyecek.' diye anlaşmıştık ya. Onun için ben hiç ortaya çıkmadım ama Hacı Ağabey

mütevellide, orada burada 'Adam şunu da yaptı! Adam bunu da yaptı!' diye herkese beni anlatıyormuş. Meğerse bütün dünya bizi tanıyor, sadece bizim haberimiz yokmuş. Yıllar sonra öğrendik böyle takılmalarını.

Bu gazete binası bitti. Beş-altı ay geçti. Beraberiz... 'Şu gazeteye bir uğrayayım, işim var.' dedi bana. Gazete kapısından girip bakıyor şimdi. Ben uyandım. Çünkü para veren adam eserini görsün istiyor. İçimden 'Bu bana gazeteyi gösterecek.' dedim. O zamana kadar hiç gitmemiştim. Neyse kırmadım. Lüzumsuzluk olurdu daha fazlası. Allah adamı bir insan, terbiyesizlik olur dileğini yerine getirmezsek. Gittik binayı gördük."

Hizmet Elçisi

1989'da Zaman ailesine köşe yazarı olarak katılan ve 1995–1999 yıllarında da gazetenin genel müdürlüğünü yapan Hüseyin Gülerce'nin, Hacı Kemal'le ilgili iki hatırası, onun bir başka yönünü ortaya koyması bakımından kayda değer:

"Ben Zaman'da yazmaya başladıktan sonra fırsat buldukça gazetenin merkez binasına gidiyordum. O zamanlar, İlhan İşbilen Bey gazetede genel müdür, Abdullah Aymaz Bey ise genel yayın yönetmeniydi. Bir ara arkadaşlar, özellikle Halit Esendir ile Abdullah Aymaz Bey gazeteye yeni bir genel müdür düşündüklerini, benim bu iş için çok uygun olduğumu söylediler. 'İşte yaparsınız, tecrübeniz var, eski gazetecisiniz, idareciliğiniz var.' falan diyerek beni ikna etmeye çalışıyorlar. Kısa bir süre sonra bir ziyaretimde ikisi de kapıya dikilmişler, 'Bak gitme; bu, davadan, hizmetten kaçmak olur, vazifeyi kabul et!' dediler. Ben de zannettim ki yönetim kurulunda böyle bir teklif gelecek. Çünkü Abdullah Aymaz Bey yönetim kuruluna yakın, Halit Esendir de öyle. Kapıda da beni böyle manevi baskı altına aldılar. Tabii ben içeri girince sözü kendim açtım, 'Ben...' dedim 'Zaman gazetesine her türlü desteği vermeye hazırım. Arkadaşların böyle bir talebi var, dershaneyi devredebilirim. (O

sıralar Yalova'da üniversite hazırlık dershanemiz vardı. İşlerimiz de iyiydi.) Arkadaşlarımız böyle bir görev teklif ediyorlar. Ben bunu kabul etmeyi düşünürüm.' Yönetim kurulundakilerde bir süre şaşkınlık oldu. Bana 'Evet!' veya 'Hayır!' diye bir şey de söylenmedi tabi. Çıkınca Abdullah Aymaz Bey ile Halit Esendir Bey 'Ne oldu?' dediler. Ben de 'Tamam, kabul ettim.' dedim.

Ertesi gün Yalova'ya geldim. Aradan çok zaman geçmemişti, bir sabah yaşlı bir insan geldi, bir arkadaş getirdi. 'Sizinle görüşmek istiyorum.' dedi. İşte o yaşlı adam Hacı Kemal Ağabey idi. Hiç unutmuyorum, Yalova'da Fatih Caddesi'nde bir pastane var, oraya gittik. Hacı Kemal Ağabey, 'Genel müdürlük konusunda bir yanlış anlama olmuş Hüseyin Bey.' dedi, 'Allah razı olsun siz bu işe gönülden katılmayı düşünmüşsünüz, hakkınızı helal edin. Ben o arkadaşlarımız adına özür diliyorum.' Meğerse bir yanlış anlama olmuş, herhâlde arkadaşlar kendi aralarında konuşurlarken, bu işi kendilerine göre sonuçlandırmışlar benimle alakalı ama aslında yönetim kurulunun böyle kesin bir kararı olmamış.

Hacı Kemal Ağabey bana bir elçi olarak geldi. Benim Hacı Kemal Ağabey ile ilk defa baş başa görüşmem öyle oldu. Daha sonra 1995'te Zaman gazetesine genel müdür olunca Hacı Kemal Ağabey ile yakın münasebetlerimiz oldu.

Hacı Kemal Ağabey gerçekten hizmet anlayışını, hizmet üslubunu, hizmetin nezaketini, ağırlığını kendi ağırbaşlılığıyla temsil eden bir elçiydi. Yani benim gönlümü almaya neden bir başkası gelmedi de Hacı Kemal Ağabey geldi? Burası çok önemli. Mesela Abdullah Aymaz gelebilirdi, Halit Esendir gelebilirdi. Teklifi yapan onlardı. Onlar gelmedi ama o geldi. Manevi ağırlığı daha da yukarıda olan bir insan geldi, demek ki hizmetin bir elçisiydi rahmetli.

Onunla ilgili önemli bir hatıram da şudur. Bir gün, şimdi tarihini tam hatırlayamıyorum ama 1996 olabilir, Fehmi Koru Bey bizim gazeteden, Zaman'dan ayrılmayı düşünmüş ve Sabah ga-

zetesine geçmeye karar vermiş, Dinç Bilgin'le de görüşmüşler ve İstanbul'a imza atmaya gelmiş, Sabah gazetesinde yazmaya başlamak üzere. Tabii biz Fehmi Bey'in gazeteden ayrılmasını istemedik. Hacı Kemal Ağabey'in haberi olmuş, meğerse İzmir'den bir hukuku varmış Fehmi Koru Bey ile. Fehmi Bey hakikaten Hacı Ağabey'i sevip sayıyordu ve devreye Hacı Kemal Ağabey girdi. Fehmi Bey'i bizim gazeteden benim odamdan aldı, sonra Hocaefendi'ye götürdü. Tabii Fehmi Bey'in, Hocaefendi'ye de büyük saygısı sevgisi var. Orada Hocaefendi bu ayrılığa çok üzüleceğini söyleyince Fehmi Bey 'Ben sizi üzmek istemem.' deyip bu kararından vazgeçti. Fakat ondan sonrası önemli. Sonra Hacı Kemal Ağabey gazeteye geldi. Benim odamda, çok heyecanlı, 'Gördünüz mü? Fehmi Bey delikanlı adamdır ha! İşte öyle, bir söz üzerine adam ayrılmaktan vazgeçti, iyi tanıyın Fehmi Bey'i!' diye bir çıkışı oldu. Onu böyle yürekten savunmuştu."

Plaket En Çok Onun Hakkı

2 Kasım 2001'de Zaman gazetesinin 15. yaş günü münasebetiyle Lütfi Kırdar Kongre ve Sergi Sarayı'nda geniş katılımlı bir tören düzenlenir. Bu törende, gazeteye uzun süre hizmeti geçen kişilere plaket takdim edilir. Bunların arasında Ankara'da yayın hayatına başladığı günden itibaren Zaman'da hizmet veren Hayati Kalaycı da vardır. Hayati Kalaycı, plaketini alır ama içinde derin bir burukluk olur. Çünkü Zaman gazetesine hizmeti geçenlere plaket verilecekse, o plaketi en çok hak eden birisi vardır ki o salonda yoktur:

"Gazetenin bir toplantısı olmuştu 15. yılını doldurduğu sene. Çağırdılar, herkes konuştu. Bize de sonunda konuşma sırası geldi. Sonradan baktım bize de plaket verdiler. 'Teşekkür ederiz.' dedi takdimci arkadaş. Dedim: 'Müsaade ederseniz, bir iki kelime de ben söyleyeyim.' Mikrofonu aldım, 'Herkese plaket verildi ama esas plaket verilmesi gereken birisi var ki o aramızda

değil. Bu gazetenin en zorlu dönemlerinde kuruluşundan beri bütün sıkıntılarına katlanan Hacı Kemal Ağabey aramızda yok.' dedim. 'Onun için hepinizden bir şey rica ediyorum, herkes ona birer Fatiha göndersin.' Yapabildiğim buydu Kemal Ağabey için. Onu hiçbir zaman unutmadık."

İSTANBUL'DAKİ DİĞER HİZMETLERİ

Hacı Kemal'in Samanyolu televizyonundan, Fatih Üniversitesi'ne kadar İstanbul'daki pek çok müesseseye az veya çok emeği geçer. Tabii burada şunu bir defa daha tekrar etmekte fayda var. Ne Fatih Koleji ne Zaman gazetesi ne de diğer müesseseler tek başına Hacı Kemal'in eseridir. Hepsinde nice adsız kahramanın hakkı, hukuku, emeği vardır. Ancak Hacı Kemal'in önceliği, öncülüğü, fedakârlığı, tek kelimeyle adanmışlığı ile bu müesseselerdeki hissesi çok büyüktür.

Bu bölümü, İstanbul'da 1989'larda Hacı Kemal'le birlikte eğitim hizmetlerinde koşturan Salih Öz'ün bir hatırasıyla bitirelim:

"Hacı Ağabey ile İzmir'den sadece uzaktan uzağa tanışıyorduk. Ayaküstü görüyorduk, 'Hoş geldin.' falan diyorduk Hacı Ağabey'e. 1989'da İstanbul'a gelince onunla daha çok beraber olmak nasip oldu. O ara hatta İstanbul'daki hizmetleri deruhte vazifesi verilmişti kendisine. Ben de İstanbul'a yeni gelmiştim, altı ay olmuştu. O zaman sık görüşüyorduk Hacı Ağabey ile. Arabam olduğu için çoğu zaman biz onunla İstanbul'daki bütün müesseseleri sık sık dolaşırdık. O yaşta, o enerjiyi nasıl toplardı bilemem ama meşhur bir sözü vardı. El kol hareketleriyle ve hararetle 'Evladım, bende bu heyecan olmasa iki adım atamam. Beni bu heyecan ayakta tutuyor. Şekerim var, kalbim var, başka sıkıntılarım var, söyleyemem evladım ama bu heyecan olmasa ayakta duramam.' derdi."

Beşinci Bölüm

İSTANBUL'DAN ANADOLU'YA

İSTANBUL'DAN ANADOLU'YA

Hacı Kemal Erimez'in hizmetleri Aydın, İzmir ve İstanbul'la sınırlı değildir. O, dava ve gönül arkadaşlarıyla birlikte sık sık bütün Anadolu'yu karış karış dolaşır, Edirne'den Van'a kadar Anadolu'nun pek çok yerindeki yurtların yuvaların, okulların açılmasında da önemli katkılar sağlar.

Tacettin Gümüş, Hacı Kemal'in Anadolu'daki müesseselerle ilgili hizmetlerini şöyle özetliyor:

"Hocaefendi, Hacı Ağabey vefat ettikten sonra anlatmıştı: 'Ben Hacıma bir şey söylediğim zaman ellerini dizlerinin üzerine koyar, parmaklarını oynatır, şöyle kafayı da bir sallar, ben o zaman anlarım Hacım bu işi kabul etti ve tasdik etti. Ondan sonra kalkar o işe koyulurdu.' Anadolu'nun birçok yerinde onun böyle Hocaefendi'nin işareti üzerine yaptığı önemli hizmetleri vardır. O günlerde, bu işlerle uğraşan arkadaşlar bir problemle karşılaştıkları, sıkıntıya düştükleri zaman gelip bunları Hocaefendi'ye anlatıyorlardı. Hocaefendi de tek çözüm yolu olarak Hacı Ağabey'e aktarıyordu. Çünkü o gün Hocaefendi'yi anlayan ve o insanların derdine derman olabilecek, yardımına koşacak tek insan oydu. Bakın o Van Koleji için uzun zaman uğraştı. O yetmiyormuş gibi tam o sırada Urfa çıktı. Hocaefendi dedi ki 'Urfa'da da bir okulumuz olması lazım.' Defalarca Urfa'ya gitti geldi orada arsa almak, okul yapmak için. Ondan sonra o iş yapılırken Maraş'taki eğitim gönüllüsü arkadaşlar, 'İşte İstanbul'da bir iş adamı varmış, o iş adamı Maraş'a bir şeyler yaptırmak is-

tiyormuş, onu bulalım da bir derdimizi anlatalım.' diyor. O insanla tanışacak tek insan gene Hacı Ağabey. Hocaefendi'nin ilk görev yaptığı yer Edirne. Hacı Kemal Ağabey, Hocaefendi'nin ilk görev yaptığı yerde bir şey yok diye üzülüyordu ve oradaki eğitim gönüllüsü arkadaşları sık sık çağırırdı yanına, onlardan alternatifler alırdı ve giderdi orada araştırırdı. Edirne'deki müesseselerin yapımında da yine öncülük Hacı Ağabey'e aittir. İzmir'deki o müesseselerin tamamında Hacı Ağabey var. Müessesenin yapılmasını bırakın, içindeki teşrifatına varıncaya kadar. Bir keresinde hiç unutmuyorum, Hacı Ağabey'le birlikte bir esnafın dükkânında oturuyoruz. Bir arkadaş, 'Filanca yurdun buzdolabı yok ne yapacağız?' dedi. Yani koca İzmir bir buzdolabı alamıyor, Hacı Ağabey'e gelip dert yanıyorlar. 'Yahu ne demek, bunun imalatçısı burada. Hemen kalkın!' dedi, kalkıp gittiler. Dönüşlerini gördüm, Hacı Ağabey nasıl seviniyor, 'Yahu biz bu insanlara açılmasını bilemiyoruz, gitmesini anlatmasını bilemiyoruz. Adama gittik bir anlatmayla bize buzdolabını verdi. Biz ucuz fiyattan alalım derken, adam parasız verdi.' diyor. Bunlara varıncaya kadar. Mesela Aydın'daki müesseselerin ufak tefek ihtiyaçları olurdu mefruşat gibi, battaniye gibi. Arkadaşları gönderirdim İstanbul'a, Hacı Ağabey hepsini tedarik ederdi."

Ali Türker de Hacı Kemal'in Anadolu'daki hemen hemen bütün müesseselerde büyük emeği olduğunu vurguluyor:

"Anadolu'da belki o zaman yapılan yurtların çoğunda Hacı Ağabey'in emeği vardır. Öncü olmuştur, gitmiştir onlara yardımcı olmuştur. O insanlar başlıyorlar, sonra sıkışınca bu hizmetlerin her zaman teşvikçisi olan Hocaefendi'ye gelip ondan destek istiyorlar. Hocaefendi de onları çoğu zaman Hacı Ağabey'e havale ederdi. O da onlara elinden geldiği kadar destek oluyor, yol yöntem gösteriyordu. Yurtlardan sonra üniversite hazırlık dershaneleri, arkasından okullar başladı, bugünlere gelindi. Bunların hemen hepsine gitseniz 'Hacı Kemal Ağabey,

burada ne yaptı?' diye sorsanız, size Hacı Ağabey'le ilgili mutlaka bir şeyler anlatacaktır."

Hacı Kemal, İstanbul'daki müesseselerle ve eğitim hizmetleriyle meşgul olurken aynı zamanda, eğitim gönüllüsü arkadaşlarıyla belli fasılalarla Anadolu'yu şehir şehir dolaşıp oralardaki insanları eğitim hizmetlerine teşvik eder; İzmir'deki, İstanbul'daki güzel hizmetleri anlatıp onları aşka şevke getirir; gerektiğinde İstanbul'daki esnaf ve iş adamları vasıtasıyla onlara maddi destek sağlar. Sanatçıların turneye çıkması gibi Hacı Kemal de İstanbul esnafıyla birlikte Anadolu'yu tarar böylece. Bu gezilerde onun en çok beraber olduğu isimlerden biri Ali Rıza Tanrısever'dir. Çamlıca'da özel bir mekânda görüştüğümüz Ali Rıza Tanrısever, o günleri gözleri yaşararak, hasretle yâd ediyor:

"Diyelim ki bir yerde arkadaşların bir problemi var; Hocaefendi 'Gidin!' derdi, Hacı Kemal'le atlar giderdik. Bir seferinde Hacı Kemal dâhil olmak üzere dört kişi Kahramanmaraş'a gittik. Şehre vardık. 'İkindi namazını geçirmeyelim.' diye bir camiye gittik. Baktık on-on beş yaşlı adam oturuyor. 'Bak Hacı Kemal!' dedim, 'Bunlar hep senin yaşında ama bir derdi, davası yok hiçbirinin. Bir bunlara bak, bir de kendine; kilometrelerce yola katlandın, dava için zahmetler çektin. Allah sana bunu lütfetmiş.' Hacı Kemal benden daha yaşlı tabi. Ben böyle deyince hem duygulandı hem de heyecanlandı.

Akşam oturduk arkadaşları dinledik. Aralarında küçük bir anlaşmazlık olmuş, kendi içlerinde halledememişler. Birisi 'Benim dediğim olacak.' gibi bir tutum sergilemiş. Bazıları da buna itiraz etmiş. Biz iki tarafı da dinledikten sonra biraz konuştuk. Böyle büyük ve hayırlı işlerde nefis ve şeytanın, insanın karşısına türlü türlü engeller çıkardığını, bunlara takılmamak gerektiğini; niyetlerimizdeki saffeti, duruluğu korumanın, ihlas ve samimiyetle hizmete sarılmanın önemini anlattık. Ardından her iki taraf da ağlaşıp birbirine sarıldı, o mesele öylece çözüldü.

Hacı Kemal'le böyle hizmete matuf çok gezilerimiz oldu. Gider, arkadaşlara maddi manevi destek olurduk. Anadolu'nun bütün şehirlerini arkadaşlarla gezdik. Koşturduğumuz zaman bu insanlara tesir ediyordu. 'Tüccar adamlar ya bunlar, işlerini güçlerini bırakıp yüzlerce kilometre yol teperek ta Van'a, Diyarbakır'a gelip dert anlatıyorlar.' diyor ve onlar da aşka şevke geliyordu.

Oradan dört saat süren bir araba yolculuğundan sonra Hakkari'ye vardık. Dedim ki: 'Ya her yer kayalarla dağlarla kaplı. Acaba yabancılar buralara da gelip okul açtılar mı?' Gençlere sordum, bilmiyorlar. Böyle sorup soruştururken bir ihtiyar bulduk. Bir yerdeki taş yığınlarını gösterdi bize. 1910'lu yıllarda Amerikan Koleji varmış o taşların yerinde. Allah Allah! Adamlar o günün şartlarında katır sırtında benim çocuklarıma kendi kültürünü aşılamak için ta buralara kadar gelmiş. Ben nasıl dururum. Ayakta saatlerce okulları anlattık: 'Yabancıların nasıl geldiğini, nasıl okul açtığını, evlerimize nasıl girdiğini… Bizim de neslimizi kurtarmak için en az yabancılar kadar gayret göstermemiz gerektiğini, yurt yuva, okul açmanın lüzumunu...' Yerine göre gittiğimiz yerlerde himmet toplantılarına katılıyor, teşvik olsun diye orada biz de bir şeyler veriyorduk. Velhasıl o geziler netice itibariyle çok semereli oluyordu."

SERHAT ŞEHRİ VAN'DA BİR SERHAT KOLEJİ

Van, hem köklü tarihi hem kültürel zenginliği hem de coğrafî konumu itibariyle Türkiye'nin ve Anadolu'nun en önemli ve stratejik şehirlerindendir. Rakımı 1500-1600 metrenin üstünde olan Van'ın kuzey ve güney cepheleri yüksek dağlarla kaplı, batı bölümü ise Van Gölü ile çevrilidir. Ağrı, Siirt ve Hakkari illeriyle sınır olan Van'ın doğusunda ise İran yer almaktadır. Bu yönüyle Van'ı Güneydoğu'nun yalçın ve sarp dağları üzerinde kurulmuş bir serhat şehri diye tanımlamak mümkündür. Van,

dağlık bir arazi üzerinde kurulmasına rağmen Doğu Anadolu'nun genelinde görülen kurak ve çıplak arazilerin aksine yeşili de bol olan bir şehirdir.

M.Ö. 900 yıllarından itibaren yerleşim yeri olan Van, 644 yılında Hazreti Osman döneminde Müslümanlar tarafından fethedilir. Bu tarihten sonra, arada kısa bir dönem hariç, bu güzel serhat şehri hep İslam beldesi olarak kalır.

2004'te Hacı Kemal'in hizmetlerini yerinde görmek ve eğitim gönüllüsü dostlarıyla görüşmek için Van'a gittiğimizde geniş bulvarları, meydanları, iş merkezleri ile bir hayli gelişmiş bir şehirle ve ömür boyu unutamayacağımız bir misafirperverlikle karşılaşmıştık.

Tabii bizi asıl ilgilendiren Van Serhat Koleji'nin hikâyesiydi. İki günlük programımız boyunca görüştüğümüz insanların gerek Hacı Kemal'le gerekse Serhat Koleji ile ilgili anlattıkları hakikaten göz doldurucuydu. Aslında bu okulun hikâyesi daha eskilere dayanmaktaydı.

Asrımızın büyük mütefekkiri ve İslam âlimi Bediüzzaman Said Nursi Hazretleri, 1897'den itibaren yaklaşık beş yıl gibi uzun bir süre Van'da ikamet eder. Bu süre zarfında hem talebe okutur hem de fizik, kimya, matematik, astronomi gibi bilim dallarıyla ilgili temel bilgileri öğrenir. Bazen Erek Dağı'nın zirvelerinde, bazen Van Kalesi'nin en sarp yerindeki bir mağarada inzivaya çekilip İslam âleminin problemlerini ve çözüm yollarını düşünür. Ona göre Müslümanların en büyük üç problemi vardır: Zaruret (fakirlik), ihtilaf ve cehalet. İlk iki problem de temelde cehalete dayanmaktadır. Eski usûl eğitim veren mevcut medreselerin, halkı aydınlatmada yetersiz kaldığı ve artık misyonunu tamamladığı kanaatine varan Bediüzzaman Hazretleri, İslami ilimlerle fen bilimlerinin birlikte okutulacağı ve talebenin istidadına göre en iyi eğitim metotlarının uygulanacağı yeni tarz medreselerin açılmasını arzu eder.

Bu medreselerden ilkini Van'a açmak için hemen teşebbüse geçer. 1907 yılında İstanbul'a gider ve II. Abdülhamit'e hitaben Van'a Medresetüzzehra adında bir üniversite açmak istediğine, bunun için bütçe ayrılması gerektiğine dair bir dilekçe yazıp saraya verir. Bediüzzaman'ın bu talebine ancak 1915 yılında Sultan Reşad olumlu cevap verir ve Medresetüzzehra için gerekli bütçe ayrılır. Bediüzzaman, hemen Van'a döner ve Van Gölü'nün kenarında üniversitenin temelini atar. Ancak aynı yıllarda Rusların Doğu Anadolu'yu istila etmesi üzerine milis kumandanı olarak talebeleriyle birlikte vatan savunmasına katılır. Savaş sırasında Ruslara esir düşer ve en büyük hayallerinden biri olan Medresetüzzehra projesi yarım kalır. İki yıllık esaret hayatından sonra Bediüzzaman tekrar ülkeye döner ama değişen şartlar, onun bu hayalini gerçekleştirmesine fırsat vermez.

Fethullah Gülen Hocaefendi, Bediüzzaman'ın bu hayalinin yarım kalmasına çok üzülür ve Van'da bir okul açılarak Bediüzzaman Hazretleri'nin Medresetüzzehra projesinin bir nebze olsun hayata geçirilmesini arzu eder. O sıralarda Fatih Koleji'nin tadilat işleri büyük ölçüde tamamlanmıştır. Hocaefendi, "Kemal Ağabey siz bu okul işiyle bir ilgilenseniz." deyince Hacı Kemal hemen harekete geçer. Uçağa atlar, Van'a gider ve ilk iş olarak oradaki, o günlerde sayıları bir elin parmaklarını geçmeyen eğitim gönüllüsü insanlarla irtibat kurar.

Arsanın Alınması

Epey bir arayıştan sonra Van-Edremit yolu üzerinde, Van Gölü'nün kenarında bir yeri gözüne kestirir Hacı Kemal. Burası, Medresetüzzehra'nın temelinin atıldığı yere de çok yakındır. Bir tarafında yol, diğer tarafında göl; okul için çok ideal bir mekân. Yanındaki arkadaşlarına sorar, "Burası kimin?" diye. Van'daki eğitim gönüllülerinden Hüsnü Kaptan, "Burası Van eşrafından Emin Dikici Amca'nın." der. Bunun üzerine Hacı Kemal "O za-

man gidip bir görüşelim bu zatla." der ve arabaya atlarlar doğru Emin Dikici'nin meyve bahçeleri içindeki evine giderler.

Emin Dikici ve kardeşi, o yıllarda bugün Van Havaalanı'nın olduğu yerden itibaren Edremit'e kadar uzanan yüzlerce dönüm arazinin sahibidir. Maddi yönden zengin olduğu kadar gönlü de zengin; mert, eli açık, misafirperver bir insandır Emin Dikici. Kısacası tam bir Anadolu insanıdır o. Misafirlerini güler yüzle karşılar. Evin yakınındaki bir ceviz ağacının altına halı serdirip oraya oturtur. Hemen evdekilere çay yapmalarını söyler. Onlar oturup hoş beş ederken çay yerine süt gelir. Hacı Kemal, bunu görünce yanındakilere "Bu iş olacak inşallah, süt gelmesi hayra alamet." der.

Hacı Kemal, Emin Dikici'yi karşısına alır, anlatmaya başlar: "Biz buraya okul yapacağız, vatana millete faydalı insanlar yetiştireceğiz..." İzmir, İstanbul ve diğer yerlerdeki eğitim hizmetlerinden misaller vererek maksadını güzelce anlatır. Bir ara "Siz Medresetüzzehra'yı bilir misiniz?" diye sorunca Emin Dikici hemen atılır, "Bilirim tabii, bilmez miyim, oranın arsasını Seyda Hazretleri'ne babamlar vermiş." der. Bu tevafuk Hacı Kemal'i çok memnun eder. Emin Dikici bu önemli görüşmeyi şöyle anlatıyor:

"Hacı Kemal Bey'i tanımıyordum, bunlar Van'da bir okul yapmaya karar vermişler, yer arıyorlar. 'Burada kim bize yer verebilir?' diye soruyorlar. Hüsnü Kaptan ve bazı arkadaşlar Emin Dikici'ye gidelim diyorlar. Beş-on kişi geldiler. 'Burada okul yapacağız.' dedi Hacı Kemal Bey. Arsa çok bende, hep teklif ettiler ama yapmadılar. 'Hakikaten yapacaksanız ben size arsa vereyim.' dedim. Şimdi ben evdekilere çay söyledim, süt geldi. Hacı Kemal Bey baktı, gülümsedi. O zaman arkadaşlara demiş ki: 'Sütte bir hayır vardır, bu iş olacak.' Bir de enteresandır anlatayım. Bu onun sözü, durup durup benim yüzüme bakıyor. Ben de o zaman ağaçlara kireç dökmüş, başımı bağlamıştım. Üstad

Hazretleri gibi bağlamışım başımı. 'Yahu ben Said Nursi'nin yüzünü görüyorum bunda.' demiş. Neyse bize bunlar söz verdi ve dediler ki: 'Sizi götürelim İstanbul'a, oradaki okulumuzu, müesseselerimizi görün, sonra karar verin.' Ben de 'Pekâlâ.' dedim."

Hacı Kemal, Emin Dikici'nin kalben mutmain olması için, uygun bir zamanda uçak biletlerini alır; Van'da eğitim gönüllüsü olan Mevlüt Koç'la birlikte onu İstanbul'a davet eder. İstanbul'a gelince başta Fatih Koleji olmak üzere ona bazı müesseseleri gezdirir, Hocaefendi'yle görüştürür. Müesseseleri görüp Hocaefendi'yle görüştükten sonra Emin Dikici'nin kafasındaki bütün tereddütler silindiği gibi eğitim hizmetlerine de epey içi ısınır. Kendinden istenilen yerden 8-10 dönümlük bir arsayı hibe eder. Sonra bir 12 dönüm daha alınır. Daha sonra 45 dönüm daha, 25 dönüm daha derken arsa 100 dönüme kadar çıkar.

Bir Okul Açmaya Azmettik

Arsa alınmış, sıra okulun inşaatına gelmiştir, ancak o gün için Van'da öyle bir okulun masrafını üstlenebilecek ne bir esnaf ne bir iş adamı vardır. Okul için gerekli finansmanın dışarıdan temin edilmesi lazımdır. İş yine Hacı Kemal'e düşer. Zaten onun kafasında uzun zamandır ilgilendiği bir iş adamı vardır. Van'daki okulu onun omuzlarına yükleyecek, o da bu yükün altına severek girecektir ama Hacı Kemal, nezaketi gereği o iş adamına hitaben ilk başlarda okulun resmî işlemlerini üstlenen Akyazılı Vakfı adına bir mektup yazılmasını ister. Mektup kaleme alınır. El yazısıyla yazılan bu mektubu dizdirmek de 1988'de Van'da açılacak olan Çağlayan Dershanesi'nin kurucu müdürlüğünü yapacak olan İsmail Hakkı Özen'e nasip olur:

"O sıralar biz Akyazılı Dershanesi'nde öğretmendik. Bir gün elle yazılmış bir mektup geldi bize. Daktilo edilecekti. Tabii

tek elektronik daktilo bizim orada o zaman. Ben de dizgiye çok girip çıkan bir adamım. İsmini hatırlamadığım bir dizgici arkadaş; 'Ağabey sen oku, ben dizeyim.' dedi. Dehşet bir mektuptu! Sızıntı dergisinin başyazısı gibi bir mektup. Aynı üslupla kaleme alınmış. Mektup, 'Muhterem Büyüğümüz' diye başlıyordu. Van'dan bahsediliyordu mektupta. O zamanlar Doğu'nun problemleri devam ediyordu, onlar dile getiriliyor, Üstad Hazretleri'nden bahsediliyordu. 'Şark'ın bu yalçın kayalıklarında bir okul açmaya azmettik!' gibi çok edebî cümlelerle orada açılacak okuldan söz edilip himmet talebinde bulunuluyordu. Altta da 'Akyazılı Vakfı'nın kurucusu, müteveffa Nefi Akyazılı'nın eşi Zehra Akyazılı' diye isim düşülmüştü. Zehra Akyazılı… Biz ona kısaca 'Zehra Anne' derdik. Mektupta onun ismi vardı. Talep edilen hayır da Medresetüzzehra'nın yerine yapılacak olan okul için… Bu isim benzerliğinde bir keramet var diye düşünüyorum ben. O, başyazı gibi mektup böyle yazıldı."

Hacı Kemal, uygun bir zamanda o hayırsever iş adamını ziyarete gider, mektubu kendisine takdim eder. İş adamı mektubu okuyunca çok duygulanır. Neticede zaten her zaman hayra açık olan bu zat, okulun finansmanını severek üstlenir. İnşaata başlanabilmesi için gerekli olan parayı hemen verir. Bundan sonra inşaat ilerledikçe ihtiyaca göre peyderpey para vermeyi de taahhüt eder.

İnşaat Başlıyor

Okulun proje ve inşaat işlerini takip etmek üzere İzmir 9 Eylül Üniversitesi Mimarlık Bölümü mezunu Mehmet Emiroğlu görevlendirilir. Okulun proje sorumlusu da odur. Projeye göre ana bina, uzunluğu yüz metreyi bulan karşılıklı iki blok ile bu iki blok arasında bağlantıyı sağlayacak daha küçük bir blok olmak üzere üç bloktan oluşmaktadır. Binanın mimarisi U şeklinde olup uzun bloklar Van Gölü'ne doğru uzanmaktadır. Çocuklar, blokların arasında kalan okul bahçesine çıktıklarında

Van Gölü'nün masmavi serinliğini hissedebilecekler, sıcak havalarda birinci katta dört-beş metre kadar uzayan revakların altında oturup o doyumsuz manzarayı seyrederek ruhlarını ve zihinlerini dinlendirebileceklerdir. Proje herkesçe beğenilir ve okulun temeli 1984 yılı ilkbaharında (muhtemelen mayıs ayında) dualarla, güzel temennilerle atılır.

Hacı Kemal için yeni ve zorlu bir maraton başlamıştır. Zira bu iş, Fatih Koleji gibi hazır bir binanın tadilatı değil, sıfırdan inşa edilecek büyük bir okul inşaatıdır. Ayrıca pek çok yönüyle mahrumiyet bölgesi sayılabilecek bir şehirde böyle büyük bir projeyi hayata geçirmek hiç de kolay olmayacaktır ama Hacı Kemal, hedefe kilitlenmiştir bir kere, er ya da geç bu okul açılacaktır Allah'ın izniyle.

Benim de Kızım, Oğullarım Var

Hacı Kemal, İstanbul'dan belli aralıklarla Van'a gelir ve okul inşaatını yakından takip eder. Geldiği zaman duruma göre bir iki hafta orada kalır. Bu süre zarfında hem inşaatla ilgilenir, varsa ihtiyaçları temin eder hem de inşaata yardımcı olan eğitim gönüllüsü üç-beş insanı gayrete getirir. Bir yandan da Van'daki esnafları dolaşarak onlara eğitim hizmetlerini anlatmaya çalışır. Çünkü ona göre hizmetin kalıcı olması için Van'ın yerli halkı; öğretmeni, esnafı, iş adamı, işçisi, çiftçisiyle bu hizmetlerin arkasında olması lazımdır. Dışarıdan destekle bu işler bir yere kadar yürür. Hem asıl olan insan kazanmak, onları da bu hayırlı hizmetlere ortak etmektir. Onun için Hacı Kemal, işin bu yönünü asla ihmal etmez. O yıllarda Van'da görevli olarak bulunan İbrahim Kocabıyık anlatıyor:

"Bu gelişlerinden birinde, gün boyu Van'ın eşrafı diyebileceğimiz kişileri ziyaret ettik. Hacı Kemal Ağabey onlara eğitim hizmetlerinin öneminden, açmayı düşündükleri kolejin mahiyetinden bahsetti. Gençliğe sahip çıkmanın ve eğitim faaliyeti

yapanlara maddi manevi destek vermenin zaruretini uzun uzun anlattı ama anlattıkları, muhataplarının vicdanında istediği gibi makes bulmadı. Bu durum Hacı Kemal Ağabey'i çok üzdü. Aslında hepsi hayırsever insanlardı. Fakat onlar hizmet deyince sadece cami yapmayı, Kur'an kursu açmayı, fakir fukaraya yardım etmeyi anlıyordu. Bir kolejle vatanını milletini, dinini diyanetini seven idealist ve aydın gençlerin nasıl yetişebileceğini henüz kavrayamamışlardı.

Hacı Kemal Ağabey, o gün için onlardan maddi bir talepte de bulunmadı. İstediği tek şey onların bu okul ve eğitim hizmetlerine inanmasıydı. O gün akşam saatlerine kadar dolaştık, akşam üzeri bizim eve gittik. Eve gelirken en iyilerinden biraz portakal almıştım. Portakalları önüne koydum. O, portakal yerken ben de mutfakta akşam yemeği hazırlayan eşime yardımcı olmaya çalışıyordum. Kızım o zaman daha bebekti. Kucağımda bebekle arada bir içeri girip çıkıyordum. Bir ara kucağımda bebekle Hacı Ağabey'in karşısındaki sandalyeye oturmuştum. Hacı Kemal Ağabey biraz gündüzki sıkıntısından, biraz da şekerin verdiği hararetten olsa gerek portakalları bitirmiş. Bir bana bir de kucağımdaki bebeğe baktı. Birden mahzunlaştı. 'İbrahim Hoca' dedi, 'Benim de kızım, oğullarım, torunlarım var ama onların hiçbirini hayatım boyunca böyle kucağıma alıp doya doya sevip okşayamadım.'

Daha fazla konuşamadı. Bir müddet, için için ağladı. Bir baba veya dede için günlerce, bazen haftalarca ailesini, çoluk çocuğunu, torunlarını görememek hakikaten çok hazin ve ıstırap verici bir durumdu. Bunu, o an Hacı Kemal Ağabey'in yüz hatlarında bütün açıklığı ile gördüm ama bu zorlu yolu o bilerek, kendi rızasıyla seçmişti. Bundan dolayı da hiç şikâyetçi olmadı. Onun bu hâli ve sözleri, Peygamber Efendimiz'in oğlu İbrahim'in vefatından sonra ağladığında sahabenin şaşırması

üzerine, ‘Kalp hüzünlenir, göz yaşarır.’ buyurduğu gibi beşer olmanın tabii bir neticesiydi.”

Geceyi Bölen Hıçkırık Sesleri

İbrahim Bey, Van’da bulunduğu zamanlarda istirahat edebilmesi için Hacı Kemal’e evinde bir oda ayırır. Gerçi Hacı Kemal, kimseye yük olmak istemediği için genellikle o yıllarda Van’ın tek müessesesi olan öğrenci yurdunda kalır ama bazen dostlarının hatırını kıramadığı için onlarda misafir olur. O gece de İbrahim Bey’in misafiridir. İbrahim Bey anlatıyor:

“Bir sevdalıydı o. Ben ona evimde bir oda hazırladım istirahat etsin diye. Gece baktım, Hacı Ağabey’in odasından hıçkırıklar geliyor. Odasına baktım. Yatmamış bile, belli. Kıvrılmış hüngür hüngür ağlıyor. Hocaefendi diyor ki: ‘Çocuklarınızın gönüllerine ıstırap tohumu ekin. Bizim ıstırap insanına ihtiyacımız var.’ O, büyük bir ıstırap insanıydı.”

Şoför mü Lazım

Aslında Hacı Kemal’in hemen hemen her gecesi böyledir. Her zaman hizmet adına büyük hedeflerin peşinde olan bu ıstırap insanının geceleri hep böyle iniltilerle, gözyaşlarıyla, yakarışlarla geçer. Her zaman olduğu gibi onun bu yakarışlarını Cenab-ı Hak da karşılıksız bırakmaz. Van’da ilgilendiği insanlardan bazıları yavaş yavaş işin ucundan tutmaya başlar. Bunlardan biri de okulun arsasını veren Emin Dikici’dir. Hem yaş hem de fıtrat itibariyle de Hacı Kemal’le çok çabuk kaynaşan Emin Dikici, onunla birlikte inşaat işlerine koşturmaya başlar:

“İnşaata başladık. Hacı Kemal bana ‘Git’ dedi, ‘bayındırlıktan bir dozer bulalım da sahayı temizleyelim.’ Ben gittim müdürlüğe dedim: ‘Böyle böyle bir arsanın bazı yerleri düzelecek, bize mümkünse bir dozer gönderin.’ Müdür, ‘Niye istiyorsun?’ dedi. Dedim: ‘Memleketin okumuş, aydın insanlara ihtiyacı var. Biz de buna katkıda bulunmak için okul yapıyoruz.’ ‘Şahsi çıka-

rın olmasa, sen burada çalışmazsın.' dedi bana. Müdür Bey'in yanında Güven Bey isminde bir elektrik mühendisi oturuyor. Beni tanıyor tabi. O, araya girdi, 'Müdür Bey, Emin Dikici bildiğin insanlardan değildir.' dedi. Sonunda aldık dozeri, bir iki gün çalıştı orada. Van'a geldiğinde Hacı Kemal'le her zaman mesai yaptık. Beni çok severdi, inşallah ona kavuşuruz. Gelirdi, 'Dikici!' diye seslenir, kucaklaşırdık. Bu sefer ben başladım hizmete. Hacı Kemal Bey'le çalışmaya başladık. İnşaatı beraber devam ettirdik. Kereste, çimento taşınacak; şöfor lazım, ben şoförüm. Hacı Kemal Bey insan sarrafı adam. Hoşgörülü, mert, sözünü sakınmayan bir zat. Okulun açılacağı zamana kadar birlikte hizmet ettik.

Şimdi aklıma geldi bir şey anlatayım. Bir gün arabayı yanaştırdık, inşaat için bir yerden kereste alacağız. Hacı Kemal, sırf fazla para gitmesin diye, 'Ameleye lüzum yok, hadi yükleyelim!' dedi. O hesap görmeye gidince, ben gittim hemen ameleyi çağırdım. Hacı Kemal'e kalsa ikimiz yükleyeceğiz keresteyi. O da yaşlı, ben de yaşlıyım. Allah korusun bir yerimizi sakatlayacağız. O görmeden ben hemenameleleri çağırdım. Çok tasarruflu bir insandı."

Hacı Kemal'in Anlattıkları Hayal Gibi Geliyordu

Hacı Kemal'in Van'da yakından ilgilendiği kişilerden biri de Mustafa Ezberci'dir. Hacı Kemal, ona okul hizmetlerini ilk anlattığı zaman; Mustafa Bey bunları hayalî, ütopik şeyler gibi görür. "İstanbul'dan bir adam gelecek, hiç tanımadığı bir memlekete okul yaptıracak, sonra bu okulda Van'ın ve çevre illerin çocukları gelip okuyacak, vatana millete faydalı aydın nesiller yetişecek." Bütün bunlar ona çok inandırıcı gelmez.

Mustafa Ezberci, Van'ın inşaat malzemesi satan en büyük tüccarıdır. Ezberci ailesi, dürüstlüğü ve hayırseverliği ile herkesin itimadını kazanmış, halk nezdinde kredisi yüksek bir ailedir. Onun için Hacı Kemal okulun demir, çimento, tuğla gibi bütün

malzemelerini onlardan aldırtır. Ayrıca okul için harcanacak paraları Ezbercilerin hesabına yatırır, onların vasıtasıyla gönderir. Mustafa Ezberci de okul için alınan malzemelerden hiç kâr almaz, sadece aracılık yapar. Van'daki eğitim gönüllüleri, onlardan maddi yönden okula destek olmalarını bekler. Hacı Kemal onlara, "Siz acele ediyorsunuz. Sadece bugünü düşünüyorsunuz. O insanlardan bir şey istemeyin, ne ihtiyacınız varsa bana söyleyin. İnandıkları zaman onlar kendiliğinden işe sahip çıkacaklar. Şu an muhalif olmamaları bile bizim için hayırlıdır." diye nasihat eder.

Bu zat da okulun temeli atılıp inşaat belli bir safhaya gelince yavaş yavaş inanmaya başlar. Hacı Kemal, onu bu arada İzmir'e, İstanbul'a götürür oralardaki okulları gezdirir; Hocaefendi'yle görüştürür, işte o zaman Mustafa Ezberci'nin eğitim hizmetlerine inancı güçlenir.

Dostlar Kebap Salonu

Hacı Kemal, Van'a her gelişinde başta Emin Dikici ve Mustafa Ezberci olmak üzere oradaki dostlarını toplar, Van'ın o günlerde en meşhur kebapçısı olan Dostlar Kebap Salonu'na götürür. Havaların müsait olduğu zamanlar bazen pikniğe giderler. Orada misafir olan Hacı Kemal'dir ama nereye gitseler yemeklerin parasını o öder. Mustafa Ezberci anlatıyor:

"Van'a geldiği zaman yemek hazırlanıyor, kuzu kesiliyor. Yemeği yiyoruz, sonra bakıyoruz, yemek parası verilmiş. Kim vermiş? Hacı Kemal. Daha Van'a gelmeden buradaki arkadaşlara talimat veriyor, hazırlık yaptırıyordu. Hem bizim memleketimize hizmet veriyor hem de bizim masraflarımızı çekiyor ve aylarca evine gitmiyordu."

Tabii Hacı Kemal'in bu fedakârlığı o insanların gözünden kaçmaz. Mustafa Ezberci'yi etkileyen hususlardan biri de Hacı Kemal'in üslubundaki inceliği, samimiyeti ve nezaketidir. Hacı

Kemal, insanları alır inşaata götürür, hizmet mahallinde onlara hizmeti anlatır. Öyle ulu orta her yerde insanların kafasına vurur gibi hizmetten bahsetmez.

"Hacı Kemal direk eğitim hizmetlerini anlatmazdı. Sohbet anında genelde başka şeylerden konuşurdu. Hemen sohbetin içine okuldur, himmettir; bu meseleleri sokmazdı. İnsanları götürür, okul inşaatını gösterir, ne anlatacaksa o arada anlatır, ondan sonra bu mevzuyu sık sık dile getirmezdi. O adamla samimi olmaya çalışırdı."

Hacı Kemal'in bu üslubu ve meseleye sabırla yaklaşması sonunda Mustafa Ezberci'nin de gönlünü kazanmaya vesile olur:

"Pederimden miras olarak Van'da yapılan bütün hayır işlerine koşardım ama mektep, dershane aklımdan geçmezdi. Ben mektepteki sevgiyi ve eğitim hizmetlerini Hacı Ağabey'den öğrendim."

Bir Rüya Bir Hatıra

Emin Dikici, okul hizmetine iyice ısınıp eğitim gönüllüsü dostlarıyla samimiyeti ilerletince, onları zaman zaman, çeşit çeşit meyve ağaçlarıyla dolu bahçesine davet eder. Ağaçların gölgesine oturulup Yüce Allah'ın varlığına birliğine, sonsuz rahmetine; Peygamberimiz'in güzel ahlakına, ümmetine olan alaka ve şefkatine dair güzel sohbetler edilir. Tabii bu arada okul inşaatı ve eğitim hizmetleriyle ilgili meseleler de konuşulur. Söz buraya gelmişken Emin Dikici misafirlerine, "Ben o arsayı niçin verdim biliyor musunuz?" diye sorar. Onlar da "Niçin verdin Emin Amca, anlat da öğrenelim." derler. Bunun üzerine Emin Dikici, babasının bir rüyası ile dedesinin bir hatırasını anlatır:

"Rahmetli babam vefatından iki sene önce, -1977'de vefat etmişti- 'Oğlum ben bir rüya gördüm.' dedi. 'Allah hayra tebdil etsin baba, nasıl bir rüyaydı?' dedim. Dedi ki: 'Tozanlı'daki arsanın olduğu yerden (şu anda okulun bulunduğu arsadan) bir

nur yükseldi. Bir an her yer aydınlandı.' Bu rüyadan sonra biz orada önemli bir şeyler olacağına inanıyorduk. Hacı Kemal, okul için orayı isteyince babamın anlattığı bu rüyayı hatırladım ve 'Hakikaten yapacaksanız vereyim.' dedim.

İkinci bir husus da dedemin babama, babamın da bana anlattığı ibretli bir olay. Benim dedem Osmanlı döneminde yaşamış. O yıllarda komşu ülkelerden Anadolu'ya at sırtında kervanlar gider gelirmiş. Arada hudut, asker falan yokmuş. Türkiye'den Suriye'ye, İran'a, Irak'a gidilir gelinirmiş. Dedem ticaret yaparmış. Bu sırada Suriyeli bir iş adamı ile devamlı görüşürmüş. Bunlar samimi arkadaş olmuşlar. Bir fabrikatör olan Suriyeli iş adamı, Türkiye'de toptancılara mal satarmış. Fabrikalarında 300-500 kişiyi istihdam ediyormuş. Fabrikatör, Türkiye'den de değişik eşyalar götürür, Suriye'de satarmış. Dedem uzun bir süre o arkadaşıyla görüşememiş. Bundan sonrasını babama şöyle anlatmış: 'Aradan yıllar geçti, ben hacca gittim. Medine'ye uğradım. Hediyelik eşya alayım, dedim. Baktım o fabrikatöre benzeyen bir adam oturuyor, küçük bir dükkânın içinde. Acaba o mu diye tekrar tekrar baktım. Evet oydu gerçekten. Kapıdan içeri girdim. Tanıdı beni. Sarıldı, ağladı. Sonra, 'Gel otur.' dedi, bir yer işaret etti.

Benim şaşırdığımı görünce, 'Sana anlatayım hâlimi. Bu dükkân benimdir, bütün o fabrikalarım, servetim gitti; sadece bu dükkân kaldı elimde. Benim fabrikalarımı hatırlıyorsun, zengindim, hiçbiri yok şimdi.' dedi. Sonra başına gelenleri en baştan anlatmaya başladı. 'Suriye'de çok kötü şeyler yaşandı. Yabancı ülkelerden gelen birtakım kişiler önce eğitimi ellerine geçirdi, sonra yavaş yavaş Suriye'yi elde ettiler. O süre zarfında bir grup genç gelmişti fabrikama. Bir mesele açtılar. 'Bu dışarıdan gelen insanlar, gençlerimizin millî ve manevi değerlerini öğrenmelerine engel oluyorlar. Vatanımıza, milletimize, inancımıza, kültürümüze düşman gençler yetiştiriyorlar. Biz de ülkemize, dinimize sahip çıkalım. Biz de bir eğitim grubu oluş-

turalım, okul açalım. Suriye'yi kurtarmak için elimizden gelen gayreti gösterelim.' dediler. Epey bir şeyler anlattılar. 'Eğer bugün sahip çıkmazsan, yarın senin çocukların sana düşman olacaklar. Hakikatleri inkâr edecekler. Biz, çocuklarımızı kendi inançlarımıza, kültürümüze uygun şekilde yetiştirebilmek için eğitim yuvaları açmak istiyoruz. Bize yardımcı olun, sizin maddi imkânlarınız gayet iyi. Bir okulun masrafını karşılayabilirsiniz.' falan dediler. Ben de 'Gençtir bunlar, heves peşindedirler.' diye düşündüm. Çıkardım o gün için bir okul üç-beş trilyona mal olacaksa üç milyar gibi bir para verdim. 'Ya şöyle böyle, siz sahip çıkın, bununla olmaz.' falan dediler. Ben ilgi göstermeyince o parayı da almadan kalkıp gittiler.

Aradan çok fazla süre geçmedi. Bir zamanlar komşum olan bir ailenin kabiliyetli bir çocuğu vardı, onu ben okutmuştum ve binbaşı olmuştu o çocuk. Bir gece geç vakit evime geldi o binbaşı. 'Senin bana çok emeğin geçti, yarın ihtilal olacak. İhtilalde fabrika sahipleri ortadan kaldırılacak, mallarına el konacak. Onların içinde sen de varsın. Yükte hafif, pahada ağır neyin varsa al, seni güvenli bir yere götüreceğim.' dedi. Hanımı, çocukları aldık, birkaç saat içinde Suudi Arabistan sınırına geldik. Bizi orada bırakıp kendisi geri döndü. Ertesi gün binbaşının dediği gibi ihtilal oldu. Ben koca bir fabrikatörken bir anda garip ve fakir bir insan durumuna düştüm. Çaresiz yerleştik Medine'ye. İşte bana kala kala bu ufacık dükkân kaldı. Gençliğe sahip çıkmadık, onlara imkân tanımadık, bugün Suriye elden gitti. Onun için siz memleketinize sahip çıkın. Türkiye gelişmiş, iyi bir memlekettir; yarınlarınız için neslinize sahip çıkın. Bir gün eğer sana gelirler ve derlerse ki: 'Dinine, mukaddesatına bağlı bir gençlik için çalışıyoruz.' Sakın onlar hakkında suizan etmeyin, onlara yardımcı olun; bizim durumumuza düşmeyin.'

İşte babam, dedemin o Suriyeli arkadaşının başına gelenleri bildiği için Bediüzzaman Hazretleri'ne, Medresetüzzehra için

yardımcı olmuş. Allah razı olsun, Hacı Kemal de benim böyle güzel bir hizmetin içinde bulunmama vesile oldu."

Yarın Özal Gelecek

Kolej inşaatı devam ederken Hacı Kemal, Başbakan Turgut Özal'ın Bitlis ve Van illerini kapsayan iki günlük bir yurt gezisine çıkacağını öğrenir. O sırada İstanbul'dadır. Hemen uçağa atlar, Özal'dan bir gün önce Van'a gelir. Oradaki arkadaşlarını toplar, 'Yarın Özal gelecek, ona inşaatımızı göstermemiz lazım.' der. Ertesi gün, 18 Kasım 1985 tarihinde Özal, Van'a gelir. Programa göre bir meydanda halka hitaben konuşma yapacak, ardından Van'ın Gürpınar ilçesinde bir tesisin açılışına gidecektir. Okul inşaatı da Özal'ın geçeceği yolun üzerindedir.

Özal, Van'a gelir ve halka hitaben konuşma yapmaya başlar. Hava yağışlıdır. Şiddetli bir yağmur vardır ve Özal bir şemsiyenin altında konuşmasını yapmaktadır. Hacı Kemal, kalabalığı ve güvenlik duvarını aşıp Özal'a ulaşmak ve onu inşaata davet etmek ister ama bu biraz zor görünmektedir. Belediyede İmar İşleri Müdürü olan Hüsnü Kaptan'a kendisine yardımcı olmasını söyler. Özal'ın konuşması biter bitmez Hüsnü Kaptan, bir saçağın altında yağmurdan korunmaya çalışan Hacı Kemal'e "Gel gel!" diye işaret eder. Polislere "Bu, Özal'ın yakınıdır, kendisiyle görüşmek istiyor." der. Hüsnü Kaptan'ı elinde telsizle gören polisler onlara müsaade eder. Hacı Kemal, biraz yaklaşınca Özal onu görür ve "Aaa Hacım, sen burada mısın?" der. Hacı Kemal de "Buradayım Sayın Başbakanım. Burada Edremit yolu üstünde bizim bir okul inşaatımız var, lütfedip ziyarete gelirseniz memnun oluruz." der. Özal da "İnşallah zaman olursa gelirim." diye cevap verir. Sonra Hacı Kemal, müsaade isteyip ayrılır. Olayın bundan sonrasını İbrahim Bey'den dinleyelim:

"Hacı Ağabey, 'Biz inşaata gidip yolda bekleyelim.' dedi ama bu arada hepimiz sırılsıklam olduk. Benim üzerimde hiç ku-

ru yer kalmadı. Neyse biz arkadaşları topladık doğru inşaatın olduğu yere gittik. Hacı Kemal Ağabey dâhil, hepimiz yağmurun altında yolun kenarında bekliyoruz. Nihayet Özal, ardında uzun bir konvoyla geldi. Kendisinin bulunduğu otobüs bizim beklediğimiz yere gelince durdu. Özal arabadan indi, yoldan inşaata baktı, 'Hayırlı olsun.' falan dedi, sonra yoluna devam etti. Hacı Ağabey, Özal gidince 'Bizim maksat hasıl oldu.' dedi."

Anlatılanlar Az Geldi

Aslen Van'lı olan Seyfettin Akkuşçu, 1989'da Van'daki yurda müdür olarak gelir. Onun göreve başladığı sıralarda inşaat devam etmektedir, ancak Hacı Kemal o günlerde Van'da değildir. Hacı Kemal'in adını duymuştur daha önce ama kendisini hiç görmemiştir. Van'a gelince hakkında daha fazla şey öğrenir. Konuştuğu herkes Hacı Kemal'den; onun nasıl hareketli, cevval, dinamik, fedakâr bir insan olduğundan bahseder. Bu anlatılanlardan sonra Seyfettin Bey'in merakı büsbütün artar ve bir an önce Hacı Kemal'le tanışmayı arzu eder. Bir gün bir haber gelir, 'Hacı Kemal, Van Havaalanı'na inmek üzere, gidip onu karşılayın.' diye. Seyfettin Bey'in beklediği gün gelmiştir artık:

"Ben hiç görmemiştim Hacı Ağabey'i. Tığ gibi birisi sanıyorum. 'Çok hareketli, dinamik' diye anlatılıyordu. Onu karşılamaya gittik. Bizim o zaman bir minibüsümüz vardı; hem makam arabasıydı, hem kamyon, hem taksi. Neyse Hacı Ağabey geldi. Bir baktım, 'Allah Allah bu yaşlı adam mı anlatılan insan!' dedim kendi kendime. Sonra onu yakından tanıyınca, bu sefer anlatılanlar az gelmeye başladı. Bir yokuşa vursun, bizden önde giderdi. Van'da bulunduğu zamanlar yurtta kalırdı. Ters bir şey olmuşsa çok üzülürdü. Odaya çekilir hüngür hüngür ağlardı. Şahsi bir şeyi yoktu. Bizde ihmal varsa dayanamaz ağlardı. Hacı Ağabey geldiği zaman herkesi toplar, esnafa eğitim hizmetlerini anlatırdı tek tek. Yaşantısı güzel bir insandı. Ne zaman baksak

ayakta gibi hâli vardı. Geceleri ne zaman kalksam onu uyanık bulurdum.

İşler istediği gibi yürümediği zaman bazen kızar, bağırırdı. Hacı Ağabey'in kızıp bağırması bile hoşumuza giderdi. Çünkü onun her işi Allah içindi. O yaşta kenarda köşede kalan en ufak bir arızayı bile fark eder; bizim bilmediğimiz, görmediğimiz şeyleri bilir, görürdü."

Serhat Lisesi Açılıyor

1988'e kadar okul inşaatı biraz yavaş da olsa yürür. Ancak o sene okulu finanse eden iş adamı, Hacı Kemal'le hiç ilgisi olmayan bir sebepten dolayı desteğini çeker. O gün için Van'da bu işi götürecek kimse yoktur. İnşaat durma noktasına gelir. Böyle birbir buçuk yıllık sıkıntılı bir süreç yaşanır. Hacı Kemal çok sarsılır ama hiçbir zaman ümidini kesmez. Gece gündüz dua eder ve etrafındakilere, "Bu okul açılacak Allah'ın izniyle ama belki ben göremem." der.

Durumu Hocaefendi'ye arz ettiklerinde Hocaefendi, "Milletin hüsnü zannı var, âtıl yatırım olarak görülmesin. Gidin zemin katı tamamlayıp okulu açın." tavsiyesinde bulunur. Hacı Kemal, başta olmak üzere o bir avuç eğitim gönüllüsü, maddi manevi bütün güçleriyle okulu 1990-1991 eğitim-öğretim yılına yetiştirmek için seferber olur. Hatta Hacı Kemal, Fatih Koleji'nde olduğu gibi Mustafa Çağlayan'ı ve birkaç adamını inşaata yardım etmesi için Van'a getirir. Yine büyük sıkıntılarla, fedakârlıklarla, alın teri ve gözyaşlarıyla binanın bir kısmı tamamlanır ve Van Serhat Lisesi, 1990'da otuz altı öğrenciyle eğitime açılır. Okulun kurucu müdürü Bahattin Karataş olur. Bundan sonraki safhalarda onun da büyük emeği olacaktır. Okul açıldığında inşaat hâlen devam etmektedir.

Okul açılıp da öğrenciler koridorlarda, bahçede dolaşmaya; sınıflarda ders görmeye başlayınca Hacı Kemal bayram eder. İlk

hedef, okulun açılması ve yıllardır cehaletin pençesinde kıvranan Doğu'nun mert ve zeki çocukları için güzel ve kaliteli bir eğitim ortamı hazırlanmasıdır. Bu hedefe kısmen de olsa ulaşılmıştır ve Allah'ın izniyle gerisi gelecektir. Nitekim okulla birlikte para muslukları da açılır ve inşaat çalışmaları yeniden hız kazanır.

Fen Lisesi Açılıyor

1991-1992 öğretim yılında lisenin yanında bir de fen lisesi açılmasına karar verilir. Ancak Millî Eğitim Bakanlığı, fen lisesi için farklı şeyler istemektedir. Bu istekler arasında en az on iki bilgisayardan oluşan bir bilgisayar laboratuvarı da vardır. Serhat Fen Lisesi'nin ilk müdürü İsmail Hakkı Özen anlatıyor:

"Serhat Fen Lisesi'nin açılışında bakanlık çok farklı şeyler istiyor. Ne istiyor? Tam donanımlı bir fizik laboratuvarı, tam donanımlı bilgisayar laboratuvarı vb. Fen lisesinin şartları külfetli tabi. Fen Liseleri Yönetmenliği'ne göre muazzam şeyler isteniyordu. Hacı Ağabey'e "On iki tane bilgisayar almamız gerekiyor." dedik. Kısa bir süre sonra, bir kamyon geldi okula, Muş plakalı. Şoföre 'Ne getirdin?' dedik. 'Valla bilmiyorum ama önemli bir şey herhâlde ki gelirken fabrikada kamyonun fotoğrafını çektiler.' dedi. Bir baktık bilgisayarlar gelmiş. Hem de yirmi dört tane. Ayrıca yirmi dört tane şahane bilgisayar masası, yine aynı sayıda ve güzellikte şahane sandalye… Öğretmen bilgisayarı, yazıcılar, tepegöz falan; muhteşem bir laboratuvar oldu. Türkiye'nin ilk eğitim networku sanıyorum Van'da kuruldu. Yahu olay oldu! Yüzüncü Yıl Üniversitesi'nden gelen hocalar, o zaman tavaf eder gibi geziyorlardı laboratuvarlarımızı. Her şeyiyle muazzam bir bilgisayar laboratuvarımız oldu. Yirmi dörder kişilik iki sınıf açtık."

Serhat Fen Lisesi, biraz geç açıldığı için o sene merkezî sistemle öğrenci alamaz. Bunun üzerine Van ve çevre illerden fen lisesi sınavlarına girip de herhangi bir fen lisesini kazanamayan zeki çocukların ücretsiz olarak okula kaydedilmesi kararlaştırılır.

Bunun için okul mütevellisi aralarında iş bölümü yaparak ellerinde liste şehir şehir, köy köy dolaşıp öğrenci toplarlar. Onların içinden özel bir sınavla kırk sekiz öğrenci alınır ve o öğrencilerle Serhat Fen Lisesi eğitime başlar.

Kendi Yağınızla Kavrulun

Artık Serhat Fen Lisesi de eğitime başlamış, Van'da belli ölçüde işler rayına girmiştir. Bir-bir buçuk yıllık duraklama dönemi hariç okulun temeli atıldığı günden itibaren o güne kadar hemen hemen bütün masraflarını Hacı Kemal, İstanbul'dan karşılamıştır ama artık onun başka planları vardır. Bir gün okulun telefonu çalar. Telefona, Serhat Fen Lisesi'ne idareci olarak yeni tayin olan Tahsin Güngör bakar. Tahsin Bey, Hacı Kemal'in adını duymuştur ama henüz onunla tanışmamıştır. Bu telefon görüşmesi onun için ilginç bir tanışma vesilesi olur:

"19 Ağustos 1991'de göreve başlamıştım. Bir ay kadar olmuştu koleje geleli. Okulun inşaatı devam ediyordu. Büyük bir kısmı, bilhassa ince işler henüz bitmemişti. Yan binanın kabası bitmiş, diğer bütün işleri duruyordu. Bir gün odada otururken bir telefon geldi. Karşıdaki şahıs, hiç alışık olmadığım bir üslupla konuşunca şaşırdım. Beni tanıyormuş gibi konuşuyor ve bana 'Oğlum' diye hitap ediyordu. Biz de kendimize göre öğretmeniz sonuçta. Hakikaten tuhafıma gitti. Dedim acaba cevap vereyim mi? Herhâlde yakından tanıyan biri diye düşündüm. 'Buyurun, kimi aradınız?' dedim. Dedi ki: 'Sen kimsin?' Ben kendimi tanıttım. 'Sen lazım değilsin bana, Bahattin Hoca yok mu?' dedi.

Bahattin Bey'i çağırdım. Telefonu aldı. Okulu yaptıran zat o güne kadar para gönderiyordu periyodik olarak. O sıralar başka yere ihtiyaç hasıl olmuş herhâlde. Telefon eden kişi dedi ki: 'Artık kendi yağınızla kavrulmaya çalışın.' Okul yeni açılmış, öğrencilerden zaten az bir miktar para alınıyor. Bahattin Bey'in tabii rengi kaçtı. Bir hayli morali bozuldu. 'Hacı Ağabey böyle

yaparsanız, ben ceketimi alır geri gelirim!' dedi. O da karşıdan herhâlde 'Ne yaparsan yap. Artık size para göndermeyeceğiz!' dedi. Telefon görüşmesi nihayet buldu. İlk defa Hacı Kemal Ağabey'le o telefonda karşılaştık.

Ardından hakikaten para kesildi. O zamana kadar geliyordu, borçlar ödeniyordu. Artık kendi imkânlarımızla inşaatı bitirmeye çalışıyoruz. Van'ın imkânları malum. Bu imkânlarla okulun bitirilmesi on yıl sürdü. Konferans salonu ve spor salonu ancak 2000'de faaliyete geçti ama hâlâ bazı eksikleri var. Bu süre içinde hemen hemen başvurulmadık çare, çalınmadık kapı kalmadı. Milletvekilinden tutun, iş adamlarına kadar. Hatta bazılarına 'Bitirin, okula sizin adınızı verelim.' diye teklifler götürdük. Biri kabul eder gibi oldu, fakat sonradan siyasete atılınca mümkün olmadı. Afyon'a gittik defalarca, mermer topladık.

O zamanlar o işe soyunabilecek kapasitede bir esnaf yoktu Van'da. Olan arkadaşların yardımları da devede kulak kalıyordu. Erdal Çiçek, Ali Uçak, Veysel Dikici gibi arkadaşlar okulun yönetim kurulunda görev aldılar. Bunlar aynı zamanda öğrenci velisiydiler. Onlar da kendi imkânlarına göre ciddi destek oldular. O sıkıntılar yeni açılımlara vesile oldu. Okulun maddi durumu biraz iyileşince inşaat bitirilebildi."

Sıkıntıyla Gelen Başarı

Özellikle okulun ilk yıllarında maddi yönden büyük sıkıntılar yaşanır. Bu sıkıntılar, okulun yönetim kurulundan idarecilerine, öğretmenlerinden öğrencilerine kadar herkese belli ölçüde yansır. Herkes o zor şartlar altında kendine düşen sorumluluğu en üst seviyede yerine getirmeye çalışır. Bir taraftan inşaatın bir an önce tamamlanması bir taraftan da okulun başarısı için olağanüstü gayret gösterilir. Tahsin Güngör anlatıyor:

"Çok büyük zorluklarla karşılaştık. Aldığımız öğrenciler o yıl fen liselerini kazanamamış çocuklardı. Enteresandır, giriş sınavında eksi puan alan öğrenciler vardı. O öğrenciler, daha

sonra tıp fakültelerini kazandı. Benim şahsen garibime gitmişti. Girerken sıfırın altında gireceksiniz, çıkarken en iyi üniversiteleri kazanacaksınız. Arkadaşların üstün gayreti ile gerçekleşti bu. Maddi imkânlar yoktu, daha başka sıkıntılar vardı. Maaşlar doğru düzgün ödenemiyordu. Arkadaşlardaki heyecan o başarıyı getirdi. İkinci yıl, okul olarak İtalya'da yapılacak olan uluslararası bilim olimpiyatlarında ülkemizi temsil etme hakkını kazandık. Defalarca telefon görüşmeleri yaptı arkadaşlar. İnternetten yararlanılamadı. Telefonla, faksla karşılıklı olarak haberleşme sağlandı. Kimya dalında bir öğrencimiz yarışacaktı. Maalesef Tübitak'ın o dönemdeki bazı yöneticilerinin engeline takıldık. Nasıl oldu, nasıl yaptılarsa engel oldular. O zamanlar 150 milyon para gerekiyordu, 1992 yılında. Bu durumumuz basına yansıdı. 'Van, İtalya'da Türkiye'yi temsil edecek.' diye büyük gazetelerin çoğunda haber çıktı. Bir devlet kurumu bizi aradı, 'Mümkünse sponsor olmak istiyoruz.' dediler. Bunun üzerine Millî Eğitim Bakanlığı'ndan izin aldık ama Tübitak müsaade etmedi, çünkü yarışmayı onlar organize ediyordu. Böyle bir hayal kırıklığı yaşamıştık.

Oradan bir sonuç çıkmayınca, yerel ve millî olimpiyat yarışmalarına katıldı öğrencilerimiz. Doğu Anadolu'da 15 derece vardı; 12'sini biz kazanmıştık. Daha sonra Türkiye birincilikleri, ikincilikleri, üçüncülükleri alındı. Kimya dalında Türkiye ikincisi oldu bir öğrencimiz.

Başka bir öğrencimiz fizik proje yarışmasında birinci oldu. O da enteresandır. Bir gün danışmada oturuyoruz. İmkânlarımız çok kısıtlı olduğu için. Projeye katılacak öğrencimiz sağdan soldan malzeme topluyor. Malzemenin bir parçası da galvanizli sac. Gitmiş bir yerden bir parça sac bulmuş, getirmiş. Onunla uğraşıyor. 'Ne yapıyorsun öyle?' diye sorunca, 'Hocam bu projenin bir parçası.' dedi. 'Bari yıka da çamuru gitsin.' dedim. Götürdü yıkadı getirdi. Çok ucuza mal edilen bir projeydi. Hiç ümidimiz

yoktu ama çocukların emeği boşa gitmesin diye projeyi gönderdik. Türkiye birincisi oldu o proje. Biz de inanamamıştık. Daha sonra dünya dereceleri alındı. Bir öğrencimiz kimya dalında Pekin'deki yarışmada Türkiye'yi temsil etti ve dünya ikincisi oldu. Ertesi yıl aynı öğrencimiz Moskova'da yine dünya ikincisi oldu. Daha sonra bu başarılar devam etti.

O günkü imkânsızlıklar içinde üstün bir gayret gösteriyordu arkadaşlarımız. Abdullah Aydın adında bir arkadaşımız vardı mesela. O arkadaş çok fedakârca çalıştı. Öğrenciler de karşılığını veriyorlardı. Van Serhat Koleji, o yıllarda Türkiye'de ilk beş okul arasına girmişti."

Okulun Çatısı Uçtu

1992 yılında fırtınalı bir kış günü çocuklar okulun bahçesinde oynarken bir gürültü kopar. Herkes bir anda "Acaba deprem mi oldu?" diye dışarı koşar. Biraz sonra durum anlaşılır. Okulun çatısı uçmuştur. O yıllarda okulun muhasebe işlerine bakan Zekeriya Altay, olayı yeni yaşanmış gibi heyecanla anlatıyor:

"Çok enteresan bir hadiseydi. Hafta sonu, çocuklar bahçede top oynuyor. Olayı seyreden arkadaşlar anlatmışlardı. Okul U şeklinde ya güney blokunun çatısı komple uçuyor. Öyle bir havalanıyor ki süzülerek öbür blokun üzerine düşüyor. 'Eğer o çatı avluya düşmüş olsaydı, o çocuklara gerçekten çok büyük zarar verecekti.' diyorlar. Enteresan bir durum. Herhâlde çocukların masumiyeti…

Kış günü, hava soğuk, her an yağmur, kar yağabilir; çatının hemen yapılması lazım ama elde para yok. Bahattin Hocam, Hacı Ağabey'e telefon etmiş, 'Hacı Ağabey okulun çatısı uçtu, durum böyle böyle, acele elli milyon lazım!' demiş. Aynı tarihlerde ben de okulun teşvik işleri için İstanbul'a gidiyordum. Bahattin Hocam bana, 'Hacı Ağabey çatı için para ayarlayacaktı, gitmişken onu da al gel.' dedi. Ben Hacı Ağabey'in yanına gidip

de çatıdan bahsedince bana 'Evladım elli milyonu gönderdim.' dedi. Sonra da parayı nasıl temin ettiğini anlattı.

Çatının uçtuğunu öğrendiği andan itibaren Hacı Ağabey'in uykuları kaçmış. Sürekli 'Acaba bu parayı nereden temin ederim?' diye düşünmüş. Kimseden para isteyememiş. Oturmuş bir sokağın başına bir taraftan kara kara düşünüyor, bir taraftan da sessizce ağlıyormuş. Bir ara o yakınlarda dükkânı bulunan bir esnaf, Hacı Ağabey'i bu hâlde görünce, 'Hacı Ağabey bu ne hâl, bir derdin mi var? Niye böyle üzgünsün?' diye sormuş. Hacı Ağabey de 'Van Serhat Lisesi'nin çatısı uçmuş. 50 milyon lazım, gönderemiyorum.' deyince, 'Bunun için üzülmene değmez ki Hacı Ağabey, ben veririm 50 milyonu.' demiş ve hemen çıkarmış 50 milyonu Hacı Ağabey'e vermiş. O da parayı alır almaz Van'a göndermiş. Bu olayı bana anlattı ve 'Elhamdülillah, parayı gönderdim ve çok rahatladım.' dedi."

Tek Sermayem Bu Okul

Serhat Kolejinin arsasını veren Emin Dikici ile Van'a gidişimizin ilk günü şehir merkezindeki vakıf merkezinde görüşmüştük. Van'daki arkadaşların yaptığı programa göre ertesi gün Emin Dikici'yi çarşıdan alıp birlikte okula gidecek ve öğle yemeğini orada yiyecektik. Onun, Van'dan Edremit'e kadar uzanan yüzlerce dönümlük arazisi olduğunu daha önce belirtmiştik. Bunun yanında Van'da yirmi kadar da dairesi varmış. Ancak 1992'den sonra işlerini oğullarına devretmiş. Oğulları ticarete atılmış, kendilerine göre bazı yatırımlar yapmışlar ama işleri iyi gitmemiş ve iflas etmişler. Önce o yüzlerce dönüm arazi, ardından dairelerin hepsi ellerinden çıkmış.

Sonunda Emin Dikici'nin elinde kala kala bir emekli maaşı kalmış. Aslında Hacı Kemal gibi neşeli, hayat dolu olan o insanı, bu olaylar âdeta çökertmiş. Biz kendisini alıp okula gideceğimizi söyleyince çok sevindi. Bir arabayla okula gittik. Okulun bahçe-

sinde dolaşıyoruz. O, hayatın yüküyle beli bükülmüş olan yaşlı adam, okula gelince âdeta yeniden dirilmiş gibi oldu. Okulun bahçesinde bir masaya oturduk, sohbet ediyoruz. Emin Dikici, bütün hayatını bir film şeridi gibi zihninden geçiriyormuşçasına derinlere daldı, "Hey gidi günler!" diye iç geçirdi. Ardından "İşte bütün o arazilerimden, hiç bitmeyecek zannettiğim servetimden geriye kalan tek sermayem bu okul. Buna vesile olan Hacı Kemal'den Allah razı olsun." dedi.

Biz İşlerimizi Meşveretle Yaparız

Hacı Kemal, bunca büyük hizmetler yapmasına rağmen hiçbir zaman "Ben yaptım, ettim." veya "Biz şöyle yaparız, ederiz." havasına girmez. Aksiyonerlikle mahviyet onun kişiliğinde imtizaç etmiştir. O, çevresine eğitim hizmetlerini anlatırken hep bu hareketin fikir mimarı ve en büyük teşvikçisi olan Fethullah Gülen Hocaefendi'yi nazara verir. Erdoğan Tüzün'ün anlattığı bir hatıra bunun en güzel misallerinden biridir:

"Van Serhat Lisesi'nin eğitime açıldığı yıllardı. Isparta, Uluborlu'da Mehmet adında bir adam vardı. Hacı Ağabey'le birlikte bu Mehmet Bey'in ziyaretine gitmiştik. Bu zat 'İslamic Center' diye bir yer kurmaya soyunmuş. Çok zengin bir adam. Havaalanıyla, sosyal tesisleriyle 'İslam Merkezi' diye muhteşem bir üniversite kurmak istiyor. 12 Eylül oldu, adamcağızı içeri attılar, bütün servetini sorguladılar. Hasılı bıraktırdılar, olmadı, yarım kaldı orası. Çok büyük bir projeydi; adam da zengindi, yapabilirdi ama ona sadece Ankara'daki Kocatepe Camisi'ni tamamlama hayrı nasip oldu. Asıl hayalini gerçekleştiremedi.

Hacı Kemal Ağabey o ziyaretimizde Van Serhat Lisesi'nden bahsetti Mehmet Bey'e. Mehmet Bey, 'Kemal Bey, maşallah sen başladığın her işin üstesinden geliyorsun. Benim iki elim iki böğrümde kaldı. Para değilmiş meğer meseleyi çözen.' dedi. Kemal

Ağabey de 'Ağabey, biz bütün işlerimizi meşveretle yapıyoruz. Bir işe girişmeden önce ve giriştikten sonra o işin her safhasında hocamızla ve arkadaşlarımızla istişare ediyoruz. Başımızda her şeyimizi düşünen ve bizi fikirleriyle yönlendiren bir hocamız var. Biz ona itaat edip uyuyoruz, yap dediğini yapıyoruz. Neticede muvaffakiyet oluyor. Benim de çok uçuk düşüncelerim, fikirlerim vardı; doğrusu onların peşinden gitseydim, sizinle aynı akıbete uğrardım.' dedi."

Özal'ın Serhat Lisesi'ni Ziyareti

Hacı Kemal'in, 1985'te Başbakan Turgut Özal'ı yağmurlu bir günde Van'daki okulun inşaatına davet ettiğini, fakat Özal'ın programının yoğunluğu dolayısıyla sadece yolda durup inşaata bakmakla yetindiğini anlatmıştık. Özal, o gün okula gelememiştir, ancak Hacı Kemal ve arkadaşlarının o sağanak yağmur altında; önce miting meydanında, ardından okulun önünde yol kenarında beklemeleri fiilî bir dua yerine geçmiştir. Bu olaydan altı-yedi yıl sonra Turgut Özal, bu sefer Türkiye Cumhuriyeti'nin sekizinci cumhurbaşkanı olarak Doğu illerine yaptığı bir gezi sırasında, programda yer almamasına rağmen okula ani bir ziyarette bulunur. Okulu gezerken Hacı Kemal hakkında söylediği bir söz vardır ki tarihe geçecek cinstendir. Tahsin Güngör'den dinleyelim:

"Rahmetli Özal, 1991'de büyük bir heyetle Van'a gelmişti. Yanında generaller, gazeteciler falan vardı. Bir hafta sonu, pazar günü[8] ani bir kararla Van valisi ve beraberindeki heyetle birlikte okulumuzu ziyarete gelmişler. Hafta sonu olduğu için okulda hiçbir idareci yoktu. Çocuklar bir bakmışlar Cumhurbaşkanı Turgut Özal okulun bahçesinde dolaşıyor; etrafında bir sürü kelli felli adam, askerler, polisler… Çok şaşırmışlar tabi. Sonra Genel Müdürümüz Bahattin Bey'e haber vermişler. Bu arada

---

8 13 Ekim 1991 Pazar günü olmalı.

Özal, okulu gezmiş, özellikle bilgisayar laboratuvarı ilgisini çekmiş; çocuklara bilgisayarların modelini, markasını sormuş. 'Ben size yedek parça göndereceğim.' demiş.

Sonra tekrar bahçeye inmişler. Bir ara heyetteki insanlar etrafına toplandığında onlara demiş ki: 'Bunların bir Hacı Kemal'i var. Benim yanımda onun gibi beş tane adam olsa, ben dünyayı parmağımda oynatırım."

ANA GİBİ YÂR

Sen Ne Çabuk Büyüyüverdin

Hacı Kemal'in, annesi Suphiye Hanım'a apayrı bir sevgisi ve saygısı vardır. Annesini üzmemek için ne gerekiyorsa yapar. Annesi bir sipariş verdiğinde; ister giyecek, ister yiyecek, isterse başka bir şey olsun en iyisinden, en kalitelisinden alır gelir. Suphiye Hanım'ın, bazen Hacı Kemal'e kızdığı, bağırdığı olur ama o hiç sesini çıkarmaz. Aksine "Tamam anneciğim, haklısın anneciğim, hallederiz anneciğim." diye onun gönlünü almaya çalışır. Hanımı ile annesinin geçimsizliği, aile hayatı adına onu en çok üzen hususlardan biridir. Evi İzmir'deyken bu sebepten annesini İstanbul'a getirir. Yanına bir bakıcı kadın tutar. Kendisi de her fırsatta yanına gider.

1980'den sonra İzmir'deki evini İstanbul'a taşıdığını anlatmıştık. Bu tarihten sonra da Hacı Kemal hanımı ile annesi arasında dengeyi korumaya çalışır, annesini üzmemek için azami gayret gösterir. Akrabalık bağı da olduğu için zaman zaman Hacı Kemal'in evinde misafir olan Ahmet Akdoğan "Ana saygısı onda bir başkaydı." diyor ve ekliyor: "Hanımını İstanbul'a getirdikten sonra da o daha çok annesinin yanında kalırdı. Hanımının hukukuna da riayet ederdi ama anasına hürmeti çok farklıydı. Anaya nasıl hürmet edilir, ben ondan öğrendim."

Annesi de Hacı Kemal'e çok düşkündür. Elbette her ana evladını sever ama Emine Suphiye Hanım'ın farklı bir tarafı vardır.

O, çocuk denebilecek yaşta evlenmiş ve ardından kocasıyla birlikte doğup büyüdüğü yerleri, annesi babası başta olmak üzere bütün akrabalarını bırakıp Türkiye'ye gelmiştir. Yaşlılık dönemi itibariyle düşündüğünüz zaman kocasını kaybetmiş, akrabalarından uzakta, kısmen kültürleri ve anlayışları farklı insanlar arasında yalnız, âdeta gurbet içinde gurbet yaşayan bir kadındır. Hayattaki tek varlığı Hacı Kemal, onun en büyük teselli kaynağıdır. Bazen altmış-altmış beş yaşındaki koca adamı dizlerine yatırır; saçlarını, sakallarını tarar. Hacı Kemal, "Ben artık dedeyim, saçım sakalım bembeyaz. Sen beni hâlâ dizine yatırıp seviyorsun. Ben utanıyorum." deyince yüzüne bir fiske vurur, "Sus bakayım, sen ne çabuk büyüyüverdin!" der.

Keşke Yanından Ayrılmasaydım

İyice yaşlanan Emine Suphiye Hanım, Hacı Kemal'in tevafuk eseri İstanbul'da olduğu bir gün aniden rahatsızlanır. Kendisini, aşağıya rahatça indirebilmek için hemen bir battaniyenin üzerine yatırırlar. O esnada Hacı Kemal'e yardımcı olan Ali Türker'in dikkatini çeken bir şey olur. Yarı baygın hâldeki Suphiye Hanım bir eliyle açılan başörtüsünü düzeltmeye çalışmaktadır. Sonra bir arabaya bindirip Vatan Hastanesi'ne yatırırlar. Bir iki gün sonra Hacı Kemal'in okulda olduğu bir saatte beklenen telefon gelir. Emine Suphiye Hanım vefat etmiştir. Takvimler 27 Ağustos 1989'u göstermektedir. O gün bu acı haberi Hacı Kemal'e ulaştırma görevi Mustafa Çağlayan'a düşer mecburen:

"Ben hemen Hacı Ağabey'e durumu bildirdim. 'Draman'dan hemen bana bir taksi çağır!' dedi. Çağırdım. Taksiye bindik, 'Bizi acele Vatan Hastanesi'ne götür.' dedik. Hacı Ağabey'in annesini morga koymuşlar. Görevliye, 'Ben annemi görebilir miyim?' dedi. Görevli önce izin vermek istemedi ama sonra oğlu Celal adamı ikna etti ve içeri girdik. Hacı Ağabey, annesinin

yüzünü açtı, alnından öptü, "Ah anneciğim bana bir şey söyleyecek miydin bilmiyorum, keşke yanından ayrılmasaydım." dedi ve ağlamaya başladı. Sonra çarşıya gittik kefenini aldık. Gerekli hazırlıkları yaptık ve cenaze namazı kılındıktan sonra merhumenin naşını Topkapı Mezarlığı'na götürüp defnettik. Akşam eve geldik. 'Annemin sandığını açalım bakalım ne var!' dedi. Baktık ki annesi kefenini, iğnesini, ipliğini, kokusunu her şeyini önceden ayarlamış koymuş. Kemal Ağabey kendisini tutamadı. Başladı ağlamaya. 'Anneciğim kendi hazırlamış her şeyini ama nasip olmadı.' dedi. Uzun süre sonra kendine gelince dedi ki: 'Annemin kaç yaşında olduğunu hesaplayın; namaz, oruç borcu olsun ya da olmasın ben fazlasıyla yapacağım.' dedi ve sözünü yerine getirdi."

Ana Sevgisi Onda Bir Başkaydı

Hacı Kemal böylece aile içindeki ilk ayrılık acısını tatmış olur. Gerçi daha önce kardeşini, babasını, üvey babasını kaybetmiştir ama o dönemlerle ilgili duygularını bilmiyoruz. Ancak annesinin ölümü Hacı Kemal'e çok dokunur. Çünkü bunaldığında yanına gidip serbestçe içini dökebileceği, bazen başını dizlerine koyup gönlünce ağlayabileceği, bazen çocuk gibi naz yapıp kendini sevdirebileceği tek aile büyüğü olan anacığı artık yoktur. Hacı Kemal'i üzen, içini burkan bir husus da annesine karşı belki çok az evladın gösterebileceği kadar saygılı ve vefalı olmasına rağmen kendince evlatlık vazifesini tam yapamadığı, onu yeteri kadar memnun edemediği inancıdır. Şimdi anlatacağımız birkaç hatıra, onun annesine olan tutkunluğunu ve hassasiyetini anlamamıza yardımcı olacaktır zannederim.

İlk hatıra Ahmet Akdoğan'dan:

"Bir gün akşam namazına durduk. Namazı ben kıldırıyorum, Hacı Kemal de arkamda. Ben İsra suresinden 'Rabbin şöyle buyurdu: Allah'tan başkasına ibadet etmeyin. Anneye ve

babaya güzel muamele edin. Şayet onlardan her ikisi veya birisi yaşlanmış olarak senin yanında bulunursa sakın onlara hizmetten yüksünme, 'off!' bile deme, onları azarlama, onlara tatlı ve gönül alıcı sözler söyle. Şefkatle, tevazu ile onlara kol kanat ger ve şöyle dua et: Ya Rabbi, onlar küçüklüğümde nasıl beni ihtimamla yetiştirdilerse, ona mükâfat olarak Sen de onlara merhamet buyur!' mealindeki ayetleri okumaya başlayınca arkadan Hacı Kemal'den iniltiler gelmeye başladı. Arapça bilmiyordu ama Kur'an-ı Kerim'deki böyle meşhur ayetleri veya sureleri anlıyordu. Ben okudukça onun ağlamaları artarak devam ediyordu. O ayetleri okuduğuma pişman olmuştum ama iş işten geçmişti. Namaz bitinceye kadar Hacı Kemal'in hıçkırıkları kesilmedi. Namazdan sonra da zor teskin oldu."

İkinci hatırayı Ege Üniversitesi'nde öğretim üyesi olan ve Hacı Kemal'i, İzmir'den öğrencilik yıllarından itibaren tanıyan İrfan Yılmaz anlatıyor:

"Annemle biz aynı apartmanda oturuyoruz. Biz, eşim ve çocuklarımla üstteki dairede kalıyoruz, annem de bir alt kattaki dairede kalıyor. Ankara'da bir toplantımız vardı. Ben sabah erken saatlerde evden sokağa henüz çıkmıştım ki pencereden annem bir şeyler söyledi. Ben de acelem olduğu için biraz da annemle eşim arasında geçen bir olaydan dolayı can sıkıntısıyla anneme biraz sertçe bir şeyler söyledim. Tabii annem üzüldü. Annemi üzdüğüm için pişman olmuş, ben de üzülmüştüm ama üzerinde fazla durmadım.

Ankara'da öğle yemeğinde birkaç arkadaşla birlikte Hacı Kemal Ağabey ile aynı sofraya oturduk. Hacı Kemal Ağabey hiç gündemde olmadığı hâlde anaya saygıdan, ana hakkından bahsetmeye başladı. Sonra "Ah anacığım senin kıymetini bilememişim. Şimdi hayatta olsaydın, gelip ellerini öpseydim, sana güzel hediyeler getirip gönlünü alsaydım. Başımı dizlerine koysam; sen de saçlarımı okşasan, sakallarımı tarasan..." diye çok duygulu sözlerle annesini andı. Annesine karşı yaptığı bazı hatalarından

misaller verdi. Ardından bize, 'Arkadaşlar anneniz sağken kıymetini bilin, onların gönlünü hoş tutun.' diye nasihat etti. Böyle yirmi-yirmi beş dakika bize anaya hürmetten bahsetti.

Ben, Hacı Kemal Ağabey'in o konuşmayı, doğrudan beni ikaz için yaptığını hissettim. Ankara'daki işimiz bitince eve giderken bir çiçek alıp anneme götürdüm. Elini öptüm, özür diledim. 'Ben sana Ankara'ya giderken böyle söyledim, seni üzdüm, ne olur hakkını helal et!' dedim. Annem o söylediklerimi unutmuş bile, ben böyle yapınca çok sevindi, duygulandı. Sonra ona Hacı Kemal Ağabey'in konuşmasından söz ettim. Anacığım 'Hacı Kemal'den Allah razı olsun.' diye ona dua etti."

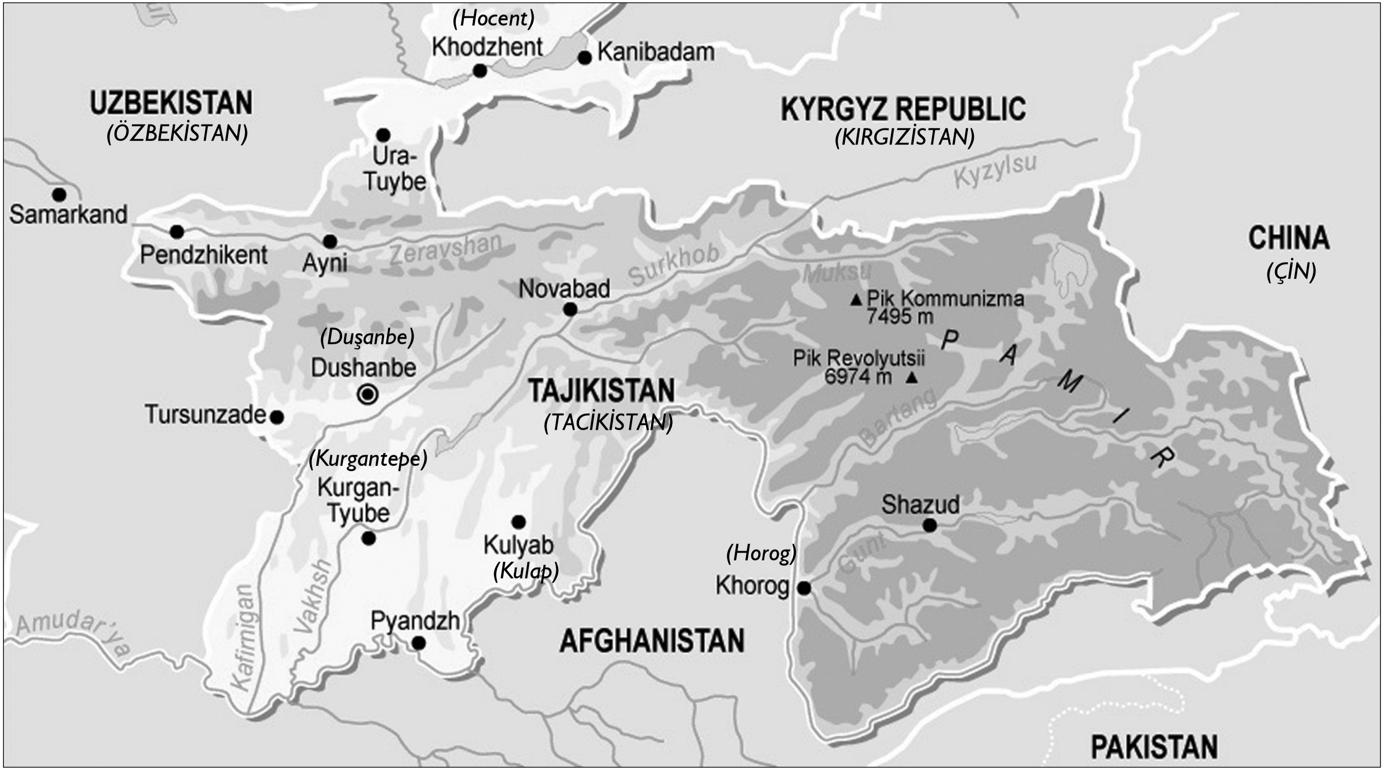
Son hatıra Hacı Kemal'in can dostu Naci Şençekicer'den:

"26 Mayıs 1991 tarihinde İzmir Hisar Camisi'nde Hocaefendi anne-baba hakkı üzerine bir vaaz vermişti. O vaazında Hocaefendi, Kur'an-ı Kerim'de Allah'a kulluktan hemen sonra ana-babaya hürmetten, güzel davranmaktan bahsedildiğini söylemiş ve dinimizin bu hususa verdiği önemi ayetler ve hadislerden, Peygamber Efendimiz ve sahabe-i kiramın hayatından örnekler vererek anlatmıştı. Vaazdan sonra camiden Hacı Kemal'le birlikte çıktık. Hacı Kemal derin bir pişmanlık içinde kendi kendine 'Ah hocam, keşke bunları daha önceden anlatsaydın. Bizde ne ana kaldı ne baba, hepsini kaybettim. Şimdi ben kime gidip ihsanda bulunayım, kimden özür dileyip helallik isteyeyim.' diye hayıflanıyordu."

Bunların üzerine, Ahmet Akdoğan'ın başta aktardığımız sözünü biraz değiştirerek hatırlatmakta yarar var: "Gerçekten onda anaya saygı bir başkadır."

Altıncı Bölüm

BİR DESTANDIR TACİKİSTAN


UZBEKISTAN
(ÖZBEKİSTAN)
(Hocent)
Khodzhent
Kanibadam
KYRGYZ REPUBLIC
(KIRGIZİSTAN)
CHINA
(ÇİN)
Ura-
Tuybe
Kyzylsu
Samarkand
Pendzhikent
Ayni
Zeravshan
Surkhob
Muksu
Novabad
Pik Kommunizma
7495 m
Pik Revolyutsii
6974 m
P A M I R
(Duşanbe)
Dushanbe
Tursunzade
TAJIKISTAN
(TACİKİSTAN)
Bartang
(Kurgantepe)
Kurgan-
Tyube
Shazud
Kulyab
(Kulap)
(Horog)
Khorog
Gunt
Vakhsh
Kafirnigan
Amudar'ya
Pyandzh
AFGHANISTAN
PAKISTAN

BİR DESTANDIR TACİKİSTAN

1989'dan sonra Sovyetler Birliği'nin dağılması üzerine Fethullah Gülen Hocaefendi, ısrarla ve her fırsatta, Türkiye'de bütün kesimlerin takdirini kazanan sevgi okullarını açan hayırsever insanlara, Orta Asya'daki soydaşlarımıza sahip çıkmalarını ve bu sevgi okullarını oralara da taşımalarını tavsiye eder. Çevresinde kendisine inanan ve güvenen herkese, bütün Anadolu insanına, "Orta Asya'ya gidin. Ülkemizde rüştünü ispat etmiş, nice başarılara imza atmış, eğitim alanında model olmuş okullardan oralara da açın. Gidin her türlü riski göze alarak oralarda iş yerleri, fabrikalar açın. Sıkıntılı günlerimizde bize kendileri de yokluk içinde kıvrandıkları hâlde Türkiye'nin bağımsızlığı için maddi-manevi destek olan ata yurdumuza yatırım yapın. O insanlara sahip çıkın!" der. Cami kürsülerinde, özel sohbetlerde sürekli eğitim gönüllülerini, adanmış ruhları Orta Asya'ya gitmeye, ülkemizde başlattıkları güzel hizmetleri oralara da götürmeye teşvik eder.

Bunun üzerine eğitim gönüllüsü alperenlerden oluşan beş-on kişilik bir heyet, ilk olarak 11 Ocak 1990'da Sarp sınır kapısından Orta Asya'ya giriş yapar. Ardından 29 Mayıs 1990 tarihinde daha kalabalık bir heyet, yine Sarp kapısından Gürcistan'a, oradan da ikişerli-üçerli küçük gruplar hâlinde başta Türk Cumhuriyetleri olmak üzere bütün Orta Asya'ya dağılır. Bu ilk giden kafileler çok güzel ama bir o kadar da insanın içini burkan hatıra ve haberlerle Türkiye'ye döner. Gittikleri her yerde halk onları "Türkler gelmiş, Osmanlı'nın torunları

gelmiş." diyerek bağrına basmış, âdeta bayram sevinciyle karşılamış; evlerinin kapılarıyla beraber gönüllerini de sonuna kadar açmıştır. Bu, işin güzel yanıdır ama bir yandan da onların kendi kültürlerinden, manevi değerlerinden ne kadar uzaklaştıklarını görmüşlerdir. Bu da üzücü yanıdır. Kısacası onlar her şeyden önce doğru bilgiye, ışığa muhtaç durumdadırlar. Bu ilk iki kafile daha çok, halktan insanlarla görüşmüş, oralarda neler yapılabileceğini araştırmış, bir nevi nabız yoklaması yapmıştır. Türkiye'de kafası müspet bilimlerle; ruhu ise maneviyatla, güzel ahlakla donatılmış nesiller yetiştiren eğitim kurumlarının, sevgi yuvalarının oralara taşınması elzemdir. Yeni bir hizmet kapısı açılmıştır. Bu aynı zamanda, ana yurttan ata yurda doğru başlayacak mukaddes bir hicret anlamına gelmektedir.

Şimdi sıra, öncelikli olarak Türkî cumhuriyetlere gidip oralarda okul açılması için yetkililerle görüşmeler yapmaya gelmiştir. Bu, aslında hiç de kolay değildir. Çünkü oralarda henüz tam bir devlet düzeni yoktur. Henüz baskı rejiminden kurtulmuş olan bu ülkelerde yetkililer, herkese ve her şeye şüpheyle yaklaşmaktadır. Kısacası bu, zorlu bir görevdir. Peki, bu görevi kim veya kimler üstlenecekti? Bu mukaddes hizmetin elçilik görevi kime, kimlere nasip olacaktı? Eğitim ordusu içinde bu işe talipli nice ışık süvarisi vardı. Ancak onların içinde öyle biri vardı ki ülkenin dört bir yanına açılan eğitim yuvalarının; hak ve hakikati temsil eden nice müessesenin hemen hepsinde doğrudan veya dolaylı emeği vardı. O, nerede bir hayır işi, eğitim hizmeti varsa oraya koşturuyordu. Hayatını hizmete adamıştı. Orta Asya'ya hizmet kapısı açıldığında heyecanından yerinde duramıyor, bir an önce oralara gitmek istiyordu. Ak saçlı, aksakallı bu hizmet eri, Hacı Kemal Erimez'den başkası değildi. Yaşı çoktan altmışı aşmıştı; şekeri, tansiyonu vardı; sık sık kalbi tekliyordu. Yakınları ona, şehitlik arzusuyla Uhud Seferi'ne katılmak isteyen Amr bin Cemuh'a oğullarının dediği gibi "Sen hastasın, yaşlısın;

oralarda perişan olursun, mahvolursun, gitme. Sen görevini fazlasıyla yaptın." diyordu. O ise, "Ben asıl oraya gitmezsem mahvolurum, asıl o zaman ölürüm. Bırakın beni bu hizmet ve hicret sevabından mahrum kalmayayım." diye karşılık veriyordu.

İLK GÖRÜŞMELER

Ölmek Var Durmak Yok

Hacı Kemal, Hocaefendi'nin tavsiye ve temennisi üzerine başta Türkî cumhuriyetler olmak üzere Orta Asya'da yeni yeni bağımsızlığına kavuşan ülkelere, sevgi okulları açma maksadıyla görüşmeler yapmak üzere 1992 yılı mart ayında Sadettin Başer ile birlikte yola çıkar. Bu yolculuk, ülke içinde herkesin takdirini kazanan eğitim hizmetlerinin o ülkelere taşınması adına çok önemlidir. Eğer görüşmeler müspet netice verirse o ülkelerde açılacak sevgi okulları sayesinde hem milletimizin millî ve manevi değerlerini o ülke insanlarına tanıtmak hem de Türkiye ile o ülkeler arasında kalıcı dostluk köprüleri kurmak mümkün olacaktır. Aynı zamanda bu, millî mücadele yıllarında kendileri de sıkıntı ve yokluk içindeyken bize maddi manevi destek olan ata yurdumuza karşı olan vefa borcumuzu ödemek için bir vesile teşkil edecektir.

Gerek Hacı Kemal gerekse Sadettin Başer bu yolculuğun ve üstlendikleri vazifenin nasıl bir anlam taşıdığının farkındadırlar. Büyük ümitlerle ve dualarla çıkılan bu tarihî yolculuğu, Sadettin Başer'den dinleyelim:

"Hocaefendi bizi Kemal Ağabey ile beraber ilk defa Türk okullarını açma teklifini götürmek üzere Orta Asya'ya gönderdi. Azerbaycan'dan başladık. Hacı Ağabey, belki şekerinden belki fıtratından dolayı bazan asabi olabiliyordu. Tabii ben Hacı Ağabey'i daha önceden de iyi tanıdığım için kendimi şartlandırdım. Dövse de sövse de darılmayacaktım. Ben de çocuk değilim yani, o zaman yaşım kırk yedi idi. Onun için dedim: 'Önemli olan bu yolculuğu Hacı Ağabey'in o asabiyet hâline rağmen sağ

salim bitirmektir ve bu iş, tarihî bir yolculuk, büyük bir hizmettir. Onun için ne pahasına olursa olsun Hacı Ağabey'i üzmeyeceğim. Gerekirse çocuk gibi ona hizmet edeceğim. O beni ister bir yere koysun, ister koymasın…' Ben kendimi böyle şartlandırdım."

İlk Durak Azerbaycan

"İlk olarak Azerbaycan'a gittik. Orada her şeyi yiyemiyoruz. O zamanlar her taraf bomboş, hiçbir şey yok, lokanta diye bir şey yok. Et bol ama yememiz mümkün değil, çünkü nasıl kesildiği, ne olduğu belli değil. O zaman yapacak tek şey vardı: Türkiye'den zeytin, peynir, tereyağı, bal gibi yiyecekler getirtip onlarla idare etmek. Onları ben taşıyordum sürekli. Bütün yemeğimiz bu kahvaltılıklardan oluşuyordu çoğu zaman. Bazen çarşıdan pazardan domates, salatalık gibi bir şey bulursak alıyorduk. Ramazan da girdi bu işin içerisine tam bir ay. Ramazan ayında tabii Allah bize tahammül verdi.

Bir gün Hacı Kemal Ağabey dilini gösterdi, bembeyaz. 'Ağabey gitmeyelim bu vaziyette; oturalım, akşam iftar yapalım sonra gideriz.' dedim. 'Oradan Millî Eğitim Bakanı'na telefon ettiriyorsun oğlum!' dedi. 'Ölsem ne olur? Allah böyle bir fırsat verdi. Bir daha ele geçmez, tarihî bir fırsat bu. Cenab-ı Hak şu kadar zaman sonra kapıları açtı, bizi de Allah bu iş için görevlendirdi. İkimiz bu işi takip ediyoruz, vazifeliyiz sanki. Onun için sen hiç aldırma. Allah büyüktür, bir şey olmaz…' dedi. Yürüyoruz, tam yolun ortasında nefesi kesildi, kalbi tuttu. Oruçtan dolayı aç, şekeri var, tansiyonu var. Beti benzi bembeyaz kesildi; sapsarı, bir tuhaf oldu. Herkes bize bakıyor. Dilaltı hapı vardı, çıkardım bir tane koydum dilinin altına. Öldü sanki, ayakta duran cansız bir meta gibiydi. Sonra biraz kendine geldi, ötele döndük.

Kaldığımız oda yedinci katta, asansör de yok. Baktım Kemal Ağabey ikişer ikişer çıkıyor merdivenleri. Önüne geçtim, biraz

da şaka yollu çıkıştım: 'Ağabey bir dakika, sen ne yapıyorsun böyle! Yolda ölüyordun az daha, biraz yavaş yürü, kalbin var!' 'Ya oğlum bir an evvel gidelim, geç kalmayalım. Vakit dar, belki bakana filan gideriz.' dedi. Böyle heyecan fırtınası bir insandı.

Otelde aynı odada yatıyoruz. Yoruluyoruz tabi, değişik bir iklim, değişik bir yer. Problemler var, canımız sıkılıyor, moralimiz bozuluyor bazı şeylere. Gece bir bakıyorum kalkmış, yatağın içerisinde hıçkıra hıçkıra ağlıyor. Ondan sonra diyor: 'Ya Rabbi biz buralara geldik, bizi boş gönderme. Bizim konuşmalarımızı insanların kalplerine, gönüllerine sevdir.' Böyle ağlaya ağlaya dua ediyor."

Hacı Kemal ve Sadettin Başer, ilk olarak Azerbaycan'da millî eğitim yetkilileriyle bu ülkede açılması düşünülen Türk okulları ile ilgili görüşmeler yaparlar. Aslında 1991 yılında bir grup Azeri öğrenci Türkiye'ye gelmiş, yaz döneminde hem Türkiye'yi gezmişler hem de kurs mahiyetinde bir eğitim görmüşlerdir. Azerbaycan, tarihî ve kültürel değerleriyle de Türkiye'ye çok yakın olmasına rağmen Azeri yetkililer, ilk başta okul teklifine sıcak bakmamış, birtakım zorluklar çıkarmışlardır.

Katıkları Peynir Ekmek

Onlar Azerbaycan'da bu görüşmeleri yaparken bir ara Hacı Kemal'le İstanbul'da birlikte eğitim hizmetlerinde bulunan eğitim gönüllüsü Salih Öz'le yolları çakışır. Salih Öz, Hacı Kemal'in damak zevkine ne kadar düşkün olduğunu iyi bilir ama orada onu bir otel odasında peynir ekmek yerken görünce çok üzülür:

"Hacı Ağabey Türkiye'de en iyi lokantada, en iyisinden yemek yerdi. Üsküdar'da Kanaat Lokantası meşhurdu, oraya giderdik. Lokantaya giderken 'Salih Bey tatlı yemeyelim, şekerim var. Ben bir porsiyon bir şey yerim, sonra biraz otururuz, olmaz mı?' derdi. Yemekler biter, bakarım Hacı Ağabey'in gözü tatlıdadır, eyvah yine tatlı isteyecek, huyunu biliyorum. 'Evladım gel buraya

bakayım.' Garson gelir. 'Şu baklavadan getir bakayım.' On tane yer duraklar, biz de tembih ediyoruz, 'Evladım o sakarinli değil mi?' 'Yok Hacı Ağabey.' 'Yok yok sakarinlidir, sen getir.'

Bu yönünü bildiğim için onun Azerbaycan'daki hâli bana çok dokunmuştu. Orada bir otel odası kiralamış. Oraya giderken zeytin, peynir götürmüş. Onları da koymuş oraya. Sordum: 'Hacı Ağabey nedir bunlar?' 'Evladım buranın her şeyi yenmez ki. İşte ekmeği alıyoruz, bunların siyah ekmeklerinden, zeytinim peynirim var benim. Bunlarla idare ediyoruz.' dedi."

Azerbaycan'dan Kırgızistan'a

Gerek Hacı Kemal, gerekse Sadettin Başer bu zorluklara aldırmadan üzerlerine düşen tarihî misyonu hakkıyla eda etmeye çalışırlar. Azerbaycan'dan sonra Kazakistan'a, oradan da Kırgızistan'a geçerler. Bir önceki görüştükleri ülkenin yetkilileri vasıtasıyla bir sonra gidecekleri ülkenin yetkililerine ulaşmaya çalışırlar. Hatta onların gidecekleri ülkenin yetkililerini telefonla aramalarını temin ederler. Böylece gittikleri ülkede hem daha iyi karşılanmaları hem de zaman kazanmaları sağlanmış olur.

Kırgızistan'da dışişleri eğitim sorumlusu Çınara Hanım'a da Azeri asıllı rehberlerinin yardımıyla ulaşırlar.

Görüşmeler çok çetin geçmekte, zaman zaman sıkıntılar yaşanmaktadır. İlk başta Çınara Hanım okul teklifine çok sıcak bakmaz. Hacı Kemal ve Sadettin Başer, maksatlarını olabildiği kadar açık anlatmaya çalışırlar ama onlar, Türkiye'den birilerinin gelip hiçbir karşılık beklemeden oraya okul açacaklarına ihtimal vermez, bu işe şüphe ile yaklaşırlar. Anlatılanlar karşı tarafta çok tesir etmemiştir. Bunun üzerine Hacı Kemal Erimez tercümanı aradan çıkarıp kendisi anlatmaya çalışır. Anlatırken heyecanlanır, bütün vücudu titremeye başlar. Biraz konuşunca kendini tutamayıp dakikalarca ağlar. Onun bu samimi hâli Çınara Hanım'ı çok etkiler. Sonunda kâl dili ile çözülemeyen mesele, hâl dili ile çözüme kovuşur.

Çınara Hanım'ın yumuşaması ve okul teklifini kabul etmesi, Hacı Kemal'i çok memnun eder. Oradan Tacikistan'a gitmek istediklerini söyleyince Çınara Hanım, Tacikistan dışişleri eğitim sorumlusu Abdürreşit Raşidov'un yakın dostu olduğunu ve ona ulaşmaları hususunda kendilerine yardımcı olabileceğini söyler. Onlar da bunu memnuniyetle kabul ederler. Bunun üzerine Çınara Hanım, Raşidov'u telefonla arayarak "Şu anda yanımda Türkiye'den misafirlerim var. Tacikistan'a gelip orada okul açmak hususunda sizinle görüşmek istiyorlar. Yardımcı olursanız sevinirim." tarzında kısa bir görüşme yapar. Kırgızistan'dan ayrılmadan önce Hacı Kemal, Çınara Hanım'ı ısrarla Türkiye'ye davet eder, o da en kısa zamanda bu davete icabet edeceğini bildirir.

Kırgızistan'dan Tacikistan'a

Hacı Kemal ve Sadettin Bey, Kırgızistan'dan gayet memnun bir şekilde ayrılıp Tacikistan'a gitmek üzere yola koyulurlar. Tacikistan'ın başkenti Duşanbe'ye gidip orada millî eğitim yetkilileriyle görüşeceklerdir. Kendilerini Duşanbe Havaalanı'nda Abdürreşit Raşidov'la yardımcısı Bergiyev karşılar. Özbek asıllı olan Raşidov misafirlerini çok iyi ağırlar. Görüşmeler de çok samimi bir havada geçer. Ancak o sıralar Tacikistan'da iç karışıklıklar had safhadadır. Her an bir iç savaş çıkması muhtemeldir. Onun için Raşidov, ilk okulun, Özbek nüfusun yoğun olduğu ve kısmen iç çatışmalardan uzak kalan Tursunzade'de açılmasının uygun olacağını söyler. Tursunzade'nin bir özelliği de Özbekistan sınırına çok yakın olmasıdır. Raşidov, bir iç savaş durumunda onların Özbekistan'a kolayca geçebileceğini de hesaba katmaktadır. Raşidov o günkü görüşmelerin neticesini şöyle özetliyor:

"Maalesef o günlerde başkent Duşanbe çok karışıktı. Bu nedenle biz başkentte okulun açılmasını istemedik. Tursunzade şehir valiliği bize, her türlü ihtiyacımızı karşılamada yardımcı

olacaklarını vadettiler. Okul için bina verildi. Hacı Ata çok sevinmişti."

Hacı Kemal ve Sadettin Beyler de Raşidov'un teklifini uygun bulurlar ve vakit kaybetmeden kendilerine tahsis edilecek okul binasını yerinde görmek üzere Tursunzade'ye gitmek isterler. Raşidov, Tursunzade'deki millî eğitim yetkililerine gerekli talimatı verdikten sonra misafirlerini yolcu eder.

Orada onları karşılama görevi, o sıralar Tursunzade'de bir okulun müdiresi olan Senginay Balteyeva Hanım'a verilir. Senginay Hanım, kendisine haber gelir gelmez bir grup öğrenciyle karşılama töreni için hazırlık yapmaya başlar. Törene katılacak çocuklara saatlerce "Merhaba, hoş geldiniz." gibi Türkçe kelimeleri talim eder. Hacı Kemal ve Sadettin Bey'i, Senginay Hanım başkanlığındaki heyet çok samimi bir şekilde karşılar. Bu tarihî karşılaşmayı Senginay Hanım'dan dinleyelim:

"Hacı Ata ilk defa bize 1992 yılında teşrif buyurdular. Bizim Maarif Bakanlığı tarafından Tursunzade'ye gönderilmişti. O gün onu sabah saat on civarı karşıladık. Daha önce Türklerle hiç muhatap olmadığımız için, bize 'Türkler geliyor!' dendiği zaman, bunların nasıl insanlar olduklarını heyecan ve merakla beklerken, bir baktım ki arabadan yaşlı, nur yüzlü, etrafına nur saçan bir zat indi. Onları ikinci mektep talebeleriyle karşılamaya gitmiştik ama o gece sabaha kadar Türkçe karşılama terimlerini ezberlemiştik. Hacı Ata'nın, 'Hoş geldiniz, Merhaba!' gibi sözleri küçük talebelerin ağzından duyduğunda çok heyecanlandığını, gözlerinin dolduğunu gördük."

Hacı Kemal'i karşılamak için görevlendirilen o şanslı çocuklar içinde, ileride Tursunzade Tacik-Türk Lisesi'nin ilk öğrencilerinden olacak olan İkram Gulyatov da bulunmaktadır. Türk okulundan mezun olduktan sonra yüksek öğrenimini Boğaziçi Üniversitesi'nde yapacak ve Hacı Kemal'in gözde öğrencileri

arasında yerini alacak olan Gulyatov, o günkü duygularını şöyle anlatıyor:

"Annem o okulda matematik-fizik öğretmeniydi. Müdürü, 'Türkler gelecek, sınava hazırlansın oğlun.' demiş. Annem de beni hazırladı. Hacı Kemal Ata'nın ilk ziyaret ettiği okullardan biriydi bizim okul. Çünkü biz karşılamıştık onu. Okula gelmeden önce, bize her gün sabah öğretmenler Türkçe küçük küçük cümleler öğretiyorlardı. Okul müdürü Senginay Hanım'dı. Devamlı öğrettiler: 'Selamünaleyküm, aleyküm selam, hoş geldiniz, sağ ol.' Bu kadar öğrenmiştik. Biz de ilk defa Türk siması görmüştük. Herkes merakla bakıyordu. Hacı Ata'nın bembeyaz sakalı vardı. Kısa beyaz sakallı, takım elbise ve kravatlı şık bir insan. Hem sakallı oluşu hem de modern giyimi etkilemişti bizi. Onlar da çok mutlu olmuşlardı."

Tacikistan'dan Türkmenistan'a

Hacı Kemal ve Sadettin Başer, Tacikistan'daki bu sıcak karşılama ve okulla ilgili müspet gelişmelerden dolayı çok memnun kalırlar. Ancak henüz vazifeleri bitmemiştir. Türkmenistan'a geçip bu ülkenin millî eğitim yetkilileriyle de görüşmek üzere Tacikistan'dan ayrılırlar.

Türkmenistan Millî Eğitim Bakanı onlara ilk başta hiç beklemedikleri bir tepki gösterir. Sadettin Başer'den dinleyelim:

"Türkmenistan'a gittik. Uçağın merdivenlerinde hostes 'Sadettin Başer, Hacı Kemal Erimez!' diye seslendi. Baktık uçağın kapısında siyah bir arabada bir adam bekliyor. Türkmenistan Millî Eğitim Bakan Yardımcısıymış. Gittik bakanlığa, Millî Eğitim Bakanının kendisi bir yere gitmiş, Nur Saof Bayromov diye bir adam karşıladı bizi. O gün kısa bir tanışma faslından sonra otele geçtik. Geç olmuştu. Sabahleyin saat dokuzda bize randevu verdiler. Onlardan dört-beş kişi, bizden Kemal Ağabey ve ben karşılıklı oturduk, konuşuyoruz. Türkçeleri farklı, anlaşılmıyor.

Anlaşılabildiği kadar konuşma oldu. Kemal Ağabey o kadar şey anlattıktan sonra adam kalktı, 'Bir kızıl bayrak gitti, yeni bir kızıl bayrağa ihtiyacımız yok!' dedi. Kemal Ağabey baktım ağlamaya başladı. Onun bu samimi hâlini görünce, 'Tamam tamam açalım okulu, sakin ol.' dedi. Sonra bize 'Ne kadar kalacaksınız?' diye sordu. Bizim hemen Azerbaycan'a gitmemiz lazımdı, bilet almıştık. Türkiye'ye telefon edip arkadaşlarla 'Ne yapalım? Durum böyle böyle.' diye istişare ettik. Onlar da 'Siz Azerbaycan'a dönün, oraya başka arkadaşlar gönderelim.' dediler. Bunun üzerine Türkmenistanlı yetkililere, 'Biz buradan Azerbaycan'a geçeceğiz, ancak Türkiye'den arkadaşlar gelecek, bu konuşmanın devamını onlar getirecek.' dedik. Sonra arkamızdan arkadaşlar geldiler ve protokolü imzaladılar."

Türkiye'ye Dönüş

Hacı Kemal ve Sadettin Beyler Türkmenistan'dan, Millî Eğitim Bakanıyla aradaki pürüzleri gidermek için tekrar Azerbaycan'a, orada gerekli görüşmeler yapıldıktan sonra da Türkiye'ye dönerler. Böylece zorluklarla dolu, bir o kadar da verimli geçen bu tarihî yolculuk noktalanmış olur ama asıl iş bundan sonra başlayacaktır. Onlar gittikleri her ülkede görüştükleri Millî Eğitim yetkililerini Türkiye'ye davet etmişler, nasıl bir eğitim hizmeti vadettiklerini bizzat yerinde örnekleriyle gördükten sonra karar vermelerini istemişlerdir. Nitekim bir süre sonra Orta Asya'dan Türkiye'ye heyetler gelmeye başlar. Gelen heyetleri Türkiye'de en güzel şekilde ağırlama hususunda da büyük gayret sarf ederler. Sadettin Başer anlatıyor:

"Allah, Hocaefendi'den ebediyen razı olsun ama kendi insanımızın, hocamızı anlamaması insanı öyle üzüyor ki ben kahroluyorum. Şu okul meselelerini en iyi bilen adamlardan biriyim. Hacı Kemal Ağabey ile beraberim bu konuda. Çünkü ilk ikimiz gittik, ilk bakanlarla ikimiz görüştük, ilk Türkiye'ye gelen misa-

firleri ikimiz ağırladık. Gecemizi gündüzümüzü seferber ettik, uykumuzu istirahatımızı terk ettik, aman adamları memnun gönderelim ki bizi tekrar davet etsinler diye. Hocaefendi, 'Siz onları buraya davet edin, buraya gelsinler. Burada yapılan eğitim hizmetlerini gördükten sonra sizi davet ederlerse, ağırlığınız olur.' diye bize tavsiyede bulunmuştu. Biz de öyle yaptık, anlattık. Bazıları, 'Bunlar çok güzel şeyler, hemen başlayalım.' dedi. Biz, 'Yok.' dedik, 'Türkiye'ye geleceksiniz, bu anlattıklarımız doğru mu değil mi göreceksiniz, anlattıklarımızın doğruluğuna, geçerliliğine inanırsanız bizi davet edeceksiniz ve biz o zaman tekrar geleceğiz.' Aynen öyle oldu. İnandırıcılığımızla gittik biz oralara ve Allah'ın izniyle süt, kaymak tuttu."

Çizik Yok

Türkiye'ye gelen heyetleri Hacı Kemal bizzat karşılar ve onları memnun etmek için hiçbir fedakârlıktan kaçınmaz. İlk gelen heyetlerden biri Kırgızistan heyetidir. Kırgızistan Millî Eğitim Bakanı Çınara Hanım, yanında birkaç yetkili ile birlikte Türkiye'ye gelmiştir. Hacı Kemal Erimez onları, ülkemizdeki güzide eğitim kurumlarından İstanbul Fatih Koleji'ne götürür. Okulun her tarafını; yatakhaneyi, idare odalarını, laboratuvarları, sınıfları tek tek gezdirir. Harcını gözyaşları ve alın teriyle yoğurduğu bu okulu, misafirlerle dolaşırken okulun açıldığı ilk günlerdeki heyecanı yeniden yaşar. Okulun temizliği, tertip ve düzeni heyetin takdirini toplar. Özellikle sıraların pırıl pırıl olması Bakan'ın dikkatini çeker ve Hacı Kemal'e "Bu sıraları yeni mi aldınız?" diye sorar. O, "Hayır, bu sıralar beş-on yıllık sıralar." deyince Bakan çok şaşırır. "Nasıl olur; bizim okullarda öğrenciler sıraları karalıyor, bıçakla kazıyıp çiziyor, tahrip ediyor. Bu sıralarda ise çizik bile yok." der. Bunun üzerine Hacı Kemal Erimez, bu okullarda öğrenciye sadece bilgi verilmediğini, aynı zamanda güzel ahlak kazandırıldığını, öğretmenlerin öğrencilerine her bakımdan örnek olduğunu anlatır.

Heyet, gezi programını tamamlayıp ülkelerine dönmek üzere havaalanına gider. Tabii Hacı Kemal de uğurlamak için onlarla birliktedir. Artık başta Millî Eğitim Bakanı olmak üzere heyettekiler yapılmak istenen işin ciddiyetine ve kalitesine inanmış, kafalarındaki şüpheler tamamen izale olmuştur. Bir an önce Hacı Kemal ve arkadaşlarının ülkelerine gelip okul açmalarını temenni etmektedirler. Çınara Hanım uçağa binmek üzere Hacı Kemal Erimez'le vedalaşırken bir veda sözü gibi "Hacı Ata, çizik yok." der. Hacı Kemal, memnun ve mütebbessim el sallar ve "Çizik yok." diye cevap verir.

Daha sonra bu söz, Orta Asya'da Hacı Kemal Erimez ile Millî Eğitim yetkilileri arasında bir sembol, bir slogan hâline gelecektir. Hacı Kemal Erimez onlara da sıralarda bir çizik bile olmadığını gösterip bu olayı anlatacak ve sonraları "Çizik var mı?" diye onlara latife yapacak, onlar da "Hayır Hacı Ata, çizik yok." diye cevap vereceklerdir. Bazen de onlar Hacı Kemal Erimez'e soracak, o da onlara aynı cevabı verecektir.

"Çizik yok." sözü, âdeta "İşler yolunda, eğitim mükemmel gidiyor." anlamını taşıyan bir atasözü, bir şifre gibi kullanılacaktır.

Senginay Hanım Türkiye'ye Düşmek Üzere

Kırgızistan'dan sonra diğer Türkî cumhuriyetlerden de Türkiye'ye heyetler gelir gider ama Hacı Kemal'in aklı hep Tacikistan'dadır. Tacikistan'dan ayrılmadan önce Tursunzade'de kendilerini karşılayan Senginay Hanım'a, 1991'de Azerbaycan'dan Fatih Koleji'ne gelen bir öğrencinin annesinin telefonunu vermiştir. O yıllarda Türkiye ile Tacikistan arasında direk görüşme imkânı çok zor olduğu için Azerbaycan üzerinden haberleşiriz diye düşünmüştür. Ancak Türkiye'ye döndükten sonra aradan epey zaman geçmesine rağmen Tacikistan'dan hiçbir haber gelmemiştir. Hacı Kemal de çok uğraşmasına rağmen Tacikistan'la irtibat kuramaz. En sonunda 1992 yılı mayıs ayı-

nın son haftasında Azerbaycan'ı aramaya karar verir. Saatlerce uğraştıktan sonra nihayet Azerbaycan'a bağlanır. Telefonda görüştüğü kişi "Hacı Ata, Senginay Hanım şu anda Moskova üzerinden Türkiye'ye düşmek (inmek) üzere." der.

Hacı Kemal, bu haberi alır almaz apar topar havaalanına gider. Tam havaalanına vardığında Senginay Hanım da havaalanının dış kapısından eşyalarıyla birlikte dışarı çıkar. Havaalanında beklemekten iyice sıkılan Senginay Hanım, neredeyse geri dönmeyi düşünürken karşısında Hacı Kemal'i görünce çok sevinir.

Hacı Kemal, Senginay Hanım'a; İstanbul Fatih ve İzmir Yamanlar liselerini gezdirir. Senginay Hanım; bu okullardaki tertip ve düzene, eğitim kalitesine hayran kalır. Tacikistan'a dönünce Millî Eğitim yetkililerine bu okulların eğitim kalitesini anlatır. Ağustos ayının sonlarına doğru bu sefer aralarında Yurtdışı Eğitim Müdürü Kadir Berdiyef'in de bulunduğu sekiz kişilik üst düzey bir heyet incelemeler yapmak üzere Taşkent üzerinden Türkiye'ye gelir.

Hacı Kemal, bu heyeti de bizzat karşılayıp en güzel şekilde ağırlar. İlk fırsatta onları İzmir Yamanlar Koleji'ne götürür. Okulun her yerini büyük bir heyecanla heyete gösterir; okulda nasıl bir eğitim verildiğini, öğrencilerin nasıl güzel bir terbiye ile yetiştiğini, millî ve milletlerarası bilim olimpiyatlarında nasıl üstün başarılar elde ettiklerini anlatır. Sınıfları, laboratuvarları, kütüphaneyi, spor salonunu, yemekhaneyi, yatakhaneyi, kısacası baştan sona bütün okulu dolaştırır. Heyettekilerin hepsi de okulu hayranlık derecesinde beğenir. Hacı Kemal, heyete, bu okulları aynen Tacikistan'a taşıyabileceği sözünü verir. Onlar da buna çok memnun olurlar. Kadir Berdiyef anlatıyor:

"Hacı Kemal, her seferinde bizleri Türkiye'ye davet ederdi. 1992 yılının ağustos ayında Taşkent üzerinden Türkiye'ye gittik. Hacı Kemal bizi karşıladı ve birlikte İzmir'e gittik. Orada Özel Yamanlar Lisesi'ni gördük ve çok beğendik. Hacı Kemal bu lise-

yi aynen Tacikistan'a taşıyabileceğini söyledi. Biz çok memnun olduk ve ilk defa hemen orada, ben ve Hacı Kemal, Tacik-Türk okulları açma anlaşması yaptık."

Hacı Kemal bu anlaşmadan dolayı çok mutlu olur. Tacikistan heyeti de hem böylesine kaliteli okulların ülkelerinde de açılacağı için hem de Hacı Kemal'in Türkiye'de bulundukları süre içinde kendilerine gösterdiği sıcak ve samimi dostluğu, cömertliği ve inanılmaz güzellikteki misafirperverliğinden dolayı gayet memnun bir şekilde ülkelerine döner.

ÖLÜMÜNE TACİKİSTAN SEVDASI

Önce Tedavi Ol

Hacı Kemal'in Sadettin Bey'le birlikte Tacikistan'ın yanında bütün Türkî cumhuriyetleri dolaştığını, oralarda okullar açılması hususunda görüşmeler yaptığını anlatmıştık. Türkî cumhuriyetlerde o yıllarda sosyal, siyasi ve ekonomik şartlar çok ağır olmakla beraber, en azından bir iç savaş söz konusu değildir. Nitekim o ülkelere Hacı Kemal ve Sadettin Beylerin yaptıkları ilk görüşmelerin ardından başka eğitim gönüllüleri gidip gerekli anlaşmaları yapmış ve okul açma faaliyetleri başlamıştır. Tacikistan iç karışıklıklar yüzünden en sona kalmıştır.

Hacı Kemal, gerek Tacikistan halkının diğerlerine göre daha mazlum ve mağdur olması, gerekse Tacik yetkililerin eğitim hususundaki arzu ve iştiyakları sebebiyle hizmet alanı olarak kendine bu ülkeyi seçmiştir. Tacik heyetiyle Türkiye'de imzalanan anlaşmanın ardından bir an önce Tacikistan'a gidip orada okul açma heyecanı ve arzusu sarmıştır onu. Artık ölüm pahasına da olsa bir an önce Tacikistan'a gidecek ve Türkiye'de herkesin takdirini kazanan eğitim kurumlarının, sevgi okullarının benzerlerini oralarda da açacak; iç savaşın eşiğindeki bu ülkede barış adacıkları inşa edecek, Türkiye ile Tacikistan arasında sağlam ve

kalıcı gönül bağları kuracaktır. Hacı Kemal'in o günlerdeki heyecanını Fethullah Gülen Hocaefendi şöyle anlatıyor:

"... O sarsıntı başlayınca ben zannediyorum bir iki insana 'Bir gidip dolaşıp gelseniz.' dedim. Bu kahramanların içinde Hacı Kemal de vardı. O dönemlerde işte, 65 yaşını aşmıştı ki önemli bir yaştır; ciddi, yüksek seviyede şeker hastalığı vardı. Kalbinin damarları öldürücü derecede kapalı idi. Ameliyatın fayda etmeyeceğini söylerlerdi doktorlar. Tansiyonu da vardı zannediyorum ve gözlerine vurmuştu; serum gözlerini görmez hâle getirmişti. Bir iki defa parmak yarası oldu, parmakları açıldı. Hekimler bir şeker hastasının parmaklarında, ayaklarında yara olmasının ne demek olduğunu bilirler, fakat bütün bunlar o kahramanı hiç sindiremiyordu. Evde onu tutmak çok zordu. Gitti, oraları gezdi gördü, ihtiyacı gördü. Halkın hissiyatını dinledi. Orada da öyle gürül gürül ezan gibi, bir ses hâline gelme düşüncesi, duygusu içinde belirdi."

Hacı Kemal'in kadim dostu Erdoğan Tüzün'ün bu husustaki tespiti de kayda değer:

"Ben altmış yaşındayım şimdi. Bu nedenle onun o yaşlarda kalkıp Tacikistanlara gitmesi benim gözümde büyüyor hakikaten. İnsan bu yaşta hacca gidebilir, yerine göre gezebilir filan ama o şekilde oralara gidip hizmet etmek bir destandır bence. Ufku geniş bir insandı, iş takipçiliği çok iyiydi ama asıl bir vasfı vardı ki hepsinden önemli ve hepsinden daha nadir görülen bir niteliktir: Müthiş fedakârdı. Yani kalkıp o yaşta oralara gitmek, o kadar rahatsızlıkla... Kendisine hizmet edilmesi gereken bir durumdayken onun o hâliyle hizmete koşturması çok büyük bir hadisedir. Ben bir defa rahatsızlanıp geldiğini hatırlıyorum. Şekerden ayaklarında egzama oluşmuştu. Ayaklarının kesilmesi gündeme gelmişti ama o durumda bile bırakın kendisi için şikâyeti; 'Ya şimdi gidemezsem işler aksayacak.' diye hizmet için kendinden şikâyet ediyordu. Yani bu Allah vergisi bir halet, öyle talimle terbiyeyle kazanılacak bir şey değil."

Hacı Kemal, o sıralar aslında ileri derecede kalp hastasıdır ve bir an önce ameliyat olması gerekmektedir ama o bir türlü ameliyat olmaya yanaşmaz. Zaten eskiden beri o, hep doktorlardan çekinir ve ameliyattan kaçar. Belki onu en çok korkutan geçici de olsa yatağa bağlı kalacak olmasıdır. Çünkü Hacı Kemal'e, bırakın günlerce yatağa bağlı yaşamayı; birkaç saat bile aksiyondan, hizmetten uzak kalmak ölümden ağır gelir. Yeri gelmişken bu hususta birkaç hatırayı nakletmekte fayda var. Önce Kadir Tufan'ı dinleyelim:

"Bir gün İstanbul'da Hocaefendi'nin yanına gidiyoruz. Boğaz Köprüsü'ne doğru iniyorum, aşağı yukarı hızım 90-100 kilometre. Kalbi çok sıkıştırmaya başlamıştı son zamanlarda. Doktora gitmekten çok korkardı. Kendi rahatsızlığı ile ilgili Hocaefendi'ye bilgi verilmesinden aşırı derecede rahatsız olurdu. Dedim: 'Hacı Ağabey sıklaşmaya başladı, doktara gidelim.' 'Yok!' dedi. Anjiyo yapılacağını biliyordu, istemiyordu. O zaman ben de 'Seni Hocaefendi'ye söyleyeceğim.' dedim. 'Vay siz ne biçim insansınız! Sen kim oluyorsun! Dur! Sen beni nasıl şikâyet edersin! İneceğim dur!' dedi. 'Durmayacağım.' dedim, 'Atlayacaksan atla.' 'Dur dedim!' diye bağırdı. Hocaefendi'ye hastalığının söylenmesinden çok rahatsız olurdu."

Damadı Dr. Mahmut Akdoğan da Hacı Kemal'i tedavi olması hususunda ikna etmek için çok uğraşır.

"Kayınpeder şeker hastasıydı. Bir defa da yüz felci geçirmişti. Ondan sonra ben yemek konusunda müdahale ettim, dedim ki: 'Fazla yeme artık.' Balçova'daki evde yemek yiyorduk; 'Siz doktorlar adamı açlıktan öldürürsünüz!' dedi. Yemeyi ve yedirmeyi severdi ama sonra o da fren koymasını bildi. Kalp hastalığı sonradan ortaya çıktı. Anjiyosu çekildiğinde ameliyat kararı verildi. Fakat ona İstanbul'dan birileri, 'Ameliyat olmana gerek yok.' dediler. Aslında ameliyat olması gerekiyordu. O adamların

dediklerini dayanak kabul ederek ameliyattan kaçtı. Bir türlü biz ikna edemedik."

Mahmut Bey, kayınpederini ameliyat olmaya razı edemeyince onun yakın arkadaşlarına, "Hocaefendi'ye söyleseniz de kayınpederi ameliyata ikna etse." diye ricada bulunur. Bunun üzerine İzmir'den Hacı Kemal'in kader arkadaşı Yusuf Pekmezci devreye girer:

"Hacı Ağabey'de şeker had safhadaydı. Hatta damadı, 'Hocaefendi'ye söyleseniz, ameliyat olması lazım.' diye ricada bulunmuştu. İstanbul'a gittik, 'Ya Hacı Ağabey ben size bir şey söyleyeceğim ama bağırma. Sen şahsını temsil eden bir kişi değilsin. Sen bu millete mâl olmuş bir şahsiyetsin. Dolayısı ile sen amme malına kötülük ediyorsun. Damadın sana düşman mı arkadaşlar sana düşman mı? Kendin de söylüyorsun kalp sıkıntın var. Ameliyat olman gerekiyor.' dedim. 'Pekmezci bana akıl verme!' dedi. Bunun üzerine, 'Sen akıl dağıtan hazinesin de senin akla ihtiyacın yok mu? Peki, madem beni dinlemiyorsun, ben de Hocaefendi'ye söylerim.' dedim. Bağırmaya başladı bana. Sesi duyunca Hocaefendi oradan çıkıverdi. Ben de anlattım. Hocaefendi 'Söz dinlemiyor ki ne diyeyim.' dedi. Ben oradan kalktım ama hocam ona ısrar etti. O da 'Hocam orada işler var.' demiş. Hocaefendi, 'Ameliyat ol, sonra git. Yalnızsın.' demiş. O da 'Hocam ben gidiyorum. Ben orada zindeleşirim inşallah.' demiş. Ameliyat olmaya yanaşmamış."

Tacikistan'a Yolculuk

Hacı Kemal, bütün bu hastalıklarına ve yetmişe yaklaşan yaşına aldırmadan bir an önce Tacikistan'a gidip Tursunzade'de kendilerine tahsis edilen okulu 1992-1993 eğitim yılına hazır hâle getirmeye kararlıdır. Aslında sıkıntı veya zorluk sadece Hacı Kemal'in hastalıkları ve yaşlılığı değildir. Asıl problem Tacikistan'daki iç karşılıklardır.

Tacikistan, 1991'de SSCB'nin dağılmasının ardından 9 Eylül 1991'de bağımsızlığını ilan eder. Ancak SSCB'nin dağıldığı tarihten itibaren çevredeki dış güçlerin de müdahaleleri neticesinde ülkede iktidar kavgası başlar. 23 Eylül 1991'de iç karışıklardan istifade ederek Tacikistan Komünist Partisi Eski Genel Sekreteri Rahman Nabiyev iktidarı ele geçirir. Ancak muhalif grupların ağır baskıları sonucu ülkede çok partili sisteme geçilir ve 27 Kasım 1991'de cumhurbaşkanlığı seçimi yapılır. Seçimi Rahman Nabiyev kazanır. Muhalifler, seçime hile karıştırıldığı gerekçesiyle sonuca itiraz eder. Nabiyev'i istifaya zorlamak amacıyla önce Duşanbe'de başlayan gösteriler kısa sürede ülke geneline yayılır. Nabiyev, silahlı grupların baskısına daha fazla dayanamaz ve Eylül 1992'de istifasını açıklayarak Hocent şehrine çekilir. Böylece mevcut hükûmet dağılmış olur.

Ülkede tam bir kargaşa yaşanmaktadır. Bunun üzerine 24 Ekim 1992'de Rus askeri, Tacikistan'ın başkenti Duşanbe'ye girer. Cumhurbaşkanlığına tekrar Rahman Nabiyev getirilir. Ardından 1992 yılının sonlarına doğru İmamali Rahmanov'un cumhurbaşkanlığına getirilmesiyle Duşanbe'de kısmen devlet otoritesi sağlanmış olur. Ancak ülke hâlen bir iç savaşın içindedir. Yüz binden fazla insanın ölümüne ve yüz binlerce Tacik vatandaşın ülkesini terk etmesine sebep olan bu korkunç savaş, 27 Haziran 1997'de Moskova'da muhaliflerle hükûmet arasında yapılan anlaşmaya kadar devam edecektir. Bu tarihten sonra da yer yer iç çatışmalar yaşansa da ülke genelinde sükûnet büyük ölçüde sağlanmış olacaktır.

İşte Hacı Kemal ve arkadaşları, âdeta alevleri göklere yükselen azgın bir yangının içinden birkaç can kurtarabilmek için canları pahasına yangının ortasına atılan itfaiye erleri gibi, bu ağır şartları bile bile Tacikistan'a gidecek; belki o gün için kardeş kanının dökülmesine mâni olamasalar bile, ülkenin geleceğini in-

şa edecek barış elçileri ve muhabbet fedailerinin yetişmesi adına önemli hizmetler vereceklerdir.

Zaten Hacı Kemal, Senginay Hanım'ın Mayıs 1992'deki ziyaretinin ardından yanına iki kişi daha alarak Özbekistan üzerinden zorlu bir yolculuktan sonra Tursunzade'ye gitmiş, okulun ihtiyaçlarını tespit edip gerekli görüşmeleri yaptıktan sonra Türkiye'ye dönmüştür. Şimdi Tacikistan'da hizmet verecek Şelale Eğitim Kurumları Genel Müdürü Halil İbrahim Yılmaz ve Tacik yetkililerle yapılacak görüşmelerde tercümanlık yapacak olan Farsça Hocası Ömer Bey'le birlikte eğitim faaliyetlerine hız vermek üzere bu ülkeye gideceklerdir. Bu sefer Hacı Kemal, gidip dönmek değil, orada kalıp ölünceye kadar hizmet etmek niyetiyle yola çıkmıştır. Halil İbrahim Bey anlatıyor:

"İstanbul'da Hacı Ağabey ile tanıştık. İstanbul'dan beraber hazırlığımızı yapıp gelmiştik. Önce biz Bakü'ye indik. Hacı Ağabey, Ömer Bey ve ben; üçümüz beraberdik. Üç gün kadar Bakü'de kaldık, daha sonra Bakü'den bindiğimiz uçak, Aşkabat'a indi kalktı. Biz uçağın içinde bekledik inmeden. Hacı Ağabey yaşlı zaten, sürekli ilaç kullanıyordu ama rahatsızlığını çok hissettirmiyordu. Müthiş bir enerjisi vardı, o yaşta o sıkıntılara katlanıyordu.

Belki bizi bir sürü bilinmezlik ve tehlike bekliyordu. Ancak hiçbirimizde bir telaş ve korku yoktu. Bir yere vazifeli olarak gidiliyorsa Cenâb-ı Hak size hem o bölgeyi sevdiriyor hem orada sekine veriyor. Hatta biz orada, çatışmaların içinde de kaldık fakat Allah öyle bir sekine veriyor ki belki burada çok rahat ortamlarda hissetmediğimiz huzur ve sükûnu orada hissettiğimizi söyleyebilirim.

Duşanbe'ye ilk indiğimizde bir garipti bizi karşılamaları. Sanki kaçırıyorlarmış gibi aldılar bir otele götürdüler. Karşılayanlar bakanlıkta çalışanlardı. Hacı Ağabey'in daha evvelki gidişlerinde tanıştığı resmî kişilerdi. Hacı Ağabey çok çabuk diyalog

kurup anlaşabiliyordu onlarla. Bizden evvel sadece bir iki sefer gidip gelmiş olmasına rağmen o insanlarla yakın dost olmuş. Bize candan davranıyorlardı. Duşanbe'de çatışmalar başlamamıştı henüz, ancak çevrede devam ediyordu, tabii Duşanbe'de de onun stresi vardı bir şekilde. Etrafta silahlı insanlar dolaşıyordu ama Cenab-ı Allah bizi muhafaza etti.

24 Eylül 1992'de biz Duşanbe'ye inmiş olduk. Sonra birkaç gün Duşanbe'de kaldık. Ardından Duşanbe'de karışıklık ihtimali fazla olduğu için Özbekistan sınırında, Özbeklerin yoğunlukta olduğu bir şehir olan Tursunzade'ye geçtik. Orada zaten daha önce görüşülmüş bazı kişilerle. Okul açılmasına karar verilmiş. Orada da biz üç-dört hafta kaldık. Ömer Bey, Hacı Ağabey, ben üçümüz beraber otelde kalıyorduk.

Hacı Ağabeylerin tecrübeleri sayesinde resmî işler yolunda gitti. Tursunzade'de Özbekler yoğun olduğu için bölge insanıyla anlaşmakta da fazla zorluk çekmedik. Özbekçeye çabuk intibak ettik, bir iki hafta içinde en azından meramımızı anlatacak hâle geldik. Zaten oraya gidince biz hemen okulun tamirat işlemlerini başlatmıştık."

Hacı Kemal, artık en sevdiği işe, kendilerine tahsis edilen okulun tamirat ve tadilat işine başlar. Bir taraftan resmî prosedür yerine getirilirken bir taraftan da inşaat işlerini bizzat takip eder.

Yaşasın Geliyoruz

Okul işi zor ve yavaş da olsa ilerlemektedir, ancak Hacı Kemal'in orada sürekli kalacak ve Taciklerle yapacağı görüşmelerde kendisine yardımcı olacak Farsça bilen bir tercümana ihtiyacı vardır. Şimdilik bu hususta Ömer Bey yardımcı olmaktadır ama o, kısa bir süre sonra Türkiye'ye dönmek zorundadır. Yapılan istişareler neticesinde o sıralar Kazakistan'ın Gökçetav şehrindeki Türk okulunda öğretmen olarak bulunan Süleyman Sarıbaş'ın bu vazife için uygun olduğu anlaşılır.

Atatürk Üniversitesi Fars Dili ve Edebiyat Bölümünden mezun olan Süleyman Bey'e Hacı Kemal, Duşanbe'den bir şahsın telefon ve adresiyle birlikte "Acele Tacikistan'a gel!" diye haber gönderir. Süleyman Bey, kendisine haber ulaşır ulaşmaz yola çıkmak için hazırlanır ve çok sıkıntılı, maceralı bir yolculuktan sonra Tursunzade'ye ulaşır. O yıllarda Orta Asya ve Tacikistan'daki eğitim gönüllülerinin hangi şartlarda hizmet verdiklerini göstermesi bakımından Süleyman Bey'in bu yolculuk hikâyesini dinlemekte fayda var:

"1992'de üniversiteyi bitirir bitirmez Kazakistan'a gittim. Kazakistan'da, Gökçetav'daki Türk Lisesi'nde iki ay öğretmenlik yaptım. O dönem içerisinde ekim ayı gibi bir haber aldım. Haber şöyleydi: 'Tacikistan'dan Hacı Kemal Ağabey diye birisi sizi aradı. Acele uçakla mı füzeyle mi bir şeye binip Tacikistan'a gitmeniz gerekiyormuş.' Tabii ben bu olayın ne demek olduğunu bilmediğim için Kazakistan'da başımızda bulunan idarecilere sordum. Onlar da dediler ki: 'Tamam sen gidiyorsun, mecburi istikamet Tacikistan.' O günlerde arkadaşlardan Tacikistan'a geçmeme yardımcı olabilecek kimse yoktu. Onun için beni oradan bir bayanla tanıştırdılar. Taşkent'e bilet nasıl alınır, oraya nasıl gidilir soracağım ama onunla da rahat konuşamıyorum.

Büyük sıkıntımız var tabi. İlk iki ay içerisinde ne Kazakça konuşabiliyoruz ne Rusça. Bazı Kazakça kelimeleri belki anlayabiliyoruz, çok süratli Rusça çalışmakla beraber söyleyebildiğimiz birkaç cümleyi geçmiyor. Neticede Tacikistan'a havayolu olmadığını, kara yoluyla da gitmenin mümkün bulunmadığını, ancak Almaata'dan uçakla Taşkent'e, oradan da trenle Tacikistan'a gidebileceğimizi öğrendik. Bu sefer de Taşkent'e uçak bulamadık, mecburen Semerkant'a bilet aldık. O güne göre doksan beş dolardı Semerkant'a uçuş. Eşyalarımı falan almıştım yanıma. Semerkant'ta telefonla bir arkadaşla irtibat kurduk, daha sonra İstanbul'da beraberdik kendisiyle. Semerkant'a inince bir taksiye bindim

ama gideceğim yeri doğru dürüst tarif edemiyorum. İşte o küçük tariflerle binbir zorlukla evi bulduk. Orada iki gün kaldım. Semerkant'a geldiğim gün, oradaki okulumuzun açıldığı ilk günlerdi. Okulun açıldığı ilk günün gecesinde ben Semerkant'tan ayrıldım.

Semerkant'ta, üniversiteden arkadaşım İsmail Akpınar Bey vardı beni uğurlayanlar arasında. O gün itibariyle 300 sum bilet parası verdik ve Tacikistan'a gitmek üzere trene bindik. Zaten trenden başka araç yoktu; araba gitmiyordu, uçak yoktu. Trenle gitmek zorunda kaldık. Tacikistan iç savaş geçiriyordu o esnada. Eşyalarımı Semerkant'ta bırakmıştım, çünkü eşyalarımla beraber bir bilinmeze doğru gitmek uygun olmayacaktı. Bir çanta aldım yanıma, biraz tebdili kıyafet yaptım.

Böylece yaklaşık on iki saat sürecek olan tren yolculuğumuz başlamış oldu. Özbekistan sınırları içinde bir ara yanıma yaşlı bir kadın oturdu. Bana sıkıntılarından falan bahsetti, dert yandı. Benim yabancı olduğumu bile anlamadı kadın. Özbekçe konuşuyordu. Yaşlı bir kadın dert yanıyor bana, ben de onu dinliyorum. Dinlediğimi görünce o da anlattı da anlattı. Bir şeylerden, sıkıntılarından bahsediyor; tabii ben çoğunu anlamıyorum. O da anlayıp anlamadığımı sormuyor. Sonra ben çıkardım bir Cevşen hediye ettim kendisine. O kadar memnun oldu ki… Cevşen'i alınca, gözleri yaşlarla doldu kadının. Ağladı. 'Sen kimsin?' dedi. 'İstanbul'dan geliyorum.' deyince kadın bir hoş oldu. Ondan sonra, 'Buraya adresini yazar mısın?' dedi. Ben adresimi yazdım. Oradaki insanlarda âdettir, bir hediye vermişseniz mutlaka üzerine isminizi yazdırır, imzanızı attırırlar. Bu arada tren bir istasyonda durdu ve yaşlı kadın, bana tekrar tekrar dua ederek trenden indi.

Baktım diğer yolcular da birer birer iniyor. Ben biletçiye 'Burası Duşanbe mi?' dedim. 'Hayır, burası Duşanbe değil, burası Sariasya.' dedi. Sariasya, Özbekistan'ın Tacikistan'a yakın bir şehri. Dedim: 'Ben Tacikistan'a gidiyorum, sen Tacikistan'a

götüreceğiz diye bindirmedin mi beni?' Adam bir şeyler söyledi. Anladığım kadarıyla bana dedi ki: 'Bir saat sonra yeni bir tren gelecek; o, Tacikistan'a gidiyor, ona biner gidersin.' Orada indim mecburen. Trenden indiğimde, öğlen olmuştu. Geceyi yolda geçirmiştim. Tekrar akşam olmadan varacağım menzile ulaşmam lazım. Çevrede şaşlık yiyenler var. Orada şiş kebaba şaşlık diyorlar. Şaşlık orada çok meşhur, herkes ondan yiyor. Kendi kendime dedim ki Tacikistan'a giden biriyle tanışayım, onunla arkadaş olayım. Gördüğüm herkese, özellikle gençlere soruyorum: 'Tacikistan'a mı?' diyorum, bazıları 'Hayır!' diyor, bazıları 'Niye?' diyor. Bazıları Özbekçe cevap veriyor, anlaşılıyor ki gitmeyecekler. Nihayet Kemal adındaki bir genç, 'Tacikistan mı? Ben Tacikistan'a gidiyorum.' dedi. Hemen ona bir şaşlık ikram ettim. O şaşlık alırken onunla konuştuk. Dedi ki: 'Ben Azeriyim.' Yabancı olduğum anlaşılmasın diye 'Ben de Azerbaycanlıyım.' dedim. Azerbaycanlılar tabii Türkçe konuşuyor, ben de Türkçe konuşuyorum. Fakat Rusça bilmeyişim onun garibine gitti; 'Niçin Rusça bilmiyorsun?' der gibiydi. Orta Asya'da herkes Rusça biliyor. 'Azeriler Rusça bilir, sen Azeri değilsin.' dedi. Bunun üzerine ben dedim 'Türkmenim.' 'Türkmen de değilsin sen.' dedi bana. 'Türkmen'e de benzemiyorsun.' Baktım iyi bir çocuk, sonra 'Türküm.' dedim. Türk olduğumu duyunca çok sevindi, çok hoşuna gitti. Bana yardımcı oldu.

Biz orada konuşurken yaklaşık bir saat geçti ve sonunda tren geldi. Tren geldi ama tıklım tıklım dolu. Kapıları kilitli ve kapıların önünde insanlar var. Çevre dolu, trenin içerisine binmek normalde mümkün değil. 'Kemal!' dedim 'Ne yapacağız?' Dedi ki 'Pencereden gireceğiz.' 'Kemal, girilmez pencereden, içerisi zaten tıkış tıkış. Onun için kapanmış kapılar.' dedim. 'Başka yolumuz yok. O zaman burada bekleyelim.' dedi. 'Tamam öyleyse binelim.' dedik. Kemal pencereden bindi, içeriye girdi ama Kemal'e koltuk vuranlar, yumruk atanlar var. 'Görmüyor musun

boş yer mi var? Nereye biniyorsun?' dercesine Kemal'i sıkıştırdılar. Sonra Kemal benim çantamı istedi, ben de çantayı verdim. Arkasından ben de pencereden binmeye yeltendim ama içeriye ayak basabilmem mümkün değil. Ben trenin penceresinde kaldım. Pencereye oturdum. Hem dışarıyı seyrediyorum hem içeriyi. Kemal'in yol parasını da verdim ben. Bir kişi on rubleydi, iki kişi için yirmi ruble vermiş olduk. Biraz pencerede, biraz içeride olmak üzere iki-üç saat gittik. Tren bir garda durdu. Kemal daha önceki istasyonlardan birinde inmişti. Baktım durduğumuz garda Duşanbe yazısını fark ettim, artık Rus yazılarını okuyabildiğim için Duşanbe'de olduğumuzu anladım ve trenden indim. Sonunda Duşanbe'ye ulaşmıştım.

Şuuraltımda Duşanbe'nin çok karışık olduğu, etrafta silahlı adamların dolaştığı ve tekin bir yer olamadığı bilgisi var. Orada kimseyle konuşmamaya dikkat ediyorum, yabancı olduğum anlaşılmasın diye. Arkadaşlar uyarmışlardı, 'Sizi dolar olarak görebilirler, değişik olaylar olabilir.' diye. Gardan çıktım, şehir içine doğru bir daire çizip tekrar gara girdim. Anormal bir şey yok, benim arkamda dolaşan da yok; herkes işinde gücünde. Garda polisler var, bir şey olursa o polislere sığınacağım. Biraz cesaret gelince şehre daldım. Sokakta bir taksiciyi gözüme kestirdim; kelli felli, kısa boylu, temiz simalı bir adam. Yanına gittim, elimdeki adresi gösterdim. Bu arada çok temkinliyim tabii. Tanımadığım bilmediğim bir ülkedeyim.

Taksicinin adı Tahir'di. Benim pratikte çok iyi olmasa bile Farsçam var tabi. En iyi bildiğim cümleleri kullanarak derdimi ifade etmeye çalıştım. Taksici benim yabancı olduğumu hemen anladı. Efendi bir adamdı, adresi çok aradık ama bulamadık. Sonra bana verilen telefon numaralarını aramaya başladık. Telefonlara cevap veren yok. Sonunda telefonlardan bir tanesine çıkan oldu ve ondan adres aldık. Epey uzun bir zamandan sonra

adresi bulduk. Meğer indiğim tren garının dibindeymiş aradığımız adres, döndük dolaştık oraya geldik.

Hacı Ağabey daha önceden Türkiye'ye sekiz kişilik bir heyet getirmiş. Bana o sekiz kişilik heyetin içerisinde bulunan şahıslardan birinin evini adres olarak vermiş. O gece onun evinde kaldım. Bana birileri 'Hoş geldiniz.' dedi. Ben salona oturdum. Herkesin yanında çantası vardı, bir sürü çantalı genç. Ben önce kendi kendime dedim ki: 'Herhâlde burası, burada açılan dershanelerden birisi. Arkadaşlar daha önce gelmiş açmış ama buradakilerin hepsi Tacik.' Ben nasıl bir yerde olduğumu anlamaya çalışırken, bir baktım önceden gelenler çantalarını alıp gidiyor. Kimisi yeni geliyor, gelenlere 'Hoş geldiniz.' falan diyoruz ama hiç kimse bana bir şey sormuyor. Neyse bekledim ben, akşam oldu. Akşam saatlerinde saçları gayet uzun birisi içeriye girdi ve dedi ki: 'Bekleyenler hazır mı?' Herkes ayağa kalktı, ben de ayağa kalktım tabi. Adam herkesle tanıştı tek tek. Her biri bir şehirden gelmiş, onlara niçin geldiklerini sordu.

Böylece herkesle tanıştı, sıra bana geldi. Ben de kendimi Türkçe olarak tanıttım. 'Türkiye'den geldim.' dedim… O da bana anladığım kadarıyla Tacikçe, 'Bu falan şehirden geliyor, şu Tacikistan'ın filan bölgesinden geliyor, o da Özbekistan'dan geliyor. Bunları anladık da Türkiye ile ne bağlantımız var bizim, kardeşim nedir bu böyle? Ne işimiz var Türkiye ile?' anlamında bir şeyler söyledi. Ben 'Hacı Kemal Ağabey…' deyince adam anladı meseleyi. 'Tamam.' dedi. 'Hacı Ağabey sana bu adresi vermiş.' O akşam gittik telefon açmaya, Hacı Ağabey'e ulaşamadık.

O adam zannediyorum Tacikistan'ın o karışık döneminde mücadele eden gruplardan biriyle bağlantısı olan bir şahıstı. Öyle bir şahıs olabilir. Daha sonra da bizim çözemediğimiz bir meseledir bu. O adamla zaten ilişkilerimiz çok devam etmedi.

Ertesi gün sabahleyin adam beni Millî Eğitim Bakanlığı'na kadar getirdi. Bakanlığı bana gösterdi ve dedi ki: 'Bende kaldığını söyleme. Bakanlıktan sorarlarsa kesinlikle benim adımı ver-

me, yeni geldiğini söyle. Hatta gerekirse otelde kaldığını söyle. Orada Berdiyev diye birisi var, onunla görüş. O, seni Hacı Ağabey ile buluşturur.' dedi. Ben bakanlığa tek başıma gittim ve o adamın ismini verdiği şahısla tanıştım. Adamın yanında benim Üniversiteden hocam olan Ömer Bey de vardı. Ömer Hocamla orada karşılaşmak benim için çok hoş bir sürpriz oldu. Daha sonra bakanlık yetkilileriyle de görüştükten sonra Ömer Bey ile beraber Tursunzade'ye gittik. Tursunzade Şirkent Oteli'nde Hacı Ağabey ile buluştuk. Hacı Ağabey'le tanışmamız bir otel odasında gerçekleşmiş oldu. Ona başımdan geçenleri anlattım başından sonuna kadar. Hacı Ağabey çok sevindi, çok memnun oldu. Ellerini iki yana açıp havaya kaldırarak 'Yaşasın geliyoruz!' dedi."

Oğlum Kaçıyor muyuz?

Hacı Kemal, Süleyman Bey'in gelişine çok sevinir. Bir süre sonra Ömer Bey, Türkiye'ye döner. Tursunzade'de Hacı Kemal, Halil İbrahim Bey ve Süleyman Bey kalır. Bu üç yiğit insan, her türlü zorluğa göğüs gererek okulu eğitime hazır hâle getirmeye çalışır. Ancak bütün ülkeye yayılan çatışmalar, sonunda Tursunzade'ye de sıçramıştır. Bunun üzerine Duşanbe'den Abdürreşit Raşidov, Hacı Kemal'e "Hacı Ata, Tursunzade'de durum kötüye gidiyor. Biz bu şartlarda sizin can güvenliğinizi sağlayamayız. Lütfen ortalık sakinleşinceye kadar ülkeyi terk edin!" diye haber gönderir. Hacı Kemal, "Öleceksek burada ölelim!" diye Tursunzade'den ayrılmak istemez. Ancak durum gerçekten vahimdir. Zaten işçiler ölüm korkusundan işi bırakmıştır. Raşidov'un ısrarı üzerine Özbekistan'a geçmeye karar verilir.

Süleyman Bey anlatıyor:

"Tacikistan'ın çok sıkıntılı günleriydi. Biz hem etrafı tanımaya hem de bize bakan her insanla bir tebessümle de olsa ilişki kurmaya çalışıyoruz. Fakat insanlar huzursuz, bütün insanlar şehirden kaçıyor. İlk günlerimiz biraz çevreyi tanımakla geçti.

İlk ay daha dolmamıştı ki bize Türkiye'den okul için Özbekistan kanalıyla otuz bin dolar kadar yardım parası geldi. Para bize ulaştı ama o paranın ulaştığını mafya da haber aldı. Bunun üzerine Hacı Ağabey çok korktu. Hep birlikte otelde kalıyorduk. Mafyanın paradan haberdar olduğunu öğrenince telaşla otele geldi. Orada daha önce bize yardımcı olan şahıslara 'Bizde okula ait para var ve mafya bunu biliyor. Lütfen bize yardımcı olun, daha güvenli bir yer bulun, orada kalalım.' dedik. Onlar da 'Biz de şu anda sıkışık vaziyetteyiz, şartlarımız zayıf, size yardımcı olamayız.' dediler. Çünkü onlar da korktular. Hak veriyoruz tabii onlara. O gece sabaha kadar nöbet tuttuk. Hatta bıçakları çıkardık kapının önüne, bir şey olursa diye... Allah'a şükür bir şey olmadı.

Sabahleyin erkenden, ilk günlerden itibaren Tursunzade'deki eğitim hizmetlerinde bize yardımcı olan Özbek asıllı Tacik vatandaşı Sefer Ali Mansurof'un taksisiyle yanımızdaki paralarla beraber, arabaların geçirilmediği Özbekistan sınırına geldik. Özbekistan'a geçeceğiz, fakat bizi sınırda üç saat beklettiler. Benim elimde bir tane kamera vardı, el kamerasıydı. O kamerayla o görüntüleri çeksek bütün dünya basınına iletilebilir görüntülerdi. Fakat Hacı Ağabey, 'Çekme. Bu çok büyük sıkıntı oluşturabilir.' dedi. Yani bunu çekmemiz hemen fark edilirdi. Bütün insanlar bohçalarını sırtına almış; çocuklar, gençler, ihtiyarlar herkes Özbekistan tarafına kaçıyordu. Elde değil, geceleyin yaşanan olayların ardından insanlar akın akın Özbekistan tarafına geçiyorlar. İnsanlar, sırtlarına eşyaları yüklemiş, ağlayarak, feryat ederek gidiyordu. Çok acayip bir tablo; iki tarafa doğru tanklar çevrilmiş, askerler gerilimde ve insanlar tankların arasından geçiyorlar, günün ışımasıyla beraber...

Sefer Ali Mansurof, tıkanıkları açıcı bir adam. Hiç kimsenin geçiremediği sınırdan bizi geçirdi. Yabancı olduğumuz için

normalde geçirmezlerdi bizi üzerimizdeki eşyalarla… Üstelik her birimizin belinde onar bin dolar vardı. Hacı Ağabey, yola çıkmadan önce bellerimize kemer yaptırdı, üstü fermuarla kapalı; o kemerin içerisine paraları dizdik ve o paralarla sınırı geçtik.

Orada beklerken Sariasya şehrinden kalkacak uçağı kaçırmıştık. Ondan dolayı sınırı geçince Tirmiz'deki uçağa yetişmek için hemen bir taksi tuttuk ve yola koyulduk. Hacı Ağabey ağladı yolda ve dedi ki: 'Oğlum kaçıyor muyuz?' Ben çok etkilendim onun böyle ağlamasından. Öylesine derin algılıyordu ki meseleyi… Tabii bizim yaşımız genç, olayları o gün için tam çözemiyoruz. Fakat Hacı Ağabey'in ağlaması bizi biraz kendimize getiriyor. 'Ya bu olay kaçma meselesi filan değil.' gibi yorumluyoruz ama onun ağlamasıyla biraz daha olayı derin düşünebiliyoruz. 'Hacı Ağabey kaçmak değil ki bu, tekrar döneceğiz Allah'ın izniyle. Öğrencileri tanıdık belli oranda…' filan dedim, biraz teskin oldu. Kendisinin dışında birisinin bu gidişin, kaçmak olmadığını söylemesi biraz onu huzura kavuşturdu…

Taksi şoförü acemiydi, üstelik araba kendisinin olmadığı için çok süratli kullanıyordu arabayı. Ben en az on defa yavaş gitmesini söyledim adama, fakat söz dinletemedim. Bir ara durduk, Hacı Ağabey biraz sadaka verdi durduğumuz yerde, üzüm falan aldık. Tekrar bindik. Adam yine sözümüzü dinlemedi ve aynı hızla yola devam etti.

Yolda bir kaza atlattık, Hacı Ağabey ön tarafta oturuyordu. Sağ taraftan çıkan bir kamyon kontrolsüz bir şekilde yola girdi ve biz de tam gaz gidiyorduk, tam onun bulunduğu taraftaki kapıya kamyonun tamponu vurdu. Araba yalpa yaptı, epeyce sendeledi, kazayı Allah'ın izniyle hafif atlattık. Yalnız arabada maddi hasar meydana gelmişti, Hacı Ağabey o masrafı cebinden karşıladı.

Biz o vaziyette yolumuza devam ettik ve nihayet Tirmiz Havaalanı'na uçağın kalkmasına on beş dakika kala ulaştık, fakat hiçbir havaalanı yetkilisi yerinde değil. Sağda solda gördüğümüz

adamlara soruyoruz; 'Bilet yok. Uçak kalktı.' diyorlar. Dedik: 'Uçak kalkmadı, kalkmamış olması lazım.' Yanımızdaki adam da bize yardımcı olmaya çalışıyor. Biz orada yarım saat bekledik. Belki on beş-yirmi dakika sonra bir uçak kalktı gitti ve biz o gün Taşkent'e uçamadık. Hacı Ağabey çok üzüldü buna. Oradan bir Afgan oteline geçtik, bir gece bu otelde kaldık. Tabii bizi arasalar bile üzerimizde bir şey bulamayacaklar. Hatta birisi peşimize takılmıştı, yardımcı olayım diye. 'Sizi evimde misafir edebilirim…' dedi. Hacı Ağabey ona hiç güvenmedi. Belki iyi niyetli birisiydi ama Hacı Ağabey tedbirli olmayı tercih etti. İki kişilik odada üç kişi kaldık. Ertesi gün oradan Taşkent'e uçtuk."

Bu üç fedakâr insan, sonunda sağ salim Taşkent'e ulaşır. Hacı Kemal, oradan Türkiye'ye geçer. Halil İbrahim ve Süleyman Beyler ise Taşkent'teki Türk okulunda misafir olur ve Tacikistan'dan gelecek "Artık şartlar müsait, dönebilirsiniz." haberini dört gözle beklemeye başlarlar. Onlar Taşkent'teyken, Tursunzade'de açılacak olan okulda öğretmen olarak görev yapmak üzere Sahir Sabankaya adındaki bir eğitim gönüllüsü daha onlara katılır. Yine üç kişi olmuşlardır. Bu üç fedakâr eğitim gönüllüsünün bedenleri Taşkent'tedir ama akılları ve yürekleri hep Tursunzade'dedir. Taşkent'e geldiklerinden on bir gün sonra Duşanbe'den beklenen haber ulaşır. Raşidov "Şu an Tursunzade sakindir, gelebilirsiniz." der. Onlar da hemen hazırlanıp yola çıkarlar. Tacikistan sınırına yaklaştıklarında ortalığın hiç de sakin olmadığını anlarlar ama onların tekrar geri dönmeye niyeti yoktur. Tursunzade'ye geçiş hikâyesini de Halil İbrahim Bey'den dinleyelim:

"Taşkent'te okulda beklerken iş de olmadığı için sıkılıyorduk. Tabii bir de Tursunzade'de açılmayı bekleyen bir okulumuz vardı. Telefon ettik. Dedik: 'Nasıl, ortalık tinçlik mi, sükûnetli mi?' 'Tinçlik, gelin!' dediler. Biz de yola çıktık. Sınıra geldiğimizde vaziyetin hiç de söylendiği gibi 'tinçlik' olmadığını anlamıştık.

Herkes Özbekistan'a kaçıyordu, ortalık ana baba günü gibiydi. Kadınlar, çoluk çocuk, herkes Özbekistan'a kaçıyordu. Çok kalabalıktı. Hatta bizi içeri almadılar. Sabah saatlerinde sınıra gelmiştik. Öğleye kadar orada bizi beklettiler ama içeri almadılar.

Bizim Tursunzade'de açacağımız okulla aynı bahçe içinde bulunan ve İnternat diye anılan yatılı devlet okulunun müdiresi Ziver Hanım'ın oğulları vardı. Sancar adındaki oğlu önemli bir devlet dairesinde çalışıyordu. İlk gittiğimizde onlarla tanışmıştık. Hatta Ziver Apa kendi oturdukları binada boşalan bir daireyi bize ayarlamıştı. Hemen onların kaldıkları dairenin karşısındaydı. O daireyi satın almış ve onlarla kapı komşu olmuştuk. Onun için oğullarıyla da çok sıcak ilişkilerimiz vardı. Orada Sancar'ı gördük. Yanında bir iki kişi daha vardı. Onların yardımıyla Tacikistan'a geçebildik. Eğer onlar olmasaydı bizi sınırdan içeri almazlardı.

Biz eve geldik, ikindi ezanı ile bizim orada çatışmalar başladı. Silah seslerini çok rahat duyuyoruz. Tabii diğer şehirler kadar şiddetli olmasa da bu çatışmalar bir aya yakın sürdü. Çatışmalar sürerken bir ara imkânını bulup Taşkent'e telefon ettik. O sırada Taşkent'te Hacı Ağabeyler vardı. Biz Naci Ağabey ile görüştük. 'Ne yapalım?' dedik. Zaten çıkma imkânı da belki olmayacaktı. Arkadaşlarla istişare etmiştik. Burada bekleyelim denildi, istişare neticesinde. Naci Ağabey de 'Bekleyin.' dedi. Bu şekilde bekledik. Bu arada okul inşaatı da bir şekilde devam ediyordu. İşçiler çalışıyordu. Biz arada fırsat bulursak okula gidip onlara nezaret ediyorduk ama daha çok evde oturuyorduk. İki ay kadar evde kaldık. Bir taraftan da tamirat devam ediyordu."

Bu İş Olacak

Halil İbrahim Bey ve iki arkadaşı o ağır şartlar altında okulun tamirat işlerini yürütmeye çalışırlar, ancak savaş yüzünden işler çok yavaş gitmektedir. 26 Kasım 1992'de ülkede umumi sulh ilan edilir. Ancak birkaç gün sonra bunun lafta kaldığı anlaşılır. Yine

silahlar konuşmaya başlar. Üç eğitim gönüllüsü, Özbekistan'dan geldikten sonra geçen bir buçuk-iki aylık sürenin çoğunu evde bekleyerek geçirirler. Çünkü dışarıda can güvenliği yoktur.

26 Aralık 1992'de Türkiye'den Tacikistan'a dönen Hacı Kemal, işlerin yavaş gitmesine çok üzülür. Okul inşaatını yürüten ustalar can güvenliği olmadığı için bazen iki hafta, üç hafta işe gelmez. Gerçekten de sokaklar o kadar tehlikelidir ki bazen bir gün önce okulda çalışan işçinin ertesi gün öldüğü haberi gelir. 28 Aralık Pazartesi günü okulun karşısındaki bir mahalleyi silahlı bir grup, ateşe verir, birçok insanı da öldürüp gider.

Hacı Kemal, gerek okul inşaatının yavaş yürümesine gerekse gözlerinin önünde yok yere insanların öldürülmesine çok üzülür. Bu yüzden sık sık kalbi sıkışır, tansiyonu ve şekeri yükselir. Senginay Hanım, Hacı Kemal'i bu vaziyette görünce ona savaş bitinceye kadar Türkiye'ye gitmesini tavsiye eder fakat o, bunu kabul etmez.

Süleyman Bey, o sıkıntılı günlerde Hacı Kemal'in bir nebze olsun moralini yükseltmenin bir yolunu bulur:

"Hacı Ağabey'in öğrenciye alaka gösterilmesine karşı bir hayranlığı vardı. Ben bunu fark ettim. Benim de öğrenciye karşı olan bir alakam vardı. Okulumuzun tamiratı devam ederken kimsesizler okulu olan İnternat'tan bizim yanımıza gelen Rus çocuklarına Hacı Ağabey yokken Türkçe bazı şeyler öğretmiştim. Mesela neyi öğretmiştim: 'Bu ne?', 'El.'; 'Bu ne?', 'Göz.', 'Bu ne?', 'Kaş'... Mesela 'Adın ne?' gibi şeyler... Bir Rus çocuğa bunları öğrettim, ezberlettirdim ama Hacı Ağabey'in bunlardan haberi yok. Tabii inşaat ve saire, onun canını sıkan bir sürü olay var. İnşaat ustalarına kızıp duruyor, doğru dürüst çalışmıyorlar, bir yerden bir şeyi kaldırıp iş yapmaya üşeniyorlar. Zaten savaş var diye gelmiyor işçiler, onları toplayıncaya kadar akla karayı seçiyoruz.

Bir gün onun yine böyle çok yoğun ve yorgun olduğu bir zamanda 'Hacı Ağabey, şu çocuğu bir dinler misin?' dedim.

O çok umursamadı, oralı olmadı, 'Niye hocam?' dedi. 'Hacı Ağabey bak bu çocuk Türkçe öğrenmiş. Mesela sorun; elini, ağzını, gözünü, kulağını, dilini, damağını sorun.' dedim Hacı Ağabey, 'Bu ne?' diyor, çocuk söylüyor. Hacı Ağabey, 'Ağzın nerede?' diyor, çocuk söylüyor… Şöyle bana baktı 'Hoca sen ne yaptın bunlara? Ya bu iş olacak, biz bunlara bir şey öğreteceğiz o zaman.' dedi. 'Öğretiyoruz Ağabey, bak bu bile öğrendi öğreneceğini. Kimsesiz, anne babası yok, belki anne babası belli bile değil ama öğrendi işte…' dedim. Bu olay onu ümitlendirdi; aşkla şevkle gerildi, heyecanlandı. Daha sonra nerden nereye geldiğimizi anlatmak için yer yer bu olayı hatırlattı konuşmalarında."

Küçük Bir Yüreğin Duası

Evet, bu iş olacak; bu okul her türlü zorluğa, imkânsızlığa rağmen açılacaktı. Çünkü dünyanın her tarafında olduğu gibi Tacikistan'da insanların; hele hele henüz kinle, nefretle kirlenmemiş çocukların, genç ve körpe dimağların bu sevgi okullarına şiddetle ihtiyacı vardı. Onlar için bu okullar, güvenle sığınabilecekleri birer barış limanı; insan olmanın onurunu iliklerine kadar hissedebilecekleri birer ilim, irfan ve şefkat yuvaları olacaktı. Özellikle ülkede acımasız ve anlamsız bir iç savaşın yaşandığı bir dönemde, küçük de olsa barışın, kardeşliğin hâkim olduğu güzel mekânlar mutlaka olmalı; Anadolu'da yeşeren ve Mevlânaların, Yunusların temsil ettiği "Yaradılanı Yaradan'dan ötürü sevme" anlayışı en azından körpe dimağlara, pırıl pırıl yüreklere nakış nakış işlenmeliydi. Tacikistan'ın aydınlık bir geleceğe umutla bakması için bu, çok önemliydi. Böyle bir ortam, aslında ülkesini seven bütün temiz vicdanların ortak arzusuydu. Bunun nasıl olacağını bilen yoktu belki ama mutlaka Tacikistan'ın geleceği adına genç nesillere sahip çıkılmalıydı. Yetmiş yıllık esaret hayatından yeni kurtulan, ancak bu sefer de kendini bir iç savaşın

ortasında bulan ülkede, yediden yetmişe aklı eren herkesin sessiz çığlığı buydu. Bu çığlığı küçücük yüreğinde taşıyanlardan biri de Bahadır'dı.

Hacı Kemal ve Sadettin Başer'in, Orta Asya steplerinde; çok defa dillerini, örf ve âdetlerini bilmedikleri insanlara, sevgi okullarını anlatmak için kıvrandıkları sıralar Bahadır; henüz ilköğretimini tamamlamış 13-14 yaşlarında bir çocuktur. Yaşça küçüktür ama yüreğinde taşıdığı idealleri, hayalleri büyüktür. Şimdi önünde lise eğitimi için iki alternatif vardır: Birincisi meslek lisesi, ikincisi medrese. Meslek lisesine gittiği takdirde, bir meslek sahibi olabilecek, ancak orada manevi duygularını inkişaf ettirme imkânı bulamayacaktır. Medreseye giderse orada dinî bir eğitim alacak ama bu sefer de hem modern dünyanın gerisinde kalacak hem de iyi bir meslek edinmesi zor olacaktır. Bu ikilem, küçük Bahadır'la birlikte anne babası için de ciddi bir problem teşkil etmekte ve hep birlikte bir çıkış yolu aramaktadırlar. Bahadır anlatıyor:

"1991'de 9. sınıfta okuyordum. Bir belirsizlik vardı o yıllarda. Kimin ne yapacağı ne olacağı belli değil. Rusya'nın çökeceği söylentileri endişelere sevk ediyordu insanları. Her şey vardı ama standarttı. Zengin fakir olmasın da herkeste her şey aynı olsun anlayışı vardı. Ben 10. sınıfa gideceğim zaman, medreseye de gidebilirdim hatta ayrılıp okuldan medrese eğitimine devam etmeyi düşünüyordum ama burayı bitirince ne yapacağız, ne olcağız? İkinci bir alternatif de meslek liseleri idi bizim için. Ya mühendis olarak ya işçi olarak çalışacaksın. Sovyetler Birliği dağılmak üzere bu aralar. Dine karşı açlık, insanlara medreseyi cazip kılıyordu. Bu alaka bütün gençlerde hatta küçük çocuklarda bile vardı. Anne babalar da bunu teşvik ediyordu çünkü kendileri dinlerini yaşayamamıştı. Oradaki insanlar dini yaşamaya çalışıyorlar ama İslam dinine vâkıf değiller. Çok seviyorlar, saygı duyuyorlar ama cahilce her şey.

Neyse tam bu zamanlarda tercih yapacağım. Medreseyi seçip Özbekistan'a gitmek, eğitimime orada devam etmek cazip geliyordu bana. Annem de babam da öğretmen benim. Annem matematik, babam kimya öğretmeni. Onlar daha akıllıca düşünmeye çalışıyorlar ve benim meslek lisesine gitmemi arzuluyorlardı. Babam, 'Sen dinî eğitimde ne kadar mesafe katetsen de tek kanatlı kuşa benzersin.' derdi. Çok konuştuk. Ben ısrar ediyorum 'Medrese olacak.' diye. Babam diyor 'Meslek Lisesi.' O zaman bende safça bir duygu belirdi. 'Allah yolunda hizmet edeceğim; kimse beni bu yoldan koparamaz, babam çok ısrar eder, beni hayallerimden vazgeçirmeye çalışırsa bisikletle köprüye gider, –bir nehir var, dibinde kayalar var büyük büyük, suları dehşetlidir– gelir kendimi atarım buradan.' diye düşündüm. Şimdi basit geliyor tabii bana bu düşünce. Türk okulunun açılması rahmet oldu bana. Babam geldi bir gün, 'Türkler gelmiş.' dedi. Biz bilmiyoruz tabi, tarih derslerimizde de bahsedilmedi ki hiç. Kimdir Türkler, nasıl insanlardır? Belki o zaman insanların samimiyetinden babam geldi dedi: 'Hem dini öğretiyorlar hem de fen ilimlerini öğretiyorlar.' Ben 'Ne zaman gelmişler?' diye sordum. 'Tamam, araştıralım.' diye karar verdik babamla. O sıralar Tacikistan'da iç savaş başladı başlayacak durumda. Komünizm de yıkılmak üzere. İnsanlar devamlı ülke dışına kaçıyor."

O günlerde Bahadır gibi nice gencin ve onlar için endişe duyan nice anne babanın yüreğinden yükselen bu sessiz çığlıklar, Hacı Kemal ve onun gibi adanmış ruhların gözyaşlarıyla yaptıkları dualara karışır. Onun için savaşa rağmen Allah'ın izni ve inayetiyle bu ülkede sevgi okulları açılacaktır. Bu okullarda Bahadır ve ailesinin umduğu gibi dinî eğitim verilmeyecektir belki ama Türk eğitimcilerin örnek davranışları sayesinde Tacik gençler; sevgi, kardeşlik, büyüklere saygı, vatan ve millet sevgisi gibi birçok güzel duygu ve düşünceyi duyup öğreneceklerdir.

ACI HABER

Takvimler 2 Ocak 1993 Cumartesi gününü göstermektedir. Bütün zorluklara rağmen okulun tamirat ve tadilat işleri büyük ölçüde tamamlanmış, bina hemen hemen eğitime hazır hâle getirilmiştir. Hacı Kemal, birinci kattan itibaren okulun koridorlarını, idare odalarını, sınıfları tek tek dolaşıp eksik bir şey var mı diye kontrol etmektedir. Bu esnada telaşla biri gelir, "Hacı Ağabey Türkiye'den telefon etmişler, Hacı Anne'nin durumu ağırmış, acele İstanbul'a gitmen gerekiyormuş." der. Hacı Kemal bir anda şok olur. Öylece hiçbir şey söylemeden bir süre kalır.

Aslında Hacı Kemal'in vefakâr ve çilekeş eşi Adviye Hanımefendi bir gün önce vefat etmiştir, ancak o günün şartlarında yakınları Hacı Kemal'e ilk gün ulaşamamışlar, bunun üzerine Taşkent Özbek-Türk Lisesi'ni arayıp oradaki eğitim gönüllülerinden yardım istemişlerdir. Onlar da Hacı Kemal'i, vefalı eşinin cenazesine yetiştirebilmek için seferber olmuşlardır. O sıralar Özbekistan'daki Türk okullarının genel müdür yardımcısı olan Hasan Bey anlatıyor:

"Türkiye'den vefat haberi bize cumartesi günü sabah geldi. Hacı Abi'ye ulaşabileceğimiz tek telefon okulda bulunuyordu, ama herhâlde hafta sonu olduğu için okuldan kimse telefona cevap vermedi. Bunun üzerine Özbekistan'da Türk okullarının bulunduğu şehirlerin valilerine, Duşanbe veya Tursunzade valisini arayıp Hacı Abi'ye haber vermeleri için ricada bulunduk. Tacikistan'da iç savaş olduğu için onlar bu işe yanaşmadı.

O yıllarda Tacikistan'dan Türkiye'ye uçak yoktu. Hacı Abi'nin Türkiye'ye gidebilmesi için önce Tursunzade'den karayolu ile Özbekistan'ın Tacikistan sınırına yakın olan Sariasya şehrine, oradan da hava yoluyla Taşkent'e gelmesi gerekiyordu. Taşkent'ten uçak cumartesi akşam saatlerinde kalkacaktı. Bir sonraki uçak salı günüydü. Sariasya'daki tek uçak da öğle saatlerinde havalanacaktı. Onun için bizim bir an önce Hacı Abi'ye ulaşmamız lazımdı, ama öğle saati yaklaştığı hâlde Hacı Abi'yle irtibat

kuramamıştık. Sonunda öğle saatlerinde bir Özbek dostumuzun yardımıyla dolaylı yollardan çok zor da olsa Hacı Abi'ye haber verebilmiştik."

Hacı Kemal, o birkaç dakikalık sessizliğin ardından hemen kendini toparlar ve arkadaşlarına okulla ilgili gerekli talimatları verdikten sonra yola çıkar. Tursunzade'den karayoluyla yine ateş çemberi içinden geçerek Sariasya Havaalanı'na gider. Allahtan hava şartlarından dolayı uçak birkaç saat rötar yapmıştır. Kıl payı uçağa yetişir.

Bu arada Hasan Bey de Taşkent Türk Lisesi öğretmenlerinden Selim Bey'le birlikte hem akşamki uçak için bilet almak hem de Hacı Kemal'i karşılamak amacıyla Taşkent Havaalanı'na gelir. Görevli memure, yolcunun pasaportu olmadan bilet veremeyeceğini söyler. Selim Bey bilet alabilmek için epey dil döker. Sonunda, pasaportu getirinceye kadar biletin kendisinde kalması şartıyla görevli, bilet kesmeye razı olur. Velhasıl Hacı Kemal karşılanır, bilet alınır ve uçağın hareket saatine kadar beklemek üzere okula gidilir. Hasan Bey, hem Sariasya'daki uçağın rötar yapmasını hem de Taşkent Havaalanı'ndaki memurenin pasaport yanlarında olmadığı hâlde bilet vermeye razı olmasını, Hacı Kemal'in adanmışlığına Cenab-ı Hakk'ın bir ikramı olarak düşünür.

Hacı Kemal okuldan Türkiye'ye telefon eder. Telefona kader arkadaşlarından biri çıkar ve gerçeği gizlemeden söyler: "Hacı Ağabey başınız sağ olsun. Yenge vefat etti."

Aslında o, her an yüreğini burkacak bir vefat haberi beklemektedir ama bu, böbrek hastası olan ve uzun süreden beri diyalize bağlı olarak yaşayan kızı içindir. Hanımının vefatını öğrenince "Vay be biz kimin için bekliyorduk, kim girdi araya!" demekten alamaz kendini. Ahizeyi bırakır yavaşça. Ardından hıçkırıklarını tutamaz. Dakikalarca ağlar. Sonra yanındakilere, "Oğlum ben hanımım vefat ettiği için ağlamıyorum. O yıllarca benim kahrımı çekti, misafirlerimi en güzel şekilde ağırladı. Ona söz vermiştim,

Orta Asya'yı gezdirecektim. Sözümü yerine getiremeden öldüğü için ağlıyorum." der.

Ağlayınca biraz rahatlar. Akşam Taşkent Havaalanı'ndan İstanbul'a uçar. Uçakta yine mahzunlaşır. Ancak aynı uçakta Türkiye'ye dönen eğitim gönüllüsü dostları onu yalnız bırakmaz. Bu fedakâr öğretmenleri çevresinde görünce acısından sıyrılıp onlara Tacikistan'daki okuldan, talebelerden, eğitim hizmetlerinden bahseder. Yaklaşık beş saat sonra uçak İstanbul'a iner.

Havaalanında bekleyen arkadaşları, Hacı Kemal'i oradan alıp cenaze evine götürürler. Cenaze evindeki atmosferi Ahmet Akdoğan şöyle anlatıyor:

"İkinci veya üçüncü gün Hacı Ağabey geldi, sabaha yakın. Birçok insan var. Bürokratlar var, iş adamları var. Ev epey kalabalık. Cenaze mevzusu hiç konuşulmuyor, Hacı Ağabey hep Tacikistan'ı anlatıyor. O işin delisi olmuş. Kafasını, beynini, ruhunu bağlamış oraya. Heyecanla, esprilerle anlatıyor. İbretle bakıyorum onun o hâline, 'Hizmete ne kadar konsantre olmuş.' diye."

Acısını Gece Yaşadı

Programa göre öğle namazını müteakip Fatih Camisi'nde kılınacak cenaze namazından sonra merhumenin naaşı Topkapı Mezarlığı'na defnedilecektir. Hacı Kemal, yanında birkaç kişi olduğu hâlde cenazeyi hastaneden alır ve defin hazırlıkları başlar. Mehmet Şevki Erol anlatıyor:

"Muhtereme hanımı rahmetli olduğunda; anam, Hacı Kemal Ağabey ve ben; üçümüz, rahmetliyi hastane morgundan aldık ve cenaze arabasıyla Kozlu Mezarlığı'na gittik. Rahmetliyi anam yıkayacak. Biz de Hacı Kemal Ağabey'le Kozlu Mezarlığı'nda gasilhanenin etrafında öyle dolanıyoruz. Bir ara şöyle durdu, "Biliyor musun Mehmet Şevki Ağabey, şu rahmetliye ben dünya adına bir gün göstermedim ama o hiç şikâyetçi olmadı. Bütün haklarım helal olsun. Gecede üç kişiyle, beş kişiyle, on kişiyle; yerliyle yabancıyla geldim. Gündüz hakeza. Aş

dedim, koştu getirdi. Ekmek dedim, koştu getirdi. Ütü dedim yaptı, çamaşır dedim yıkadı. Hiç incinmedim. Allah ebediyen razı olsun." Tam bu sözleri konuşurken gözünden yaş akıyordu. Anam rahmetli yıkama, kefenleme işini bitirmiş, gasilhaneden dışarı çıkmıştı. Bana gel gel diye işaret ediyordu. Hacı Kemal Ağabey'i bıraktım. Anamın yanına gittim 'Kim bu Allah aşkına?' dedi. 'Kimi soruyorsun ana?' dedim. 'Bu yıkadığım kim oğlum?' dedi. 'Sen bana iki-üç gün evvel öldü diyorsun. Bunun teni şu dakika ölmüşten daha yumuşak, pamuk gibi. Hayırdır, kim bu Allah aşkına?' Döndü anam ağlaya ağlaya 'Vallahi bu sanki ölmemiş evladım, pırıl pırıl. Vallahi ölmemiş, kim bu?' Dedim: 'Ana o hizmetteki üstadımız Hacı Kemal Ağabey'in hanımı.' 'Belli, evlat belli.' dedi."

Cenaze, Fatih Camisi'ne getirilmiş, kalabalık bir cemaat cenaze namazı için toplanmıştır. Hacı Kemal'in oradaki hâlini Tacettin Gümüş'ten dinleyelim:

"Fatih Camisi'nde cenazesi duruyordu. Hacı Ağabey'in yanına gittim, yüzü böyle mütebessim. Bir insan kırk yıllık hayat arkadaşını kaybetmiş, endişe etmesi, üzülmesi lazım ama o üzüldüğünü hiç hissettirmiyordu. Yalnız cenaze namazı kılındı, cenaze mezara konulurken o anda işte gözünden yaş geldi. İlk defa orada ağladığını gördüm. Tabii ne hissetti bilemiyorum, Hocaefendi de yanındaydı, çok soğuk bir kış günüydü. Ondan sonra kalktık Hacı Ağabey'in evine geldik. Geldik evine sanki cenaze evi değilmiş gibiydi. Hocaefendi de oradaydı, Yaşar Tunagür Hoca da oradaydı. O, gelen bütün insanlara Orta Asya'yı anlatıyor. Daha bir saat olmamış cenazeyi gömüp geldiğimiz; bir taraftan yemek getirip misafirlere ikram ediyor, bir taraftan da Orta Asya'yı, Tacikistan'ı anlatıyor; mutlaka oraya gidilmesi lazım vs. diye. İmanı çok kavi bir insandı."

Nihayet taziye için gelenler birer ikişer ayrılmış, evde sadece şehir dışından gelen akrabalar kalmıştır. Ahmet Akdoğan anlatıyor:

"Sonra herkes dağıldı, yataklar hazırlanıyor. Hacı Ağabey de geçti kenara oturdu. Baktım mendilini çıkardı, gözlerinin yaşını siliyor. Acısıyla baş başa kaldı millet çekilince. Sabah namazına kalktık. Baktım belki de hiç uyumamış. Gözleri kanlı. Sabaha kadar acısını yaşadı belki de içinde. Ta ki kuşluk vaktine kadar. Güneş doğdu, millet yine gelmeye başladı, Hacı Ağabey'in bulutları çekildi, yine mütebessim. Bir başka kişilik… Yine hizmet heyecanına büründü. 'Hizmet şuuru nedir?', 'Fedakârlık nedir?' anlamak için ona bakmak lazım. Gençlere ibretlik bunlar."

Cenazeye yetişemeyip de birkaç gün sonra taziyeye gelenler olur. Onlardan biri de Orta Asya'yı karış karış birlikte dolaştıkları Sadettin Başer Bey'dir:

"Hanımı öldüğünde ben dışarıdaydım. Duydum hemen geldim, cenazeye yetişemedim. Hatta Hocaefendi 'Saadettin Bey seni arayan gözler olmuştur.' dedi. Cenazeye gelmedim diye bana sitem etti ama yetişemedim, olmadı. Kemal Ağabey'in yanına vardım cenazeden iki gün sonra. Baktım gene bildiğimiz Kemal Ağabey, hizmetle alakalı şeyler konuşuyor; kızıyorsa ona kızıyor, seviniyorsa ona seviniyor. Hanımın ölümünden dolayı 'Başınız sağ olsun.' diyenlere 'Allah razı olsun.' deyip geçiştiriyordu. Enteresan bir tipti yani. Bu, onun duyarsızlığından filan değil. Hizmete verdiği önemin göstergesiydi bu, o çok değişik bir insandı."

Hanımının vefatından belli bir süre geçtikten sonra Hocaefendi, bir ara Dr. Mahmut Akdoğan'a, "Doktor, Kemal Ağabey'i evlendirseniz." der, birkaç kere Hacı Kemal'e bu hususta teklif de götürülür ama o, buna yanaşmaz. Hanımı hayattayken hizmet peşinde koşmaktan doğru dürüst evli gibi yaşayamayan bir insan, bu yaştan sonra evliliği ne yapsın? Hanımı da vefat edince artık onu dünyaya bağlayan hiçbir şey kalmamış, tekrar bütün ruhuyla eğitim hizmetlerine yönelmiştir.

SAVAŞIN ORTASINDA AÇILAN OKUL: TURSUNZADE MÜŞTEREK TACİK-TÜRK LİSESİ

Hacı Kemal, eşinin vefatından sonra hemen Tacikistan'a dönmez. Bir süre Türkiye'de kalır ve okulun ihtiyaçlarını temin etmek için çalışmalara başlar. Hayırsever iş adamlarından sağladığı finansmanla okulun masa, sıra, bilgisayar, laboratuvar malzemelerini, hatta öğrencilerin kıyafetlerine kadar her türlü ihtiyacını temin etmeye gayret eder. Aynı zamanda yakında eğitime başlayacak olan okulda istihdam edilecek öğretmen ve belletmenlerin ayarlanması, onların zamanında ve sağ salim Tacikistan'a gönderilmesi gibi işleri de yakından takip eder. Bu süre içinde ziyaret ettiği, ziyaretine gelen, karşılaştığı herkese Orta Asya'daki, özellikle de Tacikistan'daki eğitim hizmetlerini, oradaki insanların Türkiye'de neşvünema bulan güzel hizmetlere ne kadar ihtiyacı olduğunu anlatır aşk ve şevkle.

Hacı Kemal, Türkiye'de, Tursunzade'deki okulun ihtiyaçlarını karşılamaya çalışırken, oradaki eğitim gönüllüleri de müdürü, öğretmeni, belletmeni; işçilerle birlikte amele gibi çalışarak okulu eğitime hazır hâle getirmişlerdir. Öncesinden okulun tanıtımı yapılmış ve imtihanla okula öğrenci alınacağı duyurulmuştur. 12-13 Ocak 1993 tarihlerinde yapılan yazılı imtihan ve mülakat sonucu 60 kişi Tacikistan'daki ilk Türk okulunun öğrencisi olma şansını elde eder. Bu şanslı gençler arasında, medrese ile meslek lisesi arasında bocalayan ve bir çıkış yolu arayan Bahadır da vardır.

Hacı Kemal, bu okulun, bundan sonra açılacak okullara emsal teşkil edeceğini bildiği için her şeyin eksiksiz ve mükemmel olması hususunda olağanüstü gayret gösterir. Nitekim okulu en modern eşya, araç ve gereçlerle donattığı gibi öğrencilerin formalarından spor ayakkabılarına kadar bütün ihtiyaçlarını da en güzel şekilde hazırlatıp Taşkent üzerinden Tursunzade'ye gönderir. Türk okulunun ilk öğrencileri olmanın haklı gururu ve heyecanı içindeki Tacik gençler; o gün pırıl pırıl formaları, en

kalitelisinden eşofmanları ve spor ayakkabılarını görünce âdeta bayram ederler. Aynı zamanda Hacı Atalarının kendilerini ne kadar sevdiğini, kendilerine ne kadar değer verdiğini anlarlar.

25 Ocak Pazartesi günü, birkaç aylık gecikme ile okulda dersler başlar. Aslında Hacı Kemal'in hedefi, okulu 1992-1993 öğretim yılının başlangıcı olan eylül ayına yetiştirmektir ama iç savaşın yaşandığı, ölüm korkusundan insanların sokağa çıkamadığı bir ülkede geç de olsa böyle bir okulun açılması her türlü takdirin üstündedir. Müdüründen öğretmenine, belletmeninden öğrencisine kadar herkes bunun farkındadır ve etraflarında yaşanan savaşa aldırmadan bu birkaç aylık gecikmeyi telafi etmek için büyük bir aşk ve heyecanla çalışmaktadır. Kısa zamanda Tursunzade Tacik-Türk Lisesi öğrencileri, gerek kılık kıyafetleriyle gerekse bilgi, görgü ve güzel davranışlarıyla herkesin gıptayla baktığı kişiler hâline gelir.

Hacı Ata Geliyor

Okul açılalı üç-dört ay olmuş; dışarıda babaları, abileri birbiriyle savaşan çocuklar, okulda tam bir kardeşlik havası içinde eğitimlerine devam etmektedir. Zaman zaman çatışmalar sırasında okulun duvarlarına kurşunlar isabet etse de Türk okulu âdeta savaşın ortasında küçük bir barış adacığı gibidir. Türk öğretmenler ve belletmenler, kısa sürede Tacik öğrencilerle kaynaşır, okulda çok sıcak ve samimi bir atmosfer oluşur. Tabii bu durum, öğrenci velilerinin de dikkatinden kaçmaz, onlar da ellerinden geldiğince okula ve fedakâr Türk eğitimcilerine sahip çıkar.

Okulda eğitim rutin şekilde devam ederken mayısın ilk haftası herkeste tatlı bir telaş başlar. Çünkü 6 Mayıs Perşembe günü Hacı Kemal'in Türkiye'den döneceği haberi ulaşmıştır okula. Bu haber, herkesi heyecanlandırır ve harekete geçirir. Okulun her köşesi baştan aşağı gözden geçirilir, herkes teftiş olacakmış gibi kendine çeki düzen verir. Tacik öğrenciler, kendilerine öğretmenlerinin ve belletmen ağabeylerinin övgüyle anlattıkları Hacı Atalarını

ilk defa görecektir. Nihayet perşembe günü bütün okul personeli öğrencilerle birlikte Hacı Kemal'i okulun bahçesinde karşılar. Bu tablo, Hacı Kemal'in bütün yorgunluğunu bir anda unutturuverir, sevincinden gözleri yaşarır. Öğrencilerin tek tek ellerini sıkar, başlarını okşar. Hacı Kemal'in gelişiyle herkes, kendini daha bir güvende hisseder ve daha bir aşkla görevlerine sarılır.

YENİ OKULLAR

Tursunzade Müşterek Tacik-Türk Lisesi'nde, dışarıda yaşanan bütün olumsuz ve ağır şartlara rağmen eğitim başarıyla devam etmektedir. Şimdi yeni okullar gündemdedir. Hacı Kemal'in okul açmayı en çok arzu ettiği şehirlerden biri, Tacikistan'ın kuzeybatısında ve uç bölgesinde yer alan Hocent şehridir. Hacı Kemal, Hocent'e mayıs ayı içinde birkaç kere gider gelir. Oradaki Millî Eğitim yetkilileriyle görüşür, hatta 1993-1994 öğretim yılı için açılması planlanan okulun giriş imtihanına iki yüzden fazla öğrenci başvurur ama neticede okul için gerekli izin alınamaz. Hacı Kemal, Hocent'e çok ayrı bir değer verdiği için, bu duruma çok üzülür. Hocent meselesini ileride daha ayrıntılı ele alacağız.

Duşanbe Müşterek Tacik-Türk Ekonomi Lisesi

1993-1994 öğretim yılı için okul açılması hedeflenen ikinci şehir başkent Duşanbe'dir. Millî Eğitim Bakanı Münire İnayetova başta olmak üzere Tacik yetkililer de Tursunzade'deki Türk okulundan çok memnun kalmıştır ve benzerlerinin başka şehirlerde de açılmasını arzu etmektedir. Nitekim 20 Mayıs 1993 tarihinde, ülkede yeni müşterek Tacik-Türk okullarının açılması hususunda Tacikistan Millî Eğitim Bakanlığı ile Şelale Eğitim Şirketi arasında 10 yıllık bir anlaşma imzalanarak bu arzu, resmiyete de dökülmüştür. Ancak ülkede yaşanan iç savaş işleri zorlaştırmaktadır. Şartlar o kadar ağırlaşmıştır ki büyükelçilik mensupları dâhil yabancıların çoğu ülkeyi terk etmiştir. Onun için Hacı Kemal ve ar-

kadaşları, Duşanbe'de okul açma girişimlerinde bulununca Tacik yetkililer durumun vahametini, Duşanbe'de can güvenliği olmadığını anlatırlar ve Hacı Kemal'e "Şimdilik buraya gelmeyin. Biz sizin can güvenliğinizi temin edemeyiz." derler ama Hacı Kemal gelecek sene için Duşanbe'ye bir okul açmaya kararlıdır. Ancak mesele, orada görev yapacak olan diğer eğitim gönüllülerini de yakından ilgilendirmektedir. Çünkü ortada hayati bir tehlike söz konusudur. Bunun üzerine Hacı Kemal, Tursunzade'deki idareci ve öğretmenleri toplayıp onlarla istişare eder. İstişare neticesini Halil İbrahim Bey'den dinleyelim:

"Hacı Ağabey, Duşanbe'ye okul açmak istediği zaman millî eğitim yetkilileri 'Aman gelmeyin!' dediler. Duşanbe büyük bir şehir olduğu için orada tam güvenlik sağlanamamıştı. Onlar bizim tehlikeye girmemizi istemiyorlardı. 'Gelmeyin.' diyen insanlar, gerçekten Hacı Ağabey'i seven insanlardı. Güvenlik açısından böyle düşünüyorlardı herhâlde.

Hacı Ağabey arkadaşlarla bu konuyu istişare etti. Duşanbe'deki durumu onlara anlattı. Arkadaşlar da 'Hacı Ağabey, ne olursa olsun biz gideriz.' dediler ve böylece Duşanbe'ye 1993–1994 öğretim yılı için okul açılmasına karar verilmiş oldu. Biz 93 Eylülünden itibaren Duşanbe'ye gidip gelmeye başladık. Tursunzade ile Duşanbe arasındaki 60-65 km'lik yolda belki on yerde askerlerin oluşturduğu kontrol noktaları, karakollar vardı. Onlar 'post' diyorlar buna. Bunlar, 1998-1999 yılına kadar devam etti, sonra kalktı. İlk başlarda gidip gelirken her karakolda araçları durdurup kontrol ediyorlardı. Dolayısıyla ilk gidiş gelişler biraz sıkıntılı oldu ama belli bir süre sonra bizi tanıdıkça arama yapmadan bırakmaya başladılar. 'Türk okulundan' denildiğinde sıkıntı çıkarmıyorlardı."

Sizin İçin Ne Yapsam Az

Hacı Kemal, Tacik yetkililere kendilerinin her türlü riski göze aldıklarını ve Duşanbe'ye, okul açmak istediklerini

söyleyince Millî Eğitim Bakanlığı mevcut okullardan birisinin bir bölümünü Şelale Eğitim Şirketi'ne tahsis eder. Hacı Kemal ve arkadaşları yeni binada hemen tadilat işlerine başlar. İnşaat süresince Hacı Kemal, hemen her gün Tursunzade'den Duşanbe'ye gider gelir.

Nice sıkıntılarla, onca emek ve masraflarla tadilatı yapılan ilk bina, aynı binanın bünyesinde eğitim gören devlet okulundaki öğrencilerin velilerinin baskısı sonucu Şelale Eğitim Kurumları'nın elinden alınır. Tabii Hacı Kemal buna çok kızar, kahrolur. Ancak Tacik yetkililerle hiç sürtüşmeye girmez. Türk eğitimciler bu sefer kendilerine gösterilen başka bir binayı eğitime hazırlamaya başlarlar. Bu bina da önceki gibi perişan durumdadır ve ciddi bir tamirata ve tadilata ihtiyaç vardır. Üstelik zaman da daralmıştır. Hacı Kemal, başta olmak üzere bütün eğitim gönüllüleri canla başla yeni binayı 1993-1994 eğitim yılına yetiştirmeye gayret eder. Okul Müdürü Zeki Pektaş anlatıyor:

"O okul elimizden alınınca epey sıkıntı çektik, üzüldük ve şu anda Ekonomi Lisesi olan binayı verdiler bize. Tabii bu arada okulların açılma zamanı yaklaştı. Biz de istiyoruz ki bir sonraki seneye bırakmayalım, okulu bir an önce açalım. O tuvaletlerin, o banyoların fayanslarının hepsi bizim arkadaşların elinden geçti. Yaptığımız imtihan neticesinde okula kaydettiğimiz öğrencilerin velileri bu arada okula gelip gidiyor. Bakıyorlar ki baştaki müdür çalışıyor, öğretmenler çalışıyor, herkes çalışıyor. Hacı Ağabey'in ve arkadaşların bu gayretini gören öğrenci velileri de nöbetleşe gelip bizimle çalıştılar. Yine son gün geldiler; sınıfları yıkadılar, temizlediler. Hacı Ağabey okulun çok kısa bir sürede eğitime hazır hâle geldiğini görünce ağladı ve 'Ben ne yapsam bu arkadaşlar için az.' dedi. Yeri geldiğinde kızıyordu, 'Siz iş yapmıyorsunuz!' diyordu. Niçin bunları yapıyordu, bizim biraz daha gayret edip daha çok çalışmamızı istiyordu ama diğer taraftan da birimizin kılına bir şey olacak diye içi parçalanıyordu.

Tabii o okul açıldı, biz seviniyoruz, bayram ediyoruz ama bi-

nanın alt katında Rus mektebi var. Rus mektebinin hem müdürü hem müdür yardımcısı bayan. Okul müdiresinin adı Cemile idi. Onlarla iyi geçinmek zorundayız. Çünkü onlarla iyi geçinirsek biliyoruz ki alt katı da alacağız bir şekilde, yani onun için gayret ediyoruz. Şimdi Hacı Ağabey muhakkak her gün geliyor, hem bizi hem de onları ziyaret ediyor. Cemile Hanım genç bir bayandı fakat hareketli, işini bilen, bürokrasiyi takip eden iyi bir idareciydi. Hacı Ağabey hep ona yardımcı oldu, onu kızı gibi sevdi. Onu biraz durgun görse, 'Cemile bir derdin mi var?' der, onunla yakından ilgilenirdi. Annesi, Duşanbe şehrinde Millî Eğitim Müdürüydü. Kızı vasıtasıyla onunla da sıcak ilişkiler kurdu.

Biz onlarla iyi geçinmeye, onlara rahatsızlık vermemeye gayret ediyoruz, ancak çocuklar bazen yaramazlık yapıyor. Neticede çocuk çocuktur, öğrenci öğrencidir; daha yeni gelmişler. Yukarıdan onların koridorlarına bir şeyler atıyorlar falan. Bir gün Hacı Ağabey misafir olarak gelmiş, odasında istirahat ediyordu. Talebeler derse girdi, ben sağda solda derse girmeyen talebe var mı, belletmenler kendilerine verilen görevleri yapıyor mu yapmıyor mu diye dolaşıyorum. Bu arada Rus mektebinin müdiresi Cemile Hanım çıkmış yukarıdan 'Zeki, Zeki!' diye bağırıyor. Kıyameti koparıyor. Hacı Ağabey hemen odasından çıktı, 'Ne oldu Cemile?' diye sordu. Hacı Ağabey dil bilmiyor ama ne güzel söylüyor; 'Cemile, Zeki Bey, diyeceksin.' diyor. Hareketleriyle, hâl diliyle 'Zeki Bey' demesini, o nezaketi ona öğretiyor.

Hakikaten Hacı Ağabey'in bu samimi gayretleri ve sıcak ilişkileri sayesinde ertesi yıl biz binanın tamamını aldık."

DİĞER OKULLAR

Tursunzade Lisesi ve Duşanbe Ekonomi Lisesi'nden sonra, 1994–1995 öğretim yılında Duşanbe Anadolu Lisesi, Kurgantepe Müşterek Tacik-Türk Lisesi ve Kulap Müşterek Tacik-Türk Lisesi olmak üzere tam üç okul birden açılır. İlk baş-

larda Duşanbe Ekonomi Lisesi ile aynı binayı paylaşan Anadolu Lisesi, 17 Ekim 1995'te Duşanbe'nin Frunze nahiyesindeki eğitim binasına taşınır. Diğer iki okul ise kendilerine tahsis edilen müstakil binalarda açılır. Yine 1994 yılında Duşanbe'de Şelale Eğitim Şirketi bünyesinde bir Dil ve Bilgisayar Eğitim Merkezi faaliyete geçer.

Birkaç satırda özetlediğimiz bu güzide eğitim kurumlarının her birinin ayrı ayrı destanlık hikâyeleri vardır. Bunların hepsini bir kitaba sığdırmak mümkün değil. Ancak bu okullarla ilgili birkaç hatıra ve anekdot aktararak az da olsa fikir vermeye çalışacağız.

Oğlum Okulu Aldık

Anadolu Lisesinin ilk açıldığında Duşanbe Ekonomi Lisesi ile aynı binada eğitim verdiğini belirtmiştik. Bir bina iki okula dar gelmektedir. Hacı Kemal, Anadolu Lisesi için Tacik yetkililerden yeni bir bina koparmaya çalışmaktadır ama bu hiç kolay olmaz. Okulun belletmenlerinden Ahmet Börekçi anlatıyor:

"Ekonomi Lisesi ile Anadolu Lisesi bir binadaydı. Talep çok olunca alttan öğrenci de alınıyor, bina dar gelmeye başladı. Yeni bir binaya ihtiyaç vardı. Ancak ikinci seneden sonra Tacikistan'da tekrar bir okul binası almak maddi ve siyasi sebeplerden dolayı zorlaştı. Hacı Ağabey onun için çok uğraştı. Hatta bir yaz, arkadaşlar izne gitmişti. Hacı Ağabey Tursunzade'de kalıyor, ben de Duşanbe'deyim. Hacı Ağabey sabah erkenden geliyor, doğru bakanlığa gidiyor, şuydu buydu derken öğleden sonra bir geliyor, Hacı Ağabey'in suyu çıkmış. O kadar yorulmuş ki merdivenleri çıkamıyor. Bir gün geldi bana 'Ekmek var mı?' dedi. Ben hemen gidip bir ekmek getirdim, verdim. Duvara yaslandı, kopardı kopardı o açlık ve stresle bir ekmeği yedi. Hemen hemen her günü böyleydi. Hep yorgun geliyordu. Yine bir gün Hacı Ağabey geldi, 'Hasan oğlum, okulu aldık!' dedi. Hacı Ağabey'e baktım

çok sevinçliydi. Anadolu Lisesi'nin protokolünü imzalamışlar. Ondan önce bir ay hiç espri yaptığını görmemiştim ama ondan sonra gayet neşeli, bayram eder gibiydi."

Kalkın Çalışın

Duşanbe Anadolu Lisesi binasının tadilat işleri yapılmaktadır. Okul müdürü Süleyman Âşık da inşaatta çalışan işçilere nezaret etmektedir. İşçiler bir ara patronlarıyla aralarındaki problem yüzünden işi boykot ederler. Okul müdürü, öğretmenler ne kadar uğraşır, dil dökerlerse de işçileri ikna edemezler. En sonunda durumu Hacı Kemal'e haber verirler. Olayın ayrıntısını aynı okulda belletmen olan Hüseyin Gökçen'den dinleyelim:

"İnsanları çok etkilerdi. Okul inşaatında çalışan işçilerin patronu varmış, patronla anlaşılmış, işçiler parayı patrondan alacakmış. Patron bunlara para vermemiş, geliyorlar okul idarecileriyle konuşuyorlar, onlardan para istiyorlar. Onlar da 'Parayı patronunuza verdik, ondan alın.' diyorlar. İşçiler, 'O bize vermiyor, siz alın ondan, bize verin.' diyorlar. Öyle bir karmaşa oldu. Süleyman Âşık Bey yeni gelmiş daha, 1995 yılında. Bunlar çalışmıyorlar, grev yapıyorlar. Akşamları bazen mesai yapıyorlardı. Akşam mesailerini kendilerine alıyorlarmış, gündüz çalıştıklarını patrona veriyorlarmış. Diyorlar ki: 'Biz gündüz çalışmayacağız bundan sonra, gece çalışacağız.' Genel Müdürümüz Celal Bey geldi, bunlara biraz bağırdı, çağırdı; 'O zaman çalışmayın, biz de size gündüz yemek vermeyeceğiz.' dedi. On-on beş kişi çalışmıyor; oturmuşlar, ellerinde sigara, salonda bekliyorlar. Kimse ikna edemedi bunları, sonunda Hacı Ağabey'i çağırdılar.

Hacı Ağabey geldi, ellerini arkasına attı, işçiler yerde oturmuşlar, herkes Hacı Ağabey'e bakıyor, kimse konuşmuyor. Hacı Ağabey bizim arkadaşa demiş ki: 'Git Müdür Bey'i çağır!' Arkadaş da yanlış anlamış, demiş ki işçilere: 'Hacı Ağabey gel-

di, gelin size para verecek, sizi çağırıyor.' Bunlar da para almaya gelmişler. Hacı Ağabey elleri arkada birkaç tur attı, ters ters bakıyor işçilere. Sonra başladı bağırmaya. Türkçe konuşuyor onlarla, kimse anlamıyor tabi. 'Oğlum biz size paranızı vermedik mi? Bizde paranız kalmaz. Biz size söz verdik, paranızı vereceğiz, patronunuzla konuşacağız. Niye böyle yapıyorsunuz, siz ne biçim insansınız!' Bağırdı çağırdı; sonra, 'Kalkın çalışın!' dedi. Bunun üzerine bütün işçiler sanki hiçbir şey olmamış gibi malzemelerini aldılar, kalkıp çalışmaya başladılar. Halletti meseleyi.

Hacı Ağabey yerine göre işçilerin fikirlerine çok değer verirdi. Herkesin fikrine çok değer verdi. Ben perde asıyorum. Rusçayı da pek iyi bilmiyorum. İşçilerden biri orada vazo gibi büyük bir şey var, onunla ilgili bir şeyler söylüyor, ben anlamıyorum tabi. O anda Hacı Ağabey'in sesini duydum, 'Oğlum bu ne diyor?' dedi. Ben tam anlayamadım, nasıl tercüme edeyim diye düşünüyorum. Anlamadım desem Hacı Ağabey dünya kadar laf söyleyecek, 'Nasıl kurs alıyorsunuz, size hocalar tutuyoruz, dünya kadar masraf yapıyoruz…' vs. Ben işçinin hareketlerinden anladığım kadarıyla 'Hacı Ağabey ortada duran vazoyu, köşeye koymalıymışız, o zaman daha estetik olurmuş.' dedim. Hacı Ağabey, 'pravilna, pravilna' (doğru, doğru) dedi ve gidip işçinin elini sıkarak onu tebrik etti. Ondan sonra ben işçinin tavırlarına baktım, o kadar hoşuna gitmişti ki durmuş gülümsüyordu, adam mest oldu. Kim olursa olsun insanlara çok değer verir, onların gönlünü kazanmasını iyi bilirdi. Onlar da Hacı Ağabey'in sözünü dinliyordu."

Biz Geldik

Zeki Pektaş anlatıyor:

"Kulap ve Kurgantepe şehirlerinde okul açılacak. Hacı Ağabey okullar açılmadan önce gidiyor, oraları görüp geliyor. Tabii oralara eleman lazım. Arkadaşları topluyor, onlara

Kulap'ı anlatıyor, 'Aman Allah'ım, oraya bir gittim, cennetten bir bahçe.' diyor. Hakikaten güzel bir yer ama Hacı Ağabey öyle güzel tasvir ediyor ki… Belki öğretmenlerin, belletmenlerin kafasında 'Oralarda savaş var, her gün şu kadar adam öldürülüyormuş, oraya tayinimiz çıkarsa ne yaparız.' gibi bir endişe varsa onu izale etmeye, altyapı hazırlamaya çalışıyor. Hacı Ağabey başlıyor ta üç ay, beş ay önceden 'Aman Allah'ım ne güzel yerler, aman Allah'ım bambaşka yerler, cennet sayfalarından bir sayfa.' diye anlatıyor. Hakikaten oraya giden arkadaşlarımız Hacı Ağabey'in bu telkinleri sayesinde ruhen hazır olarak gittiler. Giderken kafalarında bir korkulu Kulap, bir korkulu Kurgantepe yoktu.

Kurgantepe ve Kulap'ta okullar hazırlanırken biz bu okullara öğrenci seçimi için imtihan yapmak üzere Kulap'a gittik. Orada millî eğitimden sorumlu bir adam var, adam Hacı Ağabey'e âşık oldu. Arkasından İbrahim Beye âşık oldu, arkasından bize âşık oldu. Görseniz enteresan adam; varını yoğunu, her şeyini ortaya koyup bizi oraya götürecek. Şehre girişte bize eskortluk yaptılar, kafamızda bir korku, endişe olmasın diye. Daha sonraki yıllarda defalarca gidip geldik, adam evinde neyi var neyi yok her şeyini döktü bize.

Kulap'taki okul binasında tadilat devam ettiği için, başka bir okulda odanın birinde bizim eşyalar var, diğerinde çocuklar imtihan oluyor. Bir ara Hacı Ağabey'le birlikte sınıfları dolaşıyoruz. Sınıfın birisinde bir harita var, haritada Rusların Kars şehrini işgali anlatılıyor. 'Ruslar şu savaştan sonra Kars'ı ele geçirdi.' diye yazıyor ve bizim Kars'ın resmi var haritada. Hacı Ağabey dakikalarca baktı ona, bana altındaki yazıyı okuttu ve gözlerinden yaşlar döküldü. Sonra haritadaki Kars resmine bakarak sanki üzülme, mahzun olma der gibi kısık bir sesle 'Artık biz geldik.' dedi."

Bu Rastlantı Olamaz

Kulap'la ilgili bir başka hatıra. Kulap Tacik-Türk Lisesi'nin ilk öğretmenlerinden Mehmet Değerli anlatıyor:

"Kulap'a ilk yolculuğumuz çok ilginçti. Yola çıktık, ilk bölümü düzgün olan yol, 20-30 kilometre sonra bozuluyor. Yaklaşık 300 kilometrelik yolun geriye kalan kısmı hep bozuk. Hacı Ağabey ile arabanın arka koltuğunda oturuyoruz. Yine çok şık giyinmiş. Yola çıktık, yirmi dakika gittik, araba sallanıyor. Yolun her tarafı çukurlarla dolu çünkü. Afganistan savaşı sırasında Sovyet yönetimi bütün ağır sevkiyatları Tacikistan üzerinden yapmış. İşte bu 300 kilometrelik yol boyunca biz, yaklaşık on beş defa durdurulduk. Ortalama yirmi kilometrede bir kontrol vardı. Bir de kimin durdurduğunu bilmiyorsunuz. Jandarma var, polis var; mafya dedikleri değişik gruplar, falanın adamları dedikleri kimseler var.

Düşünün; zaten hasta bir insan, ben özellikle şu tarafını vurgulamak istiyorum, sinirlerimiz bozuluyor artık, 300 kilometrelik yol… O kötü yol şartlarında bile hiç durmadan normalde beş-altı saatte gitmemiz lazım ama on saatte, on iki saatte gittiğimiz olurdu. Durduruyorlar, indiriyorlar, arıyorlar… 'Arkada ne var?' diyorlar. Hacı Ağabey'in çok canı sıkıldı, bunaldı arabada. Zaten rahatsız; 'Ara oğlum ara! Atom bombası var arabada!' diyor. Sinirleniyor ama yapacak bir şey yok.

Neyse yirmi kilometre kadar gittik gitmedik, ben yanında oturuyorum, Hacı Ağabey'in kafası düştü omzuma… Düşünün yani saat 10:00-11:00… Öğlen bile olmamış ama kaldıramıyor o yolu ve Kurgantepe'ye kadar, yaklaşık iki saat hiç yerimden oynayamadım, rahatsız olup uyanacak diye. Böylece kaldım, boynumun tutulduğunu hissettim. Hacı Ağabey'in o hâli, o teslimiyeti, o fedakârlığı, hiç sızlanmaması, şikâyet etmemesi bana çok tesir etti.

Kulap'a gittik, daha okul bitmemiş. Otelde kalıyoruz arkadaşlarla beraber. Affedersiniz, okulun tuvaletleri yok. 'Tuvalet

ihtiyacımız var.' dedik. 'Kanalizasyon sistemleri devreye girmedi. Burada yapamazsınız, bahçede bir yer var…' dediler. Gittik baktık, ayağa kalktığınızda çok rahat göğsünüzün üstü görünen dört duvardan oluşan bir yer… Yani öyle bir ortam düşünün ama Hacı Ağabey'in özellikle o şehirdeki hâli; o sıkıntıların, hastalıkların içerisinde hiç sızlanmadan, şikâyet etmeden seve seve, güle oynaya oralarda kalması, bende bir hafta içerisinde şu düşünceyi uyandırdı ve kendi kendime dedim ki: 'Yazıklar olsun sana! Ya sen gençsin, elin ayağın tutuyor. Koşsan koşarsın, atlasan atlarsın, zıplasan zıplarsın, aç kalsan birkaç gün hiçbir şey olmaz ama şu insanın hâline bak ibret al! Buralarda olmak bir lütuftur, kaderdir. Rastlantı olamaz böyle bir şey…"

Okulları Donatması

Açılan okulların binalarını Tacik hükûmeti vermiştir, ancak o binaların hepsi de maddi ve manevi büyük fedakârlıklar ve gayretlerle baştan aşağı elden geçirilir, yeniden dizayn edilir. Bu hususta şüphesiz en büyük pay, Hacı Kemal'e düşer. Okulların her türlü ihtiyacını tespit eder, gerekli tadilat işlerinin planlamasını ve takibini yapar, finansmanını bulur, ne gerekiyorsa gece gündüz demeden koşturur, yapar. İdareci ve öğretmenlere, Hacı Kemal'in talimatlarını uygulamak ve okullar için tırlarla getirilen araç ve gereçleri yerlerine koymak kalır.

Süleyman Sarıbaş anlatıyor:

"Tahsis edilen okulların istediğimiz gibi kullanılabilmesi için ciddi tamire ihtiyaçları vardı. Çünkü Türkiye'de özel okul dendiği zaman yatakhanesi, yemekhanesi, eğitim binası, kantini, spor tesisleri vs. beraber düşünülmekteydi. Asya ve eski Sovyet idaresi altındaki yerlerde yatılı okul çok az ama eğitim için çok ideal ve kompleks binalardı. Bir de fakir, kimsesiz çocukların barındığı sayıları az da olsa tam teşekküllü yatılı okullar mevcuttu.

Burada yetiştirilen kimsesiz çocuklar Sovyetler Birliği'nin tam bir meftunu oluyorlar ve daha sonra da devletin ihtiyaç duyduğu kilit noktalara getiriliyorlarmış.

İşte Hacı Kemal Erimez de yukarıda kısaca değindiğimiz böyle binalar zinciri arasında vazifesini yaptı. Genellikle bize verilen okullar yatılı olmayan okullardı. Onlardan yatakhane, yemekhane, lojmana yer ayırmak mühendislik bilgisi isteyen işlerdi. Binalar kısmen şekil olarak istediğimiz duruma geldi ancak laboratuvarlarından tutun da öğrenci sıralarına kadar yenilenmeye ihtiyaç vardı. Yoksa yapılan değişiklikler fark edilmiyordu ve Hacı Kemal Erimez vefatından bir yıl önce okulların yeni şekle kavuşturulması için ne gerekiyorsa tespit edip Türkiye'ye sipariş verdi. 1996-1997 eğitim yılının başlamasıyla okulların bütün ihtiyaçları altı-yedi tır hâlinde Türkiye'den geldi ve okullara, ihtiyaçlarına göre taksim edildi."

Erimek Lazım

Hacı Kemal, okulların ve eğitimcilerin ihtiyaçları hususunda maddi manevi hiçbir fedakârlıktan kaçınmaz. Buna karşılık idareci, öğretmen ve belletmenlerden vazifelerinde çok hassas olmalarını, eğitim faaliyetlerini ve okulla ilgili işleri kusursuz yerine getirmelerini ister. Aksayan bir şey gördüğü zaman hem çok kızar hem de üzülür.

Süleyman Bey anlatıyor:

"Onun istediği tipte tıkır tıkır işleyen bir okula biz ne zaman kavuşuruz bilemiyorum çünkü okulun sistematik olarak işlemesi, insan unsurunun çok iyi yetiştirilmiş olmasına bağlıdır. Her bulunduğu yerde kendisini dolaylı ya da doğrudan etkileyen bizim görmediğimiz bir eksikliği görür, onun izalesine çalışırdı. Bazen bu tür olaylar karşısında çaresizliğini ifade eden düşüncelerini yoğunlaştırarak kelimelerin sırtına yükler ve şöyle derdi:

'Oğlum, bu işlerin üstesinden gelmek için erimek, tükenmek lazım, yoksa hallolmaz.'

Ona göre her an değerlendirilmeli boş bir an kalmamalı. Teneffüs bir dinlenme anıdır ancak Hacı Kemal Erimez'e göre o bile değerlendirilmelidir. Teneffüslerde öğrencinin bir kısım zevkleri yönlendirilebilir. Okulun dış görünüşünden laboratuvarına kadar göze çarpan hiçbir eksiklik olmamalı ve okul binası içindeki tüm faaliyetten haberdar olunmalı. Öğrencilerin mimikleri, oradaki eğitimin ne durumda olduğunu gösteren önemli bir belgeydi ona göre."

Değirmenin Suyu

Hacı Kemal, Tacikistan'da açılan okullar için bina tahsisi dışında Tacik hükûmetinden beş kuruş maddi yardım almaz. Okulların finansmanını, tamamen kendi cebinden ve Türkiye'de bu eğitim hizmetlerine yürekten inanmış fedakâr iş adamlarından karşılar. Daha önce anlattığımız gibi Hacı Kemal'in İstanbul'da çok yakın görüştüğü ve istese fabrikalarının anahtarlarını verecek birçok iş adamı vardır. Onların bu derece itimadını ve sevgisini kazanmıştır. Tabii o iş adamları da niçin ve kime verdiklerini çok iyi bilmektedirler. Bununla birlikte Hacı Kemal; onlardan bir şey isteyeceği zaman kılı kırk yarar. Kendisini asla boş çevirmeyeceklerini bilse bile aynı iş adamlarına fazla yüklenmek istemez. Onun için finansman konusunda ciddi sıkıntı çektiği zamanlar olur. O, bir insandan bir şey isteyeceği zaman daha önce zikrettiğimiz gibi yerine göre günlerce bu işin sancısını çeker. Yeri gelmişken bu hususta bir hatırayı nakledelim.

Ahmet Börekçi anlatıyor:

"Bir okul alınıyor. Okul almak mesele değil, önemli olan onu tamir edecek parayı temin etmek. Okulu aldınız ama tadilatı büyük para, büyük bir külfet. Hacı Ağabey kara kara düşünüyor, 'Ben bu parayı nasıl bulacağım?' diye. Özellikle 'Bu değirmenin suyu nereden geliyor?' diyenlere çok güzel bir örnek. Bunu

Kemal Ağabey'in kendisi anlattı. 'Ben bayağı bir sıkıntıdaydım.' diyor. Düşünüyor, 'Kimden para alabilirim?' diye. Edirne'de, istediğinde para veren biri varmış ama uzun zamandır para almıyormuş ondan. 'Edirne'deki o ağabeyin yanına gideyim ondan para isteyeyim.' diyor. İstanbul'dan kalkıp Edirne'ye gidiyor. Meseleyi açıyor, 'Bak' diyor 'Biz bir okul aldık. Şu kadar paraya ihtiyacımız var. Biz senden bu parayı talep ediyoruz. Yardım edersen seviniriz.' O zat da 'Kusura bakma, şu an çok ciddi sıkıntılarım var, para veremem.' diyor. Biraz da soğumuş bu insan eğitim hizmetlerinden. Para vermiyor. Hacı Ağabey o kadar hüzünlü dönüyor ki o gece hiç uyuyamıyor. Aynı gece, para vermeyen zat bir rüya görüyor. Rüyasında affedersiniz çıplak bir şekilde. Büyük bir arazisi varmış bunun orada, kendisi de arazinin tam ortasında; büyük bir yangın var etrafında. Arazisi komple yanıyor, ateş içeri doğru geliyor, tam yanacak, o dehşetle uyanıyor. Hemen aklına Hacı Kemal Ağabey geliyor. Telefona sarılıyor 'Hacı Kemal yarın sabah gel.' diyor. Hacı Kemal Ağabey gidiyor. O zat önceden hazırladığı çantayı Hacı Ağabey'e, 'Bu senin emanetin.' diye uzatıyor. Hacı Ağabey oradan ayrılınca çantayı açıyor, bir dünya para. Başlıyor halay çekmeye, sevinçten uçuyor. O sevinçle tekrar Tacikistan'a geliyor, inşaata başlanıyor, inşaat tamamen yapılıyor. Demek ki bu para böyle mübarek yerlerden geliyor. Gittiği yerden boş dönmüyor. Neden, çünkü adam ona inanıyor, güveniyor. Bir çanta para veriyor, 'Bu nereye gidecek?' diye düşünmüyor. Ben de istiyorum ama kimse bana vermiyor. Neden? Demek ki yeteri kadar güven veremiyorum ama Hacı Ağabey'e herkes güveniyor."

HOCENT HOCENT

Hacı Kemal'in, Tacikistan'da okul açılmasını en çok istediği şehirlerin başında Hocent gelir. Bu ülkeye ilk geldiği günlerden itibaren, içinde oraya okul açmak için ciddi bir arzu uyanır. Bunu fiiliyata geçirmek için Hocent'e ilk ziyaretini 12 Mayıs

1993'te Halil İbrahim Bey'le birlikte yapar. İlk görüşmelerde Hocent'teki yetkililer net bir cevap vermez, ancak orada okul açılacakmış gibi hazırlık yapılır. Hatta 1993-1994 öğretim yılı için giriş imtihanı bile yapılır. Hacı Kemal, okul işini netleştirmek için bu sefer 26 Mayısta Süleyman Sarıbaş ve Tacikistan Millî Eğitim Bakan Yardımcısı Raşidov ile birlikte tekrar Hocent'e gider. İki gün süren görüşmelerden müspet bir netice alınamaz. Hacı Kemal buna çok üzülür ama Hocent'te okul açma fikrinden asla vazgeçmez. Değişik tarihlerde bir sürü meşakkate rağmen defalarca Hocent'e gider gelir, bu gidiş gelişlerde zaman zaman belli bir noktaya gelinse de bir türlü okul açılamaz.

Hocent'e güzel bir okul açma fikri, onda bir sevda hâline gelir ve vefat edeceği güne kadar da bu sevdasını gerçekleştirmek için uğraşır. Şakir Ural, onun bu sevdasına şu sözlerle vurgu yapıyor:

"Hocent'i Hacı Ağabey çok arzuluyordu. Ta 1993-1994'ten beri 'Hocent Hocent', diyordu. Hacı Ağabey ileriyi gören bir insandı. Biz neden Hocent dediğini, çok sonra Hocent'e gittiğimizde anladık. Hocent'in, Tacikistan'ın çok önemli bir bölgesi olduğunu, Amerikalıların oraya çok çok önceden geldiğini, oranın Özbekistan'a açılan bir kapı olduğunu, Tacikistan'da iç savaş varken oranın güllük gülistanlık olduğunu, oradaki eğitim seviyesinin yüksek olduğunu, en önemlisi de Tacikistan'daki en zeki çocukların oradan çıktığını çok çok sonra öğrendik. Hacı Ağabey bunları, daha Tacikistan'a ilk geldiği günlerde görmüş, ısrarla 'Hocent, Hocent' diyordu. Hacı Ağabey'in hülyasıydı bu."

Çocuklar Acıktınız Değil mi

Hacı Kemal, yanında birkaç eğitim gönüllüsü olduğu hâlde, Hocent'te okulla ilgili görüşmeler yapmaktadır. İşe o derece kendini kaptırmıştır ki ne açlığını ne susuzluğunu hatırlar. Aşkla şevkle sevdasını anlatmaya, Tacik yetkilileri ikna etmeye

çalışmaktadır. O, açlığını hissetmez ama yanındakilerin karnı zil çalmaktadır. Özellikle şehir içindeki koşuşturmalar sırasında lokantaların, kebapçıların yanından geçerken duydukları yemek kokularından içleri bir hoş olur. Ancak okul sevdasıyla telaş ve heyecanla çırpınan Hacı Ağabeylerine bir şey diyemezler. Mimar Hakan Bahadır anlatıyor:

"Hocent diye bir şehir vardı. Amuderya ile Sirderya arasında ve Sirderya Nehri'nin yanında bir yer. Türk medeniyetinin ilk kurulduğu ve tarihte Maveraünnehir adıyla anılan o bölgede insan müthiş bir duygu yoğunluğu yaşıyor. Yani inanılır gibi değil, ata yurdu olan bu bölgede okul açılacak. İşte biz de hasbelkader o projedeydik. Biz okul için orada dolaşıp izin almışken, aynı günlerde maalesef kendi ülkemizden birileri de arkamızda dolaşıyor; 'Bunlar şudur, budur!' diyerek okulun açılmasına taş koyuyorlar. Önceden okulun açılmasıyla alakalı bir görüşme yapılmış ve Hacı Ağabey'e söz verilmiş, biz de ona istinaden gidiyoruz. Diyorlar ki: 'Yok hayır, bu proje yattı. İzin vermiyoruz!' O gün ciddi manada bir telaş, bir koşuşturma vardı. Çünkü sezon yaklaşıyor ve Hacı Ağabey muhakkak o okulu açmak istiyor. Böyle kan ter içinde koşturuyor. Bu arada biz bir hayli acıkmıştık. Öğle saatlerinde orada açıkta et kızartılır, şaşlık (şiş kebap) yapılır; bakanlık binalarına yakın bir yerde hoş bir koku yayılıyor etrafa ama nasıl, inanılmaz bir koku. Açlıktan içimiz cız ediyor, fakat Hacı Ağabey'e de kimse 'Hacı Ağabey acıktık, oturup bir yemek yesek.' diyemiyor fakat o koku içimize işlemişti. Sonra döndük dolaştık, epey yerlere girdik çıktık; olay tam müspet bir aşamaya geldi ve zannederim 4-5 saat içinde işimiz bitti. Sonra Hacı Ağabey şoföre yol tarif etti; 'Şöyle git, böyle git, şuraya gir, buraya gir.' falan diye ve bizi o kokuyu aldığımız yere getirdi. Ondan sonra 'Çocuklar acıktınız değil mi?' dedi. Hiç kimsede ses yok, oturduk yemeğimizi yedik. Tabii herkes dolaştığı kişinin kim olduğunu bildiği için yorumda bulunmadı ve ben o günden beri o tatlı hatırayı zihnimde taşıyorum."

Delik Deşik Bir Uyku

Son olarak Hocent'le ilgili Süleyman Sarıbaş'ın anlattıklarını dinleyelim:

"Çok ağlamalarına şahit oldum. Bu boş zeminler, sevgiliden uzak bu loş dağlar, dost bahçesinde yetişen vefa güllerinden uzak bu ovalar zaten ağlatmak için yeterliydi. Hacı Kemal Bey'in ağlamaları, derdi olan okullarla ilgiliydi. Bunlardan sadece birini burada anlatmak istiyorum. Tacikistan'da ilk yıl 1992–1993 öğretim yılında (iç karışıklıktan dolayı) 5 ay gecikmeli olarak bir okul açıldı. Sonraki öğretim yılında buna Duşanbe'de iki okul ilave oldu. 1994 yılında ise Kurgantepe ve Kulap şehirlerinde iki okul daha açıldı. Aynı yıl bu ülkenin en gelişmiş şehri olan Hocent şehrinde bir okul açma teşebbüsü oldu; güzel bir bina verdiler ve giriş imtihanı yapıldı ancak çok geçmeden iç karışıklık sebebiyle bu okul binasının geri alınması üzerine okul açılamadı. İmtihanı kazanan öğrencileri, Duşanbe'ye getirip okutma çabamız da yolların kış nedeniyle kapalı olması ve başka sebeplerden dolayı netice vermedi.

1995 yılında Abdullahcanov'un Hocent hâkimi olduğu dönemde tekrar okul meselesi için Hacı Ağabey ile beraber Hocent'e gittik. Orada Maarif Müdürü Celilov ve beraberindeki heyet, arabalarla bizi havaalanında karşıladı. Bizim için seçtikleri okulları görmeye gittik ancak hiçbiri istediğimiz ölçüde değildi, gelecekte buradaki arkadaşları sıkıntıya sokabilecek eksikliklere sahipti. Bu gezinti sırasında Sirderya'ya bakan tam teşekküllü muhteşem bir okul gözlerine takılmıştı. Gün akşam olmuştu.

O ana kadar istediği çapta okul bulamayan Hacı Kemal Erimez'in gönlüne bu okulu görme sevdası düştü. Aracımızı çevirip okulun önüne park ettik. Okulun her gezdiğimiz köşesi onda tarifsiz bir arzu uyandırdı. Üç katlı olan okulu hiç durmaksızın gezdi. Okula vurulduğunu Tacik yetkililere hissettirmedi. Çünkü bu okul, teklif edilenler arasında yoktu ve alt çalışmasını

yapması lazımdı. Gün iyice alçalmış otele geldiğimiz zaman akşam olmuştu.

Sabah kendisinden olumlu bir cevap almak istediğimiz sevgiliyle aramıza uzun bir gece girmişti. Nasıl yolunu bulabilir, nasıl dile getirebilir, kime anlatabilir, kimden olumlu netice elde edebilirdik? Düşündük durduk... Hacı Kemal Erimez o geceki sohbetlerinde okulu süsledi, tefriş etti, üstüne bir kat çıktı, etrafını ışıklarla donattı. Özbekistan'ın başşehri ve Hocent'e çok yakın olan Taşkent'ten müteşebbisleri okula davet etti. Ayrıca onları Sirderya'da almayı düşündüğü yatta gezdirdi... Kısaca, bu okul Özbekçe ifadesiyle onu yakmıştı. Odamıza çekilip dualarla yattık. Sabahleyin namaz vaktinde derinden bir ağlama sesiyle uyandım. Bu, onun sesiydi. Hemen odasına gidip teskine çalıştım. Ancak hava buna müsait değildi. Gönlünce katıla katıla ağlıyordu. Başını sallıyordu ve derinden dua ediyordu. Böyle ağlamayı hayatımda sadece kıymetli bir şeyi elinden alınmış çocuklarda görmüştüm. Daha sonra fırtınalar durulunca bir denizin dalgalarının yavaş yavaş kesilmesi gibi Hacı Kemal Erimez kendine gelmiş ve sakinleşmişti. O gün farklı başlamıştı. Arzuhâlimizi hâlden anlayana havale etmiştik. Ancak bu okulla alakalı bütün tekliflerimiz değişik sebeplerden ve sıkıntılardan dolayı kabul görmedi. Mahzun ve kederli Duşanbe'ye döndük."[9]

İLK YOLCULAR VE YOLCULUKLAR

Türkiye'den Tacikistan'a idareci, öğretmen ve belletmen olarak giden eğitim gönüllülerinden her birinin birbirinden ilginç, ibretli ve göz doldurucu hikâyeleri vardır. Onlar, hayatlarının baharında iç savaşın bütün şiddetiyle devam ettiği, en temel ihtiyaç maddelerinin bile bulunmadığı, örf ve âdetlerini bilmedikleri, her türlü sıkıntı ve mahrumiyetin en üst seviyede yaşan-

---

9 Süleyman Sarıbaş, Hacı Kemal ve Tacikistan -1, Zaman, 17 Mart 1999

dığı bu ülkeye gitmeye kendi rızalarıyla talip olmuş er oğlu erlerdir. Sadece Türkiye'nin güzelliklerini, millî ve manevi değerlerini Tacik çocuklara tanıtmak maksadıyla hicret ve hizmet niyetiyle yola çıkan bu yiğitlerin fedakârlığı bundan ibaret değildir. Belki onları en çok zorlayan husus, geride bıraktıkları gözü yaşlı aileleridir. Çoğu anne baba, biricik yavrularını o güne kadar adını bile duymadıkları bir ülkeye, kendilerince meçhul bir geleceğe göndermek istemez. Ancak onlar, ellerine ayaklarına kapanıp yalvararak bir şekilde ailelerini razı ederler.

Hepsinin hikâyesini burada tek tek anlatmamız tabii ki mümkün değil. Ancak onların Hacı Kemal'le, Hacı Ağabeyleriyle yollarının kesiştiği öyle yerler var ki bunları kayda geçirmemek eksiklik olur. Onun için kimi üniversiteyi, kimi de liseyi henüz yeni bitirmiş bu gencecik insanların yaşadıkları zorlukları ve yaptıkları fedakârlıkları, bunun yanında Hacı Kemal'in bir baba şefkatiyle onların üstüne nasıl titrediğini göstermek bakımından birkaç misal vermek istiyoruz.

Herkes Uyurken O Uyanıktı

Zeki Pektaş, Aydın'da özel bir eğitim kurumunda idareci iken, buraya Tacikistan'dan bir grup misafir gelir. Kısa bir süre beraber olduğu bu misafirlerin hâl ve tavırlarındaki güzellik, onda yurtdışına gidip hizmet etme arzusu uyandırır. Yürekten yaptığı bu duaya Cenab-ı Hak kısa bir süre içinde cevap verir ve Zeki Bey'e, Duşanbe'de açılacak olan Duşanbe Ekonomi Lisesi'ne müdürlük görevi teklif edilir. O da bunu seve seve kabul eder. Bu vesileyle İstanbul'da ilk defa Hacı Kemal'le görüşür ve onun tavsiyesiyle beş günlük bir süre içinde evini İstanbul'a taşır ve gerekli hazırlıkları yapar. Artık yola çıkma zamanı gelmiştir:

"Tabii bu arada bizde heyecan dorukta, çünkü Aydın'da o arkadaşları görünce içimizde uyanan o arzunun kısa zaman zarfın-

da tahakkuk etmesi Allah'ın açık bir lütfuydu. Fakat işin başında bana Özbekistan'a gideceğim söylenmişti; biz Özbekistan'ı beklerken, Tacikistan çıktı kısmetimize. Aydın'da o Tacikleri gördükten iki ay sonra onlarla bizim buluşmamız nasip olacakmış demek ki. Hacı Ağabey üç gün sonra bizim biletimizi, her şeyimizi hazırladı; 'Zeki Bey, burada on beş-yirmi tane arkadaşımız var, onlar da seninle beraber geliyor. İnşallah ben de sizinle geleceğim. Havaalanına erken gel, arkadaşlara uçağa kadar yardımcı olalım.' dedi. Tabii arkadaşların çoğu üniversiteyi yeni bitirmiş, hepsi de genç yaşta. Hakikaten bu büyük bir hadise, üniversiteyi bitirip daha hayatın baharındayken o arkadaşlarımız, Tacikistan gibi iç savaşın yaşandığı bir ülkeye gitmeye rıza göstermişler. Herkes biliyordu ki Tacikistan'da savaş var. Ona rağmen hizmet aşk ve heyecanıyla o gün herkes valizlerini hazırladı. Havaalanına gitmeden önce Hacı Ağabey, arkadaşlara valizleri için tek tek kilit dağıttı. 'Aman oğlum kilitlerinizi alın. Kilit almayan varsa gidin getirin. Valizlerinizi güzelce bağlayın, üzerine isimlerinizi yazın kaybolmasın.' diye tembihlerde bulundu. Orada böyle en az iki saat bizimle uğraştı. Oturamıyor yerinde, acaba birisinin valizi açık kaldı mı, bir problemi, eksiği olan var mı diye dolaştı durdu.

Havaalanına geldik, orada sıkıntı çıkmasın diye yine herkese yardımcı oluyor. Derken uçağa bindik, şöyle bir soluk aldı, 'Oh Rabbime şükürler olsun.' dedi. Önce Taşkent'e ineceğiz, Taşkent'ten Duşanbe'ye gideceğiz. Güzel bir hadise, uçağa bindik, ben o kadar yorulmuşum ki… Bir gün önce kamyonu indirmişiz, evi yerleştirmişiz, ertesi gün de arkadaşlarla akşama kadar valizlerle uğraşmışız. Uçağa binince 'Oh!' dedim, 'Şimdi uyuyabilirim artık.' Hacı Ağabey çıktı geldi, yanıma oturdu. Onun, ceketinin cebinden tesbih olsun, mendil olsun veya başka bir şey olsun, çok hoş bir çıkarma stili vardır. Baktım elini cebine soktu, aynı stille bir ufak sözlük çıkarttı; bildiğimiz Rusça - Türkçe, Türkçe - Rusça kırmızı bir sözlük, onu bana verdi. 'Bak Hoca!'

dedi, 'havaalanına inene kadar bu Rusça kelimeleri, harfleri ezberleyeceksin. Rusçayı tanıyacaksın. İnince soracağım sana.' tabii Hacı Ağabeyi incitmekten korkuyorum. 'Ağabey ben yorgunum.' diyemedim. Neyse o yorgunluğa rağmen başladım elimde sözlük, sayfaları karıştırmaya. Uçağın içi de bavullarla valizlerle dolu. Özbekler bavul ticareti yapıyorlar. Zar zor oturuyoruz uçağın içinde. Ona rağmen ben havaalanına inene kadar o Rusça harfleri öğrenmiş oldum, Hacı Ağabey'in sayesinde.

Taşkent'e indik, havaalanında bir dolmuşa bindik gidiyoruz. Hacı Ağabey, bana bir levha gösterdi ve 'Zeki Hoca oku bakayım şunu!' dedi. Ben dedim 'Rusça stop yazıyor.' 'Orada stop yazıyor ama bizim için durmak yok, durmayacağız. Tamam aferin sana.' dedi. Bindiğimiz dolmuş çok küçüktü. On beş-yirmi kişi tıkış tıkış bindik gidiyoruz. Hacı Ağabey'in gözünü uyku tutmuyor. Herkes sıkışık vaziyette, yanlarında da eşyaları var. O, herkese arabada da yardımcı olmaya gayret etti. Birisinin başı yana düştüyse destekledi bir şeyle, eğer birisi yatacak yer bulamadıysa gitti onun yanına oturdu, onu omzuna yatırdı. Düşünün yolculuğumuz Taşkent'ten Duşanbe'ye kadar yaklaşık on beş-yirmi saat bu şekilde devam etti. Tabii yollarda, Buhara ve Semerkant'ta dinlenme oldu. Yolculuk boyunca dolmuşun içinde onun gösterdiği o şefkati ben hiçbir zaman unutmuyorum. Herkes uyurken o ayakta ve hep tetikteydi. İşte Hacı Ağabey'in büyüklüğünü daha ilk yolculuğumuzda görmüş olduk."

Korkunç Rüya

Yakup Kocaman, liseyi yeni bitirmiş, henüz on yedi yaşında bir gençtir. Kendisine "Tacikistan'a belletmen olarak gider misin?" denilince, hiç tereddüt etmeden "Evet." cevabını verir ve günü gelince önce Özbekistan'a gider, oradan da diğer eğitim gönüllüleriyle beraber Tacikistan'a geçer. Hikâyesini kendi ağzından dinleyelim:

"Hacı Ağabey on bir-on iki tane belletmen istemiş. Belki Hacı Ağabey'in arzusu üzerine, tabii bizim referans da çok iyi gelmişti, bizim nasibimize Tacikistan düştü. Gerekli hazırlıkları yapıp yola koyulduk. Önce Özbekistan'a indik. Gece saat üç-dört gibiydi, yaz ayıydı. Sene 1993. Bizi Özbekistan'da Türk okulunda misafir ettiler. Gece okulun yatakhanesinde ranzalarda yatıyoruz. Ben sağ tarafıma uzandım, ranzama yattım. Böyle uyku ile uyanıklık arasında bir vaziyetteyim. Buraya gelmeden evvel, Tacikistan'a gideceğimiz duyulunca aile çevremizden ve akrabalardan itiraz edenler oldu, hatta onlara hayal gibi geldi. 'Birdenbire bu yurt dışı işi nereden çıktı?' diye şaşırdılar, inanmak istemediler önce. Türkiye'den çok sıkıntılı ayrıldık.

Babam felç olmuştu o sene. Ailemin mali durumu çok sıkıntılıydı, kirayı dahi ödeyemiyorlar. Şuradan buradan borç alıp vaziyeti idare etmeye çalışıyorlar. İstanbul'a, Esenler'e taşınmışlar ve birader Adana'daki bütün mülklerini satmış, o zamanın parasıyla elinde seksen milyon para var. İş yapacak, iş yapamıyor ve paralar çar çur oluyor. Birader de peder de çok zor durumda. Bize 'Tacikistan'a gidin.' dendi. Şimdi düşünüyorum da hayret ediyorum, demek Cenab-ı Hakk'ın sevkiyle o gün bunları hiç düşünmedik. Sonraları ben çok ağlamışımdır. Babam, annem, kardeşlerim gözümün önüne geliyor, on yedi yaşındayım o zaman. Annem 'Oğlum felçli babanı bırakıp nereye gidiyorsun?' diyor. Babam bakıp ağlıyor, ancak babam iyi bir dava adamıydı. 'Ben seni Hocaefendi'ye verdim, git oğlum!' diyordu ama kalbini biliyorum, çok ağlamıştı o gün. Buna rağmen demek çok stres içerisindeydim, çok üzüntülüydüm. Neyse ben ranzada uyumaya çalışıyordum, saat dört-beş gibi birden arkadan birisi geldi, sonra iki eliyle sağ tarafıma bastırdı, çok şiddetli bir şekilde bastırdı. 'Sen hâlâ Tacikistan'a gitmeyi mi düşünüyorsun?' dedi. Ben 'Evet gitmeyi düşünüyorum.' dedim. Aklımda hep Hocaefendi'den aldığımız telkinler var. Orta Asya'ya gidip hizmet edeceğiz ve hicret sevabı kazanacağız. Tekrar iki eliyle bastırdı, 'Hâlâ gitmek mi is-

tiyorsun?' dedi. Ben o an öleceğim sandım. Üçüncü defa bastırsa kalbimin duracağına inanıyorumdum. Buna kesinlikle kaniydim, 'Kalbim duracak.' dedim. Üçüncü defa da bütün gücüyle bastırdı ve yine 'Sen hâlâ Tacikistan'a gitmeyi mi düşünüyorsun?' dedi. Ben o zaman 'Tamam, artık ölüyorum, bari sekerat hâlindeyken bir şahadet getireyim.' dedim. Başımda salonun tavanını ve şahsın iki elini görüyordum. Çok güçlü bir şekilde 'Hâlâ gitmeyi mi düşünüyorsun sen?' diyordu. 'Eşhedüenla ilahe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abdühü ve rasuluhü' deyince birden kayboldu. Ben öldüğümü zannettim ama uyandığımda arkadaşların orada yattıklarını gördüm."

Genç Yakup Kocaman'ın soyadı gibi kocaman bir yüreği vardır ve o zaten her türlü zorluğu baştan göze alarak yola çıkmıştır. Elbette Tacikistan'a gidecektir. Nitekim ertesi gün on beş saat süren bir minibüs yolculuğundan sonra diğer eğitim gönüllüleriyle birlikte Tursunzade'ye geçer. Çok hassas, haksızlığa tahammül edemeyen ve biraz da asabi bir kişiliğe sahip olan Yakup, Tacikistan'da kaldığı beş-altı yıl içinde gerçekten çok sıkıntı çeker. Ancak o, Hacı Kemal Ağabey'inin kendine sahip çıkmasıyla pek çok acıya katlanır ve orada kendine düşen misyonu eda etmeye çalışır.

Tacikistan Neresi?

1994-1995 öğretim yılında Tacikistan'da açılacak yeni okullar için öğretmen ve belletmenlere ihtiyaç vardır. Şelale Eğitim Kurumlarına o sene genel müdür olan Orhan Keskin, bundan önceki görev yeri olan Bursa'da bir toplantı yapar ve "Tacikistan'a gidecek arkadaşlar arıyoruz. Arzu edenler özgeçmişleriyle birlikte bir dilekçeyle başvursun." der. Başvuranlar arasında liseyi yeni bitirmiş bir genç vardır: Ali Osman Köse. Dilekçe vermiştir ama henüz Tacikistan'ın nerede olduğunu bile bilmemektedir:

"Dilekçeyi verdik, çıktık oradan, herkes birbirine soruyor: 'Tacikistan neresi ya?' Sonra bize 'Ailelerinize söyleyin.' dediler.

Biz şartlar ne olursa olsun gitmeye karar verdik en baştan. Zaten kendinizi hazırlamışsınız, bilenmişsiniz. Yer fark etmez yani. Türkiye dışında herhangi bir yer ama bunu ailemize nasıl kabul ettireceğiz? Nasıl söyleyeceğiz? Tacikistan'da iç savaş olduğunu biliyoruz. On beş yaşında bir insan, sorma ihtiyacı hissediyor. Ben de yakından tanıdığım Asım adındaki bir abiye sordum bunu. Asım Ağabey dedi ki: 'Hiç korkma sen, git söyle ailene, Allah kerimdir.' Ben Bursa'dayım, ailem İzmit'te. Aradım telefonla, valide hanım çıktı. 'Anne ben Tacikistan'a gidiyorum.' dedim. Annem şaşırdı, 'Ne kistan?' dedi. 'Tacikistan anne, Tacikistan. Ben Tacikistan'a gidiyorum.' dedim. Annem, 'Ben anlamam oğlum, babana söyle.' dedi. Babam aldı telefonu. Ona da 'Baba ben Tacikistan'a gideceğim.' dedim. 'Nereye?' dedi. 'Tacikistan' dedim. 'Neresi bu?' diye sordu. 'Ben de bilmiyorum.' dedim. 'Bilmediğin yere nasıl gideceksin oğlum?' dedi. Sonra da 'İyi sen bilirsin.' dedi bana.

Babam öyle deyince çok sevindim. Sevinçten uçuyorum ben, 'Babam bana ne kadar güveniyor.' diye. Öbür gün oldu, Orhan Bey'e gittik. Orada durumları uygun olmayan birkaç arkadaşı elediler. Bana 'Tamam sen gidiyorsun.' dediler. Neyse akşam eve gittim. Daha kapıdan girer girmez ortalık inliyor: 'Hayır gidemezsin! Sen nereye gittiğini sanıyorsun!' Üç-dört gün cebelleştik onlarla. Konuşmadım kimseyle. Yemek yemedim. En son babam teklifler yapmaya başladı: 'Ben sana market açayım, araba alayım, gitme oğlum.' 'Yok' dedim, 'ben gitmek istiyorum.' Neyse sonunda mecburen razı oldular. Babamla beraber gittik emniyete, pasaport alacağız. Emniyet müdürü dedi ki: 'Nerede bunun annesi?' 'Annesi evde.' dedi babam. 'Nereden bileyim annesinden kaçırmadığını?' dedi. Annemi çağırdık. Pasaport işlemlerimiz öyle halloldu.

Nihayet yolculuk zamanı geldi. Kapıdayız, annem hâlâ diyor ki: 'Gitme oğlum, ne yapacaksın bilmediğin bir yerde, ne işin var?' Bir de garajdan ayrılışımız vardı. Herkesin ailesi orada. Ayrılığın verdiği bir sıkıntı var. Daha ayrılmadan hasret çökmüş herkese ama bu o kadar kısa sürdü ki. Herkes gülmeye, şakalaşmaya başladı. Gittiğimiz yeri bilmiyoruz. Haritayı arkadaşlar ellerinde gezdiriyorlar, 'Bakın şuraya gideceğiz.' diye. Nasıl bir yerdir bilmiyoruz. Bir otobüs insan. İstanbul'a gidiyoruz, oradan uçağa binip Tacikistan'a gideceğiz. Gece İstanbul'a geldik, Fatih Koleji'nde kaldık. Mehmet adında bir ağabey geldi, bize durumu izah etti. Şunlara dikkat edin, bunlara dikkat edin, falan. Bizden önce giden ağabeyler var. Yakup Ağabeyler, İbrahim Bayram Ağabeyler. İbrahim Bayram Ağabey'le imam hatipten tanıştığım için o biraz bahsetmişti bize; savaşın devam ettiğinden, sıkıntılardan… O kadar teslim olmuşsunuz ki Allah o metaneti kalbinize veriyor. Endişe yok yani. 'Ne olur ne biter, aç mı kalırız, susuz mu kalırız?' hiç aklımıza gelmiyor."

Havaalanı Baskını

1994 yılında Şelale Eğitim Kurumları Genel Müdürlüğü görevine getirilen Orhan Keskin, görev yapacağı eğitimci arkadaşlarıyla birlikte Tacikistan Hava Yolları'ndan özel olarak kiralanan bir uçakla İstanbul Havaalanı'ndan biraz sonra Tacikistan'a uçacaktır. Uçağın bagajı yeni açılacak okullar için alınan masa, sıra, dolap gibi eşyalarla dolunca Tacik öğrencilerin son teknolojiden faydalanabilmesi için temin edilen bilgisayarları kucaklarına alıp uçağa binerler.

Uçaktaki çoğu genç ve bekâr, birkaçı evli bir avuç eğitim gönüllüsü; birkaç saat sonra başlarına gelecek tehlikeden habersiz büyük bir heyecanla Duşanbe'ye inecekleri anı beklemektedir. Zahmet içinde rahmet tecellilerinin yaşandığı bu gizemli yolculuğu Orhan Bey şöyle anlatıyor:

"Yolculuğumuz güzel bir ağustos günü başladı. Sevdiklerimden ve ülkemden ayrılmanın hüznüyle, farklı bir ülkede öğretmenlik yapacak olmanın mutluluğunu aynı anda yaşıyordum. Öyle ya oradaki çocuklara güzel Türkçemizi öğretecektim. Sonra da sevgiyi, hoşgörüyü, mutluluğu paylaşacaktım onlarla.

Gideceğim ülkenin çocukları, savaşı bütün korkunçluğuyla yaşamıştı. Üstelik iç karışıklıklar ve çatışmalar hâlâ devam ediyordu. Bu nedenle içimde belli belirsiz bir korku vardı fakat içimdeki korkuyu alıp götüren, beni heyecanlandıran bir insan bizleri bekliyordu gittiğimiz ülkede. Evet, o, çocukların sevgili Hacı Ata'sıydı... Altmış küsur yaşındaydı; kalbinden rahatsızdı, şekeri vardı... O, ilerlemiş yaşına rağmen kendini çocuklara adamış bir eğitim sevdalısıydı. Hakkında çok şey duyduğum, fakat kendisini hiç görmediğim bu insanla tanışma düşüncesi yolculuğumu daha anlamlı kılıyordu.

Bu ilginç yolculuğa otuz arkadaşla başladık. Bizi götüren uçağın arka tarafına, açacağımız okulların bilgisayarlarını yükledik, ön koltuklarına da biz oturduk. Eşyaların havaalanına getirilmesi ve uçağa yüklenmesi hepimizi oldukça yormuştu. Yorgunluğumuza rağmen aklımız hep gideceğimiz ülkedeydi. Bizi orada neler bekliyordu, nasıl bir ortamla karşılaşacaktık? Bütün bu soruların cevabını hiçbirimiz bilmiyorduk.

Uçağımız gece saat on ikide Duşanbe Havaalanı'na indi. Ortalıkta birkaç görevlinin dışında kimsecikler görünmüyordu. Uçaktan indik ve bekleme salonuna geçtik. Burası oldukça bakımsız ve köhne bir yerdi. Bir saatlik bir bekleyişten sonra pasaport işlemlerimizi yaptırıp çıkış kapısına yöneldik. Kapının tam karşısında şık giyimli, ak saçlı, aksakallı biri gülümseyerek bize bakıyordu. Ülkenin sıkıntılarına ve çaresizliğine inat dimdik ayakta duran bu adam, Hacı Kemal Erimez Ağabey'den başkası değildi.

Okullara ait malzemeyi taşımak için bir tır, bizim binmemiz için de eski bir otobüs getirilmişti. Yorgunluğumuza aldırmadan, neşe içinde eşyalarımızı tıra yükledik. Otobüse binmeye

hazırlanıyorduk ki iki minibüs büyük bir hızla bize doğru yaklaştı. Araçlarımızın geçişini engelleyecek şekilde tam önümüzde durdu. Minibüslerin içinden yirmi kadar adam indi. Ellerinde makineli tüfekler vardı. Hepsi de kafalarına siyah çoraplar geçirmişti. Seri bir şekilde etrafımızı sarıp silahlarını üzerimize çevirdiler. Bu adamların, kıyafetlerinden ve davranışlarından asker olmadıkları hemen anlaşılıyordu. Niyetlerinin de iyi olmadığı ortadaydı. Tercüman aracılığıyla tüm mallarımızı ve paralarımızı istediklerini bize bildirdiler. Sözlerine, bu konuda bir zorluk çıkardığımız takdirde hepimizi öldüreceklerini de ilave ediyorlardı. Bu adamlar, herkesin, şerrinden korktuğu bir çetenin mensupları olmalıydı. Çünkü havaalanının önünde nöbet tutan askerler, canlarını kurtarmak için ortadan kaybolmuşlardı. Hacı Ata ve şirketimizin genel müdürü, tercüman aracılığı ile kendilerinden istenilen malzemelerin okullara ait olduğunu, bilgisayarlar olmadan eğitim ve öğretimin aksayacağını eşkıyalara anlatmaya çalışıyorlardı ancak adamların bu tür sözleri dinlemeye hiç mi hiç niyetleri yoktu. Karşılıklı konuşmalar devam ederken birden Hacı Ata'nın karanlığı yırtan bağrışı duyuldu. Titrek ve duygulu bir ses tonuyla çetenin liderine sesleniyordu:

'Beni iyi dinle! Savaştan dolayı bütün yabancılar ülkenizi terk etti! Ama bu gördüğünüz genç öğretmenler, hayatlarını hiçe sayarak sizin çocuklarınızı eğitmek için geldiler buraya! Fakat sizler, utanmadan çocuklarınıza ve ülkenize sahip çıkmak için gelen insanları soymaya yelteniyorsunuz. Allah'tan korkun!'

Hacı Ata konuşurken çetenin liderine iyice yaklaşmış, gözlerini onun gözlerine dikmişti. Yanaklarından süzülen yaşlar bembeyaz sakalını ıslatıyordu. Tercümanımız da iyice heyecanlanmış, bir tek kelime bile değiştirmeden bu tesirli sözleri tercüme etmişti. Ancak Hacı Ata'nın ses tonu, gözyaşları ve hâli, o kadar etkileyiciydi ki tercüman hiçbir şey söylemese de çok şey anlatıyordu. Bütün çete elemanları olup bitenler karşısında âdeta donup kalmıştı. Birkaç saniyelik sessizlikten sonra, çetenin lide-

ri elindeki silahını arkadaşına verdi, sol eliyle de başındaki siyah çorabı çıkardı. İnanmak imkânsızdı ama onun da yanaklarından yaşlar süzülüyordu. Bozuk bir Türkçe ile 'Benim annem Türk!' dedi. Sesi titriyordu.

Bu manzara karşısında hepimiz duygulanmıştık. Çetenin lideri arkadaşlarına döndü, kararlı ve sert bir ses tonuyla bir şeyler anlattı. Ardından tercümana dönerek uzun uzun açıklamalarda bulundu. Bu gece yaptıklarından dolayı bizden özür diliyor, kendilerini affetmemizi istiyor, bizleri okula kadar götürmeyi teklif ediyordu. Kısaca; havaalanının şehrin yirmi kilometre kadar dışında olduğunu, yol boyunca birçok silahlı çetenin tehlike saçtığını, diğer çetelerin kendilerinden çekindikleri için bizleri güven içinde okula götürebileceklerini anlatmaya çalışıyordu.

Hepimiz şaşırmıştık, tedirgindik. Canımıza, malımıza kastetmek için gelen bu eşkıyalar gerçekten bize muhafızlık yapacaklar mıydı? İnsanların kalpleri ve niyetleri bir anda böylesine büyük bir değişikliğe uğrar mıydı? Bu soruların cevabını hiçbirimiz bilmiyorduk. Yapabileceğimiz fazla bir şey de yoktu. Kısa bir değerlendirmeden sonra tekliflerini kabul ettik. Az sonra minibüslerden biri en öne, diğeri de araçlarımızın arkasına geçti. Konvoy hâlinde yolculuğa başladık.

Kimsenin ağzını bıçak açmıyordu. Hepimizde bir gerginlik, tedirginlik vardı. İçimizden dua ediyorduk. Bu arada yol boyunca birçok silâhlı grupla karşılaştık. Önce kamyonumuzu durduruyorlar, sonra çete liderinin açıklamaları üzerine yolumuzdan çekiliyorlardı. Her an ıssız bir yere çekilip öldürülebileceğimiz ve mallarımıza el konulabileceği endişesiyle yolculuğumuza devam ediyorduk. Dakikalar geçmek bilmiyordu. Nihayet sıkıntılı bir yolculuktan sonra görev yapacağımız okulun önüne geldik. Bizleri okul bahçesinin girişinde öğretmen arkadaşlar karşıladı. Sevinç ve heyecan içinde kucaklaştık. Eşkıyaların bizi okula sağ salim getirdiğine hâlâ inanamıyorduk. Bu arada çetenin lideri ya-

nımıza geldi. Çekine çekine, tekrar tekrar özür diledi ve gitmek için izin istedi. Bizler de onlara yardımlarından dolayı teşekkür ettik. Onlarla teker teker kucaklaşıp kendilerini yolcu ettik.

Yorgunduk, korkmuştuk ve şaşkındık. Görev yapacağımız ülkeye adımımızı atar atmaz enteresan ve oldukça anlamlı olaylar yaşamıştık. Bütün olup bitenler karşısında Hacı Ata da çok duygulanmıştı. Hepimizi öğretmenler odasında topladı. Hacı Ata, güzel bir yaz gecesinde yaşadıklarımızın Rabbimizden gelen anlamlı bir mesaj olduğunu hissetmişti. Hissettiklerini hıçkırıklar içinde, kader arkadaşlarıyla paylaşıyor ve bizlere şöyle sesleniyordu:

'Evlâtlarım! Sizler, en samimi duygularınızla buralara kadar geldiniz. Allah da niyetlerinize göre, bu ülkedeki ilk gününüzde sizlere böyle bir güzellik yaşattı. Kalpleri evirip çeviren Rabbimiz, malımızı ve canımızı almaya gelen eşkıyaları bizlere muhafız eyledi! Bu hadiseleri, mutlaka bir gün tarih yazacak!'

Çocukların ve göreve başlayacağımız ülkedeki herkesin sevgili Hacı Ata'sı, bembeyaz sakallarını şükür gözyaşlarıyla ıslatıyor, her zaman olduğu gibi, hâliyle bizlere çok şey anlatıyordu."

Belevi Köyünden Tacikistan'a

Tacikistan'ın genç ve fedakâr yolcularından biri de Hüseyin Yiğit'tir. Hüseyin Bey'in, Hacı Kemal'le tanışıklığı ta çocukluk yıllarına dayanmaktadır. O, ilk defa İzmir'in Selçuk ilçesine bağlı Belevi köyünde bir bakkal dükkânında karşılaşmıştır Hacı Kemal'le. Sonra araya lise, üniversite yılları girer ve uzun süre birbirleriyle görüşemezler. Ancak yıllar sonra kader onların yollarını Tacikistan'da birleştirir. Olayı tam anlayabilmek için biraz gerilere gitmemiz gerekiyor.

Hacı Kemal; Aydın'da bunduğu yıllarda çarşıda pazarda, tarlada bahçede, bakkalda manavda karşılaştığı her çocukla ilgilenir; biraz zekâ pırıltısı gördüğü çocukların okuması için elinden

gelen gayreti gösterir. Bir gün zeytinliğinin bulunduğu Belevi köyünde sürekli uğradığı markette otururken içeri ilkokul çağında bir çocuk gelir. Hacı Kemal çocuğun önce başını okşar, sonra adını sorar. Kısa bir sohbetten sonra "Karnen nasıl?" der. Bütün notlarının pekiyi olduğunu öğrenince, onunla daha yakından ilgilenir. İşte o çocuk Hüseyin Yiğit'tir.

Hacı Kemal'in en çok sevdiği meslek olan öğretmenliği tercih eden Hüseyin Bey anlatıyor:

"Yıl 1982. Ben bir şey almak için ağabeyimin işlettiği markete gitmiştim. Baktım Hacı Kemal Ağabey markette oturuyor. Beni yanına çağırdı, notlarımı falan sordu. Ağabeyime 'Bu çocuğu mutlaka okutun.' dedi. 'Ben babanla görüşmek istiyorum. Ona selam söyle, yarın dükkâna gelsin.' dedi. Ertesi gün babamla görüşmüşler. Bizim maddi durumumuz çok iyi değildi. Hacı Ağabey, babama 'Sen orasını düşünme, ben onu okutacağım.' demiş ve babamı razı etmiş.

Beni Aydın Hayırlar Vakfı'na bağlı olan Pınar Öğrenci Yurdu'na gönderdi. Yurt müdürü Tacettin Hoca beni bir baba şefkatiyle karşıladı. Kısa sürede yurda alıştık. Hacı Ağabey daha önce de bizim köyden buraya öğrenci göndermiş. Orta üçe kadar beni takip etti. Yurda gelip gittikçe diğer öğrencilerle birlikte notlarımı falan sordu. Sonra Hacı Ağabey İstanbul'a gidince irtibatımız koptu.

Ben, bana verilen emekleri boşa çıkarmamak için elimden geldiğince gayret ettim. Ortaokulu, liseyi başarıyla bitirdim ve Boğaziçi Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü kazandım. Son sınıftayken Altunizade Kültür Merkezi'nde bir konferans vardı. Konferansı dinlemek için gelen kalabalık arasında merdivenlerden çıkan ak saçlı, aksakallı birini gördüm. Dedim, 'Bu Hacı Kemal Ağabey.' Hemen koştum, elini öptüm. Tabii beni tanıyamadı ilk anda. Sonra aramızda kısa bir konuşma oldu:

'Hacı Ağabey ben Belevi köyünden, falanların oğluyum. Siz beni Aydın'a yurda göndermiştiniz.'

'Ha şimdi tanıdım, sen ne yapıyorsun, nerdesin?'

'Üniversitede okuyorum.'

'Okul ne zaman bitiyor?'

'Bu sene bitecek inşallah.'

'O zaman seni ben Tacikistan'a götüreyim. Öğretmen ihtiyacımız var.'

'Hacı Ağabey emriniz olur. Yalnız bu işin formaliteleri vardır herhâlde.'

'Ben onları hallederim. Sen kendini Tacikistan'da bil.'

Hakikaten okul biter bitmez Hacı Ağabey bütün resmî işlemleri tamamlayıp beni Tacikistan'a gönderdi. Ben artık Tacik-Türk Lisesi'nde Türkçe öğretmeniydim. Bir gün genel müdür yardımcımız Zeki Bey geldi, 'Hacı Ağabey senin dersine girecek.' dedi. 'Ağabey ben heyecanlanırım, elim ayağım tutulur, ders anlatamam, mahcup olurum. Hacı Ağabey başka sınıfa girsin.' dedim. Zeki Bey ısrar etti, 'Abicim sen kendini hazırla, ona göre gir sınıfa.' dedi.

Neyse ben sınıfa girdim, daha dersin başındayım. Az sonra kapı açıldı. Baktım Hacı Ağabey geldi, yanında Zeki Bey'le Süleyman Bey de var. 'Hacı Ağabey hoş geldiniz, buyurun.' dedim. Herhâlde sınıfta kimin olduğunu ona söylememişler önceden. Hacı Ağabey beni görünce çok şaşırdı, çok duygulandı; derse girmedi, hemen kapıdan ayrıldı.

Sonradan öğrendim; oradan direk müdür odasına gitmiş. Orada, 'Allah'ım ben bu çocuğun kısa pantolanla gezdiği günleri bilirim. Şimdi burada Tacik çocuklara ders anlatıyor. Allah'ım sen ne büyüksün. Kim bilir daha ne günler göstereceksin bize.' diye yarım saat hem ağlamış hem ekilen tohumları hiçbir zaman zayi etmeyen Rabbine gözyaşları içinde şükretmiş."

Zoraki Berberlik

Hasan Akyol, liseyi bitirir bitirmez, Tacikistan'a belletmen olarak gider. Orada hem Tacik öğrencilerin eğitimiyle uğraşacak, onlara rehberlik yapacak hem de üniversite de okuyacaktır. Ancak diğerleri gibi onu da çok zorlu ama yapılan vazifenin kutsiyetine binaen bir o kadar da haz verici bir süreç beklemektedir. Hasan Akyol'un anlattıkları da Tacikistan'ın genel durumunu ve şartlarını gözler önüne sermesi bakımından çok çarpıcı:

"Bize kesinlikle dışarı çıkılmasın denildi. Dışarıda üzerinizde değerli bir şey varsa hemen alırlar. Doların adını duysalar, onu almak için acımadan sizin hayatınıza kastederler, filan. Hiçbirimiz dışarı çıkamıyoruz. Okulun etrafı beton bir duvarla çevrilmiş, her gün okulun çevresinde dolaşıyoruz. O kadar evham, korku saldılar ki bize, bir binadan bir binaya giderken, silah sesi duyunca hemen yere atıyoruz kendimizi. Öyle sürüne sürüne gidiyoruz. Spor salonunda malzemeler var; okulun bahçesi çevrilmiş, kapısında demir kapı. Orada aynı zamanda biz, Türkiye'den gelen okul eşyalarının bekçiliğini yapıyoruz nöbetleşe. Daha sonra o seslere alıştık.

Bir gün, bir arkadaş vardı, bizden önce gelmişti, 'Pazara gideceğim gelecek olan var mı?' dedi. O gün, geldiğimizden bir iki hafta sonra ilk defa pazara gittik. Üç tane karpuz gördük. Çay, şeker gibi şeyler yoktu. O sene arkadaşlar tıraş olmak için bile dışarıya çıkamadılar belirli bir zaman. Dışarıdan okula berber getirdiler. Tacik berberler tıraş ediyor, tıraş şekilleri bize uymuyor. Tıraş olan her arkadaş geliyor, aynaya bakıyor, 'Ya ne yapmış bu adam beni böyle!' diyor. Bir başka arkadaş tıraş bıçağı alıyor, onun tıraşını düzeltiyor. Böylelikle birkaç arkadaş berber olup çıktı.

İşte okulların açılacağı günü bu şartlar altında bekledik. Herkes gideceği yere gitti. Öğrenciler geldi, belletmenlere öğrenci taksimi yapıldı. Ondan sonra alıştık oradaki hayat şartlarına. Dışarı çıkmayı, tedbirli olmayı öğrendik. Tabii yine de

zordu, orada rahat dolaşma imkânımız yoktu, her an her şey olabilirdi. Birçok arkadaşımızın başından üzücü olaylar geçti. Mesela arkadaşların güpegündüz ayakkabısını, montunu alıyorlar çarşıda pazarda. Üniversitede okuduğumuz dönemdi; bir bakıyoruz, arkadaş geliyor ayağında ayakkabı yok. Diğer bölümdeki sınıfa sokmuşlar; ayakkabısını, cebindeki dolarını almışlar, varsa üzerinde elektronik eşya onuda almışlar, filan. Genelde yolda yürürken bile tedirgin yürüyorduk.

Hatta ben, 'Türkiye'ye gidince, bulunduğum şehrin en tenha yerlerinde sabaha kadar yürüyeceğim doya doya.' dedim. Rahatça yürümeye bile hasret kalmıştık. Tabii bizden önceki arkadaşlar daha büyük sıkıntı çekmişler. Biz gittiğimizde anlatıyorlar; yataklar gelmemiş, bir halının üzerine beş-altı kişi uzanmış, günlerce böyle halının üzerinde yatmışlar. Çekyat filan hiçbir şey yokmuş.

Çarşıya veya pazara çıktığımızda da aradığımız birçok şeyi bulamıyorduk. Hatırlıyorum bir gün teyp almak için çıktık; aradık taradık, bir tane tek kasetli Sony marka kasetçalar bulduk havaalanında. Dediler ki: 'Bu sene geldi, geçen sene yoktu böyle bir şey.' Bir arkadaşımız pazarda Çaykur marka bir paket çay bulmuş. Bavul ticareti yapanlar Türkiye'den mi getirmişler nedir, arkadaşımız sevincinden uçuyordu. O sene biraz mahrumiyet yaşadık. Mesela şeker yoktu; bir ara, bir öğretmen ağabeyin evine şeker gelmiş, böyle küçük bir tasla okula getirmiş, herkes bardağını almış peşinden koşuyordu. Ondan sonra her yıl iyiye gitti durum. Aradığımızı bulabileceğimiz bir seviyeye geldi. Mesela öğleden sonra bir sessizlik oluyordu. Sanki kimse iş yapmıyor, herkes evine çekilmiş, sanki Duşanbe'de insan yaşamıyordu. Bir sonraki sene ikindiye doğru insanlar olmaya başladı. Şehir içi minibüsleri akşam namazına kadar, hatta akşam namazından sonra da çalışmaya başladığı zaman, 'Tacikistan'da epey

güzel şeyler olmaya başladı.' dedik. Ondan önce hayat tamamen duruyordu.

Orada bizim en büyük tesellimiz Hacı Ağabey'le birlikte olmaktı. Onu görünce insan kendisini emniyette hissediyor. Nasıl baba eve gelince herkes kendini onun kanatları altında emniyette hisseder biz de Hacı Ağabey'i görünce 'Tamam sahipliyiz, başımızda Hacı Ağabey gibi birisi var.' diyorduk.

Arkadaşların ensesini, favorilerini düzeltirken biz biraz berberliği öğrendik herhâlde, tıraş işi bizim üzerimize kaldı. Tabii Hacı Ağabey bunu duymuş. Hacı Ağabey ile bire bir ilk konuşmamız bu vesileyle oldu. İsmimi de söylemişler herhâlde, tam odasının önünden geçiyordum, 'Hasan!' dedi, 'Sen berbermişsin, niye haber vermedin?' Ben dedim: 'Hacı Ağabey benim berberliğim yok, arkadaşlar berbere gidemedikleri için onlara yardımcı oluyorum elimden geldiği kadar.' Hacı Ağabey dedi ki: 'Baksana oğlum benim kafamı neye çevirdiler, sen bunlardan daha iyi yaparsın. Var mı takımın filan beni tıraş edebileceğin?' dedi. Dedim: 'Hacı Ağabey yok. Normal kâğıt makası var, ucu uzun.' 'Olsun, yine bunlardan daha iyi yaparsın.' dedi. 'Tamam.' dedik biz de çaresiz. Koridor var. Orada Hacı Ağabey tıraş olacak. Tabii Hacı Ağabey'in üzerimizde büyük tesiri var; insan heyecanlanıyor, hatta korkuyor. Bana dedi ki: 'Bak oğlum benim şekerim var, sakın bir tarafımı kesme.' 'Hacı Ağabey dikkatli olurum inşallah.' dedim.

Neyse tıraşa başladım ama o kadar dikkat ediyorum ki… Hacı Ağabey de çok dikkatli bir insan, 'Sanki şuradan biraz çok almışsın.' falan diyor. Bakıyorum, hakikaten de öyle. Neyse en son tıraş bitmek üzereydi, bizim genel müdür yardımcısı, 'Ya Hacı Ağabey, sanki sakalın şurasında biraz fazlalık var.' demesin mi! İçimden kızıyorum ona, tam Hacı Ağabey razı olmuş, tıraş bitmiş. Ben orayı alayım derken, kulağını bir sıkıştırdım. Hacı Ağabey bağırdı: 'Oğlum ben sana demedim mi şekerim var di-

ye! Kanadı mı?' 'Hacı Ağabey kanamadı.' dedim. Kızardı biraz kulağı. Dedim: 'Artık bir daha kesinlikle bana tıraş olmaz.' Sakal tıraşını da normal tıraş bıçağıyla yapmıştım. Ondan sonra Hacı Ağabey bana, 'Hasan bunlarla olmaz oğlum. Ben sana güzel bir takım getirteyim Türkiye'den.' dedi. Bunun üzerine, 'Hacı Ağabey' dedim, 'Zaten saçı uzayan bana geliyor, takım da getirirsen berberlik büsbütün üzerimize kalacak.' 'Olsun olsun, parayla yap. Okulun ihtiyaçlarını karşılayalım.' dedi. Ondan sonra Hacı Ağabey Türkiye'ye döndü. Geri geldiğinde bir baktım tam tekmil bir berber takımı getirmiş; fırçasından elektrikli makinesine, önlüğüne kadar.

Hacı Ağabey için o önlüğü sürekli temiz tutmaya çalışıyordum. Bir gün tam temiz değilken onu tıraş etmiştim. O, içimde bir ukde olarak kaldı. 'Öyle bir insana temiz olmayan bir önlüğü nasıl sararsın.' diye kendi kendime çok kızdım. Aslında öyle çok anormal değildi ama ben rahatsız olmuştum.

Onun ipek gibi yumuşacık, bembeyaz saçları vardı. Onları biriktiriyordum bir zarfın içinde. En son Türkiye'ye gelirken tekrar döneceğim diye eşyalarımı orada bırakmıştım ama dönmek nasip olmadı. Sonra arkadaşlar o saçları ne yaptılar, bilmiyorum."

Türk Okulundanız

Buraya kadar anlattıklarımız, Tacikistan'ın içinde bulunduğu ortamı ve Türk eğitimcilerin fedakârlığını yeteri kadar ortaya koymuştur kanaatimizce. Burada, eğitim gönüllülerinin çektiği sıkıntıların, katlandıkları acıların ve insanüstü gayretlerinin boşa gitmediğini, asla karşılıksız kalmadığını peşinen belirtmek isteriz. Her şeyden önce Türk okullarında; teknolojinin en son imkânlarını kullanarak kafasını fen bilimleriyle donatan; her biri bir iffet ve ahlak abidesi olan öğretmen ve belletmenlerini örnek alarak ruhunu insani duygularla, manevi değerlerle bezeyen;

kalbi Türkiye sevdasıyla atan, bizim dilimizi konuşan, bizim gibi düşünen pırıl pırıl bir nesil yetişmektedir. Bu, onların samimi gayretlerine Rablerinin en güzel lütfudur.

Türk okullarında yetişen bu çocukların bilgi seviyeleri ve güzel davranışları tabii ki öğrenci velilerinin de gözünden kaçmaz. Hele bir de ülkenin kamplara bölündüğü, her gün onlarca insanın iç çatışmalarda öldüğü bir ülkede Tacik, Özbek, Rus; hangi kökenden ve inanıştan olursa olsun bütün çocukların sevgiyle kucaklaşması, kardeşçe aynı ortamı paylaşması herkesi hayran bırakır. Bu tablo; onlarda, barış ve huzur içinde yaşayabilecekleri bir Tacikistan özlemini ve umudunu güçlendirir. Bu güzellikleri gören, duyan, öğrenen Tacik halkı her kesimiyle Türk okullarına sahip çıkmaya başlar ve kısa bir süre içinde Türk eğitimcilerin faaliyetleri halka mâl olur. Türkçe öğretmeni Süleyman Bilican anlatıyor:

"İç savaş devam ediyordu. 1995'ten sonra biraz duruldu, sonra tekrar başladı. Ben o zaman iç savaşın yaşandığı Tursunzade şehrindeydim. Öyle bir şey ki bu hadise, sanki sokakta çocuklar savaş oyunu oynuyor. Bir grup başına kırmızı bant bağlamış, bir diğer grup yeşil bant. Şehrin belli yerlerinde konuşlanmışlar. Biz onların aralarında dolaşıyoruz. Yeşil bantlı adamlar durdurup soruyor: 'Kimsiniz? Nereden geliyorsunuz?' 'Tacik-Türk Lisesi'nden…' dediğimiz zaman bize 'Tamam geçin.' diyorlar. Kırmızı gruba doğru yaklaşıyoruz, bu sefer onlar soruyor: 'Neredensiniz?' 'Türk Lisesi'nden…' deyince oradan da rahatça geçiyoruz. Adamların böyle bir sempatisi vardı bize karşı. 'Türk Lisesi' dediğimiz zaman, 'Siz Müslümansınız, ta Türkiye'den gelmişsiniz, geçin.' diyorlardı. Aralarında dolaşıyoruz; etrafımızda ölenler var, kan gövdeyi götürüyor. Biz de bu şekilde gidip geliyoruz. Allah'ın bir rahmeti, inayeti işte, korkmuyorduk. Dışarıdan arkadaşlar okula geliyordu, 'Yahu kulağımın dibinden mermi geçti.' diye çok basit bir şey gibi anlatıyordu. Orada bir

sürü vukuat gelmiştir başımıza ama Allah'ın inayeti ile hiçbirimize ciddi bir zarar gelmedi."

RESMÎ ZEVATLA DİYALOĞU

Hacı Kemal'in Türkiye'de her kesimden insanla çok seri bir şekilde diyalog kurduğunu ve bu diyaloğu da kısa sürede samimi ve kalıcı bir dostluğa dönüştürdüğünü daha önce anlatmıştık. O, Tacikistan'da ve dolaştığı diğer Orta Asya cumhuriyetlerinde de insanlarla aynı şekilde çok sıcak diyaloglar kurmuş, kısa bir süre içinde Allah'ın izni ve inayetiyle onların gönlünü de fethetmiştir. Tabii bunun için sebepler açısından yapılması gereken hiçbir şeyi ihmal etmemiş; yerine göre güzel sözlerle onlara iltifat etmiş, yerine göre özel günlerini vesile ederek kendilerine ve ailelerine hediyeler vermiş, yerine göre hoş bir latife ile gönüllerini okşamış, yerine göre boyunlarına sarılıp ağlamıştır. Bunun yanında, başta Tacikistan'daki bürokratlar ve devlet adamları olmak üzere eğitim hizmetlerine az da olsa destek veren herkesi Türkiye'ye davet edip gezdirmiş, onlara her türlü izzet ve ikramda bulunmuştur.

Tacik yetkilileri ve Türkî cumhuriyetlerdeki insanları, en çok etkileyen, Hacı Kemal'in; ağarmış saçına sakalına, ilerlemiş yaşına ve hiç peşini bırakmayan hastalıklarına aldırmadan ailesini ve cennet gibi vatanını bırakıp gurbet diyarlarında kendi çocuklarını eğitmek, onlar için eğitim yuvaları açmak adına gösterdiği iştiyak ve heyecandır. Onun bu husustaki samimiyeti, diğerkâmlığı, aşk ve şevkidir onları asıl mest eden.

Hâl Diline Tercüman Gerekmez

Hacı Kemal, yetkililerle yaptığı görüşmeler sırasında yanında tercüman olarak birini bulundurmaya çalışır. Ancak onun hâli, duruşu, samimiyeti ve beden dilini mükemmel kullanması çok defa tercümana ihtiyaç bırakmaz.

Bir gün damadı Hacı Kemal'e sorar, "Sen Tacikistan'dan Moğalistan'a kadar her yere gidiyorsun. Sende lisan yok, bu

insanlarla nasıl anlaşıyorsun?" diye. Hacı Kemal de "Yahu ben konuşuyorum; evet, lisan yok, fakat onlar beni dinlerken gözyaşlarını tutamıyor. Herhâlde kalpten kalbe yol var. Ben konuşuyorum ve onlar da benim ne demek istediğimi hissediyor." diye cevap verir.

Hafiz Ahmet Alçiçek'in şahit olduğu şu olay, onun hâl diliyle insanlara nasıl tesir ettiğini çok güzel anlatıyor:

"Hacı Ağabey, Tacikistan'a gitmek için önce Özbekistan'a gelirdi. Yerine göre burada, birkaç gün misafir olur, resmî kişileri gezer, onlara okulları anlatır, hediyeler dağıtırdı. O sıralar ben de Özbekistan'daydım. Hiç unutmam bir gün birlikte Tacikistan'a geçtik. Bir bakanı ziyarete gittik. Bakanın yanındayız. Bir arkadaş da tercümanlık yapacak. Karşısındaki Türkçe bilmiyor. Başladı Hacı Ağabey Türkçe anlatmaya. Tercüman arkadaş bir iki cümle çevirdi, ondan sonra bakan, tercümana, 'Bir dakika dur, ben bu adamı dinlemek istiyorum. Onun heyecanı bana çok şey anlatıyor. Tercümeye ihtiyaç yok.' dedi. "

Vatan Sevgisini Hacı Ata'dan Öğrendim

Hacı Kemal'in Orta Asya'da Tacikistan dışında da özellikle Türkî cumhuriyetlerdeki millî eğitim yetkilileriyle yakın münasebetleri vardır. Zeki Pektaş anlatıyor:

"Biliyorsunuz Özbekistan'daki Türk okulları bizimle ilgisi olmayan bazı siyasi sebeplerden dolayı kapatıldı. Aslında Özbek halkı hakikaten güzel bir halk, bizi cân-ı gönülden seviyor. Yarın öbür gün Özbek yetkililerin yine bize kucak açacaklarına ben inanıyorum. Neden, çünkü oralara Hacı Ağabey'in ayağı değdi, gözyaşları aktı oralarda. Yeri gelmişken söyleyeyim, orada iki-üç defa Hacı Ağabey ile beraber hem Millî Eğitim Müdürünün hem de Millî Eğitim Bakanının evine gittik. Yahu zannedersiniz ki Hacı Ağabey onların babası veya dedesi. Kızı geliyor oturuyor Hacı Ağabey'in yanına, hanımı geliyor oturu-

yor yanına, kendi ailelerinden bir fert gibi. Biz gece saat onda gittik evlerine, düşünebiliyor musunuz? Ben orada hayran kaldım Hacı Ağabey'e. Nasıl olur da yabancı bir insan; başka bir ülkenin bakanına, bakanın çocuklarına, ailesine kendini bu kadar sevdirebilir.

Hacı Ağabey, Türkmenistan'ın Millî Eğitim Eski Bakanı Recep Karayev'le de çok samimiydi. Bir sene İstanbul'dayız bakanla beraber. O zaman bakanlık görevi devam ediyordu. Bakana diyor ki: 'Bak bu hocayı sizin oraya yetiştiriyorum. Türkmenistan'a gelecek, orada üniversitede hizmet edecek.' O gün için hiç aklımızda böyle bir şey yok. Neticede Hacı Ağabey'in o sözü dua yerine geçmiş ki ben Hacı Ağabey'in vefatından sonra Türkmenistan'a gittim. Orada bir vesile ile Recep Bey'in evine gittik. Bakan Bey, Hacı Ağabey ile birlikte çekilmiş fotoğraflarını, videolarını gösterdi bana, zannedersiniz ki Türkmenistan Millî Eğitim Bakanı her şeyiyle Hacı Ağabey'in emrinde. Bu adam bakanlık görevinden ayrıldıktan sonra bizim üniversitede çalışmaya başladı. Bir gün bana, 'Bu okulların temelinde Hacı Ağabey'in bereketi var.' dedi. Hacı Ağabey'den laf açıldı mı ağlıyordu adam. Devamlı 'Türk, Türkmen farkı yok.' derdi ve en son bizim üniversitede bir senato toplantısı oldu. O toplantıya, genişletilmiş senato olduğu için bütün hocaları çağırdık. O günlerde bu adam hastaydı ve bir hafta sonra da vefat etti. Toplantıda kalktı ve güzel bir konuşma yaptı. 'Biz yıllarca Rus zulmü altında ezildik ama şimdi Türk kardeşlerimizle beraberiz. Türk, Türkmen hiç farkı yok. Size tavsiyem birlik içinde çalışın.' dedi ve ağladı. Sonra dedi ki: 'Bana birlik arzusunu Hacı Ata duyurdu ve ben vatan sevgisini ondan öğrendim.' Düşünün yani Tacikistan'da çalışıyor; bir eli Özbekistan'da, bir eli Türkmenistan'da ve buralardaki insanların hepsi Hacı Ağabey'i seviyor."

Bizim Soframıza Oturdu

Hacı Kemal'in, bakanlarla, bürokratlarla veya okulların bulunduğu şehrin ileri gelenleriyle münasebeti, yukarıdaki misallerden de anlaşıldığı gibi resmî çerçevede kalmaz. Değişik vesileleri kullanarak onlarla ve aileleriyle öyle sıcak dostluklar kurar ki onlar Hacı Kemal'i artık kendi aile fertlerinden biri sayar. Aslında bu öyle kolay bir iş değildir; çünkü onların örf ve âdetleri, dünya görüşleri, yaşantıları, yemek kültürleri çok farklıdır ama Hacı Kemal, herkesi kendi konumunda kabul eder ve onların kendi dünya görüşüne uymayan yaşantılarını, birtakım alışkanlıklarını hoşgörüyle karşılar. Onlara hiçbir zaman "Şunu niye böyle yapıyorsun?" demez. İlla bir mesaj verilecekse o, bunu kendi yaşantısıyla, hâl diliyle verir. Bir eve yemeğe gittiğinde, onların örf ve âdetlerine göre davranır, oranın yemekleri kendine dokunmasına rağmen ev sahibini incitmemek için ikramlarını geri çevirmez. Bazen de Hacı Kemal, onları yemeğe davet eder ve zarafetle süslediği sofralarda misafirperverliğin en güzelini sergiler. Onları memnun etmek için en ince ayrıntıları bile düşünür. O yıllarda Duşanbe'deki Türk okulunda belletmenlik yapan Ahmet Börekçi anlatıyor:

"Bizim okulun çok güzel bir misafirhanesi vardı. Oraya başbakan, bakan seviyesinde misafirler gelirdi. Hacı Ağabey, onlara o kadar güzel iltifat ederdi ki... Misafirhanenin tabanı komple halıyla kaplıydı. Çok güzel bir halıydı, Türkiye'den getirilmişti. Onlar geldiği zaman kesinlikle ayakkabı çıkarttırmıyordu. Biz ayakkabısız giriyorduk ama onlar geldiği zaman kesinlikle çıkarttırmazdı. Ayakkabılarla girerler, yemek yerler, sohbet ederlerdi. Ben içimden derdim, 'Eyvah! Gitti bizim halı.' Onlar bir giderdi, biz başlardık temizlemeye; sabunla köpürte köpürte, yarım saat bir saat uğraşırdık. Haber geldi mi 'Eyvah!' diyordum 'Bugün başbakan gelecek, tekrar halı yıkayacağız.' O noktada gerçekten onlara çok değer veriyordu. Onlar, o halıya bastığı zaman sanki

kendisi havalarda uçuyor, kendisini öyle hissediyordu. Bir de şu var, dili çok iyi bilmiyor. Mesela karşısında İçişleri Bakanı, konuşuyor konuşuyor; o 'Tamam tamam' diyor. Ben az çok Rusça bilmeme rağmen anlamıyorum. O konuşuyor, anlaşıyor onlarla; müthiş de bir arkadaşlığı var.

Hacı Ağabey'in oradaki insanlar için şöyle bir felsefesi vardı: 'Leküm dinüküm veliyedin, yani sizin dininiz size, benimki bana.' Hacı Kemal Ağabey bu imajı vermiş, 'Siz böyle yaşıyorsunuz, ben sizi böyle kabul ediyorum; ben böyle yaşıyorum, siz de beni böyle kabul edin.' ve gerçekten de birbirlerini kabul etmişler. Mesela bir banka sahibinin eşi olan bir bayan vardı; kocası vefat etmiş, gelirdi böyle. Tacikistan'da önemli kişilerden biriydi. Bir gün şunu söyledi, ağzından duydum: 'Benim Hacı Kemal Ata'ya vurulmamın, ona mest olmamın sebebi şu, o bizim soframıza oturdu, bize değer verdi.' Şimdi şöyle, bir insan içki içiyor olabilir. İçki içiyor diye sofrasına oturmazsan, o insanla nasıl ilgileneceksin başka türlü. Zaten orada içki içmeyen insan yok gibi ama bu diyor ki bakın, 'O içmiyordu ama benim soframa oturdu, bana değer verdi. Ben onun için geldim.' Onu böyle benimsemişti. Hacı Ağabey, Türkçe espri yapıyordu, adamlar gülüyordu. Güzel bir muhabbet oluyordu. Enteresan espriler yapıyordu, onlar da mest oluyordu."

İstemiyorsanız Gideriz

Hacı Kemal'in, eğitim faaliyetlerinin aksamadan yürümesi ve yeni okulların açılabilmesi için değişik vesileleri kullanarak, bu işlerle alakalı her kademeden kişilerle yakın dostluklar kurup, onlara derdini devasını anlatmasına rağmen, zaman zaman sıkıntılar yaşanır. İçeriden ve dışarıdan Türk eğitimcilerin fedakârâne gayretlerini hazmedemeyen kesimler, Tacik yetkililerin kafasını karıştırıp, onları Türk okullarının aleyhine çevirmek için her türlü yolu denerler. Gerek kapalı kapılar ardında yapılan görüşmelerle

gerek imzalı-imzasız mektuplarla Türk okullarını şikâyet ederler. Bu tür yaklaşımlar, Hacı Kemal'i ve diğer eğitim gönüllülerini çok üzer, ancak yapılan teftişlerin sonunda onların dupduru niyetleri bir kere daha ortaya çıkar. Zeki Pektaş anlatıyor:

"Hacı Ağabey'in bir güzel prensibi vardı, 'Biz resmî yönden dört dörtlük olmalıyız. Formalitede en ufak sıkıntımız olmaması lazım.' derdi. Her geldiğinde bana, bu hususu hatırlatır, bir eksiklik var mı yok mu bizzat takip ederdi. Oranın kanunlarını öğrenmiştik, Türkiye'nin eğitim mevzuatını da biliyorduk; ikisini birleştirip olması gereken bütün işleri dört dörtlük yapıyorduk. İlk yıl orada devlet tarafından bir teftiş oldu, o sene bize teşekkür ettiler, 'Her şey mükemmel!' dediler.

Bir keresinde okullarımızla ilgili 'Pantürkizm meselesi' gibi bir şeyler çıkmıştı. Bazı komşu ülkelerden bizim böyle bir hareketin içinde olduğumuza dair yazı geliyor cumhurbaşkanına. Cumhurbaşkanı da o yazıya istinaden mecliste eğitimden sorumlu komisyon başkanına bu hususu araştırması için görev veriyor. Eğitimle ilgili en yüksek organ bu komisyon orada. Komisyon başkanı, Millî Eğitim Bakanını arıyor, 'Tacik-Türk mekteplerini bir dolaşalım, iddialar doğru mu yanlış mı yerinde görelim.' diyor.

Millî Eğitim Bakanı Münire Hanım beni aradı, 'Böyle böyle bir durum var, komisyon başkanı ile birlikte sizin okulları dolaşacağız.' diye. Ben dedim ki 'O komisyon başkanıyla görüşebilir miyim telefonla?' 'Olur.' dedi. Telefonla görüşüp kendisinden randevu aldım. Sonra gittim yanına dedim: 'İsterseniz şöyle yapalım, yarın bir saatinizi bize ayırın, sabah ilk önce genel müdürlüğümüzdeki ofisimize gelin, sistemimizi görün. Okullarımız nasıl işliyor, sistemimiz nasıl çalışıyor, bunu size anlatalım. Sonra istediğiniz okulu gezin.' O zat da 'Tamam.' dedi, teklifimizi kabul etti. 'Yarın sabah genel müdürlüğe geleceğiz.' dedi.

Biz o gece sabaha kadar hazırlık yaptık. Zaten okullarımızın resmî evrakları, her şeyleri vardı. Onları şeffaf dosyalara yerleş-

tirip güzelce tanzim ettik. Bir okulda baştan sona ne olması gerekir; öğrenci işleri, idari işler, öğretmenlerin dosyaları; her şeyi okul okul düzenledik. Sabah geldiler, ben onlara bir saat brifing verdim tepeden tırnağa. Brifingin sonunda adam bize ne dedi biliyor musunuz, 'Bizim, okullara gitmemize gerek kalmadı, bu sistem bizim devletimizde yok.' dedi. Bana döndü 'Zeki Bey biz işyerimize gideceğiz.' dedi. Ben de rica ettim, 'Buraya kadar geldiniz, lütfen bir okulumuzu gezip görün.' Israr ettim, adamı Duşanbe Ekonomi Lisesi'ne götürdüm. Komisyon başkanı, benim anlattıklarımın fiiliyatını okulda gördü ve o hadise orada kapandı. Biz de Hacı Ağabey'in resmî işlerdeki titizlenmesinin ne anlama geldiğini yaşayarak öğrenmiş olduk.

Daha sonra 1995 veya 1996'da gene böyle bir hadise oldu. Bazı istihbarat kurumları okullarımız aleyhine bir rapor hazırlamış. Bu sefer Cumhurbaşkanı Yardımcısı, Millî Eğitim Bakanı, hâkimlikten birileri teftiş için geldiler. Onları bekleme salonuna aldık, orada konuşuyoruz. Bize hakkımızda hazırlanan raporu gösterdiler. Raporda aslı astarı olmayan iddialara, iftiralara yer verilmişti. Hacı Ağabey bu raporu görünce ağladı orada. Sonra dedi ki: 'Biz buraya hizmet için geldik, istemiyorsanız çeker gideriz.' Bunun üzerine Millî Eğitimden Sorumlu Cumhurbaşkanı Yardımcısı ve Heyet Başkanı Bozgül Apa, Hacı Ağabey'e, 'Hacı Ata siz isteseniz de gidemezsiniz artık, çünkü bu gördüğün bütün adamların çocukları sizde okuyor. Bu çocukları nereye göndereceğiz biz. Siz bizim her şeyimizsiniz burada.' dedi.

Bu hadiseden sonra Hacı Ağabey'le birlikte Millî Eğitim Bakanı Münire Hanım'ı ziyarete gittik. Münire Hanım, 'Hacı Ata kusura bakmayın, sizi üzdük.' diye Hacı Ağabey'den özür diledi. Hacı Ağabey de, 'Münire Hanım, biz siyaset yapmıyoruz.' dedi. Bakan güldü, 'Hacı Ağabey sen ne diyorsun ya. Siz siyasetin en büyüğünü yapıyorsunuz. Doğru, politikayla ilginiz yok, devletin işine karışmıyorsunuz ama siz Tacik milleti adına

büyük siyaset yapıyorsunuz. Tacik neslini, bizim çocuklarımızı yetiştiriyorsunuz. Bundan büyük siyaset mi olur?' dedi. Hacı Ağabey 'Doğru, sizin çocuklarınızı yetiştiriyoruz ama yetiştirme tarzımızda yanlış bir şey varsa gelin söyleyin. Biz onları sizin örfünüzle âdetinizle yetiştiriyoruz, bunun dışında bir amacımız yok.' dedi. Böylece o hadise de tatlıya bağlanmış oldu.

İnce Siyaset

Hacı Kemal'in hizmet ettiği yıllarda Tacikistan'ın siyasi ortamı nasıldı? Bunu, yeri gelmişken kısa da olsa hatırlatmamızda fayda var. Daha önce de belirttiğimiz gibi 1992'de başlayan iç savaş 1997'ye kadar devam eder. Bu süre zarfında ülkenin değişik bölgelerinde, hatta şehirlerinde farklı grupların hâkimiyeti söz konusudur. Ülke genelinde etnik yapı, inanç ve mezhep farklılıkları öne sürülerek kıyasıya bir iktidar mücadelesi yaşanmaktadır. Bölgelerde hâkimiyet kuran grupların kimisi, Tacikistan'ın başşehri Duşanbe'deki merkezî yönetime ve Cumhurbaşkanı İmamali Rahmanov'a bağlı, kimisi de bağımsız hareket etmektedir. Bunun yanında tamamen kargaşadan istifade ile şahsi çıkar peşinde koşan mafya grupları, silahlı çeteler vardır. Böyle bir ortamda Türk eğitimcilerin kılına bile zarar getirmeden eğitim faaliyetlerini yürütmek hiç de kolay değildir. Ancak Hacı Kemal, kırk yıllık diplomatlara ve usta siyasetçilere parmak ısırtacak şekilde akıllı, dengeli ve ileriye dönük politikalarla hem Duşanbe'deki hükûmet yetkilileriyle hem de muhalif gruplarla hiç problem yaşamaz. Dengelerin çok hassas olduğu böylesi kritik bir ortamda bir tarafa biraz fazla meyil gösterdiğinizde diğer tarafın size cephe alması işten değildir. Ancak Hacı Kemal, Allah'ın izni ve inayetiyle bütün taraflarla çok güzel diyaloglar kurar, hepsiyle iyi geçinmesini bilir. Bu arada muhtelif gruplarla arasındaki mesafeyi de çok iyi ayarlar. Tabii bunda, onun ikili ilişkilerdeki büyük tecrübesi ve olağanüstü kabiliyeti yanında her işini istişare ederek yapmasının

da önemli payı vardır. Onun bu husustaki ferasetine, 1993–1996 yıllarında Tursunzade Valiliğini yürüten İbadullah Baymatov'la olan ilişkileri, mükemmel bir örnek teşkil eder.

Halk arasında İbod adıyla anılan İbadullah Baymatov, Tacikistan'da iç savaş başlamadan önce Tursunzade'de büyük bir fabrikada kamyon şoförüdür. Tacikistan'ın diğer bölgelerinde başlayan çatışmalar Tursunzade'ye de sıçrayınca şehirde bir sürü çete türer ve bunlar Özbek nüfusun yoğun olduğu Tursunzade halkına büyük sıkıntılar yaşatmaya başlar. Sokakta insanlar öldürülür, evlere baskınlar yapılır, halkın malları gasp edilir. Bunun üzerine İbod, halkı silahlandırır ve çetelere karşı mücadele etmeye başlar. Kısa bir süre içinde olayları bastırır ve Tursunzade'nin hâkimi olur. 1993'ün sonları ve 1994'ün başından, 1996'da bir çatışmada öldürülünceye kadar Tursunzade'nin yönetimi onun elinde kalır.

İbod, isyancıları bertaraf edip şehirde sükûneti temin ettiği için ilk başlarda Cumhurbaşkanı İmamali Rahmanov'un takdirini kazanır, ancak merkezî hükûmet 1996'ya doğru yavaş yavaş ülke genelinde devlet otoritesini sağlamaya başlayınca Cumhurbaşkanı İmamali Rahmanov, İbod'u da kendisine ve hükûmete itaat etmeye ve hükûmetin aldığı kararları uygulamaya davet eder. Fakat İbod bu daveti kabul etmez ve "Tursunzade'nin hâkimi benim, siz bana karışamazsınız." anlamında bir cevap verir. Bunun üzerine İmamali Rahmanov'la İbod'un arası açılır.

Bu tarihe kadar Hacı Kemal hem İbod'la hem de Rahmanov'la yakın ilişki içindedir. İlk Türk okulu Tursunzade'de açıldığı ve kendisi de Tursunzade'de kaldığı için İbod'la çok iyi dostlukları vardır. Kendi çocuğunu da Türk okuluna veren İbod, Hacı Kemal'i öz babası gibi sever. Ona büyük hürmet gösterir. Türk okulunu ve eğitimcilerini her zaman koruyup gözetir, bir ihtiyaçları olduğu zaman ne pahasına olursa olsun temin etmeye çalışır. Hacı Kemal de onu evladı gibi sever. İbod, Rahmanov'a

ve hükûmete başkaldırınca Hacı Kemal, önce İbod'a "Bu yaptığın yanlış. Hükûmete itaat et. Ülkede fitneye sebep olma. Zaten Tacik halkı kardeş kavgasından çok çekti. Bu işin sonu iyi olmaz. Hükûmetle çatışmaktan vazgeç!" tarzında nasihat eder. Ancak İbod, Hacı Kemal'e büyük hürmet göstermesine rağmen onun tavsiyelerine uymaz. Bunun üzerine Hacı Kemal, İbod'la doğrudan görüşmeyi bırakır. Hatta o tarihe kadar Tursunzade'de kaldığı hâlde, o tarihten sonra İbod'la yan yana görünmemek için Duşanbe'deki okulda kalmaya başlar. İbod, Hacı Kemal'le görüşmek için değişik zamanlarda haber gönderir ama Hacı Kemal, onunla görüşmekten imtina eder. Fakat ferasetiyle İbod'un başına gelecekleri sezdiği için Türk okulunda çocuğu okuyan ve İbod'un hocası olan bir zatla ona "İbod, sözümü dinlesin. Rahmanov'la ve hükûmetle işbirliğine gitsin. Rahmanov, bu ülkenin cumhurbaşkanıdır. Ona itaat etsin, yoksa kendisi kaybeder." diye mesaj yollar. İbod, yine bildiğini okur ve nihayet 1996'da bir çatışmada öldürülür. Hacı Kemal, İbod'un ölümüne çok üzülür ama artık yapacak bir şey yoktur. Hacı Kemal'in önceliği ve asıl vazifesi, Tacikistan'daki Türk okullarının ve eğitim gönüllülerinin bu çatışmalardan zarar görmeden faaliyetlerine devam etmesini temin etmektedir. O da bunu yapmıştır.

Hediye Estetiği

Hacı Kemal'in, eğitim hizmetleri münasebetiyle görüştüğü insanlara ve onların yakınlarına değişik vesilelerle hediyeler verdiğini ifade etmiştik. Bu hususta Hacı Kemal, o kadar cömerttir ki onunla boy ölçüşebilecek kimse zor bulunur. Türkiye'den Tacikistan'a her gelişinde yanında koliler dolusu hediyelik eşya getirir. Bunların arasında altın kolye, gerdanlık, bilezik gibi maddi yönden de kıymetli hediyeler önemli yer tutmaktadır. Süleyman Sarıbaş, onun bu yönünü şöyle anlatıyor:

"Hediyesini genellikle okullarla alakalı işlerin ilerlemesine matuf kullanırdı. Hediyeleşmeyi salt olarak karşılıklı hatırlanmak

için yapmıyor, eğitim hizmetlerini esas alıyordu. Hediyeyi iyi bir paket yapıp genellikle kendisi takdim ederdi. Kime ne hediye edeceğini de iyi seçerdi."

O, Türkiye'ye davet ettiği Tacik heyetleri burada en güzel şekilde ağırladığı gibi ülkelerine uğurlarken de elleri boş göndermez. Cömertçe verdiği hediyelerle herkesi memnun eder. Türkiye'de, Hacı Kemal'in Tacik heyetleri sıkça götürdüğü yerlerden biri oğullarının işlettiği kuyumcu imalathanesinin sergi salonudur. O dönemde, bu imalathanede çalışan ve Hacı Kemal'i yakından tanıyan Hüseyin Gökçe anlatıyor:

"Hacı Ağabey'in oğullarının İstanbul'da 50-100 kişinin çalıştığı büyük bir kuyumcu imalathanesi vardı. Ben oğulları ile birlikte bir yıl kadar orada çalıştım. İmalathaneden ayrı olarak, bir dükkân daha vardı; orada gelen müşterilere ürünlerimizi gösterdiğimiz bir sergi salonumuz bulunuyordu. Perakende iş yapmıyorduk, hep toptan çalışıyorduk. Hacı Kemal Ağabey, Orta Asya'daki önemli misafirlerini; bakanları, bakan yardımcılarını, genel müdürleri getirir; 20–30 kişilik kafilenin hepsine altın hediye ederdi ki bugünkü parayla 8-10 bin YTL tutardı. Biz tabii korkardık, çünkü o bir sermaye. Hacı Kemal Ağabey o altınları, tepside meyve veya bayram şekeri ikram eder gibi dağıtırdı. Bizim kocaman tablalarımız vardı; o tablaların içine kolyeleri, küpeleri, bilezikleri, yüzükleri doldurur; 'Buyurun beğenin.' derdi. Hatta bazen, 'Bir tane de kızım için veya karım için alayım.' diyenler oluyordu. Bu, o kadar sık oluyordu ki ayda bir kere filan 8-10 bin YTL'lik hediye veriliyordu. Böyle cömert bir insandı Hacı Ağabey."

Ben Hacı Ata'yı İsterim

Hacı Kemal'in verdiği hediyelerin kıymeti sadece maddi değerinden ibaret değildir. O, her bir hediyeyi en zarif biçimde karşıdakine takdim ederken samimiyeti, sıcaklığı, muhabbeti ile ona apayrı bir mana katar; âdeta o cansız eşyaya bir ruh kazan-

dırır. Karşıdaki insan da seviyesine göre bunu hisseder ve aldığı hediyeden çok, Hacı Kemal'in kendisine gösterdiği teveccühten memnun kalır.

1995 yılında Tacikistan Dışişleri Bakanı Talbak Nazarov, beraberindeki heyetle birlikte Türkiye'ye gelir. Hacı Kemal, Nazarov'u havaalanında karşılar. Tabii bakanın resmî bir programı vardır. Bu programın müsaade ettiği ölçüde Hacı Kemal, onunla birlikte olmaya gayret eder. Nazarov ve beraberindeki heyet, bir ara İstanbul'u gezme fırsatı bulur. Hacı Kemal de onlara mihmandarlık yapmaktadır. Nazarov, tarihî bir çarşıyı dolaşırken bir mağazanın önünde durur ve vitrindeki eşyalara bakmaya başlar. Bu arada Hacı Kemal, Nazarov'un nereye, hangi eşyaya baktığına dikkat kesilir. Onun beğenip almayı arzu ettiği eşyayı tespit edip, hiç sezdirmeden alıp bakana takdim etmek ister. Olayı, bize Süleyman Sarıbaş naklediyor:

"Bu olayı, bana olayın şahidi Tacikistan Cumhurbaşkanlığı Dış İlişkiler Başmüşaviri Erkin Rahmatullayev anlattı. Tacikistan Dışişleri Bakanı Talbak Nazarov Türkiye'ye geliyor. Hacı Ağabey de o esnada Türkiye'de bulunuyor ve Talbak Nazarov'u takip ediyor. Önce bakanı ülkeye girişte 'Hoş geldiniz.' diyerek karşılıyor. Sonra bakanın, ekibi ile birlikte bir dizi resmî ziyaret ve görüşmeleri oluyor.

Bir ara bakan ve beraberindekiler, İstanbul'un önemli çarşılarından birisini geziyorlar. Bakan zaman zaman mağazaların vitrinleri önünde durup vitrinlerde sergilenen ürünlere bakıyor. Çarşıyı dolaşırken Hacı Ağabey sürekli bakana dikkat ediyor, acaba ne almak istiyor diye. Alacağını tespit edip onu bakandan önce alarak bakana hediye edecek. Ona böyle bir jest yapmak istiyor. Her zaman Hacı Ağabey'in sevdiği bir şeydir bu. Kestiremiyor tabi. Bakan bir o tarafa bakıyor, bir bu tarafa bakıyor, ne alacağını anlamak biraz zor. Bu sefer yolu kısadan tutuyor, tercümana fısıltıyla diyor ki: 'Bakan Bey ne istiyor, ne arı-

yor, ne almak istiyor acaba?' Tam bu esnada Bakan Bey onların konuştuğunu görüyor, yanlarına geliyor ve tercümana, 'Hacı Ata ne diyor?' diye soruyor. Tercüman önce söylemek istemiyor ama bakan ısrar edince, 'Bakanım' diyor, 'Hacı Ata sizin ne satın almak istediğinizi anlamaya çalışıyor.' Bakan zeki bir insan, durumu hemen kavrıyor. Tercüman vasıtasıyla 'Ben ülkeme mümkün olsa onun gibi hizmet edecek birisini almak isterim. Benim için en güzel hediye bu olur.' diyerek hoş bir latife yapıyor."

Hacı Ata Neyi Sever?

Dr. Mahmut Akdoğan'ın, kayınpederinden naklettiği birkaç hatıra, Hacı Kemal'in Tacik yetkililerin gönlünde nasıl taht kurduğunu açıkça gösteriyor:

"Kayınpeder, sosyal yönü çok iyi olan bir insandı. Tertemiz giyinir, güzel taranır; saç bakımı, her şeyi çok düzgün olur. Kılığı kıyafeti yönüyle biz hâlâ onun düzeyinde değiliz. Çok tertipli bir insandı. Bayanlarla görüşmesini görseniz, 'Bu gitmiş o konuda hususi eğitim almış.' dersiniz. O derece… Hitabıyla, ilgisiyle onların da gönlünü almasını bilirdi. Mesela, sonradan Tacikistan'ın Devlet Başkan Yardımcısı olan bir bayan vardı. Bu bayan Millî Eğitim Bakanı iken kayınpedere akıl danışmak, onun fikirlerini almak için Duşanbe'den Tursunzade'ye iki saatlik yolu tepip geliyor. Kayınpeder uyuyor diye onu uyandırtmıyor, iki saat arabasının içinde bekliyor. Uyandıktan sonra, onunla görüşüp fikirlerini alıyor, sonra tekrar dönüp gidiyor görevine. Şu anda Devlet Başkan Yardımcısı olan o bayan, kendi elleriyle yün çorap örüp kayınpedere hediye ediyor. Şu anda benim evimdedir o çoraplar.

Yine bir gün vali, kayınpederi yemeğe çağırıyor Tursunzade'de. Askerî araçlar gelip alıyorlar kayınpederi, korumalarla filan… Çünkü o zaman iç savaş vardı Tacikistan'da. Gidince bir bakıyor, oranın bütün ileri gelenleri yemekte. Hepsini davet etmiş vali… Yemeğe oturacaklar, vali, okulda görev yapan birine

'Yahu Hacı Ata neyi sever yemekte?' diyor. O da, herhâlde biraz da kendi canı çektiğinden 'Balığı sever.' diyor. Kayboluyor vali bir müddet. Kayınpeder 'Vali bir saat kadar ortalıktan kayboldu.' diyor. Adam, yemeğin her şeyini hazırlamışken; gitmiş elbiseleri-ni değiştirmiş, çizmelerini giymiş, balık avlama takımlarını almış, orada bir nehir varmış, gidip o nehirden balık avlamış… Almış getirmiş onları, pişirttirip sofrada merhum kayınpederin önüne koymuş. Sonra da onların içerisinde, yine kendi hanımının eliyle hazırladığı kaftan gibi bir elbiseyi getirip kayınpedere giydirmiş.

Yani düşünün Devlet Başkan Yardımcılığı seviyesine gelmiş bir insan, kayınpedere çorap örüyor ve vali, hanımına kaftan hazırlattırıyor.

Tacikistan Cumhurbaşkanı İmamali Rahmanov Türkiye'ye gelmişti. İzmir'e de geldi. İzmir'de resmî programı var. Resmî programda benim başında bulunduğum Şifa Hastanesi'ne gelmek yok ama Hacı Kemal Erimez'in damadının yönettiği bir hastanenin varlığını duymuş. Adam gelemiyor ama hastanemize hediye olarak çok kıymetli bir biblo gönderiyor."

HALKLA İÇ İÇE

Kak Dila (Nasılsın)

Hacı Kemal, Tacikistan'da bir taraftan millî eğitim müdüründen valisine; bakanından başbakanına, cumhurbaşkanına kadar her kademeden devlet erkânıyla yakın ilişkiler kurarken diğer yandan da Tacik halkıyla iç içedir. Türk okulunda çalışan bir hizmetliden tutun da bürokratların şoförlerine; sokaktaki işçiden çarşı pazardaki esnafa kadar karşılaştığı herkese güler yüzle selam verir, onlarla tokalaşır, onların hâllerini hatırlarını sorar, gönüllerini alır. 1996–1997 eğitim yılında Türk okullarının genel müdürlüğünü yapan Abdullah Kayacan'ın ifadesiyle karşılaştığı herkese ilk kelimesi "Kak dila?" (Nasılsın?) olur. Bunu o kadar

içten, o kadar muhabbetle söyler ki bu iki kelime ile âdeta o insanların gönlünü fetheder.

İnsanlardan Bir İnsan

Hacı Kemal, giyimine kuşamına çok dikkat eder; üzerindeki elbiseler her zaman çok temiz, ütülü ve şıktır ama aslında onun çok mütevazı bir yaşantısı vardır. O, maddi yönden her türlü imkâna sahip olmasına rağmen Tacik halkının ortalama hayat standardının üstünde bir hayat yaşamayı doğru bulmaz. Lüksü, hele israfı hiç sevmez. Bu hususta çok titizdir.

Hacı Kemal, okulların işlerini takip etmek için sürekli seyahat etmek zorundadır. Bunun için okula bir araba alınır. Bu, Tacikistan'da ortalama geliri olan herkesin sahip olduğu veya olabileceği ve halkın "Jiguli" diye adlandırdığı Türkiye'de 1970'li yıllarda yaygın olarak kullanılan Murat 124 ayarında bir arabadır. Hacı Kemal, seyahatlerini bu araba ile yapar. Tursunzade Valisi İbod, bir ara "Hacı Ata, emret sana bir Mercedes alayım, okula hediyem olsun." der ama o bunu kabul etmez. Türk okullarının yöneticileri, "Hacı Ağabey, sen rahatsızsın, şöyle biraz rahat bir araba alsak, seyahatlerini onunla yapsan. Niye böyle yapıyorsun?" dediklerinde "Oğlum ben bu halkın binemediği arabaya binmem. Hem bize verilen para emanet. Biz onunla keyif yaparsak, hizmete inanan o insanlara ihanet etmiş oluruz." diye cevap verir.

Şakir Ural, onun bu yönünü şöyle anlatıyor:

"Hacı Ağabey her şeyden önce bir tevazu insanıydı. Ben oradayken kullandığı araba bir beyaz Lada idi. Aslında orada çok rahat, çok daha güzel Volga veya Mercedes marka arabalar vardı. Bunlara çok rahat binebilirdi. Kaldı ki Hacı Ağabey hem şahsi ihtiyaçları hem de okulla ilgili bazı işler için her gün 60 kilometrelik yolu teperek Tursunzade'ye gider, orada bir otel vardı, o otelde

kalır, sabah geri dönerdi. O Lada marka arabayla gider gelirdi. Belki bizdeki Murat 124 gibi bir araba… Halkın içinde insanlardan bir insan olma çizgisini hep korudu Hacı Ağabey. İnandığı gibi yaşayan bir insandı. Hacı Ağabey'in biz ne kendini bir fildişi kulelere sakladığını gördük ne de en küçük bir kibir ve gurur tasladığını... O kadar tabii, o kadar fıtrîydi ki… İnsanları vuran da bu noktaydı. Çok samimiydi. Okul kütüphanesinde görevli bir Rus memurla o koskoca Hacı Ağabey muhatap olmayabilirdi veya bir öğretmenle ya da bir belletmenle muhatap olmayabilirdi. Hiç kimse de bunu yadırgamazdı ama hayır, Hacı Ağabey böyle yapmazdı. Bütün okulları tek tek dolaşır, eksikliklere bakar ve bizimle de tek tek görüşürdü. Bu samimiyetin, iç derinliğin getirdiği bir şeydi."

Sizi Tanrı Gönderdi

Hacı Kemal, Tacik halkının sıkıntılarını ve acılarını da yürekten paylaşır. Belki Tacikistan'daki iç savaşa ve bu anlamsız ve acımasız savaş yüzünden Tacik halkının yaşadığı maddi ve manevi sıkıntılara, Tacikler dâhil onun kadar üzülen az insan vardır. Savaşı durdurmak onun elinden gelmez ama en azından Tacik halkı için dua eder ve yakın çevresindeki muhtaç insanlara elinden geldiğince yardım etmeye çalışır. Koşuşturmaları arasında fırsat buldukça onların mescitlerine, camilerine gider, onlarla aynı safta namaza durur, orada hem bu ülke halkının hem de bütün insanlığın kurtuluşu için Rabbine yakarır. Onların "medrese" diye bahsettikleri Kur'an kurslarında okuyan talebeler için yardımlarda bulunur, o insanların hem gönlünü hem duasını alır.

Yine kurban bayramlarında bütün Türk okullarında çok sayıda kurban kestirir ve kurbanlardan, çocukların ihtiyacını ayırttıktan sonra geriye kalan bütün etleri halka dağıttırır. İlk defa böyle bir durumla karşılaşan halk, sevincinden ne yapacağını bilemez. Ali Osman Sönmez anlatıyor:

"Allah sevdiği kullarını insanlara da sevdiriyor işte. Hacı Ağabey de böyle bir insandı. Kurban Bayramı'ndaydı. Türkiye'den kurbanlar geldi. Her okulda kurbanlar kesildi; bizim Tursunzade Koleji'nde, Duşanbe Anadolu Lisesi'nde ve Ekonomi Lisesi'nde; Kurgantepe'deki, Kulap'taki okullarımızda. Sonra bunlar mahalle mahalle dolaşılıp halka dağıtıldı. Öğrencilerin ihtiyacı ayrıldı, geri kalanı hep dağıtıldı. Bir saat sonra insanlar, ellerinde çiçek buketleriyle Hacı Ağabey'e teşekkür etmeye geldiler. O kadar ki aralarında bir Rus kadın gördüm. Tacik komşusundan ya da bir yerlerden bulmuş işte, başında yaşmağıyla geldi. Hacı Ağabey'e öyle bir hürmetle teşekkür ediyor ki sanırsınız can borcu var. Hacı Ağabey'e hürmetinden dolayı başını örtmüş. Onların Hacı Ata'sıydı. 'Hacı Ata' derlerdi. 'Hacı Ata biliyorum ki sizi Tanrı gönderdi buraya.' dedi kadın. Hacı Ağabey böyle bir insandı. Oradaki insanlara da bize de aynı şekilde merhametini, şefkatini gösterirdi."

Pamuk Tarlasında Vatan Sevgisi

Tacikistan'da, hasat mevsimi gelince bütün devlet okulları tatil edilir, öğrenciler tarlalara pamuk toplamaya götürülür. Böylece onlar da millî servete ve üretime katkıda bulunmuş olur. Türk okullarının özel bir statüsü olduğu için onlara böyle bir mecburiyet getirilmez. Hacı Kemal, bunu öğrenince hemen Türk okullarının idarecilerini toplar ve "Şu anda bu ülkede hizmet ediyoruz. Biz de bu halktan sayılırız. Devlet okulları tarlada pamuk toplarken bizim onlardan ayrı kalmamız doğru olmaz. Hem çocuklara vatan sevgisini kazandırmak için bu güzel bir fırsattır." der. Ona göre Tacikistanlı öğrenciler, öncelikle kendi vatanını sevmeli ve ülkesine hizmet etme idealiyle yetişmelidir. Çünkü kendi vatanına faydası olmayan bir kişinin insanlığa da faydası olmaz.

Hacı Kemal'in arzusu üzerine Şelale Eğitim Şirketi adına ilgili makamlara "Türk okulları olarak biz de bu millî kampanyaya katılmak istiyoruz. Bize çalışmak üzere yer gösterin." diye mü-

racaat edilir. Bu talep, onları çok memnun eder ve hemen Türk okulları için uygun bir bölge tahsis edilir.

Bunun üzerine Hacı Kemal, Tacikistan'ın Hacı Ata'sı; Türk okullarındaki bütün personel ve Tacikistanlı öğrencilerle birlikte Tacik halkının arasına karışarak, pamuk tarlalarında apak saçı, bembeyaz sakalı, yumuşacık elleriyle neşe içinde, aşk ve şevkle pamuk toplamaya başlar. Böylece Tacikistanlı öğrenciler, vatan için hizmet etmenin hazzını da çok şey borçlu oldukları Hacı Atalarından öğrenmiş olurlar.

Millî Marş Heyecanı

Tacikistan, bağımsızlığına kavuşunca, şair Gülnazar Keldi tarafından Tacikistan millî marşının sözleri kaleme alınır. Süleyman Yudakov da bu marşı besteler. Böylece Tacikistan Cumhuriyeti'nin yeni millî marşı ortaya çıkar. Fakat savaş ortamında çoğu kimsenin bu millî marştan haberi olmaz. Devlet okullarında, Türkiye'de olduğu gibi millî marş okuma geleneği yoktur henüz. Ancak Hacı Kemal, Tacikistan millî marşı ortaya çıkınca Türk okullarındaki yönetici ve öğretmenlere en kısa zamanda millî marşı hem kendilerinin öğrenmelerini hem de çocuklara öğretmelerini ister. Kendisi de Tacikistanlı öğrencilerle birlikte Tacikistanlı millî marşını ezberlemeye çalışır. Türkçe öğretmeni Süleyman Bilican anlatıyor:

"Tacikistan bağımsızlığına kavuşmuş, tabii millî marşı bestelenmiş ama çoğu kimse bu marşı bilmiyor. Biz millî marşı ezberliyoruz, okuyoruz falan… Çocuklara da öğretiyoruz. Hiç unutmam, Hacı Ağabey, müzik odasında piyanonun başında bizimle beraber Tacik millî marşını söylüyor ve ezberlemeye çalışıyordu. Yetmiş yaşındaki bir insanın ne zoru vardı bu marşı öğrenmeye. 'Diyori arcmandi mo... (Bizim aziz diyarımız)' diye başlardık. İlk kıta bitince, 'Zinda boş, ey Vatan/Tacikistani ozodi man! (Her zaman zinde kal ey Vatan/Benim hür Tacikistan'ım)' diye devam

ederdik. Okudu ezberledi onları. Okula ziyarete gelen Tacik devlet adamlarına, onların millî marşını okuyunca adamlar şaşırıyorlardı. Çünkü henüz Tacikistanlı olup da millî marşını bilmeyen çok insan vardı. Dünyanın öbür ucundan gelmiş ihtiyar, aksakallı bir insan, onlara kendi millî marşlarını okuyor. Bunun karşısında insanlar nasıl olur da etkilenmez, kalplere gönüllere böyle giriyordu. Bu çok önemli bir özelliğiydi Hacı Ağabey'in. Değer verirdi o insanlara. Tacikistan'da insanlar fakir ve kültürleri bizden farklı ama Hacı Ağabey o insanlara, onların kültürlerine çok büyük değer verirdi ve yaşantısıyla olsun, saygısıyla olsun bunu onlara hissettirirdi. İnsanları etkileyen de buydu."

BİZİM İÇİN EN GÜZEL ÖRNEKTİ

1992'den, Hacı Kemal'in 1997'de vefatına kadar geçen süre içinde, Tacikistan'da açılan Türk okullarında idareci, öğretmen ve belletmen olarak onlarca Türk eğitim gönüllüsü çalışmıştır. Bolluk, bereket, refah ve huzur dolu cennet gibi bir ülkeyi bırakıp iç savaşın yanında, her türlü mahrumiyetin yaşandığı Tacikistan'da onları ayakta tutan, Allah'ın kalplerinde yeşerttiği hizmet aşkı ve heyecanı olur. Bu duygu, onların zaman zaman içlerini kemiren bütün korkuları, hasretleri, sıkıntıları bastırır. Bu hususta Hacı Kemal, onlar için hem en büyük moral kaynağı hem de en güzel örnektir. Çok bunaldıkları, sabır ve tahammül sınırlarının çok zorlandığı zamanlarda; ağarmış saçı ve sakalıyla en zor anlarda bile ümitsizliğe düşmeyen; hizmet söz konusu olduğunda açlığını, susuzluğunu, yorgunluğunu, hastalığını ve yaşını unutarak bir küheylan gibi koşturan Hacı Kemal Ağabeylerini önlerinde görür ve kendilerine çeki düzen verir, yollarına devam ederler. Bu konuda da söylenecek o kadar şey, anlatılacak o kadar misal var ki… Ancak yine biz işaret nevinden birkaçını nakletmekle yetineceğiz.

İlk Günler Dönmeyi Düşündüm

Mehmet Değerli; İstanbul'da doğup büyümüş, İstanbul kültürüyle yetişmiş, eğitimini de bir kültür ve medeniyet merkezi olan bu şehirde tamamlamıştır. Öğretmen olarak Tacikistan'a gitmesi gündeme gelince Hacı Kemal hakkında çok şey duyar, öğrenir; böylece gıyaben onu epey tanımış olur. Şahsen tanışması için de uzun zaman beklemesi gerekmez. Çünkü Tacikistan'a gidecekleri uçakta o da vardır:

"Tacikistan'a gitmeden önce ben Hacı Kemal Ağabey'i araştırdım. Kendisini gıyaben az çok tanımış oldum. Çok fedakâr, eğitim hizmetleri yolunda çok gayretli bir insan olduğunu biliyor ama onu şahsen tanımıyordum. Enteresan bir şey oldu benim için, Tacikistan'a ilk gidişimde aynı uçakta beraberdik kendisiyle. Uçağımız 10 Ekim 1994 tarihinde İstanbul Yeşilköy Havaalanı C Terminali'nden havalanmıştı. Uçakta çok fazla insan yoktu. Bir charter uçağıydı. Okulla ilgili pek çok malzeme götürüldüğü için uçaklar kiralanıyordu o zaman. Ben yolculuk boyunca merakla Hacı Ağabey'i takip ediyorum. Oldukça yaşlıydı. Zaman zaman zorlukla hareket ediyordu; artık bünyesinden mi yapısından mı bilmiyorum. Zaten ben onu tanımadan kısa bir süre önce, bildiğim kadarıyla eşi de vefat etmişti ama benim Hacı Ağabey'i yakından tanımam Tacikistan'a indikten sonra olacaktı.

Hiç unutmuyorum, 11 Ekim günü sabah saat 03.00-04.00 civarı Duşanbe Havaalanı'na indik. Aynen eskiden televizyonlarda seyrettiğimiz o doğu bloku filmlerindeki gibi... Doğu Almanya'dan kaçış filmleri vardır ya… Adamlar her şeyi yapıyorlar, duvardan atlamaya, kaçmaya çalışıyorlar. Peşlerinde askerler, aileleri… Alabildiğine soğuk, karanlık… Daha uçağın kapısı açılır açılmaz, bir indik baktık, elinde makineli tüfeği olan bir asker karşımızda bekliyor. Başka hiç kimseyi görmedik. Uçağın kapısındayken baktım etrafa; kendimi çimdikledim, 'Bu kesinlikle rüyadır, böyle bir şey olamaz.' diyordum. Allah affetsin ama hakikaten

çok itici bir görüntüydü. İnsanlar size tuhaf tuhaf bakıyor. Sonra hiç unutmuyorum, o ilk üç-beş gün ben çok ciddi bir şekilde geri dönmeyi düşündüm. O kadar etkiledi beni. Akşam havaalanından çıkıp okula gidinceye kadar, -normalde arabayla yirmi dakikalık mesafe- iki-üç saat beklemek zorunda kaldık. Havaalanının dışında bekliyoruz, bir tane kamyon yanaştı; kamyondan yüzleri maskeli, silahlı adamlar indi. Yani resmen mafya filmi oynuyorsunuz orada. Adamlar silahları bize doğrulttular, yanımızda bizim okuldan gelmiş bir tercüman onlarla konuştu, bir şeyler verdi, gittiler. Bilseler ki siz döviz taşıyorsunuz, yanınızda işlerine yarayacak bir şeyler var canınız da tehlikeye girecek ki o dönemlerde 50 dolar, 100 dolar için insan öldürüyorlarmış.

1990'lı yıllarda Rusya'nın dağılmasından sonra bağımsızlığına kavuşan Orta Asya ülkeleri çok kötü durumdaydı. 'Pazar ekonomisi' denilen olayı bilmiyorlardı. Hiçbir şeyi bulamıyorsunuz. Türkiye'de alıştığınız o düzenden eser yok. Hatta hiç unutmuyorum, Türkiye'den gelen ve okulda tamirat işleriyle ilgilenen mobilyacı bir ağabeyimiz vardı. Bize, "Bakın 1960'lardaki Türkiye ile buranın hiçbir farkı yok.' demişti. Yani bizden yaklaşık 35-40 sene geriden gelen bir ülkeye gitmiştik. Bir ülke düşünün ki benzin, mazot yollarda kavanozlarda satılıyor. Çay yok, şeker yok, bisküvi bile bulamıyorsunuz. Dilini bilmiyorsunuz, emniyet yok, hiçbir şey yok… tabii biz İstanbul'da okuduk, o çevrede yetiştik. İstanbul gibi bir yerde doğup büyüyen bir insanın oralara alışması çok zordu. Ben de ilk günlerde Türkiye'ye dönmeyi çok düşündüm. İşte Hacı Ağabey'i böyle bir ortamda, bizzat aktif olarak görme imkânı buldum.

Duşanbe'de bizi birkaç gün okulun yurdunda misafir ettiler. Hacı Kemal Ağabey de aynı yurtta kalıyordu o sıra. Onun oradaki hareketlerini, davranışını, hâlini hiç unutmuyorum. Abdest almak için lavaboya gidiyordu Hacı Ağabey. Bina baştan küçük çocukların eğitimi için inşa edildiğinden her ne kadar tadilat

yapılmışsa da lavaboların seviyesi normalden aşağıdaydı. Buna rağmen Hacı Ağabey o lavaboya ayağını kaldırıp yetişemiyordu. Hiç unutmuyorum, yurtta çıktım lavaboya gideceğim, baktım bir belletmen arkadaş, tabii sürekli takip ediyordu onu arkadaşlar, ayağını yıkayabilmesi için Hacı Ağabey'e yardım etmeye çalışıyor. O, bu tür şeylere kesinlikle izin vermezdi. Neyse belletmen arkadaş onun boşluğundan faydalanıp tuttu ayağını kaldırdı lavaboya koydu. Kızdı Hacı Ağabey ona; "Çekil, ben yaparım!" dedi. Şahsi ihtiyaçları için kimseden en küçük yardım istemiyordu. O kadar enteresan bir insandı, bunu kaldıramıyordu. Onun bu hâlinden çok etkilendim, bana müthiş geldi! Ayağını kaldırmaktan âcizdi ama hizmet mevzu bahis olunca birden canlanıyordu.

Şimdi bir şeyi çok iyi ayırt etmek lazım: Hani siz bir şeye inanırsınız ve onu kalben veya sözlerinizle ya da maddi olarak desteklersiniz… Hepsinin ötesinde bizzat kanınızla canınızla, etinizle kemiğinizle o işin içerisine girmeniz kesinlikle çok farklı bir olay. Ben Hacı Ağabey'i ilk o hâliyle gördüm ya, beni o çarptı. İlk başta dedim ki: 'Bu, madden varlıklı bir insan, imkânları var; çok güzel bir şey yapıyor, eğitim hizmetlerini destekliyor.' ama yakından tanıyınca onun bütün varlığını ortaya koyduğunu gördüm. Yaşı o dönemlerde 65-70 civarındaydı. Sağlığı zaten ortada… Belli rahatsızlıkları var, sadece o parasal kaynaklarını alabildiğine kullanıp yerinde durmak varken niye o kadar sıkıntıya katlansın? İşte bu beni çok etkilemişti…

Onca sıkıntıya rağmen hiç sızlandığına, şikâyet ettiğine de şahit olmadım. Hacı Ağabey'i üç-dört gün içinde yakından tanıyınca artık Türkiye'ye dönme düşüncesi tamamen silindi kafamdan."

Laf Değil İş İstiyorum

Hacı Kemal, insanları etrafına toplayıp onlara "Arkadaşlar şöyle olun, böyle yapın." diye nutuk atmayı hiç sevmez. Onun eline bir kitap alıp bir hoca tavrıyla ders yaptığına kimse şahit

olmamıştır. O bir aksiyon insanıdır ve ders almak isteyenler için onun her anı hizmetle dolu hayatı, en etkili ve anlamlı bir derstir aslında. Hacı Kemal, kendisi adına böyle düşünmemiştir hiçbir zaman ama kendisinden sohbet yapmasını isteyenlere o, "Bana yaptığınız işleri anlatın. Eğer ders istiyorsanız işte kitaplar, işte kasetler; okuyun, dinleyin. Ben sizden iş istiyorum, iş." diye cevap verir. Yakup Kocaman anlatıyor:

"Hacı Ağabey'in yanında kalma hasebiyle onun hizmete bağlılığını görüyorsun, suyu tasarruflu kullandığını görüyorsun, hakikaten hizmet edep ve adabını ifrat derecede yaşadığını görüyorsun. Dünyayı çok iyi biliyor, gönlü çok zengin, kültürü zengin bir insan. Anlatacaklarını lisanı hâliyle, yapığı güzel işlerle anlatıyor. Hiç unutamadığım bir hatıram var bu hususta. Bir arkadaş vardı, henüz yeni gelmişti. Bir gün herkes oturuyor, Hacı Ağabey de orada. Ben önceden o arkadaşa dedim ki: 'Hacı Ağabey'e ışık süvarileri kimlerdir, altın nesil nasıl yetişir gibi şeyler sormayın; iş yapın, Hacı Ağabey görsün.' Bu arkadaş tuttu, Hacı Ağabey'in karşısına geçip biraz da malumu ilam kabilinden 'Hacı Ağabey bize beklenen altın nesilden bahseder misin?' dedi. Hacı Ağabey şöyle bir durdu, 'Bana böyle şeyler sorma, iş yap oğlum iş!' dedi. Tabii arkadaş mahcup oldu. Dedim: 'Kardeşim, ben sana Hacı Ağabey'e bu tür şeyler sorma diye tembih etmedim mi? O bizden hizmet bekliyor, öğrendiklerimizi hayata geçirmemizi istiyor. Hocaefendi bir tane sualsiz şey bırakmamış. Bütün kasetler ortada, kitaplar açık; altın nesli dinlesene, okusana.' Sonra o arkadaş alması gereken mesajı aldı.

Hacı Ağabey bana şöyle demişti: 'Hocaefendi bir günden bir güne bana Hacı Kemal şu işi yap demedi. Hocaefendi bir şey söylerdi mesela, derdi ki 'Malatya'daki kolejin şu meselesini nasıl yapsak da halletsek?' Bana bakardı, hiç kimse fark etmezdi belki, o bana bakınca gözlerinden anlardım ben. Yani şunu demek isterdi: 'Hacı Kemal sen git şunu şunu yap gel.' Ben kalkardım,

notlarımı alır, gider o işi halleder gelirdim. Hocaefendi sonradan öğrenir tebessüm ederdi.' Hakikaten Hacı Ağabey iş bitiriciydi ve çevresindeki insanlardan da bunu bekliyordu."

Dolu Dolu Yaşadı

Geceleri çok az uyuyan Hacı Kemal, sabahları da çok erken kalkar. O günkü programına göre saat sekizde, dokuzda takım elbiselerini giymiş arabanın başında hazır vaziyette beklemektedir. Bazen, rahatsızlığından dolayı bütün gece uyuyamadığı, hatta böyle iki-üç gün sancı çektiği zamanlar olur ama ertesi gün bir hizmet varsa sanki uykusuz kalan, hasta olan o değilmiş gibi dimdik ayakta ve hizmete amadedir. Yanındakilerden de aynı hassasiyeti bekler, biraz gevşeklik görürse hemen uyarır. Ona göre vakit nakittir, bugün yapılacak bir iş yarına bırakılamaz, çünkü yarın da yapılacak başka işler olacaktır. Onun için Hacı Kemal, çok programlı hareket eder ve her anı hizmet adına en iyi şekilde değerlendirmeye gayret eder. Mehmet Değerli anlatıyor:

"Tacikistan programı çok yoğundu Hacı Ağabey'in. Bazen hafta sonları bizim, 'Bugün nasıl olsa tatil, sabah namazından sonra şöyle biraz rahatça uyuyalım.' dediğimiz zamanlar olurdu. Uyandığımızda bir bakardık Hacı Ağabey, yine takım elbiseli kravatlı ayakta. Sonra duyardık biz, 'Hacı Ağabey önce Millî Eğitim Bakanının yanına gidecek, oradan Meclis Başkanına geçecek, oradan Dışişleri Eğitim Sorumlusunu ziyaret edecek… Üç-beş ayrı programı var. Hacı Ağabey'in hemen hemen her günü böyle dolu doluydu. Eğer ziyaret programı yoksa bu sefer, mutlaka okul içinde bir yerleri dolaşır, tamiratla ilgilenir vs. Ben onun hiçbir zaman afedersiniz miskin miskin oturduğunu görmedim."

Taşkent Araba Pazarında

Hacı Kemal'in bütün gezileri, ziyaretleri, yemek davetleri hep hizmet endekslidir. Bir işin; başında, ortasında veya sonunda eğitim hizmetlerine yönelik bir tarafı yoksa, o iş başkaları-

nın nazarında ne kadar önemli olursa olsun, ona asla yönelmez. Buna karşılık hizmetle alakalı en küçük meselelere bile büyük ehemmiyet verir, onları asla hafife almaz ve gücünün yettiğince yapmaya çalışır. Hüseyin Gökçe anlatıyor:

"Ben o sıralar Özbekistan'ın başşehri Taşkent'teydim. Bir gün bana araba lazım oldu. Orada araba satışları hep pazarlarda oluyor. Zaten o zamanlar sıfır araba satılan yerler yok ancak Avrupa'dan oraya güzel arabalar geliyor. Pazar, sabah beşte kuruluyor, öğleyin de dağılıyor. Güzel arabalar erken saatlerde sahiplerini buluyor. Onun için herkes çok erken saatlerde pazara gidiyor. Ben de saat beşte gittim. Gün yeni aydınlanıyor daha ve arabalara bakıyorum. Bir baktım Hacı Kemal Ağabey karşımda. Onu Tacikistan'a uğurlamıştım, Özbekistan'da olmadığını biliyordum. Dedim: 'Hacı Ağabey siz ne zaman geldiniz?' Dedi ki: 'Ben on beş dakika evvel geldim. Minibüs lazım oldu, okula minibüs alacağım.'

Tacikistan'dan Taşkent yaklaşık altı saat çekiyor ve o, sabah beşte burada. Bu saatte buraya gelebilmesi için onun gece on bir-on iki gibi yola çıkmış olması lazım. Demek bütün geceyi yolda geçirmiş ve pazara bizimle birlikte yetişmiş. İnsan nasıl hayran kalmaz. 65-70 yaşında bir insan, okulun minibüs ihtiyacı var diye onca yolu tepip sabahın beşinde buralara kadar geliyor. Sonuçta alınacak bir minibüs, istese başkasına da baktırabilir. Hacı Ağabey öyle otomobillerle çok alakalı bir insan da değil, buna rağmen bunu iş edinmiş ve minibüs bakmaya pazara bizzat kendisi gelmiş."

Her Yere Baktın mı?

Hacı Kemal, her işin eksiksiz ve mükemmel yapılmasını ister, ayrıntılara çok dikkat eder. Koca bir okulda bir tek musluğun su damlatmasına bile gönlü razı olmaz. Herkesten üzerine düşen vazifeyi, zamanında ve tam olarak yerine getirmesini ister.

Belletmen Hüseyin Gökçen anlatıyor:

“Bir de bir işin dört dörtlük yapılmasını isterdi. Bu konuda çok hassastı. Hacı Ağabey’le tanışmam da böyle bir vesile ile olmuştu zaten. Ekonomi Lisesi’ndeki ilk haftamdı, yeni gelmiştim daha. O anda Türkiye’den telefon gelmiş, odasındaki telefondan Türkiye ile direkt bağlantı olurdu. Müdürümüz Zeki Bey’i arıyorlarmış; benden onu çağırmamı istedi. ‘Gel oğlum buraya!’ dedi. Ben de korkarak yanına gittim, çünkü bizi korkutmuşlardı. ‘Buyurun Hacı Ağabey.’ dedim, ‘Zeki Bey’e bak.’ dedi. Gittim baktım, ‘Bulamadım, yok Hacı Ağabey.’ dedim. ‘Oğlum şuralara baktın mı git okulu gez gel!’ dedi. Tekrar gidip baktım, bulamadım, ‘Yok!’ dedim. ‘Oğlum yurda baktın mı?’ dedi bu sefer. ‘Hayır!’ dedim, ‘Oğlum bahçeye baktın mı?’ dedi. ‘Bakmadım!’ dedim. ‘Öyleyse bana nasıl yok dersin. Bahçeye bakmamışsın, yurda bakmamışsın, nasıl iş yapıyorsun sen?’ dedi. Ben de gittim her tarafı gezdim, hatta bahçe dışına bile çıkıp baktım. ‘Yok, Hacı Ağabey, hiçbir yerde bulamadım!’ dedim. Telefondaki kişi bekliyor, ancak ondan sonra kaldırdı ahizeyi ‘Zeki Bey yok.’ dedi. İyice emin olmak istedi, yani bu kadar hassastı. Bir vazife verdiği zaman onu tekrar ettirmeyeceksin, her şeyini eksiksiz yapıp öyle geleceksin karşısına.”

İmdat Adam Öldürüyorlar

Yine Hüseyin Gökçen anlatıyor:

“Bir de sorumluluğu altındaki kişileri, onların güvenliğini çok düşünürdü. Arkadaşların başına bir şey gelmesinden çok rahatsız olurdu; panik yapar, telaşlanırdı. Bir gün beşe kadar Müdür Bey bizi tutmuştu, okulun tamiratı vardı. Son gündü ve ertesi güne yetişmesi lazımdı. İşçileri sıkıştırdık filan, bekledik tamiratın başında. Sonunda iş bitti, sabah namazı kılındı, Müdür Bey saat beş gibi evine gidecekti. Hacı Ağabey de uyuyamamıştı o gece. Ara ara gelip gidiyordu. Tam Müdür Bey giderken tekrar geldi, ‘Nereye gideceksin oğlum Süleyman?’ dedi. ‘Hacı Ağabey ben eve gideyim.’ dedi. ‘Oğlum belletmenlerle beraber git, bir-

kaç kişi al yanına.' dedi. Süleyman Bey, 'Gerek yok Hacı Ağabey evim yakın, zaten sabah oldu, ortalık aydınlandı ben kendim giderim.' dedi. 'Olmaz oğlum!' dedi. 'Gidin, Süleyman Bey'le!' dedi bize. 'Hacı Ağabey gerek yok, zaten arkadaşlar sabaha kadar çalıştılar.' dedi. 'Süleyman sen konuşma!' dedi Müdür Bey'e. Bize 'Gidin, Müdür Bey'i evine bırakıp gelin.' dedi. Böyle korkuyordu arkadaşların başına bir şey gelecek diye. Sorumluluğu altındaki kişileri gerçekten çok düşünüyordu. Hatta şöyle dediğini nakletti arkadaşlar, 'Oğlum' diyormuş 'okul-yurt iç içe, E tipi gibi. İç savaş var. Benim gözlerime uyku girmiyor, ya bir gün tankla gelip okulun dibine dayanırlarsa, ya çocuklara veya arkadaşlara bir zarar gelirse diye ödüm kopuyor. Siz nasıl rahat uyuyorsunuz?'

Bir gün baktım Hacı Ağabey yanındakilerle konuşuyor. O an okulda da kimse yok, her taraf sessiz. Herkes yurt kısmında, nöbetçi arkadaş da o gün erken gitmiş. Orada kimseyi bulamayınca cesaret edemedim yanlarına gitmeye, Zeki Pektaş Ağabey ile birkaç ağabey daha vardı yanında, 'Zeki, burada kimse yok oğlum, burada adam öldürseler kimse duymaz. Nerede bu nöbetçiler, nerede okul müdürü?' diyor. Sonra başladı bağırmaya 'Süleyman! Fatih! Adam öldürüyorlar! Ah! Gittim! İmdat!' Nasıl bağırıyor öyle. Ortalığı inletiyor. Şaka yollu bağırıyor ama kızmış tabi. Ağabeyler bıyık altından gülüyorlar, 'Hacı Ağabey vardır burada arkadaş, belki geçici olarak gitmiştir.' falan diyorlar. 'Yok, oğlum yok, kimse gelmedi görmediniz mi? Beni öldürseler kimse duymayacak, görmeyecek.' dedi. Bu hususta çok hassastı."

Bu Okul Dünkü Okul mu?

Süleyman Bilican anlatıyor:

"Hizmet konusunda Hacı Ağabey'in tatlı sert bir üslubu vardı. Herkes çekinirdi ondan. 'Yaşlı Aslan' derlerdi arkadaşlar ona. Bir vazife vermişse onun mutlaka zamanında yapılmasını isterdi. Kendisi de hâliyle gece gündüz koştururdu. Bir örnek vereyim isterseniz. Duşanbe Anadolu Lisesi'nde tadilat vardı. Okulun iç di-

zaynı değişiyordu. Her taraf inşaat artıklarıyla doluydu. Nereden çıktıysa bir anda Millî Eğitim Bakanının ertesi gün okulu ziyaret edebileceği haberi geldi akşamleyin. 'Bakan yarın sabah okulu ziyaret edecekmiş.' dediler ama okul ziyaret edilecek durumda değil. Her taraf inşaat. Okul şantiye gibi. O gün başımızda Hacı Ağabey olduğu hâlde sabaha kadar çalışıp okulu inşaat konumundan çıkardık. Biz arada kısa bir süre de olsa işten kaytarıp holde dinleniyorduk. Hacı Ağabey olmasa herkes işi bırakacak yorgunluktan, uykusuzluktan. Ama o, sabaha kadar bizimle çalıştı. Duvarın bir tarafı sıvanmamışsa dolaplar o tarafa getirildi, inşaat artıkları temizlendi, yerler silinip süpürüldü. Hatta müdür yardımcısı Azade Hanım vardı, yaşlı bir bayan. O, akşam saat beşte dersler bitince evine gitmişti. Azade Hanım ertesi gün sabah okula gelince şaşırdı kaldı. Bana dedi ki: 'Akşam nasıldı burası, sabah nasıl olmuş!' Hacı Ağabey'i o zaman daha iyi tanıdı. 'Allah Allah! Hacı Ata nedir bu? Bir gecede okulun çehresini değirirmişsiniz.' diyerek hayretini ifade etmişti. Hacı Ağabey öyle birisiydi."

Cumhurbaşkanının Geciken Ziyareti

Süleyman Sarıbaş anlatıyor:

"Hacı Ağabey hizmetle alakalı işlerde bir aksama veya gecikme olduğu zaman çok telaş ederdi. Bu mevzu bana bir olayı hatırlattı. 1994 yılıydı herhâlde. Tursunzade'e ilk okulu açmışız, çok güzel bir okul, iç savaş yine devam ediyor. Cumhurbaşkanı İmamali Rahmanov davet edildi okula. Gelme sözü alındı. Öğrencileri dizdik biz okulun önüne, kendimize göre bir seremoni hazırladık, cumhurbaşkanının gelmesini bekliyoruz. Normal olarak cumhurbaşkanının gelmesi gereken zaman çoktan geçmişti. Biz hâlâ bekliyoruz; bütün öğrenciler, öğretmenler, herkes dışarıda. Bekle bekle, gelmedi cumhurbaşkanı. Hacı Ağabey müthiş sinirlendi. Orada bulunan herkese çıkıştı: 'Nerede bu cumhurbaşkanı? Niye getiremediniz! Şimdi ne olacak? Bu kadar emek boşuna mı? Buraya kadar öğrencileri niye çıkardık?' Biz,

'Hacı Ağabey program değişmiş olabilir.' falan diye onu teskin etmeye çalışıyoruz. 'Niye işinizi sağlam tutmadınız, böyle şey olur mu? Ben birini okula davet edeceğim nasıl her şeyini hazırlamam bunun.' diye haklı olarak hepimize kızdı. Kendisi bu tür şeyleri müthiş organize eder, her şeyi nokta nokta düşünür. Gelen misafir nerede inecek, nerede yürüyecek, hangi saatte kiminle beraber olacak hepsini hesap eder. Bizden iş çıkmayınca Hacı Ağabey kendisi arabaya atladı gitti, yarım saat sonra cumhurbaşkanını aldı geldi okula. Nasıl yaptı, nasıl ayarladı, kimlerle konuştu bilmiyoruz; yarım saat içinde Cumhurbaşkanı İmamali Rahmanov'u getirdi. Ona güzel bir karşılama yapıldı, okul gezdirildi, tören oldu. Cumhurbaşkanı ayrıldıktan sonra arkadaşlara dedim ki: 'Hacı Ağabey'in farkı işte burada'."

Boş Sınıf

Hacı Kemal, okulların resmî işleriyle ve fiziki ihtiyaçlarıyla ilgilenirken asıl maksat olan öğrencilerin eğitimini hiçbir zaman göz ardı etmez. Tabii bu işi yapacak olan öğretmenlerdir. Onun için Hacı Kemal, öğretmenlere ve öğretmenlik mesleğine büyük değer verir. Ancak onun gözünde ideal öğretmen olmanın kriterleri de hayli yüksektir. Bir kere öğretmen branşında çok iyi olmalı, öğrenci psikolojisini çok iyi bilmeli ve öğrencilerden gelecek her türlü soruya cevap verebilmelidir. Mesleğine âşık olmalı, öğrencilerini kendi öz evladı gibi sevmeli, her zaman ve zeminde onların sıkıntılarını paylaşmalıdır. İcabında, nefes alma, dinlenme zamanı olan teneffüslerini bile öğrencilerine ayırabilmeli, yetmezse ders haricindeki zamanlarda gece gündüz demeden onların eğitimi ve başarısı için çalışmalıdır.

Öğretmenlerin derslerine hazır olarak ve zamanında girmelerini, her hâliyle öğrencilerine örnek olmalarını arzu eder. Ona göre Türk okullarında okuyan her öğrenci, hem bilgi ve kültür hem de davranış ve ahlak yönünden mükemmel yetişmelidir. Her öğrenci; öğretmen ve belletmenlerinin sıcak alakası sayesin-

de bir Türkiye sevdalısı olmalı, kendi kültürlerinin yanında bizi ve bize ait değerleri de tanıyıp sevmelidir. Bu sevda, öğrencilerle de sınırlı kalmamalı, onların ailelerini de kuşatmalıdır. O sıralar Türk okullarının genel müdür yardımcısı olan Zeki Pektaş'ın anlattıkları Hacı Kemal'in bu hususa verdiği önemi çok güzel ifade ediyor:

"Hacı Ağabey diyor ki: 'Okullarımızda okuyan bütün öğrencilerin velileri muhakkak bizim yanımızda olmalı. Bir yerde şu var denildiği zaman, 'Evet biz de varız ve sizinleyiz.' demeliler. Bir tane menfi yönümüz olmamalı. Biz öyle çalışmalıyız.' Burada kim var; belletmen var, öğretmen var, idareci var, idarecinin başında genel müdürlük var oradan öte de Hacı Ağabey var. Hacı Ağabey, 'Bunun hesabını biz vereceğiz. Biz buraya yatmaya gelmedik; hesabımız, planımız, programımız ona göre olmalı. Bu makama hizmet etmek için geldik. Yolda kalmak, yatmak uyumak yok.' diyor.

Ne zaman bir araya gelsek bize bu hususlarda tavsiyelerde bulunur, sık sık bizi uyarırdı: 'Siz burada en ufak hata yapmamalısınız. Bir öğretmen bir dakika derse geç kalırsa o bizim için büyük vebal olur, aldığımız maaş helal olmaz. Eğer belletmen sabah erken kalkıp öğrencilerini kaldırmaz, onu dersine hazırlamazsa, yemeğini yerken başında durmazsa, vazifesini yapmamış sayılır.'

Duşanbe Ekonomi Lisesi'nde, üst katta bir koridor var, oradaki odalarda arkadaşlar kalıyor. Hacı Ağabey de orada kalıyor, ben onun odasının hemen yanındaki odada kalıyorum, diğer tarafında da Süleyman Hoca kalıyor. Hepimiz oradayız. İnanır mısınız Hacı Ağabey herkesten önce kalkıyor, bazen bakıyorum elini beline koymuş sessizce koridorları dolaşıyor. Tabii biz de bunu görünce kendimize çeki düzen veriyor, sabah erkenden kalkıp zamanından önce vazifemizin başına koşuyorduk. Sabah, öğretmenler ve belletmenler kalktığında müdürlerini, öğrenciler de öğretmen ve belletmenlerini ayakta görüyordu. Yeri geldiğinde

belletmen ve öğretmen arkadaşlarımız geceleri üzerleri açılan öğrencilerin üzerlerini örttüler. Bunu diğer öğrenciler gördü, evlerinde anlattılar. Af buyurun altına kaçıran öğrenciler vardı, onları yataklarından kaldırıp tuvaletine götürüp tekrar yatağına getiren belletmenlerimiz oldu. Bunları oradaki öğrenci velileri, devlet adamları hep işitti. Tabii bütün bunlar bizim oradaki okullarımızın başarı hanesine yazıldı. Hacı Ağabey'in istediği de buydu neticede.

Bir gün bir öğretmen arkadaşımızın hakikaten rahatsızlığı vardı. Yataktan kalkamayacak derecede hastaydı. Biz bunu Hacı Ağabey'e söylemeyi unuttuk. Onun sınıfını doldurma hususunda da bir aksama oldu, ilgili kişi derse mi girmedi nasıl olduysa sınıf öğretmensiz kalmış. Hacı Ağabey okulu dolaşırken bakıyor ki sınıfın birinde öğretmen yok. Hemen yukarı çıktı, ağlamaya başladı. Biz durumu izah etmeye çalıştık ama ciddi bir şekilde morali bozulmuş. O gün hiç konuşmadı benimle. 'İdareci olarak bu hata senin!' dedi. Hakikaten hatanın büyüğü bendeydi, çünkü o arkadaşın yerine başka bir hocayı derse hazırlaması gereken bendim. Daha sonra Hacı Ağabey'e tekrar izah ettik, kendisinden helallik diledik ama o, 'Bunun hesabını siz vereceksiniz.' dedi. Bu olay, Hacı Ağabey'in aklından hiç çıkmadı. 'Ben bunu kulaklarımla işitmeseydim, gözlerimle görmeseydim keşke, oturduğum zaman aklıma geliyor, dolaştığım zaman aklıma geliyor. Bir ay-iki ay çıkmıyor aklımdan.' dedi. Hacı Ağabey'in böyle hadiseleri bir ay değil, yıllar geçse unutmadığına ben çok şahit oldum. Bir sınıfta bir saat dersin boş geçmesini, hatta arkadaşların birkaç dakika derse geç kalmalarını hazmedemiyordu."

Biz Hizmeti Böyle Görmedik

Hacı Kemal; resmî zevatla yakın diyaloglar kurarak eğitim gönüllülerinin önündeki mânileri kaldırmayı, yeni okullar açmayı ve eskilerin de faaliyetlerini kesintisiz ve rahatça sürdürmesini sağlamayı kendine birinci vazife edinmiştir. Tabii okullar için

gerekli finansmanın temin edilmesi işi de onun omuzlarındadır. Ancak o, daha önce de ifade ettiğimiz gibi fırsat buldukça ve sağlığının elverdiği ölçüde ortada yapılacak ne iş varsa onun ucundan da tutmaya çalışır. Hiçbir zaman etrafındakilere karşı amir vaziyeti takınıp onlara yukarıdan talimatlar, emirler yağdıran bir komutan gibi davranmaz. Yerine göre aksayan bir hizmet varsa kızar, bağırır, çağırır ama herkes bilir ki herkesten çok o çalışmaktadır; etiyle kemiğiyle, ruhuyla canıyla herkesten fazla işin içindedir. İdareci ve amir konumunda olan kişilerden de aynı tavrı bekler.

Yıl 1995'tir. Hacı Kemal, Kadir Tufan'la birlikte Tacikistan'daki okulların ihtiyaçlarını karşılamak üzere sıra, masa, sandalye, kanepe, gibi eşyaları İstanbul'dan alıp tırlara yükletir. Tırlar yola çıkınca onlar da önce uçakla Özbekistan'a giderler, ardından karayoluyla Tacikistan'a geçerler. Onlar Duşanbe'ye ulaştıktan bir iki gün sonra da tırlar gelir. Gerisini Kadir Tufan'dan dinleyelim isterseniz:

"Tırlar geldi, eşyaları indireceğiz. İstanbul'dan onca eşyayı alıp tırlara yükleyip göndermişiz, sonra onları karşılamışız; koşuşturma, telaş, yolculuk derken, yorulmuşuz tabi. Öğretmen ve belletmen arkadaşlar, tırın üzerinden malzemeleri indiriyor. Ben artık işini yapmış komutan edasıyla arkadaşlara talimat yağdırıyorum: 'Onu buraya koy. Bunu şuraya getir. Şöyle yap, böyle et!' Öğretmenler ve belletmenler çalışıyor. Yanımda genel müdür arkadaşımız da var. İkimiz arkadaşlara talimat veriyoruz. Bir ara Hacı Ağabey yanımıza geldi, bana şöyle anlamlı anlamlı baktı, belli ki morali bozuldu, sonra hiçbir şey söylemeden kalktı gitti. Ne olduğunu anlayamadım ben. Hemen arkasından koştum; 'Hacı Ağabey ne oldu?' dedim. Hacı Ağabey çok üzgün ve kırgın bir ses tonuyla dedi ki: 'Bizim hizmet anlayışımız böyle mi? Eğer bu düşüncede olursak yıkılırız oğlum. Biz hizmeti böyle görmedik. Oturup oradan talimat yağdırıyorsunuz. Nerede sizin hizmet

aşkınız? Eğer yaşım, kalbim müsaade etse, tırın üstüne kendim çıkacağım. Önce siz bir çıkın tırın üstüne, işin ucundan tutun ki öğretmenler, belletmenler aşka şevke gelsin.' dedi."

Hizmet Edenlere Vefası

Hacı Kemal, her türlü mihneti göze alarak ülkelerinden binlerce kilometre uzakta fedakârca hizmet eden eğitim gönüllülerine maddi-manevi her bakımdan destek olur. Onca işi arasında sayıları yüzlerle ifade edilen öğretmen ve belletmenlerle fırsat buldukça ilgilenir, onların tek tek hâl ve hatırlarını sorar. İçlerinde derdi, sıkıntısı olan varsa onları özel olarak dinler; problemleri neyse çözmeye çalışır.

Bazen evlenmek isteyen, ancak maddi durumu zayıf olan bir öğretmene yardımda bulunur; bazen ailesi sıkıntı yaşayan bir eğitim gönüllüsüne ev alıp ailesinin rahatlamasına yardım eder. Bazen bir sebepten kırılıp izinsiz olarak Türkiye'ye giden bir belletmenin peşinden günlerce koşup onun gönlünü alır. Tacikistan'da bir süre hizmet edip Türkiye'ye dönen eğitim gönüllülerini de elinden geldiğince takip etmeye, onlarla irtibatını devam ettirmeye çalışır.

Bizim Deliyle Biraz İlgilen

Şakir Ural, İzmir'de doğup büyümüş, 1994 yılında üniversiteyi bitirir bitirmez de Tacikistan'a öğretmen olarak gitmiştir. Küçük yaşlarda kaybettiği babası, Hacı Kemal'in yakın arkadaşıdır ve vefat etmeden önce onu Hacı Kemal'e emanet etmiştir. Onun için Hacı Kemal, Şakir Ural'ı manevi evladı olarak kabul eder. Tacikistan'da birkaç sene görev yaptıktan sonra Şakir Bey, ailesinin kendine ihtiyacı olduğunu söyleyerek Hacı Kemal'den izin ister. Hacı Kemal, ona çok duygulu bir konuşma yapar ve bir sene daha Tacikistan'da kalmasını ister. Şakir Bey, Hacı Ağabey'ini kıramaz ve bir süre daha orada kalır. Daha sonra

Hacı Kemal'den izin alarak İzmir'e, ailesinin yanına döner. Hacı Kemal, vefat edeceği güne kadar her fırsatta Şakir Bey'i sorar ve tanıdıklarından ona sahip çıkmalarını rica eder. Hizmete olan sadakatinden ve hareketliliğinden dolayı, çok sevdiği Şakir Bey'den "Bizim deli oğlan!" diye bahseder. Ali Çavdar anlatıyor:

"Beni tanıdıktan sonra devamlı bana Şakir'i sorardı. 'Bizim deliyle biraz ilgilen.' derdi. O, İzmir'deyken zannederim Hacı Ağabey'e bir emanet edilme gibi bir durum mevzu bahismiş. Kendisini Şakir'in hamisi olarak görürdü. Beni her gördüğünde, -matematikçi olduğum için onun zümre başkanıydım- devamlı Şakir'i sorardı. 'Ne yapacağız bu deliyi?' derdi ve ona sahip çıkmamızı isterdi."

Bu Arkadaşa Sahip Çıkın

O yıllarda Zaman gazetesinde genel müdür olarak vazife yapan Hüseyin Gülerce anlatıyor:

"Bir arkadaş hizmette biraz problem hâline gelmeye başlamıştı. Yurt dışında da hizmetleri olmuş bu arkadaşın. Hacı Kemal Ağabey'in onu öz evladı gibi savunmasını hiç unutmuyorum. Bana geldi ve bu arkadaşın mutlaka değerlendirilmesi gerektiğini söyledi. O arkadaşın fedakârlıklarını anlattı. Oraya ilk giden arkadaşlardan biri olduğunu, yükün altına girdiğini, hizmetlerine şahit olduğunu, fedakârlıklarını gördüğünü anlattı hararetle. Arkadaşlara sahip çıkmak için nasıl çırpındığını görmüş bir insanım.

O dönem için dışarıda okullar açan bir 'Hacı Ata' varsa, Türkiye'de de herkese kol kanat geren, kırık gönülleri tamire çalışan, hizmetin dengelerini koruyan ve hizmet insanlarına sahip çıkma konusunda en çok yüreğini açan bir insan vardı. Fert fert ilgileniyordu yani. O arkadaş harcanmasın, hizmetin içinde kalsın diye çırpınışlarına ben şahit oldum. Biz de o arkadaşa sahip çıktık, yakından ilgilendik, hatta Hacı Kemal Ağabey'in bir emaneti gibi baktık hadiseye. Gerçi o arkadaş onca ilgiye rağmen

bizden uzaklaştı ama Hacı Kemal Ağabey kendi üzerine düşeni yaptı. Ona yakışan; arkadaşları, hatalarına kusurlarına rağmen sahiplenmektir. O da yaşı ve olgunluğu itibariyle kendisine yakışan örnek bir davranış sergilemiştir."

Hizmette Önde Ücrette Arkada

Siz Konuşun

Daha önce değişik vesilelerle ifade ettiğimiz gibi Hacı Kemal, yaptığı hizmetlere karşılık Allah'ın rızasından başka hiçbir menfaat gözetmez. Fethullah Gülen Hocaefendi'nin bazen ima ile bazen açıktan tavsiye ettiği en ağır işlerin altına hiç çekinmeden girer, girdiği her işten de Allah'ın izni ve inayetiyle yüzünün akıyla çıkar. İş bitince de hemen geriye çekilir, kurdeleyi başkalarına kestirir, kalabalıkların karşısına başkalarını çıkarır.

Tacikistan'da da durum farklı değildir. Görülecek bir iş, yapılacak bir hizmet varsa o hep en öndedir, bıkmadan usanmadan koşturur durur. Törenlerde, toplantılarda biri öne çıkacaksa o hep başkalarını kendine tercih eder. Kameraların karşısına geçip konuşmaktan hiç hazzetmez. 1996 yılında Millî Eğitim Bakanlığı Yurtdışı Eğitimi Genel Müdürü Aysal Aytaç, Tacikistan'daki Türk okullarını ziyaretleri sırasında, değişik vesilelerle yapılan toplantılarda Hacı Kemal'i kürsüye davet edip konuşturmak ister. Maksadı, hayatını eğitime adamış bu büyük insanı, Tacik gençlere tanıtmaktır. Fakat Hacı Kemal, kendine yapılan konuşma tekliflerini nazikçe geri çevirir, bazen mecbur kalırsa büyük bir mahcubiyetle ayağa kalkıp davetlileri selamlamakla yetinir. Sonra da Aytaç Bey'e "Lütfen beni kaldırmayın, ben heyecana gelemiyorum. Siz konuşun." diye ricada bulunur. Bir defasında Tursunzade Tacik-Türk Lisesi'nin ilk mezuniyet töreninde ısrarlar üzerine sahneye çıkar, duygu yüklü bir iki cümle söyler, ardından Tacik millî marşından birkaç mısra okur, ağlayarak kürsüden iner ve sessizce izleyiciler arasındaki yerine geçer.

Patron Önden Gidiyor Biz Arkadan

Hacı Kemal, eğitim alanındaki hizmetlerin büyüklüğünden, başarısından bahsedilecek olsa hemen adres olarak bu hizmetlerin en büyük teşvikçisi ve fikir mimarı olan Fethullah Gülen Hocaefendi'yi gösterir. Aysal Aytaç anlatıyor:

"Mütevazı bir kahvaltı sofrasındayız. Muhabbet arasında ben, 'Hacı Kemal Ağabey bu kadar hastalıklar, bu kadar sıkıntılar içinde çok da güzel hizmetler görüyorsun. Bu güzellikleri nasıl ortaya koyabiliyorsun?' deyince, 'Görmüyor musunuz?' dedi, Hocaefendi'ye 'patron' derdi, 'Patron önden gidiyor, biz de arkadan gidiyoruz.' Bunu der demez başladı ağlamaya. Bildiğim için o yönünü dur da diyemiyorum. Kazakistan'ın Türkiye Eğitim Müşaviri vardı, o da ağlamaya başladı. 'Oğlum sen niye ağlıyorsun?' dedim. O da dedi ki: 'Ben de kendime ağlıyorum. Bu yaşta bu insan; ciddi hastalıkları varken, gidip tedavi görmesi gerekirken bunca sıkıntılar içerisinde kalıyor ve gece gündüz didiniyor, uğraşıyor, sonra da 'Ben ne yapıyorum ki…' diye ağlıyor. O, Allah yolunda, iman yolunda hizmet verirken ağlarsa, ben nasıl kendimi kurtaracağım, Allah indinde nasıl aklanacağım, diye kendime ağlıyorum.' dedi. Hacı Ağabey bir süre sonra kendine geldi. Bilahare Hocaefendi'ye bu olayı anlattım. Tebessüm etti. 'Hacı Kemal Ağabey bazen böyle şeyler söyler. O, böyle mutlu olan bir insan.' dedi."

Hacı Kemal Neye Üzülür Neye Sevinir

Hacı Kemal; aslında dışa dönük ve içinde olanı hemen hâliyle, tavrıyla, konuşmasıyla ortaya koyan bir kişiliğe sahiptir. Üzüldüğü zaman bir köşeye çekilir, bakışları derinlere dalar, öyle kendi hâlinde dakikalarca kalır. Bazen sessizce gözlerinden yaşlar süzülür, bazen de hıçkıra hıçkıra ağlar. Böyle anlarında hiç kimse yanına yanaşmaya cesaret edemez. Neşeli olduğu zaman da sohbetine doyum olmaz. Sevincini her hâliyle belli eder, yüzü güler, karşılaştığı herkesle şakalaşır, âdeta etrafına

neşe saçar. Peki, Hacı Kemal en çok neye sevinir ve neye üzülür? Aslında buraya kadar anlatılanlar, bu sorunun cevabını açıkça ortaya koyuyor ama Süleyman Bilican'ın tespitleri, Hacı Kemal'in ruh hâlini göstermesi bakımından önemli:

"Hacı Ağabey, sanki sırlı bir âlemde, başka bir boyutta yaşayan bir insan. Başka diyarların insanı gibi, tamam bizim içimizde, bir ayağı Tacikistan'da ama sanki bir ayağı da öbür tarafta, hemen öbür tarafa gitmeye hazır, o yörüngede yaşayan bir insan.

Güleçtir, rahattır; el hareketleriyle falan bir şeyler anlatır bazen. Hüzünlü anlarında gözleri çöker, bakışları derinleşir, sesi kısılır. Çoğu zaman hüzünlüydü esasında. Arkadaşlarımız çok şahit olmuşlardır, ben de zaman zaman şahit oldum, odasına girdiği zaman ağlardı. Gece kalkardı, uyku tutmazdı, yurtta gezerdi. Geceleri iniltilerini duyardık hep. Gündüz de ağlamalarına çok şahit olmuşuzdur. Okulu gezerken hizmete ait bir kusur görse hemen ağlardı. Sana bana hafif gelen bir şey karşısında Hacı Ağabey çok etkilenirdi. Biz de onu ağlatan problemi anlamaya, o yüzündeki sırlı ifadeyi çözmeye çalışırdık.

Misafirler gelirdi, onlara okulu gezdirirdi, hep isterdi ki memnun kalsınlar. Canla başla çocuk gibi çırpınırdı onları memnun etmek için. Misafirler okuldan memnun olarak, olumlu intibalarla ayrılmışlarsa tamam; Hacı Ağabey artık pürneşedir. Artık soru sorabilirsiniz, sohbet edebilir size. Neşesi yüzünden okunur ama eğer bir aksaklık olmuşsa çok üzülür, morali bozulur, hemen bir ağırlık çöker üstüne, bir sandalyeye oturur. O anda kimse yanında konuşamaz, kendi içine gömülür, bir müddet öylece kalır, yerine göre gözlerinden yaşlar süzülür."

Hüzünlü Gurbet

Edebi Ondan Öğrendik

Hacı Kemal'in, içinde olanı hemen dışa yansıtan bir yapısı olduğunu ifade etmiştik. Bu doğrudur, ancak onun da muhakkak Allah'tan başka kimseye açamadığı bazı hicranları, hasretle-

ri, hüzünleri ve sırları vardı. Belki iç içe gurbetler yaşıyordu ama acılarını, hasretlerini geceleri kendi başına kaldığı saatlere saklıyordu; çünkü onun dışındaki bütün zamanlar hizmetin hakkıydı ve o da bunun hakkını veriyordu. Aslında onun kendine ait zamanı yoktu, ancak kendi başına kalabildiği zamanları vardı. O da çok defa gözyaşlarıyla, iniltilerle, yakarışlarla geçirdiği gece yarısı ile seher vakti arasında geçen süreydi.

Tacikistan'da bulunduğu süre içinde Hacı Kemal'in en büyük hicranlarından biri; hiç şüphesiz biricik hocası, kadim dostu ve sırdaşı Fethullah Gülen Hocaefendi'den ayrı kalmaktı. Kim bilir ondan ayrı kaldığı gecelerde "Hocamın sesini bir duysam!" diye eli kaç defa telefonun ahizesine gitti; sonra da "Hocaefendi'nin çok daha önemli işleri var, şimdi onu rahatsız etmeyeyim." diye elini böğrüne götürüp hicranla iki büklüm oldu ve gözyaşlarıyla yüreğindeki yangını söndürmeye çalıştı. Hocaefendi'nin huzurunda konuşurken edeple dizlerini büküp sarf edeceği her kelimeyi büyük bir ihtimam ve itina ile seçen Hacı Kemal, çok önemli bir vesile olmadıkça Hocaefendi'ye telefon etmeyi edepsizlik sayar. Mehmet Şevki Erol'un naklettiği şu hadise onun bu hassasiyetini ne güzel ifade ediyor:

"Türkmenistan Türk Koleji'nin açıldığı yerdeyiz. Tarihini tam hatırlamıyorum. Bir gün Hacı Ağabey, 'Müjde, müjde, müjde!' diye geldi. 'Ne oldu baba?' dedim. 'Türkmenistan Başbakanı kırk dönüm arazi verdi bize. Mektep yapacağız, mektep yapacağız!' 'Oh be! Hacı Kemal Ağabey, bu müthiş bir haber! O zaman bugün telefon eder Hocaefendi'ye müjdeyi verirsin.' dedim. Bunu söyler söylemez Hacı Kemal Ağabey, sanki on tonluk kamyon çarpmış gibi bir sıçradı yerinden, 'Ne diyorsun be!' dedi, 'Ben kimim, Hocaefendi'ye telefon etmek kim. Siz Hocaefendi'yi ne sanıyorsunuz! Siz bu hizmeti öğrenemeyeceksiniz, siz Hocaefendi'yi tanıyamayacaksınız evladım.' Bunları derken gözlerinden yaşlar akıyordu.

Sonra oturdu, bir nefes aldı. ‘Ben giderim, dizinin dibine otururum, boynumu bükerim. Bir şey sorarsa, en az kelamla söylemeye çalışırım.’ dedi. Hacı Kemal Ağabey’in, Hocaefendi’nin yanında niye konuşmadığını hep merak ederdim. Meğerse onun suskunluğu edebindenmiş, hayâsındanmış, hocama olan saygısındanmış. Meğerse o bize bir hayat tarzı sunuyormuş. Edebi biz ondan öğrendik, samimiyetle söylüyorum. Az konuşup çok iş yapmayı ondan öğrendik. Gece gündüze nasıl katılır ondan öğrendik.”

Telefondaki Hıçkırık Sesleri

Bazen yeri ve zamanı gelir Hacı Kemal, Hocaefendi’yi arar veya Hocaefendi, onu arar; bu sefer de o, heyecandan ne konuşacağını bilemez, kelimeler boğazında düğümlenir, ardından ağlamaya başlar. İki Hak dostunun dakikalarca birkaç kelime dışında hiçbir şey konuşmadan karşılıklı ağlaşıp ardından telefonu kapattıkları olur.

Tacikistan’daki eğitim gönüllüleri, Hacı Kemal ile Hocaefendi’nin bu tarz telefon konuşmalarına defalarca şahit olmuşlardır. Bunlardan biri de Yakup Kocaman’dır:

“Hacı Ağabey, Hocaefendi’yle konuşacağı zaman bazen bizi çağırırdı. ‘Oğlum gelin, bugün Hocaefendi ile görüşeceğim.’ derdi. Telefonu alırdı, biz de yanında kulağımızı ahizeye yanaştırır, dinlerdik. Hocaefendi’nin ağlama sesleri gelirdi kulağımıza. Hacı Ağabey, ‘Nasılsınız Hocam? Ellerinizden öperim, hürmetler ederim.’ der, başka bir şey diyemeden başlardı ağlamaya. On beş-yirmi dakika kadar sürerdi ağlaması. Bir gün dedi ki: ‘Oğlum ben burada on beş dakika ağlıyorum ya, o da orada on beş dakika ağlıyor.’ Öyle bir hâl dili vardı aralarında ama hayret bir şey, çok az şey konuşmalarına rağmen o, alması gereken mesajı alıyordu. Biz anlayamıyorduk, çünkü onların arasında çok farklı bir bağlantı vardı.”

Bizim Şarkımız

1995 yılının sıcak bir ağustos gecesinde Hacı Kemal, yanındaki birkaç eğitim gönüllüsüyle sohbet etmektedir. Bir ara, musikiye aşina bir öğretmene "Haydi oğlum, benim şarkımı söyle, şimdi tam sırasıdır." der.

O anın şahidi birkaç talihli arasında bulunan Orhan Keskin, yıllar sonra bu hadiseyi o akıcı üslubuyla tatlı bir hatıra olarak şöyle anlatıyor:

"'Geçmiş zaman olur ki, hayali cihan değer.' diyen şairimiz ne kadar doğru söylemiş. Mazinin derinliklerinde öyle güzel hatıralar var ki onları zaman zaman yâd edip genç nesillere aktarmak tarihî bir sorumluluk... Arkadaşlarımızla yaptığımız bir iş seyahatinde genç bir kardeşimizin dudaklarından dökülen şarkı, beni hayal kuşunun kanatlarına atarak 1995 yılına taşıyor.

Ilık bir ağustos gecesi, Tacikistan semalarına uçuyor hayal kuşumuz. Okulumuzun bahçesinde Hacı Kemal Erimez Ağabey ve birkaç öğretmen arkadaşla birlikte oturuyoruz. Gökyüzündeki pırıl pırıl yıldızlar ve ay bize o kadar yakın ki âdeta ellerimizi uzatsak onlara dokunacak gibiyiz. Hepimiz semanın muhteşem güzelliğine dalmış, farklı farklı âlemlere yönelmişiz. Çok uzaklardaki sevdiklerimizin de gecelerini süsleyen pırıl pırıl yıldızlara bakarak hasret gideriyoruz. Gecenin sessizliğini Hacı Ağabey'in hüzünlü sesi bozuyor. Sesi güzel, genç bir arkadaşımıza dönerek:

'Haydi oğlum benim şarkımı söyle!' diyor.

Birazdan içli, burcu burcu hasret kokan bir ses, o güzel şarkıyı terennüm etmeye başlıyor. Bu buruk beste; uzaklara, sevdiklerimize götürüyor her birimizi. Fakat Hacı Ağabey'i bir başka etkiliyor nağmeler; gözlerinden bembeyaz sakallarına süzülen damlalar, ay ışığıyla sarmaş dolaş olup bir başka parıldıyor gecenin karanlığında. Şarkı bitince yine derin bir sessizlik kaplıyor

her yanı. Uzaklardan, çok uzaklardan ağustos böceklerinin sesleri duyuluyor yalnız. Bir ara bütün cesaretimi toplayıp:

'Hacı Ağabey, bu şarkı neden bu kadar etkiliyor seni?' deyiveriyorum.

Sessizlik devam ediyor, dakikalar geçiyor... Kimsede çıt yok. 'Yanlış yaptım sormakla.' diyorum kendi kendime. Derken Hacı Ağabey konuşmaya başlıyor:

'Bu şarkı o kadar çok şey anlatıyor ki bana.'

Birkaç saniye durduktan sonra devam diyor:

'Yıllar önce kaybettiğim eşimi, aylardır görmediğim Hocamı ve dahası Peygamber Efendimiz'i hatırlıyorum. Onlara olan hasretime tercüman oluyor bu şarkı.' diyor ağlamaklı bir sesle... Bu cevap karşısında duygulanıyoruz hep birlikte. Hacı Ağabey sözlerine devam ediyor:

'İsterseniz benim gibi dinleyin sizler de... Ve isterseniz, 'Bizim Şarkımız' diyelim adına. Sonra tekrar genç arkadaşımıza sesleniyor:

'Haydi evladım, Bizim Şarkımız'ı bu kez hepimiz için söyle.'

Daha bir içli, daha bir dokunaklı dinliyoruz şarkımızı.

Bu sefer sadece Hacı Ağabey'in değil, hepimizin gözyaşları buluşuyor ay ışığıyla; emsalsiz inci mercan taneleri oluveriyor ta gönüllerimizden çağlayıp gelen damlalar ve 'Bizim Şarkımız' buğu buğu yıldızlara yükseliyor:

Seni gördüğüm zaman dilim neden tutulur
Seni gördüğüm zaman güller elimde kurur
Seni gördüğüm zaman hayat sanki son bulur
Gözlerine bakınca dünyalar benim olur

Susma gönlüm sen söyle/haydi gönlüm sen söyle
Aşkımı sevgiliye derdimi sevgiliye

Haydi söyle onu nasıl sevdiğimi
Haydi söyle rüyalarda gördüğümü
Haydi söyle uykusuz gecelerimi/haydi söyle

Seni gördüğüm zaman beni bir ateş sarar
Seni gördüğüm zaman yanar yüreğim yanar
Seni gördüğüm zaman canlanır tüm anılar
Seni gördüğüm zaman durur bütün zamanlar

Susma gönlüm sen söyle haydi/gönlüm sen söyle
Aşkımı sevgiliye derdimi sevgiliye

Haydi söyle onu nasıl sevdiğimi
Haydi söyle rüyalarda gördüğümü
Haydi söyle uykusuz gecelerimi/haydi söyle"[10]

Kulluktaki Derinliği

Hacı Kemal'in aksiyonu ve yaptığı büyük hizmetleri; onun manevi yönünün hep önüne geçmiş ve bu yönünü en azından sathi nazarlara perdelemiştir. Zaten o, arkadaşlarının anlattığına göre kerametvari şeylerden hiç hoşlanmaz, bu tür bahisler açıldığında hemen kapatır. Bir keresinde belletmenlerden biri, "Fethullah Gülen Hocaefendi'nin kerametine şahit oldunuz mu? Bize anlatır mısınız?" tarzında bir soru sorunca çok kızar; "Siz keramet mi istiyorsunuz? Okullardan büyük keramet mi olur? Siz hizmet etmeye, insan yetiştirmeye bakın!" diye cevap verir.

Hacı Kemal'le ilgili bize nakledilen keramet kabilinden bazı olaylar oldu. Biz bunlara hem onun hassasiyetine saygı ifadesi olarak hem de bu tür şeylerin sübjektif olması bakımından kitapta yer vermedik. Ancak keramet arayanlara Hacı Kemal'in,

[10] İbrahim Tatlıses, Haydi Söyle albümü, 1994

Hocaefendi için söylediği sözü hatırlatmak yeterli olur herhâlde: "Onun hayatı ve yaptığı hizmetlerden büyük keramet mi olur?"

Sözü fazla uzatmadan, Şakir Ural'ın bir tespitini nakledelim. Bu tespit, aslında onu yakından tanıyanların ortak kanaatini ifade ediyor:

"Ben matematik öğretmeniyim, soyut bir bilimle uğraşıyorum. Fakat şunu görmüşümdür; insanların çok şey bilmesinden ziyade samimi olması çok önemlidir. Biz hep ona inanırız, insan samimi olduğu zaman sözler ağızdan dilde ıslanarak çıkmaz, kalpten gelir. Hacı Ağabey çok samimiydi.

Hacı Ağabey tam bir aksiyon insanıydı ama içi de buzdağı gibi derinlemesine derindi. Ben Duşanbe Anadolu Lisesi'nde görev yapıyordum. Orada pansiyonda Hacı Ağabey'in kaldığı bir misafirhane vardı. Biz geceleyin nöbet tutardık; onun hüngür hüngür ağladığına, yatağından inip Allah aşkı ile yerlerde süründüğüne bizzat şahit oldum."

Hacı Kemal'in geceleri Rabbiyle nasıl mülâki olduğunu, kendi içinde neler alıp verdiğini, nasıl derinliğine bir muhasebe yaşadığını bilmiyoruz. Ancak onun kulluktaki derinliğini namaz kılışına bakarak görmek mümkündür. Namaz hususunda o kadar hassastır ki ölesiye yorgun ve hasta olduğu zamanlarda bile oturarak namaz kılmayı kabul etmez. Birinin alelacele namaz kıldığını görse hemen ikaz eder ve ona namazını tekrar kılmasını söyler. Namaza durduğu anda dünyadan tamamen sıyrılır, farklı bir boyuta geçer ve âdeta müşahhas bir kulluk abidesi kesilir. Ahmet Börekçi anlatıyor:

"Genelde namazlarımızı cemaatle kılardık. Şaban adında hafız bir arkadaşımız vardı. Hacı Ağabey 'Çağır Hafız'ı da beraber namaz kılalım.' derdi. Namaza dururken öyle içten, öyle derinden bir 'Allahu ekber!' deyişi vardı ki ben böyle bir söyleyişi ilk onda gördüm. Namaza başladığımız zaman da inleyerek ağlardı. Ben yanında namaz kılamazdım. Ciddi bir ağlaması var-

dı. Duramazdınız yanında. Ben korkardım 'Ne oluyor?' diye ve gider namazımı arkada kılardım. Cemaatle kılınan her namazda böyleydi."

KIZININ VEFATI

Hacı Kemal'in biricik kızı Sabiha Akdoğan Hanım uzun zamandır böbreklerinden rahatsızdır ve son birkaç yıldır diyalize bağlı olarak yaşamaktadır. Bir ara böbrek nakli yapılır ama ardından başka problemler çıkar ve hastalığı artarak devam eder. Hacı Kemal, Türkiye'de bulunduğu zaman dilimlerinde fırsat buldukça kısa da olsa kızını ziyaret edip onun gönlünü almaya çalışır. Hatta bazen ona sevdiği bazı şeyleri alacağını vadederek kızını memnun etmek ister ama çok defa vaadini yerine getirme fırsatı bulamaz. Mahmut Akdoğan anlatıyor:

"Bazen onu sevindirmek için, 'Sana şunu alacağım, bunu getireceğim.' gibi vaatlerde bulunuyordu. Eşim, babasının bu ilgisine çok seviniyor ve 'Babam bana şunu alacak, bunu getirecek.' diye neşeyle bana anlatıyordu. Ben gülüyordum tabi. Çünkü biliyordum ki onun vadettiği şeyleri almaya değil, düşünmeye bile zamanı yoktu. Bir iki gün İzmir'de kalıyor, ardından bir kaybolurdu, bir daha üç ay sonra mı beş ay sonra mı gelir belli olmuyordu. Bir sorardık, 'Hacı Baba nerede?' 'Filan şehirde.' Aradan zaman geçer; 'Şimdi nerede?', 'Falan ülkede.'

Eşim, babasının durumunu bildiği hâlde beklenti içine giriyordu. Hatta babasının vadettiği şeyleri benim almamı istemiyor, 'Ben alayım.' dediğimde bana kızıyor, 'Hayır babam getirecek bana onları.' diyordu.

Ben yine de onun alınmasını arzu ettiği şeyleri gidip alıyordum. Zaten bunlar vefatına yakın dönemlerde olmuştu. İçimize dert olmasın, eşim üzülmesin, gözü arkada kalmasın, diye onun her arzusunu yerine getirmeye çalışıyordum."

Hacı Kemal, kızının bu rahatsızlığından dolayı yüreğinin köşesinde sürekli bir endişe taşır. Nihayet bir gün beklenen o acı haber ulaşır ve Hacı Kemal'e, "Kızının durumu çok ağır, acele gel!" derler Türkiye'den. O sırada Hacı Kemal yine Tacikistan'da eğitim hizmetleriyle meşguldür. Haberi alır almaz en seri şekilde İzmir'e gider. Kızı henüz vefat etmemiştir ama sekerat hâlindedir ve son nefeslerini alıp vermektedir. Küçüklüğünden beri hep hasretini çektiği babacığı yanındadır, ancak o artık gözlerini çoktan fâni âlemden beka âlemine çevirmiştir. Babasıyla tek kelime konuşamadan 4 Ocak 1996 Perşembe günü dünyaya veda eder. Hacı Kemal, tam bir teslimiyet içinde Allah'ın takdirine boyun eğer, ancak gözlerinden yanaklarına doğru süzülen yaşlara mâni olamaz.

Şimdi kızı için yapılması gereken son bir vazife vardır, onu dualarla ebedî âleme uğurlamak. Gerekli hazırlıklar yapıldıktan sonra cenaze İzmir İlahiyat Fakültesi Camisi'ne getirilir. Burada kılınacak cenaze namazından sonra merhumenin naaşı kabristana götürülüp defnedilecektir. Hacı Kemal, caminin bahçesinde gerek İzmir'den, gerekse diğer şehirlerden gelen dostlarının taziyelerini kabul etmektedir. Cenazeye gelenler arasında Hacı Kemal'in memleketi İncirliova'daki eğitim gönüllülerinden bir grup da vardır.

İncirliovalı eğitim gönüllüleri, Hacı Kemal'in de katkılarıyla henüz inşaatını tamamladıkları yurt binasının tefrişatını yapmaya çalıştıkları bir sırada, çok sevdikleri Hacı Kemal Abilerinin biricik kızının vefat haberini alırlar ve hemen arabaya atlayıp cenazenin kaldırılacağı camiye gelirler. Bundan sonrasını o heyetin içinde yer alan Hüseyin Baytekin'den dinleyelim:

"Şu an içinde bulunduğumuz yurdun inşaatına kıt imkânlarla başlanmıştı. Yurdun arsası Hacı Kemal Ağabey'in öncülüğünde kurulan Aydın Hayırlar Vakfı'na aitti. İncirliova çok zengin bir belde değil. Yer yer inşaatın yapımında zorlandığımız

oluyordu. Sıkıştığımız zaman ilk aklımıza gelen Hacı Ağabey oluyordu tabi. 'Hacı Ağabey biliyorsunuz bir yurt inşaatımız var. Sizden destek bekliyoruz.' diyorduk. Hacı Ağabey de belirli zamanlarda para gönderiyordu. Kendisini çok kere davet ettik ama gelmek nasip olmadı. İncirliova'dan ayrılalı yıllar olmuştu ama o burayla ve bizimle hiç irtibatını kesmedi. Buradaki bütün hayırlı çalışmalara madden ve manen arka çıktı.

Bir gün İncirliova'ya, Hacı Ağabey'in kızı Sabiha Hanımefendi'nin vefat haberi geldi. Hepimiz çok üzüldük. Çünkü Hacı Ağabey bize en yakın akrabamızdan daha yakındı. Hemen toplandık, cenaze namazına iştirak edip Hacı Ağabey'in acısını paylaşmak üzere bir arabayla yola çıktık. Cenazenin İzmir İlahiyat Fakültesi Camisi'nden kaldırılacağını öğrenmiştik. Biz cami avlusuna geldiğimizde cenaze musalla taşına konulmuş, orada epey insan toplanmıştı. Yeni gelenler Hacı Ağabey'e taziyelerini bildiriyor, sonra da bir kenara çekilip bekliyordu. Biz de Hacı Ağabey'e 'Başınız sağ olsun, Allah rahmet etsin.' deyip kalabalığın arasına karıştık. Bir ara Hacı Ağabey benim kolumdan tutup biraz sakin bir yere çekti. Arkadaşlar da yanımdaydı. Bize yurdun durumunu, bir ihtiyaç olup olmadığını sordu. Ben Hacı Ağabey'e saygımdan 'Ağabey bunu sonra konuşsak.' falan diyemedim. Kısaca yurdun son durumu hakkında bilgi verdim; 'Allah'ın izniyle yurt inşaatımız bitti. Ancak yurdun açılabilmesi için taban halısı ve çekyata ihtiyacımız var.' dedim. Kaç metrekare halıya ve ne kadar çekyata ihtiyaç olduğunu sordu. Biz de '600 metrekare halı ve yirmi çekyatın acil olarak temin edilmesi lazım.' dedik. Hacı Ağabey hemen yanındaki arkadaşa not ettirdi. Kısa bir süre içinde de halı ve çekyatlar geldi.

Hacı Ağabey'in biricik kızı, ciğerparesi musalla taşında yatarken İncirliova'daki yurdun ihtiyaçlarıyla ilgilenmesi hepimizi hem çok şaşırtmış hem de duygulandırmıştı. O gün hepimiz anladık ki Hacı Kemal Ağabey'i farklı kılan; onun bu ve benzeri fedakârlıklarıymış. Anladık ki büyüklerin hâli tavrı da başka

oluyormuş. Yine anladık ki Hacı Kemal Ağabey için hizmet her şeyin üstündeymiş."

Allah'ın Takdiri

Hacı Kemal, kızının vefatını büyük bir metanetle karşılar ve onu ebedî âleme uğurladıktan sonra yine kaldığı yerden hizmetlerine devam eder. Cenazeden hemen sonra yanında bulunan kader arkadaşı Sadettin Başer naklediyor:

"Kızı vefat ettiğinde yolda, Mahmut Bey'in otomobilinde beraberdik. 'Evladım ne yapalım, Allah'ın takdiri…' dedi boynunu bükerek. Sonra yine hizmetle ilgili şeylerden bahsetmeye başladı. Yine gülünecekse güldü, oynanacaksa oynadı, ben şaşırdım yani. Evlat bu, başka bir şey değil ama o, tam bir teslimiyet içindeydi."

Beni Hacı Kemal Evlendirdi

Hacı Kemal, kızının vefatından sonra da damadıyla alakasını kesmez, hatta damadına ve torunlarına eskisinden daha fazla sahip çıkar. Bu kadarla da kalmaz onca işi arasında, en azından belli bir süre için evliliği düşünmeyen Mahmut Bey'i ikna eder ve onun yeniden evlenmesine vesile olur.

Mahmut Akdoğan anlatıyor:

"Kaderin tecellisi; kayınpederin eşi vefat ettiğinde onun evlilik meselesi gündeme geldiğinde 'Ne gerek var?' diyen biz, bizim hanım vefat ettikten sonra, kayınpederin de baskısıyla evlendik. Evet… Benim evlenmem konusunda bizzat kendisi baskı yapmıştır. Bir buçuk ay beni ikna etmek için uğraşmış ve adayı kendisi önermiştir. İstenmesinde, nikâhta bizzat bulunmuştur. Yani bizim ona çok gördüğümüz şeyi kendisi, aynı şey bizim başımıza geldiği zaman, hiçbir babanın evladına yapmayacağı bir gayret içerisinde yapmıştır. Bu konuda hiçbir zaman ikinci bir insan düşünemem.

Altı sene hanımım yatalak gibiydi ve hanımımın hasta olduğu dönemde de haber göndermişti bana; 'Doktoru evlendirelim…' diye. Ben de 'O beni tanımıyor herhâlde. Ben, içinde bulunduğum camianın, hanımımın, çocuklarımın izzeti şahsiyetini düşünürüm; hastalığı bin sene de sürse böyle bir şeyi aklımdan geçirmem.' demiştim. Yani o zaman da öyle bir teklifte bulunmuştu. O teklifi de hiçbir baba yapmaz. Onun bu konulardaki anlayışını belirtmek için söylüyorum bunları.

Çok farklı bir insandı ve benim şu an evli olduğum hanımımı da kızı yerine koymuştur. Bunu da yaşadığı müddet içerisinde aktif olarak göstermiştir."

TACİK TALEBELER

Bizimle Dolmuşa Binerdi

Hayatının büyük bir kısmını okul inşaatlarında geçiren Hacı Kemal'in; göz kamaştıran görkemli binalar hiçbir zaman asıl hedefi olmamıştır. İster sıfırdan inşa ettirdiği, isterse tamirat ve tadilat yoluyla eğitime hazırlattığı binalar olsun; inşaatı sırasında onların bahçesinde, koridorlarında, sınıflarında hep pırıl pırıl çocukların koşuşturduklarını, ders işlediklerini hayal etmiştir. Büyük fedakârlıklar neticesinde bir okul eğitime açıldığında da okulun bahçesinde öğrencilerin neşe içinde oyun oynadıklarını; sınıflarda, laboratuvarlarda şevkle ders işlediklerini görmek onun en büyük zevklerindendir. Bundan dolayı Hacı Kemal, dışarıdaki işleri bitince soluğu okulda alır, her fırsatta sınıfları dolaşır, öğrencilerle yakından ilgilenir; böylece yorgunluğu gider, ruhen dinlenir.

Özellikle Tursunzade Tacik-Türk Lisesi'nin, çoğunu isim isim tanıdığı ilk öğrencilerine ayrı bir değer verir. Onları, okulun açıldığı ilk eğitim yılının sonunda Türkiye'ye getirtir. Burada onların hem eksik kalan eğitimlerini tamamlamalarını hem de Türkiye'yi gezip görmelerini sağlar. Daha sonraki yıllarda da

Tacik talebeleri yaz aylarında Türkiye'ye getirtir ve onlarla bizzat ilgilenir. Onları bazen evinde misafir eder, bazen lokantaya yemeğe götürür; bazen de onlarla birlikte Tacikistan'daki Türk okullarına maddi destek veren iş adamlarını ziyarete gider. Bu ziyaretler hem Tacik talebelerin ufkunun açılmasına hem de hayırsever iş adamlarının yaptıkları yardımların güzel neticelerini bizzat görmelerine vesile olur. Bu gezi ve ziyaretler sırasında Hacı Kemal, özel araba yerine öğrencilerin bindiği dolmuşa binip onların arasında olmayı tercih eder.

Tursunzade Lisesi'nin ilk öğrencilerinden Bahadır Halbekov anlatıyor:

"Hacı Kemal Ağabey, biz Tursunzade Tacik-Türk Lisesi'nde okurken sık sık sınıfa, yemekhaneye gelir; o yaşına rağmen tek tek sıraları, masaları dolaşır, bizimle özel olarak ilgilenirdi. Üstelik o sıralar doktor ona ayakta dolaşmayı yasaklamıştı; dinlenmesi gerekiyordu ama o bizim yanımıza gelmeden duramazdı. Hatta o kadar ki bizimle muhabbet eder, yerine göre oynardı. Müthiş sevgi dolu, o yaşına rağmen kahkahalar atabilen bir insandı. Bir arkadaş gibiydi. Bizimle oturur mutfakta yemek yerdi.

Bir keresinde bizi Türkiye'ye getirmişti. Hem eğitim görelim hem gezelim diye. O zaman Yalova'da kalmıştık. İngilizce ve Türkçe dersler alıyoruz. Her gün gelir, muhabbet olsun diye bizi çarşıya, pazara veya başka yerlere götürürdü. Her zaman bizimle olurdu. Dolmuşta bizimle beraber otururdu. Bizden hiç ayrılmak istemezdi. Fındıkzade'deki evinde bulunduğu zamanlar, hafta sonları, 'Hadi atlayın gelin, gidelim gezelim, size yemek ısmarlayayım.' derdi. Kendi oğulları; Celal Bey olsun, Kamil Bey olsun geleceği zaman 'Baba evde misin?' diye ararlar, randevu alır ondan sonra gelirlerdi. Bize İstanbul'da üniversitede okuduğumuz yıllarda 'Ne zaman isterseniz gelin.' derdi, biz de canımız sıkıldıkça uğrardık yanına."

Bu Çocuklara Sahip Çıkın

Tursunzade Müşterek Tacik-Türk Lisesi, ilk mezunlarını 1996'da verir. O sene mezun olan kırk bir öğrenciden yirmi üçü İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa, Eskişehir ve Bolu'daki değişik üniversiteleri kazanır. Bunlardan dördü ODTÜ, altısı da Boğaziçi olmak üzere Türkiye'nin en seçkin üniversitelerine yerleşirler. Diğerleri de Dokuz Eylül, Uludağ, İzzet Baysal gibi önemli üniversitelerde okuma hakkı elde eder. Onların bu başarısına Hacı Kemal, çocuklar gibi sevinir ve yapılan fedakârlıkların, çekilen sıkıntıların karşılığını fazlasıyla lütfeden Rabbine şükreder.

Türkiye'de bulunduğu süre içinde, üniversiteyi kazanan bu Tacikistanlı, gençleri İstanbul'da toplar, onları yine değişik yerlere götürür, iş adamlarına takdim eder. Onlarla birlikte olmak Hacı Kemal'e büyük bir zevk verir. Âdeta yaşını unutur, bir üniversite talebesi gibi neşe içinde Tacikistanlı gençlerle oturur kalkar, yemek yer, şakalaşır, sohbet eder. Tabii onlar da Hacı Atalarını öz babaları gibi sever ve sayar.

Hacı Kemal, bu gençlerin kazandığı üniversitelerin bulunduğu şehirlerde itimat ettiği kişileri arayıp tek tek Tacikistanlı öğrencilerin isimlerini verir ve onlara sahip çıkmalarını tembih eder. Onların maddi-manevi hiçbir sıkıntı çekmesini istemez ve bunun için ne lazımsa yapmaya çalışır. İzmir'deki üniversiteleri kazanan Tacikistanlı talebeleri damadı Mahmut Akdoğan'a emanet eder. O da bu emanete elinden geldiğince sahip çıkar:

"İzmir'de Tacikistanlı öğrenciler vardı. Burada üniversitede okuyorlardı. O bana hepsinin isimlerini verdi, ben de o talebeleri ziyaret ettim. Geldiğinde de beraber ziyaret ederdik. Bana 'Evladım sen şuna bu kadar, buna bu kadar para ver, burs ver.' derdi. Geldikten sonra da 'Benim borcum ne kadar?' diye sorar, ne kadarsa getirir verirdi. En son vefat ettiğinde borcu kalmıştı… Sonra bizim kayınbiraderler 'Babamızın oraya ne kadar borcu var?' dediler ve o borcu kapattılar."

Paşalarım Kalkın Sahur Hazır

Bahadır Halbekov anlatıyor:

"Hacı Ağabey her zaman bizimle birlikte olmayı arzu ederdi. Gittiği yerlerde bizi öyle anlatırdı ki arkadaşlarına, âdeta yere göğe sığdıramazdı. Hatta Celal Ağabey bize gıpta eder, 'Babam sizi benden çok seviyor. Ben babamın yanına önceden aramadan gidemiyorum ama siz istediğiniz vakit gidiyorsunuz.' derdi. Bize 'Atlayın gelin.' derdi Hacı Ağabey. Ramazan ayında televizyonun karşısına otururdu, Mekke'den canlı yayınları seyreder; Kâbe'yi, Mescid-i Nebevi'yi ve diğer mukaddes mekânları gördükçe çok duygulanır, gözleri yaşarırdı. Kendisi yiyemediği hâlde evinde çeşit çeşit çikolatalar, çerezler bulundurur; ziyaretine her gelişimizde bize ikram ederdi. Kendisi de kabak çekirdeğini çok severdi.

Bir keresinde yine Ramazan ayında, üç arkadaş gitmiştik. Bize akşamdan 'Ekmek alın.' demişti ama biz muhabbet ederken ekmek almayı unutmuşuz. Ben bir uyandım sahurda, mutfaktan su sesleri geliyor. Kalktım bir baktım, mutfağı su basmış ve Hacı Ağabey paçaları sıvamış, bize sahur yemeği hazırlıyor suyun içinde. İmsak vaktine de az bir vakit kalmış. Bir geldi, 'Hadi aslanlarım, hadi paşalarım kalkın, sahur hazır!' dedi. Tam sofraya oturduk, 'Hani ekmek?' 'Ekmek yok.' Allah'tan açık yerler var buralarda. Koşa koşa gitti, bir de ekmek aldı geldi o saatte.

Bir arkadaş gibiydi, bizimle şakalaşır, gülerdi ama odasına çekildiği zaman hüngür hüngür ağlardı. 'Daha neler yapabilirim acaba? Bu yapacaklarıma ömrüm yetmeyecek mi?' diye üzülürdü. Sürekli sağlığı ile uğraşıyordu. Doktorlar yasaklar koyardı, 'Gidemezsin, yorulmamalısın.' derlerdi ama o son nefesine kadar koşturdu."

Talebenin Başarısı Onun İlacıydı

Türk okullarında okuyan talebelerin başarısı ona ilaç gibi gelir. Bir öğrencinin ülke çapında veya uluslararası bilim olimpi-

yatlarında dereceye girdiğini veya önemli bir başarı elde ettiğini öğrendi mi o anda bütün sıkıntılarını unutur, âdeta yüzünde güller açar. Hele çok kötü ortamlardan gelen Tacikistanlı çocukların Türk öğretmen ve belletmenlerin yakın alakası ve rehberliği neticesinde güzel davranışlar kazanmaları, onların hâl ve tavırlarındaki olumlu değişiklikler onu ziyadesiyle memnun eder. Süleyman Bilican anlatıyor:

"Sinirlendiği zaman kimse yanına yaklaşamazdı, öyle celalli bir yanı vardı. Hacı Ağabey'in öyle sinirlendiği, moralinin çok bozuk, suratının asık olduğu zamanlarda bile yanına bir talebe götürüp deyin ki: 'Hacı Ağabey bu talebemiz olimpiyatta birinci oldu, şöyle bir derecesi var, böyle başarılı.' Hemen öfkesi diner, bir anda yüzünde çiçekler açar. Öyle anlarında onun kalbini ancak bu yolla değiştirirsiniz, anahtarı budur. O anda unutur acısını, her şeyini…"

EDİRNE SERHAT KOLEJİ

Hacı Kemal, 1992'den sonra himmetini Orta Asya'ya ve hususiyle Tacikistan'a hasretmekle beraber, belli aralıklarla Türkiye'ye gelir; duruma göre birkaç hafta, bazen daha uzun süre burada kalıp tekrar Tacikistan'a döner. Türkiye'de kaldığı süre içinde mesaisinin çoğunu yine Tacikistan'daki Türk okullarının ihtiyaçlarını temin etmek için harcar. Ancak Türkiye'deki eğitim hizmetleri için de üzerine düşen bir vazife olursa elinden geldiğince ve zamanı elverdiği ölçüde yerine getirmeye, buradaki eğitim gönüllülerine de yardımcı olmaya çalışır.

Onun bu devrede ülke içinde yaptığı önemli hizmetlerden biri, Edirne Serhat Koleji için gerekli finansmanın sağlanması hususundaki gayretidir. Bu okulun finansmanını, Hacı Kemal'in 1975'lerde İstanbul'a geldiği günlerden itibaren ilgilenmeye başladığı hayırsever bir iş adamı üstlenmiştir. Hacı Kemal, bu zatla yirmi yılı aşkın bir zaman diliminde diyaloğunu hiç kesintiye uğratmadan devam ettirmiş ve aralarında çok sağlam bir dostluk

kurulmuştur. Bu dostluğun en güzel ve müşahhas meyvelerinden biri Edirne Serhat Koleji olacaktır.

Aslında Hacı Kemal, eskiden beri Edirne'ye ayrı bir önem vermektedir, çünkü orası Fethullah Gülen Hocaefendi'nin ilk görev yeridir. Zaman zaman değişik platformlarda eğitim gönüllüleriyle bir araya geldiğinde Edirne'den gelen temsilcilerle yakından ilgilenmiş, oradaki eğitim faaliyetlerinin daha iyi duruma gelmesi için onlara yardımcı olmaya çalışmıştır. En büyük arzusu da Edirne'de güzel bir okul açılmasıdır. Sonunda bu arzusunun gerçekleşmesi için en önemli engel ortadan kalkmış; finansman temin edilmiş, arsa eğitim gönüllüsü Hakkı Topçu tarafından bağışlanmış ve sıra temel atmaya gelmiştir. Edirne Serhat Koleji'nin temelini bizzat Fethullah Gülen Hocaefendi atacaktır. 25 Ekim 1996 Cuma günü Hocaefendi, yanında Hacı Kemal de olduğu hâlde okulun temelini atmak üzere inşaat alanına gelir. Konuşma ve dualardan sonra Hocaefendi temele ilk harcı koymak üzere iken Hacı Kemal'in yanında olmadığını görür. O, ücret zamanı yine en gerilerde kalmayı tercih etmiştir ama tam bir vefa insanı olan Hocaefendi de kadim dostu Hacı Kemal'i yanında görmek ister ve o gelinceye kadar bekler. Sonra iki gönül insanı birlikte Edirne Serhat Koleji'nin temelini atar.

Böylece Cenab-ı Hak, sanki bütün Türkiye'yi kucaklamanın bir remzi olarak Hacı Kemal'i, iki serhat şehri olan Van ve Edirne'de iki Serhat Koleji'nin açılmasına vesile kılar.

TACİKİSTAN'DA SON AYLAR

İlk Sinyaller

Hacı Kemal, Edirne Serhat Koleji'nin temel atma töreninden bir süre sonra tekrar Tacikistan'a eğitim hizmetlerinin başına döner. Yine eskisi gibi kaldığı yerden koşturmaya devam eder ama sanki bu fâni dünyadan ayrılma zamanının yaklaştığına dair bazı sinyaller almaya başlamıştır. Bir gün Duşanbe'deki genel müdürlük binasında biraz işlerde aksama gördüğü için ca-

nı sıkılmış vaziyette oturmaktadır. Yanında sadece bir kişi vardır: Belletmen Yakıp Kocaman. Gerisini ondan dinleyelim:

"Vefat etmeden bir iki ay evveldi. Türkiye'ye gidip tekrar buraya gelecekti. Bana dedi ki: 'Keyfin nasıl oğlum, durumun nasıl?' 'Çok şükür Hacı Ağabey, iyiyim, Allah razı olsun.' dedim. Ondan sonra, 'Yok, oğlum yok, beni anlamıyorlar.' dedi. İşin başındaki ağabeylere bazı görevler vermiş, o görevler de istediği gibi yerine getirilmemiş. Buna çok içerlemiş. Ardından kırgın bir ses tonuyla 'O halde anlaşılmadığım yerde benim durmama ne gerek var, aha ben gidiyorum. Siz de buraya yazın. Bir daha da gelmeyeceğim.' dedi. Gelmeyeceğim derken 'Öleceğim.' demek istedi. Öyle deyince ben, 'Ağzından yel alsın Hacı Ağabey, hâşâ, Allah göstermesin. Allah size hayırlı uzun ömürler versin.' dedim. 'Yok, oğlum yok, bak sen göreceksin dönmeyeceğim.' dedi ve gitti. Gidiş o gidiş."

Hacı Kemal, bu olayın öncesinde de 1996 yazında İstanbul Fındıkzade'deki evinde, bazı ailevi sebeplerden dolayı Türkiye'ye dönmek için izin isteyen Zeki Pektaş'a mahzun bir ifadeyle "Zeki Hoca bu sene benim zaten son senem. Sen şimdi acele etme. Belki seneye beraber döneriz." demiştir. Böyle deyince Zeki Bey de "Tamam Hacı Ağabey ben de seninle Tacikistan'a geliyorum." demiş ve Türkiye'ye dönme fikrinden vazgeçmiştir.

Hacı Kemal o günlerde uzun süredir aramadığı veya arayamadığı bazı dostlarına telefon ederek onlarla helalleşir. Bunlardan biri de İzmir'den, öğrencilik yıllarından beri tanıdığı kadim dostu Dr. Kahid'dir:

"Hacı Ağabey'le çok eskiye dayanan ve köklü bir dostluğumuz vardı ama o Tacikistan'a gittikten sonra çok sık görüşemez olduk. Zaten oradan Suudi Arabistan'a telefonla ulaşmak öyle kolay değildi. Ancak vefatına yakın beni iki sefer aradı. Tabii ben aramasına çok sevindim ama bir o kadar da şaşırdım. Bana, "Kahid, burada kulaklarını çınlattık. Bu çocuklar için dua et." dedi

ve benden helallik istedi. Telefonla irtibat çok zordu. Ben Türkiye'ye gittiğimde bazen ona telefon ediyordum. O sene yakın aralıklarla iki sefer telefon etmesi belki bir sinyaldi ama bunu o gün için anlamamız mümkün değildi."

Oğlum Koş

Hacı Kemal, yine eğitim hizmetlerinde koşturmaktadır. Ancak yaşlı ve hasta vücudu artık o yoğun hizmet temposunu kaldırmamakta, özellikle kalbi zaman zaman ciddi sinyal vermektedir. Aralık ayının sonlarına doğru bir sabah Ahmet Börekçi, onu odasında yerde acı içinde kıvranırken bulur:

"Sabah erken saatte kalktım, kahvaltımı yapıp üniversiteye gideceğim. Mutfağa Hacı Kemal Ağabey'in odasından geçiliyor. Ben gireyim mi girmeyeyim mi tereddüt geçiriyordum. 'Sessizce geçeyim.' dedim. Bir baktım Hacı Kemal Ağabey fenalık geçiriyor. 'Oğlum koş! Bana doktoru çağır, ben gidiyorum!' dedi. Telefonları çevirdiğinizde düşmesi mümkün değil. Ben o zaman okula yaklaşık iki kilometre mesafede bir sirk var, oraya kadar koştum. Tabii savaş ortamı, her arabaya binemiyorum, korkuyorum. Oradan Ekonomi Lisesi'ne taksi tuttum. Hemen doktora haber verdim, atladık geri geldik."

Türk okullarında görevli olan Doktor İbrahim Bey, Hacı Kemal'i hemen alelacele muayene eder ve ilk müdahaleyi yapar. Gerçekten bu sefer durum ciddidir ve bir an önce hastaneye yatırılması gerekmektedir, ancak Hacı Kemal daha önce olduğu gibi yine hastaneye gitmek istemez. Abdullah Kayacan anlatıyor:

"Sabah namazına doğru boğuk bir ses geldi. Kalp krizi geçirmiş. Duşanbe'deydik. Okulda bir lojman kısmı vardı, orada kalıyorduk. Yüzü sapsarı kesilmiş. Biz yanına gelmeden önce yaklaşık iki saat istifra etmiş. Hastaneye gitmek istemezdi hiç. Yine gitmek istemedi ama biz öyle büyük bir değeri bu hâlde nasıl bırakırdık. Yarım saat içerisinde bir hastane bulduk, götür-

dük. Kaderin cilvesi, hastaneye gittik ama kapıya kadar araba yanaşmıyor. Battaniyeye koyduk ve o vaziyette tam beş yüz metre taşıdık. Bu arada şuuru hâlâ yerinde. Çok iyi bir kardiyolog denk getirdi Allah. Rusya'da ihtisas yapmış. Yaklaşık on gün yoğun bakımda kaldı orada."

Hastalıklarla Yaşamak

Hacı Kemal, 1992'de Tacikistan'a geldiğinde altmış altı yaşındadır. Daha önce ifade ettiğimiz gibi çokları için bu yaş, insanın köşesine çekilip torunlarıyla, ibadet ve taatle meşgul olarak sakince yaşayacağı bir dönemdir. Hacı Kemal ise gençlerin bile tahammül edemeyeceği zorlu ve ağır, fakat bir o kadar da ulvi bir yükün altına girmiştir. Onu, yatağa düşürecek pek çok sebep vardır aslında. Davut Piraz, bu sebepleri ve 1992'den 1996 sonuna kadarki süreci şöyle değerlendiriyor:

"Ben şahsen Hacı Ağabey'in bu kalp krizi olaylarını vesaireyi tek bir sebebe bağlamıyorum. Hacı Ağabey'i şöyle düşünmek lazım: Hacı Ağabey Tacikistan'a ilk geldiği zaman sene 1992'ydi. Demek ki yurt dışına 65–66 yaşında çıktı. Havaalanlarında saatlerce bekliyorduk, genç olduğumuz hâlde bu durum bizim tahammül sınırlarımızı bile zorluyordu. O insan 65-66 yaşında ve bizimle beraber o da bekliyordu sabırla. Üstelik onun omuzlarında bir de bizim sorumluluğumuz vardı. Hem kalbi var hem şekeri var hem başka bir kısım hastalıkları var; bütün bunlara dayanıyordu. Tabii yemek problemi, hava değişimi problemi bir kısım farklı sıkıntılar da oluyordu. Bir de ilk günlerden itibaren gerek sıkıntılı dönemlerde gerek ardından okulların ilk açılması ki her okulun ayrı bir macerası var, özellikle okulların modernizasyonu ve ilk açılışları esnasında her işte bir stres vardı. 'Gönderdiğiniz her araba için yerine ulaştı mı ulaşmadı mı, soyuldu mu soyulmadı mı, insanlar bazı şeyler yaptı mı yapmadı mı?' diye endişe taşıyor-

sunuz. İşte bu stresin hepsini Hacı Ağabey yaşıyordu. Öyle olunca da bizim çektiğimizden çok daha fazla stres yaşadı. Ben şahsen biraz buna bağlıyorum ki biz biliyoruz, 30-40 yaşındaki bir insanın bile böyle yoğun, tempolu ve stresli bir hayata dayanması çok zordu. Kaldı ki onun hizmetleri Tacikistan'la da sınırlı değildi; Özbekistan'a da gidiyordu, başka yerlere de gidiyordu. Bu kadar stresli ve tempolu bir yaşantı içinde onun her an potansiyel olarak kalp krizi geçirme riski vardı.

Bununla birlikte Hacı Ağabey hastalıklarla yaşamaya alışmıştı. Sanırım böyle demek uygun olur. Onun zaten beden sağlığının iyi olduğu, düzgün olduğu bir zaman yoktu. Fakat bunu dışarıdan baktığınız zaman siz fark edemezdiniz. Hizmet adına bir yere gidilecekse, bir şey yapılacaksa, sanki o insan bir anda iyileşiyor, normal sağlıklı bir insan gibi oluyordu. Bedenen de iri yapılıydı, çaplı bir vücudu vardı. Vücudu oldukça zorluyordu onu ama kendisi vücuduna uygun bir insan gibi hareket etmiyordu; gayet genç, dinamik bir insan gibi hareket ediyordu. Bu onu oldukça yoruyordu. Bizler bir öğün kaçırdığımız zaman sıkıntı yaşarız, fakat o bu yoğun tempo içinde, çok defa yemeklerini düzgün yiyemiyor, ilaçlarını bile doğru düzgün alamıyordu… Kısacası Hacı Ağabey'in çok zor bir hayatı vardı. Son zamanlar itibariyle önce eşi, ardından kızı vefat etmişti. O kendi başına yaşıyordu. Bunlar normal bir insanın tahammül edebileceği şeyler değildi."

Böyle Yaşamayı Ben Ne Yapayım

Hacı Kemal'e son kalp krizinde ilk müdahaleyi yapan Dr. İbrahim Kalabak, Haziran 1995'te Tacikistan'daki Türk okullarında sağlık hizmeti vermek üzere bu ülkeye gelmiştir. İbrahim Bey, Hacı Kemal'le tanışmasından onun son hastalığına kadar geçen dönemi doktor gözüyle şöyle anlatıyor:

"Size, birisi 'Bu şöyle büyük, böyle değerli insandır.' diye lanse edilir ve siz de o insanı gözünüzde büyütürsünüz. Onunla

bir an önce tanışmak istersiniz. Ben de Hacı Ağabey hakkında, 'Çok müthiş bir insan, çok büyük hizmetleri var, şöyle okullar yapıyor.' gibi şeyler duydum. Henüz kendisini şahsen tanımıyordum ve çok merak ediyordum. Nihayet Allah nasip etti, Hacı Kemal Ağabey'i yakından tanıma, onunla teşriki mesai yapma imkânı buldum. Hani bazen size büyük diye lanse edilen o insanı yakından tanıdıkça, kafanızda hayal ettiğiniz insanla o kişiyi bağdaştıramazsınız ve gün geçtikçe onun, nazarınızdaki değeri küçülür. 'Ya bu anlatıldığı kadar değilmiş, işte bu da sıradan bir insan.' dersiniz.

İnsan Hacı Ağabey'i yakından tanıdıkça onda ayrı hazineler keşfediyor. İnsanın gözünde daha da büyüyor. Onunla beraberliğimiz arttıkça, aksine büyüklük düşüncesi daha da arttı bende. Bana anlattıklarından daha fazla büyüklük hissettim onda.

O kadar hastalığı vardı ki ben doktoru olduğumdan biliyorum; şekeri vardı, tansiyonu vardı, kalp yetmezliği vardı, prostatı vardı, romatizması vardı; bunların içinde en önemlisi de bilmem kaç defa geçirdiği kalp krizi idi. Çok kalp krizi geçirdi. Türkiye'de geçirmiş, ben oradayken üç-dört defa geçirdi, müthiş hastalıkları vardı. Ona rağmen ondaki enerji hiçbirimizde yoktu.

Hatta bazen, gençliğindeki dinamizminden, Fatih Koleji'ndeki hizmetlerinden bahsederdi. 'Merdivenleri ikişer-üçer çıkardım ben. Teker teker çıkanlara öyle bir kızardım ki…' derdi. Tacikistan'da da mübarek, o kadar koşturuyordu ki mesela ben şuna şahit oluyordum; bazen yorgunluktan merdivenin bir üst basamağına çıkamıyordu da arkadaşlar ayaklarını kaldırarak çıkartıyordu.

Tacikistan'da birkaç kere yine kalp krizi geçirdi. Önceki krizlerinde de hastanede yoğun bakımda yatması gereken durumlar oldu ama onu biz hastaneye yatıramadık. 'Yok, ben iyiyim. Benim hastanede ne işim var, gitmem!' diyordu. Ama onun yerinde başka bir hasta olsaydı, hiç abartmıyorum günlerce yoğun bakımda yatardı. Hacı Ağabey, gece biraz dinlenir, ertesi

gün bakmışsın yine koridorlarda denetime başlamış veya dışarıya bir bakanla görüşmeye gitmiştir.

Son hastalığında da zorla hastaneye yatırdık. Hastaneye yatışının daha ikinci gününde başladı 'Beni hastaneden çıkarın!' demeye. Biz de ısrar ettik; 'Hacı Ağabey sen bize her zaman lazımsın, biraz dinlen, sonra çıkarırız.' dedik. Yaşar Durmuş'la beraber kaldık rahmetlinin yanında. Çok samimi olmamıza rağmen bana devamlı Doktor Bey diye hitap ederdi. 'Doktor Bey, ben böyle yaşamayı ne yapayım? Yatakta boş boş yatıyorum. Ben iyiyim, çıkalım.' diyordu. Biz, 'Hacı Ağabey bu hâlde çıkamazsın, birkaç gün daha dinlenmen gerekir.' diye ısrar edince, dedi ki: 'Olmaz Doktor Bey, ben bu hayatı ne yapayım, böyle yaşamaktansa ben yaşamam daha iyi. Hizmet edemedikten sonra yaşamanın bir anlamı yok ki!' Gerçi yatakta da boş durmuyordu. Telefonla Türkiye'deki ve başka yerlerdeki dostlarını arıyor; bu büyük insan, her hâliyle olduğu gibi hastalığında da hizmet ediyordu."

Oğlum Bize Battaniye Lazım

İbrahim Bey'in dediği gibi o hastalığını bile hizmet için kullanır. Hastanede yatarken Türkiye'den aradığı kişilerden biri damadı Mahmut Bey'in abisi Ahmet Akdoğan'dır. Tabii araması sırf hatır için değildir:

"Ben o sıralar Uşak'ta öğretmen olarak vazife yapıyordum. Bir gün Tacikistan'dan aradılar. Telefonun öbür ucunda Dr. İbrahim Kalabak vardı. O daha önce Uşak'ta çalıştığı için kendisini tanıyordum. İbrahim Bey 'Ağabey, yanımda Hacı Kemal Ağabey var, telefonu ona veriyorum.' dedi. Hacı Kemal, kısa bir hâl hatırdan sonra 'Oğlum ben hastanedeyim, biraz üşütmüşüm. Buralar çok soğuk, çocuklar da üşüyor. Bize battaniye lazım. Sen oradan ayarla acele bin tane battaniye gönder.' dedi. Malûmunuz, Türkiye battaniyesinin yüzde doksan beşi Uşak'ta üretilir, bir sürü battaniye fabrikası var. Onun için buradan battaniye istiyor. 'Hacı Ağabey bu epey büyük bir rakam. Neredeyse bir kamyon

battaniye. Bu olmaz değil ama siz gelirseniz olur. Birlikte koşuştururuz, olur.' dedim. 'Nihat Dülgeroğlu var ilk battaniye fabrikasını kuran, onunla görüşün. Selahattin Alaşehirli, Hafız Yılmaz ile (Uşak'ın eski ağabeyleri bunlar, hizmete ilk sahip çıkanlar) görüşün.' dedi. Biz ille de siz gelin dedik. 'Oğlum eskisi gibi değilim, ben hastalandım, araba ile seyahat edemiyorum.' dedi. Neyse bakalım dedik ama istenilen rakam hakikaten büyüktü.

Ben Hacı Ağabey'in hatırına gidip talepte bulunuyorum, millet gülüyor, tebessüm ediyor, anlayışla karşılıyorlar ama kimse 'Verelim.' demiyor. İçim sızlıyor ama benim boyumu aşan bir şey. İstemek zor, vermek daha kolay. Bize de istemek görevi verilmiş. Birileri isteyecek, birileri verecek. Velhasıl o battaniyeler gitti ama Kemal Ağabey bunu göremedi. Ona görmek nasip olmadı."

Müşterek Tacik-Türk Liseleri Acil Servisi

Hacı Kemal, hastanedeyken pek çok Tacik yetkilinin yanında Tacikistan Dışişleri Bakan Yardımcısı Erkin Rahmatullayev de ziyaretine gelir. O sıra Hacı Kemal biraz kendini toparlamıştır. Hastaneye gelişi ve orada kaldığı süre içinde hastanenin pek çok eksiği olduğunu görmüştür. Erkin Rahmatullayev'le sohbet ederken ona der ki: "Ben buraya bir acil servis kurduracağım. Ambülansından hasta arabasına, sedyesinden tıbbî cihazlarına kadar her şeyini Türkiye'den getirteceğim. Yalnız sizden bir şey rica ediyorum, servisin girişine 'Müşterek Tacik-Türk Liseleri Acil Servisi' yazılacak."

Erkin Bey tebessüm eder ve "Olur Hacı Ata ama bir şartla, başında sizin arkadaşlarınız olacak." der.

Hacı Kemal'in, hasta yatağında kurduğu projeler bununla sınırlı değildir. Ziyaretine gelenlere heyecanla yapmak istediği hizmetleri anlatır. Şakir Ural'dan dinleyelim:

"Hacı Ağabey için özel bir oda ayarlamışlar ama hastaneye

girmeye izin vermiyorlar. Ben de bir yolunu bulup acil girişinden girdim. Hacı Ağabey, bekâr olduğum için, 'Dul bir kadın bulalım, bir de güzel kızı olsun; sana kızını, bana da anasını alalım; şöyle bir çifte düğün yapalım.' diye sık sık bana takılırdı. Hatta bir keresinde aynı muhabbet açılınca 'Ya niye hep ben anasını alıyorum?' demişti. Böyle nüktedan bir insandı. Ben ziyarete giderken bir buket çiçek yaptırdım, çiçeğin üzerine de 'Hacı Ağabey bana sözünüz var. Bizi bırakıp gitmeyin, daha anasını siz alacaksınız, kızını ben alacağım.' diye yazdım. Orada ben çiçeği verince hüngür hüngür ağladı.

Doktorlar bir şey yemesine izin vermiyor. Fakat bize, 'Getirin bakayım kenardan.' diyor; biz de zeytin, peynir getiriyoruz, orada yiyor. Odasına ilk girdiğimizde, 'Hacı Ağabey bizi bırakıp nereye gidiyorsunuz?' deyince, 'Bir yere gittiğimiz yok oğlum, daha ben burada bir radyo kuracağım. Hocent'te okul açacağız. Sonra Şifa Hastanesi'nden doktorlar getireceğim ve buraya bir hastane kuracağız.' diye kafasındaki projeleri sıralamaya başladı. Böyle altı-yedi tane projeden bahsetti. O yaşında, hasta yatağında bunları konuşuyordu. 'Daha bunları bunları yapacağız.' diyordu. O enerjiyi, o aktiviteyi ben hiç kimsede görmedim, göreceğimi de zannetmiyorum."

Veda Konuşması

Hacı Kemal, yaklaşık bir hafta doktorların ısrarıyla hastanede yattıktan sonra taburcu olur ve beş-on gün daha Tacikistan'da kalır. Bu süre içinde yine aynı aşk ve şevkle eğitim hizmetleriyle meşgul olur. Fakat son hastalığı çok ciddi olduğu için oğullarına haber verilmiş ve en küçük oğlu Abdullah Erimez, babasını Türkiye'ye götürmek üzere Tacikistan'a gelmiştir. Hacı Kemal, eğitim sezonu devam ederken dönmek istemez. Ancak devreye Fethullah Gülen Hocaefendi girince, tedavi olmak maksadıyla Türkiye'ye dönmeye razı olur.

Hacı Kemal, Türkiye'ye dönmeden önce, okullarla ilgili mali konuları Şelale Eğitim Kurumları genel müdürü ve ilgili kişilerle ayrıntılı olarak görüşür. Şirketin parayla ilgili bütün işlemlerinin tamamlanması için gerekli talimatları verir. Hâlbuki bu işlemler normalde hep eğitim yılı sonunda yapılmaktadır. Ayrıca personelin, henüz vakti gelmediği hâlde ocak ve şubat maaşlarının ödemelerini yaptırır.

Hacı Kemal'in Türkiye'ye gideceği kesinleşince, Tacikistan'daki eğitim gönüllüleri, "Hacı Ağabey, arkadaşları toplasak da gitmeden önce bir sohbet etseniz." diye ricada bulunurlar. Daha önce bu tarz özel toplantıları ve sohbet tekliflerini kabul etmeyen Hacı Kemal, bu sefer razı olur. Türkiye'ye döneceği günün öncesinde akşam Tursunzade, Kurgantepe ve Kulap'taki okullarda görev yapan müdürler, serrehberler, zümre başkanları; yine Duşanbe'deki iki okulda çalışan eğitimciler, Anadolu Lisesi'nde bir salonda toplanırlar.

Hacı Kemal, ilk defa hususi olarak kendisini dinlemek üzere toplanan bu insanlara hitap edecektir. O, aslında daha çok fıtrî olarak bir araya geldiği üç-beş insanla samimi bir havada sohbet etmeyi sever.

Hacı Kemal, yine her zamanki fıtrî ve babacan hâliyle konuşmaya başlar. Bu, onun, eğitim gönüllüsü dostlarına bir nevi veda konuşması olacaktır. Salonda çok sıcak ve samimi bir atmosfer vardır. Hacı Kemal, ta İncirliova'daki gençlik yıllarından, İzmir'de Fethullah Gülen Hocaefendi'yle tanışmasından, Kestanepazarı'nda eğitim hizmetlerinin temelinin Hocaefendi tarafından nasıl atıldığından başlar; eğitim hizmetlerinin o günkü seviyeye nasıl büyük fedakârlıklarla geldiğini anlatır. Yine Orta Asya'da ve Tacikistan'da ilk yıllarda çekilen sıkıntılardan sonra geldikleri noktadan bahseder. Onlara ihlasla çalışmalarını, aralarındaki kardeşlik bağlarını pekiştirmelerini tavsiye eder ve onlardan buradaki hizmetlere canla başla sahip çıkmalarını ister.

Süleyman Sarıbaş, 17 Mart 1999 tarihli Zaman gazetesinde yayımlanan yazısında bu toplantı hakkında şu bilgileri veriyor:

"Tacikistan'dan, vefatından önceki son ayrılışında, hiç âdeti olmadığı hâlde, sanki bazı şeyleri sezinlemiş gibi herkesi toplayıp, geniş bir süreç değerlendirmesi yapmıştı.

Hacı Kemal Erimez'e göre okullardaki öğretmenler her an uyanık, bir şeyler planlayan, bir iyilik meleği olmalıydılar. Her zaman öğretmen olmak istek ve arzusunu ifade ederdi. Dünyaya tekrar dönse öğretmenliği tercih edecekti. Öğretmen, koridordan geçerken talebelerde bir değişiklik olmuyorsa eksiklik var demekti. Okullardaki öğretmenler o bölgenin ağabeyleri olmalıydılar, değillerse böyleleri bulunmalıydı. Resimci işinin hastası olmalı, müzikçi en güzel besteleri çalabilen bir müzisyen olmalıydı. Beden eğitimi öğretmeni tüm dallardan haberdar olan bütün öğrencileri ona göre taksim edip kullanabilen işinin delisi biri olmalıydı. Fen derslerine giren öğretmenler laboratuvarlarında, çevresinde öğrenciler, ellerinde tüpler hep bir şeyin araştırmasında olmalıydılar. Yani kısacası boşa harcanan bir an olmamalı, öğrencilerin başka meselelere kafasının kaymasına fırsat verilmemeliydi.

Ayrılacağı zaman herkesi toplamak ve bir kısım şeyler söylemek ve Allah'a ısmarladık demek hüzünlü ve hissî bir havayı doğurduğundan o, buna dayanamayacağını bildiği için hiç bu şekliyle toplantı yapmazdı. Ancak vefatından önce buradan ayrılırken herkesi toplayıp genel bir değerlendirme sohbeti yaptı. Sanki bazı şeyleri sezinlemiş gibi bu meselenin nasıl başladığından şimdiye kadar nasıl gelip ulaştığının geniş bir değerlendirmesini yaptı. Hacı Kemal Erimez, genellikle geniş bir topluluğa sohbet etmekten sıkılırdı. Ona göre sohbet, karşılıklı konuşma şeklinde olmalıydı. Yerinde duygulandı, ağladı; yerinde güldü ve güldürdü. Toplantıyı sonuna kadar samimi bir havada tuttu. Bir şeyler hissetmiş gibiydi. Dört-beş saatlik toplantı sonunda 'Allah'a ısmarladık.' dedi. Toplantı bittiğinde vakit bir hayli geç olmuştu. Ertesi gün havaalanında yine âde-

tinin harici ilk defa herkesle kucaklaşıp herkesin haklarını helal etmesini istedi. Oldukça duygulanmıştı ve gitti... Fakat gönüllerimizden ayrılmadı. Rabbim diğer tarafta da ayırmasın."

Gözyaşlarıyla dinledikleri bu duygu yüklü konuşmanın ardından salonu dolduran eğitim gönüllüleri, oradan ayrılırken Hacı Abilerinin elini öpmek isterler. Daha önceleri kimseye el öptürmeyen Hacı Kemal, bu sefer herkese elini uzatır. Onlarla tek tek kucaklaşıp helâlleşir. Hacı Kemal'in o geceki; baştan sona coşkulu, heyecan ve duygu yüklü konuşması ve her zamankinden farklı hissî tavırları zihinlere kazınır. O gece, onlar için hayatları boyunca buruk bir tebessümle hatırlayacakları unutulmaz bir hatıra olacaktır.

Yedinci Bölüm

ANAYURDA DÖNÜŞ

ANAYURDA DÖNÜŞ

Ertesi gün Hacı Kemal, Türkiye'ye uçmak üzere Duşanbe Havaalanı'na gelir. Kendisini uğurlamak üzere oraya gelen eğitim gönüllülerine gözyaşlarıyla sarılıp veda eder. Uğurlamaya gelenler içinde Zeki Pektaş da vardır. Zeki Bey, uçaktaki yerine kadar ona eşlik eder ve onunla uçağın içinde vedalaşır. Fakat bu, önceki ayrılıklardan her hâliyle farklıdır:

"Ben onu uçağın içine bindirdim, ayrılırken elini öptüm 'Hacı Ağabey hakkını helal et!' dedim. Hacı Ağabey'in öyle bir huyu vardı ki daha önceleri ne kadar 'Hakkını helal et!' demişsem açıktan bir şey demezdi, gülmezdi yüzüme, 'Hadi güle güle!' derdi. O gün 'Helal olsun!' dedi, boynuma sarıldı. Tabii o anda ben bir hoş oldum. Çünkü benim rahmetli babam da öyleydi, vefat edinceye kadar babamdan helallik dilerdim, hiç yüzüme bir şey söylemezdi ama vefatından önce rahmetli babamdan helallik istemiştim, o zaman boynuma sarılıp 'Helal olsun oğlum!' demişti. Bu hadiseyi hatırlayınca ürperdim, acaba 'Hacı Ağabey bana niye böyle dedi? Babam da böyle demiş, ardından vefat etmişti.' dedim. İnanır mısınız bir hafta kendime gelemedim; 'Allah'ım, Hacı Ağabey'e uzun ömür ver!' diye gece gündüz dua ettim."

Talebelerle Teselli Buluyordu

Hacı Kemal, oğullarının ısrarı ve Hocaefendi'nin ricası üzerine Türkiye'ye dönmüştür, ancak aklı hep Tacikistan'dadır. Her fırsatta oradaki Türk okullarının yetkilileriyle telefonla görüşüp eğitim faaliyetleri ve açılması düşünülen yeni okullar hak-

kında bilgi alır. Onu Türkiye'de en çok teselli eden husus, başta İstanbul olmak üzere muhtelif şehirlerde üniversitede okuyan Tacikistanlı talebelerdir. Bunlar, Tacikistan'da açılan Türk okullarının ilk meyveleri ve Hacı Kemal'in de gözbebekleridir. Onlarla bir araya gelince o, bütün dertlerini, hastalıklarını, hatta yaşını unutur; birden, kırk-elli yaş gençleşiverir.

Hacı Kemal'in Türkiye'ye gelişi 1997 Ocak ayının ilk günlerine rastlar. Hacı Kemal, 10 Ocak'ta Ramazan ayı içinde Tacikistanlı talebeleri birkaç kere iftara davet eder; onlardan dersleriyle ilgili bilgi alır, bir ihtiyaçları olup olmadığını sorar. Ramazan Bayramı'nda onlara değişik hediyeler alır. Onlar da Hacı Atalarını çok sever, onunla birlikte geçirdikleri saatleri kendileri için en tatlı, en bahtiyar zamanlar kabul ederler. Hacı Kemal, şubat ayının ortalarına doğru diğer şehirlerde okuyan talebeleri de İstanbul'a çağırır, evinde onlara güzel bir ziyafet çeker. Kendisi, rahatsızlığından dolayı fazla yemek yiyemez ama onların neşe içinde sohbet ederek yemek yiyişlerini, oturduğu masadan büyük bir haz ve tatlı bir tebessümle seyreder.

Zeytinliğe Son Ziyaret

Hacı Kemal, Türkiye'ye gelişinden vefatına kadar geçen süre içinde bir taraftan Tacikistan'daki eğitim hizmetleriyle meşgul olurken bir taraftan da eski dostlarıyla ya telefonla ya da bizzat ziyaret ederek görüşüp helalleşir. Onun en son ziyaret ettiği yerlerden biri Selçuk-Belevi'deki zeytinliğidir. Bu, onun hayatında önemli bir yeri olan ve acı tatlı birçok hatırası bulunan ata yadigârı çiftliğine son ziyareti olur. Boydan boya bir dağın eteğini kaplayan zeytinliğe bakarken ihtimal hayatı bir film şeridi gibi gözünün önünden geçer. Yer yer duygulanır, gözleri yaşarır. Mustafa Çağlayan anlatıyor:

"Bana 1996'da pasaport aldırmıştı. 'Tacikistan'da lojmanda bir yer verdiler bana, seni de alacağım yanıma; git annenle görüş, durumu izah et.' demişti. Geldik pasaportu aldık. Dedi ki:

'Evladım şu anda 1997 yılı geliyor, zeytini alalım da sonra beraber gidelim.' Vefatından önceki son görüşmemizdi bu.

Ramazan Bayramı'ydı. Ben o gün bağdan bayram namazı için köye inmiştim. Hacı Ağabey de namazını İzmir'de kılmış, yanıma geldi. 'Keşke İzmir'e gelseydiniz de namazı büyüğümüzle beraber kılsaydınız.' dedi. Ben de 'Benim haberim yoktu.' dedim. 'Öğle namazını kılmadık, namaz kılalım.' dedi. Beraber camiye gittik. Caminin avlusuna girdik, baktı ki caminin avlusunda yarım kalmış bir inşaat var. Bana dedi ki 'Bu iskele nedir?' Ben de 'Hacı Ağabey, bu caminin abdest alma yeri dar olduğundan şadırvan yapacaklar, para olmadığından böyle kaldı.' dedim. Bu arada cami imamı geldi. Hacı Ağabey'i görünce 'Hoş geldiniz Hacı Ağabey.' dedi. Sarıldılar. Hacı Ağabey ona da 'Bu nedir hocam?' deyince, hoca, 'Bir şadırvan yapmaya giriştik, bitiremedik. Bugün para toplayacağız. İnşallah yeterli para çıkar da tamamlarız.' dedi. Namazdan sonra baktılar ki toplanan para 30 milyon. 'Şadırvan için bu para yetmez.' dediler. Daha sonra Hacı Kemal Ağabey, '31 milyon da benden ekle 61 milyon olsun.' dedi.

Sonra 'Bize ne yedireceksin?' dedi. Ben de bakkal vardı orada, ona, 'Hacı Ağabey her zaman gelmez buraya, dükkânında ne varsa hepsinden güzel bir sofra hazırla. Ben de akrabalardan yufka ekmeği getireceğim.' Hacı Ağabey sofrayı görünce, 'Bu sultan sofrası olmuş.' dedi. Belevi'ndeki son yemeği bu oldu. Sonra zeytinliğe gittik. Dağa doğru şöyle bir baktı 'Ben evvelden bir solukta buradan yukarıya doğru çıkardım. Bizden geçmiş artık.' dedi. Daha sonra bana dedi ki: 'Evladım bu sene kuyulara ne kadar zeytin koyacaksın?' 'Sekiz tane kuyuya koymaya başladık. Bunları ancak dolduracak.' dedim. 'Allah azına bereket versin.' dedi. Bana işçiler için 150 milyon lira verdi bayram harçlığı olarak. Akşam hepsini dağıttım. Bir ara Hacı Ağabey, 'Bugünlerde ben çok rahatsızım belki de hastaneye gideceğim.' dedi. Helalleştik. Bizden ayrılırken, 'Evladım dağa hırsız falan gelirse size bir zarar gelmesin, üzerlerine gitmeyin, alacakları iki

çuval zeytin, o da bizim sadakamız olur.' dedi Giderken ağladı. 'Allah'a emanet olun. Haftada bir beni arayın.' dedi ve gitti."

Hakkınızı Helal Edin

Hacı Kemal, vefatından kısa bir süre önce, Türkiye'de okuyan Tacikistanlı talebeleri tekrar yanına çağırır. Bu, onun çok sevdiği talebeleriyle son görüşmesi olacaktır. O sıralar Boğaziçi Üniversitesi'nde okuyan Bahadır Halbekov, Hacı Ata'sıyla birlikte yaşadığı o güzel anları gözleri buğulanarak anlatıyor:

"Fındıkzade'de Hacı Ağabey'in komşusu Hüseyin Amca'nın, Aksaray'da 'Mis Köfteci' diye bir dükkânı vardı, orayı çok severdi. Akşam yemeğine bizi oraya götürdü. Çamlıca'ya da çay içmeye gittik. 9 Şubat 1997, Ramazan Bayramı'nın ilk günüydü. Her bayram bizi en lüks mağazalara götürür, 'Seçin, istediğinizi alın.' derdi. O zaman vefat edeceği içine doğmuş gibiydi. Her şehirden temsilci seçiyordu. Arkadaşların okullarını, derslerini sordu. Sonra 'Arkadaşlar sağ olun, kırmadınız geldiniz, hakkınızı helal edin!' dedi. Yüzünde ayrılma hissi vardı, bir burukluk vardı; sonradan hissettik bunu açıkça. Daha önceki hâllerinden çok farklıydı. Televizyonu açtı, Kâbe'yi seyretti, hüngür hüngür ağladı."

Bunlar Size Emanet

Hacı Kemal, Tacikistanlı talebelerle çay içmek için gittiği Çamlıca'daki Akademi binasında eğitim gönüllüsü ve kadim dostu İbrahim Kocabıyık'la karşılaşır:

"Parça parça hatırlayabildiğim kadarıyla son hastalığından bir iki gün önce Akademi'deydi. Etrafında talebeler vardı. 'Hacı Ağabey kim bunlar?' diye sordum. 'Bunlar benim Tacikistanlı talebelerim. İbrahim Bey bunları sana emanet ediyorum.' dedi. Sanki bir şeyler hisseder gibiydi. Birkaç gün sonra duyduk ki hastaneye kaldırılmış."

Sana Kendi Ellerimle Biber Kızartacağım

Son rahatsızlığından iki gün önceki gece Tacikistan'daki Türk okullarının genel müdürü Abdullah Kayacan, Hacı Kemal'le birliktedir. Hacı Kemal, Hocent'te açmayı düşündükleri okulla ilgili müspet gelişmelerden dolayı çok sevinçlidir ama bir de endişesi vardır. Ertesi gün, yani 3 Mart 1997 Pazartesi günü Ankara'da, Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı ile Dışişleri Bakanlığı, müştereken yurt dışındaki Türk okullarının genel müdürleri ile ilk defa resmî bir toplantı yapacaktır. Şelale Eğitim Şirketi ile Tacikistan yetkilileri arasında imzalanmış birtakım anlaşmalar vardır ama bunların uluslararası geçerliliğinin olup olmadığını bilmedikleri için Hacı Kemal "Acaba bir sıkıntı yaşanır mı, bir problem çıkar mı?" diye endişe etmektedir.

Ertesi gün Abdullah Bey toplantı için Ankara'ya gider. Hacı Kemal, kalp krizi geçirip hastaneye yatırılacağı ana kadar ara ara telefon ederek bu hususta ondan bilgi almaya çalışır.

Abdullah Kayacan anlatıyor:

"O gece bana, 'Bugün sana kendi ellerimle biber kızartacağım.' dedi. Hakikaten dediğini yaptı ve birlikte oturup yemek yedik. O gecenin sabahında ben toplantı için Ankara'ya gittim. Her iki saatte bir telefonla konuşuyorduk. Sürekli benden toplantı hakkında bilgi alıyordu. Ertesi gün öğlene kadar telefon gelmeyince merak ettim. Telefon edince maalesef hastaneye kaldırıldığını öğrendik. Ben hemen aynı gün İstanbul'a döndüm ama artık bize sabırla bekleyip dua etmekten başka yapacak iş kalmamıştı."

Son Gece

Mart ayının ilk haftası Fatih Koleji mütevelli heyeti Hacı Kemal'in evinde toplanır. Toplantıya katılanlar arasında Hacı Kemal'in çok yakın arkadaşları, kadim dostları da vardır. Onun hayatında, Fatih Koleji'nin ne kadar önemli bir yeri olduğunu,

bu dostları çok iyi bilmektedir. Hem Hacı Kemal'i ziyaret hem de okulun bazı meselelerini görüşmek için onun evinde toplanmayı arzu etmişlerdir.

Hacı Kemal, misafirlerini ayakta, her zamanki gibi neşe ve coşkuyla karşılar. Dostlarıyla hasret ve muhabbetle kucaklaşır. Sonra gündemdeki meseleler görüşülmeye başlanır. Fatih Koleji, yaklaşık bir sene önce Beylikdüzü'ndeki yeni ve modern binasına taşınmış, ardından eski binanın kapı, pencere gibi kullanılabilecek kısımları biraz da binanın sahibi olan vakıf yetkilileriyle aralarındaki ihtilaf sebebiyle sökülmüştür. Vakıf yetkilileri de bu yüzden o günlerde Fatih Koleji'nin bağlı bulunduğu Çağ Öğretim İşletmeleri Anonim Şirketi aleyhine tazminat davası açmıştır. Hacı Kemal, bu olanları duyunca çok üzülür. Hem Çağ Öğretim Şirketi yöneticilerinin hareketi hem de harabe hâlinde teslim alıp baştan ayağa yenilediği binayı geri alan vakıf sorumlularının dava açması, onu çok rahatsız eder. Hemen bir dilaltı ilacı alır ama bu onu rahatlatmaz. Geceyi bu olayın acısıyla geçirir. Aslında o gece Hacı Kemal'in, bu fâni dünyada şuuru yerinde olarak geçireceği son gecedir ama bunu o gün Allah'tan başka kimse bilmez. Fatih Koleji'nin inşaatında Hacı Kemal'le birlikte çalışmış olan Cüneyt Tuvaç, Hacı Kemal'in o günkü hâlini şöyle anlatıyor:

"Son rahatsızlığından bir gün evveldi. Beraberdik. Fatih Koleji mütevelli heyeti olarak onun evinde toplanmıştık. Fatih, Draman'daki binanın sahipleri tazminat davası açmışlar. Onun yanında bir de okulun bazı meseleleri dile getirildi orada. Hacı Ağabey bunlara çok üzüldü. İçeri gitti geldi, bana 'Dilaltı aldım, fakat açmadı beni, epey sıkıntım var.' dedi. Sonra biz de üzüldük, 'Hacı Ağabey keşke bunu sizde yapmasaydık.' dedik. O da 'Yok ben iyiyim, siz işinize bakın.' dedi. Fakat ertesi gün on altı tane dilaltı aldığını söyledi çocukları bana. Sonra da hastaneye kaldırıldığını öğrendik."

Gece Yarısı Çalan Telefon

Aynı gün, gecenin bir yarısında Şelale Eğitim Kurumları Genel Müdür Yardımcısı Zeki Pektaş'ın telefonu çalar acı acı. Zeki Bey, yarı uyur yarı uyanık telaş içinde telefonu açar. Karşıdaki ses Hacı Kemal'e aittir. Gerisini Zeki Bey'den dinleyelim: "Kadir Beyler o gece bizdeydi, onlar gittiler işte saat iki miydi, üç müydü bilemeyeceğim telefon çaldı. 'Gecenin bu saatinde arayan kim?' diye korkarak açtım telefonu. Arayan Hacı Ağabey'di. İşte bakandan, bakan yardımcısından, eskiden ilk geldiği zaman bize yardımcı olan adamlardan, bilmem ne okul müdüründen bir başladı, herkesi teker teker sordu. 'Şunları böyle yapın, bunları şöyle edin, ben geleceğim; şöyle olsun böyle olsun.' İnanır mısınız tam yirmi dakika bana böyle talimat verdi, tembihlerde bulundu. Ben bir taraftan 'Hacı Ağabey niye bunları soruyor? Gündemde daha önemli ve başka meseleler var. Niye bunları istiyor?' diye düşünüyorum kendi kendime. O gece her şeyi sordu, söyleyeceğini söyledi, sabah bir işittik ki Hacı Ağabey hastaneye kaldırılmış."

VUSLATA DOĞRU

Ben Gidiciyim

Ertesi gün öğleye doğru Fındıkzade'de kiracı olarak oturduğu evinde Hacı Kemal, tekrar kalp krizi geçirir. Durumu ağırdır. Hemen oğullarına telefon eder. Kısa bir süre sonra oğulları gelir ve önce yine her zamanki krizlerden biri sanırlar ama bu sefer ne dilaltı ilacı ne başka bir şey fayda verir. Bakarlar durum ciddi, babalarını hastaneye götürmek için harekete geçerler. Biraz sonra Hacı Kemal, kaldığı eve çok yakın olan Haseki Eğitim ve Araştırma Hastanesi'ne kaldırılacaktır. Bu arada o çok sevdiği dostlarından Mehmet Bilginoğlu'nu telefonla arar. Bu, onun belki yoğun bakıma alınmadan önceki son telefon görüşmesidir:

"O gece yoğurtlu salata yemiş. 'Ben çok hastayım, hakkını helal et.' deyince, tabii onun hazım problemi de vardı, ben 'Gazdandır, geçer.' dedim. 'Ondan adam ölmez. Yok, ben gidiciyim.' dedi. 'Nereye götürüyorlar seni?' dedim. 'Haseki'ye götürüyorlar.' dedi. O, oradan hastaneye gidinceye kadar ben de buradan gittim. Ara bir yoğun bakım ünitesi var. Oraya yeni girmiş. O anda neşeliydi yine, devamlı neşeliydi o. Ölüm onun için Mevlâna'nın dediği gibi bir vuslattı. Hazırlıklı olan bir insan için fevkalade bir şey ölüm; şeb-i arus. Hacı Ağabey teslim olmayan bir adam değildi. Allah'tan gelen her şeyi gülerek karşıladı. Sonra yukarıdan bir oda boşalttılar. Vefat edeceği güne kadar o odada yattı."

Yoğun Bakımda Geçen Günler

Hacı Kemal, hastaneye gidince ilk müdahalelerin ardından yoğun bakıma alınır ve o gün öğleden sonra dünya ile bağları kopar. Henüz vefat etmemiştir ama koma hâlindedir. Bu hâl, beş-on gün devam eder. Bu arada onun rahatsızlandığını duyan her yaştan onlarca insan hastaneye akın eder. Ziyarete gelenler arasında kadim dostu Fethullah Gülen Hocaefendi de vardır. Hocaefendi, bir iki kere gelir, hastanın durumu hakkında bilgi alır. Artık Hocaefendi başta olmak üzere onu tanıyan ve seven binlerce yüreğin onun için dua etmekten başka yapabileceği bir şey yoktur. Herkeste ümit ve endişe dolu bir bekleyiş başlar. Sonunda ilahî takdir; hayatını Allah yolunda, genç nesillerin yetişmesi için harcayan, yaşatma zevkiyle kendini, ailesini unutan sevgili kulunu yüce katına alma yönünde tecelli eder ve 13 Mart 1997 Perşembe günü sabah saat 07.00 sularında Hacı Kemal, dünya meşakkatinden kurtulup ebedî âleme irtihal eder.

Vefatını duyan dostları, hemen hastaneye koşar. Gelenlerin kalpleri buruk, kolları kanatları kırık, gözleri yaşlıdır. Vefat haberini alır almaz hastaneye koşanlar arasında Fethullah Gülen

Hocaefendi de vardır. Tacikistan'da bir yıl birlikte çalıştıkları ve son yıllarda her zaman Hacı Kemal'in yanında bulunan vefakâr dostu Celal Bey, Hocaefendi'den önce hastaneye ulaşmıştır. Celal Bey, Hacı Kemal'in yatırıldığı morga gider. Morgda başka cenazeler de vardır ve hepsinin üstü örtülüdür. Yüzünü açıp bakmaya cesaret edemediği için ayak uçlarına bakar ve Hacı Kemal'i, 1992 senesinde Azerbaycan'da ısıtmak için kalorifer peteğine koyduğu ve şeker hastalığından dolayı ısıyı hissetmediği için yaktığı ayak parmağından tanır. Hafifçe ayağından öpüp örtüyü kapatır. Tam kapıdan çıkarken Hocaefendi'yle karşılaşır. Celal Bey, o anı şöyle anlatıyor:

"Morgun kapısından tam çıkmak üzereyken Hocaefendi geldi. 'Nerede?' diye sordu. Ben de gösterdim. Yüzünü açtı, ağlayarak alnından öptü."

Yeri Doldurulamaz

Hocaefendi çok üzgündür. 1966'da tanıştıkları ilk günden beri, en küçük bir imasını bile emir telakki eden, hayatı dâhil bütün varlığını eğitim hizmetlerine adayan ve son nefesine kadar da aşk ve şevkle bu yolda yürüyen otuz küsur yıllık sadık dostunu, vefakâr arkadaşını kaybetmiştir. Hastanenin önünde taziye için gelenlere gözyaşları içinde şunları söyler: "Otuz yılı aşkın süredir hep birlikteydik. O, senenin çoğunu yurt dışında geçirirdi. En son Tacikistan'a gidip geliyordu. Yeri doldurulamaz."[11]

Orada bulunan dostları da aynı duygu ve düşünceyi paylaşmaktadır. Hacı Kemal, onlar için öz babalarından, öz kardeşlerinden daha öte bir değer taşımaktadır. Can dostlarından Cüneyt Tuvaç, "Bütün her şeyimi kaybetsem bu kadar üzülmezdim. O, bizim her şeyimizden daha kıymetliydi." sözleriyle onların hissiyatına tercüman olur.

11 Zaman, 14 Mart 1997

Yürekleri Dağlayan Haber

Hacı Kemal'in vefatını, Samanyolu televizyonu aynı gün bütün Türkiye'ye duyurur. Ülkenin dört bir yanında onu tanıyan binlerce gönül dostu gözyaşlarına boğulur, çünkü hepsinin kalbinde Hacı Kemal Ağabeylerinin apayrı bir yeri vardır. Haber, kısa sürede ülke sınırlarını aşıp Tacikistan'a ve Türkî cumhuriyetlere de ulaşır. Oralarda da binlerce yüreği dağlar bu haber. O, Türkiye'deki eğitim sevdalısı genç yaşlı binlerce insanın Hacı Kemal Ağabeyi olduğu gibi Orta Asya'nın ve hususiyle Tacikistan'ın da Hacı Ata'sıdır.

Tacikistan'da, başta Türk eğitimciler ve Tacik öğrenciler olmak üzere çarşıda, pazarda, resmî kurumlarda onu tanıyanlar gözyaşlarını tutamaz. Ahmet Börekçi, okullardaki havayı şu sözleriyle özetliyor: "Ölüm haberi geldiğinde müthiş bir sessizlik vardı. Arkadaşların hepsi yıkıldı."

Abdullah Kayacan'ın anlattıkları da dışarıdaki atmosferi güzel yansıtıyor:

"Vefatından sonra, çarşıda pazarda o açık saçık kadınların bile ne kadar gönlüne girmiş olduğuna şahit olduk; hepsi de onun ölümüne ağladı. Nereye gidersek hep onun için ağlayan insanları gördük. Duşanbe Valisi'nin hanımı var, şimdi bile gitseniz onun adını duyduğu zaman gözyaşlarını tutamaz."

Tacik yetkililer de onun vefatına çok üzülür ve millî eğitim müdüründen valisine, milletvekillerinden bakanlarına kadar birçok Tacik yetkili, bizzat Türk okullarına gelerek Türk eğitimcilerin acılarını yürekten paylaşır. Yine öğrenci velilerinden, halktan insanlar öbek öbek gelip gözyaşları içinde taziyelerini sunarlar. Tacikistan Millî Eğitim Bakanlığı, Şelale Eğitim Kurumları yetkililerine "Hacı Ata vefat etti, sizler çok üzgünsünüz. İsterseniz Türk okullarını bir iki günlüğüne tatil edelim." der. Fakat Türk eğitimciler, acıları ne kadar büyük olsa da eğitime ara vermez, çünkü Hacı Ağabeylerinin ruhu ancak böyle şad olacaktır.

SON YOLCULUĞU

Gıpta Edilecek Bir Hâli Vardı

Hacı Kemal'in cenazesi, vefatından bir gün sonra 14 Mart 1997 Cuma günü Fatih Camisi'nde, cuma namazının akabinde kılınacak cenaze namazının ardından Topkapı Mezarlığı'na defnedilecektir. Cuma sabahı, mübarek naaşı yıkanmak üzere morgdan alınır. Cenazeyi, Hacı Kemal'i İzmir Kestanepazarı'ndan tanıyan onun dava ve kader arkadaşı, gönül insanı Mehmet Ali Şengül Hoca yıkayacaktır. Yanında da Hacı Kemal'in oğulları ile birkaç yakın dostu vardır.

Orada bulunanlardan iş adamı İbrahim Bey diyor ki: "Hacı Kemal Ağabey'in gıpta edilecek bir hâli vardı. Teni balmumu rengindeydi. Sanki vefat etmemiş, canlıymış gibiydi."

Ondan Aldığım Son Ders

Mehmet Ali Şengül Hoca, cenazeyi yıkarken gerilere, ta Kestanepazarı'nda talebe iken onunla tanıştığı yıllara gider. Aradan geçen kırk yıla yakın zaman dilimi film şeridi gibi hızla gözünün önünden geçer. O, hizmet aşkıyla yerinde duramayan, enerji dolu insan şimdi ellerinin arasında tam bir huzur ve sükûn içinde sessizce yatmaktadır. Hacı Kemal, sanki hâl diliyle kendine büyük bir ders vermektedir:

"Hacı Kemal Ağabey'le kırk yıla yakın bir kader birliğimiz oldu. Kendileri yıllar evvel, biz talebe iken İzmir'e Kestanepazarı'na gelir giderdi. Geleceğimizin ümit neslinin, dert ve ıstırabıyla kıvranan müstesna insanlardan birisiydi rahmetlik Hacı Kemal Ağabey. Hakikaten milletin derdiyle yanan, milletin ıstırabıyla kavrulan bir insandı.

Türkiye'den, umumiyetle genç arkadaşlar, dünyanın değişik yerlerine yeni nesillerin güzel bir eğitim alarak yetişmesi için, oralarda ilim irfan müesseseleri açmak için hicret ederken; o sıralar 65 yaşlarında olan Hacı Kemal Ağabey de ısrarla Hocamıza

yalvarmıştı; 'Ölmeden bu hicret şerefine ben de ereyim, beni de bir yere gönder.' diye. O da 'Sen benim arkadaşımsın, seni bırakamam.' ifadeleriyle her ne kadar bırakmak istemese de o samimi olarak talep ettiği için malum Tacikistan'a gitmişti.

Orada uzun yıllar okullar açmaya çalışmış ve açtığı okullarda okuyan talebeler mezun olmuşlardı. O talebelerin bir kısmı da üniversite okumak üzere Türkiye'ye gelmişti. Onlara ait meselelerin müzakeresi için vefatına yakın bir tarihte üç gün beraber olmuştuk. Dördüncü gün ayrılırken boynuma sarılarak hıçkıra hıçkıra ağlamış, 'İnşallah tekrar görüşürüz.' demişti. Kader öyle takdir etmiş ki bir dahaki görüşmemiz gasilhanede olacakmış. O, ahirette ben dünyada olarak görüşecekmişiz.

Son ayrılışımızdan üç gün sonra komaya girdi. Birkaç gün sonra da vefat haberi gelince cenazesini yıkama şerefi bana nasip oldu. Cenazeyi yıkarken bana çok nasihatler etti. Ben kitapların yazmadığı, belki âlimlerin söylemediği nasihatleri, onun o cenazesini yıkarken dinlemiş oldum.

O an, oradaki hissiyatımı şimdi ifade etmem tabii mümkün değil ama orada evvela bana şunu diyordu ki: 'Sen de bütün insanlar da ölmek üzere dünyaya geldiniz. İnsan doğduğu gün kabre ilk adımını atmıştır. Ben bu kadar ömür yaşadım; değişik güzelliklerle zorluklarla karşılaştım, sevaplarım oldu günahlarım oldu, nihayet Allah'ın huzuruna hesap vermeye geldim, siz de arkamdan geleceksiniz!' Evvela bu manayı bize söylüyordu.

İkinci olarak da ömrünü Allah ve Resulullah yolunda imana ve Kur'an'a vakfetmiş bir insan, inşallah kazanmış olarak Allah'ın huzuruna gider, öyle ümit ediyoruz, Allah'ın rahmetinden öyle umuyoruz. Binaenaleyh öyle bir yere inşallah kazanmış olarak, imanla, şahadetle gitmiş olduğu havasını vicdanında duyunca tabi, insanın aklına şu geliyor: Sanki o, 'Siz benim arkamdan üzülmeyin, ağlamayın, siz kendi hâlinize bakın, siz benim arkamdan gelirken böyle Allah'ın huzuruna pırıl pırıl gelmeye ba-

kın, tertemiz gelmeye bakın, Allah'ın huzurunda mahcup olacak şeylerden uzak yaşamaya gayret edin.' diyordu veya ben öyle hissettim. Âdeta dostların çoğu öbür tarafa gitmiş, dünyadakiler ayrılırken belki üzülüyorlar ama öbür taraftaki dostları görünce hiç üzülmeye değmeyeceği fikrini hatırlatıyor.

Dünyadan ayrılmak üzülmeye değmez esasında, çünkü insan bugün olmasa yarın mutlaka dünyayı terk edecek. Öyleyse orada; evvela sevgililer sevgilisi Peygamber Efendimiz'le (sallallahu aleyhi ve sellem), ondan sonra bütün peygamberlerle, bütün Allah'ın veli kullarıyla, bütün dost ve akrabalarımızla beraber olacağımızı düşünmek lazım. Efendimiz 'Kişi sevdiğiyle beraberdir.' buyurmuş.

Bediüzzaman Hazretleri de o noktaya işaret ederken öyle diyor, 'Dünyanın arka ciheti rahmet, ön ciheti ise azaptır.' Zira öbür taraf rahmettir, çünkü dostların çoğu orada. Dünyaya bakan tarafı da ayrılık… tabii dostları, sevdikleri, çoluk çocuğu onun ayrılığına üzülüyor, ağlayıp sızlıyorlar ama öbür tarafa kazanmış olarak giden bir mümin çok seviniyor. Tabii geride kalanlara bunu anlatmak ancak onların kalp gözünün açılmasıyla mümkün olur, öbür türlü mümkün olmuyor."

Muhteşem Kalabalık

14 Mart 1997 Cuma günü İstanbul Fatih Camisi, tarihinin nadir günlerinden birini yaşamaktadır. Türkiye'nin dört bir yanından her yaştan insan, doğrudan veya dolaylı olarak bir şekilde üzerlerinde hakkı olan Hacı Kemal Erimez'i son yolculuğuna uğurlamak için, akın akın Fatih Camisi'ne gelmektedir. Cuma vakti geldiğinde Fatih Camisi'nin içini ve avlusunu dolduran muhteşem kalabalık; çevredeki sokaklara, yollara taşar. Cemaat, "İnna lillahi ve inna ileyhi raciun. (Biz Allah'a aidiz ve vakti geldiğinde elbette O'na döneceğiz.)" hakikatini duyarak huşu içinde cuma namazını eda eder.

Cumadan sonra binler, on binler dizilirler musalla taşının karşısına, Hacı Kemal Ağabeyleri için son vazifelerini yapmak üzere. Sonradan gelenlerle kalabalık iyice artmıştır. Cenaze namazını, Hacı Kemal'in ölesiye sevdiği ve son nefesine kadar sadakatle bağlı kaldığı biricik dostu ve hocası Fethullah Gülen Hocaefendi kıldıracaktır. Hocaefendi, izdiham sebebiyle bir süre geldiği arabada beklemek zorunda kalır. Sonra kalabalığın arasından açılan bir koridordan geçerek cenazenin bulunduğu yere gelir. Çok üzgün ve bitkin bir hâli vardır. Otuz küsur yıllık dert ve dava arkadaşını kaybetmenin hüznü ve acısı âdeta belini bükmüştür. "Allahu ekber!" diyerek cenaze namazını kıldırmaya başladığı andan itibaren yüreğine akıttığı gözyaşları, gözlerinden taşarak yanaklarına doğru süzülür. Onunla birlikte arkada saf bağlayan on binler de yüreklerindeki yangını gözyaşlarıyla söndürmeye çalışır. Çoğunluğunu gençlerin oluşturduğu kalabalığın arasında, en ön saflarda yer alan Tacik talebeler hemen dikkat çekmektedir. Ta hastane önünde başlayan ağlamaları burada da devam etmektedir. Öz annelerini, öz babalarını kaybetmenin ötesinde bir üzüntü içindedirler.

Namazın ardından yine Hacı Kemal'in kadim dostlarından ve hayatı boyunca hep sayıp sevdiği hocalarından Yaşar Tunagür Hocaefendi, kısa ve duygulu bir konuşma yapar. Hacı Kemal Erimez'in hayatını, Allah yolunda hizmete adadığını anlatır. "O, bu davada çok çalıştı, ömrünü tüketti ve şu anda Allah'ına kavuştu." sözleri, o ana kadar dişlerini sıkarak sessizce ağlayan kalabalığı hıçkırıklara boğar. Yaşar Hoca, konuşmasını şöyle tamamlar: "Seneler öncesinden bu dava için bir araya geldiğimiz, bugüne kadar beraber yürüttüğümüz bu davada; hepimizden çok hakkı olan, yetişen bu gençlerde hakkı olan çok sevgili kardeşimizi, canımız, dostumuz Kemal Bey kardeşimizi Cenab-ı Hakk'a tevdi etmek üzere cenaze namazını kıldık. Allah gani gani rahmet eylesin!"

Bu konuşmanın ardından cenaze, Topkapı Mezarlığı'nda, Sekizinci Cumhurbaşkanı Merhum Turgut Özal'ın Anıt Mezarı'na yakın aile kabristanına defnedilmek üzere sevenlerinin elleri üstünde âdeta uçarcasına cenaze arabasına getirilir. Cami avlusunu dolduran binlerce gönül dostu, bu sefer cenazenin ardından bir sevgi seli olup Topkapı'ya doğru akmaya başlar. Fethullah Gülen Hocaefendi, cenazeden önce aile kabristanına gelmiş, mahzun ve mükedder, aziz dostunu Allah'a uğurlamak için beklemektedir. Nihayet cenaze gelir ve her fâni gibi Hacı Kemal Erimez de dualarla, gözyaşlarıyla muhterem annesi ile vefakâr eşinin arasındaki mezarına defnedilir. Ayrılık zordur ama Allah'ın takdiri karşısında boyun eğmekten başka da yapacak bir şey yoktur. Mezarlığı dolduran kalabalık yavaş yavaş dağılır.

Herkes gider ama Tacikistanlı gençler Hacı Atalarının kabri başından bir türlü ayrılamaz. Altmış beş yaşından sonra yurdunu, yuvasını, sevdiklerini terk edip vatanından binlerce kilometre uzaktaki ülkelerine gelerek her şeyini kendilerinin yetişmesi için ortaya döken bu büyük insanın kabrini dakikalarca gözyaşlarıyla ıslatırlar. Sadıka sadık yaraşır dercesine Hacı Atalarını bırakmak istemezler. Sonunda Hacı Atalarının, kendilerini emanet ettiği abilerinin ısrarlarıyla orada yüreklerinden birer parça bırakarak gözleri arkada kabristanı terk ederler; Hacı Atalarının sevgisini, ideallerini ömür boyu gönüllerinde yaşatmak azmiyle.

TAZİYE MESAJLARI

Hacı Kemal'in vefatı üzerine ülke içinden ve dışından onlarca taziye mesajı gelir. Bunların içinde en önemlisi ve anlamlı olanı şüphesiz Fethullah Gülen Hocaefendi'nin 14 Mart 1997 tarihli Zaman gazetesinde yayımlanan mesajıdır.

Fethullah Gülen Hocaefendi'nin Mesajı

"İman ve Kur'an hizmetinin öncülerinden kadim dost, aydınlık yarınlarımızın ümit kaynağı, gönül ve fazilet insanı muh-

terem Hacı Kemal Erimez'in muvakkat ve âlâmla dolu bu fâni dünyadan ebedî dostlukların yurdu mahzı lezzet ukba âlemine yürüdüğü haberini teessürle öğrenmiş bulunmaktayım.

Merhuma rahmet, kaderli ailesi başta olmak üzere bütün yârân, dost ve yakınlarına sabrı cemil niyaz ederim."

Tacik Yetkililerden Taziye Mesajları

Hacı Kemal'in vefatının Tacikistan'ı da yasa boğduğunu daha önce belirtmiştik. Tacikistan'ın Türkiye Büyükelçisi Rustam Dodacanov ve Ticaret Ataşesi Marupov Abdullah bizzat cenazeye iştirak ederek Tacik halkının hissiyatına tercüman olurlar. Cenazeye gelemeyen Tacik yetkililer de telefonla veya telgrafla taziyelerini bildirirler.

Cumhurbaşkanı Yardımcısı Bozgül Dodhudayeva ve Tacikistan Cumhuriyeti Nezdinde Bayanlar ve Ailelerle İş Komitesi Başkanı Latofat Nasrettinova müştereken gönderdikleri taziye mesajında şu ifadelere yer verirler:

"Asya ve Avrupa devletlerindeki Türk liselerinin kurucusu Hacı Kemal Erimez'in vakitsiz ölümünü derin bir teessürle öğrendik. Bu necip insanın akrabalarına ve dostlarına taziyelerimizi bildiriyor ve başsağlığı diliyoruz. Allah onun yerini cennet eylesin. Bu yüce insan hakkındaki güzel hatıralarımız, ebediyen yaşayacaktır."

Erkin Rahmetullayev'in Taziye Mesajı

Hacı Yusuf Kemal Erimez'in Akraba ve Yakınlarına,

Yüce ve seçkin insan, Tacikistan'ın gerçek dostu, gençlerin yetişmesinde büyük pay sahibi Hacı (Kemal) Bey'in ölüm haberini büyük üzüntü ile öğrenmiş bulunuyoruz.

Bu insanın hayali, özellikle ömrünü bağışladığı kimselerin kalplerinde ilelebet kalacaktır.

Fâni dünyaya elveda demiş bu büyük insanın bütün akraba ve yakınlarına tesellilerimizi bildirerek başsağlığı dileriz.

Nur içinde yatsın.

Büyük üzüntü ile…

Erkin Rahmatullayev
Tacikistan Dışişleri Bakanlığı
Bakan Birinci Yardımcısı

SEVENLERİNİN DİLİNDEN

Cenazesindeki muazzam kalabalık, Hacı Kemal'in ne kadar seveni olduğunu; her seviyeden, her yaştan binlerce insanın gönlüne nasıl taht kurduğunu gösteren canlı ve manidar bir tablodur.

Tabii ki Hacı Kemal'i sevenler cenazeye iştirak edenlerden ibaret değildir. Onu şahsen veya hizmetlerinden dolayı tanıyan binlerce gönül dostu, bizzat orada olmasa bile duaları ve gözyaşlarıyla Fatih Camisi'ni dolduran insanlarla aynı acıyı paylaşıyordu.

Aslında o gün insanlar, Hacı Abilerini kaybetmenin acısını gözyaşlarıyla bir nebze olsun hafifletebiliyorlardı. Ancak onu yakından tanıyan, onunla teşriki mesaisi olan dostları; özellikle son beş yılını adadığı Tacikistan'daki eğitim gönüllüleri, Tacik-Türk okullarında okuyan talebeler, Tacikistan halkı ve bilhassa dava arkadaşı ve gönül dostu Fethullah Gülen Hocaefendi; zaman geçtikçe onun yokluğunu, aralarından ayrılmasıyla geride bıraktığı büyük boşluğu daha bir derinden hissedeceklerdir. Biz burada onun vefatından hemen sonra sevenlerinin yüreğinde dalgalanan his ve heyecanları ifade eden sözlerden birkaç misal aktarmak istiyoruz.

Garip Ölen Şehittir

Fethullah Gülen Hocaefendi:

Hocaefendi, Hacı Kemal'in vefatının ardından Aksiyon dergisine verdiği röportajda duygularını şu sözlerle ifade ediyor:

"Ben onun geniş imkânlara sahip olduğu dönemleri bilirim. Dükkânlarını sattı, evini sattı... Ve ben doğru mu söyledim, yanlış mı söyledim, kendi hakkımda hüküm vermeseydim daha rahat konuşurdum ama... Yani, 'Hacı Kemal, seninle benim evimiz olmaması lazım, dünyaya çalışıyoruz hissini etrafa uyarmayalım.' diye söylerdim hep. Oysaki objektif düşünce olarak çoluk çocuğu olanın, başını sokacağı bir evi olmalı. Kira, evden eve taşınma çok şirin değil. O, zannediyorum çoklarından akıl almış, çoklarına akıl vermişti. Eskiden evi vardı, fakat vefat ederken ilk sekerata girdiği anda bir garip olarak ölüm anına girdi, yabancı bir evdeydi, hatta çocukları bile yanında yoktu. Allah o lütfu da ona ihsan etti, çünkü buyruluyor ki; 'Garip ölen şehittir.' İlk sekerata girdiği zaman yanında kimsesi yoktu.

Çok cömertti. Bunu bütün arkadaşları bilirler. Ben Ege'de gezici olduğum zaman da -onun çocukları o zaman küçüktü, ben evinde de kaldım- teybi elinde ben nereye gittiysem o da oraya geldi. Bizim yaptığımız bir hizmet olmayabilir. Fakat onlar bir hizmet kabul ettiklerinden dolayı niyetlerine göre sevap alırlar. Cömertlik çok önemlidir, bir iki defa size arz etmiştim, kuyruklu yıldızlar gibi gezen büyük veliler vardır. Mesela İbni Ethem gibi ve bunlardan birisi de İbrahim Havas. Bunlar belde belde dolaşırlar, Anadolu'yu kaç defa baştan aşağı taramışlardır. Hadis-i şerifte buyuruluyor ki "Cömert insan fasık da olsa cennete girer". Hacı Kemal fasık değildi, fakat cömert bir insandı. Çocuklarının bugünkü sarraflık işleri olmasa Hacı Kemal'in şahsı adına hiçbir şeyi yoktu. Onun bir şahidi de Yahya Bey'dir. Benim onda takdir ettiğim çok evsaf vardır. Kendini unutacak kadar fenafiddava, fenafilhizmet bir insandı. Arz ettiğim gi-

bi 1980'li yıllarda -bütün arkadaşların bir civanmertliği vardır da- altı sene çok ciddi sıkıntı yaşadım, bu sıkıntı zamanlarında o, ilk günden itibaren hep yanımda oldu. Aramızda böyle de bir uyum vardı. Tabii insanın bunları unutması mümkün değil. Yani hayatımda onun o kadar çok civanmertliğine şahit olmuşumdur ki saymakla bitiremem."[12]

İçimdeki Burukluk Gitti

Hacı Kemal, hizmetteki yoğunluğundan dolayı kendi öz çocuklarına pek zaman ayıramaz. Bundan dolayı babaları hayatta iken bazen oğullarının, "Babamız biraz da bizimle ilgilense." gibi sitayişleri olur. Aslında hepsi de babalarının yaptığı hizmetin ulviliğine inanırlar ama yine de içlerinde babalarını yeteri kadar görememeden kaynaklanan bir burukluk vardır. Fatih Camisi'ndeki gözü yaşlı on binler, onların içindeki o burukluğu da alır götürür. Celal Erimez o günkü hislerini şöyle anlatıyor:

"Beni en çok etkileyen olay, babamın cenazesindeki o binlerce gençti. 20–25 yaşında delikanlılar duymuşlar ki bir hizmet fedaisi vefat etmiş, koşup gelmişler. Bir tanesi geldi, 'O sizin öz babanız belki ama benim de manen babamdır.' dedi bana. Allah bir kulunu sevince insanlara da sevdiriyor. İnsan bunları görünce ilgilenmenin ilgilenmemenin de hiçbir önemi kalmıyor elbette.

Cenazeye, Türkiye'nin dört bir tarafından insanlar geldi otobüslerle. Çocuğu yaşlısı... Belki çoğu babamı bizzat görmemişlerdi... Bir düşünün, 17 yaşındaki çocuklardan 70 yaşındaki ihtiyarlara kadar hepsi hüngür hüngür ağlıyorlar. İşte bu insana çok şey anlatıyor. Babam meşhur bir insan değildi. O ne bir Necip Fazıl'dı ne de Turgut Özal ama onlarınki kadar kalabalıktı cenazesi. Demek ki onun fedakârlığının, bizim kadar o insanlar da farkındaydı."

---

12 Aksiyon, 22.03.1997, Sayı: 120

Ya Gözyaşları

Mehmet Doğan:

"Ya gözyaşları! İstanbul'un her kaldırım taşında bir damla gözyaşının bulunduğunu söyleyen o asil ruh, 'Hizmet hatırına çevirmediğim ayakkabı, tutmadığım ceket kalmadı.' demişti. Hizmet hatırına, nefsini böylesine ayaklar altına alışla açıldı yollar. Hakk'ın hatırına herkese açıldı, uzandı o güçlü kollar.

Beylikdüzü'nde okul yapmak için bakılan o güzelim arsaya maddi imkân yetmeyince, koçlar gibi kükreyerek ağlayışını hiç unutamam. Ömrümde öyle bir erkek ağlayışı az gördüm."[13]

Hacı Kemal'in Tüm İşleri Allah İçindi

Yaşar Tunagür Hocaefendi:

"Bizim Hacı Kemal ile olan dostluğumuz Fethullah Hocaefendi öncesine dayanıyordu. İzmir'e geldiğimde hazır bir Kestanepazarı buldum. Derken Hacı Kemal ile tanıştık. Tanıştığımız ilk günden itibaren yanımdan ayrılmadı. Eğitime yönelik fikirlerini her zaman anlatırdı. Ben kendisine bir gün kolej kurma fikrimi açtım. Tabii çok büyük bir heyecanla hemen destek verdi. O zamanlar var olan birkaç tane imam hatip lisesinin halk arasında, özellikle yüksek tabakadan insanlar arasında pek bir itibarı yoktu. Çünkü çoğunun çocuğu kolejlere gidiyordu. Biri sorduğunda 'Benim çocuğum imam hatibe gidiyor.' diyemiyorlardı insanlar. Bir nevi utanıyorlardı. Bu yüzden biz de imam hatip terbiyesi verecek, aynı zamanda modern tüm imkânlardan da faydalanacak bir kolej açalım diye yola koyulduk. Hacı Kemal'in büyük gayretleriyle İzmir Fatih Koleji'ni nihayet açtık. Bizim bu başlattığımız (hareketin amacı), memleketin yönetimini teslim edeceğimiz gençleri kötü fikirlerden, kötü cereyanlardan korumaktı. Daha sonra bu bayrağı Fethullah Gülen

---

13 Mehmet Doğan, Hüzün Ay'ı, Zaman, 28.03.1997

Hocaefendi'ye teslim ettik. Hacı Kemal de Hocaefendi'ye son derece derin bir bağlılıkla bu hizmette her zaman koştu. Hacı Kemal'in tüm işleri Allah içindi."

Göz Belleğime Hep Ağlayan Yüzüyle Geliyor

Fehmi Koru:

Fehmi Koru, 17 Mart 1997 tarihli Zaman gazetesindeki köşesinde Taha Kıvanç imzasıyla kaleme aldığı yazısında şunları söylüyor:

"Herkes kaybettiğinin ardından değişik bir sebepten ağlar; sebeplerin çoğu da bencildir. Bilen biliyor, Kemal Erimez'in yokluğu, ara sıra atan kafamın tasını yerine oturtmada onun mahir elinin eksikliği yüzünden, benim için büyük bir boşluğa sebep olacak. 11 yılda üç veya dört defa yaşadığım olağanüstülükler, Kemal Erimez olmasaydı, bambaşka yollara sürükleyebilirdi beni. 'Bir insan' deyip geçmeyin, bir tek insanın bir başka insan, onun da daha başka insanlar üzerindeki etkisi, tarih değiştirecek önemde olabilir.

...

Herkesin 'sulugöz' dediği insanlardandı Kemal Ağabey. Oysa gözün yaşı gönlün diriliğine işarettir. İnsan üzüldüğünde ağlar ama sevindiğinde ağlayabilmek bir ruh terbiyesinin ürünüdür. Şimdi geriye bakıp kendisini düşündüğümde, Kemal Erimez, göz belleğime hep ağlayan yüzüyle geliyor. Acaba, onunla daha çok sorunlu dönemlerimde karşılaşmam yüzünden mi böyle bu? Sözgelimi, Tacikistan'da, eğitim hizmetlerinin oradaki temelini atarken de gözlerinden yaş dökülüyor muydu, yoksa sevincini ifade edecek başka bir yöntem bulmuş muydu? Ya da şöyle sorayım: Acaba, Tacikler, sadece üzüntüden değil sevinçten de ağlanan bir ruh hâline aşinalar mı?

Kemal Erimez, ancak yokluğunun dayanılmaz ağırlığı kendini belli edince önemi hissedilen, kendisini dostlarına yük ola-

rak dayatmadığı için varlığı doğal karşılanan o müstesna insanlardandı. Ben kendi hesabıma, yaşadığım hayal kırıklıklarında, ondan duyduğum, 'Bekle, çok geçmeden aklının almayacağı bereketler göreceksin.' umut şırıngasını özleyeceğim.

Mekânı cennet olsun."

Anamızı-Babamızı Kaybetmiş Gibi Olduk

İkram Gulyatov (Tacikistanlı Öğrenci):

"O sıralar, ben İstinye'de kalıyordum, Bahadır da Kırklareli'nde kalıyordu. Bahadır, 'İkram, Hacı Ata hastalandı hastanedeymiş.' dedi. Ben 'Ne olmuş?' diye sordum arkadaşlara. 'Ağır hastaymış.' dediler. Sonra arkadaşlar, bizim Kadir Ağabey'in 'Arkadaşlar derslerini aksatmasınlar, Hacı Ata iyi, zaten doktorlar görmeye müsaade etmiyor.' dediğini aktardılar. Hacı Ağabey hastalanmadan önce, ben Zaman gazetesini okurken taziye bölümlerine takılmaya başlamıştım. Son zamanlarda nedense 'Bir gün Hacı Ata'nın ismi de buralarda olacak.' diye bir endişe oluşmaya başlamıştı bende. Vefat haberini alınca sanki böyle anne-baba kaybetmiş gibi olduk. O, bize Türkiye'de anne-babalarımızın yokluğunu hiç hissettirmedi. Biz arkadaşlarla hep beraber Fatih Camisi'ne geldik. Hacı Ağabey'in vefatından sonra da çok defa bir araya geldik ama hiçbir zaman onunla birlikte olduğumuz zamanlardaki tadı yakalayamadık. Kendimizi toparlamaya çalışıyorduk ama o tat yoktu. Kadir Ağabey çok uğraştı, Hacı Ağabey'in yokluğunu hissettirmemeye ama onun yeri doldurulamadı işte."

Onu Tanımak Sorumluluk

Bahadır Halbekov (Tacikistanlı Öğrenci):

"Hastaneye kaldırıldığını duyunca hemen gittik ama bizi içeri almadılar. Biz o zaman yurtta kalıyoruz ve iyileşecek diye bekliyoruz tabi. Abdülkadir adında bir arkadaşım vardı yanımda.

İlk senemizdi zaten. O kadar güzel geçiyordu ki günlerimiz Hacı Ağabey'le. Cennette gibiydik. Vefat ettiğini duyunca inanamadık. Sonra Fatih Camisi'ne koştuk. Etrafımızda olup bitenler, Hocaefendi'nin gelişi, tıklım tıklım insanlar… Biz hâlâ tabuttaki insanın Hacı Ağabey olduğuna inanamıyoruz. Kabullenemedik yani ama burada yatan oysa 'Ben burada kalayım.' dedim içimden. Sanki her şeyimizi orada bırakıp gidecekmişiz, kaybedecekmişiz gibi geliyordu bize. İnancımız olmasına rağmen, kolumuz kanadımız kırılmış, yığılakalmıştık.

Aradan bir yıl falan geçmişti. Kaldığımız yurt çok büyüktü ama bayramlarda ve tatillerde tamamen boşalır, koca yurtta yalnızca az sayıda yabancı öğrenci kalırdı. O güne kadar fark edememişiz. Çünkü biz öyle zamanlarda hep dışarı çıkar ve Hacı Ağabey ile beraber olurduk. Birkaç defa ağladığım olmuştur. Öyle bir boşluğa düştük ki... Daha önce hissetmediğimiz şeyleri hissettik. Çok büyük burukluk yaşamıştık.

Hacı Ağabey'i, bir kavram içine almak imkânsız bizim için. Anne değil, baba değil, hoca değil. Hem bunların hepsi hem de bambaşka bir şey. Hacı Kemal Ağabey vefat ettikten sonra onun bıraktığı hizmetleri devam ettirmek için İzmir'den bir Ağabey vazifelendirilmişti. Bir gün yurda geldi, 'İşte arkadaşlar Hacı Ağabey vefat etti, artık o sorumluluğu biz taşıyacağız.' falan dedi, uzun uzun bir şeyler anlattı. Hacı Ağabey olsaydı şöyle olurdu: 'Çocuklar nasılsınız?' derdi. O iki kelime yeterdi bize. Onun içinde her şey vardı. Sözcüklerle, öyle bizim ifadelerimizle anlatılacak bir insan değil Hacı Ağabey. Onu, Hocaefendi'nin cenaze namazını kıldırırkenki 'Allahu ekber!' deyişinde de bulursunuz. Yaşamak gibi değil anlatmak. Aslında onunla tanışmış olmak da ayrı bir sorumluluk. Hani Peygamber Efendimizin döneminde olup da sahabe olamamak olayı vardır ya… Bir taraftan lütuftu bizim için onu tanımak, bir taraftan da sorumluluk. Bildiklerimizi, öğrendiklerimizi başkalarına aktarmak zorundayız."

Telefondaki Ses

Şehabettin Varol (Aydın/İncirliova'dan Arkadaşı)

"Hacı Kemal Ağabey'in son zamanlarında kendisiyle, telefonla konuşuyorduk. Hatta beni Tacikistan'a götürecekti. 'Bayramda geleceğim.' dedi. Gelmesini bekledim, kapımın her an çalınmasını ve karışımda Hacı Kemal Ağabey'i yeni simalarla görmek istiyordum. Çoluk çocuğum da aynı ümitler içindeydi. 13 Mart 1997 Perşembe günü, saat 08.30'da telefon çaldı. 'Alo' dedim. Karşıdan 'Alo' diyen ses, büyük oğlu Celal Erimez'in sesi idi. 'Biz geliyoruz.' diyecek sandım. 'Hafız Amca bir saat evvel babamı kaybettik.' dedi. Kahvaltıdaydık. Çaylar elimizde, lokmalar boğazımızda kaldı. Ancak 'İnna lillahi ve inna ileyhi raciun' diyebildim."

O Gece Hiç Uyuyamadım

Mustafa Çağlayan (Manevi Evladı):

"Son aradığımda oğlu Celal çıktı. 'Mustafa Ağabey babam hastanede, komada.' dedi. 'Geleyim mi?' dedim. 'Yok, uyanırsa ben seni ararım.' dedi. Sonra köydeki işçiler bana, 'Hacı Kemal Ağabey vefat etmiş, duydun mu, başın sağ olsun.' dediler. Ben inanmadım. Köye gittim. Köyde haberin doğru olduğunu öğrendim. Tekrar dağa geldim. O gece hiç uyuyamadım. Oğulları beni cenazeye çağırmadılar. 'Gelme.' dediler. Yanımda seksen beş işçi vardı. 'İşçiler dağılırsa bir daha işçi bulamayız.' dediler.

Cenazeden sonra oğlu Celal geldi. İşleri bitirdik, herkesin parasını dağıttık. Daha sonra ben zeytin işine gidemedim."

Elim Ağzımda Kaldı

Mesut Kızılhisarlı (İzmir'den Arkadaşı):

"En son oğlu Celal'le konuştuğumuzda 'Babam rahatsızlandı.' dedi. 'Çok mu ağır?' dedim. 'Ağır Hacı Ağabey.' dedi. Sonra

ertesi gün vefatını duyduk. Buradan uçakla gittim. Cenaze çok kalabalıktı, oraya koşuyorum, buraya koşuyorum, yaklaşamadık tabi. Kabristana gittik. Biz gidinceye kadar cenazeyi defnetmişler. Orada elim ağzımda kaldı, 'Hacı Kemal dur ben de geliyorum!' diyecek oldum; kalabalık var, Hocaefendi başında, yanaşamadım ama dilimin ucuna kadar geldi, sonra aklım başıma geldi. Öldüğüne inanamıyorum. Sonra kalabalık biraz dağılınca kabrine yaklaşabildim. 'Hacı Kemal dur bekle ben de geliyorum!' dedim. Sanki bana elini uzatacak, benimle tokalaşacak da öyle gidecek. Böyle derinden ve güçlü bir duygu hissettim. Allah rahmet eylesin. Tabii ölümlü dünya böyle..."

Kimseyi İncitmezdi

Mustafa Kuleli (Aydın/İncirliova'da Esnaf):

"Hacı Kemal Amca merhum, İncirliova'nın tanınmış esnaflarındandır. O, İncirliova'dayken ben çok küçüktüm. Berber dükkânında görürdüm onu hep. Kimseyi incitmezdi. Herkese hoşgörülü yaklaşırdı. Onun sayesinde çok kişi hidayete erdi. Maddi manevi hiçbir fedakârlıktan kaçınmazdı. Gönlü İslam aşkı ile hizmet aşkı ile dolu bir insandı. Önce vefatına inanamadım. İçimde bir boşluk, bir acı hissettim. Çok büyük kayıptı Hacı Ağabey. Onun yokluğunu sadece İncirliova'da biz değil; görev yaptığı, bulunduğu her yerde herkes hissetti. İnşallah Kemal Amca gibi nice Kemaller yetişir, onun başlattığı güzel hizmetler devam eder. Onun yetiştirdiği insanlar da onun yolunda giderek, onun yokluğunu aratmazlar inşallah. Allah gani gani rahmet eylesin!"

Hacı Ağabey'in Her Şeyini Özlüyorum

Mustafa Topuz (İstanbul/Fatih'te Esnaf):

Mustafa Topuz'un manav dükkânı, Hacı Kemal'in Fatih semtindeki uğrak yerlerinden biridir. Kaldığı eve çok yakın olan

bu manav dükkânı, onun dostları ve arkadaşlarıyla buluşma yeri gibidir. Orada yerine göre bir tabureye, yerine göre boş bir elma kasasının üzerine oturarak arkadaşlarını bekler. Manav Mustafa, Hacı Kemal'i o kadar benimsemiştir ki onun vefatıyla âdeta kendisi de dükkânı da yetim kalır:

"Onun gelip gideni eksik olmazdı; dışarıdan içeriden gelenler... Buraya yolcu gibi geliyordu. Yolcu gibi geldiği zaman, okul yaparken Tacikistan'dan müdürler, valiler, bakanlar gelirdi. Onlarla burada oturur, dinlenir, meyve yerdi. Sonra misafirlerini otele götürürdü, evine götürürdü. İstanbul'da olduğu zaman her gün mutlaka uğrardı. Gelir otururdu arabası gelene kadar; bir saat, iki saat, üç saat beklerdi; evi buradaydı zaten. Daraldığı zaman buraya çıkardı yalnız. Kızına bazen buradan telefon ederdi.

Dışarıdan gelip gittiği zaman bana sorarlardı. İstanbul'daki adresi burasıydı. Zaten çok durmazdı, Türkiye'ye iki-üç ayda bir gelir, beş-altı gün durur yine giderdi yurt dışına. 'Mobilyacılara, şuraya buraya randevum var.' derdi. Ona ve misafirlerine portakal ısmarlardım, elma verirdim. Bazen muz alırdı. Dışarıdan gelince meyve hazırlardım.

Hacı Ağabey geldiği zaman hep hizmetten bahsederdi. Onun işi gücü hizmetti. Ben onun sayesinde her yıl garip çocuklardan en az kırk-elli tane öğrenci gönderiyordum dışarıya. Fakir çocukları oraya gönderemediği zaman çok üzülürdü. O ne zaman ki öldü fakirlerin yolu kesildi.

Hizmete kendini adamış, şahsına ait parası pulu olmayan, 'Bir yorganım olsa bana yeter.' diyen, başka hiçbir şey düşünmeyen bir adamdı. Çok yerden davet ederlerdi, gitmezdi. Burada bir çeyrek ekmek ile bir salkım üzüm yerdi ama yenmeyecek yerde en mükemmel sofralar bile olsa tenezzül etmezdi. Adam, iş adamıydı, nefes alacak vakti yoktu. Sokakta ne yerse, ne içerse: Bir salkım üzüm, bir bardak çay, bir çeyrek ekmek... Gecesi gündüzü yoktu.

Şimdi benim ölümüm olmuş oldu, o öldükten sonra. Hacı Ağabey'in her şeyini özlüyorum; bağırmalarını, heyecanlarını, gülmelerini, ağlamalarını…"

O Bir Yıldızdı

Şakir Ural (Tacikistan'daki Türk Okulunda Öğretmen):

"Allah hepimize onun gibi olmayı nasip etsin. Ben öyle diyorum 'Yıldızlar göktedir, onlara ulaşmak imkânsız gibidir ama onlar yol göstericidir. Onları takip etmek lazım.' Onun bahsi geçtiğinde hâlâ burnumun direği sızlar. Benim bir ahdim vardı, 'Düğünümde Hacı Ağabey'i davet edip konuşturacaktım.' Nasip olmadı ama inşallah Allah bizi öbür dünyada komşu eder."

RÜYALAR

"Rüya ile amel edilmez." diye meşhur bir söz vardır. Ancak rüyaların manevi âlemlere açılan bir kapı olduğu ve bazen büyük hakikatlere dair önemli ipuçları verdiği de herkesçe kabul edilir. Nitekim "Müminin rüyası, nübüvvetin kırk cüzünden bir cüzdür."[14] hadis-i şerifi de bu gerçeği vurgulamaktadır. Burada, Hacı Kemal'in vefatından sonra dostlarının onunla ilgili gördüğü birkaç rüyayı arz ediyor ve yorumu okuyucuya bırakıyoruz.

Hacı Kemal'in Evi

Şehabettin Varol (Aydın-İncirliova Çarşı Camisi İmam-Hatibi):

"Ramazan-ı Şerifin sonlarına doğru bir gece rüyamda Medine'ye gitmiştim. Ravza ve Baki Mezarlığı'na yakın, birbirinden büyük iki ev gördüm. Hatta bahçelerinde kocaman marul yetişmiş, onlardan kopardım yedim. İncirliova'da öğretmen Necati Tamer kardeşimiz vardı. Allah rahmet eylesin, evlerin küçüğü

---

14 Tirmizî, Rüya 6; Ebu Dâvud, Edeb 96

onun, büyüğü Hacı Kemal Ağabey'inmiş. İkisini de ziyaret ettim. Hacı Kemal'in evinin bahçesinde asırlık büyük ağaçlar vardı. Rüya bu ya, 'Ağabey, evleri kaça aldınız?' dedim. Necati Bey'in evinin beş milyar, Hacı Ağabey'inkinin de on beş milyar olduğunu öğrendim. Çok sevindim. Burada da bir evimizin olduğuna çok sevindim. Uyandım, evlerin fotoğrafları evimin duvarında asılı gibi duruyor, gözümden gitmiyor bir türlü. O hayalle o gün akşamı ettim.

İkinci gece (beni affedin, riya olmasın) yine rüyamda; biz evde oğlum ve eşim üç kişiyiz, bir de âmâ bir ağabeyim var. Allah kabul etsin, otuz yıldır geceleri uyku uyumaz, hep ibadetle meşgul olur. O da evimde; sahur yemeğine kalkmışız. Kapımın zili çaldı. Allah Allah, bir de ne göreyim; Peygamber Efendimiz! Bana selam veriyor: 'Esselamü aleyküm' 'Aleykümüs selam, buyur ya Rasulallah!' dedim. Efendimiz, 'Müşriklerden rahatsız oldum, burayı emin bulduğum için geldim.' dedi. Epey zaman evvel Fethullah Hocam, Hacı Kemal Bey'le fakirhaneye misafir olmuştu. Salonda onların oturduğu aynı yere bu sefer Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) oturdu. Beraber yemek yemeğe başladık. Bizim yöreye has kesik ve kese yoğurdu yedik. Kesiği pek severiz. Hakikaten benim üç gün kesik-ekmek yediğim olmuştur. Sofrada Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) âmâ olan ağabeyimin yanına oturdu. Yukarıdaki asılı lamba sanki sofranın içinde gibi parıl parıl parlıyordu. Sofra nura gark oldu, yemek bitti. Dedim ki: 'Ya Rasulallah dün ben Medine-i Münevvere'ye gelmiştim. Necati Bey'le Kemal Bey size yakın ev almışlar. Onları ziyaret ettim.' 'Aldılar' dedi. 'Bugün de siz ziyarete geldiniz, memnuniyetimi tariften âcizim. Size sarılıp doya doya öpeceğim ya Rasulallah, müsaade eder misiniz?' dedim. Müsaade ettiler. Öyle sarıldım ki tam Efendimiz'i öperken uyandım. Bundan evvel de olmuştu. Bu hayatımın en mesut anı idi. Elhamdülillah. İnşaallah gerçek olur. Ya Rabbi o zevki tekrar tattır bize.

Hasılı Hacı Bey çok iyi insandı. Onu benim kadar anlayan insan azdır sanırım. O; yüksekliğine yüksek, genişliğine gayet geniş, derinliğine çok derin; hoşgörülü, güzel anlayışlı, iyiliksever bir insan abidesi idi."

Arkadaşlara Selam Söyle

Özcan Hasyiğit (Arkadaşı):

"Benim önemli bir anım da şudur ki ben bu anımı Hocaefendi'yle de paylaştım. Rüyamda gördüm onu. Hacı Ağabey'in vefatı bana çok koydu, çok üzüldüm. Vefat ettikten iki-üç ay sonra zannediyorum, rüyamda gördüm Hacı Ağabey'i, cennete girmiş. Etrafında oldukça kalabalık bir insan yığını var, onun elini öpmeye çalışıyor. Onu görünce çok sevindim. Ben de gittim yanına. Ona, 'Ne o Koca Reis, yine toplamışsın etrafına bir sürü insanı.' dedim. 'Gel hadi elimi öp bakalım.' dedi. Ben de 'Öpeyim.' dedim. 'N'apıyor arkadaşlar?' dedi. Dedim 'Arkadaşların hepsi çok iyi.' 'Benden hepsine selam söyle.' dedi.

Neyse o sevinçle geliyorum oradan, o sırada Abdullah Aymaz'ı gördüm. Abdullah Aymaz, üzüntülü… 'Hayırdır?' dedim. 'Canım sıkılıyor.' dedi 'Niye?' dedim. 'Almanya vizesi alacağım ama bir türlü alamıyorum.' dedi. 'Şimdi ben Hacı Ağabey'in yanından geliyorum, bana 'Arkadaşların hepsine selam söyle.' dedi. Ben Hacı Ağabey'i tanırım, o asla boşuna selam söylemez, mutlaka o selam söylediyse bir hikmeti vardır. Senin bu vize işi kesinlikle olacak. Git al vizeni.' dedim.

Baktım, sabah namazına kaldırıyor hatun. Çamlıca Coşkun İlköğretim'de görevliyim o zaman. Neyse iki-üç gün sonra baktım Aymaz Hoca okula geldi, oğlunun parasını yatırmaya… Bu arada morali biraz bozuk. 'Hayrola, Aymaz Hoca?' dedim. 'Almanya'ya bir vize alacağım, alamıyorum. İki-üç senedir uğraşıyorum.' dedi. Dedim, 'Bak, Hacı Ağabey'i rüyamda yeni gördüm. Bütün arkadaşlara selam söyledi. Rüyamın içinde de aynı

şimdiki gibi seni görüyorum.' Aynı cümleleri yine söyledim; 'O boşuna selam söylemez, mutlaka sen o vizeyi alacaksın.' dedim. Üç-dört gün sonra karşılaştığımda öğrendim ki Aymaz Hoca vizeyi almış."

Heyecanla Bir Şeyler Anlatıyordu

Yusuf Pekmezci (İzmir'den Arkadaşı):

"Ben Kazakistan'da rüyamda Hacı Ağabey'i gördüm. Gittim baktım; büyük, dört tarafı kristal camlarla kaplı bir bölmede oturuyor. Üzerinde, sağlığında her zaman giydiği lacivert elbisesi, elinde bastonu var. Saçını taramış ayırmış ikiye.

Karşısında bir iki kişi var. Onlara heyecanlı heyecanlı bir şeyler anlatıyor. Kapıda bekleyen biri var, ona 'Ben bir şey söyleyeceğim Hacı Ağabey'e.' dedim. O da 'Kardeşim seni içeri alamamam şimdi.' dedi. Ben 'Bari bu tarafa baksa.' dedim kendi kendime. Bir ara bana baktı. 'Beni içeri al.' diye işaret ettim. Bana doğru eliyle işaret etti, 'Dur' dedi. Uyandım, bir heyecan bir heyecan... Öyle heyecanlı anlatıyordu ki..."

Allah'ım Hacı Ağabey'i Şefaatçi Yapıyorum

Muzaffer Ecevit (Arkadaşı):

"Benim anlatacağım rüya değil, gerçek. Emekli olunca Samsun'dan İstanbul'a taşınmıştık. 'Çocuklarımızı İstanbul'da nasıl okutacağız?' diye hesap yapıyoruz. Devlet okuluna vermek istemiyoruz, bizim okullarımızın da ücreti imkânlarımızın çok üstünde. Kolaylık sağlıyorlar ama aldığımız emekli maaşı ancak kendimizi idare ediyor. Onunla servis parasını karşılamak bile mümkün değil. Ben bu noktada İstanbul'a geldiğimize pişman oldum. Kafamda dönüş planları yapmaya başladım. Bu da tabii buhran sebebi.

Ben böyle kara kara düşünürken hanım ikaz etti, 'Sen hep böyle yaparsın, dert edersin. Problemlerimizin Allah'ın inayeti

ile çözüldüğünü görmezmiş gibi şimdi işi yine buhrana çevirdin.' dedi. 'Ne yapayım?' dedim, 'Düşünüyorum taşınıyorum çıkamıyorum işin içinden.' Hanım, bir iki gece önce rüyasında Hacı Kemal Ağabey'i görmüş. Birden aklına geldi, 'Hacı Kemal Ağabey'i şefaatçi yapsana. Sanki Hacı Ağabey'i tanımıyorsun? Bu kadar dostluğun var, onu şefaatçi yap.' dedi. Bir gün düşündüm. Ertesi gün şöyle dua ettim: 'Hacı Kemal Ağabey bu okulları yaptı, okullarımızın manevi rehberi, lideri odur. Onun çok emeği vardır her yerde. Allah'ım Hacı Ağabey'i şefaatçi yapıyorum, Hacı Ağabey'e de işittir, okulların sahibine bırakıyorum işi.' Akşam bir arkadaş telefonla aradı, 'Sabahleyin esnaflarla Eyüp Sultan Hazretleri'ne gideceğiz, siz de gelir misiniz?' dedi. Ben de 'Gelirim.' dedim. Orada otururken aklıma geldi. Dedim 'Burada Eyüp Sultanımız var, onu da şefaatçi kılayım. Onu Hacı Ağabey'e arkadaş edeyim.' Dua edip ondan da şefaat istedim.

Sabahleyin gittik, Eyüp Sultan'da namazımızı kıldık, ardından Maltepe tarafında bir yerde kahvaltı yapacağız. Kemal isminde öğretmen bir arkadaş, benim psikolojimin iyi olmadığını hissetmiş. 'Hocam ne bu hâl?' dedi. 'Yok, bir şey yok Kemal Hocam.' dedim. Israr edince 'Ya işte okullar açılıyor, çocukları nerede okutacağımıza karar veremedik. İstanbul'dan taşınmayı da düşünüyorum.' dedim. Hiç beklemediğim bir şey oldu. Kemal Bey, 'Hocam o mesele halloldu.' dedi, 'Nasıl?' dedim, 'Seninle bir ilgisi yok ki bu işin.' Bunun üzerine Kemal Bey dedi ki: 'Benim tanıdığım bir iş adamı var, dün çıktı geldi. 'Kemal Hoca, ben şimdiye kadar sizin işlerinize pek inanmıyordum ama geçenlerde ikna oldum, siz büyük bir hizmet yapıyorsunuz, eğitim hizmeti en önemli iş. Karar verdim, geldim; al şu parayı, bununla parası olmayıp da okuyabilecek birkaç çocuğu okutursunuz.' dedi ve parayı bırakıp gitti. Ben de bir iki arkadaşla konuştum. Böyle böyle deyince onlar da, 'Muzaffer Bey'in çocuklarını

okutalım.' dediler. Sizin çocukların hem bu seneki hem de gelecek seneki masrafı çıktı Allah'ın izniyle.'

Velhasıl biz Kemal Ağabey'i şefaatçi yaptık, Cenab-ı Hak, Kemal Öğretmen vasıtasıyla problemimizi çözdü. Hem gününde hem de isimlerde tevafuk oldu. Hacı Kemal Ağabey ile ilgili bir şey geçmiş o gün, Eyüp Sultan'a gitme fikri de arkadaşların aklına oradan gelmiş."

YEŞEREN TOHUMLAR

Hacı Kemal, bütün hayat sermayesini ortaya koyarak gittiği her yere gözyaşlarıyla sevgi, ümit, iman ve ilim tohumları serper ve daha hayattayken Cenab-ı Hak, ihlasla ekilen bu tohumların meyvelerini ona gösterir. Ancak bazı yerlerde ektiği tohumların yeşerdiğini görmeye ömrü vefa etmez ya da Cenab-ı Hak onun ölümünü de geride kalan tohumların yeşermesine vesile kılar. İşte ihlasla ekilen tohumların er ya da geç nasıl yeşerdiğine birkaç misal:

Hocent Tacik-Türk Lisesi

Hocent'e güzel bir Türk okulu açmayı Hacı Kemal'in ne kadar arzu ettiğini anlatmıştık. Onun bu hususta gösterdiği insanüstü gayret, vefatından kısa bir süre sonra meyvesini verir. Abdullah Kayacan anlatıyor:

"Tacikistan'da Cenab-ı Hak, Hacı Ağabey'in şahsı manevisini çok güzel hizmetlere vesile kıldı. Tacikistan nüfusunun yüzde ellisinin yaşadığı Hocent diye bir bölge var. Hacı Ağabey vefat ettikten sonra oradaki yetkililer bizi Hocent'e davet ettiler. Birkaç arkadaş gittik. Bizi devlet erkanı gibi karşıladılar. Bize okul yeri olarak sekiz bina gösterdiler, hiçbirini beğenmedik. Daha güzel bir bina olsun istedik. Bunun üzerine Hocent valisi, 'Sana bir sır söyleyeyim; Hacı Ata, daha önce okul açmak için buraya gelmiş ve yirmi gün kadar uğraşmıştı. O zaman biz Hacı

Ata'ya okul açtırmamak için karar almıştık. Tabii kendisine bunu açıkça söylemedik ama hep engel çıkardık. Hacı Ata'yı çok üzdük, şimdi bunu telafi etmek için kendi aramızda tekrar karar aldık. Sizinle birlikte İranlılar da müracaat etti. Onlar, kıyıda köşede bir yer göstersek hemen açacaklar ama biz onların okul açmasını istemiyoruz. Siz acele edin, gösterdiğimiz binalardan birine hemen bir okul açın.' dedi. Daha sonra bize Hocent'in en merkezî yerinde güzel bir bina verdiler ve oraya olan Hocent Tacik-Türk Lisesi'ni açtık. Hacı Ağabey orayı çok seviyordu. O vefat ettikten sonra şahsı manevisi ile Allah bize böyle güzel bir okul nasip etti."

Bizim Hacı Ata

M. Sacit Arvasi, Hacı Kemal'i görmediği hâlde eserleri ve hizmetleriyle tanıyıp sevenlerdendir. Arvasi, samimi ve hisli ifadelerle Hacı Kemal'e hitaben yazdığı mektubunda, onun ektiği tohumların kalplerde, gönüllerde filizlenmesine iki güzel misal veriyor:

"Sevgili Hacı Kemal Ağabey;

………………

Bu satırları şehrin göbeğindeki ıssız bir tepede yazıyorum. Bir şubat akşamı, dışarıdayım ve üşümüyorum. Hava mı bahar havasında, yoksa, yâdınız mı baharı taşıdı bu tepeye bilemiyorum. Birkaç gün önce, dört yıldır beraber kaldığımız bir Rus delikanlısı Andrey; İnegöl'e taşınmış bir Rus kadını ve iki kızından bahsederek (onlarla) tanışmak için oraya gideceğini söyledi.

Geri dönüşünde yanıma geldi. Dudağında tarifsiz bir tebessüm, mavi gözlerinde mutluluk vardı. Taşkın bir heyecanla: 'Bir Rus kadını, hem de tesettürlü. Böyle bir şey olacağı aklımın ucundan bile geçmezdi. Rus olan, Rusça konuşan Müslüman bir kadın... Annemi ve kız kardeşimi hayal ettim. Şimdi en büyük arzum; babam, annem ve kardeşimle hacca gitmek ve orada

Efendiler Efendisini ziyaret etmek! Dua et Ağabey, ne olur, dua et!' dedi.

Yüreğime ansızın yayılan bir sızıyla nemlenen bakışlarımı yere indirdim. Göremedim ama (Andrey'in) biraz önce içlerinde mutluluk okuduğum mavi gözlerinin bulutlandığını hissettim.

Kimmiş o Rus kadını, biliyor musunuz Hacı Kemal Ağabey? Yüreklerine sevgiyle aktığınız yüzlerce insandan biri: İrina... Ona şimdi 'Meryem Ana' diyorlar. Küçük kızı Teresa'yı, Ozan Bey'le; büyük kızı Oleysa'yı da, Yücel Bey'le evlendirmiş ve İnegöl'e yerleşmişler. Onlar da artık Teresa ve Olesya değil. Biri Elif, ötekisi Merve... 'Bizim Hacı Kemal'in vefatından bir gün sonra Müslüman olduk.' demiş. Seyrettiğim kasette Tacikler sizin için; 'Bizim Hacı Ata' diyorlardı. Bunu yadırgamamıştım. Fakat bir Rus'un dudaklarında, sizin için çiçeklenen 'Bizim' kelimesi karşısında şaşırmaz mı insan? Rusların Hacı Kemal'i! İrina'nın, yani Meryem Ana'nın bir torunu olmuş, adını Yusuf Kemal koymuşlar. Kim bilir daha kaç tane Rus, Tacik ya da gönüllerine aktığınız ayrı coğrafyaların insanları torunlarına 'Kemal' adını verecekler. Vermeliler de... Adınız yaşamalı, ruhunuz da adınızı taşıyan bedenlere hayat olmalı.

Sonra bugün, yanıma, çok uzaklara gönderdiğimiz bir Abdullah geldi. Maraş'tan, Burma'ya gönderdiğimiz bir Abdullah...

Abdullah, yedi sene önce dilini, dinini, havasını, suyunu bilmediği bu Budist diyarına gittiğini söyledi. Tek başına... Şimdi orada bir kolej yükseliyormuş Hacı Ağabey.

'Yalnızlığınızdan, yapayalnızlığınızdan bir kolej nasıl yükseldi? ' diye sordum. 'Allah' dedi, minnetle titreyen dudakları... 'Allah... Bir kutlunun gözyaşlarını coğrafyalarda filizlendiren Allah...'

Ve devam etti, bizi büyüleyen, uzak diyarlardan gelen Abdullah: 'Burma'ya gittiğimde, on beş gün boyunca bir otel odasında âdeta mahpus kaldım. Ne yapayım deyip duruyordum

kendime. Sonra berberde tıraş olur, kasaptan et alır, bakkaldan alış-veriş yapar, onlarla dostluk kurarım ama önce -varsa- kardeş ülkelerin konsolosluklarıyla irtibata geçeyim dedim. Zira Burma'da bizim konsolosluğumuz yok. Ülkemiz adına yalnızız orada. Zaten bütün dünyadan ancak on yedi ülke konsolosluk açmış. İlk olarak gittiğim Pakistan Konsolosluğu'nda bir buçuk saat bekletildikten sonra kabul edildim. Konsolosa Türkiye'den geldiğimi, kıtalararası bir eğitim seferberliği başlattığımızı, bu niyetle burada bulunduğumu anlattım. Konsolosun gözleri birden parladı. Ayağa fırlayarak yanıma geldi, kırk yıllık dost hasretiyle bana sarıldı; ardından, 'Bizim Hacı Kemal'i bilir misiniz?' dedi. 'Ben Tacikistan'da çalışırken onunla tanıştım.' Bana bazı porselen tabaklar göstererek 'Bu tabakları bana Hacı Kemal, Kütahya'dan getirip hediye etti.' dedikten sonra, beni arabasına bindirerek orada pek çok insanla tanıştırdı ve bana referans oldu. Böylece yalnızlığımızın hüzün tomurcuğundan Burma'daki kolej fışkırdı.'

Kütahya'dan götürdüğün porselenler, fethettiğin bir kalpten; Burma'nın fakir coğrafyasına bir kolej olarak yansıdı Pakistanlıların Hacı Kemal'i.[15]"

Hacı Kemal'i Gördüm Ya

Galina Hanım, Türk okulunda temizlik işlerine bakan bir bayandır. Hacı Kemal, sağlığında bütün personel gibi ona da çok sıcak davranır, hâlini hatırını sorar, gönlünü alır. O da Hacı Ata'sını memnun etmek için işini titizlikle yapar. Ancak aralarında sadece ikisinin bildiği bir sır vardır. Bu sır, Hacı Kemal'in vefatından çok sonra ortaya çıkar.

Ahmet Börekçi anlatıyor:

"Hacı Kemal Ağabey'in vefatından yaklaşık bir sene sonraydı. Bir gün Galina Hanım yanıma geldi, sıkıla sıkıla bana bir şey

15 M. Sacit Arvasi, Ötelere Mektup, Sızıntı-Kasım 2002, Sayı: 286

söyledi. 'Ahmet' dedi, 'Bende bir yüz dolar var. Bana bunu bozar mısın? Ben dışarıda bozdurmaya korkuyorum. İnsanlar bilirse bende para olduğunu öldürebilirler beni.' Ben de 'O! Galina Apa sen maşallah zenginsin!' dedim. Sonra merak edip sordum: 'Nereden buldun yüz doları?' Yüz dolar orada bir işçi için hakikaten büyük para. Belki onun bir yıllık geçim kaynağı. 'Ahmet' dedi, 'Bana bu parayı Hacı Ata vermişti.' Demek ki öldüğü zaman çok insan ağladı. Kim bilir onun gibi gizli gizli yardım ettiği kaç insan vardı?"

Galina Hanım, Hacı Kemal'in vefatından epey sonra kansere yakalanmış ve doktorlar üç aylık ömrü kaldığını söylemişlerdir. Bir gün, Türk okulunun erzak işlerine bakan Özbek asıllı bir görevli, evinde istirahat eden Galina Hanım'ın ziyaretine gider. Ardından müjdeli bir haberle Türk okuluna gelir.

Hüseyin Gökçen anlatıyor:

"Bizim erzak işlerine bakan bir Özbek arkadaş vardı. Bir gün bu, Galina Hanım'ın evine gidiyor, kadın şehadet getirip Müslüman olduğunu söylüyor. Bize heyecanla gelip, 'Galina Apa Müslüman oldu, gelin tebriğe gidelim!' dedi. Biz de hemen toparlanıp gittik. Bizim yanımızda kadın İhlas suresini, Sübhaneke'yi okudu, kelime-i şehadet getirdi. 'Ne zaman Müslüman oldunuz?' dedi bir arkadaşımız. O da 'Zaten benim atalarım Müslüman Tatar ama ben Müslüman olduğunu söyleyen Taciklere, Özbeklere, Tatarlara bakıyorum; hırsızlık onlarda, içki onlarda, her türlü kötülük onlarda.... Ben de onlara bakıp Müslüman olmadım. Çünkü kazanacağım bir şey yok ama...' dedi, gözleri doldu. Sözlerine gözyaşlarıyla devam etti: 'Oy oy oy Hacı Kemal! Ben gençken Hacı Kemal'i görseydim, sizleri gençliğimde görmeyi Allah nasip etseydi o zaman Müslüman olurdum ama gözlerim açık gitmiyor öteki dünyaya, geç de olsa Hacı Kemal'i gördüm, sizleri gördüm ya!' dedi."

Kalpleri Evirip Çeviren Allah'tır

Hacı Kemal'in, İstanbul'daki esnaf ve iş adamlarını eğitim hizmetlerine kazandırabilmek için nasıl gayret ettiğini anlatmıştık. Hacı Kemal, bunların çoğuyla hayattayken çok yakın dostluklar kurmuş, onları eğitim hizmetlerine yönlendirmiş ve bu sayede nice güzel müessese meydana gelmiştir. Ancak onun yıllarca ilgilendiği hâlde bir türlü umduğu yakınlığı ve desteği bulamadığı kişiler de vardır.

Hafiz Ahmet Alçiçek anlatıyor:

"Sultanhamamı esnafından bir iş adamı vardı, Hacı Ağabey'in hayattayken çok yakından ilgilendiği kişilerden biriydi. Kendisiyle Hasan Uğur vasıtası ile tanışmıştık. Hacı Ağabey, o zata da bildim bileli yıllarca gitti geldi, onunla ilgilendi. Fakat hayatında iken, eğitim hizmetleri adına ondan pek bir şey alamadı. Ben bazen, 'Hacı Ağabey maşallah hiç bıkmıyor usanmıyorsun, ümitsizliğe düşmüyorsun.' derdim. Bana, 'Bazıları için Cenab-ı Hak içime bir duygu veriyor. Kapıdan kovsa pencereden girmek istiyorum. İçimde böyle bir duygu hâsıl oluyor. Bir şey yapmasam, bu beni gece gündüz rahatsız ediyor.' diyordu.

O zat için, 'Beceremedim, halledemedim.' diye hayıflanıyordu. Hatta bir gün Hocaefendi'ye de dert yanmış. O da 'Kalpleri evirip çeviren Cenab-ı Hak'tır. Bazen ne yaparsanız yapın, Allah kalplerin elinde olduğunu size gösteriyor.' demiş. Hacı Ağabey'in vefatından sonra hayretle dinledim. Arkadaşların anlattığına göre bu zat, eğitim hizmetlerine destek olmaya başlamış. Hacı Ağabey'in böyle hiçbir şey alamadığı hâlde yıllarca bıkıp usanmadan ilgilendiği insanlar vardı. Bunlardan birçoğunun Hacı Ağabey'in vefatından sonra eğitim hizmetlerine dâhil olduğunu müşahede ettik. Demek ki vefat ettikten sonra da Hacı

Ağabey'in ektiği tohumlar yeşeriyor. Ondan ona, ondan ona hepsinden hissedar oluyor."

HACI KEMAL KALPLERDE YAŞIYOR

Vefatının üzerinden yıllar geçmesine rağmen Hacı Kemal'in sevgisi, özlemle karışarak binlerce insanın gönlünde artarak devam etmektedir. Ne Türkiye'deki eğitim sevdalıları ne de Tacikistan halkı onu unutmuştur. Öyle ümit ediyoruz ki o gönül insanı, Hak dostu, hizmet eri Hacı Kemal; sonra gelecek nesiller tarafından da kıyamete kadar hayırla yâd edilecektir. Bunu pekiştiren birkaç hatırayı arz etmek istiyoruz.

Sevr Yollarında Hacı Kemal Ağabey

1998 yılı hac mevsiminde Zaman gazetesi yazarlarından bir ekip, hac heyecanını okuyucularına yaşatabilmek amacıyla mukaddes topraklardadır. Bir sabah, Peygamber Efendimiz'in Mekke'den Medine'ye hicreti sırasında sadık arkadaşı Hz. Ebubekir'le birlikte gizlendiği Sevr Mağarası'nı ziyaret için yola koyulurlar:

"Hıra Dağı'nda olduğu gibi yakıcı öğlen güneşine yakalanmadan dağı tırmanmak birinci hedefimiz. Mekke'ye 10 kilometre uzaklıkta olan Sevr'in eteklerine geldiğimizde saat 06.40'ı gösteriyordu. Burada da Hıra'da olduğu gibi ilk gelenler biz değildik. Sabahın ilk ışıklarıyla aydınlanan dağın yamaçları tepeye tırmanmaya çalışan hacı adayları ile dolu idi. Biz de yanımıza fotoğraf makinelerimizi ve suyumuzu alarak tırmanmaya başlıyoruz.

Kaya ve toprağın kısmen biçimlendirilip merdivenleştirdiği patika bir yola sahip olan Sevr'e tırmanışımız oldukça zorlu geçiyor. Tırmanış sırasında rastladığımız 60-70 yaşlarında yaşlı teyze ve amcaların gayreti yorgunluk hissimizi bir ölçüde de olsa hafifletiyor.

Çıkışta rastladığımız Orta Asyalı kadınlı erkekli bir guruba selam veriyoruz. Alıyorlar. Nereli olduğumuzu soruyorlar. Türkiyeli olduğumuzu söyleyince yüzleri gülüyor. 'Siz Kazakistanlı mısınız?' diye sorunca Tacik olduklarını ifade ediyorlar. Daha sonra isminin Sadıkcan Zeylonov olduğunu öğreneceğimiz şahsın 'Hacı Kemalettin Ata'yı bilir misiniz?' sorusunu önce şaşkınlıkla karşılıyoruz. 'Acaba o mu?' diye... Doğrulatmak için 'Hacı Kemal Ağabey mi, hani şu ak sakalları olan?' sorusunu yöneltiyoruz.

Sadıkcan Zeylonov'un yüzü gülüyor ve dudaklarından 'O bizim de atamızdır. Biz onu çok severiz.' sözleri dökülüyor. 41 yaşındaki Sadıkcan'ın şahsında Hacı Kemal Ağabey ile Sevr Dağı eteklerinde karşılaşmak bizi çok şaşırtıyor ve sevindiriyor. Bitmeyen azmi ve enerjisiyle şu an diğer birçok ihtiyar amca gibi Sevr'i tırmanmaya çalıştığını hisseder gibi oluyoruz. Rabbim rahmet eylesin duasını Fatihalarla süslüyoruz. Tacikistan'ın Tursunzade şehrinden Sadıkcan Zeylonov ile bir süre daha kolej ve Hacı Kemal Ağabey üzerine söyleşerek, hanımıyla birlikte yaptığı tırmanışta onu yalnız bırakıp yolumuza devam ediyoruz."[16]

Sen Türk müsün?

Hacı Kemal'in yakın arkadaşlarından Salih Öz, 2003 yılında bir vesileyle Amerika'ya gider. Orada dolaşırken bir ara yemek yemek için bir Türk lokantasına girer. Gerisini kendisinden dinleyelim:

"Amerika'da bir Türk lokantasına girdim yemek yemek için. Servis yapan çocuğa baktım siması Türk'e benzemiyor ama çok güzel Türkçe konuşuyor. 'Sen Türk müsün? dedim. 'Yok ben Tacikim.' dedi. 'Türkçeyi nereden öğrendin?' dedim.

---

16 Nevzat Bayhan-Mahmut Çebi-Selahattin Sevi, Hac Notları, Zaman, 06.04.1998

'Ben Tursunzade'deki Türk Lisesi'nden mezunum.' dedi. 'Hacı Kemal'i tanır mısın?' dedim. 'Tanımaz mıyım, sen nereden tanıyorsun onu?' dedi. Dedim 'O bizim ağabeyimizdir, onunla çok beraberliğimiz oldu.' Çok sevindi ve 'Tursunzade'nin en büyük caddelerinden birisinin ismini Hacı Kemal Caddesi koydular.' dedi. Amerika'da hiç ummadığımız bir mekân ve zamanda Hacı Ağabey'in bir talebesiyle karşılaşmak bizi çok mutlu etmişti."

Böyle İnsanlar Cennetliktir

Zaman gazetesi yazarı Hüseyin Gülerce, Gazeteciler ve Yazarlar Vakfı'nın, Tacikistan Cumhurbaşkanı İmamali Rahmanov'a uluslararası dostluk ilişkilerinin geliştirilmesindeki katkılarından dolayı verdiği ödül için düzenlenen törene katılmak üzere 28 Temmuz 2005 tarihinde Türk heyetiyle Tacikistan'a gider. Orada Hacı Kemal'in hatıralarının ne kadar sıcak ve canlı olduğunu müşahede eder:

"Uçaktan daha adımımızı atar atmaz Hacı Kemal ismi ile karşılandık. Nasıl mı? Bize 'Hoş geldiniz.' diyen ve gün boyunca bizimle birlikte olan, Moskova'da hukuk tahsili yapmış 'Harici İşler Bakanlığı'nda Protokol Bölgesinde Ataşe' olan Racabboyev Manuser, güzel Türkçe konuşunca ben merakla 'Nerede öğrendiniz?' diye sordum. Cevap: Hacı Kemal Lisesi'nde okudum."[17]

"Tacikistan Dışişleri Bakanı Sayın Talbak Nazarov ile yediğimiz akşam yemeğinde kendisinden 'Rahmetli Hacı Kemal Erimez'le ilgili hatıralarınızı anlatır mısınız?' ricasında bulundum. Heyetimiz pürdikkat kesildi. Hüzünlenen Nazarov anlatmaya başladı:

---

[17] Hüseyin Gülerce, Yükselen Tacikistan, Zaman, 04-08.2005

Bütün işleri ve sözleri doğruluk ve dürüstlüktü. Aşamadığı bir sıkıntısı olunca beni arardı. Doğrudan bana gelirdi. Ne yaptı etti beni okula götürdü. Heyecanla okulu gezdirdi. Ancak bir çocukta olan enerji, bir gençte olabilecek heyecanı beni şaşırttı. Ben Türkiye'ye ne zaman gitsem o haber alır, gelir beni bulurdu. Alışverişte illa bana bir şey almak isterdi. Oysa ben Hacı Kemal'in kalbini almak isterdim. Hanımından sonra evli olan kızı da vefat edince bana dedi ki: 'Ben artık yalnız bir adamım, ömrümü yeni nesillerin yetişmesi için adamak istiyorum.' Son rahatsızlandığında Duşanbe Hastanesine yatırmışlar. Ziyaretine gittim. Kendi derdini unutmuş, bana diyor ki: 'İyileşince inşallah, bu hastanenin tamir ve tadilatını yapmak istiyorum.' Ömrü yetmedi. Böyle insanlar cennetliktir."[18]

FETHULLAH GÜLEN HOCAEFENDİ'NİN HACI KEMAL'E BAKIŞI

Hacı Kemal'in, Fethullah Gülen Hocaefendi'ye olan dillere destan sadakatini, aşk derecesindeki muhabbetini ve kelimelerle anlatılamayacak derecede yüksek saygısını misalleriyle dile getirmeye çalışmıştık. Onun için; Fethullah Gülen Hocaefendi'nin Hacı Kemal'e bakışı, onu nasıl değerlendirdiği, nereye koyduğu çok büyük önem taşıyor. Bundan dolayı biz de bu hususu ayrı bir başlık altında ele almayı uygun bulduk.

Aslında daha önce yeri geldikçe Hocaefendi'nin, Hacı Kemal'le ilgili düşüncelerini arz etmiştik. Belki Hacı Kemal'in cenaze merasimindeki üzüntüsü ve gözyaşları bile tek başına Hocaefendi'nin ona verdiği değeri göstermeye yeter. Bununla birlikte biz, Hacı Kemal'le Hocaefendi'nin müşterek dostlarının naklettiği bir iki hatıra ile Hocaefendi'nin değişik vesilelerle yaptığı bazı konuşmaları sunmakta fayda görüyoruz.

---

[18] Hüseyin Gülerce, Ata Yurdunun "Hacı Ata"sı, Zaman, 05.08.2005

Hocaefendi Onda Aile Yakınlığı Görüyordu

Dr. Mahmut Akdoğan anlatıyor:

“Ben senede üç-beş defa Amerika’ya giderim; iş icabı çoğunlukla… Gittiğim zamanda da sevdiğim yerleri ziyaret ederim. Bundan[19] beş-altı ay önceki gidişimde Hocaefendi’nin yanına uğramıştım. Oturup karşılıklı konuşurken merhum kayınpeder gündeme geldi. Gerçi onun mevzusunun geçmediği bir an olmazdı zaten ama nasıl olduysa öyle bir frekansa girildi ve merhum kayınpederden bahis açtı Hocaefendi. Başladı ondan bahsetmeye… Çok duygulandı, gözleri yaşardı… En son ağlayarak ‘Yeri doldurulamaz bir insan.’ dedi. Çünkü onun için o, çok önemliydi. Herkesin kaybolup evine, hanımına, çoluğuna çocuğuna gittiği zaman; o hiç yanından ayrılmaz, onu terk etmezdi. Hocaefendi; annesinden, babasından, ailesinden uzakta bir insandı… Bu konuda bana ‘Kişisel bir değerlendirme yap.’ derseniz; Hocaefendi bir bakıma onda aile yakınlığı görüyordu. Öyle bir yakınlık içerisinde görüyordum ben kendisini, her zaman bunu hissettim. Çünkü onun ötesinde, herkesle belirli seviyede bir diyaloğu vardır ama onunla farklıydı. O yönüyle ben o boşluğun doldurulacağını zannetmiyorum.”

Hacı Kemal’in Fotoğrafını Öptü

Ali Katırcıoğlu anlatıyor:

“Ben evde fotoğraf asmam ama bir arkadaş Hacı Ağabey’in fotoğrafını çerçeveletip getirmişti; onu salonun duvarına astım. Bir gün arkadaşlarıyla beraber Hocaefendi gelmişti. Görüşmesi vardı. Görüşme devam ederken Hocaefendi durup durup o fotoğrafa bakıyordu. Sonra görüşmesi bitti, kalktı; giderken, asılı olduğu yerden Hacı Ağabey’in fotoğrafını aldı, öptü, yerine koydu ve gitti. Hocaefendi’nin, Hacı Ağabey’i ne kadar sevdiğini, ölümünden sonra onu ne kadar özlediğini anlamak için bu hadise yeter.”

---

[19] 24 Ağustos 2003

HOCAEFENDİ'NİN DİLİNDEN HACI KEMAL ERİMEZ

Müşterek dostlarının ifadesiyle Hocaefendi, hemen her konuşmasında Hacı Kemal'i birkaç kez anıyor, âdeta onun bahsinin geçmediği bir sohbet olmuyor. Yaşatma zevkiyle yaşamaktan, fedakârlıktan, feragatten bahsetse misal olarak Hacı Kemal'i zikrediyor; cömertlikten, bütün servetini Allah yolunda harcamaktan söz etse Hacı Kemal'i örnek gösteriyor; sahabe ruhunu, adanmışlığı anlatacak olsa Hacı Kemal'i hatırlatıyor.

Şüphesiz Hacı Kemal'i en iyi anlayan ve en iyi anlatacak olan Hocaefendi'dir. "Cevahir kıymetini ancak sarraf bilir." fehvasınca bundan sonra sözü, söz sultanına bırakmak en iyisi. Burada Fethullah Gülen Hocaefendi'ye ait üç ayrı konuşmanın metnini arz edeceğiz. Bunlardan birincisi, "www.herkul.org" sitesinde, 12.08.2002 tarihinde Kırık Testi başlığı altında yayımlanan bir metin. Burada Hocaefendi doğrudan Hacı Kemal'i anlatmasa da birkaç yerde onun adı geçiyor. Hacı Kemal'i ve onun mensup olduğu gönüllüler hareketini anlama adına bu metnin tamamını vermekte fayda görüyoruz. İkinci metin, Hocaefendi'nin, Hacı Kemal'in vefatının hemen ardından o sadık dostu üzerine yaptığı hususi bir sohbettir. Bu sohbetin metni, Aksiyon dergisinin 22.03.1997 tarihli 120. sayısında yayımlanmıştır. Üçüncü metin ise STV'nin Ayna programı için verdiği mülâkatın deşifresi. Bu metinlerden, önceki bölümlerde yer verdiğimiz kısımları tekrar olmaması için buraya almayacağız.

Gönüllüler Hareketi ve Sevgi Mahrumları[20]

Bir hadis-i şerifte "İnsanların en hayırlısı, diğer insanlara faydalı olandır." buyurulur. İslam'da "hayır" tabirinin, insanlara zarar verebilecek yoldaki bir taşı kaldırmadan, iktisadî hayattaki

20 www.herkul.org, Kırık Testi, 12.08.2002

faydalı teşebbüslere, ondan da herhangi bir eğitim müessesesi kurmaya kadar çok geniş ve şümullü bir çerçevesi vardır. İlimle insanların dimağlarını, kalplerini aydınlatanlar; onlara değişik istihdam imkânları hazırlayanlar, fakir-fukarayı zekât ve sadakasıyla destekleyenler, insanların en hayırlısıdır.

İşte, her mümin gibi ben de, ömrüm boyunca hayırlı bir insan olmanın ve bu suretle Allah'ın rızasını kazanmanın yollarını aradım. Sürekli, insanımıza faydalı olma, onların dertlerini paylaşma ve problemlerine çözüm bulma aşk, şevk ve heyecanıyla yaşadım. Cehalet, fakirlik ve ihtilaf gibi milletimizin yolunu kesen hastalıklara karşı çareler bulmaya uğraştım. Fakat, benim fakir-fukaranın imdadına koşacağım bir sermayem, okul binaları yaptırıp maarifimizin emrine verebileceğim maddi imkânlarım hiç olmadı. Öyle olunca da, bulduğum her fırsatta, dilimin döndüğü, gönlümün elverdiği kadarıyla, eğitimin önemini, iktisadi kalkınmada fert fert herkese düşen görevleri ve dost olma, dost kalma, hoşgörü ve diyaloga açık yaşamanın zaruretini anlattım. Hem yazı hem de konuşmalarımda herkesi eğitim faaliyetlerine katkıda bulunmaya teşvik ettim.

Bu teşviklerim fedâkar insanımızın gönlünde hüsnü kabul gördü. Mesela, Aydınlı Hacı Kemal zengindi, yedi sülalesine yetecek zeytinlikleri (...) vardı. Birkaç defa eğitimle alakalı konuşmalarımı dinleyince dükkânlarını ve hatta evini bile sattı; talebeye burs verme, okullar açma gayretine girdi. Doğru mu ettim bilemiyorum ama bir gün ona, "Hacı Kemal, seninle benim ev sahibi dahi olmamamız lazım. Gel, bir kulübeciğimiz bile olmadan yaşayalım bu dünyada. Bu hayırlı işleri dünyalık menfaatler için yapmadığımıza, Allah'ın rızasını aradığımıza hâlimiz şahit olsun." dedim. Ve bu fedâkar ve cömert insan hayatı boyunca kiralık bir evde (veya) bir okulun mütevazı odasında yattı kalktı, dünya namına arkada bir şey bırakmadı.

Bir devir geldi, Hacı Kemal gibi kendini millete adamış insanların hâli güzel bir misal olarak çokları tarafından benimsen-

di. Hem bir eğitim seferberliği ve hem de herkese hoşgörüyle yaklaşma ve dostça yaşama gayreti başladı ve millet olarak hemen hepimiz, yakın geçmişimiz itibarıyla, milletçe bir türlü gerçekleştiremediğimiz sevgiyi sevme, nefretten nefret etme ve sinelerimizdeki düşmanlık duygusuna karşı tavır alma istikametinde ümitle, iştiyakla durmadan koştuk. O günkü televizyon ekranları ve gazete sütunları birbirini senelerce düşman bilmiş insanların karşılıklı uzatılan dostluk ellerini gösteriyordu. Bu ülke insanı bir kere daha birbirine zeytin dalı uzatıyordu.

Keşke böyle bir vetireyi ümit, hayal ve beklentilerimizdeki enginlik ve zenginliğiyle devam ettirebilseydik! Fakat, maalesef, Türkiye'deki bu dostluk tablosundan hoşlanmayan dış mihraklar ve onların içimizdeki piyonları önce, toplumu teşkil eden fertlerin birbirlerine karşı güvenlerini sarstı; milletin değişik kesimleri arasına suizan ve kuşku tohumları saçtı; sonra da eğitim ve hoşgörü temsilcileri hakkında akla-hayale gelmedik iftira ve tezvirlerle, onların en samimi davranışlarını dahi evirip-çevirip hiç olmayacak bir kısım gayelere, hedeflere bağlayarak bütün hayırlı işleri âdeta kundakladı. En olumlu gayretler etrafında şüpheler uyardı; diyalog adına ortaya atılan tekliflerde başka maksatlar aradı; en yararlı sözleri, beyanları sağa-sola çekti, böldü, parçaladı, montajlarla farklı kalıplara ifrağ etti ve tahribin en utandırıcı örneklerini sergiledi.

İşte bu şeytanî gayretler, millet çoğunluğu üzerinde müessir olmasa da, öteden beri hayatını şiddete, hiddete, kine, nefrete bağlamış ve düşmanlıktan başka bir şey düşünmeyen marjinal bir kesimi ayaklandırmaya yetti. Ayaklandılar ve "hoşgörü", "diyalog", "sevgi", "herkesi kendi konumunda kabul etme" ve "kavgasız bir dünya.." gibi kavramlara karşı âdeta savaş ilan ettiler. Yüreklerdeki ümitleri sarstı, insanların birbirine karşı güven ve itimadını yıktı, toplumun değişik kesimlerini birbirine bağlayan esasları yerle bir ettiler.

Mesela, sürekli "Değirmenin suyu nereden geliyor?" gibi sorularla milletin zihninde şüpheler hasıl etmeye çalıştılar. Oysa herkes biliyordu ki; bu hizmetler İstiklal Harbi'ndeki fedâkarlığı, bugün bir başka şekilde ortaya koyan milletimizin hizmetleriydi ve kaynağı da onların yürekleriydi. Türkiye'nin bütün köy, kasaba, ilçe ve illerindeki hayırsever insanların desteği vardı bu okulların arkasında. Ülkemizin en gözde üniversitelerinden mezun olarak burs miktarı bir maaşla çalışan gencecik öğretmenlerin alınteri vardı.

Aslında, yurtdışındaki bir okulun öğretmenlerinin, devlet yardımı olarak verilen patatesle altı ay yaşadığını bu soruların sahipleri de biliyorlardı. Belki onlar, o patatesi pişiren aşçının kendi yemeğini evinden getirdiğini de biliyorlardı! Parasızlık nedeniyle üç aile bir evde kalanlardan, düğününü yapar yapmaz gerdeğe girmeden okuluna koşan, destanlara malzeme teşkil edecek Anadolu'nun yağız delikanlılarından onlar da haberdardı.

Kaldı ki, devletin istihbarat organları böylesine göz önünde ve sayıları yüzleri aşan eğitim kurumu adına bir başka yerden gelme para iddiaları için bugüne kadar tek bir belgeye, ya da örneğe ulaşamamıştı. Çünkü milletin helal katkılarından başka herhangi bir kaynak yoktu. Değirmen; fedakârlık, alınteri, gözyaşı ve fedakâr Anadolu esnafının hayır duygusuyla dönüyordu.

Dünyanın değişik yerlerinde konuyla ilgili yapılan ilmî çalışmalara şöyle bir göz atılırsa, sosyal ve siyasal bilimcilerin şu kanaatte birleştiği görülecektir: Bu "Gönüllüler Hareketi", hiçbir dış güce bağlı olmayan bir sivil toplum hareketidir.

Evet, yerli birkaç kurumu ya da yabancı bir devleti arkasına almadan bir şey yapmaktan âciz olanlar, halkın teveccühünden ve Allah'ın inayetinden başka hiçbir güce dayanmayan bu gönüllüler hareketini anlamakta zorlanabilir. Almadan vermesini bilmeyenler, başta kendi milleti olmak üzere tüm insanlığa hizmet için fedâkarlık yapma duygusunu idrak edemeyebilir. Fakat

görülen o ki; benim sadece müşevviki bulunduğum bu gayretlerin bir halk teşebbüsü olduğunu ve "değirmeninin suyu"nun da Anadolu'nun tertemiz bağrından geldiğini aslında herkes çok iyi biliyor. Ne var ki, bu Anadolu pınarını istedikleri yöne akıtamayanlar kıskançlık, haset ve kinle onu kurutmaya çalışıyor.

Hayret Ediyorum ve Kırgınım

Şimdilerde ben, bugüne kadar yapılan onca güzel iş ve gayretin baltalanmasını, ihlasla vatana-millete hizmet eden samimi insanların birer parya muamelesi görmesini ve onca olumlu gelişmenin tahrip edilmesini ruhumda olsun duymamak için, olup bitenler ne zaman aklıma gelse, hayalimin yüzünü başka tarafa çeviriyor ve realitelerden kaçarak hafakanlarımı bastırmaya çalışıyorum. Ben, kalbimde sıkışmalar hasıl eden, tansiyonumu yükselten, vücudumda yerleşmeye karar vermiş hastalıklara taarruz gedikleri açan böyle öldürücü hayallerden ne kadar uzak durmaya çalışsam da, yine de bu hayaller birer zehirli ok gibi kalbime saplanıyor.. inliyor, kıvranıyor ve kimbilir günde kaç defa Rabbime el kaldırıyor, "Rabbenâ feracen ve mahracen..." deyip sızlanıyorum.

Benim, şimdiye kadar bütün duam, bütün ızdırabım, insanların Allah'ı bulması, O'na inanması yolunda oldu. Her gün, yana yakıla dua ediyorum: "Allah'ım, ne olur, bahtına düştüm!" diye sızlanıyor ve "Ne olur Allah'ım, insanlar Seni tanısın, Sana inansın!" diyorum. O kadar ki, bunun için her gün birkaç defa ölüp ölüp dirilmeye razıyım. Bunu anlamayanlar, imanın ne olduğunu bilmeyenler, onun hasıl ettiği zevk-i ruhanîyi tatmamış olanlar, Cennet'in lezzetini, Cehennem'in işkencelerini ruhlarında hissetmeyenler, insanlığın ızdırabını bir defa olsun vicdanında duymamış olanlar kalkıyor, sizin ızdırabınızı, derdinizi, çabanızı başka mecralarda görmek istiyorlar... devletmiş, hükûmetmiş, siyasetmiş... maksatları bunlar olup, bütün hayatlarını bu yolla el-

de edecekleri menfaate bağlamış bulunanlar, iman adına, Kur'an adına çekilen ızdırapları da aynı kategoride değerlendiriyorlar.

Bizim, hiçbir zaman terörle, anarşiyle, yolsuzlukla, gayr-ı kanunî herhangi bir işle de alakamız olmadı. Beni, Türkiye'yi ele geçirmeye çalışmakla suçladılar. Ben, dünyevi hiçbir şeye talip değilim; dünyanın sultanlığını teklif etseler, gözümü o tarafa çevirip bakmam. Bu türden suçlamalar karşısında, "Yâ Rabbi" diyorum, "Acaba Sana kullukta, Senin rızan istikametinde bir şeyler yapmaya çalışırken hata mı ettim; ihlasta kusurum mu oldu da, hayatımda hiç düşünmediğim, rüyalarıma bile girmemiş ve hülyasını bile kurmadığım gayelerle beni suçluyorlar?"

Fakat, bu suçlamaların arkasında, böylesi ithamlarla resmî makamları aleyhimize kışkırtanların arkasında, cinni şeytanlardan ders alan bir takım insî şeytanlar var ki, onlar, hem İslam'a düşmanlar, hem de yolsuzluklardan sıyrılmış, meselelerini halletmiş ve dünya muvazenesinde gerçek yerini almış bir Türkiye istemiyorlar. Türkiye'nin şu an içinde bulunduğu durumda olması, kendi maksatlarını gerçekleştirmede onlara daha muvafık geliyor.

Onları bir ölçüde anlıyor ve "Kendi fıtratlarının gereğini sergiliyor; kötü tabiatlarını ortaya koyuyorlar." diyorum. Fakat, milletimizin gelişip büyümesini istemeyen bazı dış güçlerin piyonluğunu yapan bu zavallılara kanıp onların ardına takılanları anlamıyorum. Marjinal bir grup tarafından kandırılıp Türkiye'nin aydınlık geleceğini karartma hususunda onlarla beraber çalışanlara hayret ediyorum ve belli senaryolarla ortaya konan milyonda bir ihtimali dahi değerlendirip bu hizmetlerin altında menfi garazlar aramalarına rağmen önlerindeki binlerce güzel örnekten hiçbirini görmeyen, bir kere bile olsa müsbet düşünmeye yanaşmayanlara şaşırıyor ve gönül koyuyorum. Kendi kendine "Acaba onbinlerce kilometre uzakta İstiklal Marşı'mızın okunması, siyahi çocukların bile Türkçe konuşması kimlerin ho-

şuna gitmez; millî kültürümüzün tanıtılması ve temsil edilmesi kimleri rahatsız eder?" sorusunu bir kerecik olsun sormayan ve vicdanındaki cevabı dile getirmeyen kendi insanımıza kırgınım. Geleceğin sosyal tarihçileri tarafından da yadırganacak olan bu insanların bu umursamaz ve hatta bazen aleyhte tavırlarının körlük değilse de nankörlük olduğuna inanıyorum.

Hastalıklarla sarmaş dolaş yaşadığım, hayatı bir yük gibi omuzumda taşıdığım şu günlerde tek dileğim; milyonda bir ihtimali bile değerlendirip bu hayırlı işlerin altında başka gayeler arayanların bir kere de binlerce güzel misalden hiç olmazsa birini görmeleri ve birkaç dakikalığına da olsa müsbet düşünmeleri... Ben, dünya namına bir şeye sahip değilim ve Hacı Kemal'le sözleştiğim gibi kendime ait bir evim bile olmadan ötelere yürüme muradındayım. Bir başka münasebetle dediğim gibi, "Kendime ait bir zeytin dalım bile yoktur. Eğer olsaydı, onu da barış namına onlara uzatırdım."

İşte ölümü ruhunun derinliklerinde her zaman duyan ve dünyevi bir beklentisi de olmayan birisi hiçbir şeyden korkup çekinmez. Daha önce de değişik münasebetlerle ifade ettiğim gibi; şahsen, zillete, hakarete, kötü söze asla tahammülüm yoktur. Çocukluğumda bile, değil bu ölçüde maruz kaldığım yalan, tezvir, itham ve iftiralara, en küçük bir hakarete dahi tahammül edemezdim; yine de edemem. Hiç çekinmeden kalkar, mahkemeye de çıkar, bütün dünyanın duyacağı şekilde bana yapılan hakaretleri, yapanların yüzlerine vurabilirim. Ne var ki, bugün yapılması gereken bu değildir. Herkesin kavgaya kilitlendiği, ülkemizin ve dünyanın her zamankinden daha çok sulhe, sükûna, iç huzura, devlet-millet kaynaşmasına muhtaç olduğu bir zamanda, nefsimize yapılanlar ne olursa olsun, katlanmak mecburiyetinde olduğumuz kanaatindeyim. Bir reh-i sevdaya girmişiz ve "Bize ar-namus lazım değil." demişiz; milletimizin bugününü de geleceğini de düşünmek mecburiyetindeyiz.

"Sevgi" Sözümüz Var

Üzüntüm, sitem ve serzenişim kat'iyen kendi nefsimle alakalı değildir. Ben, kendilerine hizmet madalyası verilmesi gerekirken bir cânî muamelesi gören Hacı Kemal gibi adanmışlar, vatandan uzakta milletinin kültür elçiliğini yapan fedakâr öğretmenler adına üzülüyorum. Sadece bir müşevvik olmama rağmen şahsıma nisbet edilen o insanların ve hayırlı hizmetlerinin ademe mahkum edilmesinden dolayı ızdırap duyuyorum.

Ama her şeye rağmen biz, bundan önce olduğu gibi bundan sonra da hep karakterimize saygılı olmaya çalışacağız. Üç beş günlük bir dünya için baş yarmayacak, göz çıkarmayacak, kem söz söylemeyecek, gönül kırmayacak ve herkese sevgi çağrısında bulunacağız; bulunacak ve milletimize karşı münasebetlerimizde hep bir büyüğün şu sözlerine bağlı kalacağız: "Senelerden beri çektiğim bütün ezâ ve cefâlar, maruz kaldığım işkenceler, katlandığım musîbetler, hepsi de helâl olsun! Seksen küsur senelik hayatımda dünya zevki namına bir şey bilmiyorum. Ömrüm harp meydanlarında, esaret zindanlarında, memleket hapishanelerinde geçti. Aylarca ihtilâttan men edildim. Divan-ı Harplerde bir cânî gibi muamele gördüm. Bana zulmedenlere, beni kasaba kasaba dolaştıranlara, türlü türlü ithamlarla mahkûm etmek isteyenlere ve zindanlarda bana yer hazırlayanlara hakkımı helâl ettim."

Evet, ben de bir mü'min olarak, bu duyguları paylaşacağıma söz verdim. Kimseye küsüp darılmayacağıma söz verdim.. ölümü gülerek karşılayacağıma, celâlden gelen cefayı, cemalden gelen vefa ile bir bileceğime söz verdim. Allah'a ait hukuka karışamam ama, bana ait hiçbir haktan dolayı kimseden davacı olmayacağıma söz verdim.

Bir kısım yobazca düşünceler, yürüdüğümüz yolları yürünmez birer patika hâline getirse de, hâlâ her tarafta salınıp duran

yeşillikler, gönüllerimizde yol yürüme heyecanı uyaran yol arkadaşları, insanî duygularıyla diyaloğa açık sineler; el sıkışmasını, kucaklaşmasını ve etrafına tebessümler yağdırmasını devam ettiren gönül insanları; günahını bilen vicdanlar, hatalarına pişmanlık duyan ruhlar, geleceği mantık ve muhakeme üzerine bina etmek isteyen dimağlar mevcudiyetlerini devam ettirdikleri sürece, ruhumuzun sarsılan kısımlarını yeniden derleyip toparlayacak ve "yeni baştan" deyip herkesi sevmeye devam edeceğiz.

O Hep Bir Adım Önde Yaşadı[21]

Hacı Kemal, zannediyorum çoğumuzdan, çoğundan bir kaç kadem öndedir. Çok kimseye hakkı geçmiştir. Çok kimsenin elinden tutmuştur. Eskiden beri doğru bildiği şeyde koşturup dururdu. Çok vefalı biriydi. Bu açıdan bazı insanlar vardır ki, işte birkaç insanla aralarında alacakları verecekleri vardır. Hakları vardır. Fakat Hacı Kemal'in çok kimseden alacağı vardır. Civanmertliği, bu hizmette inandığı çizgide –nasıl inanıyorsa– o uğurda niyetine göre ömür boyu koşması... Hele son zamanlarda Orta Asya'da yaptıklarıyla belgeselleştirilmesi gerekli olan bir irfan abidesi, bir değerler abidesiydi o.

Bu koordinasyon veya münasebeti tenasüb-i illiyet prensibi açısından ele alıp ifade etmemiz mümkün değil. İnsan iradesiyle bu mazhariyeti hasıl etti desek, o zaman iradeyi çok abartmış oluruz ama şart-ı adi planında bütün insanî değerlere, insanî faziletlere, insanın yükselmesine o irade; yerinde bir rıhtım, yerinde bir alan ve yerinde de bir rampa olur. Onunki nasıl bir iradeydi, onun takdiri bize düşmez. Hele şu ilk misafir olduğu gecede onu kendi Rabb-i Kerimi bilir. Hâkimlik ve hakemlik vazifesini bize vermemişler.

Bir diğer yanı da bazen, insanlardaki küçük istidat ve liyakatlara tedelli yoluyla, tenazül yoluyla ilahi inayet geliyor, ula-

---

21 Aksiyon, Sayı:120, 22/03/1997

şıyor. Bu defa da o ilahi inayet yönlendirici oluyor. Tıpkı seyr ü sülûk-ı ruhanîde, cezb-i incizaba gelen insanların hâlleri gibi. Artık onlar pek de iradelerini kullanmıyorlar. Belki o cezb-i incizab dalgalarıyla sürekli bir kuvve-i kudsiye, bir cazibe merkezi tarafından çekiliyorlar. Benim itikadım daha ziyade o merkezde. Rabiatü'l Adviye Hazretleri Cenab-ı Hakk'a tazarru ederken: "Allah'ım! Benim sana olan alâkam ve aşkım değil; Senin bana olan alâkan ve muhabbetin hürmetine..." diyor. Bu açıdan o tedelli ve tenezzül çok önemlidir. Allah öyle diledi, Allah öyle eyledi şeklinde bakmak garantili bir şeydir. Çünkü insan bir sebeple belli bir noktaya gelmişse ve o sebebi az da olsa seziyorsa –ki o sebebin sezilmemesi ayrı bir ihsan-ı ilahidir– o zaman o ihsan bir mekre dönebilir. Az bir şey aklının köşesinden yaptım, ettim, çattım, becerdim... gibi şeyler geçse mekre dönmüş olur. Çünkü bunlar Kur'an-ı Kerim'de hep Allah düşmanları tarafından söylenmiştir. Hiç bir peygamber ben bilirim demez. Hususiyle Alemin Efendisi "Ne nezdimde hazineler olduğunu iddia ediyorum, ne de bir şey bildiğimi" buyuruyor. "Ben bilmem." diyor. "Ben bilmem." sözü o kadar çok ağzından çıkıyor ki gerçekten hiçbir şey bilmediğini zannedersiniz ama bütün insanî bilgiler, bilgisinin yanında deryadan bir katre kalan Allah'ın bilgisine göre, hızırvari meseleye yaklaşmak icab ediyorsa öyle demek düşer. Cenab-ı Hakk'ın o inayeti bize sadece bilme, bildirme, duyurma, hissettirme ve sevketme mevzuunda değil. Hemen hayatın her safhasında öyledir. Bu sebeple "İlahi inayet öncelikli yaşıyoruz." şeklinde yaklaşmak daha isabetli olur ama onun belki bir istidadı, bir liyakatı vardı. Sonradan da bu insan bu işleri böyle ortaya koyunca, –biraz evvel de 30 sene ciddi bir vefa hissi ile hizmet ettiğini söyledim– onun gibi bu kadar hizmet etmiş olan başka insanlar da vardır ve bu insanların muhakkak küçük hataları olmuştur. "Hata edenlerin hayırlıları

tevbe edenlerdir." fehvasınca, hata yapanlar hakkında konuşanlar, hata edenin tevbe etmiş olması ihtimaline binaen affedilmez bir hataya düşmüş olurlar. Hele bir de "Hata ettin, hata etti." dedikleri kimse ile buluşup helallık alamamışlarsa hafizanallah, kaybederler.

Şimdi bu insan, (Merhum Hacı Kemal Ağabey) bir ihsan dalga boyunda istifadeleri olmuş, sonra bu yola girmiş ve bu yolun hakkını yerine getirmişse –eğer getirmişse şayet– liyakatını ortaya koymuş demektir. Bu da şu demek olur: "Allah gelecekte onun çok yüksek bir performans ortaya koyacağını biliyordu, bildi ve dolayısıyla başta onu böyle hidayet etti." dersiniz.

Güven ve İtimat İnsanıydı[22]

Hacı Kemal, gerçekten seleflerimiz için hep öyle koşuşturan bir insan olmuş; çok mükemmel, yüksek performanslı bir muhatap olmuş. Onun çehresine bakan insanlar da ondaki hahişle âdeta bütün bir cemaatin arzusunu, isteğini duyuyor gibi olmuş, içlerinden gele gele konuşmuşlar. Bu çok önemlidir. Bu bir sinema, tiyatro sahnesinde de böyledir, bir şiir okurken de böyledir. Onun, orada kendi içini gözyaşlarıyla dökmesi, heyecanlarının şiirini gözyaşlarıyla yazması sizi öyle heyecanlandırır ki sizin de bir bast'a geçmeniz, tam açılmanız için belki sizin heyecan anahtarınızı bükecek öyle bir insana ihtiyacınız vardır.

Herkese muhatap olabilecek, herkesle konuşabilecek bir seviye kazanmış, bir hâli vardı. Ben şahsen böyle buldum. Böyle bir arkadaşı bulduğuma da çok sevindim. 35 sene arkadaşlığımız, vefat edeceği ana kadar, devam etti. (Ağlıyor...) Benim hizmet felsefem, hizmet anlayışım açısından uygun bulmadığım bazı tavırlardan dolayı ithamım olmuştur. Bir iki defa onun ızdırabını hâlâ çekerim ama yokluğunun hasretini çekmemin yanında o ızdırap az kalır. Fakat onun bana karşı, bilmem bir arpanın kaçta biri kadar dahi bir rencide olma hâlini müşahede etmediğimi, şu

---

[22] Samanyolu Televizyonu, Ayna Haber Programı, 17 Mart 1999

anda kafamın derinliklerine giriyorum, yokluyorum, kalbimin derinliklerinde dolaşıyorum, hayalimi zorluyorum ama rencide olduğumu hatırlamıyorum. Beni incitecek hiçbir şey söylemedi. Ben onu hep arayan bir insan oldum, her yerde...

Mevlâna'nın ifadesiyle aklını, Hz. Muhammed'e (sallahu aleyhi ve sellem) ve Kur'an'a kurban yapmıştır. Öyle bir teslim insanıdır. Yelpaze gayet genişti. Geniş bir dairede herkesle oturup kalkar, herkesle görüşürdü.

Şeffaftı, herkes ona çok güvenirdi, çok itimat ederlerdi. Alın, bakın, kontrol edin derdi. Her şeyi açık götürürdü. Onun için bu 30-35 senelik hayatında çok büyük şeyler yaptı ama töhmetin en küçüğüne maruz kalmadı. Yüzlerce insanla görüştü, yüzlerce taahhüt aldı. Yurtiçinde, yurtdışında –mübalağa etmeden diyeceğim ben– belki yüzlerce okula imza attı. Rehberliğini, öncülüğünü yaptı. Başkaları, günümüzde, bu büyük işi başkalarından bilirler, aslında bu işin arkasında, malıyla canıyla –Kur'an-ı Kerim'in dediği gibi mücahede eden, mücadele eden öyle kahramanlar vardır.– Ama birine bir şey anlatmak için evvela kendisi fiilen onu yapardı, ortaya kordu, âdeta başkalarına yapacak ortada bir şey kalmazdı. Onlar da, onun yaptığı gibi onun arkasından yürürlerdi.

Belki, senenin bir ayını evinde ya geçirir ya geçirmezdi. Bunun dışında, mübalağa etmiş olmayayım; on ay, on bir ay kapı kapı dolaşırdı, hizmete herkesi uyarırdı. Büyük hizmet yapardı.

O, öyle mütevazı, öyle mahviyet içerisindeydi ki Hz. Ali'nin sözleriyle "insanlardan bir insan olma"ya inanmıştı, ondan daha öte, insanlardan bir insan olmasını bilmişti. Yaptığı hizmet ne kadar büyükse, o, insanlar arasında o kadar küçüktü.

(Öyle sadece bir yerdeki hizmet) Hacı Kemal gibi –hel min mezid– kahramanını doyuracak şey değildi. O, dolaşıyor, 'Daha var mı, daha var mı?' diyordu. Zaten Fatih Koleji açılırken, İzmir'de Yamanlar için de koşturuyordu, oradaki kahramanlarla beraber. Himmetinin bir kısmını da oraya döküyordu.

İnanmış insanlarda eğitime karşı uyanan arzu, evvela Anadolu'da, o eğitim faaliyetleriyle çok ciddi bir eğitim dantelasının örülmesine vesile oldu. Hacı Kemal'in bu hissede payı, hiç kimsenin unutamayacağı kadar büyüktü.

Azerbaycan'da, Kazakistan'da, Özbekistan'da tesiri vardır; her yerde, gitti, bir kısım sevgililer buldu. Her yerde yaptığı şeyler kendisi için bir göz ağrısı oldu, ara sıra gidip onları gezme lüzumunu duydu. Fakat son senelerde, vefatından evvel, üç-dört sene büyük ölçüde himmetini; kavganın, gürültünün bulunduğu, okulların basıldığı, insanların öldürüldüğü, şahsi hayatın pek güvenli olmadığı Tacikistan'a hasretti. O insanların bakanlarını dahi Türkiye'ye getirdi, gezdirdi, görüştürdü burada. Nereden buldu, buluşturdu onları, kendi imkânlarını seferber etti; kendi bir verdi, başkalarına da verdirdi onu, orada da dört-beş tane okul açtı. Dört-beş milyonluk bir ülkede dört-beş tane okul (açılması); oraya Türk kültürün götürülmesi, Türk terbiyesinin götürülmesi, Türk tarz-ı telâkkisinin götürülmesi, bizi tanımanın götürülmesi; öyle lobiyle mobiyle, falanla filanla olacak şeyler değil. Ülkemizin tanıtılması mevzuunda, gelecekte devleti idare edecek bahtiyarlar, Hacı Kemal'in yaptığı hizmetler karşısında zannediyorum ona Nobel ödülleri takdim edeceklerdir. Dünyanın belli bir kesiminde, hususiyle Asya'da Türkiye'nin tanıtılması mevzuunda, şimdiye kadar ne bir bakan ne bir hariciyeci ne bir haricî misyon; onun kadar önemli, onun kadar engin, onun kadar derin, onun kadar kalıcı hizmet vermemiştir. Bunu geleceğin bahtiyar tarihçileri yazacaklardır.

Âdeta bir okul hastası hâline gelmişti. Hanımı öldüğü zaman, burada değildi. Kızı vefat ettiğinde, dıştan geldi, zor yetişti. Bu ızdıraplar da onu çökertmişti. Evvela annesi, sonra hanımı, sonra kızı... üst üste aileden üç insan vefat etmişti ama o ince, o şefkatli insan ayakta dimdik duruyordu. Yıkılmamıştı, yerindeydi. Fakat, hayret yani, deli gibiydi. İlle, okul diyordu,

Asya'ya gidiyordu. Çok az, zor tutabildim ben onu yani. İşte bir hafta evinde kal, falan... O sırada ciddi bir kalp krizi geldi. Enfarktüs geçirdi. Hastaneye kaldırdılar. Koma oldu ama olmasaydı o, öyle yarım koma yine gidecekti, Tacikistan'da ölecekti. Zannediyorum, öldüğü zaman da "Beni buraya gömün." diyecekti. Çünkü bizim atalarımız gittikleri yerden geriye dönmemişler. Her birisi, bir tapu gibi vefat etmiş, oralarda mezar taşlarıyla kalmışlar.

Namık Kemal, merhuma derler vefat ettiği zaman, zannediyorum Nizameddin Nazif söyler, "Vatan, vatan, vatan diye gitti." der. Onun için bir şey söylenecekse, "Okul, okul, okul diye gitti." denebilir. Kim bilir belki, bir okulun masrafını bulamadı. Kim bilir, bilemeyeceğim... Finans mevzusunda bir yerde sıkıştı, bir problemi halledemedi, koca bir problem kaya gibi üzerine yıkıldı. Onun spazmıyla enfarktüse girdi, öyle vefat etti.

Türk insanı vefalıdır. Bir cumhurbaşkanına gösterilen alakayı onun cenazesinde gösterdi. Yer yerinden oynadı. Bütün Türkiye koştu. Hakkıydı. Yerin yerinden oynaması değil de ruhanilerin, meleklerin onun cenazesine gelmesini beklerdim ben kendi içimden.

Tacikistan'da ayrı saygı duyarlardı. Ben, bakanların ona karşı saygısına şahit oldum. Onların ruhuna nasıl girmişti, o devlet büyükleri, ona karşı tavırlarında ona arkadaş gibiydiler. Ne hacılığı ne sakalı ne de namazı niyazı, onunla öyle derince temasa mâni değildi. O başkalarını da bu hâliyle rahatsız etmezdi. Asya açılmıştı, çoğu insan ne namaz bilirdi, ne niyaz bilirdi, ne de oruç bilirdi; fakat bu insandan hiç rahatsızlık duymazlardı. Bu da bence günümüzde bir kısım bağnazlıkların yaşanmasına karşılık, üzerinde durulması gerekli olan bir husustur, çok önemlidir. Hacı Kemal, dinini gereğince yaşamada taviz vermeyen bir insandır. Şahsi hayatı adına tavizsizdir. Âdeta nefsinin bir savcısı-

dır. Nefsine suç bulmak, (onu) yerden yere vurmak için elinden gelen her şeyi yapar ama başkaları adına düşünürken, herkesin en küçük hayrını, onu cennete koyacak kadar büyük görür ve bu yönüyle de dinden çok uzak olan insanlar dahi ondan herhangi bir rahatsızlık duymazlardı.

Bir engin ufuktu, her dairede boşluk bırakmayacak şekilde bir konumu vardı. Kimse ondan rahatsız olmazdı. O da kimseden… Günümüzde çok ihtiyaç duyduğumuz bir anlayışın temsilcisiydi. Bu anlayışta olmaya çok ihtiyacımız var. Çünkü o, uzlaşmacı bir insandı. En mütemerridlerle bile, mutlaka ne yapar eder, bir uzlaşma yolunu bulur, onlarla uzlaşırdı.

Bir gözyaşı kahramanı, bir heyecan kahramanıydı ve aynı zamanda bir imtizaç kahramanıydı; bir vifak ve ittifak kahramanıydı. Düşmanlığa düşman olma kahramanıydı. Sevgiyi sevme kahramanıydı. Bunların her biri, üzerinde doktora yapılabilecek konulardır. O, öyle doktora filan, uzmanlık da bilmezdi. Fakat başkaları ilim, sonra ilmin bilinmesi, değerlendirilmesi vadilerinde nazarî dolaşadursunlar, çoktan onları pratik hayata dökmüş ve onları yaşıyordu.

Yaşamasını yaşatmaya programlamış, planlamış bir insan. Başkaları yaşamıyorsa Hacı Kemal, "Ben yaşamışım ne olur, yaşamamışım ne olur…" düşüncesinde bir insandı. Onun geniş zeytinlikleri vardı, Allah lütfetmiş, babadan kalma. (…) Bununla hem okullara koşardı, hem fakir fukaranın imdadına koşardı. Bizim bilmediğimiz, dünya kadar insanın da imdadına koşardı.

Ben biliyorum ki burada tasrih etmeyeceğim, öyle sıkıntısını hissettiği bir şeye, nesi varsa o gün satmış getirmiş, bunun bütünü şu kadar tuttu, "Ne olur Allah aşkına!" demeyi de ihmal etmemiştir. Çünkü Allah'ın aşkı mevzu bahis olunca, o böyle bir şeyi geri çeviremeyecek, mümkün değil… Ama öbür türlü iki gün yiyecek bir şey bulamasa şayet, iki gün aç durmaya razı. Allah aşkına ne olur, başka nasıl kardeşlik olur, bunu paylaşa-

lım, yarısı sana, yarısı da bana... Bu, Hacı Kemal'in hayatında sadece bir zirve değil, onu pek çok kimseye karşı belki defaatle yapmıştır. Çünkü o, onun huyudur. Civanmertlik, cömertlik mevzuunda bile, Devr-i Risaletpenahi'de olsa idi, Allah Resulü o dört büyüğün yanında bir beşinci diye ona da bir yer verirdi. O umumî, mutlak fazilette sahabeye yetişmek mümkün değildir, fakat Hacı Kemal o kadar cömert bir insan idi ki kendisi aç durabilirdi icabında, giysisiz durabilirdi, fakat yanındakilerin öyle durmasına tahammülü yoktu.

(Ağlayarak) Bir buçuk seneye yaklaştı, ben henüz ölümünün şokunu atlatmış değilim üzerimden. Rüyamda onu gördüğümde, onun ellerine kapanmış, ellerini öperken görürüm (kendimi). Yine yakında gördüm. Fedakârlık, samimiyet isteyen bir küheylan gibi kalbinin durduğunun bile farkında olmayan, kalbi durunca, öldüğünde ancak, "İşte öldüm." diyebilen küheylanlara ihtiyaç duyunca hep onu hatırlamışımdır. Hatta geçende odamın içinde ağladım durdum, "Hacı Kemal" dedim... "Seni anlayamadım. Şu anda ne kadar ihtiyaç hissediyorum." Evet, şokunu daha atlatmış değilim.

O, bir tane vefat etti gitti, inşallah bir tohum gibi toprağın bağrına düşmüştür. Bir sümbül, bir başak hayatını netice verecektir. Bir ölmüştür, inşallah yirmi o manada dirilecektir. Onun koştuğu saha da boş kalmayacaktır. Tacikistanlara, Özbekistanlara, Kırgızistanlara, Kazakistanlara, Azerbaycanlara başkaları gidecek; başkaları gözyaşlarıyla aşklarını, heyecanlarını musikileştirecek, şiirleştirecek; bu milletin Hacı Kemal'den beklediği şeyleri onlar ifa edeceklerdir. Bir taraftan hep inkisarını yaşıyorum, diğer taraftan da Rabbime olan ümidim ve itimadım tamdır, O, bir yerde boşluk meydana getirirse, orayı doldurma gücü ve kuvveti de O'nda vardır. O, her şeye kadirdir. Bu mevzuda da boşluğu dolduracak O'dur, ümidini taşıyorum. Allah, ona mağfiret ve merhamet bu-

yursun. Onun aşkı, heyecanı ölçüsünde bizlere aşk ve heyecan ve-

rerek bu milletin geleceğine hizmetle bizi serfiraz kılsın.

SÜRPRİZ VEDA[23]

Hacı Kemal Erimez'e

Ölüm kapı önünde bir davetsiz konuk,
Kimine muştuyla, kimine hasretle gelir;
Hiç beklenmedik bir yerde ansızın belirir..
Ötesi ya bir cennet bahçesi ya bir kovuk...

Ruh, bu dünyadan kaçmak için heyecanda,
Soluklar ard arda ve nefesler boğuk boğuk;
Herkeste hafakan, mevta ortada sopsoğuk,
Azrâil'in solukları duyulur her yanda.

Yalnız yaşayan yalnızlık içinde ölür,
Bu kapkara vahşetle düşer-kalkar-emekler,
Ufku, inancı korkusuna korkular ekler,
Sonra gider ruhundaki yokluğa gömülür...

Mümine öteler ses verir kendi sesinden,
Bir damla gibi düşse de, ummana ulaşır;
Aşar kendi çerçevesini ve sonsuzlaşır,
Kurtulur fani varlığın dar hendesesinden.

Erer ruhanilerin gezindiği bahçeye
Ve gök kuşağı gibi taklar altında yürür,
Yol boyu neşeler yağar, sevinçler köpürür;
Anlar neymiş bu uzun yoldaki sırlı gaye...

M. Fethullah GÜLEN

---

23 Sızıntı, Yıl: 19, Sayı: 219, Nisan 1997



Hacı Kemal'in dedesi Yusuf Efendi





Hacı Kemal'in babası ve hasta olan kardeşi



Hacı Kemal'in annesi Suphiye Hanım, Celal Erimez'in kızı Hansa ile



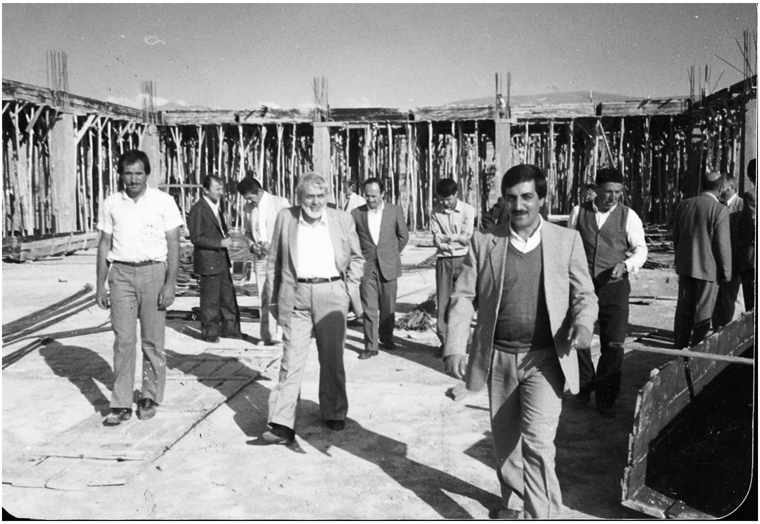
Hacı Kemal Erimez'in bir askerlik hatırası



Hacı Kemal Erimez'in Aydın-İncirliova'daki evi



Aydın İmam Hatip Lisesi, Hacı Kemal'in eğitim alanındaki ilk göz ağrısı.



Van Serhat Lisesi'nin inşaatı sırasında. Hacı Kemal Erimez, inşaatı kontrol ediyor.



Edirne Serhat Koleji'nin temel atma töreni. Hacı Kemal Erimez'in vefatından yaklaşık dört ay önce



Hacı Kemal, annesi Suphiye Hanım'ın cenaze merasiminde



Kemal Erimez, Saadettin Beşer'le birlikte/Azerbaycan



Kemal Erimez'in solunda oturan Akif Avşar, sağındakiler ise Mehmet Ertekin, Bahtiyar Vahapzade



Hacı Kemal Erimez, Kırgızistan'da bir devlet okulu ziyaretinde



Hacı Kemal Erimez, bir okul ziyareti sırasında Tacikistan Cumhurbaşkanı İmamali Rahmanov ile



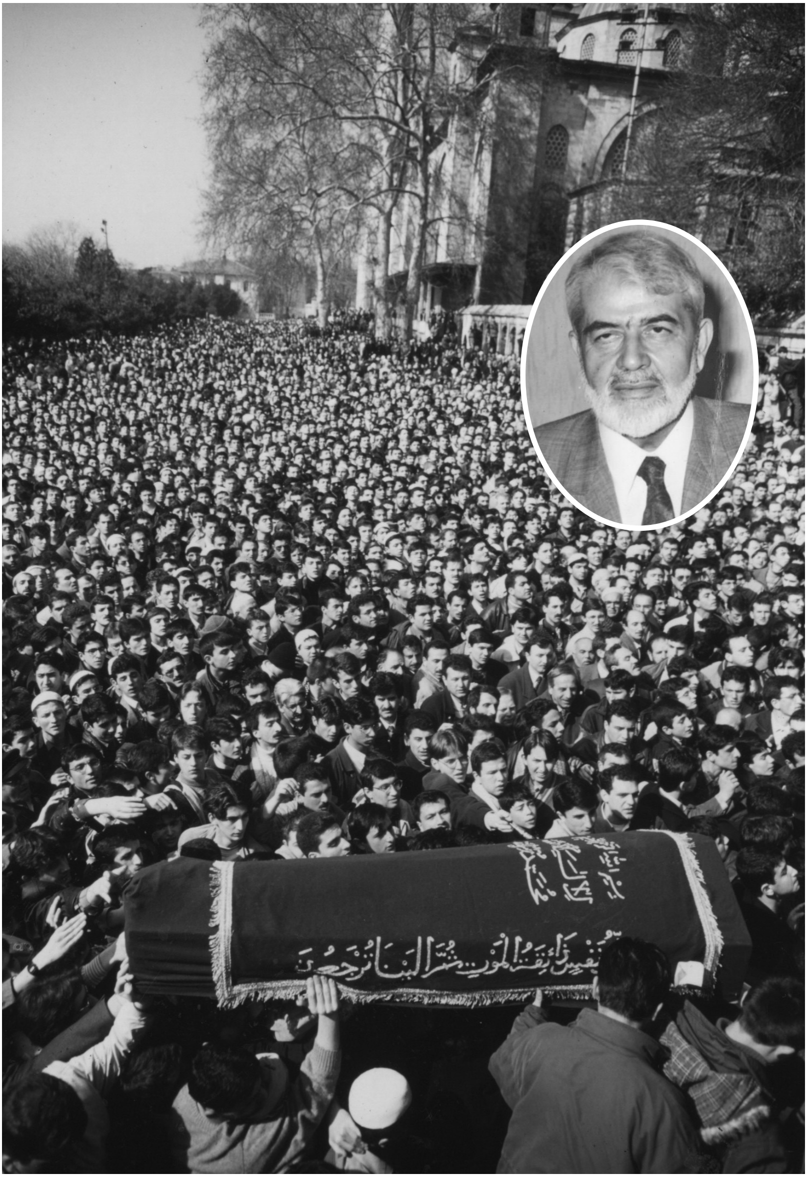
Hacı Kemal, Tacik misafirleri ve çok sevdiği Tacik öğrencilerle İstanbul-Çamlıca Yurdu'nda



Hacı Kemal Erimez'in cenaze namazını,
kadim dostu Fethullah Gülen Hocaefendi kıldırırken,
Yaşar Tunagür Hoca da yanında yer aldı.



Cenaze merasimi sırasında damadı ve oğulları. Soldan sağa doğru ikinci sıradan itibaren: Kamil Erimez, Abdullah Erimez, Dr. Mahmut Akdoğan, Celal Erimez



Hacı Kemal Erimez'i, son yolculuğuna çoğu genç binlerce seveni uğurladı.